TOPKAPI SARAYI MÜZESİ YAZMA ESER KÜTÜPHANESİNDEKİ "R.1966" NUMARALI ŞİİR MECMUASI (İnceleme, Metin ve MESTAP'a Göre Tasnifi)

Beyza KABAKÇILI

Yüksek Lisans Tezi

Eskişehir, 2024

TOPKAPI SARAYI MÜZESİ YAZMA ESER KÜTÜPHANESİNDEKİ "R.1966" NUMARALI ŞİİR MECMUASI (İnceleme, Metin ve MESTAP'a Göre Tasnifi)

Beyza KABAKÇILI

T.C.

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Eskişehir, 2024

T.C.

ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Beyza KABAKÇILI tarafından hazırlanan TOPKAPI SARAYI MÜZESİ YAZMA ESER KÜTÜPHANESİNDEKİ "R.1966" NUMARALI ŞİİR MECMUASI (İnceleme, Metin ve MESTAP'a Göre Tasnifi) başlıklı bu çalışma ..... tarihinde Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin ilgili maddesi uyarınca yapılan savunma sınavı sonucunda ..... bulunarak, jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalında yüksek lisans tezi olarak .....

Başkan Prof. Dr. Melike GÖKCAN

Üye Doç. Dr. Tuba ONAT ÇAKIROĞLU

Üye Doç. Dr. Bekir BELENKUYU

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi hükümlerine göre hazırlandığını; bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmanın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Eskişehir Osmangazi Üniversitesi tarafından kullanılan bilimsel intihal tespit programıyla taranmasını kabul ettiğimi ve hiçbir şekilde intihal içermediğini beyan ederim. Yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması halinde ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara razı olduğumu bildiririm.

ÖZ

TOPKAPI SARAYI MÜZESİ YAZMA ESER KÜTÜPHANESİNDEKİ "R.1966" NUMARALI ŞİİR MECMUASI (İnceleme, Metin ve MESTAP'a Göre Tasnifi)

KABAKÇILI, Beyza

Yüksek Lisans, 2024

Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Tuba ONAT ÇAKIROĞLU

Şiir mecmuaları gün yüzüne çıktığı dönemin edebi ve dil özelliklerinin, tarihinin, kültürünün, sosyal yaşantısının yanı sıra siyasi ve ekonomik durumunun anlaşılabilmesi noktasında araştırmacılara yol göstermektedir. Bu yolu takip eden araştırmacılar keşfedilmiş veyahut keşfedilmemiş şiir ve şairlere ulaşarak ilim dünyasına katkı sağlamaktadırlar. Bizim çalışmamız Topkapı Sarayı Yazma Eser Kütüphanesi R.1966 numaralı mecmua üzerinedir. Mecmuanın mürettibi ve tertip tarihi kesin olarak bilinmemektedir. Klasik Türk edebiyatına mahsus bir şekilde oluşturulan eserde çeşitli nazım türleriyle kaleme alınmış 329 adet manzume bulunmaktadır. Tespit edilebilmiş şair sayısı 24 adettir; bunun dışında 1 gazelin ve 1 pendnâmenin sahibi bilinmemektedir.

Bu çalışma iki ana bölümden oluşmaktadır. Giriş kısmında mecmuanın tanımı, mecmuaların sınıflandırılması ve MESTAP üzerinde durulmuştur. Bunun ardından adı geçen mecmuanın genel niteliklerinden, mürettibine ve tertip tarihine ilişkin elde edilen bilgilerden ve bunlardan çıkarılan sonuçlardan, mecmuada yer alan şairlerin kısa biyografilerinden bahsedilmiştir. Şair ve şiir sayısı, bu şairlerin yaşadıkları yüzyıllar, mecmuada bulunan aruz kalıpları sayısal verilerden yararlanarak gösterilmiştir. Bu hususların ardından mecmuanın şekil ve muhteva özellikleri üzerinde durulurken; çeşitli örnekler bağlamında tespitler açıklanmıştır. İkinci bölümde mecmuanın çeviri metni verilirken ihtiva eden şiirlerin yayımlanmış

kaynaklarda var olup olmadığına bakılmıştır. Yayımlanmış kaynaklarda tespit edilen şiirlerin nüsha farklılıkları dipnotta gösterilmiştir. Son olarak mecmuanın MESTAP'a göre tasnifine yer verilmiştir.
Anahtar Kelimeler: Mecmua, Şiir, Klasik Türk Edebiyatı, MESTAP

ABSTRACT

THE JOURNAL OF POETRY, NUMBER "R.1966", IN THE TOPKAPI PALACE MANUSCRIPTS LIBRARY (EXAMİNATİON-TEXT AND CLASSFİCATİON ACCORDİNG TO MESTAP

KABAKÇILI, Beyza

Postgraduate-2023

Department of Turkish Launguage and Literature

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Tuba ONAT ÇAKIROĞLU

Poetry anthologies are invaluable resources for researchers seeking to understand the literary, linguistic, historical, cultural, social, political, and economic context of the periods in which they emerged. By following this path, scholars contribute to the academic world by uncovering both known and undiscovered poems and poets. Our study focuses on manuscript R. 1966 from the Topkapı Palace Library. The compiler and compilation date of the anthology are not precisely known. The anthology, created in the classical Turkish literary tradition, contains 329 poems written in various poetic forms. The number of identified poets is 23, apart from this, the author of 1 ghazal and 1 pendname is unknown.

This study consists of two main sections. The introduction provides definitions of the anthology, classification of anthologies, and an emphasis on MESTAP. Following this, the discussion delves into the general characteristics of the anthology, gleaned information about its compiler and compilation date, derived conclusions, and brief biographies of the anthology's poets. The number of poets and poems, the centuries in which they lived, and the metrics found in the anthology are illustrated using numerical data. Further, while focusing on the formal and substantive characteristics of the anthology, observations are clarified with various examples. In the second section, the translated text of the anthology is presented, alongside an examination of whether the included poems exist in published sources. Copy differences of the poems identified in published sources are shown in footnotes. Finally, the classification of the anthology according to MESTAP is provided.

Keywords: Anthology, Poetry, Classical Turkish Literature, MESTAP

TEŞEKKÜR

Çıktığım bu ilim yolculuğunda sabrını ve desteğini benden bir an olsun esirgemeyen sayın danışman hocam Doç. Dr. Tuba ONAT ÇAKIROĞLU'na; derslerini heyecanla beklediğim ve ilgiyle takip ettiğim, engin bilgilerinden istifade etmeye çalıştığım sayın hocam Prof. Dr. Melike GÖKCAN'a; tez jürime katılarak bu çalışmaya katkı sunan sayın hocam Doç. Dr. Bekir BELENKUYU'ya; süreç boyunca ne zaman yardımına ihtiyacım olsa ilgisi ve hoşgörüsüyle bana destek olarak tez yazım sürecimi kolaylaştıran Arş. Gör. Saniye ERASLAN KALELİ hocama; ilmi tecrübelerinden ve bu zorlu süreçte hayata olan olumlu bakışından fazlasıyla yararlandığım kıymetli hocam Dr. Samed YAZAR'a; üzerinde çalıştığım bu eseri bulmam noktasında bana yardımcı olan Sümeyye KABAKÇILI CİNİSLİ'ye; ömrünü ilime adayan, evlatlarının da onun yolundan gidebilmesi ve milletine hayırlı birer vatandaş olabilmeleri için her daim çaba gösteren canım babacığım Prof. Dr. Osman KABAKÇILI'ya; ilim ehline gösterdiği manevi desteğini hiçbir zaman eksik etmeyen canım anneciğim Özlem KABAKÇILI'ya en içten duygularımla teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ ..... **v**

ÖZ ..... **vii**

ABSTRACT ..... **ix**

TEŞEKKÜR ..... **x**

İÇİNDEKİLER ..... **xi**

TABLOLAR LİSTESİ ..... **xii**

KISALTMALAR ..... **xiii**

GİRİŞ **1**

BİRİNCİ BÖLÜM

TOPKAPI SARAYI YAZMA ESER KÜTÜPHANESİ R. 1966 NUMARALI MECMUA

1.1. Mecmuanın Genel Nitelikleri 10
1.2. Mecmuanın Mürettibi ve Tertip Tarihine İlişkin Bilgiler 11
1.3. Mecmuada Yer Alan Şair ve Şiir Sayısı 12
1.4. Şairi Tespit Edilemeyen Şiirler 15
1.5. Mecmuada Yer Alan Başka Kaynaklarda Tespit Edilemeyen Şiirler 15
1.6. Mecmuada Yer Alan Şairlerin Yaşadıkları Yüzyıllar 17
1.7. Mecmuada Yer Alan Şairlerin Biyografileri 17
1.8. Mecmuada Kullanılan Aruz Kalıpları 32
1.9. Mecmuanın Dil ve Muhteva Özelliklerinin İncelenmesi 34
1.9.1. Dil ve İmla Özellikleri 34
1.9.2. Muhteva Özellikleri 40

İKİNCİ BÖLÜM

TOPKAPI SARAYI R. 1966 NUMARALI MECMUANIN METNİ

2.1 Metnin Kuruluşunda İzlenen Yöntem 52
2.2 Topkapı Sarayı Müzesi Yazma Eser Kütüphanesindeki "R.1966" Numaralı Şiir Mecmuasının MESTAP'a Göre Tasnifi 54
2.3 Topkapı Sarayı Müzesi Yazma Eser Kütüphanesi "R.1966" Numaralı Şiir Mecmuası Transkripsiyonlu Metin 88

SONUÇ **745**

KAYNAKÇA **747**

EKLER **750**

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1 *Mecmuada Yer Alan Şair ve Şiir Sayısı* 13
Tablo 2 *Mecmuada Şairi Tespit Edilemeyen Şiirler* 15
Tablo 3 *Mecmuada Yer Alan Başka Kaynaklarda Tespit Edilemeyen Şiirler* 16
Tablo 4 *Mecmuada Yer Alan Şairlerin Yaşadıkları Yüzyıllar* 17
Tablo 5 *Mecmuada Kullanılanılan Aruz Bahir ve Sayıları* 32

KISALTMALAR

b.	: bin
BD	: Yaşar Aydemir 2018, Behiştî Divanı
BRD	: Mustafa Erdoğan 2017, Bursalı Rahmî Divanı
c.	: cilt
CD	: Cihan Okuyucu (1994), Cinânî Divanı
FD	: Mustafa Özkat (2005), Kara Fazlî Divanı
FGD	: Abdülkadir Karahan, Figânî ve Divançesi
G	: Gazel
Haz.	: Hazırlayan
K	: Kaside
MESTAP	: Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi
MGŞK	: Makalede geçen Şütür Kasidesi
ND	: M. Tulum, A. Tanyeri (1977), Nev'i Divanı
P	: Pendname
TDK	: Türk Dil Kurumu
TDV	: Türkiye Diyanet Vakfı
TEİS	: Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü
TTK	: Türk Tarih Kurumu
R.	: Revan
s.	: Sayfa
vb.	: ve benzeri
vs.	: vesaire
yay.	: yayın, yayınları, yayınevi

GİRİŞ

Geçmişten günümüze değişim ve gelişim içerisinde olan insan, zamanın her döneminde çeşitli yollarla kendini ifade etme yöntemlerine başvurmuştur. Gelecek nesillere bir kaynak, günümüze ulaşan bir ışık olan bu ifade yöntemleri; tarihimizi, kültürümüzü ve bundan yüzyıllar önce yaşamış olan insanlığı bir nebze de olsa anlamamıza fayda sağlamaktadır. İnsanın kendini ifade ettiği bu yöntemleri "sözlü kaynaklar" ve "yazılı kaynaklar" olarak sınıflandırabiliriz. Sözlü kaynaklar; kuşaktan kuşağa aktarılan, bir halkın kültürünü, yaşayış biçimini edebi veyahut edebi olmadan bize aktaran anlatımlardır. Destanlar, mitler, efsaneler, halk hikayeleri, halk şiirleri, atasözleri ve deyimler hatta argo konuşmalar ve küfürler, yemin etme biçimleri ve selamlaşma tarzları bu sözlü anlatımlara örneklerdir. Bunun yanı sıra yazılı kaynaklar değişime uğramadığını anlayabildiğimiz daha net bir şekilde bize ulaştığını görebildiğimiz metinlerdir. Bu yazılı kaynaklara örnek olarak fermanlar, kanunlar, mahkeme kayıtları, kitabeler, tezkireler, mecmualar ve cönkler verilebilir. Bu kaynaklar sayesinde kültürel miraslar korunmaktadır ve günümüze ulaşan bu ışık geleceğin oluşumunu da aydınlatmaktadır.

Türk edebiyatı, kaynakları bakımından oldukça varlıklı bir hüviyete sahiptir. Mecmualar da özellikle son dönemde araştırmacıların üzerinde yoğunlaştığı kaynaklar arasındadır. Mecmua kelimesi Arapça "toplama, toplanma, bir araya gelme, getirilme" (Ayverdi, 2005:467) manasına gelen cem' kelimesinden türeyerek "toplanmış, biriktirilmiş ve düzenlenmiş şeylerin tamamı; antoloji, güldeste" (Parlatır, 2016:1033) şeklinde tanımlanmaktadır. Aynı zamanda mecmua kelimesinin "fikir, edebiyat, sanat, aktüalite gibi çeşitli konulara yer veren ve belirli aralıklarla neşredilen yayın, dergi" (Ayverdi, 2005:467) anlamıyla kullanıldığı bilinmektedir, günümüzde bu kelimenin yerini dergi kullanımı almıştır. Klasik Türk edebiyatında "şiirler, seçme sözler ve türlü konularda notlar yazılı cep defteri" (Tulum, 2013:519), "terim olarak, seçilmiş şiir, münşeat, güfte vb. eserlerin toplanarak bir araya getirildiği eserlerin genel adı" (Mermer ve Keskin, 2005:66) "toplanılıp biriktirilmiş ve tanzim ve tertip edilmiş şeylerin heyeti, eş'âr ve sâir âsâr-ı müntehaba cem ve kayd ile hâsıl olmuş risâle ulûm ve fünûn ve edebiyata müteallik mebâlisi câmi' olarak neşrolunan risâle-i mevkûte" (Sâmi, 1317:1293) manalarında kullanılır.

Mecmualar çeşitli hacimlerde ve şekillerde ortaya konmuştur. Başlangıçta âyetler, hadisler, fetvalar, dualar, hutbeler, şiirler, ilahiler, şarkılar, mektuplar, latîfeler, lugaz ve muammalarla derlendiği bir not defteri olarak ortaya çıkmıştır ancak zamanla gelişmiştir ve tertip şekli düzenli olan, türlerine göre değişkenlik gösteren bir kitap hüviyeti kazanmıştır. (Uzun, 2003:265-266) Mecmuaların Türk edebiyatında konu, şekil veyahut tür olarak bağımsız eserler halinde ortaya çıkışına ilişkin kesin tarih verilmemektedir. Gün yüzüne çıkarılmış eserler bağlamında bakıldığında mecmua türünün XV. yüzyılda meydana çıkmaya başladığı söylenilebilir. Edebiyat tarihi kaynaklarında 1436 yılında Ömer b. Mezîd tarafından derlenen Mecmûatü'n-Nezâir adlı eserin ilk mecmua örneği olduğu kabul edilmektedir. Bu eser ve oluşturulan diğer eserlerle XV. yüzyılda yaygınlaşan nazire mecmuası geleneği sürdürülmüştür. XVI. yüzyıl ve sonrasında ise mecmualar, muhtelif şairlerin muhtelif eserlerinin derlendiği defterler olarak kullanılmıştır. XVI. yüzyılda mecmuaların sayısında dönemin edebi muhitinin de etkisiyle artış yaşanmıştır. Mecmua geleneği XIX. yüzyıla kadar yoğun sonrasında da tamamen bitmeden devam etmiştir. Bu bağlamda edebiyat tarihine sunduğu katkıları oldukça önemli bir konumdadır. (Şenödeyici ve Akdağ, 2016:368)

Mecmualarda divan, tezkire, mesnevi gibi diğer eser türlerinden farklı olarak belirli bir düzene bağlı kalınmamıştır. Bu bağlamda herhangi bir edebi geleneğe bağlı olmadan, tamamen mürettibin şahsi zevkine göre oluşturulan bir yapı görülmektedir. Mürettibin kendine has olarak oluşturduğu bu yapı daha önce görülmemişi göstermiş ve klasik edebiyata bir farklılık katmıştır. Mürettip şekil ve muhtevayı kendi belirlemiştir. Şöyle ki kütüphanelerde bu türde oluşturulmuş çeşitli eserlere bakıldığında günümüzde bilim olarak sayılan alanlarda pek çok eserin belli bir düzende veyahut düzensiz bir biçimde var olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra şekil özellikleri olarak titizlikle hazırlanmış özenli ve düzenli eserlerin varlığının yanında karmaşık bir şekle sahip düzensiz mecmuaların da bulunduğu bilinmektedir. Bu belli bir düzen zorunluluğu olmayışın verdiği etki mecmua oluşturan kişi profillerinin genişlemesine olanak sağlamıştır. Böylelikle çok başarılı olmayan orta düzey yazarlar ilgi duydukları alanlarda topladıkları metinleri birleştirmiştir. (Gürbüz, 2013:316)

Şiir mecmualarının şekli yapısına bakıldığında nazım şeklinde veyahut türünde herhangi bir ortaklığın aranmadığı görülmektedir. Şairin zevkine göre

çeşitlendirilen içeriğiyle şair sayısı, nazım türleri, tercih edilen sıralama, yazı tipi gibi hususlar belirli bir kurala bağlı değildir. Bu eserlerden günümüzde ulaştıklarımıza bakıldığında kimilerinin sayfalarının baştan ya da sondan kimilerinin de iki taraftan da eksik olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra bazı mecmuaların bazı yapraklarının da koparıldığı, kesildiği ya da düştüğü tespit edilmiştir. Mürettipler yaşadıkları dönemde kendi edebî zevklerine göre seçtikleri şiirleri içeren bir defter oluştururken eserin sonuna herhangi bir ferağ / ketebe / istinsah kaydı koymayı çoğu zaman tercih etmemişlerdir. Bu durum günümüzde oldukça önemli bir kaynak sayılan mecmuaların yazıldıkları dönemin tespitinde zorluk çıkarmaktadır. Bazı şiir mecmualarında sadece şiirlerin bulunmadığı; mecmuada boş bulunan kısımlara çeşitli dualar, tılsımlar, tarifler, padişahlara dair önemli tarihler, çeşitli şecere kayıtları, çeşitli ölüm kayıtları gibi mecmua sahibi ya da sahipleri tarafından notlar da eklendiği görülmektedir. Mecmualarda kullanılan farklı kağıt çeşitleri ve mürekkep çeşitleri de dikkat çekmektedir. Bu durum mecmuanın oluşturulma sürecinde zamanın uzaması gibi, farklı kişilerin elinden geçmesi gibi ya da farklı derleyicilere sahip olması gibi sebeplerden kaynaklandığı düşünülmektedir. (Köksal, 2012: 412-413)

Günümüzde pek çok mecmuanın gün yüzüne çıkarılmaya başlanmasıyla birlikte kaynak olarak önem verilen mecmuaların muhtevasının somut bir şekilde ortaya konulmasının gerektiği ve ayrıntılı bir tasnif yapılması gerektiği kimi araştırmacılar tarafından düşünülmüştür. Bu hususta çeşitli tasnif denemeleri gerçekleştirilmiştir. Bu hususta ilk tasnifi Âgah Sırrı Levend *"Türk Edebiyatı Tarihi"* adlı eserinde yapmıştır. Yazarın mecmua sınıflandırması şu şekildedir:

1. Nazîre mecmuaları,
2. Meraklılarca toplanmış, birer antoloji niteliğinde seçme şiirler mecmuaları,
3. Türlü konulardaki risalelerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmualar,
4. Aynı konudaki eserlerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmualar,
5. Tanınmış kişilerce hazırlanmış, birçok yararlı bilgileri, fıkraları ve özel mektupları kapsayan mecmualar (Levend, 1973:166-167)

Bu tasnifin ardından diğer bir tasnif denemesi Günay Kut tarafından gerçekleştirilmiştir. Kut, *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi* adlı eserin "Mecmua" maddesi altında şu tasnifi yapmıştır:

1. Nazire mecmuaları
2. Seçme şiir mecmuaları
3. Aynı konu ile ilgili eserlerin bir araya gelmesiyle oluşan mecmualar
4. Nazım nesir karışık olabilen farklı dillerde yazılmış olabilen karışık mecmualar
5. Tanınmış kişilerce veya derleyeni belli kişilerce hazırlanmış mecmualar (Kut, 1986:170).

Atabey Kılıç, 2012 yılında gerçekleştirilen "*Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları"* çalıştayının yedincisi olan *"Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı"* adlı bilimsel toplantıda oldukça genişletilmiş bir mecmua tasnifine yer vermiştir:

1. Cilt ve tertip hususiyetleri bakımından
1.1 Cönkler
1.2 Mecmualar
1.2.1 Tertip durumuna göre mecmualar
1.2.1.1 Mürettep mecmualar
1.2.1.2 Mürettep olmayan mecmualar
1.2.2 Mürettip durumuna göre mecmualar
1.2.2.1 Mürettibi bilinen mecmualar
1.2.2.2 Mürettibi bilinmeyen mecmualar
1.2.3 Aynı zümreye mensup şahsiyetlerin eserlerinin toplandığı mecmualar
2. Şekil bakımından
2.1 Manzum metinler mecmuaları
2.1.1 Kaside mecmuaları
2.1.2 Gazel mecmuaları
2.1.3 Nazire mecmuaları
2.1.4 Mu'ammâ mecmuaları
2.1.5 Manzum lugat mecmuaları
2.1.6 İlahi mecmuaları
2.1.7 Şehrengiz mecmuaları
2.1.8 Na't mecmuaları
2.1.9 Hilye mecmuaları
2.1.10 Mi'raciyye mecmuaları
2.1.11 Matla' mecmuaları

2.1.12 Mersiye mecmuaları

2.1.13 Çeşitli mesnevilerden seçkileri barındıran mecmualar

2.1.14 Güfte mecmuaları

2.1.15 Müstezad mecmuaları

2.1.16 Tarih mecmuaları

2.1.17 Musammat mecmuaları

2.1.18 Kıt'a ve Rubâ'î mecmuaları

2.1.19 Divan mecmuaları

2.2 Mensur metinler mecmuaları

2.2.1 Lugaz mecmuaları

2.2.2 Fetva mecmuaları

2.2.3 Tefsir mecmuaları

2.2.4 Şerh mecmuaları

2.2.5 Sakk mecmuaları

2.2.6 Mekan tasvirlerini içeren mecmualar

2.2.7 Münşe'ât mecmuaları

2.2.7.1 Derleme münşe'ât mecmuaları

2.2.7.2 Tek şahsa ait inşa örneklerinden oluşan münşe'ât mecmuaları

2.3 Karışık manzum ve mensur eserler mecmuaları

2.3.1 Fevâyid ve eş'âr mecmuaları

2.3.2 Farklı türleri barındıran mecmualar

3. Dil bakımından

3.1 Arapça mecmualar

3.2 Farsça mecmualar

3.3 Türkçe mecmualar

3.4 Çok dilli mecmualar

4. Muhteva bakımından

4.1 Din

4.2 Tasavvuf

4.3 İlm-i remîl / fal ve remil

4.4 Hikaye / latife

4.5 Hezel ve hiciv

4.6 Edviye

4.7 Mûsikî

4.8 Hat ve kitâbet

5. Şahısların tertip ettiği veya şahıslar için tertip edilen mecmualar (Kılıç, 2012: 81-95)

Aynı toplantıda Mehmet Gürbüz, şiir mecmuaları özeline yönelerek bu başlığın tasnifini yapmıştır. Gürbüz, tasnifini mecmuanın içerdikleri şiirlerin nazire olma durumuna, nazım şekilleri ve türlerine bakarak gerçekleştirmiştir. Şiir mecmuaları kapsamında yapılmış çalışmalar içerisinde ayrıntılı bir tasnif olarak nitelendireceğimiz şiir mecmuaları tasnifi üç başlık altında şu şekilde sınıflandırılmıştır:

1. Şiirlerin şekil özelliklerine göre oluşturulan şiir mecmuaları
1.1. Gazel mecmuaları
1.2. Kaside mecmuaları
1.3. Müstezad mecmuaları
1.4. Matla mecmuaları
1.5. Beyit mecmuaları
1.6. Mısra mecmuaları
1.7. Farklı nazım şekilleriyle yazılmış şiirlerden oluşan mecmualar
2. Şiirlerin konularına göre oluşturulan (tematik) şiir mecmuaları
2.1. Tarih mecmuaları
2.2. Na't mecmuaları
2.3. Mu'ammâ mecmuaları
2.4. Lugaz mecmuaları
2.5. Medhiye mecmuaları
2.6. Şehrengiz mecmuaları
2.7. Farklı konularda yazılmış şiirleri içeren mecmualar
3. Nazire mecmuaları
4. Şairlerin aidiyeti / mensubiyeti esasına göre hazırlanan mecmualar
4.1. Aynı zümreye mensup şairlerin şiirlerini toplayan mecmualar
4.1.1. Mevlevi şairlerin şiirlerini toplayan mecmualar
4.1.2. Hurûfî-Bektâşî şairlerin şiirlerini toplayan mecmualar
4.2. Aynı coğrafyada ya da aynı şehirde yetişmiş veya aynı milliyete mensup şairlerin şiirlerini toplayan mecmualar

5. Bir mensubiyet ilişkisi gözetmeksizin belirli şairlerin divanlarını / şiirlerini bir araya getirmeyi amaçlayan mecmualar (Gürbüz, 2012: 107-112)

Bu tasniflerin yanı sıra İslam Ansiklopedisi'nin "Mecmua" maddesinde mecmuaların özelliklerine ve muhtevalarına göre adlandırılabileceğinden bahsedilmiştir ve buna örnek olarak mecmûatü'l-ehâdis, mecmûa-i fetâvâ, mecmûa-i ed'iye, mecmûatü'r-resâil, mecmûa-i eş'âr, mecmûa-i tevârih, mecmûa-i fevâid başlıkları altında daha genel bir sınıflandırma yapılmıştır. (Uzun, 2003: 265)

Mecmualar hakkında pek çok çalışma bu zamana kadar yapılmıştır ve halen yapılmaya devam etmektedir. Konu üzerinde araştırmacıların titizlikle durması edebiyat tarihinin ve araştırma alanının genişlemesini de sağlamaktadır. Ne var ki her bir mecmua araştırması kendi içerisinde değerli olsa da bunları bir arada inceleme fırsatının oluşması; mecmualarının öneminin ortaya çıkması, daha bütün bir gözle verilere ulaşılabilmesi, tasnif çalışmalarının genişletilebilmesi, edebiyat tarihinin, kültürünün ve eserlerinin bilinmeyen yönlerinin gün yüzüne çıkarılabilmesi, araştırmacılara alanlarında kolaylık sağlaması açısından önemlidir. Bu bağlamda Prof. Dr. Mehmet Fatih Köksal tarafından "Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi" bilim dünyasının istifadesine sunulmuştur. M. Fatih KÖKSAL bu projeyi *"Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları"* çalıştayın yedincisi *"Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı"* başlıklı toplantıda tanıtmıştır. Köksal; mecmuaların edebiyat tarihi ve kültüründe edindiği yeri ve önemi, mecmuaların özellikle edebiyat alanında gerçekleştirilen araştırmalara katkısını maddeler halinde özetlemiştir:

1. Kaynaklarda adı geçmeyen unutulmuş şairlerin şiirlerine mecmualarda rastlamak mümkündür.

2. Bilinen şairlerin bilinmeyen / divanlarında bulunmayan şiirlerine rastlamak mümkündür.

3. Şairlerin divanlarındaki şiirlerinin farklı şekillerine (fazla veya eksik beyitler, nüsha farklılıkları vs.) tesadüf edebiliriz.

4. Mecmualar arasında bilinmeyen, varlığı bilindiği halde nüshası tespit edilemeyen eserlerle de karşılaşılır. Özellikle kırk hadis, mi'raciye, yüz hadis, mevlid, şehrengiz,

biladiye, hasb-i hâl, kimi mektup ve münşeâta dair risaleler vb. fazla uzun olmayan türlerin çoğu bu mecmuaların arasında gizlidir.

5. Bilinmeyen veya kullanılmayan nazım şekilleri, bilinen nazım şekillerinin örneği grülmeyen kafiye tipleri, farklı bend yapıları; yeni türler, edebiyatımızda kullanıma rastlamadığımız aruz kalıpları vb. örneklerle de mecmularda karşılaşabiliriz.

6. Mecmualarda, zaman zaman şairlerin hayatıyla ilgili önemli bilgileri de yakalama imkanı vardır. Bu, ölüm tarihi bilinmeyen bir şairin ölümü için düşülmüş bir tarih manzumesi şeklinde olabileceği gibi, araştırmacılar için çok önemli olabilecek derkenara düşülmüş bir bilgi notu veya şiir başlığı şeklinde de olabilir.

7. Bazı şiir mecmualarında, başka şairlerin de şiirleri bulunmakla beraber, özellikle bir şairin şiirlerinin yoğun olduğu görülür. Derleyenin şair olduğu bir şiir mecmuası edebiyat tarihi araştırmalarına katkısı bakımından kuşkusuz daha kıymetli sayılır.

8. Mecmualar, -bir kısmı kendisi de şair olan- şiir sever kişiler tarafından tertip edilen eserlerdir. Bu itibarla derleyeni belli kişiler tarafından toplanan mecmualarda o şahsın / şairin zevklerini fark ederken, dönemin genel beğenisiyle ilgili önemli ipuçları da yakalamak mümkündür. Bir şairin o dönem mecmularında çok şiirinin bulunması o devirde çok beğenildiğini, keza nazım şekillerinin sıklığından o nazım şeklinin gördüğü rağbeti, çok kullanılan aruz kalıpları ve kafiye yapıları devrin aruz ve zevkini bize bildiren önemli işaretlerdir.

9. Şiir mecmualarında genel olarak dönemin zevklerini, edebî tercihlerini vs. anlamak kabil olduğu gibi ferdî temayüllerin de izini sürmek mümkündür. Nazire mecmuası olmasa da kimi mecmualarda nazire şiirler bulunduğundan- şairler arasındaki etkileşimi, teselsül bağlarını takip etmek de mümkün olur.

10. Mecmualar dışındaki eserlerin fevayid ve vikaye yapraklarında da zaman zaman rastlamak mümkünse de özellikle mecmualarda çok sık rastladığımız edebiyat dışı kimi konular da ayrıca ele alınması gereken önemli noktalardır. Şöyle ki hemen her mecmuanın boş kalmış sayfalarında, yazılı sayfaların derkenarlarında çeşitli dualar, otlarla ilaç yapım tarifleri, tılsım, vefk, reml, tefe'ül gibi gizli ilimler (havas) denilen

itikatlara dair notlar, tarih kıt'aları, müstakil matla' ve müfredler, bazı münşeat örnekleri, kimi resmî kayıtların örnekleri çokça rastlanan -asıl mecmua konusuyla ilgisi olmayan- kayıtlardır. Bütün bunlar edebiyat araştırmacıları kadar hatta onlardan da fazla sosyoloji, tarih (özellikle kültür tarihi), kültürel antropoloji, dinler tarihi, halkbilim gibi farklı bilim dallarından kişilerin de ilgi alanına giren çok önemli ama ihmal edilmiş bilgi kırıntılarından. Bunları bileşkesi Türk milletinin kültür kodlarını ortaya koyacaktır. Bütün mecmuaların bir de bu gözle alınması çok çok önemlidir.

11. Bütün bunlarla beraber, özelde şiir mecmualarının genelde de bütün mecmuaların yukarıda sayılan fayda ve önemleri tek tek ve birbirinden bağımsız olarak incelendiğinde çok fazla bir anlam ifade etmezler. Meselâ Bâkî'nin divanında bulunmayan şiirlerini inceleyecek olsak bir tek mecmuayı taramamız ne ifade eder? Bu olsa olsa bize o derleyicinin şiir zevkini yansıtan bir işareti verir. Ama aynı dönemde derlenmiş yüzlerce mecmuanın taranmasından ortaya çıkacak manzara devrin müşterek anlayış ve zevkini ortaya dökecektir. (Köksal, 2012)

Bu bağlamda yukarıda mecmua kelimesinin tanımından, mecmuaların Türk edebiyatında bulunduğu tarihi seyirden, mecmuaların şekil ve içerik özelliklerinden, sınıflandırılmasından, öneminden ve bilim dünyasına sunacağı katkılardan söz edilmiştir. Verilen bilgiler çerçevesinde Topkapı Sarayı Yazma Eser Kütüphanesi R.1966 numaralı mecmua çalışmamızda incelenmiştir. Eser klasik Türk edebiyatı şiirlerini içermektedir. Bunun yanı sıra bir adet Arapça metni ihtiva etmektedir. Tespit edilmiş 24 şairin 327 adet şiirini barındırmaktadır.

Çalışmamız iki ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm, eserin inceleme kısmıdır; burada mecmuanın genel niteliklerinden, mürettibinden ve tertip tarihine ilişkin bilgilerden, derlenme sebeplerinden söz edilmiştir. Ayrıca mecmuada yer alan şiir ve şair sayısı, şairlerin yaşadıkları yüzyıllar, mecmuada kullanılan nazım şekilleri ve aruz kalıpları sayısal verilerle desteklenerek açıklanmıştır. Bunun yanı sıra şairlerin kısa biyografilerine yer verilirken; mecmuada bulunan şiirlerin temasından bahsedilmiş, dil ve muhteva özellikleri mecmuadan örneklerle desteklenerek açıklanmıştır. İkinci bölüm eserin çeviri metnini ve MESTAP'a göre tasnif tablosunu içeren kısımdan oluşmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM
TOPKAPI SARAYI YAZMA ESER KÜTÜPHANESİ R. 1966 NUMARALI MECMUA

1.1. Mecmuanın Genel Nitelikleri[1]

Topkapı Sarayı Yazma Eser Kütüphanesi Revan Kitaplığı 1966 numaralı mecmua 205 varaktan oluşmaktadır. Mecmuanın derlenme tarihi ve mürettibi ile ilgili herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır. Eser kahverengi deri ciltten oluşmaktadır. Biraz yıpranmış bir görünüme sahiptir. Boyutu 205x130 mm'dir. Aharlı kağıt tercih edilmiştir. Mecmuanın dili Türkçe olmakla birlikte az sayıda Arapça ve Farsça metin de içermektedir. İki adet dibace dışında manzumdur. Mecmuanın mühür sayfasında kenara yazılmış mahlassız bir gazel bulunmaktadır. Bu gazel ekler kısmına eklenerek mecmuadaki şiirlere dahil edilmemiştir.

Mecmua düzenli bir yapıya sahiptir. İlk 108 varak genellikle 12-13 satırdan oluşmaktadır. 109-184 varak arası 22-25 satır olarak değişkenlik göstermektedir. 185-215 arasında bulunan varaklar genellikle 14-17 satırdan oluşmaktadır. Şiirler 2 sütundan oluşmaktadır. Nesih yazı tipiyle kaleme alınmıştır. İlk 108 varakta daha iri ve okunaklı bir yazı kullanılırken sonrasında daha küçülmüş ve okunması ilk 108 varağa kıyasla daha kötü bir yazı kullanılmıştır. Mecmuada 4 farklı yazı tipi kullanıldığı görülmektedir. Genellikle siyah mürekkep kullanılmıştır lakin başlıklar kırmızı mürekkep ile atılmıştır. Başlıklar çoğunlukla kasideden oluşan mecmuada çeşitli şekillerde kullanılmıştır. Kimi zaman sadece şairin adı tercih edilirken kimi zaman da "kaside-i ...." şeklinde kaside sahibi belirtilmiştir. Bazı şiirlerde kasidenin ithaf edildiği kişi veyahut hangi sebeple yazıldığını belirten ibarelerden oluşan başlık tercih edilmiştir. Bununla birlikte bazı şiirlerde şairin mahlasının sayfanın kenarıan siyah mürekkep ile küçük bir şekilde yazıldığı tespit edilmiştir. Eğer bir şairin birden fazla şiiri arka arkaya geliyorsa bu durumda "velehu" veyahut "veleheu eydan" kullanımı sayfanın kenarına eklenmek suretiyle tercih edilmiştir. Mahlas beyitlerinde şairin mahlası kırmızı ile üstü çizilerek ya da mahlas kırmızı ile yazılarak belirtilmiştir. Bununla birlikte vurgulanmak istenen tarihler veya kişiler kırmızı

[1] Mecmuanın tavsifinde, eserin kayıtlı bulunduğu Topkapı Sarayı Yazma Eser Kütüphanesi'nde verilen bilgilerden yararlanılmıştır. https://www.millisaraylar.gov.tr/Hizmetler/YazmaEserler , 03.04.2024.

mürekkep ile nadiren de mavi mürekkep kullanılarak gösterilmiştir. İlk 108 varakta mısra sonlarına durak şeklinde vasıflandırabileceğimiz noktalar kırmızı mürekkep ile koyulmuştur; kalan varaklarda böyle bir durum söz konusu değildir. Mecmuada düzeltmeler oldukça azdır. Bazen şiir sıralamalarında meydana gelen karışıklıklar kırmızı mürekkep ile işaretlenerek düzeltilmiştir. Bunun yanı sıra derkenar sayısı da azdır.

Mecmuada bulunan şiirlerin genel olarak belli bir düzene göre yazılmadığı tespit edilmiştir. Sadece ilk 108 varağı ihtiva eden Nev'i Divanı belli bir düzene sahiptir. Bunun yanı sıra mecmuada bazı yaprakların eksik olduğu düşünülmektedir. Çünkü bazı şiirlerin vezin, kafiye değişikliği sebebiyle değiştiği ve şiirlerin yarıda kaldığı tespit edilmiştir. Aynı şekilde ilk 108 varak sonunda başlayan farklı yazı tipiyle kaleme alınmış şiirin de belli bir başlıkla başlamadığı bir şiirin devamı olduğu açıkça ortadadır. Bu bağlamda mecmuanın eksik sayfalarının olduğu fikri güçlenmektedir.

1.2. Mecmuanın Mürettibi ve Tertip Tarihine İlişkin Bilgiler

Mecmuanın mürettibi veyahut mürettiplerine dair herhangi bir ketebe kaydına rastlanmamıştır. Mecmuada bulunan yazı tiplerine bakıldığında üç farklı yazı tipiyle karşılaşılmaktadır. 108a numaralı varağa gelene kadar Nev'i Divanı'ndaki şiirlerden oluşan mecmuada; varağın sonuna gelindiğinde başlanan gazelde sadece iki beyit yazıldığı 108b'ye geçildiğinde bu şiirin devamının olmadığı orada da Makali'ye ait olduğu tespit edilen şiirin eksik bir şekilde bulunduğu görülmektedir. Bu durum göz önüne alındığında mecmuanın sayfalarının eksik olduğu fikri akla gelmektedir. 108b'den 185a numaralı varağa kadar yazı stili bu şekilde ilerlemiştir. 185a numaralı varağın sol alt köşesinde diğer sayfada şiirin nasıl devam ettiğini belirten kelime gösterilmiştir ancak 185b'ye geçildiğinde boş bir sayfa ve düzensiz bir şekilde yazılmış gösterilen kelimeyle alakası olmayan iki beyit olduğu fark edilmektedir. 186 numaralı varak tamamen boşken 187a numaralı varakta yine düzensiz bir şekilde yazılmış bir gazel bulunmaktadır. Mürekkep yoğunluğunun önceki varaklara kıyasla daha farklı olduğu tespit edilen bu iki şiirin daha sonradan eklendiği düşünülmektedir. Aynı şekilde mecmuanın mürettip tarafından yazılmaya devam edildiği ancak ya sayfaların kaybolduğu ya da yazmak için boş bıraktığı sayfaların başka bir sebepten ötürü yarım kaldığı ihtimallerini gün yüzüne çıkarmaktadır. 188

numaralı varağa gelindiğinde mürekkep ve yazı stilinin tekrar değiştiği tespit edilmiştir. Bu hususlar göz önüne alındığında birden fazla mürettibin olabileceği ihtimali güçlenmektedir.

Mecmuanın tertip tarihi ile alakalı olarak mecmuada herhangi bir bilgilendirme tespit edilememiştir. Mecmuanın birden fazla mürettibinin olduğu düşünülerek üç aşamada tertip tarihinin incelenmesinin daha doğru olduğu düşünülmüştür. Bu bağlamda mecmuanın 1b-187b numaralı varaklar arasını ihtiva eden şairlerin yaşadıkları yüzyıllara bakıldığında hepsinin 16. yüzyılda yaşadığı düşünülmektedir. TEİS'te, çalıştığımız mecmuada da adı geçen Peykerî isimli şairin 17. yüzyılda yaşadığı, en geç 17. yüzyılı ihtiva eden şairlerden oluşan bir mecmuadan hareketle tahmin edilmiştir. Ancak bizim mecmuamızda bulunan şairlerin Peykerî dışında hepsinin 16. yüzyılda yaşamış olduğu düşünüldüğünde Peykerî isimli şairin de bu yüzyılda yaşamış olabileceği fikrinin güçlenmesine neden olmuştur. Buradan hareketle mecmuada bulunan şairlerin 187b numaralı varağa kadar olan kısmının 16. yüzyıl şairlerinden oluşması hasebiyle mecmuanın ilk iki kısmının en geç 16. yüzyılda tertip edildiği düşünülmektedir. 188a numaralı varaktan itibaren 18. yüzyılda yaşadığı bilinen Nâimüddîn isimli şairin pendnamesi ile karşılaşılmaktadır. Mecmuanın 188a'dan itibaren kalan kısımlarının şairin yaşadığı yüzyıl göz önüne alınarak değerlendirildiğinde 18. Yüzyılda sonradan eklendiği düşünülmektedir. Sonuç olarak mecmuanın son halinin tertip tarihinin 18. yüzyıl olduğu söylenilebilir.

1.3. Mecmuada Yer Alan Şair ve Şiir Sayısı

Mecmua bilinen 24 şair; eserde mahlası okunamayan 2 şair ve kim olduğu belirtilmediği için yazanı tespit edilememiş 2 şairle birlikte toplam 329 adet manzumeyi ihtiva etmektedir. Yazmada bulunan şairlerin bir kısmı klasik Türk edebiyatında ünlenmiş şairlerden oluşurken bir kısmı divanı tespit edilememiş, hakkında pek fazla bilgi olmayan şahsiyetlerden oluşmaktadır. Mecmuada en fazla şiiri bulunan şair Nev'i'dir. Onun akabinde Fazlî, Makâli ve Kadrî sırayı takip etmektedir. Eserde bulunan şairlerin isimleri, sayısı, şiirlerinin sayısı ve nazım şekilleri ile şiir numaraları tabloda gösterilmiştir.

Tablo 1
Mecmuada Yer Alan Şair ve Şiir Sayısı

Sıra	Şair	Şiir Sayısı ve Nazım Şekli	Şiir Numarası
1	Âgehî	1 kaside	279
2	Arşî	2 kaside	248, 311
3	Behiştî	3 kaside	249, 250, 251
4	Cinânî	6 kaside	230, 231, 232, 242, 307, 308
5	Derûnî	1 kaside	252
6	Fazlî	21 kaside	255, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292
7	Husrev	1 kaside	269
8	İlmî	8 kaside	257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264
9	İzârî	1 kaside	268
10	İzzetî	2 kaside	304, 306
11	Kadrî	8 kaside	309, 310, 312, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325
12	Kâmî	2 kaside	254, 280
13	Makâlî	13 kaside	229, 238, 239, 240, 241, 243, 244, 245, 246, 247, 298, 299, 300
14	Mânî	4 kaside	313, 314, 315, 316
15	Meylî	1 kaside	270
16	Misâlî	4 kaside	265, 266, 267, 301
17	Nev'i	155 gazel, 55 kaside, 1 muhammes, 1 mukatta, 5 murabba, 2 müseddes, 1	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21,

		müsemmen, 1 tahmis, 4 terciibent, 3 terkibibent	22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199,

			200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228
18	Nüvîdî	1 kaside	303
19	Peyâmî	1 kaside	302
20	Peykerî	1 kaside	256
21	Rahmî	1 kaside	253
22	Sânî	3 kaside	233, 234, 235, 236, 237
23	Vechî	1 kaside	317
24	Zihnî	6 kaside	293, 294, 295, 296, 297, 305

1.4. Şairi Tespit Edilemeyen Şiirler

Mecmuada bulunan şiirlerden bazıları başlıksız bırakılırken bazısı yazı şeklinin anlaşılmazlığından kaynaklı olarak tespit edilememiştir. Bu şiirlere taranan kaynaklarda rastlanmamıştır. Bundan mütevellit şiirlerin sahipleri bilinmemektedir. Şiirlerin numaraları ve türleri tabloda verilmiştir.

Tablo 2
Mecmuada Şairi Tespit Edilemeyen Şiirler

Sıra	Şair	Nazım Türü	Şiir Numarası
1	Tespit edilemedi	2 kaside	326, 327
2	Tespit edilemedi	1 gazel	328
3	Tespit edilemedi	1 pendname	329

1.5. Mecmuada Yer Alan Başka Kaynaklarda Tespit Edilemeyen Şiirler

Eserde taranan kaynaklarda tespit edilememiş pek çok şiir bulunmaktadır. Bu durum mahlas eksikliğinden kaynaklı değildir. Mecmuada mahlası olmayan şair sayısı yukarıdaki maddeden de anlaşılacağı üzere sayıca azdır. Taranan kaynaklarda

mahlası tespit edilmiş ancak manzumesine rastlanmamış şairler, şiir numaraları ve nazım şekilleri tablodaki gibidir.

Tablo 3
Mecmuada Yer Alan Başka Kaynaklarda Tespit Edilemeyen Şiirler

Mahlas	Şiir Numarası	Nazım Şekli	Şiir Sayısı
‘Arşî	248, 311	kaside	2
Derûnî	252	kaside	1
‘İlmî	257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264,	kaside	8
‘İzârî	268	kaside	1
‘İzzetî	304, 306	kaside	2
Husrev	269	kaside	1
Kadrî	309, 310, 312, 318	kaside	4
Kâmî	254, 280	kaside	2
Makâli	229, 238, 239, 241, 244, 245, 246, 298, 299, 300	kaside	10
Mânî	313, 314, 315, 316	kaside	4
Meylî	270	kaside	1
Misâlî	265, 266, 267, 301	kaside	4
Nüvîdî	303	kaside	1
Peyâmî	302	kaside	1
Peykerî	256	kaside	1
Sânî	235, 236, 237	kaside	3
Vechî	317	kaside	1
Zihnî	293, 294, 295, 296, 297, 305	kaside	6

1.6. Mecmuada Yer Alan Şairlerin Yaşadıkları Yüzyıllar

Tablo 4
Mecmuada Yer Alan Şairlerin Yaşadıkları Yüzyıllar

Şairlerin Yaşadıkları Yüzyıllar	Şairin Adı/Mahlası
16. yüzyıl (20)	Âgehî, Arşî, Behiştî, Cinânî, Derûnî, Fazlî, Husrev, İlmî, İzârî, Kadrî, Kâmî, Makâlî, Mânî, Misâlî, Nev'i, Nüvîdî, Peykerî, Rahmî, Sânî, Vechî, Zihnî
17. yüzyıl (2)	İzzetî, Meylî
? (1)	Peyâmî

1.7. Mecmuada Yer Alan Şairlerin Biyografileri[2]

Klasik Türk edebiyatı şairleri arasında aynı mahlası kullanan ve aynı dönemde yaşayan kişilerin olduğu bilinmektedir. Daha önce çalışılmış divanlarda ve diğer çalışmalarda şiirleri incelenmiş şairler daha belirleyici özelliklere sahiptir. Ancak üzerinde çalıştığımız mecmuada pek çok şairin şiirlerine herhangi bir kaynakta rast gelinmemiştir. Bu noktada çeşitli araştırmalara dayanarak bazı şairler tespit edilmeye çalışılsa da hiçbir şekilde tahmin ve tespit edilemeyen şairlerin hayatına yer verilmemesi karışıklığa sebep olmamak adına uygun görülmüştür.

ÂGEHÎ (ö.1577): Asıl adı Mansur'dur. Vardar Yenicesi'nde doğmuştur. Mehmed Çelebi'den mülazım olan Âgehî çeşitli kasabalarda kadılık ve müderrislik görevlerinde bulunmuştur. 985/1577 yılında vefat etmiştir.

Sohbeti hoş bir kimsedir, bununla birlikte iyi bir şairdir. Gemicilik ve denizcilikle ilgili terimleri ele aldığı "*Keştî Kasidesi"* ile tanınır. Bu terimler klasik Türk edebiyatı kelime kadrosunun genişlemesini sağlamıştır. Âgehî'nin başlattığı bu ifade tarzı ile birçok şair bu konuda nazire ve tahmis yazarak kısa bir süre de olsa edebiyat dünyasında yaygınlık kazanan bir akım haline gelmiştir.

Âgehî'nin günümüze ulaşan bir divanı bulunmamıştır. Şairin şiirlerine çeşitli mecmualar aracılığıyla ulaşılmıştır.[3]

[2] Şair biyografileri TEİS'ten faydalanılarak hazırlanmıştır.

ARŞÎ (ö.1562?): Asıl adı bilinmemektedir. Hayatı hakkında fazla bilgi yoktur. Mutasavvıftır. Hurufi olduğu bilinen şair bununla övünmektedir. Muhitî isimli meşhur Hurûfî şairin müritlerinden olduğu *Divan'*ından anlaşılmaktadır. Zaten Arşî hakkında bilgilerin çoğuna Divan'ından ulaşılabilmektedir. Araştırmacılar şairin hangi tarihte öldüğüne dair ortak bir düşünceye varamamışlardır. Yalnızca 16. yüzyılda doğduğu yine Divanına düştüğü tarihe göre anlaşılır.

Arşî'nin mürettep bir Divan'ı bulunmaktadır. Divan'ı yüksek lisans tezi olarak Bahattin Kahraman tarafından hazırlanmıştır. Divan içeriğine bakıldığında gazeller, kasideler, mesneviler, müstezadlar, tercii-i bendler, terkib-i bendler, muhammesler, tahmisler, müseddesler, müsemmen, kıt'alar, tuyuğlar, rubailer bulunmaktadır. Bu çalışmada incelenen mecmuada şairin Divanında bulunmayan bir kaside bulunmaktadır. Buradan çıkarılan sonuca göre şairin çeşitli mecmualarda Divanında bulunmayan ve günümüzde tespit edilmemiş şiirleri mevcut olabilir. Mecmuada geçen Arşî'nin, sözü geçen Arşî olduğu sonucuna ise kasidede açıkça belli olan Hurûfîlik alametlerinden varılmaktadır.

Arşî, Hurufi şairler arasında ön plana çıkmıştır. Bunun yanı sıra din dışı konularda yazdığı gazelleri de oldukça ilgi çekicidir. Lirik bir anlatıma sahip olan şair, şiirlerinde Arapça, Farsça tamlamalara yer vermiştir.[4]

BEHİŞTÎ (ö.1571-72): Asıl ismi Ramazan'dır. Babası Abdulmuhsin isimli bir şahısdır. Hakkında bahsettiğimiz Behiştî'den önce yaşamış olan Karıştıranlı Süleyman Beyoğlu Sinan Behiştî isimli bir şahıs bulunmaktadır. İkisinin karıştırılmaması adına Ramazan Behiştî; "Mevlânâ Behişti", "Vizeli Behiştî", "Ramazan bin Abdulmuhsin Er-Rûmî", "Behiştî Ramazan bin Abdulmuhsin", "Behişti-i Sânî", "Vâiz Behiştî" gibi isimlerle anılmıştır.

Behiştî, Vize'de doğmuştur. Medrese tahsiline İstanbul'da başlamıştır. Merhabâ Efendi'den ders aldığı bilinmektedir. İlim öğrenme yolunu başarıyla tamamladıktan sonra Muhaşşi Sa'dî Efendi'ye danişmend olmuştur. Daha sonra Merkez Efendî'ye intisab eden Behiştî tasavvuf yoluna girmiştir. Merkez Efendi'nin halifesi olarak

---

[3] Mehmet Pektaş, "Âgehî, Mansur", (Çevrim İçi) https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/agehi-mansur , 21 Aralık 2023.

[4] Emine Çakır, "Arşî" , (Çevrim İçi) https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/arsi , 21 Aralık 2023.

Çorlu'ya giden Behiştî orada imamlık, vaizlik yapmıştır, talebeler yetiştirmiştir. Behişti 979/1571-72 yılında Çorlu'da vefat etmiştir.

Behiştî, tasavvuf yoluna girmeden önce döneminin ulemasının takdirini toplamıştır. Tasavvuf yoluna girince o çevrenin takdirini de kazanmıştır. Behiştî rint tabiatlı bir şahsiyete sahiptir. Tespit edilen 12 adet eseri bulunmaktadır. *Divan*'ı mevcuttur.

Behiştî'nin sade bir dil kullandığı görülmektedir. Atasözü ve deyimlere sıklıkla başvurmuştur. Yerli unsurlara yer vermiştir. Usta bir şair olarak görülür. Şiir tekniğine sahiptir. Vezin ve kafiye kullanımı başarılıdır. Şiirleri akıcı ve çekicidir. Lirizm ön plandadır. Mana bulmada ve kullanmada başarılı olmuştur. Bununla birlikte söz sanatlarını kullanmada da yetkin bir kişi olmuştur. Kimi zaman kendisini diğer şairlerle karşılaştırmaya gitmiştir. Şair bu karşılaştırmalar içerisinde en çok Hâfız Şirâzî'den bahsetmiştir. Ahmed Paşa, Necâtî, Fuzûlî, Hayâlî Bey gibi Türk şairlerinden etkilendiği görülmüştür. Amrî, Fevrî ve Cafer Çelebi'nin şiirlerine tahmis yazmıştır.[5]

CİNÂNÎ (ö. 1595): 16. Yüzyılda Bursa'nın Muradiye semtinde dünyaya gelmiştir. Babasının isminin Mehmed Efendi olduğu bilinmektedir. Cinânî'nin küçük yaşta eğitime başladığı bilinir. Muallimzâde'nin yanında "mülazım" olmuştur. Kalem kâtipliği, Karesi kassamlığı, müderrislik görevlerini çeşitli yerlerde yerine getirmiştir. 1004/1595 tarihinde vefat ettiği bilinir. Cinânî'nin mezarı Hamza Bey Camii yakınlarındaki mezarlıktadır.

Cinânî'nin edebi hayatına bakıldığında mizahî yönünün ön plana çıktığı görülür.. Cinânî'nin za'f-ı basar yani miyop rahatsızlığı olduğu tezkirelerde belirtilir bu konuda kendiyle latife ettiği anektodlar anlatılır. Cinânî'nin fiziksel olarak tek sıkıntısı görme bozukluğu değildir. Onun şişmanlığıyla da dikkat çeken bir fiziksel yapıya sahip olduğuna değinilir. Şair nüktedan tavrını bu hususta kullanarak eserlerine eğlenceli bir hava katmaktan çekinmemiştir. Şair şiirlerinde dönemin kötü şartlarından sıklıkla bahsedip, fakirlikten yakınmıştır. Bunları yaparken de mizahi unsurlar kullanmayı ihmal etmemiştir. Şairin akıcı ve anlaşılır bir dil yapısı mevcuttur. Atasözü ve deyimlerden sıklıkla faydalanmıştır.

[5] Yaşar Aydemir, "Behiştî, Ramazan b. Abdülmuhsin" , (Çevrim İçi) https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/behisti-ramazan-abdulmuhsin , 21 Aralık 2023.

Cinânî'nin ele geçen dört eseri bulunmaktadır: *Divân'*ı Cihan Okuyucu tarafından doktora tezi olarak hazırlanmıştır ve basılmıştır.

Cinânî'nin bir diğer eseri *Riyâzü'l Cinân* didaktik yapıya sahip bir mesnevidir. Aynı zamanda Cinânî'nin ilk eseri olma niteliğini taşır. Mahmut Şarlı eser üzerine bir doktora çalışması hazırlamıştır.

Cinânî'nin son eseri *Cilâlü'l-Kulûb* adlı mesnevisidir. Bu eseri de didaktik niteliğe sahiptir. Bu eser Mustafa Özkan tarafından yayımlanmıştır

Cinânî'nin düz yazıdan oluşan tek eseri *Bedâyiü'l-Âsâr*'dır. Eserin *Letâif-i Cinânî, Kitâb-ı Letâif-i Cinânî, Târih-i Şeyh Cinânî, Letâif-nâme, Nevâdir-i Cinânî* gibi adlarla da kaynaklarda yer aldığı görülür. Eserde 79 hikaye ve 20 küçük latife bulunur. Eser hakkında Osman Ünlü tarafından bir doktora tezi hazırlanmıştır.[6]

DERÛNÎ (ö. 1544)[7]: İznikli şair Derûnî'nin asıl adı bilinmemektedir. Bir terzi yanında çıraklık yaparken eğitimin önemini anladığı söylenir. İlmin önemini anladıktan sonra tahsile başlayan şair medrese eğitimi sırasında Leys-zâde ile tanışmıştır. Derûnî bu tanışıklıktan sonra esrar ve afyona müptela olmuştur. Bu müptelalık onun hayatını oldukça kötü etkilemiştir hayatı sefalet içerisinde geçen şairin ölümünün bile bu sebepten olduğu söylenmektedir. Şairin ölüm tarihi 950/1544 olarak bilinir.

Şairin ele geçen bir divanı bulunmamaktadır. Çeşitli mecmualarda gazelleri ve kasideleri olduğu bilinir. I. Selim'in Acem ve Arap seferlerini Şah İsmail ile Gavrî'nin savaşını remel bahrinde nazmettiği bir eser yazdığını Aşık Çelebi söylemektedir. Yine Aşık Çelebî'ye göre Derûnî'nin pek çok gazeli ve kasidesinin ölümünden sonra başkaları tarafından sahiplenilmiştir. Şair hakkında en geniş bilgiyi Latîfî vermektedir. Latîfî'ye göre Derûnî yapısı itibariyle kolay kavrayışlı biri değildir. Şair oluşturacağı eseri çok kafa yorarak ve gayretle nihayete erdirmektedir. Ancak bu uğraşları başarıyla sonuçlanmıştır, şairin şiirleri akıcılığıyla ve sanatkâraneliğiyle nefistir. Aşık Çelebi'ye göre ise şairin şiirleri "sağlam, olgun ve

---

[6] Osman Ünlü, "Cinânî, Mustafa", (Çevrim İçi) https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/cinani-mustafa , 21 Aralık 2023.

[7] Derûnî isimli şairin mecmuada bulunan şiirlerine taranmış herhangi bir kaynakta rastgelinmemiştir. Bu bağlamda biyografisi verilen şairin kesin olarak mecmuada şiiri bulunan şair olduğu söylenemez.

çeşnili" olarak nitelendirilmektedir. Başka tezkirecilere göre de Derûnî'nin şiirlerine karşı yorumlar olumlu yöndedir. [8]

FAZLÎ (ö.1564): Asıl adı Mehmed (Mehemmed) olan şair İstanbul'da doğup büyümüştür. Bir saracın oğludur. Doğum tarihi bilinmemektedir. İlk eğitimini nasıl aldığı konusunda da bilgi yoktur. Devrin ilim insanlarından sarf ve nahiv dersleri aldığı düşünülmektedir. Farsça bilir. Şiire olan ilgisini genç yaşında fark ettikten sonra ünlü şair Zâtî'nin dükkanına gitmeye başladı. Burası şairlerin sıklıkla yolunun düştüğü bir mekan olarak bilinmektedir. Fazlî uygun vakitlerinde Zâtî'ye hem yardım etmiştir hem de şiirlerini ona göstererek bilgisinden istifade etmeye çalışmıştır. Şiir meşguliyeti sırasında ilimleri öğrenmeyi ihmal etmedi. Aynı zamanda Halvetî Şeyhi Zarîfî Hasan Efend,'ye intisap etti.

Fazlî, Kanunî'ye kaside sunmuştur ve onun beğenisine mazhar olmuştur. Bunun akabinde şehzadelerin divan katibi olarak Manisa'da görevlendirilmiştir. İlerleyen zamanda reisü'l-küttab olan Fazlî bu görevini yerine getirirken Kütahya'da vefat etmiştir. Ölüm tarihinin 970/1563 veyahut 971/1564 olduğu düşünülür.

Fazlî'nin Divanı mevcuttur. Bunun yanı sıra Ruba'iyyat'ı vardır. Hümây u Hümâyûn, Lüccetü'l Esrâr ve Gül ü Bülbül mesnevileri bulunmaktadır. Manzum ve mansur karışır eserleri de bulunmaktadır. Bu eserler; Nahlistan, Tehniyet-nâme ve Dua-nâme isimli eserlerden oluşmaktadır.

Fazlî eser üretme konusunda başarılı bir şahsiyet olarak karşımıza çıkmıştır.. İlmî olarak da kendisini geliştirmiş bir kişidir. Farsça eğitiminin de vermiş olduğu bir ilgiyle kimi zaman Acem şairlerin etkisinde kaldığı söylenebilir. Şiirlerinde bazı kusurlar bulunduğu hususunda kaynaklarda belirtilen görüşler mevcuttur. Buna rağmen gül ve bülbül hakkında oldukça ilgi çekici bir mesneviye sahip oluşuyla kayda değer bir şair olarak yerini alır. [9]

---

[8] Mehmet Fatih Köksal, "Derûnî", (Çevrim İçi) https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/deruni , 21 Aralık 2023.

[9] Gencay Zavotçu, "Fazlî", (Çevrim İçi) https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/fazli , 21 Aralık 2023.

HUSREV (ö. 1595-96)[10]: İstanbullu olan şairin asıl adı Mehmed'dir. "Deli", "Divâne Husrev", "Hırkalı Hınzur" gibi lakaplarla tanındı. Babasının ismi Karagöz Bey'dir, kendisi sancak beyidir. Husrev yeniçerilik yapmıştır. Şair tasavvuf yoluna girip Sarhoş Bâlî'ye intisap etmeden önce bir süre uzlete çekilmiştir. Sarhoş Bâlî'nin ölümünün arından Bektâşî, Hayderî ve Kalenderî dervişleri arasına katılmıştır. Şaire "deli/divane" denmesinin sebeplerine bakıldığında değişik tasavvuf akımlarında bulunmasından kaynaklanan değişken halinden ötürü olduğunu düşünen görüşler çoğunluktadır. Rıza ve Riyâzî gibi şair tezkiresi yazarlarına göre Husrev kendisini aşk cezbesine fazla kaptırdı ve akli melekeleri böylelikle zayıfladı bu sebepten ötürü "mezhebini sapıttı". Âlî; Husrev hakkında söylenen bu görüşlerin dışında başka bir görüş ifade eder. Ona göre Husrev'in delilik söylentisinin sebebi şairin seçkin insanlarla pek geçinememesinden kaynaklıdır. Husrev hakkında bu söylentilerin bitmesi üzerine yeniçerilik görevine tekrar dönmüştür. Husrev 1004/1596 yılında vefat etmiştir.

Fâizî'ye göre şair Husrev'in Divan'ı bulunmaktadır hatta tezkiresine aldığı şiirler bu Divan'dan alınmıştır. Ancak Husrev'in Divan'ı günümüzde henüz ele geçmemiştir. Husrev'in başarılı bir şair olduğu pek çok kaynakta belirtilmektedir. Şairin yetkin bir doğaçlamaya sahip olduğu da kaynaklarca belirtilir.[11]

İLMÎ ÇELEBİ (ö. ?)[12]: Bir hatibin oğlu olarak Ermenek'te dünyaya geldi. İlim tahsilini Karaman'da aldı. İstanbul'a giderek Kanuni'ye kaside sundu. Ölüm tarihi bilinmemektedir. Günümüze ulaşan bir eseri henüz söz konusu değildir. Aruzu ve kafiyeyi kullanmada başarılı olduğu söylenir. Şiirleri beğenilen bir şair olmuştur. [13]

İZÂRÎ (ö. ?)[14]: 16. yüzyılda yaşadığı tahmin edilen İzârî Konya Ereğlisi'ndendir. Babasının kâtiplik görevinde bulunduğu bilinir. İzârî kâtiplik görevinde bulunmuştur.

---

[10] Husrev isimli şairin mecmuada bulunan şiirlerine taranmış herhangi bir kaynakta rastgelinmemiştir. Bu bağlamda biyografisi verilen şairin kesin olarak mecmuada şiiri bulunan şair olduğu söylenemez.

[11] İncinur Atik Gürbüz, "Husrev", (Çevrim İçi) https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/husrev , 21 Aralık 2023.

[12] İlmî isimli şairin mecmuada bulunan şiirlerine taranmış herhangi bir kaynakta rastgelinmemiştir. Bu bağlamda biyografisi verilen şairin kesin olarak mecmuada şiiri bulunan şair olduğu söylenemez.

[13] Yunus Kaplan, "İlmî, İlmî Çelebi", (Çevrim İçi) https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ilmi-ilmi-celebi , 21 Aralık 2023.

[14] cİzârî isimli şairin mecmuada bulunan şiirlerine taranmış herhangi bir kaynakta rastgelinmemiştir. Bu bağlamda biyografisi verilen şairin kesin olarak mecmuada şiiri bulunan şair olduğu söylenemez.

On iki kalemde usta bir sanatçıdır. Sultan Süleyman'ın kapıcı kethüdalığında bulundu. Bu görevinden ayrıldıktan sonra Gülâbî Mehmed Paşa, İskender Paşaoğlu Ahmed Paşa, Lahsa Paşası Mehmed Paşa gibi kişilerin hizmetinde bulundu. Şiirleri genellikle aşıkların sohbeti ve devrin güzelleri konularında olmuştur.[15]

İZZETÎ (ö. 1681)[16]: Asıl adı Mehmed İzzet olan şair, 1039/1629'da birçok kaynağa göre Çaşengir'de dünyaya gelmiştir. Birçok kaynağın aksine Safâyî'ye göre İzzetî İstanbulludur. Bayramzâde denilen seçkin bir aileden gelmektedir. Babası Lütfullah Efendi, "Şeyhî" mahlasıyla şiirler yazmıştır. Lütfullah Efendi kadılık görevinde bulunmuştur. Daha küçük bir yaşta iken babasını kaybeden İzzetî, Bayramzâde soyundan gelen ünlü şair Şeyhülislam Yahya Efendi'nin himayesinde büyümüştür. Amcası Şeyhülislam Yahya Efendi sayesinde IV. Murat ile tanışma fırsatına erişen şair bu vasıtayla mülazım olmuştur.

İzzetî'nin eğitimini Yahya Efendi vermiştir. Bu bağlamda Muhammed Efendi, Fazıl Molla Çelebi, Hamid bin Mustafa Efendi, Tavil Hasan Efendi gibi devrin ünlü bilginlerinden ders alma fırsatına erişmiştir. Bu kişilerden ders alabilmesinde Yahyâ Efendi'nin nüfuzunun etkisi büyüktür. 18 yaşında iken amcası Yahya Efendi'yi kaybeden İzzetî, Şeyhülislam Ebu Said Efendi'nin kızıyla evlenir. Çeşitli yerlerde muallimlik yapmıştır akabinde kadı ve kazaskerlik görevlerini çeşitli bölgelerde sürdürmüştür. Bu görevleri esnasında görevden alınma gibi çeşitli sıkıntılarla boğuşan İzzetî zor ve üzüntülü günler geçirmiş son olarak İstanbul Şeyhülislamlığı görevinden ikinci kere alınmıştır. Bu zor günleri atlatamadan 1092/1681 senesinde vefat etmiştir.

İzzetî Divânı günümüze ulaşan eseridir. Kaynakların verdiği bilgilere göre İzzetî'nin *Keşfü'z-Zünûn Zeyli* ve *Tezkire-i Şu'arâ* eserleri de mevcuttur. Tezkire-i Şu'arâ eseri Kafzâde Faîzî'nin Zübdetü'l Eş'âr eserine eklemeler niteliğindedir. Bu eserleri gördüğünü ancak yarım kaldığını Şeyhî, Vakâyi'ul-Fudalâ'da belirtmiştir. İzzetî'nin divanı üzerinde Adnan Çağlı yüksek lisans tezi hazırlamıştır. Bununla birlikte Murat Özmen İzzetî'nin hayatı, eserleri ve edebi kişiliği hakkında bir çalışmada bulunmuş, şiirlerini yayınlamıştır.

---

[15] İsmail Hakkı Aksoyak, "İzârî", (Çevrim İçi) https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/izari , 21 Aralık 2023.

[16] İzzetî isimli şairin mecmuada bulunan şiirlerine çalışılmış divanında veyahut taranmış herhangi bir kaynakta rastgelinmemiştir. Bu bağlamda biyografisi verilen şairin kesin olarak mecmuada şiiri bulunan şair olduğu söylenemez.

İzzetî'nin sohbetinin güzel, ahlakının iyi, gönlünün ve elinin cömert olduğu kaynaklarda görülür. Aynı zamanda iyi eğitimli olan İzzetî ilimleri oldukça iyi bilmektedir. Bunun yanında Farsça ve Arapça'yı şiir oluşturacak seviyede öğrenmiştir. İzzetî'nin evi bir şiir meclisi niteliğinde haftanın iki günü kullanılmıştır. Şairin hayal gücü yüksektir. Sebk-i Hindi akımının getirdiği imgeler, uzun tamlamalar, yabancı kelimeler ve anlam yoğunluğu onun şiirlerinde hissedilir. Şiirlerinin ağırlıklı olarak din dışı konularda yazıldığı görülür. İzzetî, ilk hamisi niteliğinde olan Şeyhülislam Yahya'dan etkilenmiştir. Bununla birlikte onun etkilendiği şairler arasında Bâkî, Fuzûlî, Nâilî-i Kadim, Neşâtî, Nef'i gibi ustalar yer alır.[17]

KADRÎ ÇELEBİ (ö. ?)[18] : Yaşadığı dönemde ilim ve fazilet sahibi sayılan bir kişilik olmuştur. Kazaskerlik vazifesinde bulunmuştur. Vazifesini Sultan Selim zamanında gerçekleştirmiştir. Zeki biri olduğunu düşünen Sehî, onun zekasını Aristo ile bir tutmaktadır. Kadrî çevresindekiler tarafından takdir gören bir kimse olarak tarihte yerini almıştır; tabiatının güzelliği ve güvenilirliği ile bilinmiştir. Şiir ve inşaya yatkın bir kişiliği bulunmaktadır. Çeşitli mecmualarda kasideleri ve gazelleri vardır.[19]

KÂMÎ (ö. 1579)[20]: Edirne'de doğan Kâmî'nin asıl adı Ahmed veyahut Mehmed'dir. Babası İbrahim, mesnevihan olduğu için kendisine "Mesnevihan-zâde" ya da "Mesnevihanoğlu" denmiştir. Medreseyi tamamlamıştır, Kadrî Efendi'den veyahut Şeyhülislam Ebu Suud Efendi'den mülazım olmuştur. Çeşitli medreselerde müderrislik görevini ifa etmiştir. Kısa bir süreliğine görevinden azl edilmesi sırasında Kanuni'ye sunduğu kaside ile Kanuni'nin takdirini kazandı. Görevine müderris olarak tekrar dönmesinin ardından Kanuni tarafından Gazzalî'nin "Kimya-yı Saâdet" isimli eserini çevirmek üzere görevlendirildi. Daha sonra kadılık görevine getirildi. Kâmî çeşitli dedikodulara maruz kaldı bu sebeple ömründe çeşitli sıkıntılar

---

[17] Ayşe Yıldız, "İzzetî, Vişne-zâde İzzetî Mehmed Efendi", (Çevrim İçi) https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/izzeti-visnezade-izzeti-mehmed , 21 Aralık 2023.

[18] Kadrî Çelebi isimli şairin mecmuada bulunan şiirlerine taranmış herhangi bir kaynakta rastgelinmemiştir. Bu bağlamda biyografisi verilen şairin kesin olarak mecmuada şiiri bulunan şair olduğu söylenemez.

[19] Kadri Hüsnü Yılmaz, "Kadrî, Kadrî Çelebi", (Çevrim İçi) https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/kadri-kadri-celebi , 21 Aralık 2023.

[20] Kâmî isimli birden fazla şair bulunmaktadır. Taranan kaynaklarda mecmuada bulunan şiirlere rastgelinmemiştir. Bu bağlamda şairin kimliğinin tespiti zorlaşmaktadır. En yakın olduğunu düşündüğümüz kişi esas alınmıştır.

yaşadı. II. Selim döneminde Edirne kadılığı görevinden azl oldu ardından Kıbrıs Kadılığı görevindeyken emekli oldu. Kâmî, Bâki ile birlikte II. Selim'e şiirler sunmuştur. Yine hakkında çıkan dedikoduların verdiği sıkıntılar sebebiyle elem dolu emeklilik hayatını geçirirken 1579 yılında İstanbul'da kırgın bir şekilde vefat etti.

Kâmî'nin günümüze ulaşan bir eseri bulunmamaktadır. Kaynakların bildirdiğine göre Kâmî Osmanlı padişahları hakkında bir tarih yazısı yarım kalmıştır. Bununla birlikte *Kimya-yı Saâdet* ve *Hümâyun-nâme* çevirilerinin de yarım kaldığı bilinmektedir. Kâmî İran şairlerini araştıran bir kişidir. Belâgat ustasıdır.[21]

MAKÂLİ (ö. 1589): Klasik Türk edebiyatı şairleri arasında 16. yüzyılda yaşadığı bilinen iki Makali bulunmaktadır. Bir tanesi Makâlî, Mustafa Bey; diğeri ise Makâlî, Mehmed Çelebi'dir. Gelibolulu Âlî'nin Künhü'l Ahbar adlı eserinde iki Makâlî'nin bir mecliste bir araya getirildiği söylenir. Bu mecliste birinin okuduğu şiiri öbürünün sahiplendiği görülmüştür. Bu bağlamda iki şairin şiirlerini tespit etmek pek de kolay değildir.

Asıl adı Mustafa'dır; "Kör Makâlî" de denmiştir. Aydın'a bağlı Alaşehir kasabasından olduğu söylenir fakat Gelibolulu Âlî, Akşehirli olduğunu *Künhü'l Ahbar*'da belirtir, Kınalızâde'ye göre şair Güzelhisarlıdır. Şehzadeye yazdığı şiirlerini Turak Çelebi aracılığıyla iletmiştir. Makâlî, Mustafa Bey 997/1589 yılında vefat etmiştir. Kabri Edirne kapısı haricinde bulunur. Şairin bir divanı olduğu söylenir ancak bulunamamıştır.[22]

MÂNÎ (ö. 1598-99)[23]: Asıl adı Mehemmed'dir. Mehmed Çelebi ve Şeyh Mehemmed lakapları ile tanınan Mânî Çolak Ali'nin oğludur. Doğum yeri ve yılı bilinmemektedir. Medrese tahsili almıştır ardından Mevlânâ Ahmed Efendi'ye intisap etmiştir. Aynı zamanda bu süreçte ne yaşadığı bilinmez Şeyhü'l-islâm Malûl-zâde Mehmed Efendi'ye de intisap etmiştir ondan mülazım olmuştur.

Mânî çeşitli yerlerde kadılık ve müderrislik görevlerinde bulunmuştur. Hayatı boyunca maddi sıkıntılarla boğuşan Mânî bu sıkıntılı durumunu Molla Ahmed

---

[21] Mehmet Fatih Köksal, "Kâmî, Edirneli", (Çevrim İçi) https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/kami-edirneli , 21 Aralık 2023.

[22] Fatih Koyuncu, "Makâlî, Mustafa Bey", (Çevrim İçi) https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/makali-mustafa-bey , 21 Aralık 2023.

[23] Mânî isimli şairin mecmuada bulunan şiirlerine taranmış herhangi bir kaynakta rastgelinmemiştir. Bu bağlamda biyografisi verilen şairin kesin olarak mecmuada şiiri bulunan şair olduğu söylenemez.

Efendi için yazdığı kasidesinde belirtmiştir. Molla Ahmed Efendi'ye tayin talebinde bulunur ancak isteği kabul olmaz. Şair, bir süre sonra Serdar Güzelce Mahmut Paşa'ya intisap eder, Mahmut Paşa onu Ordû-yı Hümâyûn kadılığına getirmiştir. Bu görevinde uzun süre kalamayan Mânî 1599'da isteklerine kavuşamadan vefat etmiştir.

Kafzâde Fâizî ve Kâtip Çelebi, şairin divan sahibi olduğunu söylerler. Günümüzde şairin çeşitli mecmualarda bulunan kasideleri ve Almanya Berlin Devlet Kütüphanesi'nde bulunan divançesi tespit edilmiştir. Şairin *Şehr-engizler ve Nâmeler* isimli mecmuada *"Bursa Şehrengizi"* bulunur. Şair bu şehrengizde ilk olarak suçunu itiraf eder, Allah'a yalvarır ardından eseri yazma nedenini açıklar. Bu bölümden sonra Bursa'yı ve güzellerini överek devam eder.

Şairin *"Mânî"* mahlasını seçmedeki sebeplere bakıldığında onun dikkat çeken güzelliği dolayısıyla bu mahlası seçtiği düşünülür. Bu bağlamda Hasan Çelebi ve Beyânî tezkirelerinde Mâni'nin kabiliyletli, beliğ, zarif bir genç şair olduğundan söz etmişlerdir.

Mânî'nin çok fazla şiiri bulunmamaktadır. Buna rağmen şair klasik Türk şiiri kültürünü özümsemiş oldukça başarılı bir şekilde kullanmıştır. Özellikle tasvirlerde başarı göstermiştir. Fuzûlî etkisinde kaldığı gözlemlenmektedir. Bununla birlikte şiirlerinde aşk, ıstırap, sevgiliye duyulan hasret, sevgilinin vefasızlığı gibi konuları işlemiştir. Dili akıcı ve sadedir. Yapmacıklıktan uzak bir kullanımı vardır. Şair sürekli olarak çeşitli sebeplerle bir şeylerden şikayet etmektedir. Bunlar kimi zaman maddi sıkıntılardan kaynaklanan şikayetler olmuştur; kimi zaman kendisine atfedilen suçlardan, istediği makam-mevkiye ulaşamamaktan veyahut hayatın çeşitli zorluklarının verdiği sıkıntılardan kaynaklanan şikayetlerden olmuştur. Şair şiirlerinde bu sıkıntılı hallerinden söz etmekten çekinmemiştir. Şair şiirlerinde deyim ve atasözlerine yer vermiştir. Bununla birlikte edebi sanatları da başarıyla kullanmıştır.[24]

MEYLÎ (ö. 1657-58)[25]: Asıl ismi Ali Çelebi olan Meylî, İstanbul'da doğmuştur. Nâili Efendi'nin terbiyesinden geçmiştir. Divan-ı Sultânî kâtipliğinde bulunmuştur.

[24] Şener Demirel, "Mânî", (Çevrim İçi) https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/mani , 21 Aralık 2023.
[25] Meylî isimli şairin mecmuada bulunan şiirlerine taranmış herhangi bir kaynakta rastgelinmemiştir. Bu bağlamda biyografisi verilen şairin kesin olarak mecmuada şiiri bulunan şair olduğu söylenemez.

1068/1657-58'de vefat etmiştir. Şiirde estetik bir dile sahip olan Meylî düz yazıda da başarılı olmuştur. Hat sanatında da yetenekli olduğu söylenir.[26]

MİSÂLÎ, Hasan Çelebi (ö. 1608): Asıl adı Hasan Çelebi olan şair Edirnelidir. Mesleğini bırakıp ilim tahsiline yönelmiştir. Mahir kişiliğiyle ön plana çıkmıştır. Muamma yazmasıyla meşhur oldu. Ahlakı güzel, arif bir kimsedir. Mana üretmede, yeni hayaller bulmada yetkindir. Akıcı bir üsluba sahiptir. Döneminin ender sanatçılarından olmuştur. Şiirleri herkes tarafından beğeni toplamıştır. Tezkire yazarları tarafından övgüyle bahsedilmiştir. 1017/1608 yılında vefat etmiştir.[27]

NEV'İ (ö. 1599): Asıl adı Yahyâ olan ve Nev'î olarak bilinen şair 940/1533-34 yılında Malkara'da doğmuştur. Babası Pîr Ali'dir. Annesinin "Muhammediye" yazarı Yazıcıoğlu Mehmed'in soyundan geldiği bilinmektedir. Nev'î ilk eğitimini babasından almış sonrasında İstanbul'a gelerek tahsilini burada sürdürmüştür. İstanbul'daki eğitimi sırasında önemli şairlerle bir arada olma imkânı bulmuştur. Nev'î, hocası Ahîzâde Mehmed Efendi'ye büyük saygı ve bağlılık içerisinde olmuştur. Hocasının tayini 970/1563 yılında Edirne'ye çıkınca onunla birlikte gitmiştir, aynı yıl hocasının tayininin tekrar çıkması üzerine İstanbul'a dönmüştür. Nev'î İstanbul'a tekrar geldiğinde mülazım olmuştur. Müderrislik ile görevlendirilen Nev'î Gelibolu'da ve İstanbul'da çeşitli medreselerde 988/1590 yılına kadar bulunmuştur. Aynı yıl Bağdat Kadılığı görevine tayin edilmiştir fakat Nev'î bu görevi hiç istememektedir. Kadılık görevine başlayamadan Sultan III. Murad tarafından Şehzade Mustafa'nın hocalığı görevine atanmıştır. Bu hocalığı Şehzade Mustafa ile sınırlı kalmamış; Nev'î'nin derslerine Bayezid, Abdullah, Osman adlı şehzadeler de katılmıştır. Nev'î'nin bu hocalık görevi 1003/1595 yılında şehzadeler öldürülene kadar devam etmiştir. Nev'î 30 Zilkaade 1007/24 Haziran 1599 tarihinde vefat etmiştir. Elinde avucunda bulunan bütün malını ihtiyaç sahiplerine dağıttığı için cenaze masraflarını karşılayacak parası bulunamamıştır. Şairin cenaze masraflarını padişah üstlenmiştir, naaşı Şeyh Vefâ Câmii haziresinde, Şeyh Şaban Efendi'nin yanına, defnedilmiştir.

---

[26] İsmail Hakkı Aksoyak, "Meylî, Ali Çelebi", (Çevrim İçi) https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/meyli-ali-celebi , 21 Aralık 2023.

[27] Filiz Kılıç, "Misâlî, Hasan Çelebi", (Çevrim İçi) https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/misali-hasan-celebi , 21 Aralık 2023.

Nev'î'nin ilim sahibi bir kişi olduğu bilinmektedir ve kabul edilmektedir. Tasavvufi tarafı olan takvası sağlam bir yapıdadır. Küçüklükten itibaren babasının yönlendirmesiyle zikre başlamıştır. Çeşitli müritlere intisap etmiştir. Tasavvuf terbiyesi şiirlerine yansımıştır ancak Nev'î'ye mutasavvıf bir şair demek doğru değildir. Tasavvufun mana dünyasını iyi bilen bunu da şiirlerinde ustalıkla kullanan bir şairdir. Beşeri aşkı ve ilahi aşkı şiirlerinde görürüz. Şair Arapça, Farsça ve Türkçe'yi iyi bilir. Edebi sanatları gerektiğinde ustalıkla kullanır aynı zamanda şiirlerinin akıcı olmasına dikkat eder. Hem âlim hem de şair olarak nitelendirebileceğimiz şair Nev'î klasik Türk edebiyatının zengin içeriğinin oluşmasındaki önemli şahsiyetlerinden biri olmuştur.

Nev'î'nin elimize geçen manzum şekilde yazılmış eserleri şunlardır: *Türkçe Divan, Tercüme-i Hadîs-i Erbaîn, Hasb-i Hâl* adlı mesnevîsidir. Divan'ın içinde yer alan, dînî-tasavvufî hikmet ve öğütler içeren Gül-i sad-berg adlı yüz beyitlik kaside de ayrı bir eser özelliği taşımaktadır. Mensur bir biçimde yazılan eserlerine baktığımızda Nev'î'nin elimizde olan mensur eserleri ise *Fezâilü'l-vüzerâ ve hasâilü'i-ümerâ, Netâyicü'i-fünûn ve mehâsinü'l-mütûn, Keşfü'i-hicâb min vechi'l-kitâb, Faslun fî fazîleti'l-ışk, Nevâ-yı uşşâk, Risâle-i şikâyet-i rûzigâr, Sinan Paşa'ya mektup, Tercüme-i münşeât-ı Hâce-i Cihân* adlı eserler karşımıza çıkmaktadır.[28]

NÜVÎDÎ (ö. 1608)[29]: Asıl adı Yusuf olan Nüvîdî'nin nerede doğduğu bilinmemektedir. Bıdık Çelebi olarak meşhurdur. Mehmed Neyli Efendi'nin oğludur. Müftü Bostan-zâde Mehmed Efendi'den mülazım oldu. Ardından kadılık görevi için Anadolu'ya gitmiştir. 1608 yılında Biga kadılığı görevini ifa ederken hakkın rahmetine kavuşmuştur. Riyâzî'ye göre Nüvîdî 1602 yılında vefat etmiştir. Rızâ'ya göre şairin son görev yeri İzmit'tir.

Nüvîdî'nin eserinin olup olmadığı bilinmemektedir. Kafzâde Fâizî şairin şiir mecmuasını gördüğünü söyler ancak günümüzde böyle bir eser bulunmamıştır. Nüvîdî'nin şiirde usta bir kişi olduğu bilinir.[30]

---

[28] Mustafa Nejat Sefercioğlu, "Nev'î, Yahya", (Çevrim İçi), https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nevi-yahya , 21 Aralık 2023.

[29] Nüvîdî isimli şairin mecmuada bulunan şiirlerine taranmış herhangi bir kaynakta rastgelinmemiştir. Bu bağlamda biyografisi verilen şairin kesin olarak mecmuada şiiri bulunan şair olduğu söylenemez.

[30] Yunus Kaplan, "Nüvîdî, Yusuf Nüvîdî Efendi", (Çevrim İçi) https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nuvidi-yusuf-nuvidi-efendi , 21 Aralık 2023.

PEYÂMÎ (ö. ?): Yayabaşı-zâde Peyâmî Çelebi'ye Nail Tuman tarafından "Piyâsî" denildiği de görülmektedir. Nail Tuman'ın bahsettiği Piyâsi'nin aslında Peyâmî olduğu ve Sicill-i Osmânî'de hata ile Piyâsî şeklinde okunmasından kaynaklı ortaya çıkmış bir yanlış anlaşılma olduğu düşünülmektedir. Başka hiçbir kaynakta Piyâsî isimli birine rastlanmamıştır. Peyâmî İstanbulludur ve adından anlaşılacağı üzere bir yayabaşının oğludur. Eğitimlidir. Saçlı Emir Efendi'den mülazım olmuştur. Hangi dönemde yaşadığı konusunda ihtilaf söz konusudur. Nail Tuman Peyâmî ve Piyâsî'yi iki ayrı şair olarak görüp Piyâsî'yi II. Bayezid; Peyâmî'yi III. Murad döneminin şairi olarak saymıştır. Şemseddin Sâmî, Peyâmî'nin III. Murad devri şairlerinden olduğunu söylemiştir. Mehmed Süreyya'ya göre Peyâmî II. Bayezid dönemi şairidir. Peyâmî/Piyâsî'nin bazı mecmualarda elde edilen şiirleri dışında başka bir eseri elimize geçmemiştir.[31]

PEYKERÎ (ö. ?): Peykerî'nin hayatı hakkında kaynaklarda herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Şairin genellikle 16. ve 17. yüzyılı ihtiva eden Nuruosmaniye Kütüphanesi 4962 numaralı mecmuada bulunan iki adet manzumesi sebebiyle en geç bu yüzyıllarda yaşamış olabileceği düşünülür.[32]

RAHMÎ ÇELEBİ (ö. 1567-68): Asıl adı Muhammed/Mehmed olan Rahmî, Bursalıdır. Güzelliğiyle bilinmiştir. Bunun yanı sıra renkli giyimiyle de meşhur olmuştur. Küçük yaşlarda İstanbul'a gitmiştir. İstanbul'da henüz küçük bir çocuk iken Kanuni'ye kaside sunmuştur. Babası Nakkaş Bâlî'den yazı, nakış ve resim konusunda eğitim almıştır. Eğitimli bir kişi olsa da kaynaklar Rahmî'nin medreseden mezun olamadığını belirtmektedir. Rahmî İstanbul'da iken Defterdar İskender Çelebi'ye intisap etmiştir. İskender Çelebi onun hamisi olmuştur. İskender Çelebi'nin yanı sıra İbrahim Paşa da şairin hamiliğinde bulunmuştur. Bu kişilerin hamilikleri süresince Rahmî Çelebi rahat bir yaşam sürmüştür. Bu kişilerin vefatlarıyla birlikte sıkıntıya düşen Rahmî Çelebi eğitimine dönmüş Celal-zâde Salih Çelebi'den mülazım olmuştur. Şair kalan sürede müderrislik görevinde bulunmuştur. 975/1567-68 yılında vefat ettiği düşünülmektedir. Rahmî alçak gönüllü, riyâdan uzak

---

[31] Ahmet Tanyıldız-Yunus Kaplan, "PEYÂMÎ/ PİYÂSÎ, Yayabaşı-zâde Peyâmî (Piyâsî) Çelebi", (Çevrim İçi) https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/piyasi-peyami-yayabasizade-piyasi , 21 Aralık 2023.

[32] Zahide Efe, "Peykerî", (Çevrim İçi) https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/peykeri , 21 Aralık 2023.

duran, yalnız olmayı tercih eden, biraz avare, dünya işlerine önem vermeyen karakterde bir kişi olmuştur.

Rahmî Çelebi'nin dört adet manzum eseri bulunmaktadır, bunlardan biri *Divan*ıdır. Dini, tasavvufi ve ahlaki bir mesnevi olan *Gül-i Sad-Berg* isimli bir esere sahiptir. *Şâh u Gedâ* isimli aşk mesnevisi vardır. *Yenişehir Şehrengizi* adlı bir eseri daha bulunan şairin bu eserini Yenişehir'de müderrislik yaptığı sırada yazmış olması muhtemeldir.

Rahmî, döneminin en çok övülen şairleri arasında yer almıştır. Rahmî'nin şöhretinin İran Sarayı'na kadar ulaştığı kaynaklarda belirtilmektedir. Şiirlerinde hem söz güzelliğine hem de manaya önem vermiştir. Fazla söze ihtiyaç duymadan öze önem verir. Âşıkâne tarzı ön plandadır. Beşeri aşkı işlese de şairin ağırlıklı olarak ilahi aşkı şiirlerinde işlediğini söylemek mümkündür. Rahmî, letafet ve zarafet sahibidir. Şiir tekniği de oldukça başarılıdır. Vezin ve kafiyeyi ustaca kullanmıştır. Sanat kullanımında özellikle anlam sanatlarına önem vermiştir. Rahmî, İran şairlerinden Molla Câmi, Nizamî; Türk şairlerinden ise Hayâli, Necâtî, Ahmet Paşa gibi isimlerden etkilenmiştir.[33]

SÂNÎ (1586-87)[34]: İstanbullu şair Mehmed, Can Memi lakabıyla tanınmıştır. Güzelliğiyle dikkat çeken bir isimdir. Eğlence ve işret âleminde çokça vakit geçirmiştir. Gençliğinde Şeyh Karamânî'ye intisap etmiştir. Yeniçeri, sekban, atlı zağarcı ve sipahilik görevlerinde bulunan şair sipahilikten emekli olmuştur. Kaynakların belirttiğine göre 995/1586-87 yılında ölmüştür. Mezarı Edirnekapı'dadır.

Sânî Farsça kullanımında yetkin bir kişidir. Kimi şiirlerini Farsça kaleme almıştır. Bu yetkinliğinin oluşumunda o sahanın şiirlerini araştırmasının etkisi bulunmaktadır. Döneminde pek çok kişi onun şiirlerini tanzir etmiştir. Âşıkâne ve rindâne şiirleri bulunur. Üslubu hiciv ve latifeye yakın bir tarzdadır. Bu da onun

---

[33] Mustafa Erdoğan, "Rahmî, Bursalı Pîr Mehmed", (Çevrim İçi) https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/rahmi-bursali-pir-mehmed , 21 Aralık 2023.

[34] Sânî isimli şairin mecmuada bulunan şiirlerine taranmış herhangi bir kaynakta rastgelinmemiştir. Bu bağlamda biyografisi verilen şairin kesin olarak mecmuada şiiri bulunan şair olduğu söylenemez.

şiirlerinin çevrede ilgi görmesini sağlamıştır. Kaynakların söylediğine göre şairin divanı vardır ancak bulunamamıştır.[35]

VECHÎ (ö. 1610-11)[36]: Sehi Bey'in tezkiresi dışında kaynaklarda hakkında herhangi bir bilgi yoktur. Sehi, şairden yiğit ve hoş sözlü olarak bahsetmiştir. Bu bağlamda Sehi'nin tezkiresini yazdığı dönemde yaşının fazla büyük olmadığı düşünülen şairin Kanuni döneminde yaşadığı varsayılmaktadır. Şairin mecmualarda bulunan şiirlerinin yanında divanı da vardır.[37]

ZİHNÎ (ö. 1614-15)[38]: Asıl ismi Abdü'ddelil olan Zihnî, Bağdatlıdır. Doğum tarihi bilinmemektedir. Gençliğinde İstanbul'a geldiği bilinir. Buradan Konya'ya giden Zihnî, Mevlevi Dergahı'nda bir süre münzevi hayat yaşadı. Bir süre Kırım hanlarından olan Gazi Giray Han'ın hizmetinde bulundu. 1023/1614 yılında vefat etti.

İyi bir eğitim almıştır. Belâgatta ve fesâhatta ön plana çıkarak fazıl kişilerce beğeni toplamıştır. Musiki ve hat konularında dönemin ustalarından olmuştur. Şiir ve inşada oldukça maharetlidir. Bu maharetleriyle döneminde övgüye nail bir kimse olmuştur. Kaynaklar onun muamma ile de ilgilendiğini belirtir.

Türkçe ve Farsça şiirleri mevcuttur. *Yûsuf u Züleyha Mesnevisi* onun en meşhur eseridir. Tespit edilen iki nüshası bulunur. Bunlardan biri İngiltere'de bir diğeri ise Hollanda'dadır.

Zihnî'nin dili süslüdür ancak aşırıya kaçılmamıştır. Şiirlerinde harf oyunlarına kimi zaman yer verir. Bu harf oyunlarına yer vermesinin sebebinin muammaya olan düşkünlüğünden kaynaklandığı düşünülebilir.[39]

---

35 İncinur Atik Gürbüz, "Sânî, Cân Memi", (Çevrim İçi) https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sani-can-memi , 21 Aralık 2023.

36 Vechî isimli şairin mecmuada bulunan şiirlerine taranmış herhangi bir kaynakta rastgelinmemiştir. Bu bağlamda biyografisi verilen şairin kesin olarak mecmuada şiiri bulunan şair olduğu söylenemez.

37 M. Fatih Köksal, "Vechî", (Çevrim İçi) https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/vechi, 21 Aralık 2023.

38 Mecmuada bulunan şiirlerinde Bağdatlı olduğunu belirten şairin eserde bulunan şiirlerine herhangi bir kaynakta rastgelinmese de bu kişi olduğu varsayılmıştır.

39 Ahmet Doğan, "Zihnî, Abdü'ddelîl", (Çevrim İçi) https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/zihni-abduddelil , 21 Aralık 2023.

1.8. Mecmuada Kullanılan Aruz Kalıpları

Mecmuada yer alan şiirler aruzun 8 bahrinden ve 16 vezninden oluşmaktadır. 102 adet şiir ile en çok kullanılan bahir remel olmuştur. Remel bahrinin 3 adet vezni şiirlerde uygulanmıştır. Bununla birlikte mecmuada hezec bahrinin 6 adet vezni kullanılmıştır, bu vezinler ile yazılmış toplam şiir sayısı 90 adettir. Mecmuada muzâri bahrinin sadece 1 vezni tercih edilmiştir, bu vezinle yazılan şiir sayısı 59 adettir. Sıklıkla kullanılmış olan bir diğer bahir de müctes bahri olmuştur. Müctes bahrinin de 1 vezni kullanılmıştır. Bunun sayısı 54 adettir. Sayılanların dışında bahirler de çeşitli şiirlerde uygulanmıştır. Mecmuada yer alan aruz bahirleri, aruz kalıpları ve şiir numaraları tabloda gösterildiği gibidir.

Tablo 5
Mecmuada Kullanılanılan Aruz Bahir ve Sayıları

Aruz Bahri	**Aruz Kalıbı ve Sayıları**	**Şiir Numaraları**
Hezec	Mefᶜūlü/ Mefāᶜīlü/ Mefāᶜīlü/ Feᶜūlün (15)	3, 5, 12, 17, 61, 84, 99, 100, 148, 189, 260, 261, 296, 317, 324
Hezec	Mefāᶜīlün/ Mefāᶜīlün/ Mefāᶜīlün/ Mefāᶜīlün (48)	4, 15, 16, 19, 23, 30, 38, 40, 41, 42, 43, 44, 59, 63, 65, 68, 74, 76, 104, 126, 129, 131, 134, 139, 141, 150, 151, 162, 167, 169, 171, 175, 187, 188, 190, 191, 198, 206, 209, 225, 236, 244, 266, 284, 303, 311, 314, 321
Hezec	Mefāᶜilün/ Mefāᶜilün/ Mefāᶜilün/ Mefāᶜilün (1)	73
Hezec	Mefāᶜīlün/ Mefāᶜīlün/ Feᶜūlün (7)	18, 78, 102, 125, 183, 184, 329
Hezec	Mefᶜūlü/ Mefāᶜīlü/ Mefāᶜīlü/ Feᶜūlün (18)	39, 57, 79, 91, 93, 113,

		168, 193, 205, 220, 222, 226, 249, 251, 258, 270, 272, 274
Hezec	Mefᶜūlü/ Mefāᶜīlü/ Mefᶜūlü/ Mefāᶜīlün (1)	194
Remel	Fāᶜilātün/ Fāᶜilātün/ Fāᶜilātün/ Fāᶜilün (57)	6, 10, 13, 22, 27, 32, 33, 54, 62, 67, 70, 80, 83, 85, 86, 92, 95, 96, 105, 106, 107, 112, 115, 116, 120, 122, 132, 146, 147, 152, 156, 158, 164, 165, 166, 176, 179, 186, 192, 195, 202, 204, 208, 210, 212, 214, 217, 218, 219, 221, 232, 262, 268, 269, 271, 277, 310
Remel	Feᶜilātün/ Feᶜilātün/ Feᶜilātün/ Feᶜilün (44)	21, 26, 34, 60, 66, 81, 89, 90, 98, 101, 103, 138, 140, 142, 153, 163, 173, 178, 216, 224, 227, 234, 235, 237, 242, 248, 252, 254, 256, 267, 276, 283, 287, 288, 289, 290, 292, 301, 304, 308, 319, 322, 326, 327
Remel	Fāᶜilātün/ Feᶜilātün/ Fāᶜilātün/ Faᶜlün (1)	300
Hafif	Feᶜilātün/ Mefāᶜilün/ Feᶜilün (9)	56, 58, 108, 111, 161, 177, 241, 246, 295
Muzâri	Mef’ūlü/ Fāᶜilātü/ Mefāᶜīlü /Fāᶜilün (59)	7, 8, 9, 11, 29, 36, 48, 49, 51, 69, 71, 75, 87, 97, 117, 118, 119, 121, 123, 127, 128, 133, 135, 136, 137, 143, 144, 145, 149, 159, 160, 170, 172,

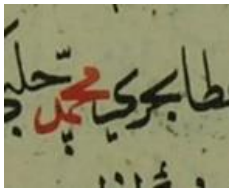
		180, 181, 185, 200, 207, 211, 213, 215, 223, 239, 247, 250, 255, 265, 273, 281, 282, 285, 286, 293, 294, 297, 298, 312, 320, 323
Münserih	Müfteᶜilün/ Fāᶜilün/ Müfteᶜilün/ Fāᶜilün (1)	37
Müctes	Mefāᶜilün/ Feᶜilātün/ Mefāᶜilün/ Feᶜilün (54)	1, 14, 20, 24, 25, 28, 31, 35, 45, 46, 53, 64, 77, 88, 94, 109, 110, 124, 154, 155, 157, 174, 182, 196, 197, 201, 203, 228, 229, 230, 231, 233, 238, 240, 243, 253, 257, 259, 263, 264, 275, 278, 279, 291, 299, 302, 305, 306, 307, 309, 315, 316, 318, 325
Mütekârib	Feᶜūlün/ Feᶜūlün/ Feᶜūlün/ Feᶜūlün (6)	2, 47, 50, 52, 245, 313
Recez	Müstefᶜilün/Müstefᶜilün/Müstefᶜilün/ Müstefᶜilün (3)	55, 82, 199
Recez	Müfteᶜilün Mefāᶜilün Müfteᶜilün Mefāᶜilün (2)	72, 130

1.9. Mecmuanın Dil ve Muhteva Özelliklerinin İncelenmesi

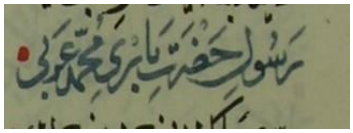
1.9.1. Dil ve İmla Özellikleri

Mecmuadaki şiirler çoğunlukla 16. yüzyıl şiirlerini ihtiva eder. Bu bağlamda yazmada bulunan şiirlerin klasik Türk edebiyatının en parlak dönemlerinden biri olan yüzyılın özelliklerini taşıdığı görülmüştür. Eser Osmanlı Türkçesi ile kaleme alınmıştır. Bununla birlikte Arapça bir dua ve Farsça birkaç şiiri de içermektedir. Genel manada anlaşılır bir dil kullanılmış olsa da kimi şiirlerde oldukça ağır, süslü ve terkipli bir kullanım karşımıza çıkmaktadır:

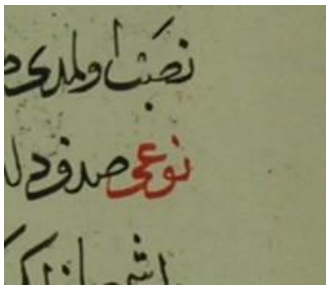
1. Çoğunlukla kaside içeren mecmuada kimi zaman sunulan kişinin adı zikredilirken kırmızı renk ile yazılmıştır:

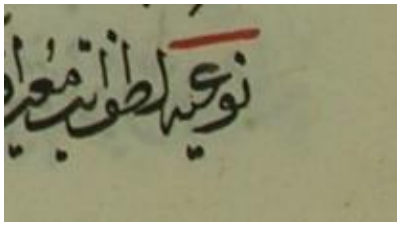
2. Bazı mısralarda ise kaside sunulan kişi mavi mürekkep ile vurgulanmıştır:

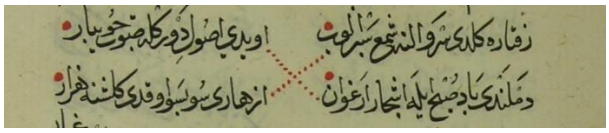
3. Şiirlerde mahlasın geçtiği kısımlar bazen kırmızı mürekkep ile yazılmıştır:

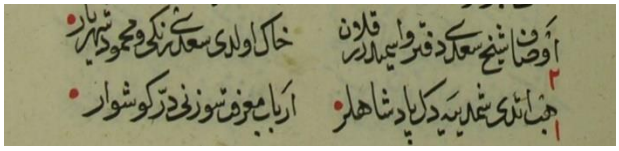
4. Bazen ise mahlasın üstü çizilerek vurgulanmıştır:

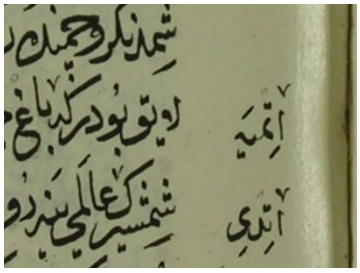
5. Bazen mısra sıraları yanlış yazılmıştır bu durumda kırmızı mürekkep ile belirtilen işaret ile olması gereken şekli gösterilmiştir:

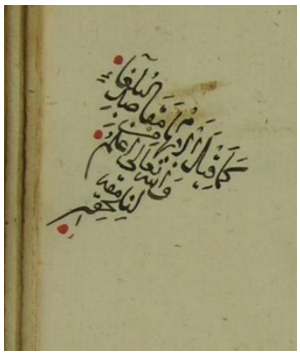
6. Mısra sıralarının yanlış yazıldığı diğer bir durumda ise kırmızı mürekkep ile numara vererek doğru sıralama belirtilmiştir:

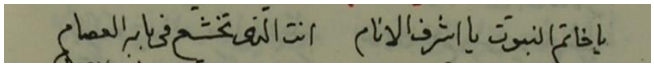
7. Kelimenin eksik yazıldığı durumlarda olması gereken noktaya numara verilmiştir akabinde sayfanın yan kısmında o numara altında eksik kelime söylenmiştir:

8. Kimi zaman şiirlerde geçen bazı ifadeleri açıklamak amacıyla sayfanın yan kısmına Arapça açıklamalar koyulmuştur:

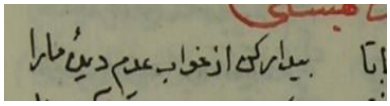

9. Bazı şiirlerde Arapça beyitlerin yer aldığı görülmüştür:

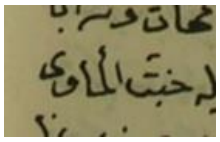
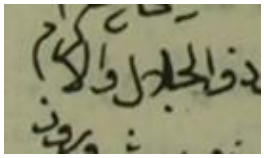

(Ya ḫātemü’n-nübüvvet yā eşrefü’l enām/ Ente’l-leẕī taḫaşşeᶜa fī bābihi’l-ᶜışām)

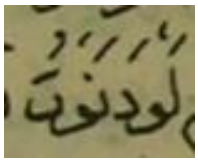
10. Farsça mısralara da bazı şiirlerde yer verilmiştir:

 (bīdār kon eẕ-ḫᵛāb-ı ᶜadem dide-i mā-rā)

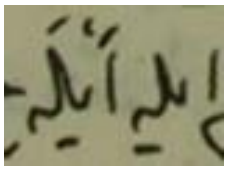
11. Bazı şiirlerde Arapça tamlamalar kullanılmıştır:

 (cennetü’l-meᵓvā) (ẕü’l celāli ve’l-ikrām)

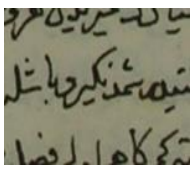
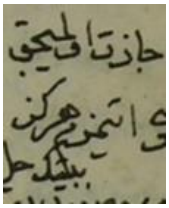
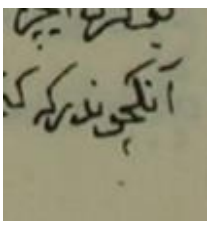
12. Nadiren özellikle ayet, hadis kullanımlarında harekelendirme yapılmıştır:

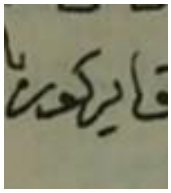
 (lev denevtü)

13. Harekelendirme işlemi bazı durumlarda aynı yazılan farklı okunan kelimelerin anlaşılabilmesi için bir tanesine uygulanarak tercih edilmiştir:

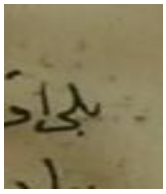
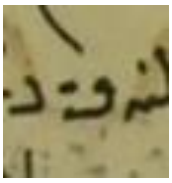
 (ile eyle)

14. Şiirlerin bir kısmında eski Anadolu Türkçesi ifadeleri yer almıştır:

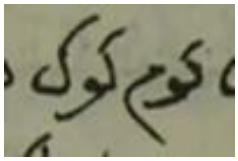
 (şimdengirü) (itmezem hergiz) (an uñçündür)

 (irgüre)

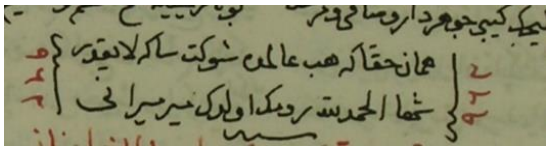
15. Ünlemler yeri geldiğinde kullanılmıştır:

 (belī) (vah)

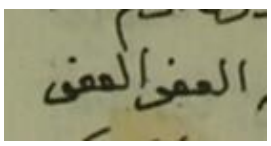
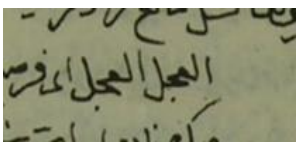
16. Mecmuada pekiştirmeli ifadeler de görülmüştür:

 (gömgök)

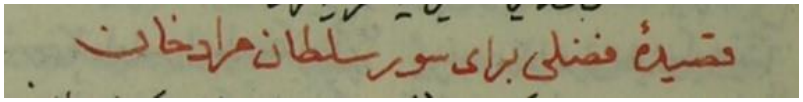
17. Herhangi bir tarih belirtilmek istendiğinde özellikle fetih tarihlerinin gösterildiği durumlarda dikkat çekmek istenilen beyit işaretlenerek kırmızı mürekkep ile tarih eklenmiştir:

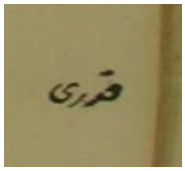
18. Kişinin sıkıntılı ve zor durumda kaldığı zamanlarda manevi yardım istemesi anlamında kullanılan istigâseye yazmada nadiren yer verilmiştir. Bunun iki kere art arda yazılması dikkate değerdir:

 (el-ᶜafv el-ᶜafv) (el-ᶜacel el-ᶜacel)

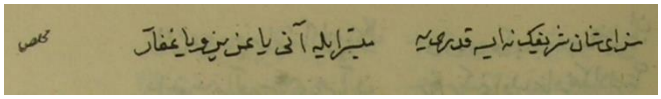
19. Mecmuada şiirlere başlık koyulurken genellikle kırmızı mürekkep ile başlık ortaya gelecek şekilde tercih edilmiştir:

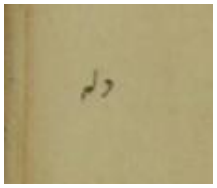
Bazen ise sadece şairin adı sayfanın köşesine siyah mürekkep ile gösterilmek suretiyle yeni şiir belirtilmiştir:

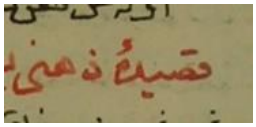
Başlıksız şiirlerde şairin mahlasının geçtiği beytin yan kısmına "mahlas" şeklinde not düşülerek sahibi belli edilmiştir:

Art arda aynı şairin şiirinin geldiği durumlarda bazen yan kısma "ve lehu" yazılarak şair belirtilmiştir:

20. Yazmada tamlamalar kimi zaman hemze ile gösterilmiştir:

1.9.2. Muhteva Özellikleri

Mecmua, 16. yüzyıl şairi Nev'i Efendi'nin Divanı'ndan 155 gazel, 55 kaside, 1 muhammes, 1 mukatta, 5 murabba, 2 müseddes, 1 müsemmen, 1 tahmis, 4 terciibent, 3 terkibibentten; 16. yüzyılda yaşadığı bilinen Âgehî, Arşî, Behiştî, Cinânî, Derûnî, Fazlî, Husrev, İlmî, İzârî, Kadrî, Kâmî, Makâlî, Mânî, Misâlî, Nüvîdî, Peyâmî, Rahmî, Sânî, Vechî, Zihnî isimli şairlere ait 85 adet kasideden; 18. yüzyılda yaşamış Nâimüddîn isimli şaire ait pendname ile benzerlik gösteren 1 adet pendnâmeden; şairi bilinmeyen 2 gazelden ve 1 Arapça duadan oluşmaktadır. Mecmuada en çok gazel nazım şekli tercih edilmiş olmakla birlikte bu gazellerin 2 tanesi hariç hepsi Nev'i'ye aittir. Gazel nazım şeklinin ardından en çok kaside nazım şekli bulunmaktadır. Yazmanın başı ve sonu şu şekildedir:

Baş: "Sipās-ı bī-ḳıyās mübdiᶜ-i ᶜaḳl u ḥavāssa ki sīn-i suḫanı şāne-i nevᶜarūs-ı nevᶜ-i insān ve noḳṭa-i nūn nuṭḳı ḫāl-i çihre-i cevher-i ᶜirfān ḳıldı"

Son: "El-maᶜdūm maᶜlumu'llah küllehü eḥāṭa ᶜilmühü'l-kül ve hüve muṣavviru'l-ᶜallam"

Mecmua bir bütün olarak incelendiğinde yukarıdaki şekilde başlayıp sona erse de içeriği dikkate alındığında dört bölüm olarak sınıflandırılabilir:

1. 1b-108a: Nev'i Divanı.
2. 108b-187b: Muhtelif şairlerin kasidelerinden oluşan ve kaside mecmuası niteliği taşıyan kısım.
3. 188a-198b: Pendnâme.
4. 199a-205a: Arapça yazılmış dua.

Bu bağlamda zengin bir içeriğe sahip olduğu görülen yazmanın birinci bölümünün yani Nev'i Divanı'nın başı ve sonu şu şekildedir:

Baş: "Sipās-ı bī-ḳıyās mübdiᶜ-i ᶜaḳl u ḥavāssa ki sīn-i suḫanı şāne-i nevᶜarūs-ı nevᶜ-i insān ve noḳṭa-i nūn nuṭḳı ḫāl-i çihre-i cevher-i ᶜirfān ḳıldı"

Son: "Vefā naẓarlarını eksik itme düşdükçe
Ġarīb ü ᶜāşıḳ ü üftādeyüz dil-efkāruz"

Mecmuada bulunan Nev'i Divanı'nda mürettibin harf sıralamasını gözeterek tertip ettiği dikkati çekmektedir. Kısa bir dibacenin ardından mürettip; şairin Kânûni Sultan Süleyman'a, Sultan III. Mehmed'e, III. Murad'a, Sultan Mehmed'in

validesine, Karamani Mehmet Efendi'ye, Mihaloğlu Süleyman Bey'e, Reisü'l-Küttab Hamza Bey'e, Şemsi Paşa'ya, Cigala-zâde Sinan Paşa'ya, Muallimzâde Tugrayi Mahmud Bey'e, Sivayuş Paşa'ya, Şeyhü'l-İslam Muhammed Efendi'ye, Sultan Selim'in musahibi Celal Bey'e, Veziri Azam İbrahim Paşa'ya, Sultan Murad'ın hocası Sadeddin Efendi'ye, Hasan Ağa'ya, Veziri Azam Ali Paşa'ya, Osman Paşa'ya, Reisü'L-Küttab Feridun Bey'e, Şeyhü'l-İslam Bostanzâde Mehmed Efendi'ye ithafen yazdığı şiirlerini eserine almıştır. Şair Nev'i kasidelerinde söz sanatlarına yer vermeyi ihmal etmemiştir. Sultan Murad'a yazdığı kasidelerin bir tanesinde Sinan Paşa Sarayı'nın tasvirini esas alarak güzellemiştir:

Zemīn ü zamān ṭurdugınca ilāhī
O şāh-ı cihana bu ḳaṣr ola me'vā (K:2/12)

Şair Valide Sultan'a yazdığı kasidede "saltanat" redifini kullanarak övgüsünü dile getirmiştir:

İy cemāl-i maṭlaᶜ-ı nūr-ı cenāb-ı salṭanat
Ṭalᶜatüñden ẓāhir oldı āfitāb-ı salṭanat (K: 6/1)

Mürettip şairin Eğri'nin fethi ile alakalı olarak yazdığı kasidelerini mecmuaya almıştır. Şairin Eğri Fethi'ni konu aldığı kasidelerinden "Eğri Fatihi" olarak nitelenen Sultan Mehmet'e ithafen yazdığı "feth" redifli şiiri dikkat çekmektedir:

Ṭoġruldı Egri fetḥine luṭf-ı ḫudāyı gör
Żamm oldı añā kesr-i ᶜadūdan hezār fetḥ (K: 8/2)

Şair, Sultan Mehmet'e Eğri Fethi ile alakalı tek bir kaside yazmamıştır. Cihada giden padişahı "cihadın oğlu" şeklinde vasıflandırıp onun dedesi Fatih Sultan Mehmet gibi "fetihin oğlu" olarak zaferle dönmesine olan arzusunu belirtmiştir:

Ebu'l-cihād laḳabı aña gökden indi bugün
Egerçi bir de Ebu'l-fetḥ diyü ḳonadı ḥaddine nām (K: 28/12)

Cigala-zâde Sinan Paşa'nın ve Veziri Azam İbrahim Paşa'nın Eğri Seferi'nde gösterdiği kahramanca duruşu konu alan şiir ile Eğri mücadelesinden iki kere daha bahsedilmiştir:

Eritdi yüregi yaġın ᶜadūnuñ nār-ı ḥarb-ile
Çerāġın dīde-i ᶜOs̱māniyānuñ ḳılmaġa enver (K: 15/9)

Saᶜādetle gelen iy dil meger ol ṣadr-ı aᶜlādur
Mücāhid fī sebīli'llah İbrāhim Pāşā'dur (K: 23/1)

Bunun yanı sıra şairin "şitaiyye", "bahariyye" ve "hazaniyye" konulu şiirlerinin mecmuaya eklenmesi şairin tasvire verdiği önemi gösterirken mürettibin de bu hususu önemsediği fikrini akla getirmektedir:

Şitā iken ᶜacebdür ḳalb-i āteş
Yine ḳalbi ider germ ü musaḫḫar (K: 18/10)

Yüzüne urmasa itdükleri iḥsānı gülüñ
Şemme-i luṭfuña beñzerdi beẕr-i bād-ı bahār (K: 16/22)

Çemenzār-ı dehrüñ ṣoñı heb ḫazāndur
Bu bezmüñ fenā oldı berg ü nevālī (K: 47/10)

Bu bağlamda Nev'i'nin kasidelerinin sefer, bayram, mevsim konularını ağırlıklı olarak içerdiği ve 4 padişah devri gören şairin en çok Sultan III. Murad'a yazdığı kasidelerin mecmuaya alındığı tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra şairin kasidelerinde tasvirin ön planda olduğu görülmektedir.

Mürettibin, şairin terkibibent, terciibent, müseddes, tahmis, murabba, muhammes türlerinde olan şiirlerini yazmaya başlıksız bir şekilde aldığı görülmektedir. Bunun yanı sıra şairin mersiyesi de mecmuada bulunmaktadır. Bu mersiyelerin biri Sultan Murad ve şehzadelerine yazılmış olup diğeri Abdülbaki Efendi'ye yazılmıştır.

Devrinin ünlü şairlerinden olan Nev'i; aruzu yazmada bulunan şiirlerinde başarıyla kullanmıştır. Eser, şairin 155 gazelini ihtiva etmektedir. Gazeller belli bir düzendedir ve rind edalı, derviş-meşrep olarak nitelendirilen şairin bu özelliklerine uygun bir biçimde kaleme alınmıştır. Çoğunlukla aşk teması hakimdir. Sevgiliye duyulan derin bağlılığın izleri görülmektedir:

Ne dehrüñ bendesi ne şāh-ı ᶜālī-şānıyuz cana
Esīrüñ olalı milk-i ġamuñ sulṭānıyuz cana (G: 74/1)

Şair, aşk temasını işlerken kimi zaman kendisini, aşkının kuvveti ile bilinen "Mecnûn" ile bir tutmuştur:

Bir mertebe vardur bir olur ᶜāşıḳ u maᶜşūḳ
Nevᶜī nitekim ᶜışḳ-ile Mecnūn idi Leylā (G: 80/5)

Sevgilinin güzelliğinin yarattığı ıstırap duygusu, ona kavuşamamanın ve güzellik unsurlarından ayrı kalmanın verdiği acı pek çok gazelde ön planda tutulmuştur:

Āteş-i fikr-i ruḫuñ yaḳdı derūn-ı sīnem
Ġam-ı ḫaṭṭuñla n'ola olsa ciger-dūda kebāb (G: 90/2)

Kendi içerisinde gruplara ayırdığımız mecmuanın ikinci bölümünün başı ve sonu şu şekildedir:

Baş: "Cevād-ı ebr-i kefā üstād-ı baḥr-ı dilā
Felek cenāb-ı mihād āverā ḫüdā vü nida"

Son: "Ḳāḍı-i ᶜasker Āhī-zāde Efendi ki anuñ
Künk ü lāl olur yeri gelse öñine zīriñ"

Bu bölüm kasidelerden oluşmaktadır. Toplam 98 adet kaside mevcuttur. En çok kasidesi bulunan kişi 21 kaside ile Fazlî'dir. Fazlî'nin divanı 2005 yılında Mustafa Özkat tarafından hazırlanan yüksek lisans tezi ile yayımlanmıştır; tezde üzerinde çalıştığımız R.1966 numaralı mecmuadan da faydalanılmıştır. Fazlî'nin döneminin başarılı kaside yazarlarından biri olduğu şiirlerine bakıldığında anlaşılmaktadır. Mecmuada Fazlî'nin şiirlerine türüne göre başlık koyulmuştur ki mecmuada bulunan diğer şairlerin çoğunda böyle bir başlık koyma durumu söz konusu değildir, genellikle sadece isim yazmak suretiyle başlıklar koyulmuştur.

Mecmuanın bu kısmında belirli bir tertip gözetildiği düşünülmese de aynı şairlerin şiirleri genellikle art arda eklenmiştir fakat bazı durumlarda araya başka şairlerin şiirleri eklenip daha sonra tekrar daha önce şiiri verilmiş olan şairin şiirleri devam etmiştir. Bu noktalar göz önüne alındığında belli bir tertip var diyemeyiz.

Dikkate değer olduğunu düşündüğümüz bir diğer husus mürettibin bir şiirin her beytinde aynı kelimeyi kullanan şairlerin şiirlerini art arda olacak şekilde eklediğini fark etmemizdir. "Şütür-hücre" kelimelerinin her beyitte geçtiği üç adet farklı şairin şiirine mecmuada yer verilmiştir. Bu kişiler Fazlî, Âgehî ve Kâmî'dir. Âgehî'nin yazdığı şütür-hücre kasidesi daha önce iki mecmuadan hareketle makale olarak yayımlanmıştır (Pektaş-Ünal, 2013: 2165-2177). Yayımlanan makale ile üzerinde çalıştığımız mecmua arasında ufak nüsha farklılıkları bulunmaktadır, çalışmanın metin kısmında bu farklılıklar gösterilmiştir. Kaside şütür ve hücre kelimeleri etrafında gelişirken kimi zaman tasavvufi manalar ön plana çıkmıştır:

Getürme ḫücre-i cismüñe üştür-i nefsi

Ki ḥücre teng ü şütür bizürg ü ᶜaẓīm beden (K: 279 / 8)

Kimi zaman kelime din dışı işlenerek sevgiliye olan ayrılık acısı dile getirilmiştir:

Süvār olub şütüre yār gitdi ḥücremden

Belā şütürlerine menzil oldı ḥücre-i ten (K: 279 / 1)

Tasavvufun ve din dışı ögelerin bir arada kullanıldığı bir kaside kaleme alan Âgehî'nin yanı sıra Fazlî'nin "şütür-hücre" kasidesi daha fazla beyit sayısına sahip olmakla birlikte vahdet alemine geçme düşüncesini içeren tasavvufi içeriğiyle ön plana çıkmaktadır:

Pey it hevā şütürin nefs ḥücresin oda yaḳ

Ki mestdür şütür ü ḥücre cāy-ı şūr u fiten (K: 278 / 9)

Mürettibin **"**Kaside-i Şütür ü Hücre-i Fazlî fi Na'ti'n-Nebî Salla'llahu 'Aleyhi ve Sellem" başlığıyla mecmuaya eklediği bu kaside na't özelliği taşımaktadır:

İrişmese şütür ü ḥücreñ ey Resūl-i Ḫudā

Meded baña bu şütür ḥücre bulmaz-idi düzen (K: 278 / 54)

Mecmuada Fazlî, Âgehî ve Kâmi sıralamasıyla bulunan "şütür-hücre" kasidelerinden Kâmî'nin kasidesi Farsça'dır:

Dilet be-ḥücre-i şütür ḫār u gül ġam u şādī

Şütür dili mekun u ḫār u gül zi ḥücre be-ken (K: 280 / 2)

Kâmî'nin bu kasidesinde her beyitte şütür ve hücre kelimelerinin kullanılmasının yanı sıra her beyitte "gül" ve "har" kelimelerini de kullandığı görülmektedir şair bu kullanımını "Ḳasīde-i Şütür Ḥücre vü Gül-i Ḫar Kāmī Efendi" başlığıyla belirtmeyi ihmal etmemiştir.

Bu kasidelerin herhangi birisinin Farsça-Türkçe veyahut Türkçe-Farsça çeviri şeklinde olduğu düşünülmemektedir. Üç şiir de birbirinden farklıdır, mecmuada bu şiirlerin hangisinin hangisine nazire olduğu belirtilmemiştir. Ayrıca hangi şiirin orijinal olduğu da bilinmemektedir, mecmuaya alınmamış farklı bir "şütür-hücre" kasidesi olabileceği gibi bu şiirlerden bir tanesinin de orijinal olabilme ihtimali söz konusudur. Bu bağlamda kesin bir şey söylemek doğru değildir.

Her beytinde şütür ve hücre kelimelerinin geçtiği kasidelerin altında Fazlî'ye ait olan ve her beytinde taht ve taç kelimelerinin geçtiği Sultan Selim Han'a ithafen yazılmış bir kaside bulunmaktadır:

Ey şehr-yār-ı taḫt-nişīn şāh-ı tāc-dār

Ẕātuñla buldı tāc şeref taḫt iᶜtibār (K: 281 / 1)

Ṣāḥib-ḳırān taḫt-sitān şāh-ı tāc-baḫş
Sulṭān-ı taḫt-gīr şehinşāh-ı tāc-dār (K: 281 / 2)

Ḫurşīd-i tāc-ı Şāh-ı Selīm-i sipihr-taḫt
Tāc-ı ser-i şeref şeref-i taḫt-ı iḳtidār (K: 281 / 3)

"Ḳaṣīde-i Gül ü Bülbül Muʿīd Ḥasan Çelebī Der Ḥaḳḳı Ḫᵛāce Efendī" başlığıyla yazılmış kaside ise her beytinde "gül" ve "bülbül" kelimeleri kullanılarak oluşturulmuştur klasik Türk edebiyatında meşhur olan gül ile bülbülün aşkını konu almıştır:

Bülbülüñ doġdı güni yine açıldı gül-i ter
Başladı nāleye şevḳ-i gül ile bülbüller (K: 301 / 1)

Gülşen-i dehre ṣalub gulgule yer yer bülbül
Ṣavt-ı bülbül-ile gül mihr-i felekde ditrer (K: 301/ 2)

Kâmî'nin her beytinde "ateş" ve "âb" kelimelerinin geçtiği şiiri de bu her beyitte belirli kelimeler kullanma durumuna örnektir:

Āb-ı eşkümle söyünmez nidelim āteş-i dil
Gerçi kim āb-ile cānā olur āteş zāyil (K: 254 / 1)

Ḫāküm izüñ tozi ʿaşk āteşim eşk ābımdır
Ḫāk-ile āteş ü ābımdan olursun sāʾil (K: 254 / 2)

Fazlî'nin "tîğ" ve "kalem" kelimelerini her beyitte kullanarak oluşturduğu şiirine mürettip "tîğ ü kalem mülzem" notunu başlığın kenarına siyah mürekkep ile olacak şekilde düşmüştür. Bu not ile her beyitte bu kelimelerin kullanılmasının gerekli olduğu belirtilmiştir. Bu şiir Kâmî'nin yukarıda bahsettiğimiz "ateş" ve "âb" kasidesinin bir altında bulunmaktadır:

Gel çekme tīġ-i ẓulmi ḳalem çek meẓālime
Kim tīġ-i ʿadli çekdi ḳalem-veş o kām-kār (K: 255 / 35)

Tīġuñ ḥaḳḳı ḳalem gibi yoluñda rāstdur
Fażlī ḳuluñ ki oldı ḳalem-gīr ü tīġ-vār (K: 255 / 36)

Fazlî'nin bu şiirinin altında ise Peykerî'nin "şem'" ve "pervane" kelimelerini her beyitte kullandığı kasidesi gelmektedir, şiirde akıcı ve anlaşılır bir dil kullanılmıştır:

Şemᶜ-i rūyuñ dil-i pervāne edildin misk
Āteşe şemᶜ-ile pervāne yanar şevḳinden (K: 256 / 1

Şemᶜde suhte-i pervāneye ḫāl-i siyehiñ
Dil-i pervāneye ḫod şemᶜ-i ruḫuñ itdi vaṭan (K: 256 / 2)

Bu bağlamda mürettibin mecmua boyunca düzenli bir tertibe bağlı kalmadığı ancak belli noktalarda belli hususlara dikkat ederek mecmuanın bu kısmını düzenlediği tespit edilmiştir. Mürettip her beyitte belli bir kelime kullanılmış olan şiirleri bilerek ve isteyerek seçilmiş izlenimini vermektedir.

Eserde Fazlî'nin kaleme aldığı bir adet maktel-i Hüseyin bulunmaktadır. Bu kaside "Ya Hüseyn" rediflidir, şair Hazreti Hüseyin'in şehit edilişinden duyduğu üzüntüyü yoğun duygularını yansıtarak ifade etmiştir:

Cām-ı lebüñden içdi "ene'l Ḥaḳ" şarābını
Manṣūr ki oldı cāni-i ser-dār Ya Ḥüseyn (K: 282 / 6)

İḳrārumuz budur ki odur münkir-i Ḫudā
Her kim ki eyledi saña inkār Ya Ḥüseyn (K: 282 / 7)

"Ya Hüseyn" redifli eser yazmada bulunan kişinin adının redif olarak yer verildiği tek kaside değildir;
Misâli Çelebi, Nişânî Feridûn Bey'e (ö. 1593) yazdığı kasidesinde "nişan" redifini kullanarak övgüde bulunmuştur.

Devrin önde gelen devlet adamlarından olan Nişânî Ferîdûn Bey'e 'İzârî ve 'İlmî Çelebi isimli şairlerin de kaside yazdığı görülmektedir. Eserde Ferîdûn Bey'e yazılan kasidelerin bazılarının birbirlerine yakın olarak verilmesinin bilinçli bir şekilde yapılıp yapılmadığı bilinmemektedir. 'İzârî, Nişânî Bey'e yazdığı kasidesinde "çemen" redifini kullanmıştır; 'İlmî Çelebi ise ara ara "Ferîdûn" kelimesini kullanmakla birlikte "-ûn" redifini kullanmıştır. Şiirler arasında herhangi bir vezin birliği bulunmamaktadır. Ortak noktaları üçünün de Nişânî Ferîdûn Bey'e kaside yazmış olmalarıdır. Şöyle ki Misâlî'nin kasidesinde daha çok epik bir hava hakimdir, Nişânî Bey kahramanlıklarıyla övülmektedir. 'İzârî'ye gelindiğinde böyle bir durum söz konusu değildir 'İzârî daha çok bahar unsurlarına yer vererek,

tasvirleriyle iç açıcı bir tablo çizmiştir. ‘İlmî Çelebi’nin kasidesi ise daha çok Nişânî Ferîdûn Bey’in cömertliğini konu alan onun hikmetlerinden söz eden bir şiirdir:

Meydāna çıḳdı leşker-i ṣaṭrıyla ṣaf çeküb
Ṭaḳınsa yanına nola tīġ ü siper nişān (K: 265 / 11)

Göñli ṭaġlı gonçenüñ baḳdıḳça açılsın diyu
Ḳaṣr-ı bāġa açdı gülden cā-be-cā manẓar çemen (K: 268 / 2)

Mümtāz u ferīd olalı iḥsān-ı keremle
Yanında ahālīnüñ olur ḳadr ü Ferīdūn (K: 258 / 13)

Mürettip aynı kişiye farklı kişilerce yazılmış kasideleri sıklıkla eserine almıştır. Bu kişiler genellikle 16. yüzyılın padişahları ve ünlü devlet adamları olmuştur. Mecmuada Şemsi Paşa’ya (ö. 1580) yazılmış olan hem Husrev Bey’in hem de Makâli’nin kasidesi bulunmaktadır. 16. yüzyılda yaşamış padişahlara, şehzadelere, valide sultanlara, önemli devlet adamlarına yazılmış bu kasidelerin içerisinde birden fazla şairin aynı kişiye yazdığı şiirlerin olması normal görünmektedir. Mürettibin mecmuaya ekleyeceği kasideleri seçerken belirli kişilere yazılmış -ki bu kişiler kendine yakın gördüğü kişiler olmalıdır- şiirleri tercih etmiş olma ihtimali de yüksektir. Ayrıca mürettibin döneminde ünlü sayılabilecek kaside şairlerine yer vermiş olmasının yanı sıra çok da bilinmeyen Âgehî, Makâli, ‘İlmî Çelebi, ‘İzârî, Sânî gibi günümüze divanı ulaşamamış şairlere de sıklıkla yer vermiş olması dikkate değerdir.

Meylî’nin yazmış olduğu kasidede Lisânî Çelebi (ö. 1609) övülürken her beyitte bir özel isim zikredilmeye çalışılmıştır, bu kişiler önemli şairlerden oluşmaktadır. Anılan şairlerin hepsi değil ancak bir kısmı mecmuada şiiri bulunan Behiştî, Cinânî, Yahya, Kadrî, ‘İzârî, Sânî gibi şairlerdir. Ayrıca mecmuada şiiri bulunmayan ünlü şairlerden Hayâlî (ö. 1557), Bâkî (ö. 1600), Beyânî (ö. 1597-98), Muhibbî (ö. 1566), Dâ’i (ö. 1421) gibi şahsiyetlerin adı anılırken tasavvuf dünyasının ünlü ismi Yusuf el-Hemedânî (ö. 1140) de anılmıştır. Bu durum hem övülen kişinin özelliklerini örneklenerek gösterilmesini sağlamış hem de yazıldığı dönemde önem verilen şahsiyetlerin hangi özellikleriyle ön plana çıktığının anlaşılmasına olanak olmuştur.

Mecmuada Fazlî’nin ardından 13 kaside ile Makâli’nin şiirleri en çok yere sahiptir. Makâli’nin divanı günümüzde tespit edilebilmiş değildir. Yalnızca çeşitli

mecmualar aracılığıyla şiirlerine ulaşılabilmektedir. Çalıştığımız mecmuada şairin daha önce tespit edilmediğini araştırmalarımız sonucunda fark ettiğimiz 9 adet kasidesi bulunmaktadır; 3 adet kasidesi, hakkında yapılmış bir çalışmada bulunmaktadır (Koyuncu, 2011: 303-324). Bunun yanı sıra 1 adet kasidesi yalnızca mahlası farklı olacak şekilde Figânî (ö. 1531-32) isimli şairin divanında bulunmaktadır:

Maḳāli bülbül-i gülzār-ı midḥatüñdir çün
ᶜİnāyetiñ gülüni ḳoḳlat ol nevā-ṣāza (K: 240 / 13)

Fiġānī bülbül-i gülzār-ı midḥatüñdir çün
ᶜİnāyetüñ gülini ḳoḳlat ol nevā-ṣāza (FGD: K: 8 / 13)

Makâli'nin mecmuada azımsanmayacak sayıda şiirinin bulunması ve bunların bu çalışma ile gün yüzüne çıkarılması şairin hayatını ve bilinmeyen şiirlerini keşfetme noktasında bilim dünyasına katkı sağlayacaktır. Mürettibin mecmuaya aldığı Makâli'ye ait kasidelerin dili genellikle anlaşılabilir, vezinde çok da hata bulundurmayan şiirlerdir. Bu kasidelerden bir kısmını Şemsi Paşa, İbrahim Paşa (ö. 1536) gibi paşalara ithafen yazarken bir kısmını padişahlara yönelik yazmıştır. Makâli'nin günümüze ulaşan bir divanı olmamasına karşın dilinin oldukça başarılı olduğu açıkça ortadadır.

Bu bağlamda mecmuanın ikinci bölümünde bulunan şiirlerin muhtevasının kasidelerden oluştuğu ve genellikle 16. yüzyıl şairlerini ihtiva ettiği görülmektedir. Şiirlerin temasının genellikle dini-tasavvufi olabileceği gibi din dışı unsurlardan da oluştuğu fark edilmektedir. Yukarıda da zikredildiği üzere mürettibin çeşitli hususlara dikkat ederek şiirler eklediği fakat genel itibariyle belli bir düzen içerisinde olmadığı düşünülmektedir.

Mecmuanın üçüncü bölümü bir pendnameden oluşmaktadır başı ve sonu şu şekildedir:

Baş: "İlahī bu dil nārestemi ac
Bu ḫāke rahmetiñ bārānını ṣac"

Son: "Oluben bī tekellüf nefs içün zār
Gülegeni viregen ṣanma zinhār"

Herhangi bir başlık ile başlamamaktadır. XIII. yüzyılda yaşadığı bilinen Nâimüddin'in pendnâme adlı eseri üzerine 2007 yılında bir çalışma

gerçekleştirilmiştir (Esir: 2007 / 57-58). Bizim çalıştığımız mecmuada bulunan pendname Nâimüddîn'in bu pendnamesi ile ortak özellikler taşımaktadır. Bazı beyitler tıpatıp aynı olsa da çoğunlukla farklı beyitlerden oluşmaktadır. Bu bağlamda Nâimüddîn'in pendnamesinin bir nüshası olarak değerlendirmenin doğruluğu şüphelidir. 348 beyitten oluşan pendnamede şair, söylenilen mesellerin şerh edilemeyeceğini düşünenlere karşı bu mısraların keleme alındığını belirtir ve amacını bu şekilde açıklar:

Ulular niçe ḫoş ḍarb-ı meṯeller
Dimişler şerḥ idemez anı diller (P: 329 / 3)

Ve illā muḫtaṣar ḳavliyle işᶜār
İdelim biñde birisini iẓhār (P: 329 / 4)

Ẕeylümdeñ sözüñ şerḥini añla
Ki şiᶜri maᶜnīde bir ḳıl ile baġla (P: 329 / 5)

Pendname boyunca atasözleri çeşitli örnekler ve açıklamalar eşliğinde verilmiştir. Bu kimi zaman tembellik hakkında olmuştur:

Tekāsül itseñ işe dest ṣunma
Dimişler gelme gelme dönme dönme (P: 329 / 20)

Kimi zaman bir işte liderin önemi vurgulanmıştır:

Ulu baş olmayınca bitmez işler
Ki biñ işçi ve bir başcı dimişler (P: 329 / 36)

Kibrin kötülüğünden iblisin cennetteki ismi olan Azâzil'den örnek verilerek bahsedilmiştir:

ᶜAzāzil gibi kibri kār idinme
Mekān aᶜlālıġın inkār idinme (P: 329 / 74)

Pendnamede art arda olacak şekilde aç gözlülük eleştirilmiştir ve ona dair meseller verilmiştir:

Ṭamaᶜkār olma ger var ise hūşuñ
Dilerseñ ṣonra nīş olmaya nūşüñ (P: 329 / 108)

Egerçi ṭaş yarar maᶜlūmdur baş
Velī yarar ṭamaᶜ meşhūrdur ṭaş (P: 329 / 109)

Iṣlāh-ı dine irilür veraᶜdan
Fesādı olur anıñ bil ṭamaᶜdan (P: 329 / 110)

Ṭamaᶜ yiliyle zinhār alma yaprak
Gözi nesne ṭoyurmaz illa ṭopraḳ (P: 329 / 111)

Ana konuların alt alta işlenmesi konulara göre sıralandığı sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Herhangi bir redif birliği bulunmamaktadır. Öğretici niteliği yüksek, ders verme konusunda ilgi çekici bir bölümdür.

Mecmuanın dördüncü ve son bölümünde Arapça yazılmış bir dua mevcuttur. Mürettip bir dua ile eserine son vermek istemiş olmalıdır. Duanın başı ve sonu şu şekildedir:

Baş: "El-ḥamdü li-mülhimi'l-kelāmi's-ṣāᶜid"

Son: "El-maᶜdūm maᶜlumu'llah küllehü eḥāṭa ᶜilmühü'l-kül ve hüve muṣavviru'l-ᶜallam"

Bu duanın esma-i hüsna etrafında gelişen zikirlerden oluştuğu düşünülmektedir. Övgü ağırlıklı bir dua metnidir.

Bu bağlamda dört aşamada değerlendirdiğimiz R.1966 numaralı mecmuanın içeriğinin ağırlıklı olarak 16. yüzyıl şairlerinin yazdığı kasidelerden oluştuğu görülmektedir. Bölümlere ayırmak suretiyle muhtevasını incelediğimiz mecmuayı bir bütün olarak değerlendirdiğimizde ortak yönlerinin çok fazla olmadığı görülmektedir. Bu mecmuadaki ortak özellikleri ve farklı özellikleri şu şekilde sıralayabiliriz[40]:

1. Birinci bölüm ve ikinci bölümde şiirleri bulunan şairlerin yüzyıllarının ortak olduğu görülmektedir ancak üçüncü bölümde kesin olarak bir şairden bahsedemeyeceğimiz için yüzyılı bilinmemektedir, Nâimüddîn'in pendnâmesinden esinlenilerek yazılmış bir metin ise bu noktada da diğer bölümlerin şairleriyle ortak bir yüzyıl olması mümkün değildir çünkü Nâimüddîn'in 18. yüzyılda yaşadığı bilinmektedir. O halde mecmuayı genel itibariyle göz önüne aldığımızda 16-18. yüzyıl şairlerini ihtiva etmektedir diyebiliriz.

[40] Dördüncü bölüm olarak nitelendirdiğimiz Arapça dua kısmı dışarıda tutulmuştur.

2. Birinci bölümde tek bir şairin şiirlerine yer verilmiştir; üçüncü bölümde de tek bir şairin eserine yer verilmiştir ancak ikinci bölümde birden fazla şairin şiiri bir araya getirilmiştir.

3. Birinci bölümde birden fazla nazım türü bulunmaktadır (gazel, kaside murabba, terciibent, terkibibent...). İkinci bölüm ise sadece kasidelerden oluşurken; üçüncü bölüm de yalnızca tek bir türden oluşmaktadır. Bu noktada ikinci ve üçüncü bölüm tek bir türü ihtiva etmesi bakımından ortak bir özelliğe sahipken birinci bölüm birden fazla türü içermesiyle onlardan ayrılmaktadır. Mecmuanın bütününe bakıldığında birden fazla nazım türüyle kaleme alındığı söylenebilir.

4. Tertip düzeni konusunda Nev'i Divanı'nı ihtiva eden birinci kısım düzenli bir yapıya sahiptir, şiirler özenle sıralanmıştır; üçüncü bölümde bulunan pendnamenin içerdiği atasözleri çoğunlukla konularına dikkat edilerek sıralanmış durumdadır. İkinci bölümde bulunan kasidelerde herhangi bir tertip düzeni fark edilmemiştir, bölümün ayrıntılı incelendiği yukarıda bulunan kısımda da zikredildiği üzere mürettip bazı noktalarda ortak özelliğe sahip şiirleri art arda yazmış olsa da genel itibariyle bir düzene sahip olduğu söylenemez. Bu bağlamda tertip düzenine dikkat edilen tek kısım birinci bölümdür, genel itibariyle mecmua göz önüne alındığında bir tertip düzeni yoktur.

5. Mecmuanın konularında bir bütünlük söz konusu değildir; birinci ve ikinci bölümdeki kasidelerin konularında ithaf edilen kişilerden ele alınan tasvirlerden yana bir benzerlik söz konusudur ancak diğer şiirlerde herhangi bir ortak özellik bulunmamaktadır zaten ikinci bölüm olarak nitelendirdiğimiz kısımda kaside dışında bir tür söz konusu değildir. Üçüncü bölüm diğer iki bölüme kıyasla bambaşka bir türdür bu noktada da konu benzerliği bulunmamaktadır. Mecmuanın bütününde herhangi bir konu bütünlüğü bulunmamaktadır diyebiliriz.

İKİNCİ BÖLÜM
TOPKAPI SARAYI R. 1966 NUMARALI MECMUANIN METNİ

2.1 Metnin Kuruluşunda İzlenen Yöntem

Bu çalışmada incelenen Topkapı Sarayı Yazma Eser Kütüphanesi R.1966 numaralı mecmuanın metni oluşturulurken izlenen yöntem şu şekildedir:

1. Metnin okunmasında bilimsel metin neşri çalışmalarında kabul gören transkripsiyon (çeviriyazı) alfabesi esas alınmıştır.
2. Mecmuanın numaralandırılması eserin mühür sayfası esas alınarak başlatılmıştır. Bu durumda metin [2a] itibariyle başlamış bulundu.
3. Numaralandırılan sayfalar meetnin sol köşesinde köşeli parantez "[]" içerisinde gösterilmiştir.
4. Vâv-ı mâdûleler " ˘ " işareti ile belirtilmiştir.
5. Noktalama işaretleri herhangi bir karışıklığa sebep vermeme amacıyla kullanılmamıştır.
6. Mecmuada bulunan şiir sıralamasına uygun bir biçimde beyitlere sıra numarası verilmiştir.
7. Şiirlerin başlıkları mecmuada bulunan şekliyle aktarıldı. Başlığı bulunmayan veyahut okunamayan manzumeler başlıksız bırakılarak yalnızca şiir numarası verildi.
8. Her manzumenin başlığının altına aruz vezinleri ve bahirleri yazılmıştır.
9. Çeşitli sebepler nedeniyle okunmasında zorluk çekilen kelimeler orijinal haliyle gösterilmiştir.
10. Mecmuada bulunan şiirler çeşitli akademik belgelerde taranarak (divanlar, tezkireler, mecmualar, tezler, makaleler...) aralarında bulunan nüsha farklılıkları tespit edilmeye çalışılmıştır.
11. Tespit edilen farklılıklar dipnotta tespit edilen metinin kısaltması eklenip iki nokta " : " işareti koymak suretiyle gösterilmiştir.
12. Farsça birleşik kelimeler kısa çizgi (-) ile ayrılmıştır.

13. Eski Türkçe kelimeler aslına uygun bir şekilde korunmuştur.
14. Mecmuada bulunan hemzeli kelimeler (dâ'im, zâ'il, nâ'im...) çoğunlukla "y" harfi ile yazılsa da hemzeli bir şekilde gösterildiği durumlar da olmuştur. Metinde yazılan şekli esas alınarak aktarılmıştır.
15. Eserde hece düşmeli ulamaların bulunduğu kısımlarda "k'andan, n'ideyin..." şeklinde gösterilmiştir.

Transkripsiyon İşaretleri

ا	: a, e	س	: s
آ	: ā, a	ش	: ş
ء	: -ı, -i, -yı, -yi (izafet ya'sı)	ض	: ż , ḍ
ب	: b	ط	: ṭ
پ	: p	ظ	: ẓ
ت	: t	ع	: ᶜ
ث	: s̲	غ	: ġ
ج	: c	ف	: f
چ	: ç	ق	: ḳ
ح	: ḥ	ك	: k, g, ñ
خ	: ḫ	ل	: l
د	: d	م	: m
ذ	: z̲	ن	: n
ر	: r	و	: v, o, ö, u, ü,
ز	: z	ه	: a, e, h
ژ	: j	ى	: y, ı, i, ī

2.2 Topkapı Sarayı Müzesi Yazma Eser Kütüphanesindeki "R.1966" Numaralı Şiir Mecmuasının MESTAP'a Göre Tasnifi

YER NUMARASI	TOPKAPI SARAYI YAZMA ESER KÜTÜPHANESİ, MECMUA, R.1966						
Yp. nu.	**Mahlas**	**Matla' beyti / bendi**	**Makta' beyti / bendi**	**Nazım şekli / birimi**	**Nazım türü**	**Vezin**	**Açıklamalar**
2b	Nev'i	Hilāl-i īd-i felek gösterüb şafaḳda liḳā Yazıldı ṣan varaḳ-ı sürḫa sīm-gūn ṭuġrā	Hemīşe her meh-i nev saña ʿayn-ı ʿīd olsun Ser-i ʿadū-yı żarar ḫʷāha tīğ-ı derd ü bela	kaside / 37 beyit		+-+-/++--/+-+-/++-	Başlık: Berāy-ı Ḳaramānī Meḥemmed Efendi Üstād-ı Merḥūm Nevʿi Efendi Der Vaṣf-ı Hilāl- ʿId-i Saʿīd Revveḥullahi Rūhemā
4a	Nev'i	Zihī ḳaṣr-ı zibā zihī ṭāḳ-ı aʿlā Zemīni mücellā zamānı müṭellā	Ḳılaydum tenüm garḳa-i baḥr-ı ʿirfān Nitekim yem-i Hıżr ile ḥūt-ı mevta	kaside / 16 beyit		+--/+--/+--/+--	Başlık: Ve Lehu Eyḍan Berāy-ı Sulṭān Murād "ʿAleyhi'r-Raḥme" Der Vaṣf-ı Ḳaṣr-ı Sinān Pāşā
5a	Nev'i	Zeyn olalı biñ naḳş-ile bu saḳf-ı muʿallā Eşkāl ü ṣüver ṭolalı bu kaṣr-ı mücellā	Döndükce meh ü mihr felek evc-i semada Ṣābit ḳıl ikisin daḫī iy ḳādir-i yekta	kaside/ 25 beyit		--+/+--+/+--+/+--	Başlık: Ve Lehu Eyḍan Der Vaṣf-ı Sūr-ı Sünnet-i Maḫdūm-ı Meḥemmed Çelebī Merḥūm
5b	Nev'i	Olaldan cāmiʿ eflake miʿmār-ı ezel zībā Ṭolaldan mescid ü miḥrāb-ile maʿmūre-i dünyā	Binā-yı ʿömrüñ olsun dünyeler ṭurdukça pāyende Nihāl-i devletüñ ser-sebz ide ol ḳādir-i yekta	kaside / 20 beyit		+---/+---/+---/+---	Başlık: Ve Lehu Eyḍan Rūm İline Seyre Vārub Miḥāl-Oġlı Süleymān Begüñ Cāmiʿi Vaṣfında Dimişler
6b	Nev'i	İy ḫāk-i cenābuñ güher-i kān-ı ʿadālet Nāʿl-i feresuñ efser-i ḫāḳān-ı ʿadālet	Luṭfuñla muṭahher ola gülzār-ı mürüvvet Ḫulḳuñla ser-efrāz ola bünyān-ı ʿadālet	kaside / 31 beyit		--+/+--+/+--+/+--	Başlık: Ḳaṣide-i Bermā Der Vaṣf-ı Meḥemmed Pāşā
7b	Nev'i	İy cemāl-i maṭlaʿ-ı nūr-ı cenāb-ı salṭanat Ṭalʿatüñden ẓāhir oldı āfitāb-ı salṭanat	Bī ḫaber olsun maḳām-ı ḳadr ü cāhuñdan ʿuḳūl Māverā-yı ʿarşa ḳur çetr-i ṭınāb-ı salṭanat	kaside / 23 beyit		-+--/-+--/-+--/-+-	Başlık: Ve Lehu Eyḍan Berāy-ı Vālide-i Sulṭān Meḥemmed Ḫān

8b	Nev'i	Naṭᶜ-ı murādum üstüne sürüb hemīşe at Bir luᶜb ile ider beni devr-i zamane māt	**Nevᶜī** duᶜā-yı devletüñ eyler şabāh ü şām "Bi'l-vāhibi'llezî haleḳ'l-mevte ve'l-ḥayāt"	kaside / 12 beyit		--+/-+-+/+--+/-+-	Başlık: Velehü Eyḍan Berāy-ı Reᵓisü'l Küttāb Ḥamza Beg Der Recā-i Feres
9a	Nev'i	Sürdi semendin ol şeh-i çāpük-süvār-ı feṭḥ Ḳıldı diyār-ı düşmeni bī-intiẓār-ı feṭḥ	Verd-i zebān-ı ḫançeri feṭḥ-ile naṣr olub Āsānlıg-ile ola yemīn ü yesār feṭḥ	kaside / 18 beyit		--+/-+-+/+--+/-+-	Başlık: Velehü Eyḍan Berāy-ı Sulṭān Meḥemmed Der Vaṣf-ı Feṭḥ-i Egrī
10a	Nev'i	Bir ṣubḥ-dem ki perde-i şāmı götüridi bād Ḳıldı ᶜarūs-ı mihr-i şafaḳ burḳaᶜın güşād	İdüb ḫıyām-ı ḳadrüñi ḥaḳ çarḫdan bülend Virsün ṭınāb-ı ᶜömrüñe devletle imtidād	kaside / 28 beyit		--+/-+-+/+-++/-+-	Başlık: Berāy-ı Sulṭān Süleymān Der Güzerān-ı ū Bā-Edirne
11a	Nev'i	İy vücūd-ı mümkināt-ı inşā-yı luṭfuñdan eşer Cümle ᶜālem mübtedā-yı feyż-i cūduñdan ḫaber	Pāyesi aᶜlā-yı ᶜarş olsun burāḳ-ı ḳadrīnüñ Eşheb-i iḳbāline Cibrīl-i ᶜizzet rāhber	kaside / 99 beyit		-+--/-+--/-+--/-+--/-+--	Başlık: Ḥikmetü'l-Aḥrār Gül-i Ṣad-Berg Berāy-ı Sulṭān Murād ᶜAleyhi'rahmetü Ve'l- Maġfiretü
14a	Nev'i	Bir ṣubḥ-dem ki sūr-ı güle ebr-i nev-bahār Gönderdi jaleden ṣaçılıḳ dürr-i bī-şümār	Natᶜ-ı cihānda şāh-ile şehzāde vār olub Erkān-ı devleti ola bāḳī vü pāyidār	kaside / 47 beyit		--+/-+-+/+--+/-+-	Başlık: Ḳaṣīde-i Dürer-Bār Der Evṣāf-ı Sūr-ı Şehriyār Sulṭān Murād Berāy-ı Şehzāde Sulṭān Meḥemmed
16a	Nev'i	Tāᶜid-i ruḫuñ Kaᶜbe-i aṣḥāb-ı ṣafādur Ayīne-i ḳalbüm aña ḫoş ḳible-nümādur	Her bār ola maḳrūn-ı dem Hızır u Mesīḥā Ol ẕāt ki ᶜİsā-nefes ü Ḫızır-liḳādur	kaside / 31 beyit		--+/-+-+/+--+/-+-	Başlık: ᶜİdiyye Berāy-ı Sulṭān Murād ᶜAleyhi'r-Raḥme
17a	Nev'i	Dāstān-ı mihr oḳur heb nüsḫa-i gülden hezār Neylesün ammā ki yoḳ güllerde güş-ı iᶜtibār	Günlerüñ ᶜīd ü bahār olsun giceñ Ḳadr ü Berāt Devletüñ mihrini tābān eylesün Perverdigār	kaside / 27 beyit		-+--/-+--/-+--/-+-	Başlık: Der Ṣıfat-ı Bahār Berāy-ı Şemsī Paşa
18a	Nev'i	ᶜAle's-ṣabāḥ ki serdar-ı leşker-i ḫāver Sipāh-ı Rūm ile ḳıldı diyar-ı şarḳa sefer	Bi-ḥaḳḳ-ı faẓl-ı Ebūbekr ü heybet-i Fārūḳ Bi-ḥaḳḳ-ı hürmet-i ᶜOsmān ü ᶜiṣmet-i Ḥayder	kaside / 46 beyit		+-+-/++--/+-+-/++-	Başlık: Sinān Pāşā Diyār-ı Şarḳa Serdār Olduḳda Dimişlerdür
20a	Nev'i	Mücāhid fī-sebīli'llah Sinān Pāşā-yı ceng-āver	Nite kim ola ẕātı bāb-ı erkānuñ ḳapudānı	kaside / 30 beyit		+---/+---/+---/+---	Başlık: Der Vaṣf-ı Ceng-i Tābūr-ı Cıġala-zāde Sinān

		Kim oldur cān u ser virür fedāyilerde ser-defter	Müsellem ola destine zimām-ı żaḅt-ı baḥr u ber				Pāşā Der Sefer-i Egri
21a	Nev'i	Yemm-i aḫḍar gibi mevc urdı çemen geldi bahār Zevraḳ-ı cām-ile demdür idelüm ᶜazm-i kenār	Çemen-i cāhuñı Ḥaḳ tāze vü ser-sebz itsün İrmesün bād-ı ḥazāndan aña hergiz āzār	kaside / 32 beyit		+---/+---/+---/+---	Başlık: Bahāriyye Berāy-ı Muᶜallim-zāde Ṭuġrāyi Maḥmūd Bege
22a	Nev'i	Gülşende olub gül yine serdar-ı çemenzār Şarḳa çekilür leşker-i ezhār-ı çemenzār	Baḫtuñ güneşiyle açıla gülleri bāġuñ Ḥüsnüñ güline germ ola bāzār-ı çemenzār	kaside / 22 beyit		--+/+--+/+--+/+--	Başlık: Berāy-ı Siyāvūş Pāşā Der Vaṣf-ı Çemen
23a	Nev'i	Şikest oldı meger mīnā-yı aḥżar Zemīn pür ḫurde-i mīnā ser-ā-ser	Tenüñ cān olduġınca ṣadra olsun Lisānıñ maḳṣad-ı eşrafa maṣdar	kaside / 35 beyit		+---/+---/+--	Başlık: Şitā'iyye Berā-yı Bostān-zāde Şeyḫu'l İslām Muḥammed Efendi
24a	Nev'i	Müşīr-i ekrem ü rükn-i muᶜaẓẓam dāver-i ekber Kerem-sāz u suḫan-dān hünerbīn ü hüner-perver	Dürūd-ı lā-yenām-ile mükeḫḫal dīde-i baḫtuñ Fürūġ-ı lā-yezāl-ile çerāġ-ı devletüñ enver	kaside / 27 beyit		+---/+---/+---/+---	Başlık: Ṣaḥn Pāyesinde İken Siyāvuş Pāşā'ya Virilmişdür
25a	Nev'i	Serā-yı emn ü iḳāmet degül bu cāy-ı ġurūr Döşer mi ᶜāḳıl olan āb u gilde naṭᶜ-ı ḥużūr	Bi-Ḥaḳḳ-ı sūre-i Ṭa-hā vü ḥurmet-i Baṭḥā Bi-Ḥaḳḳ-ı nuṭḳ-ı kelim ü bi-Ḥaḳḳ-ı nūr-i Zebūr	kaside / 54 beyit		+-+-/++--/+-+-/++-	Başlık: Berāy-ı Celāl Beg Muṣāḥib-i Sulṭān Selīm Ḫān
27a	Nev'i	Ḫusrev-i māh olub bir gice Şebdīz'e süvār Sebze-zār-ı feleği eyler-idi geşt ü güẕār	Ḥikmet-i Bārī ile ṭabᶜ-ı çehār erkānuñ İᶜtidāl üzre ola nite ki eyyām-ı bahar	kaside / 45 beyit		++--/++--/++--/++-	Başlık: Berāy-ı Ḳaramānī-zāde Meḥemmed Çelebi Üstād-ı Nevᶜī Efendi Der Ḳudūm-ı ū Bā-Edirne
29a	Nev'i	Ḥall ü ᶜaḳd-i milk ü millet dürr-i dendānıñdadur Dillerüñ cemᶜiyyeti zülf-i perīşānuñdadur	Ḥaḳ teᶜālānuñ yem-i cūdundan alsun feyżini Ol nemek kim kefçe-i baḥr-i nemek-dānuñdadur	kaside / 28 beyit		-+--/-+--/-+--/-+-	Başlık: Berāy-ı Vālide-i Sulṭān Meḥemmed
30a	Nev'i	Saᶜādetle gelen iy dil meger ol ṣadr-ı aᶜlādur Mücāhid fī sebīli'llah İbrāhim Pāşā'dur	Cihāduñ kesr-i aṣnām-ı cünūd-ı müşrikin olsun Duᶜāmız Nevᶜiyā budur ḳabūl idici Mevlādur	kaside / 24 beyit		+---/+---/+---/+---	Başlık: Berāy-ı İbrāhim Paşa Der Ḳudūm-i Avāz-ı Sefer-i Egrī

30b	Nev'i	Kitāb-ı faṣl-ı bahāra idüb naẓar nergis Çerāġını çıḳarur ṣubḥa giceler nergis	Hemīşe ḫurrem ü ḫandān olub gül-i baḫtuñ Sarāyuña ola cārub-i ḫāk-i der nergis	kaside / 25 beyit		+-+-/++--/+-+-/++-	Başlık: Berāy-ı Sulṭān Selīm Ḫān "ᶜAleyhi'r-Raḥme Ve'l Gufrān"
31b	Nev'i	Meger ki çekdi ḳulaġın mübeşşir-i iḳbāl Şafaḳda ḫayli ḳızarmış göründi gice hilāl	ᶜİdād-ı leşkerüñe ḥaḳ virüb şumār-ı nücūm Nücūm-ı leşkerüñ olsun rücūm-i ehl-i ḍalāl	kaside / 45 beyit		+-+-/++--/+-+-/++-	Başlık: Berāy-ı Tehniyet-i Cülūs-ı Sulṭān Murād "ᶜAleyhi'r-Raḥme"
33b	Nev'i	Ḳılmaġa şāh-ı bahār emrini icrā sünbül Ṣafḥa-i gülşene çekdi yine ṭuġrā sünbül	Yaḳa düşmenlerüñüñ başına odlar lāle Ser-i aᶜdāña şala sūriş ü ġavġā sünbül	kaside / 28 beyit		++--/++--/++--/++-	Başlık: Berāy-ı Ḳaramānī Aḥmed Efendi Birāder-i Üstād-ı Nevᶜī Efendi "ᶜAleyhi'r-Raḥme"
34b	Nev'i	Būy-ı ḫulḳuñdan iderse şemmesin iẓhār gül Nār-ı Nemrūd'ı Ḫalīl'e göstere envār gül	Ṣubḥ-dem olduḳça ebr-i nev-bahārı jāle-bār Aġlasun düşmenlerüñ sen gül gibi her bār gül	kaside / 23 beyit		-+--/-+--/-+--/-+-	Başlık: Berāy-ı Vezīr-i Aᶜzam İbrāhīm Paşa
35b	Nev'i	İrişdi ḳaṣr-ı Ḫavernaḳ'da revnaḳ-ı eyyām Ki żabṭ-ı gūr-ı ᶜadūya bulundı bir Behrām	Ṣabāḥ sancaġın āfāḳa dikdügünce Ḫudā Livā-yı ḳāmetiñi ide rāyet-i İslām	kaside / 35 beyit		+-+-/++--/+-+-/++-	Başlık: Berāy-ı Sulṭān Mehemmed Ḳudūm-i Āvāz-ı Sefer-i Egri
36b	Nev'i	Her yıl başında māh görüb ᶜīd ider ᶜavām Göster ḳaşuñ ki ᶜīd ide erbāb-ı dil müdām	Tenvīr-i ṭalᶜatuñla zamān müstenīr olub Temkīn-i ḳudretüñle zemīn ola müstedām	kaside / 22 beyit		--+/-+-+/+--+/-+-	Başlık: ᶜİdiyye Berāy-ı Siyāvuş Pāşā
37b	Nev'i	Seḥāb-ı cūd u faẓluñ bāġ-ı dehri ideli pür-nem Nesīm-i būy-ı ḫulḳuñla bahār-ı memleket ḫurrem	Ṣabā-yı şöhretin fāyih żiyā-i şevketiñ lāyiḥ Nehār-ı kevkebin ferruḫ bahār-ı ṭāliᶜin ḫurrem	kaside / 28 beyit		+---/+---/+---/+----	Başlık: Berāy-ı Ḫᶜāce-i Sulṭān Murād Saᶜdeddīn Efendi
38b	Nev'i	Ki ṭalᶜatüñle bulur nūr u fer çerāġ-ı himem	Binā-yı ᶜömrüñe kesr ü zevāl irişmeye hiç Fütūḥ u yümn ü saᶜādet olub aña munżam	kaside / 26 beyit		+-+-/++--/+-+-/++-	Başlık: Berāy-ı ᶜUmdetü'l-Ekābir Ve'l-Aᶜyān-ı Ḥasan Aġa
39b	Nev'i	Gūşuma çalınsa ol kūs-ı beşāret ṣubḥ-dem Yaᶜnī ᶜīd olsa gelüb dīdara nevbet ṣubḥ-dem	Ḥaḳ Teᶜālā rūze vü ᶜīdüñ mübārek eylesün Bu duᶜā-yı devlete ḳılsun icābet ṣubḥ-dem	kaside / 14 beyit		-+--/-+--/-+--/-+-	Başlık: ᶜİdiyye Berāy-ı Sulṭān Meḥemmed Ḫān

40a	Nev'i	Ḳaṣr-ı cennet mi bu yā bāġ-ı İrem yā gülistān Yā ḥarīmüm ḳuds yā beytü'l-ḥarem yā āsmān	Maḥremüñ olsun neşāṭ ü ḫande vü ʿīş u ṭarab Ḫādimüñ ferḫunde vü ḫandān ü ḫurrem şādmān	kaside / 38 beyit		-+--/-+--/-+--/-+-	Başlık: Ḳaṣriyye Berāy-ı Siyāvūş Pāşā
41b	Nev'i	Meger şitāda şikeste oldı şīşe-i devrān Pür oldı ḫurde-i mīnā ḥarīm-i bāġ-ı cihān	Ḥarem-i cāhını Ḥaḳ ḫurrem ü ḫandān itsün Esmesün devletinüñ gülşenine bād-ı ḫazān	kaside / 39 beyit		++--/++--/++--/++-	Başlık: Şitāiyye Berāy-ı Sulṭān Murād Ḫān
43a	Nev'i	Maḳṣūd idüb müdebbir-i ibdār-ı "kün fe kān" Āsāyiş-i maʿişet-i cumhūr-ı ins ü cān	Hemīşe nāme-i ʿömrüñde naḳş-ı mihr-i baḳā Berāt-u ḳadrüñe tevḳīʿ-ı "lem yezel" ʿunvān	kaside / 28 beyit		+-+- ++-- +-+- ++-	Başlık: Merḥūm Vezīr-i Aʿẓam ʿAli Paşa Derd-i Pāydan Ḫaste Olub Baʿde İfāḳat Bulduḳda Dinilmiş
44a	Nev'i	Ṣubḥ-dem sīne-i aḥbāb gibi ḳalb-i cihān Pür idi ṣıdḳ u ṣafā-ile olub reşk-i cinān	Olsun vücūdı ṣıḥḥat-ile pāyidār olub Düşmen żaīf ü baḫt ḳavī ʿömr nev-cüvān	kaside / 37 beyit		--+/-+-+/+--+/-+-	Başlık: Berāy-ı Siyāvuş Paşa Ṣaḥn Medresesi Virüldükde
46b	Nev'i	ʿAṭā-baḫşa esās-ı cāh u baḫtuñ üstüvār olsun Cihān ṭurdukça ṭur ḳuṭb-ı murāduñ ber-ḳarār olsun	Ḥaḳīḳatde baña şimdengirü kūy-i ʿadem menzil Senüñ ḳaṣr-ı saʿādetde vücūduñ ber-ḳarār olsun	kaside / 20 beyit		+---/+---/+---/+----	Başlık: ʿĪd-i Ḳurbānda İbrāhim Pāşā'ya Virilmiş
47a	Nev'i	Arturdı bedende marazum dāʾi vaẓīfe Öldürdi beni vaʿde-i ferdā-yı vaẓīfe	Ṭuġrā-yı saʿādet çekilüb nām-ile her gün Menşūruña merbūṭ ola ibḳā-yı vaẓīfe	kaside / 14 beyit		--+/+--+/+--+/+--	Başlık: Der Recāʾ-i Vaẓīfe Berāy-ı İbrāhim Pāşā
47b	Nev'i	Yine teşrīf idüb bir cān-ı ʿālem-i taḫt-ı ʿOṯmānı Yine geldi yirine mürde iken ʿālemün cānı	Hemīşe ḳuṭb-ı ʿālem gibi ol ṣābit vezāretde Getürme ʿaynüñe hergiz ḫilāf-ı vazʿ-ı devranı	kaside / 25 beyit		+---/+---/+---/+----	Başlık: Berāy-ı Tehniyet-i Cülūs-ı Sulṭān Meḥemmed
48b	Nev'i	Seḥer kim ḳaṣr-ı çarḫuñ ḫusrev-i ḫurşīd-i raḫşānı Sipihr-i zāle bir altunlu ḫilʿat ḳıldı erzānī	Ḳapuñdan ḫilʿat-i teşrīf geysün ḫusrev-i ḫāver Elüñden cām-ı zehr-ālūd içsün şarḳ sulṭānı	kaside / 16 beyit		+---/+---/+---/+----	Başlık: Ve Lehu Şām Beglerbegisine Virilen Ḳılıç Ve Ḳaftānuñ Müjdesi Kendülerine Virildükde Sulṭān Murād'a Virmişler
49a	Nev'i	İdüb bir noḳṭanuñ remzinde ʿāciz biñ suḫandānı Elifen başladur mīm-i femüñ erbāb-ı ʿirfānı	Ṭınāb-ı bār-gāh-ı ʿömrüñ olsun ḥaşre dek mümted İrişsün ḳadriñüñ ʿarş-ı berine ṭāḳ-ı eyvānı	kaside / 11 beyit		+---/+---/+---/+----	Başlık: Şehzāde Sulṭān Muṣṭafa'ya Ḫ̆āce Olduḳlarında Sulṭān Murād'a Virmişler
49b	Nev'i	Seḥerden dāver-i evreng-i dīvān-ı Süleymānī	İlāhī eyle her bir meyvesin bir naḫl-i ber-	kaside /26		+---/+---/+---/+--	Başlık: Berāy-ı Tehniyyet-i

		Vezāret ṣadrına bir rūḥ-ı ṣānī ḳıldı erzānī	ḫūrdār Hemīşe cūybār-ı feyż-i cūduñ beslesün anı	beyit		-	Cülūs-ı ʿOṣmān Paşa Baṣdur Vezāret
50b	Nev'i	Hilāl-i ʿīd kim gird-i şafaḳdan göricek ānı Ḥayāl itdüm göñülde ḫançer-i ḫūn-rīz-i cānānı	Vücūduñ nāme-i iḳbāle tevḳiʿ-i refʿ olsun Hilāl-i ʿīd-veş günden güne bul ḳadr ü ʿunvānı	kaside / 21 beyit		+---/+---/+---/+---/+---	Başlık: ʿİdiyye Ki Reʾīsi'l Küttāb İken Ferīdūn Bege Virilmiş
51b	Nev'i	Müşerref itdi Ḥudā yine ṣadr-ı erkānı Yirine geldi cihān ḫalḳınuñ yine cānı	Duʿāsı bu ki ṣadāretde müstedām olasın Muʿīn-i devletüñ ola ʿatā-yı Sübḥānī	kaside / 13 beyit		+-+-/++--/+-+-/++-	Başlık: Der Vezāret-i Siyāvūş Pāşā Himmet-i Naẓm Yāft
52a	Nev'i	Eyā sipihr-i ʿaṭānuñ meh-i dıraḫşānı Bahār-ı maʿdeletüñ ġonçe-i gülistānı	Teraḥḥum eyle günāhın baġışla **Nevʿī**'nüñ Bi-ḥaḳḳ-ı merḥamet ü cūd u luṭf-i Raḥmānı	kaside / 26 beyit		+-+-/++--/+-+-/++-	Başlık: Merḥūmuñ Musā Aḥmed Pāşā Ḫᵛācesi Ḳaramānī Meḥemmed Çelebi Kendülerine Bir Miḳdār Bī-Ḥużūr Olduḳda Bu Ḳaşīde İle İstiʿfā İtmişler
52b	Nev'i	Ṣararub ḫazān döken berg-i nihāli Çemende döşendi münaḳḳaş nihāli	Dil-i **Nevʿī**'ye ḳıl müyesser kemāli Cihānuñ gerekmez baña cāh u māli	kaside / 20 beyit		+--/+--/+--/+-	Başlık: Ḳaṣīde-i Ḥazāniyye-i Laṭīfe
53a	Nev'i	İy āsmān-ı salṭanata mihr-i nūr-baḫş İy mesned-i saʿādete Çemşīd-i kāmgār	**Nevʿī** duʿā-yı devletüñ eyler ṣabāḥ ü mesā Bi'l-vāhibi'llezī ḫaleḳa'l-leyle ve'n-nehār	kaside / 16 beyit		--+/-+-+/+--+/-+-	Başlık: Faṣl-ı Āḫir Berāy-ı Sulṭān Murād Der Recā-i Vaẓīfe Be-Maḫdūm-i Hᵛīş
54a	Nev'i	Ḳaṣd eyleyüb ṭahāretüne bende-zādenüñ İcrā-yı sünnet eylemege niyyet eyledük	Şimden girü ferāġat idüb güft u gūydan Kūy-i beḳā iḳāmetine niyyet eyledük	kaside / 18 beyit		--+/-+-+/+--+/-+-	Başlık: Berāy-ı Sulṭān Murād Der Sūr-ı Sünnet-i Maḫdūm-ı Ḫᵛīş
54b	Nev'i	İlāhī bu niʿmet ki baḫşāyiş itdüñ Dil ü cān anuñ ḥamd ü şükrinde ḳāṣır	Zamānuñ ola ʿömr-i Nūḥ'a muʿādil Ola devletüñle ʿadālet muʿāṣır	kaside / 19 beyit		+--/+--/+--/+--	Başlık: Berāy-ı Sulṭān Murād Der İfāḳat Ez-Maraż

55a	Nev'i	Dünyā evine pādişehüm ġurre mi olur Bir iki gün köhne ribāṭuñ müsāfiri	Yā Rab ne semte kim ide tevcīh ḫāṭırı Gāyib erenleri ola her yirde ḥāżırı	kaside / 13 beyit		--+/-+-+/+--+/-+-	Başlık: Pādişāh Mīrīnden Bir Ev Hibe İdüb Sāᶜatçi Ḥasan Paşa Daḫl İtdükde Sulṭān Murād'a Virmişler
55b	Nev'i	Eyā maḳṣad-ı ḳāṣidān-ı mevālī Ser ü muḳtedā-yı gürūh-ı efāżıl	Ne memdūḥa hergiz bulundı mükāfī Ne meddāḥa hergiz göründi muᶜādil	kaside / 16 beyit		+--/+--/+--/+--	Başlık: Ḳāḍī-ᶜAsker İken Şeyḫü'l-İslām Bostān-zāde Efendi'ye Virmişler
56b	Nev'i	Veẓāyif-i dürer-i sübḥa-i duᶜālaruña Dilüm geçürmedügi gice yoḳ şüreyyādan	Ḳapuñda eyleme Nevᶜī'yi dür şıfru'l-yed Sözüñ muḥaṣṣalı bu basṭ-i şiᶜr ü inşādan	kaside / 9 beyit		+-+-/++--/+-+-/++-	Başlık: Berāy-ı İbrāhim Pāşā Der Recā-i Vaẓīfe
56b	Nev'i	Başlayaldan devre bu fānūs-ı çarḫ-ı pür-ᶜiber Bagʻlayaldan peyker-i tekvīni ressām-ı ṣuver	ᶜĀḳıbet bulsun sözüñ besdür şikāyet **Nevᶜīyā** Cümlesine eylesün Allah raḥmet **Nevᶜīyā**	kaside / 69 beyit		-+--/-+--/-+--/-+-	Başlık: Merşiyye-i Sulṭān Murād u Şehzādegān
59b	Nev'i	Gül vaḳti geldi ḫākde güller nümāyān oldı āh Şimdi bizim bir ġonçemiz ḫāk içre pinhān oldı āh	Ḥıfẓ u amān ise Ḥaḳ'uñ ışmarladum şāhum seni Ol bezme kim her şeb aña şemᶜ-i fürūzān oldı āh	kaside / 17 beyit		--+-/--+-/--+-/--+-	Başlık yoktur.
60a	Nev'i	Yıḳılub ḳaṣr-ı ᶜālemüñ ṭāḳı O da yansun sipihrüñ evrāḳı	Yire çal cām-ı şevḳı iy sāḳī Gitdi bezm-i zamāneden Bāḳī	kaside / 17 beyit		++--/+-+-/++-	Başlık: Merşiye-i Merḥūm u Maġfūrle ᶜAbdülbāḳī Efendi Nevverallah Marḳedehu

61a	Nev'i	Tā bende-i Ḫudā vü muṭīᶜ-i peyemberem Suḷṭān-ı nüh sipihr ü şeh-i heft kişverem	Körpe budaḳlaruñı ser-efrāz ide Ḫudā Bezm-i cihānda devlet ü ḳadrüñ müdām ola	terkibibent / 88 beyit		--+/+--+/+--+/+--	Başlık yoktur.
64b	Nev'i	İy ḳapusı melāẕ-ı mehcūrān Lā-mekān ehline işigi mekān	İy medār-ı mekārim ü ᶜirfān ᶜUmde-i ḫalḳ u zübde-i aᶜyān	terciibent / 55 beyit		-+--/+-+-/++-	Başlık yoktur.
66b	Nev'i	Dilā şimden girü sevdā-yı ᶜuzlet ḳılsañ olmaz mı Olur olmaz hevālardan ferāġat ḳılsañ olmaz mı	İlāhī çāresiz ḳaldum ᶜināyet ḳılsañ olmaz mı Yol azdum rāh-ı ᶜışḳuñda hidāyet ḳılsan olmaz mı	terciibent / 30 beyit		+---/+---/+---/+---	Başlık yoktur.
67b	Nev'i	Düşüb ayaġına her serv-ḳadüñ şu gibi zār İy göñül niçeye dek bu heves-i būs-i kenār	Yār aġyāra muşāḥib gül ise maḥrem-i ḫār Düşmen ü dost güler girye ḳılur ᶜāşıḳ-ı zār	terciibent / 30 beyit		++--/++--/++--/++-	Başlık yoktur.
69a	Nev'i	Bu ᶜışḳ-ı mecāzuñ ġam-ı hicrānuna laᶜnet Dünyāda vü ᶜuḳbādaki ḫüsrānına laᶜnet	Bu şanᶜati īcād idenüñ cānına laᶜnet Ecdādına vü aşlına erkānına laᶜnet	müsemmen / 20 beyit		--+/+--+/+--+/+--	Başlık yoktur.
69b	Nev'i	Kesb-i nūr-i faẓl-içün men gibi bīdār ol gerek Naḳṣa bāᶜiṣdür kemālüñ yoḳ yire çekme emek	İy murādum ᶜaksine devr eyleyen kej-rev felek Şimdi göñlüm nā-murād olmaḳ diler n'itseñ gerek	müseddes /15 beyit		-+--/-+--/-+--/-+-	Başlık yoktur.

70b	Nev’i	Meded iy gülşen-i nāzuñ nihāl-i lāle-ruḫsārı Leṭāfet sebze-zārınuñ tezerv-i kebk-reftārı	Gözümüñ nūrı göñlümüñ sürūrı ʿömrümüñ varı Bizümle dost olmazsañ ʿadāvet eyleme bārī	müseddes / 12 beyit		+---/+---/+---/+--	Başlık yoktur.
71a	Nev’i	Ne mümkin oldı ġam-ı fürkatüñle ülfet idem Ne çāre var ṭalebüñden senüñ ferāġat idem Ne ḳādirem ser-i kūyuñ varam ziyāret idem	Ḳapuñda ölmege Nevʿī’ye māniʿ oldı raḳīb O seg ḳomadı ki bir laḥẓa istirāḥat idem	tahmis / 5 bend		+-+-/++--/+-+-/++-	Başlık yoktur.
71b	Nev’i	Ne derd-i ʿışḳ-ile bir laḥẓa göñlümde ḳarārum var Ne vaṣl-ı yār-ile ṣabr u sükūna iḳtidārum var	Göñüldeñdür şikāyet sīnedendür inkisārum heb Meded bilmem nedir hīç sīnede bir inkisārum var	murabba / 5 bend		+---/+---/+---/+----	Başlık yoktur.
72a	Nev’i	Ḥasret-i rūyuñ-ile eylemeyüb māha naẓar Dīde-i ter giceyi gündüze ḳatmış aġlar	Güldürüb Nevʿī’yi ʿāşıḳlaruñ aġlayı ḳosañ A begüm n’olur idi bir gicecik gelseñ eger	murabba / 5 bend		++--/++--/++--/++-	Başlık yoktur.
73a	Nev’i	Eyler ise saña çarḫ-ı felek ġaddarlıḳ Ḳuşanub ġaddāreñi göster aña cabbārlıḳ Ḫatm olubdur muṣḥaf-ı ḥüsnüñde meh-ruḫsārlıḳ	Pādişehlerde müsellemdik saña ḫünkārlıḳ Gelmedi miṣlüñ cihāna feyż olaldan varlıḳ	muhammes / 5 bend		-+--/-+--/-+--/-+-	Başlık yoktur.

73b	Nev'i	Felekde ṣanma ḫurşīd ü meh-i tābānadur meylüm Felekden ḳadri yüksek bir ulu sulṭānadur meylüm	Melek dīdārını şeyṭana manẓūr eyleme yā Rab Melek sīretlü ḫünkārum Meḥemmed Ḫān'adur meylüm	murabba / 6 bent		+---/+---/+---/+----	Başlık yoktur.
74a	Nev'i	Ā̈şüfteyüz cemāline Sulṭān Meḥemmed'üñ Dil-besteyüz nihāline Sulṭān Meḥemmed'üñ	Gūş eyleyüb dür-i suḫanum söylemez baña Ālufteyüz maḳāline Sulṭān Meḥemmed'üñ	murabba / 5 bent		--+/-+-+/+--+/-+-	Başlık yoktur.
74b	Nev'i	Pādişāhum ᶜazm-i gülşen ḳıl seḥer seyrān içün Ḳıl teferrüc bagı seyr-i ṭalᶜat-i ḫūbān içün	Dāyim itsün devlet ü ᶜizzlerin luṭf-ı ilah Hem-ser olsun ṭāliᶜ-i sulṭān u tabᶜ-ı pādişāh	terkibibent / 34 beyit		-+--/-+--/-+--/-+-	Başlık yoktur.
76a	Nev'i	İsterseñ egnüñe biçesin cübbe-i fenā Mıḳrāż-ı lā-ile idegör ḳaṭᶜ-ı mā-sivā	Zīr-i livā-yı ḥamd-i nebide ḳopar beni Yā Rab bi-Ḥaḳḳ-ı çār meh-i evc-i işṭifā	gazel /11 beyit		--+/-+-+/+--+/-+-	Başlık yoktur.
76b	Nev'i	Naḳş-ı nigār-ile cihān destüñe dest-māl ola Her varaḳı bu gülşenüñ ḳapuña ᶜarż-ı ḥāl ola	İstedügüm hemīşe bu salṭanatuñ saᶜīd olub Her güni rūz-ı ᶜīd olub bī-ġam u bī-melāl ola	gazel / 7 beyit		-++-/+-+-/-++-/+-+-	Başlık yoktur.
76b	Nev'i	Ögüp göğe çıḳarsa n'ola ḫurşīd-i cihān-āsā Leṭāfet kesb idübdür şimdi ḫayli ol melek-sīmā	Ẓuhūr iden bu tecellī nūrıdur eşyāda iy **Nevᶜī** Cihān heb cümleten ᶜāşıḳ velī maᶜşūḳ nā-peydā	gazel / 5 beyit		+-+-/+-+-/+-+-/+-+-	Başlık yoktur.
76b	Nev'i	Ne dehrüñ bendesi ne şāh-ı ᶜālī-şānıyuz cana Esīrüñ olalı milk-i ġamuñ sulṭānıyuz cana	Olaldan alḳa-i zülfüñle **Nevᶜī** bī-ser ü sāmūn Maḥabbet bezmünüñ ser-ḥalḳa-i rindānıyuz cana	gazel / 5 beyit		+---/+---/+---/+----	Başlık yoktur.
77a	Nev'i	Gelse hevā-yı göñlüme laᶜlüñ virür şafā Keyfiyyetin şarābuñ egerçi bozar hevā	Almaz dehāna maᶜnī-i ḫāyīe ehl-i dil Teşbīḫe ḳılma laᶜlini ḥelvāya **Nevᶜīyā**	gazel / 6 beyit		--+/-+-+/+--+/-+-	Başlık yoktur.
77a	Nev'i	Görüb āyīne-i ruḥsāruñı ben ṭūṭī-i gūyā Bu günden ᶜāşıḳuñ olmaḳ göründi iy gül-i	Ḳurulmış ṭurmag ol müşgīn kemāna çün ziyān eyler	gazel / 5		+---/+---/+---/+--	Başlık yoktur.

		raᶜnā	Çatub ebrūñı **Nevᶜī′ye** yeter ḫışm eyledüñ cana	beyit		-	
77b	Nev′i	Nevāyı nerm ide muṭrib piyāle dāᵓim ola Bahār ola ne dimekdür hevā mülāᵓim ola	Ṣarāb-ı eşk-ile pür cām-ı dīde-i **Nevᶜī** O meste ᶜışḳ ola bizden ṭolusı dāᵓim ola	gazel / 5 beyit		+-+-/++--/+-+-/++-	Başlık yoktur.
77b	Nev′i	Aḥibbā muntaẓır meclis müheyyā Seni gözler cenāb-ı cām-ı ṣahbā	Dehān-ı yār-ile mihr-i ruḫıdur Gözime **Nevᶜīyā** pinhān ü peydā	gazel / 5 beyit		+---/+---/+--	Başlık yoktur.
77b	Nev′i	Ben ḫāke idüb tīrini bārān o ḳaşı yā Sīnem bitürür yaralarumdan gül-i ḥamrā	Bir mertebe vardur bir olur ᶜāşıḳ u maᶜşūḳ **Nevᶜī** nitekim ᶜışḳ-ile Mecnūn idi Leylā	gazel / 5 beyit		--+/+--+/+--+/+--	Başlık yoktur.
78a	Nev′i	ᶜAşıḳuñ āyine-i ḳalbin ṣayub cānum Ḳaya Bī-vefālıḳ yüzlerin gösterme cānānum Ḳaya	Ḳanḳı ṭaş ḳātıysa ursun başıbı aña raḳīb Nerm olur **Nevᶜī′**ye ol şemᶜ-i dıraḫşānum Ḳaya	gazel / 7 beyit		-+--/-+--/-+--/-+-	Başlık yoktur.
78a	Nev′i	Ol mehi bizden idüb çarḫ-ı sitem-kār cüdā Sīneden cānumızı eyledi nā-çār cüdā	Nāleden ḳaldı ẓaīf eyledi **Nevᶜī′**yi firāḳ Oldı gülden nitekim bülbül-i gülzār cüdā	gazel / 5 beyit		++--/++--/++--/+-+	Başlık yoktur.
78b	Nev′i	Çünkim didüñ cana gelüb iy ᶜışḳ-ı canan merḥaba Ṣabr u sükūn yā-hū disün derd-i fırāvān merḥaba	El virmeyüb ᶜīd-i viṣāl **Nevᶜī** olursaḳ pāy-māl İy pāye-i vaṣl elvedāᶜ iy dest-i hicrān merḥabā	gazel / 5 beyit		--+-/--+-/--+-/--+-	Başlık yoktur.
78b	Nev′i	Yār odur kim pīşesi endīşe-i ᶜuşşāḳ ola Ẕerre-i ser-geştesine gün gibi müştāḳ ola	**Nevᶜīyā** mihr ü vefā şīrāzesin çāk itmeyem Ṭagılub mecmuᶜa-i cismüm eger evrāḳ ola	gazel / 5 beyit		-+--/-+--/-+--/-+-	Başlık yoktur.
79a	Nev′i	ᶜUşşāḳ-ı meyānuñla ḫaṭuñ bendesidür heb Kimisi müdebber geçinür kimi mükāteb	**Nevᶜī** ten-i zerd-ile ġam-ı ḫaṭṭı göñülde Bir nüsḫaya döndürdi beni cildi müẕehheb	gazel / 5 beyit		--+/+--+/+--+/+--	Başlık yoktur.
79a	Nev′i	Nāz-ile ᶜarż-ı hilāl itse ıraḳdan ol ḥabīb Ṣāᵓim-i hicrān umar ᶜid-i viṣālin ᶜan-ḳarīb	Minber-i şāḫ üzre bülbüller ṣalā-yı ᶜīş ider Sāḳīyā mey ṣun degül **Nevᶜī** ne vāᶜiẓ ne ḫaṭīb	gazel / 5 beyit		-+--/-+--/-+--/-+-	Başlık yoktur.
79a	Nev′i	Camdan gitmez gözi mey-ḫᵛāre bir ben bir ḥabāb	Zīr-i dāmānında pinhān eyleyüb rindāne mey Ḳan gözinde **Nevᶜiyā** mey-ḫᵛāre bir ben bir	gazel / 5 beyit		-+--/-+--/-+--/-+-	Başlık yoktur.

		Baş ḳoşar ṣahbā-ile āvāre bir ben bir ḥabāb	ḥabāb				
79b	Nev'i	Meclisde cām-ı laᶜlüñe ḳarşu şarāb-ı nāb Derler döküb ḳızardı ḥayādan degil ḥabāb	**Nevᶜī** ḥabāb-ı bādeyi gördükçe ṣanuram Bezm-i mey içre fitneye baş ḳaldurur şarāb	gazel / 5 beyit		--+/-+-+/+--+/-+-	Başlık yoktur.
79b	Nev'i	Maḥabbetüm n'ola ṭurduḳça virse sīneye tāb Ziyāde neşᵉe virür köhnedükçe bāde-i nāb	Dem-i şebāb gelüb geçdi aç gözüñ **Nevᶜī** Şarāb neşᵉesi geçse kişiye gelmez ḫᵛāb	gazel / 5 beyit		+-+-/++--/+-+-/++-	Başlık yoktur.
80a	Nev'i	Olmış idi dehenüñ öpmege cānum rāġıb Düşdi furṣat gice er ġāyib ü ṣoḥbet ġāyib	Zülfini ruḫları üstine tağıtmış cānān **Nevᶜiyā** ṭoldı yine fitne ile her cānib	gazel / 5 beyit		++--/++--/++--/++-	Başlık yoktur.
80a	Nev'i	Görünen mihr yüzinde ṣanemā ṣanma seḥāb Yaḳmasun diyü yüzüñ mihri senüñ aṣdı niḳāb	Ḥālümi aġlamaġa yāre utanmaya diyü **Nevᶜīyā** çehreme bu ḳanlu yaşım oldı ḥicāb	gazel / 5 beyit		++--/++--/++--/++-	Başlık yoktur.
80a	Nev'i	İy naḫl-i ḳadüñ zīver-i gül-zār-ı saᶜādet Vechüñde ṭulūᶜ eyledi envār-ı saᶜādet	Tīġ-ı ḳalemüñ Ḥaḳ ide manṣūr u muẓaffer Tūġ u ᶜālemüñ eyleye serdār-ı saᶜādet	kaside / 10 beyit		--+/+--+/+--+/+--	Başlık yoktur.
80b	Nev'i	Şād olur ᶜāşıḳ eger eylerse dilber-i iltifāt Her gedāya ṣan ider sulṭān-ı kişver iltifāt	**Nevᶜiyā** ġam çekme hergiz ṭāliᶜüm Zerreyi ḫurşīd-ile eyler berāber iltifāt	gazel / 7 beyit		-+--/-+--/-+--/-+-	Başlık yoktur.
81a	Nev'i	Bir daḫi müyesser ola mı ṣoḥbet-i ṣıḥḥat Ne mertebedür biline mi ḳıymet-i ṣıḥḥat	Yārān-ı ṣafā sizlere ṣıḥḥat dil-i **Nevᶜī** Oldı ḳatı müştāḳ-ı dem-i ḥālet-i ṣıḥḥat	gazel / 5 beyit		--+/+--+/+--+/+--	Başlık yoktur.
81a	Nev'i	Zebān kesilse kesilmez lisān-ı ᶜışḳ-ı maḥabbet Cihān dükense dükenmez beyān-ı ᶜışḳ-ı maḥabbet	Nişān-ı maḳṣada Nevᶜī varurdı tīr-i murād Çekilse zūr-ile bir kez kemān-ı ᶜışḳ-ı maḥabbet	gazel / 6 beyit		+-+-/++--/+-+-/++--	Başlık yoktur.
81b	Nev'i	Canda taṣvīr itdüm ol zülf-i perīşanı dürüst Bağladum bir tār-ile bir deste reyḥānı dürüst	Nāḳış u kāmil ᶜayār olunsa demdür **Nevᶜiyā** Zer gibi bulduḳ bugün miᶜyār-ı sulṭānı dürüst	gazel / 5 beyit		-+--/-+--/-+--/-+-	Başlık yoktur.
81b	Nev'i	Ṣunᶜ eli naḳş idüb ol zülf ü zenaḫdānı dürüst Bir varaḳ gül üzre yazmış gūy u çevgānı dürüst	Defter-i eşᶜāra naẓmum **Nevᶜiyā** ᶜunvān ola Şeh-i riᶜāyet ide ger erbāb-ı dīvānı dürüst	gazel / 5 beyit		-+--/-+--/-+--/-+-	Başlık yoktur.

81b	Nev'i	Her dem ġamıyla şīşe-i ḫāṭır olur şikest Ol seng-i dil ḫayāli-ile ideli nişest	Bī-minnet ü ṣurāḫī vü sāḳī vü mey-fürūş Oldı şarāb-ı ʿışḳ-ile **Nevʿī** müdām mest	gazel / beyit 5		--+/-+-+/+--+/-+-	Başlık yoktur.
82a	Nev'i	Ḳıymet-i servi ḳılur ḳāmetinüñ şīvesi pest Lālenüñ ʿırzın ider ʿārıż-ı gül-gūnı şikest	**Nevʿiyā** çekme bu meʾvā-yı ḫarābuñ ġamını Var iken gūşe-i meyḫāne gibi cāy-ı nişest	gazel / beyit 5		++--/++--/++--/++-	Başlık yoktur.
82a	Nev'i	Ḳaddüñle çenār eylemesün daʿvī-i himmet Bir ekmedügüñ yirde biter ehl-i mezellet	Bī-sīm ü zer irmek ola mı vaṣluña **Nevʿī** Çün yoḳ ṣanemā sende kerem bizde velāyet	gazel / beyit 5		--+/+--+/+--+/+--	Başlık yoktur.
82b	Nev'i	Bu ḳavs-i ḳazada bizüz ol tīr-i maḥabbet Himmet perümüz menzilümüz vādī-i ḫayret	Şām-ı ġam-ı zülfünde ḳoma **Nevʿī**'yi gümrāh İy bedraḳa-i himmet-i pīrān-ı ṭarīḳat	gazel / beyit 5		--+/+--+/+--+/+--	Başlık yoktur.
82b	Nev'i	Ḫaṭṭ-ı rūyuñ olub iy māh-ı şeb-ārā ḥādiṣ Oldı başumda yine bir yeñi sevdā ḥādiṣ	Beyt-i naẓmum benüm ol baḫr-ı suḫandur **Nevʿī** Oldı ḳaʿrinde anuñ gevher-i maʿnā ḥādiṣ	gazel / beyit 5		++--/++--/++--/++-	Başlık yoktur.
82b	Nev'i	Daḫi ṭūṭī-i ḫaṭuñ olmadı ḥādiṣ ʿAdūlar gerçi uçurdı ḫavādiṣ	Garīb oldı dime Nevʿī ḳapuñda Seg-i kūyuñ efendi çıḳdı vāriṣ	gazel / beyit 5		+-+-/+-+-/+--	Başlık yoktur.
83a	Nev'i	Beni söyletmege bir ġonçe-dehendür bāʿiṣ Naẓm-ı eşʿāruma bir dürr-i ʿAdendür bāʿiṣ	Pīrlik żaʿfı cüvānlar ġamı bükdi belümüz **Nevʿiyā** bunlara heb meyl-i vaṭandur bāʿiṣ	gazel / beyit 5		++--/++--/++--/++-	Başlık yoktur.
83a	Nev'i	ʿİnān-ı ṣabrumı destümden aldı bir güzel sarrāc Çeküb rāh-ı belāya raḫt-ı ʿömrüm eyledi tārāc	Bizi pīr-i mugān gördüñ ṣoyub dervīş ider **Nevʿī** Sebū el virdi geydük şeyḫ-i cāmuñ ṣoḥbetinde tāc	gazel / beyit 5		+---/+---/+---/+----	Başlık yoktur.
83b	Nev'i	Gönlümi yıḳmaḳ benüm şāhum hem revā gördüñ mi hiç Kendü iḳlimin yaḳar bir pādişā gördüñ mi hīç	Görmeyelden **Nevʿiyā** bir ay olubdur ol mehi Şehīr içinde aña beñzer meh-likā gördüñ mi hīç	gazel / beyit 5		-+--/-+--/-+--/-+-	Başlık yoktur.
83b	Nev'i	Çün degül vuṣlat müyesser itmesüñ dīnār-ı ḫarc Söz güherdür eyleme iy ʿāṣıḳ-ı dīdār ḫarc	**Nevʿiyā** ol mūy-ı müşgīn ü miyān-ı yār içün Yoḳ yire ortada oldı ʿömr-i nā-hemvār ḫarc	gazel / beyit 5		-+--/-+--/-+--/-+-	Başlık yoktur.

84a	Nev'i	Yār işi iy dil ḳolay ama ġam-ı aġyār güç Vaṣl-ı gül asan velī ṣabr-ı cefā-yı ḫār güç	**Nevᶜiyā** esrār-ı ᶜışḳı ṣaḳlamaḳ asan degül Mey içüb keyfiyyetini itmemek iẓhār güç	gazel / beyit	5	-+--/-+--/-+--/-+-	Başlık yoktur.
84a	Nev'i	Gönlüm elden daḫi ᶜitāba ne borc Şīve ṣatduñ ya bu ᶜazāba ne borc	Ne ṣorar ḫūn-ı **Nevᶜī'**yi ġamzeñ Oldı bir bī-güneh ḥisāba ne borc	gazel / beyit	5	-+--/+-+-/++-	Başlık yoktur.
84a	Nev'i	Ümīd ġonçesin açmadı gülistān-ı feraḥ Dirīġ göz yumub açınca yoḳ zamān-ı feraḥ	Çü bir ḳarāra degül **Nevᶜiyā** cihānuñ işi Ya nā-murād-ı ġam olduñ ya kāmrān-ı feraḥ	gazel / beyit	5	+-+-/++--/+-+-/++-	Başlık yoktur.
84b	Nev'i	Sürᶜatle kendüsine virir pīç ü tāb çarḫ Her gün şeb-i firāḳa mı eyler şitāb çarḫ	Ölçüb döker bu noḳta-i encüm-ile ṣubḥ ü şām **Nevᶜī** nuḳūd-ı ᶜömrümüz eyler ḥisāb çarḫ	gazel / beyit	5	--+/-+-+/+--+/-+-	Başlık yoktur.
84b	Nev'i	İy ḳapusı penāh-ı can Aḥmed İşigi maᶜbed-i cihān Aḥmed	Būy-i zülfüñ esīridür **Nevᶜī** İy boyı serv-i gülistān Aḥmed	gazel / beyit	5	++--/+-+-/++-	Başlık yoktur.
85a	Nev'i	Olmadı devlet müsāᶜid ḳıldı istiġnā murād Rüzgār el virmedi ḳalduḳ ayaḳda nā-murād	Sūret-i keşretde vaḥdet ᶜālemib seyr eylerüz Bilmişüz dünyāda **Nevᶜī** n'eydügin maᶜnā murād	gazel / beyit	5	-+--/-+--/-+--/-+-	Başlık yoktur.
85a	Nev'i	Kesdi bu ḳadar ṭāġı ṭaşı ᶜışḳ-ile Ferhād Umardı vefā ḳaṣrını Şīrīn ide bünyād	**Nevᶜī** kişi Selmān-ı zamān olmaġ olur-idi Olsa naẓar-ı şāh-ı Süleymān-ile dilşād	gazel / beyit	5	--+/+--+/+--+/+--	Başlık yoktur.
85b	Nev'i	Mevc urur baḥr-i maḥabbet keştī-i dil nā-bedīd Bir ᶜaceb deryādayuz ḳaᶜr-ile sāḥil nā-bedīd	ᶜAḳıl-iseñ ṭālib-i iksīr ü ᶜAnḳā olma gel **Nevᶜiyā** noḳṣānı yoḳ bir merd-i kāmil nā-bedīd	gazel / beyit	5	-+--/-+--/-+--/-+-	Başlık yoktur.
85b	Nev'i	Dostum ḫār-ı ġamuñ ᶜuşşāḳa ḫurmadan lezīz Redd eliyle atduġuᶜ ṭaş sīb-i raᶜnādan lezīz	Özge meyden zevḳ alur erbāb-ı ḥālet **Nevᶜiyā** Gerçi kim Kevşer olur āb-ı Mesīḥā'dan lezīz	gazel / beyit	5	-+--/-+--/-+--/-+-	Başlık yoktur.
86a	Nev'i	Mīnā-yı sebze döndi zemīn gül zamānıdur Geldi bahar şīşe ile mül zamānıdur	Bir noḳtadur nihāyeti devr-i maᶜrifüñ **Nevᶜī** taᶜārüf itme tecāhül zamānıdur	gazel / beyit	5	--+/-+-+/+--+/-+-	Başlık yoktur.

86a	Nev'i	Dil cām-ı meyle ḫalḳa-i rindān esīridür Erbāb-ı ᶜişretüñ ḳulı yaran esīridür	**Nevᶜī** degül fütāde-i çāh-ı ẕeḳan hemān Heb cümle ehl-i diller o zindān esīridür	gazel / beyit	5		--+/-+-+/+--+/-+	Başlık yoktur.
86b	Nev'i	Cān Yūsuf'ı o çāh-ı zenaḫdan esīridür Gel iy ᶜazīẓ esirge ki zindān esīridür	Boynında **Nevᶜiyā** yine zencīr-i şaᶜşaᶜa Beñzer güneş de ol şeh-i devrān esīridür	gazel / beyit	5		--+/-+-+/+--+/-+-	Başlık yotur.
86b	Nev'i	Ger ṣorarsañ şekl-i dāġ-ı lāle-i ḥamrā nedür Şemᶜ-i bezm-i yāre düşmüş suḫte pervānedür	**Nevᶜiyā** ol ġonçenüñ dendānı vaṣfı bāġda Jāle-i terden ṭaḳar gūş-i gül-i ḫandāna gül	gazel / beyit	5		-+--/-+--/-+--/-+-	Başlık yoktur.
86b	Nev'i	Başum giderse ᶜışḳ-ile devlet degül midür Başdan ġaraz hevā-yı maḥabbet degül midür	**Nevᶜī** ḳaçar mı küşte-i pā-mālüñ olmadan Ölmek senüñ yoluñda saᶜādet degül midür	gazel / beyit	6		--+/-+-+/+--+/-+-	Başlık yoktur.
87a	Nev'i	ᶜĀşıḳa esrār-ı ᶜışḳı cām-ı ṣahbā söyledür Ṭūṭī-i gūyāyı mirᵓat-i muṣaffā söyledür	Yoluña Nevᶜī dür-i ebkār-ı maᶜnā ḫarc ider Neylesün çün ṣāḥibin elbette dünyā söyledür	gazel / beyit	5		-+--/-+--/-+--/-+-	Başlık yoktur.
87a	Nev'i	Bizden teġāfül eyleyüb atma nişāna tīr Naḫcīr olınca ḫāẓır atılmaz yabana tīr	**Nevᶜī'ye** tīrüñ atmaġa olma bahāne-cū Pesdür bahāne kim atasın bī-bahāne tīr	gazel / beyit	5		--+/-+-+/+--+/-+-	Başlık yoktur.
87b	Nev'i	Nedür o ḳadd-i ṣanavber nedür o ḫadd-i münevver O çihre mihr-i cihān-sūz o sīne māha berāber	Mekānı olsa felekler ḳarīni olsa melekler Ḳomaz işigüñi bekler ölünce **Nevᶜī**-i çāker	gazel / beyit	5		+-+-/++--/+-+-/++-	Başlık yoktur.
87b	Nev'i	Zenaḫdānuñ muᶜallaḳ āba beñzer Dehānuñ ġonçe-i sīrāba beñzer	Didiler ḳanda ṣorsam **Nevᶜiyā** yoḳ Leb-i dilber ḳatı nā-yāba beñzer	gazel / beyit	5		+-+-/+-+-/+--	Başlık yoktur.
87b	Nev'i	Tenüm ḫūn-ı sirişkümden nihāl-i ergʿavānīdür Vücūdum oldı vīrān şehrī rūyum zaᶜferānīdür	Ḥaṭuñ vaṣfında **Nevᶜī** her ġazel kim naẓm ider cānā Düşer efvāha ṣan Mecnūn u Leylī dāsitānıdur	gazel / beyit	5		+---/+---/+---/+----	Başlık yoktur.
88a	Nev'i	ᶜĀrif dilinde naḳş-ı ḫayāl-i ḥabībi gör Gül ġonçesin göñülde bulan ᶜandelībi gör	Baḥr-i letāfet içre güher görmek isteseñ **Nevᶜī** sözüni diñle kelām-ı edībi gör	gazel / beyit	7		--+/-+-+/+--+/-+-	Başlık yoktur.

88a	Nev'i	İy dil cihāna baḳma cihān içre cānı gör Nakş-ı ṣuverde cilve ḳılan luṭf u ānı gör	Ab-ı revān içinde güher görmek isteseñ **Nevᶜī** sözinde maᶜnī-i vevher-feşānı gör	gazel / 5 beyit		--+/-+-+/+--+/-+-	Başlık yoktur.
88b	Nev'i	Ḳızardı aglamakdan gözlerüm cāy-ı teraḥḥümdür Naẓar ḳıl gel ḥicāb altında ḳalmış iki merdümdür	Bitenler berg-i eşcār-ı mezārın ṣanma **Nevᶜī**'nüñ Dil olmış zaḫm-ı peykānuñdan iẓhār-ı taẓallümdür	gazel / 5 beyit		+---/+---/+---/+----	Başlık yoktur.
88b	Nev'i	ᶜIşḳumı yazmag istesem noḳṭası bir kitāb olur Şevḳümi söylesem eger z̤erresi āfitāb olur	Terk-i şühūd idenlere nūr-ı şühūd olur naṣīb Ṣūret-i cāna **Nevᶜiyā** ẓulmet-i ten ḥicāb olur Terk-i vücūd idenlere nūr-i şuhūd olur naṣīb	gazel / 5 beyit		-++-/+-+-/-++-/+-+-	Başlık yoktur.
89a	Nev'i	Ne derd-i ᶜışḳ-ile bir laḥẓa göñlümde ḳarārum yoḳ Ne vaṣl-ı yār-ile ṣabr u sükūna iḳtidārum var	Göñüldeñdür şikāyet sīnedendür inkisārum heb Meded bilmem nedür hīç sīnede bir inkisārum heb	murabba / 5 bent		+---/+---/+---/+----	Başlık yoktur.
89b	Nev'i	Fikr-i laᶜlüñ her ḳaçan bu ḳalb-i şeydādan geçer Dil ṣafādan mest olur gūyā ki ṣahbādan geçer	Ol cüvānuñ ᶜışḳı dillerde nice ṣaf olmasun **Nevᶜiyā** bir demde biñ ḳalb-i muṣaffāfan geçer	gazel / 5 beyit		-+--/-+--/-+--/-+-	Başlık yoktur.
89b	Nev'i	Ḳıldı ruḫında zülf-i siyāhın gülāb ter Düşse ᶜaceb mi reşk-ile gökde seḥāb ter	Alūde eyledüñ beni diyü şarāb-ile Sāḳīye **Nevᶜiyā** düşer ol laᶜl-i nāb ter	gazel / 5 beyit		--+/-+-+/+--+/-+-	Başlık yoktur.
89b	Nev'i	Oḳuñ zaḫmın görüb sīñemde çeşm-i eşk-bār aglar ᶜAcebdür ḥāl-i ᶜālem gül güler ebr-i bahār aglar	Baña ol nev-cüvānuñ Nevᶜiyā itdükleri cevri İşiden raḥm ider ḥālüm gören bī-iḫtiyār aglar	gazel / 7 beyit		+---/+---/+---/+----	Başlık yoktur.
90a	Nev'i	Māh-ı felek ki ay başı gelse hilāl olur Devr-i zamāne kejligine yaᶜnī dāl olur	**Nevᶜī** ḳaçan ki vaṣf ide ol sīm-i sāᶜidi olur Naḳd-i maḳāli āteş-i ᶜışḳ-ile ḳāl olur	gazel / 5 beyit		--+/-+-+/+--+/-+-	Başlık yoktur.
90a	Nev'i	Ḥüsnüñ güli açıldı bahāruñ zamānıdur İy serv-i bāg-ı nāz kenāruñ zamānıdur	**Nevᶜī** bahār irişdi yine ᶜandelīb-vār Efgān u nāle mevsimi zāruñ zamānıdur	gazel / 5 beyit		--+/-+-+/+--+/-+-	Başlık yoktur.

90b	Nev'i	Faṣl-ı ḫazān ki mevsim-i seyr-i kenārdur Bülbül nevāları gül-i köhne bahārdur	**Nevᶜī**'nüñ oldı baḥr-ı maᶜānī ġazelleri Elfāẓ-ı āşinā güher-i ābdārdur	gazel/5 beyit		--+/-+-+/+--+/-+-	Başlık yoktur.
90b	Nev'i	Faṣl-ı ḫazān ki mevsim-i seyr-i kenārdur Bülbül nevāları gül-i köhne bahārdur	**Nevᶜī**'nüñ oldı baḥr-ı maᶜānī ġazelleri Elfāẓ-ı āşinā güher-i ābdārdur	gazel / 5 beyit		---+/-+-+/+--+/-+-	Başlık yoktur.
90b	Nev'i	Bād-ı ṣubḥ-ile diñüz oynamasun ġonçe-i ter Yürek oynamasına uġramasun bülbüller	**Nevᶜīyā** ḳāmet-i dildāra el irmek olmaz Bir elem kāküli sevdāsı gibi ᶜömre sürer	gazel / 5 beyit		++--/++--/++--/++-	Başlık yoktur.
91a	Nev'i	Bize meydān-ı ᶜışḳ içre döner āvāreler dirler Ḥarābāt içre ḫᵛār olmış gezer mey-ḫᵛāreler dirler	Kitāb-ı ᶜışḳa baḳdım **Nevᶜiyā** bir bābda yazmış Der-i dildāra ᶜāşıklar varub yalvaralar dirler	gazel / 5 beyit		+---/+---/+---/+----	Başlık yoktur.
91a	Nev'i	Ne ḳaşuñ ᶜişvelü bir şāhid-i mümtāẓ gelür Ne gözüñ şīvelü bir dilber-i ṭannāz gelür	Nice ḥırş itmeye **Nevᶜī** lebüñe iy yüzi gül ᶜĀleme sencileyin ġonçe-dehen az gelür	gazel / 5 beyit		++--/++--/++--/++-	Başlık yoktur.
91a	Nev'i	Dil ü cān ḫalḳa-i zülf-i ᶜabīr-efşānı gözlerler Gedālar dīde-i himmet acub ᶜunvānı gözlerler	Yüri nergiṣ-ṣıfat necm-i saᶜādet gözle bālāda Ulü'l-ebṣār olanlar **Nevᶜiyā** aᶜyānı gözlerler	gazel / 5 beyit		+---/+---/+---/+----	Başlık yoktur.
91b	Nev'i	Öpüşür ġayr-ile dildār aġız bir eyler Yaᶜnī ᶜāşıḳların öldürmege tedbīr eyler	**Nevᶜiyā** gülşen-i şevḳe ṣalınur āvāre Cām-ile bülbüle şol dem ki aġız bir eyler	gazel / 5 beyit		++--/++--/++--/++-	Başlık yoktur.
91b	Nev'i	Ol serv-ḳaddi destine dirhem ḳoyan eger Gülşende gül nihāini gūyā ki jāleler	Zülfi ġamında cān virebilmek ḳolay mıdur Şeb tār olunca müşkil olur **Nevᶜiyā** sefer	gazel / 5 beyit		--+/-+-+/+--+/-+-	Başlık yoktur.
92a	Nev'i	Bu ḫaṭ ki zülf-i girih-gīre çekdiler Hüsn ehli şūr u fitneyi zencīre çekdiler	**Nevᶜi'**ye gösterüb reh-i ᶜışḳı nücūm-i eşk Gūyā ki ṭarīḳ-i erenleridür pīre çekdiler	gazel / 5 beyit		--+/-+-+/+--+/-+-	Başlık yoktur.
92a	Nev'i	Ṣalaldan şemᶜ-veş pertev bisāṭ-ı gülşene güller Olubdur nār-ı ᶜışḳa yanmaġa pervāne bülbüller	Gören her tāze dāġum oñmaduḳ başımda iy **Nevᶜī** Ṣanur bitmiş şikeste bir sifāl içre ḳaranfüller	gazel / 5 beyit		--+/-+-+/+--+/-+-	Başlık yoktur.

92a	Nev'i	İşigünde ten şikeste olmuş yatur üftādedür N'eylesün miskīn naẕardan düşdi merdüm-zādedür	Ṣūretā **Nevᶜī** egerçi yoḳ kemālüm nāḳıṣam Ḥarf-i ᶜilletden hele levḥ-i ẕamīrüm sādedür	gazel / 5 beyit		-+--/-+--/-+--/-+-	Başlık yoktur.
92b	Nev'i	Ḥāk ol iy dil gözleme aᶜlāyı rifᶜat bundadur Nefs-i bed-ḫᵛāha hevādar olma ᶜizzet bundadur	Ḥaşr olub ferdāda ḫod görmez behāyim cenneti Vāᶜiẓ-i ḫar vaṣl umar **Nevᶜī** ḥamāḳat bundadur	gazel / 7 beyit		-+--/-+--/-+--/-+-	Başlık yoktur.
92b	Nev'i	Tīrüñ ki olubdur dil-i sūzān-ile hem-ser Pervāne durur şemᶜ-i dıraḫşān-ile hem-ser	**Nevᶜī** çemen-i dehrde bir naḫl-i dilārā Bulınmadı ol serv-i ḫırāmān-ile hem-ser	gazel / 5 beyit		--+/+--+/+--+/+--	Başlık yoktur.
93a	Nev'i	Yıḳsa ḥabāb ḳubbesini ṭañ mı rūzgār Aḃ üzredür bināsı iñen olmaz üstüvār	Ḳad gele çün kelāmda taḳlīle dal olur **Nevᶜī** niçün uzar söz añılsa ḳad-i nigār	gazel / 5 beyit		--+/-+-+/+--+/-+-	Başlık yoktur.
93a	Nev'i	Ruḫuñla ᶜārıẕuñ görse göñül būs u kinār özler Bahār olsa kişi cām u kenār-ı cūybār özler	Görinür **Nevᶜiyā** ḳanuma teşne çeşm-i maḫmūrı Meger kim ḫastedür kāfir şarāb-ı ḫoş-güvār özler	gazel / 5 beyit		+---/+---/+---/+----	Başlık yoktur.
93b	Nev'i	Maḥabbetden ġaraẕ ṣanmañ ki Ḳays-ı Vāmık olmaḳdur Hüner bir ḥālet-ile vaṣl-ı yāre lāyıḳ olmaḳdur	Bize **Nevᶜī** gerekmez zümre-i ḳālüñ ḫayālātı Garaẕ şiᶜri kişinüñ ḥasb-i ḥālin nāṭıḳ olmaḳdur	gazel / 5 beyit		+---/+---/+---/+----	Başlık yoktur.
93b	Nev'i	Ḥaṭṭ-ı nev-res kim o laᶜl-i bī-miṩāl üstindedür Zevraḳ-ı ẕevḳ u ṣafā āb-ı zülāl üstindedür	Ḥaṭṭuña ḳul olmaġa Nevᶜī elif-veş ṭoġrulub Ol miṩāl-i bī-miṩāle imtiṩāl üstindedür	gazel / 6 beyit		-+--/-+--/-+--/-+-	Başlık yoktur.
93b	Nev'i	Bendesi olduġum bir āfetdür Vālī-i kişver-i leṭāfetdür	Kimseler ᶜışḳ n'eydügin bilmez **Nevᶜiyā** dilde bir ᶜibāretdür	gazel / 7 beyit		-+--/+-+-/++-	Başlık yoktur.
94a	Nev'i	Bizüz ol ehl-i ḫarābāt olan günāhīler Ki görse ḥāletümüz reşk ider ilāhīler	Şerareler ᶜalevi sürḫ-ser zebāne-i āh Memālik-i dil-i **Nevᶜī**'yi aldı şāhīler	gazel / 5 beyit		+-+-/++--/+-+-/++-	Başlık yoktur.
94a	Nev'i	Ḳaşuñ ḫayāli ki dil ṣafḥasında peydādur Berāt-ı manṣıb-ı ᶜışḳa nişān-ı ṭuġrādur	Egerçi Nevᶜī'ye būs-i lebüñ degül mümkin Hemān efendi mücerred ġaraẕ temennādur	gazel / 5 beyit		+-+-/++--/+-+-/++-	Başlık yoktur.
94b	Nev'i	Pīşe-zār-ı ᶜışḳ-ı dilber kim göñül arslanıdur Tevsen-i gerdūn anuñ naḫcīr-i ser-gerdānıdur	Ṭālib-i dünyā esīr-i ḳayd-ı zencīr-i emel Bu ribāṭ-ı dehr iy **Nevᶜī** anuñ zindānıdur	gazel / 5 beyit		-+--/-+--/-+--/-+-	Başlık yoktur.

94b	Nev'i	Cigerde ṭurmaz aḳār ḫūn-ı zaḫm-ı tīr-i nigār Örümcek agı başar üstine bu cism-i nizār	Nücūmı kebkebi ṭopraġa şaldı ey **Nevᶜī** Hilāl-i çarḫı zerāfetde başdı müze-i yār	gazel / 5 beyit		+-+-/++--/+-+-/++-	Başlık yoktur.
95a	Nev'i	Yaralar cism-i żaᶜīfümde agız bir itdiler Derd-i ᶜışḳı ol ṭabīb-i cāna taḳrīr itdiler	Aʿsitān-ı yāre yüz sürdükleri çün **Nevᶜiyā** Mihr-ile meh gökler üstinde çıḳub yir itdiler	gazel / 5 beyit		-+--/-+--/-+--/-+-	Başlık yoktur.
95a	Nev'i	Ṭuġrā-nüvīs şanma ki zerrīn nişān çeker Ol şaha tuḥfe bir şaru tozlı kemān çeker	Şekl-i kemān olursa n'ola **Nevᶜiyā** tenüm Bunca belā yükin bir iki üstüḫᵛān çeker	gazel / 7 beyit		--+/-+-+/+--+/-+-	Başlık yoktur.
95b	Nev'i	Sīnem ġamuñ müsāfirine tāb-ḫānedir Peykānuñ anda āteş-i ᶜışḳa zebānedür	Bu sāde naẓmı ehl-i şanāyiᶜ begenmese **Nevᶜī** ne ġam bizüm sözümüz ᶜāşıḳānedür	gazel / 5 beyit		--+/-+-+/+--+/-+-	Başlık yoktur.
95b	Nev'i	Lebüñ-ile şarāb-ı hem-demdür N'ola ḳan aglasa gözüm demdür	Dehen-ile miyānı vaşfında Her ne dirlerse **Nevᶜiyā** kemdür	gazel / 5 beyit		-+--/+-+-/++-	Başlık yoktur.
95b	Nev'i	Seni erbāb-ı dil ḳadrin bilür bir dil-sitān dirler Esīr-i ḥalḳa-i bezm-i ṣafā-yı ᶜārifān dirler	Temennā-yı kenār eylerse **Nevᶜī** baḥr-i luṭfuñdan N'ola deryā-yı iḥsānuñ efendi bī-kerān dirler	gazel / 5 beyit		+---/+---/+---/+---	Başlık yoktur.
96a	Nev'i	Meclis-i ḥüsne ḫaṭ-ı laᶜli ᶜaceb revnaḳdur Mey-i nāb-ile içi ṭopṭolu bir zevraḳdur	Rişte-i zülfüñi barmaġa ṭolar **Nevᶜī**-i zār Garazı biz bilürüz ince belüñ ṣarmaḳdur	gazel / 5 beyit		++--/++--/++--/++-	Başlık yoktur.
96a	Nev'i	Ehl-i ᶜışḳa yara-i şemşīr-i miḥnet yaraşur Ḥūblardan çāre-i mihr ü maḥabbet yaraşur	Ol gözi bādāmı **Nevᶜī** bādemī kemḫā ile Heb görenler didiler vallahi ġāyet yaraşur	gazel / 5 beyit		-+--/-+--/-+--/-+-	Başlık yoktur.
96b	Nev'i	Zümre-i faḳr u fenānuñ yārıdur dervişler ᶜİzzet ü ḳādr ehlinüñ agyārıdur dervişler	**Nevᶜiyā** ẓulmetde ḳalmışlar ışıḳlardur dime Özge şemᶜüñ maẓhar-ı envārıdur dervişler	gazel / 5 beyit		-+--/-+--/-+--/-+-	Başlık yoktur.
96b	Nev'i	Baḥr-i ġamda zevraḳ-ı cām-ı şarābı cān umar Derde düşse āşinādan āşinā dermān umar	Ehl-i dünyādan ider **Nevᶜī** ümīd-i ᶜizz ü cāh Eblehi gör kim gedādan himmet-i suḷṭān umar	gazel / 6 beyit		-+--/-+--/-+--/-+-	Başlık yoktur.
96b	Nev'i	Düşübdür gözlerüñ āhūsına üftāde şaḥrālar Olubdur dişlerüñ lūlūsüne şurīde deryālar	Sirişk-i çeşm-i lūlū-bāra kendin nisbet eylermiş ᶜAceb olmaya iy **Nevᶜī** gözümden çıḳsa deryālar	gazel 5 / beyit		+---/+---/+---/+---	Başlık yoktur.
97a	Nev'i	Her zag u zegān refᶜ-i hevā vü heves eyler Ṭūṭīyi suḫandānlıġı ḥabs-i ḳafes eyler	**Nevᶜī** n'ideyin dūn olıcaḳ ṭāliᶜ-i nā-sāz Devrān ṭutalum Zühre ile hem-nefes eyler	gazel / 5		--+/+--+/+--+/+--	Başlık yoktur.

				beyit			
97a	Nev'i	Lebüñ camına beñzer yoḳ dehānuñ gibi nādirdür Bunuñ keyfiyyeti taʿbīr olunmaz ẕevḳe dāʾirdür	Ẓamīrüñden geçen ẓāhir budur bir ʿāşıḳ öldürmek Ne emrüñ var-ise ḳıl **Nevʿī-**i bī-çāre ḥāzırdur	gazel / 5 beyit		+---/+---/+---/+---/+---	Başlık yoktur.
97b	Nev'i	Dehrüñ zamān-ı vaṣl ile faṣl-ı bahārı bir Yaʿnī ikisinüñ elem-i intiẓārı bir	Eşcār geh şükūfe döker gāh ebr berf **Nevʿī** ikisinüñ daḫī vaz u vaḳārı bir	gazel / 5 beyit		--+/-+-+/+--+/-+-	Başlık yoktur.
97b	Nev'i	Esirge ʿāşıḳ-ı pīrüñ bugün vaḳt-i cüvānīdür Gelür bir gün ḫaṭ-ı sebzüñ ḳazā-yı āsmānīdür	Naẓardan sürmedür **Nevʿī'yi** çünkim ʿāḳıbet maḳṣūd Ṭutalum ṭıynet-i ʿuṣṣāḳ küḥl-i İṣfahānīdür	gazel / 5 beyit		+---/+---/+---/+---/+---	Başlık yoktur.
97b	Nev'i	İrüb sirişk-i dīdemi yolında cūybār Çıḳma kenāra el çeküb iy serv-i gül-ʿiẕār	**Nevʿī** ġam-ile mūra dönübdür ten-i żaʿīf Bir gün nihān ider beni ḫāk içre rūzgār	gazel / 6 beyit		--+/-+-+/+--+/-+-	Başlık yoktur.
98a	Nev'i	Ḳurṣ-ı dāġ-ı tenüme şerḥalar açar dilber Benüm ol ḳan içici ḳanuma ekmek ṭoġrar	**Nevʿiyā** ʿaşḳ hevāsı-ile mānend-i çenār Elüm ol servi ḳaçankim göre dir dir ditrer	gazel / 5 beyit		++--/++--/++--/++-	Başlık yoktur.
98a	Nev'i	Bisāṭ-ı ḳaṣrıñı ṣanmañ yeşil nihālidür O şāh-ı serv-ḳadüñ sāye-i nihālīdür	O ḫāl fitne o ḳad **Nevʿiyā** ḳıyāmetidür O ruḥ cemāl-i muṣavver o ḫaṭ-ı celālīdür	gazel / 5 beyit		+-+-/++--/+-+-/++-	Başlık yoktur.
98b	Nev'i	Gedā-yı bī-nevāyuz gerçi dūd-ı āhumuz vardır Şeh-i iḳlīm-i derdüz ḫayme vü ḫar-gāhumuz vardır	Zebān-ı tīġ-i vü tīġ-i zebānı naṣṣ-ı ḳāṭıʿdur Bugün milk-i suḫanda **Nevʿiyā** bir şāhumuz vardur	gazel / 5 beyit		+---/+---/+---/+---/+---	Başlık yoktur.
98b	Nev'i	Sen güneş-ruḫsār-ile her ḳara yüzli yār olur Sāye-veş yārüm benüm ancaḳ der ü dīvār olur	Ḫūblar ḳaṣd itdi hergiz ellerinden gelmedi Ṣanʿat-i mihr ü vefā **Nevʿī** ne müşkil kār olur	gazel / 5 beyit		-+--/-+--/-+--/-+-	Başlık yoktur.
98b	Nev'i	Ger ḳamer māder olsa şems peder Ṭoġmaya bir senüñ gibi aḫter	Bir yalıñ yüzlü ḫūbdur ḳılıcı **Nevʿiyā** niçe başa cāna deger	gazel / 5 beyit		-+--/+-+-/++-	Başlık yoktur.
99a	Nev'i	İşigüñ ḳullugını dīde-i bīnā gözedür Göz irişmez aña bir rütbe-i ʿulyā gözedür	Ḫūn-i eşki götürür ʿışḳ-ı şarābın gözine Ṣanmañuz **Nevʿī'yi** keyfiyyet-i ṣahbā gözedür	gazel / 5 beyit		++--/++--/++--/++-	Başlık yoktur.
99a	Nev'i	Kūr-çeşm olma verā-yı perde-i eşyāyı gör Nāẓir olma ṣūrete maʿnāyı gör maʿnāyi gör	**Nevʿiyā** çeşm-i baṣīret gör olurmış gülmeden	gazel / 5		-+--/-+--/-+--/-+-	Başlık yoktur.

			Görmek isterseñ Ḥaḳ'ı aglayı gör aglayı gör	beyit			
99b	Nev'i	Laᶜlüñ öpünce vaṣluñ içün dil cevāb açar Zīrā şarāb-ı nāb efendi ḥicāb açar	**Nevᶜī** maḥabbet ehlini āgāh-ı ᶜışḳ ider Mestānuñ uyḫusunı ḫumār-ı şarāb açar	gazel / 5 beyit		--+/-+-+/+--+/-+-	Başlık yoktur.
99b	Nev'i	Yārüñ viṣāli el virür iḳdāma bagludur Elbette feṭḥ-i bāb olur ibrāme bagludur	Ser-riṣte-i belāgat-ı güftār **Nevᶜiyā** Lūlū-yı naẓm u ruḳᶜa-i inşāma bagludur	gazel / 5 beyit		--+/-+-+/+--+/-+-	Başlık yoktur.
99b	Nev'i	Ḳaçan o serv-i çemen seyr-i gülistāna çıḳar Duḫān-ı āteş-i dil sūy-ı āsumāna çıḳar	Dime fenā yolınuñ **Nevᶜiyā** nihāyeti yoḳ Gide gide ötesi şehr-i lā-mekāna çıḳar	gazel / 6 beyit		+-+-/++--/+-+-/++-	Başlık yoktur.
100a	Nev'i	Nihān oldı gözümden zülf-i dilber ᶜAceb midür oḳursam küfri ezber	ᶜAraḳ-rīz olsa **Nevᶜī** zülf-i yāre Göñül murgına dām ü dāne derler	gazel / 5 beyit		+---/+---/+--	Başlık yoktur.
100a	Nev'i	İder ezber perī-ṣūret güzeller Gıdā-yı rūḥdur tāze gazeller	Urursañ seng-i cevr-ile raḳīb İde **Nevᶜī** anı ḍarb-ı meṣeller	gazel / 5 beyit		+---/+---/+--	Başlık yoktur.
100b	Nev'i	Gün geldüginçe sīnede miḥnet ziyādedür Derd ü gamum meger ki benüm sīne-zādedür	Bir ṭavrı ḫūb naḳşı güzel sāde-rū içün Dem-sāz-ı ᶜışḳ olub dil-i **Nevᶜī** hevādadur	gazel / 6 beyit		--+/-+-+/+--+/-+-	Başlık yoktur.
100b	Nev'i	Ḳanda bir gam yārsuz ḳalsa benümle yār olur Bir belā kim ṣāḥib bulmaz baña gam-ḫᵛār olur	Bār ümmīdin kesüb Manṣūr-veş bu bāgdan **Nevᶜiyā** berdār olan maᶜnīde ber-ḫurdār olur	gazel / 5 beyit		-+--/-+--/-+--/-+-	Başlık yoktur.
101a	Nev'i	Selāmet menzilinden geçmege dilde ᶜazīmet var İḳāmet ḳılmaga kūy-i belāda şimdi niyyet var	Maḥabbet oḳlarından ḫāne-izenbūra dönmiş dil Anuñ-çün **Nevᶜiyā** şehd-i kelāmumda ḫarāret var	gazel / 6 beyit		+---/+---/+---/+----	Başlık yoktur.
101a	Nev'i	Zamān-ı ḫaṭṭı gelse yār-ı luṭfın bī-kerān eyler Metāᶜın her kişi aḫşāma ḳarşu reygān eyler	Ne cām-ı mey diler **Nevᶜī** ne būs-i laᶜl cānānı Maḥabbetde kişi demler gelür kim terk-i cān eyler	gazel / 5 beyit		+---/+---/+---/+----	Başlık yoktur.
101a	Nev'i	Laᶜl-i lebüñe rūḥ disem laf degüldür Şāᶜir sözi bī-rūḥ ola inṣāf degüldür	Cānā seni cān-ile severse n'ola **Nevᶜī** Ḥaḳḳa ki seni sevmemek inṣāf degüldür	gazel / 5 beyit		--+/+--+/+--+/+--	Başlık yoktur.
101b	Nev'i	Düşürmişümdüm ḫaṭuñ vaṣfında bir ḫoş maᶜnī-i nādir	Göñül ṭūmār-veş vaṣfında dāmen-der-miyān **Nevᶜī**	gazel / 5		+---/+---/+---/+--	Başlık yoktur.

		Bulub anı tırāş itmiş işitdüm ṣoñra bir şāᶜir	Velī zikr-i dehānında süḫan kūteh ḳalem ḳāṣır	beyit		-	
101b	Nev'i	Belā dildendür ol cānān elinden dādumuz yoḳdur Göñüldendür şikāyet kimseden feryādumuz yoḳdur	Muḳarrer şāᶜir-i Şīrīn-zebānuz **Nevᶜiyā** ancaḳ Bu devr içünde bir şöhret virür Ferhād'umuz yoḳdur	gazel / 5 beyit		+---/+---/+---/+---/+---	Başlık yoktur.
102a	Nev'i	Bī-nişān olsa tenüm nām u nişānum söylenür Köhne dīvānum oḳurlar dāstānum söylenür	Göz yumarsam **Nevᶜiyā** ben bu ġubār-ı dehrden Mācerā-yı eşk-i çeşm-i ḫūn-feşānum söylenür	gazel / 5 beyit		-+--/-+--/-+--/-+-	Başlık yoktur.
102a	Nev'i	Ol luṭf-ı suḫan ol leb-i şekker ne dimekdür Güftāra gele rūḥ-ı muṣavver ne dimekdür	Naẓm eyleye **Nevᶜī** o şehüñ lebleri vaṣfın Aġzında ola ḳand-ı mükerrer ne dimekdür	gazel / 5 beyit		--+/+--+/+--+/+--	Başlık yoktur.
102a	Nev'i	Söz yoḳ dehen-i yāre bir ḥoḳḳa-i cevherdür Yāḳut lebi ammā çoḳ söz götürür yirdür	Ḳuçmaġa kemer bilin eylerdi miyāncılıḳ Bāzārı bozan **Nevᶜī** heb arada ḫançerdür	gazel / 5 beyit		--+/+---/--+/+---	Başlık yoktur.
102b	Nev'i	ᶜIşḳa düş kim ḳalb-i maḥzūnı maḥabbet şād ider Ādemi keyfiyyet-i mey ġuṣṣadan āzād ider	**Nevᶜiyā** deryā-yı ᶜışḳa āşinālıḳ var gibi Kim seni ol lüccenüñ lülülerinden yād ider	gazel / 5 beyit		-+--/-+--/-+--/-+-	Başlık yoktur.
102b	Nev'i	Ne dil o serv-i revānı kināra ḳudret var Ne canda ṣabr u ne tende ḳarāra ḳudret var	Yaḳūb kül eyledi **Nevᶜī'**yi nār-ı ᶜışḳ-ı ḥabīb Ne tāb u ṣabra meded ne firāra ḳudret var	gazel / 5 beyit		+-+-/++--/+-+-/++-	Başlık yoktur.
103a	Nev'i	Nedür bu ṭavr-ı laṭīf ü nedür bu ḫoş reftār Nedür bu laᶜl-i şeker-bār u lezẕẕet güftār	O naḫl-i ḳāmet-i mevzūn nedür Teᶜāla'llah Fütāde sāye-ṣıfat aña cān-ı **Nevᶜī-i** zār	gazel / 5 beyit		+-+-/++--/+-+-/++-	Başlık yoktur.
103a	Nev'i	Senüñ maḥzūnuñ olmaḳ baña şādān olmadan yegdür Gamuñla aġlamaḳ illerle ḫandān olmadan yegdür	Şarāb-ı ᶜışḳ-ile **Nevᶜī** gibi mest-i müdām olmaḳ Baḳub bu niᶜmet-i dünyāya ḥayrān olmadan yegdür	gazel / 5 beyit		+---/+---/+---/+---/+---	Başlık yoktur.
103a	Nev'i	Ṣanmañ gecem eşᶜārdan pīr itmek-ile rüzgār Maᶜnā-yı bikri göricek vallahi ḳalmaz iḫtiyār	Faṣl-ı şitāda şimdi oldı hevalar muᶜtedil Pīrāne-ser olsaḳ ne var bir nev-cüvān ᶜışḳında zār	gazel / 3 beyit		--+-/--+-/--+-/--+-	Başlık yoktur.
103b	Nev'i	Çün sırr-ı Ḥaḳ vücūh-ı meẕāhirde müstetir Bir veche nāẓırız görelim Ḥaḳ ne gösterür	Māhiyyet-i vücūb-ile imkānı farḳ idüb Oldum ḳuṣūr-ı ḳudretüme **Nevᶜiyā** muḳır	gazel / 5 beyit		--+/-+-+/+--+/-+-	Başlık yoktur. Gazelin eksik olduğu düşünülmektedir.

103b	Nev'i	Ḳaşuñla dil müje-i cān-sitāna meyl eyler Şu ṭıfla döndi ki tīr ü kemāna meyl eyler	Naẓar ḳılur lebi vaṣfında şiʿr-i **Nevʿī'ye** Şu kim şarāb ile āb-ı revāna meyl eyler	gazel / 5 beyit		+-+-/++--/+-+-/++-	Başlık yoktur.
103b	Nev'i	Ḳāmetin çeng itdi ġamdan ʿāşıḳ-ı bī-çāreler Devr uṣūlin ṭutdılar cevr itmede meh-pāreler	Ḥaṭṭ-ı laʿl-i yārda ser-geşte diller Nevʿiyā Ṣan şeb-i iḥyāda olmış döner āvāreler	gazel / 5 beyit		-+--/-+--/-+--/-+-	Başlık yoktur.
104a	Nev'i	Merīż-i ʿillet-i ʿışḳuz ʿilācumuz yoḳdur ʿİlāc u şerbet-ile imtizācumuz yoḳdur	Bilindi ḳulluġumuz pādişāhuz iy **Nevʿī** Esīrüñüz dimege iḫtiyācumuz yoḳdur	gazel / 6 beyit		+-+-/++--/+-+-/++-	Başlık yoktur.
104a	Nev'i	Ḥalḳa-i zülfüñde dil pā-beste-i sevdā geçer Sāġar-ı laʿlüñle cān mest-i mey-i ḥamrā geçer	Geldügince bir dür-i pākīze ʿarż eyler saña Ḥāṭır-ı **Nevʿī** daḫī pür-cūş bir deryā geçer	gazel / 5 beyit		-+--/-+--/-+--/-+-	Başlık yoktur.
104b	Nev'i	Geldümse n'ola ben şuʿarā devrine āḫir ʿĀdet budur āḫirde gelür bezme ekābir	N'itsün ya güzel sevmeyüb Allah'ı severseñ **Nevʿī** gibi bir rind ḫuṣūṣā ola şāʿir	gazel / 5 beyit		--+/+--+/+--+/+--	Başlık yoktur.
104b	Nev'i	Meded iy göñlümi siḥr-ile meftūn eyleyen dilber Alub ʿaḳlum beni ʿışḳ-ile mecnūn eyleyen dilber	Gehī **Nevʿī**'ye rūyın ʿarż idüb geh sīne-i ṣāfın Benüm günden güne ḥālüm diger-gūn dilber	gazel / 5 beyit		+---/+---/+---/+---	Başlık yoktur.
104b	Nev'i	Gördüm kenār-ı cūda seḥer ʿandelīb zār Bir muʿtedil havada oḳur şiʿr-i ābdār	İrsün bahār-ı lutfuña aṣḥāb-ı erbaʿīn Görsün neẓāre-i keremüñ ehl-i intiẓār	mukatta / 11 beyit		--+/-+-+/+--+/-+-	Başlık yoktur.
105a	Nev'i	Yār elinden ʿāşık-ı mecrūḥa merhem yaraşur Gayra şemşīr-i cefā zaḫm-ı demādem yaraşur	Ḫūn-i eşkümle libās-ı cism-i zerdüm dir gören **Nevʿī** üftādeye bu hem düşer hem yaraşur	gazel / 8 beyit		-+--/-+--/-+--/-+-	Başlık yoktur.
105b	Nev'i	Ḥayāli-i çeşm-i maḫmūruñ dil-i efgāra düşmişdür İki mestāne dilber kūşe-i ḫummāra düşmişdür	Ser-i kūyuñda çok üftādeler **Nevʿī** ḳuluñ ammā ʿAceb āvāre düşmişdür ʿaceb bī-çāre düşmişdür	gazel / 8 beyit		+---/+---/+---/+---	Başlık yoktur.
105b	Nev'i	Ḥāk içinde rūḥ-i pāki var iden Perverdigār Laʿl-i nābuñdan ġubār-ı ḫaṭṭuñ itmiş āşikār	Ya meger deryā-yı ḥüsn içre melāḥat zevraḳı Rūzgār olmış muḫālif **Nevʿiyā** bulmış kenār	gazel / 5 beyit		-+--/-+--/-+--/-+-	Başlık yoktur.
106a	Nev'i	Hicr āḫir oldı mevsim-i ʿīd-i viṣāldür Ṣavm-ı viṣāli şerʿi buyurmış vebāldür	Nevmīd ḳılma **Nevʿī'yi** vaṣluñ muḫāl idüb Bir vaḳt ola esirgeyesin iḫtimāldir	gazel / 5 beyit		--+/-+-+/+--+/-+-	Başlık yoktur.

106a	Nev'i	Ol ṣanem reftār-ile bir serv-i bālādur gider Yanına üftādeler düşmiş temāşādur gider	ᶜÖmre sürdi **Nevᶜiyā** āşūb-ı zülf ü ḫaṭṭ-ı yār Gelmedüñ inṣāfa bir bī-hūde sevdādur gider	gazel beyit / 5		-+--/-+--/-+--/-+-	Başlık yoktur.
106a	Nev'i	Mey-ḫᵛāreler ki bir ḳadeḥ üstine can virür Cān virmesün mi ḳaṭresi rūḥ-i revān virür	N'itsün külāh u efseri çün bir ḳadeḥ ṣarāb **Nevᶜī** gedāya salṭanat-ı cāvidān virür	gazel beyit / 5		--+/-+-+/+--+/-+-	Başlık yoktur.
106b	Nev'i	Ḥārlar kim bāġda pāy-i gül-i raᶜnādadur Her biri cān-ı ᶜazīz-i bülbül-i şeydādur	Şiᶜr-i Nevᶜī ḥüsn-i naẓm u maᶜnī-i rengīn-ile Şīr ü şekker birle beslenmiş ṭabīᶜat-zādedür	gazel beyit / 5		-+--/-+--/-+--/-+-	Başlık yoktur.
106b	Nev'i	Gül devri geldi nergis-ile lāle vaḳtidür Mey nūş idüñ ṣelāṣe-i ġassāle vaḳtidür	**Nevᶜī** gedā-yı cām-ı mey olsa ᶜaceb mi şāh Zerrīn ḳadeḥler içre seher jāle vaḳtidür	gazel beyit / 5		--+/-+-+/+--+/-+-	Başlık yoktur.
107a	Nev'i	ᶜĀrıżuñda ḳararan ḫāl degül iy gül-i ter Doḳunub aña şuᶜāᶜ-ı başarum ḳıldı eşer	Gün gibi gözden ıraḳ māh gibi hercāyi Yine **Nevᶜī** görüñ ol āfet-i devrānı sever	gazel beyit / 5		++--/++--/++--/++-	Başlık yoktur.
107a	Nev'i	Yaş dökündi dīdeden dil-i pür-ġam-ı cānānedür Ḥāṣılı ḫarcına yitmez bir ᶜaceb vīrānedür	**Nevᶜī'yi** maẓhar ḳılaldan luṭf u ḳahruñ ṣūreti Sözleri şāhānedür evzāᶜı dervīşānedür	gazel beyit / 5		-+--/-+--/-+--/-+-	Başlık yoktur.
107a	Nev'i	Baḳ gedā-yı bī-nevāya şāh-ı ᶜālī-şānı gör Gir fenā küncine gel ḳaṣr-ı bülend eyvānı gör	**Nevᶜī** ser-i kūyinde gece nāle-i ᶜuşşāḳ Heb ṭavr-ı Ḥicāz-ile Ṣafāhān u Nevādur	gazel beyit / 5		-+--/-+--/-+--/-+-	Başlık yoktur.
107b	Nev'i	Devr-ile bir munḫasif kevkeb ḳarīn-i māh olur İltifāt-ı şāh ile gāhī gedālar şāh olur	**Nevᶜiyā** erbāb-ı ᶜışḳı ḳılmasun Ḥaḳ nālesiz Kārbān bāng-i gūş itmese güm-rāh olur	gazel beyit / 5		-+--/-+--/-+--/-+-	Başlık yoktur.
107b	Nev'i	Erbāb-ı ġama rāh-ı belādan ḫaẓer olmaz ᶜIşḳa ḳadem uran kişide bīm-i ser olmaz	Sırr-i ġam-ı ᶜışḳı degürür gūşına yārüñ **Nevᶜī** dür-i eşküm gibi bir bed-güher olmaz	gazel beyit / 5		--+/+--+/+--+/+--	Başlık yoktur.
108a	Nev'i	Bir perī-peyker güzel şūḫ-ı cihāndır Nice ṣūretden görinür dil-sitāndur kāse-bāz	Ṣanma destinde ṭabaḳ şāḫ üzre güldür **Nevᶜiyā** Nāliş eyler bülbül-i bāġ-ı cināndur kāse-bāz	gazel beyit / 5		-+--/-+--/-+--/-+-	Başlık yoktur.
108a	Nev'i	Dil yarası tīmārına merhem mi bulınmaz Erbāb-ı ġama munis ü maḥrem mi bulınmaz	Ol zülf-i bünāgūşa göñül bagladı **Nevᶜī** ᶜIş ehline bir kūşe-i ḫurrem mi bulınmaz	gazel beyit / 5		--+/+--+/+--+/+--	Başlık yoktur.
108a	Nev'i	Ḳaşuñ hilālidür gözümüzde ḫayālümüz Zülf ü ruḫuñ ġamiyle geçer māh u sālümüz	Şol deñlü itdi **Nevᶜī'yi** ḳaşuñ ġamı nizār Gözlerde ḳaldı zaᶜf-ile ancaḳ ḫayālümüz	gazel beyit / 5		--+/-+-+/+--+/-+-	Başlık yoktur.

108b	Nev'i	Zāhid-i ḫuşk olanı sāġar-ı ṣahbā ṭutmaz Şūre yirlerde degilse gül-i raᶜnā ṭutmaz	Lāleler serv ayaġın bāġda ṭutsa n'ola kim **Nevᶜiyā** bāġ-ile bend olmasa ḥınnā ṭutmaz	gazel / 5 beyit		++--/++--/++--/++-	Başlık yoktur.
108b	Nev'i	Tenümden çekdi tīġın yār zaḫm-ı ḫūn-feşān gitmez Çekilse ṣuyı vādīnüñ nişānı bir zamān gitmez	Lebüñ fikrin ḳomaz Nevᶜī nitekim tendedür cānı Dilinden ᶜömri olduḳça o ḳadd-i dil-sitān gitmez	gazel / 5 beyit		+---/+---/+---/+---	Başlık yoktur.
109a	Nev'i	Nuḳl-i leb-i laᶜlüñ gibi bir biste bulunmaz Ebrūña bedel ġurre-i peyveste bulunmaz	Ḳuçmaġa yarar bu çemenüñ serv-i çenārı **Nevᶜī** bulunur līk tehī-deste bulunmaz	gazel / 6 beyit		--+/+--+/+--+/+--	Başlık yoktur.
109a	Nev'i	Yār ᶜuşşāḳını buseyle riᶜāyet idemez Bir içim ṣu-ile biñ teşne ḳanāᶜat idemez	Ḳāmeti fikrine **Nevᶜī** o şehüñ gāyet yoḳ Bu ribāṭ içre ise kimse iḳāmet idemez	gazel / 5 beyit		++--/++--/++--/++-	Başlık yoktur.
109a	Nev'i	Aşıldı dil ser-i gīsūña ᶜāşıḳ-ı zāruz Efendi n'eyler iseñ eyle nir güneh-kāruz	Vefā naẕarlarını eksik itme düşdükçe Ġarīb ü ᶜāşıḳ ü üftādeyüz dil-efkāruz	gazel / 2 beyit		+-+-/++--/+-+-/++-	Başlık yoktur. Gazel eksiktir.
109b	Maḳali	Cevād-ı ebr-i kefā üstād-ı baḥr-ı dilā Felek cenāb-ı mihād āverā ḫüdā vü nida	Ṣenā vü medḥüñ idüb ehl-i naẓm-ı ṭūṭī-vār Müdām-ı āyine-i ḫāṭıruñda ola ṣafā	kaside / 11 beyit		+-+-/++--/+-+-/++-	Ḳasīde-i Maḳāli
109b	Maḳali	Meger ki bir gice bu ne serāçe-i müẕlem Çü çeşm-i mūr ᶜaceb teng ü tār idi muḥkem	Serā-yı ḳadrüñe desṭ-i ḥavādiṣ urmaya seng Binā-yı ᶜömrüñ ola üstüvār ü müstaḥkem	kaside / 36 beyit		+-+-/++--/+-+-/++-	Maḳāli
110b	Cinānī	Nev-baḫār oldı yine ser-sebz olub rūy-ı zemīn Rūḥ-bahş oldı nesīm-i luṭf-i rabbi'l-ᶜālemīn	Nev-bahār-ı devletüñ ser-sebz olub iḳbālle Ṣarṣar-ı idbārdan Allah ide dāīm emīn	kaside / 48 beyit		-+--/-+--/-+--/-+-	Kaside-i Cinānī
111b	Cinānī	Seḥer ki kilk-i zer-endūd kātib-i devran Ṣaḥife-i felek-i çārümīne çekdi nişān	ᶜUlüvv-i ḳadr-ile ṭugrā-ṣıfat müdām olasın Bülend-mertebe vālā-maḥal refīᶜü'ş-şān	kaside / 45 beyit		+-+-/++--/+-+-/++-	Kaside-i Cinānī
112a	Cinānī	Levḥaş-Allāh zihī ġayret-i Beytü'l-Maᶜmūr Görmedi çeşm-i ḫıred ḳaṣr-ı refīᶜinde ḳuṣūr	Ḳāmeti naḫlini ser-sebz ü muḥaḍḍar ḳıla Ḥaḳ Fuḳarā eyleyeler sāye-i luṭfında ḫużūr	kaside / 28 beyit		++--/++--/++--/++-	Kaside-i Cinānī
113a	Ṣānī	Ehl-i tevḥīd-iledir ṣoḥbeti dervīşleriñ Ḳābil-i feyż iledir ülfeti dervīşleriñ	Ol ki **Ṣānī** gibi erbāb-ı ṭarīḳatdendür Vācib olmuşdur añā midḥatı dervīşleriñ	kaside / 42 beyit		-+--/++--/++--/++-	Ṣānī

113b	Ṣ̄ānī	Münevver ḳıldı āfāḳı yine nevrūz-ı sülṭānı Bahāristāna tebdīl oldı eyyām-ı zemistānı	Şehā günden güne ᶜömriñ mezīd olub saᶜādetle Geceñ ḳadr ü berāt olsun günüñ nevrūz-ı suḷṭānı	kaside / 33 beyit		+---/+---/+---/+---	Kaside-i Ṣ̄ānī
114b	Ṣ̄ānī	Ḳaddümi itdi dūtā bār-ı belā ġuṣṣa vü ġam Oldur Allah'ı seversiñ baña çekdürme elem	ᶜÖmrüni devletini ḥażret-i ḥaḳ ide ziyād ᶜİzzet ü rifᶜatine eyle duᶜālar meḥakim	kaside / 23 beyit		-+--/++--/++--/++-	Kaside-i Ṣ̄ānī
115a	Maḳāli	Seḥer ki oldı ᶜuṭārid müdebber-i aḥvāl Yazıldı kilk-i ḳażāy-ile defter-i aᶜmāl	**Maḳāliya** şeref ü şānın artura Mevlā Muᶜammer eyleye dāyim virüb saᶜādetler	kaside / 18 beyit		+-+-/++--/+-+-/++-	Maḳāli
115b	Maḳāli	Derdā ki gitdi gelmedi ol serv-i gülᶜizār Yollarda ḳaldı lāle gibi çeşm-i intiẓār	Eṭrāf-ı kāyinātı ıdüb kūşe kūşe seyr Ser-menzil-i saᶜādet-i devletde ḳıl ḳarār	kaside / 17 beyit		--+/-+-+/+--+/-+-	Ḳasīde-i Maḳāli
115b	Maḳāli	Hümā-yı dil olalı ṣayd o çeşmi şahbāza Hezār-ı şevḳ-ile cān murgı geldi pervāza	Yel-i bahār ide tā münhezim şitā cündün Şükūfe-zār-ı murādıñ haḳ irgüre yaza	kaside / 16 beyit		+-+-/++--/+-+-/++-	Ḳasīde-i Maḳāli
116a	Maḳāli	Şeref-i ᶜīd-ile olub ḫandān Raḳsa girdi zamāne dest-efşān	Her giceñ ḳadr ü gündüzüñ ola ᶜīd Medḥüñ itsün hemīşe meddāḥān	kaside / 26 beyit		-+--/+-+-/++-	Ḳasīde-i Maḳāli
116b	Cinānī	Yine enfās-ı nesīm oldı çemenden güzerān Ḫużır olub vird nebātāta Mesiḥa gibi cān	Ḫam idub ḳāmetini ᶜaṣr elemi tāk-i ṣıfat Ḫaṣmıñuñ bagrını pür-ḫūn ide āsib-i zamān	kaside / 46 beyit		++--/++--/++--/++-	Ḳaṣīde-i Cinānī Berā-yı Vālide Suḷtān
117b	Maḳāli	Çün oldı sāh-ı seḥer mesned-i sipihr-i nişīn Çeküb şarāb-ı şafaḳdan piyāle-i zerrīn	Hemīşe pāye-i ālīde pāyidār oluben Ḫudā vücūd-i şerīfiñ belādan ide emīn	kaside / 24 beyit		+-+-/++--/+-+-/++-	Ḳasīde-i Maḳāli
118a	Maḳāli	Yine münşī-i ṭabᶜ alub ele kilk-i dür-feşānı Ṣenā ser ṣafḥasına böyle taḥrir itdi ᶜunvānı	ᶜAceb mi vakf-ı mülke dönse her iş ᶜaksine döndi Demek lāzım degül çünkim bilirsün rāz-ı pinhānı	kaside / 28 beyit		+---/+---/+---/+---	Ḳaṣīde-i Maḳāli Berā-yı İbrāhīm Pāşā
119a	Maḳāli	Meger bir seḥer şāh-ı ḫāver zemīn Ṭulūᶜ itdi burc-i şerefde hemīn	Küşāde olub dāyima gül gibi Ola devlet ü baḫt-ile hem-nişīn	kaside / 20 beyit		+--/+--/+--/+-	Ḳaṣīde-i Maḳāli Berāy-ı Şemsī Pāşā
119a	Maḳāli	Merḥabā ey felek cenāb-ı sühān Ḥabbezā şāh-ı kāmiyāb-ı sühān	Kevkeb-i devletiñ ola ṣāḳıb Şuᶜle virdikçe māhitāb-ı sühān	kaside / 21 beyit		-+--/+-+-/++-	Ḳaṣīde-i Maḳālī

119b	Maḳāli	Bir şeb bu aʿfitāb-ı zer-enduūde-i semā Bī-şemᶜ-i aʿfitāb ki olmuş-idi bī-ziyā	Ḳadrüñ sarāy-ı içre felek-i heft şeh-nişīn Hŋurşid-i āsuman saña zer-beft müttekā	kaside / 25 beyit		--+/-+-+/+--+/-+-	Ḳaṣīde-i Maḳālī
120a	ᶜArşī	Bir seḥer ᶜarż-ı cemāl eyledi şāh-ı ḥāver Ṭoldı envārı ṣafāyile cihān ser-tā-ser	Ṣadef-i ᶜizz ü şerefde ola devletlerle Naẓar-ı şāh-ile perverde ol evc dāne güher	kaside / 55 beyit		++--/++--/++--/++-	Ḳaṣīde-i ᶜArşī Berā-yı Mehemmed Pāşā
121b	Behiştī	Sübhāneke yā men ceᶜale'n-nevme sübātā Bīdār kon ez-hŋāb-ı ᶜadem dide-i mā-rā	Ölmezden o gördi vire bir hŋāb cihānda Tā-ruūz-ı beḳāya degin uyanmaya aṣla	kaside / 29 beyit		--+/+--+/+--+/+--	Ḳasīde-i Behiştī
122a	Behiştī	Ya ḥātemü'n-nübüvvet yā eşrefü'l-enām Ente'l-lezī taḥaşşeᶜa fī bābihi'l-ᶜışām	Gayrı ḳapudan istemez ol bir murād olā İster şefāᶜatüñle bula dü cihānda kām	kaside / 43 beyit		--+/-+-+/+--+/-+-	Ḳasīde-i Behiştī
123a	Behiştī	Gülzār-ı vücūdun gül ḥandānıdur insān Buūy-ı hŋoş aña hulḳ-ı ḥasen reng aña ᶜirfān	Şol deñlū baḳā vir añña kim ᶜömri gününde Biñ yıl ola her saᶜatī biñ gün ola her ān	kaside / 70 beyit		--+/+--+/+--+/+--	Ḳasīde-i Behiştī Efendī
124a	Derūnī	Seyre çıḳdı ṣalunub her ṭarafa āb-ı revān Hŋayli döküldi ṣaçıldı yoluna berg-i ḥazān	İrmesün körpe budaḳlarına dest-i aʿfaʿt Esmesün gülşen-i baḥtında anıñ bād-ı ḥazān	kaside / 39 beyit		-+--/++--/++--/++-	Ḳasīde-i Derūnī
125a	Raḥmī Çelebi	Sepīde-dem ibdāᶜ-ı ᶜālem-i imkān Vucūd hŋulᶜatini itdi nāmiye ihsān	Serīr-i evc-i selāmetde ber-ḳarār olub Saᶜādet-i ebedī ile hŋoş geçür devrān	kaside / 40 beyit		+-+-/++--/+-+-/++-	Ḳasīde-i Raḥmī Çelebi
126a	Kāmī	Āb-ı eşkümle söyünmez nidelim āteş-i dil Gerçi kim āb-ile cānā olur āteş zāyil	Āb-ı bāran ola oḳ şuᶜle-i āteş peykān Hŋaṣma ol āteş u āb ola belā-yı nāzil	kaside / 33 beyit		-+--/++--/++--/++-	Ḳasīde-i Kāmī Efendi
126b	Fazlī	Tā tīġ-ı ṣunᶜle ḳalem oldı varaḳ niġār Oldı niẓām-ı ᶜāleme tīġ u ḳalem medār	Tīġi ḳalem gibi ola feṭḥ ile nām-zed Ḳadriyle tīġ-veş ḳalemi ola nām-dār	kaside / 42 beyit		--+/-+-+/+--+/-+-	Ḳaṣīde-i Fazlī Efendi (Tig u Ḳalem Mülzem)
127b	Peykerī	Şemᶜ-i rūyuñ dil-i pervāne edildin misk Āteşe şemᶜ-ile pervāne yanar şevḳinden	Şemᶜi pervāne ne dem aglada şād ola ṭapuñ Şemᶜ-i pervāneyi yaḳdıkça sen ol sāġ u esen	kaside / 25 beyit		-+--/++--/++--/+-	Ḳaṣīde-i Şemᶜ ü Pervāne-i Peykerī
128a	ᶜİlmī Çelebi	Murād-ı ᶜālem o şāhiduñun idub izᶜān Sürūr-i şevḳ u ṣafāyile devr döndi heman	Hemīşe çarḫ-ı saᶜādāt-ı dāʾir olduḳça Müdām taḫt-ı Murādāta olasın sulṭan	kaside / 41 beyit		+-+-/++--/+-+-/++-	Ḳasīde-i ᶜİlmī Çelebi
129a	ᶜİlmī Çelebi	Bir ṣubh ki sultān-ı serā-perde-i gerdūn ᶜAzm itdi şeref taḫtına mānend-i Ferīdūn	Rifᶜatde felek fırḳana devletle ḳadem baṣ ᶜĀlemde hemīşe sana mā fevḳ ola mā dūn	kaside / 33 kaside		--+/+--+/+--+/+--	Ḳasīde-i ᶜİlmī Çelebi Berā-yı Ferīdūn Beg

129b	ᶜİlmī Çelebi	Hücūm idub sipeh-i nuṣret āyet-i keremā Reh-i hezīmeti ṭutdı ᶜasākir-i sermā	Bahār-ı gülşen-i ᶜömrin nihāl-i tāzelerin Semūm-ı bād-ı ḫazāndan beri ide mevlā	kaside / 60 beyit		+-+-/++--/+-+-/++-	Ḳasīde-i ᶜİlmī Çelebi
131a	ᶜİlmī Çelebi	Seḥer ki bāng-ı bülendüm felekde eyledi gūş Ḥuruş-ı ᶜarş-ı ṣafāsından itdiy cūş u ḫurūş	ᶜAdūñi zār ide zenbūr gibi ḥırṣ u ṭamaᶜ Mehām-ı ḫāne-i ᶜişretde sana nīş ola nūş	kaside / 23 beyit		--+/+--+/+--+/+--	Ḳasīde-i ᶜİlmī Çelebi
131b	ᶜİlmī Çelebi	Hengām-ı seḥer şāh-ı serā perde-i eflāk Bu ḳalᶜa ne ḳulleyi fetiḥ eyledi bī-bāk	Her-dem ki ġazā eyleyesün ola yanuñca Şimşīr-i kerāmāt-ı şeh-i ᶜālem-i levlāk	kaside / 23 beyit		--+/+--+/+--+/+--	Ḳasīde-i ᶜİlmī Çelebi
132a	ᶜİlmī Çelebi	Yine bir ẓulme ser āġāz itdi dehr-i pīre zāl Ḫayf kim oldı muvāfıḳ āna baḫt-ı bed-sikāl	Fazlla ferzend-i maḫdūmuñ muammer ola hem Mihr-i cāhine zevāl irgörmeye ᶜġayru'l-kemāl	kaside / 43 beyit		-+--/-+--/-+--/-+-	Ḳasīde-i ᶜİlmī Çelebi
133a	ᶜİlmī Çelebi	Hücūm idub dile ceyş-i hümūm ü ḫayl-i ġamūm Düşürdi raḥ-ı belāya beni bu ṭāliᶜ-i şūm	Maḳām-ı cāh u saᶜādetde kāyim ol dāʾim Cenābuña sipeh-i ᶜizz u devlet ide hücūm	kaside/ 25 beyit		+-+-/++--/+-+-/++-	Ḳasīde-i ᶜİlmī Çelebi Berā-yı Şeyḫī Efendī
133b	ᶜİlmī Çelebi	Seḥer ki oldi debīrān-ı ṣafha-i gerdūn Müdebbirān-ı ᶜumūr-ı sipihr-i būḳalemūn	Saᶜādetiyle şeref ṣadrını ḳılub menzil Raḥīm-i ẕāt-ı şerīfüñ elimden ide maṣūn	kaside / 35 beyit		+-+-/++--/+-+-/++-	Ḳaṣīde-İ ᶜİlmī Çelebī Berā-yı Ḳāḍī ᶜAsker Efendī
134a	Miṣālī	Nām-ı şeh-i cihāna olaldan maḳarr nişān Ḥükmün yürütdi eyledi baş üzre yir nişān	Giceñ şeb-i berāt ü günüñ rūz-i ᶜīd ola Ḫāmuñla bula ḳadr u şeref ser-be-ser nişān	kaside / 34 beyit		--+/-+-+/+--+/-+-	Kaṣīde-i Miṣālī Çelebī Berā-yı Mīr Nişānī Aᶜnī Ferīdun Beg
135a	Miṣālī	Yeter itdin şeb-i deycūr-i ġamda āh ü efgānı Yeter gözden revāne eyledüñ yaş yirine ḳānı	Olub küttāb-ı ᶜālem ḫāme gibi zīr-i destüñde Nişānuñla müşerref idesin dīvān-ı sulṭānı	kaside / 25 beyit		+---/+---/+---/+---	Ḳaṣīde-i Miṣālī Çelebī Berā-yı Tāc Beg-Zāde
135b	Miṣālī	Gül ṭonanmasın ider ḥᵛāceᵊ-i bāzār-i bahār Ehl-i hemīşī okudı seyr-i gülistāna hezār	Olasın serv-veş āsīb-i ḫazāndan āzād Bār-ı maḳṣūduña irişdüre bārī her bān	kaside / 30 beyit		-+--/++--/++--/+-	Ḳaṣīde-i Miṣālī Çelebī Der-Ḥakk-ı Ḥasan Beg-Zāde Efendi
136a	ᶜİzārī	Rū-yi ᶜanber āya ṣalub seccade aḥdar çemen Sebze puş olmuş nitekim Ḫızır peygamber çemen	Ḥükm-i sulṭānı nişānuñla bula ᶜunvān u ḳadr Bulduġunca şāh-ı gülden zīnet ü zīver çemen	kaside / 25 beyit		-+--/-+--/-+--/-+-	Ḳaṣīde-i ᶜİzārī Berā-yı Nişānī Beg
136b	Ḫusrev	ᶜİd-gehde nitekim ġurreᵊ-i şehr-i şevvāl Yılda bir kez görinürsün bize ey ḳāşı hilāl	İrmeye bedrüñ āsīb-ı ḫusūfiyle rimāl Gelmeye mihrüñe aşub küsūfiyle zevāl	kaside / 31 beyit		-+--/++--/++--/+-	Ḳaṣīde-i Ḫusrev Beg Berā-yı Şemsī Paşā

137b	Meylī	Kimdir dir-iseñ mīr-i süḫandān-ı zamānı Ser-defter-i erbāb-ı hüner yaᶜni Lisāni	Sen ẕātı ḥudā-yı dü cihān eyleye Bāḳī Yār ide sañā pīr-i felek baḫt-i Cevānī	kaside / 21 beyit		--+/+--+/+--+/+--	Ḳāsīde-i Meylī-i Kātib Berayı Lisānī Çelebī
137b	Fażlī	Ey cemālüñ tābişinden nūr-i cennet muḳtebes V'ey celālün sūzişinden nār-ı dūzaḫ bir ḳabes	Çekse elmās-ı süḫandan tīġ hergiz bulmaya Feṯḥ-i milk-i ḥamdın anuñ hīçbir kes sözi kes	kaside / 17 beyit		-+--/-+--/-+--/-+-	Ḳaṣide-i Fażlī Fi't-Tevḥīd
138a	Fażlī	Ey ḳudretüñüñ maẓharı ser-cümle-i eşyā V'ey ḥikmetüñüñ manẓarı āyīne-i dünyā	Īmānı ve Ḳur'ān'ı vü tevfīḳi refīḳ it Fażlī'ye ḳaçan mevt ire ey Ḥayy ü Tuvānā	kaside / 15 beyit		--+/+--+/+--+/+--	Ḳaṣīde-i Fażlī Fi't-Taḥmīd Ve'l-Temcīd
138b	Fażlī	Yā ṣāḥibe'l-ᶜazīmeti yā seyyide'l verā Ente'llezī tevaḥaddü bi'l-cūd ve's seḫā	Bizden hezār-bār ṣalavāt u selām ola Saña vü ṣaḥb u ālüñe cān-ile dāyimā	kaside / 18 beyit		--+/-+-+/+--+/-+-	Kaṣīde-i Fażlī Fī Naᶜti'n-Nebī Ṣalla'llāhu ᶜAleyhi Ve Sellem
139a	Fażlī	Ey ẕāt-ı şerīfüñ sebeb-i fıṭrat-ādem V'ey Kāᶜbe yüzüñ ḳible-i ser-cümle-i ᶜālem	Ḫatm eyle sözüñ eyleyüben cān u göñülden Ṣad-bār-ı selām āline aṣḥābına her-dem	kaside / 15 beyit		--+/+--+/+--+/+--	Naᶜt-ı Diger ᶜAleyhi's-Selām
139a	Fażlī	Nedür bu ẕevḳ u ṣafā vü nedür bu ḥaẓẓ ü ḥuẓūr Bu ᶜıyşı vār-ise bāḳī ṣanursın ey maġrūr	Resūl sünnetini kendüzüñe farż eyle Ki cennet ola mekānuñ şarābuñ ola ṭahūr	kaside / 23 beyit		+-+-/++--/+-+-/++-	Ḳaṣīde-i Fażlī Fi'l-Mevᶜiẓeti Ve'n-Naṣīḥati
139b	Fażlī	Ateş ur ḫırmen-i hestīye demidür ey dil Ger dilerseñ ki ola sebze-i vuṣlat ḥāṣıl	El-ᶜacel el-ᶜacel ey furṣatı fevt eyleyici Soñra nādim olıcaḳsın kerem it ol ᶜācil	kaside / 35 beyit		++--/++--/++--/++-	Ḳaṣīde-i Fażlī Fi'l-İntibāh Ve'l-Īḳāẓ
140b	Fażlī	Ṣanma dehrüñ zāhidā biz ḳurı ġavġāsındayuz Yā senüñ gibi hemān dünyā temennāsındayuz	Evvel ü āḫir çü bildik var olan bir ẕāt-imiş Birlüge batduk ne evlā vü ne aḫrāsındayuz	kaside / 35 beyit		-+--/-+--/-+--/-+-	El-Maḳālü'ṣ-Ṣādırı ᶜAlā Muḳtazī'l-Ḥāl Nuḳabāᶜi'ẕ-zāt Ve'ṣ-Ṣıfāt Ve'l-Efᶜāl
141a	Fażlī	Ḥarām olur şütür-i cāne çünki ḥücre-i ten Bu köhne ḥücreyi ḳılma şütür gibi mesken	Çü ḥücre vü şütürüñ vaṣfıdur müşerref ide Bu ḥücre vü şütüri iltifāt-ı ehl-i faṭan	kaside / 56 beyit		+-+-/++--/+-+-/++-	Ḳaṣīde-i Şütür ü Ḥücre-i Fażlī Fī Naᶜtiᵓn-Nebī Ṣallaᵓllāhu ᶜAleyhi Ve Sellem
142b	Āġehī	Süvār olub şütüre yār gitdi ḥücremden Belā şütürlerine menzil oldı ḥücre-i ten	Niçe ḳıṭār-ı şütür ḥücre ḥücre medḥ ü ṣenā Şütürle ḥücreñe ben ḫāk-sār-ı kemterden	kaside / 32 beyit		+-+-/++--/+-+-/++-	Ḳaṣīde-i Şütür Ḥücre Āgehi Efendī
143a	Kāmī	Şütür hevā gül emel ḫār ḥırṣ u ḥücre beden Şütür be-kuş be-gül ü ḫār u ḥücre āteş zen	Gene çü ḫār şütür gül ᶜamel zemīn ḥücre est Be-ḥücre ḫār şütür rā çü gülgen ey ẕü'l-men	kaside / 28 beyit		-	Ḳaṣīde-i Şütür Ḥücre Vü Gül-i Ḫār Kāmī Efendī

143b	Fazlī	Ey şehr-yār-ı taḫt-nişīn şāh-ı tāc-dār Ẕātuñla buldı tāc şeref taḫt iᶜtibār	Taḫtuñ Ḫudā refiᶜ ide tācuñ bülend-i ser Taḫt üzre ol murāduñla tāc-dār-vār	kaside / 42 beyit		--+/-+-+/+--+/-+-	Ḳaṣīde-i Taḫt u Tāc Ḳara Fazlī Bera-yı Sulṭān Selīm Ḫān
144b	Fazlī	Ey kāşif-i ḥaḳāyıḳ-ı esrār Yā Ḥüseyn V'ey vāḳıf-ı daḳāyıḳ-ı etvār Ya Ḥüseyn	Her ṣubḥ ü şām vird-i zebān eyleyüb müdām Nām-ı şerīfüñ eyleye tekrār Ya Ḥüseyn	kaside / 45 beyit		--+/-+-+/+--+/-+-	Ḳaṣīde-i Fazlī Çelebi
145b	Fazlī	Bir seher-gāh meger ḫüsrev-i çārüm-eyvān Sūr-i eflākda dikdi ᶜalem-i nūr-efşān	Sūr-ı ᶜömrüñi senün eyleye Bārī muḥkem Gül-i sūrīleriüñe irmeye egermiye hergiz noḳṣān	kaside / 46 beyit		++--/++--/++--/++-	Der Medḥ-i Pād-Şāh İslām Refeᶜullah-ı Livāᵓ-yı Devlete Der- Ṣıfat-ı Sūr-ı Pür-Sürūr
146b	Fazlī	Çalındı kūs-ı sulṭānī yine güm güm öter dünyā Temāşā-gāh-ı ᶜālemdür bugün ṣaḥrā-yı maᶜniyā	Sürūr-ile geçüb her rūzı sūr olsun saᶜādetle Gül-i sūrīsini ḳılsun hemīşe tāze ter Mevlā	kaside / 70 beyit		+---/+---/+---/+---	Ḳaṣīde-i Fazlī Berā-yı Sūr-ı Sulṭān Murād Ḫān
148a	Fazlī	Bir oyun oynadı baña leclāc-ı rūzgār Luᶜb-ile aldı atumı ḳaldum piyāde zār	Olsun öñüñce gāşiye-dāruñ hezār şāh Sen bin saᶜādet atına ey şāh-ı kām-kār	kaside / 29 beyit		--+/-+-+/+--+/-+-	Ḳaṣīde-i Fazlī Berā-yı Sulṭān Muṣṭafā
148b	Fazlī	Olmışdı zīr-i zīn baña bir esb-i bād-pā Kim görmedi naẓīrini mīr-āḫūr-ı ḳazā	Aᶜdā atı ayagına pā-māl idüb reviş Ṣıḥḥatde ẕāt-ı pākī ola sālim ü ṣafā	kaside / 34 beyit		--+/-+-+/+--+/-+-	Ḳaṣīde-i Fazlī Berā-yı Sulṭān Muṣṭafā
149b	Fazlī	Gerçi ᶜālem ṣadefinde bulınur niçe dürer Söz gibi gūşa ṭoḳunmadı girān-māye güher	Naẓm-ı devletde olub ẕāt-ı şerīfüñ şeh-beyt Ḥaşre dek medhüñ ide **Fazlī**-i midḥat-güster	kaside / 48 beyit		++--/++--/++--/++-	Ḳaṣīde-i Fazlī Berā-yı Sulṭān Muṣṭafā
150b	Fazlī	Yine güller açılub ḳaldı yerinde dikeni Bozdı dihḳān-ı felek bagı ḳurutdı çemeni	Niᶜmet ü devlet ü ᶜizz ü şeref ü ḳudretle Pād-şāhum ḳıla pāyende Ḫudāvend seni	kaside / 43 beyit		++--/++--/++--/++-	Ḳaṣīde-i Fazlī Sulṭān Selīm Ḫān
151b	Fazlī	Yed-i ṣunᶜile sipihr üzre Ḫudā-yı müteᶜāl Yazdı bir ᶜayn ki tā ᶜīd-i saᶜīde ola dāl	Dostuña ḫurrem ü ḫandān ola her şām ü seḥer Ḥaẓm-ı bed-ḫᵛāhuñ ola ġarḳa-i endūh u melal	kaside / 46 beyit		++--/++--/++--/++-	Ḳaṣīde-i Fazlī Berā-yı Sulṭān Muṣṭafā
152b	Fazlī	Geldi bir dem yine ḥucāca maḳām oldı Ḥicāz Düzdi ᶜuşşāḳ ḳamu naᶜre-i *Lebbeyk*le sāz	Meclisüñ ḥaşre degin ẕevḳ u ṣafādan pür olub Hem-nişīnuñ ola biñ dilber-i şūḫ u ṭannāz	kaside / 36 beyit		++--/++--/++--/++-	Ḳaṣīde-i Fazlī Berā-yı Sulṭān Muṣṭafā
153a	Fazlī	İrişdi mevsīm-i tekbīr ü vaḳt-i ḥacc u ṣalāt Ki mecmaᶜ-ı ᶜArafat oldı ᶜarṣa-i ᶜaraṣāt	Ḥalel irişmeye dünyāda seyl-i ḥādiṣeden Serā-yı devleti dāyim bula cihānda ṣebāt	kaside / 30 kaside		+-+-/++--/+-+-/++-	Ḳaṣīde-i Fazlī Berā-yı Sulṭān Muṣṭafā

154b	Ẕihnī	Bir devn ki burc-i ḳalᶜa-i gerdūnde şāh-ı jeng Sulṭān-ı ḥāverān-ile ḳıldı ḳırān u ceng	Baḫtuñ serine ᶜarṣa-i dünyāyı ḥaṣmıñuñ Gör günāhkār gibi ide tār u teng	kaside / 38 beyit		--+/-+-+/+--+/-+-	Ḳaṣīde-i Ẕihnī Berā-yı Sulṭān Murād Ḫān
155b	Ẕihnī	Bir ṣubḥ-i tevsen felege mihr olub süvār Şāhāne ṭaḳdı bīline bir tīġ-ı zer-nigār	Maḳṣūduñ üzre devr idüyen çarḫ-ı pür nücūm Bagışlasun murādıñı dādār ü girdgār	kaside / 38 beyit		--+/-+-+/+--+/-+-	Ḳaṣīde-i Ẕihnī Berā-yı Sulṭān Selīn Ḫān
156b	Ẕihnī	Oldı devrüñde ᶜālī her ḫas ü dūn Çālıyı urca sūrdiñ ey gerdūn	Yegdir ol kim hemān bilub ᶜacziñ Olasın ṭaᶜndan cihānda maṣūn	kaside / 72 beyit		-+--/+-+-/++-	Ḳaṣīde-i Ẕihnī Efendi
158a	Ẕihnī	Bir dūn ki şeh-i ceyş-i Ḥabeş pür zer ü zīver Ḥink-i felege bindi alub başına efser	Sulṭān-ı ḳazā ide ᶜadūsini leked-kūb Çevgān-ı ḳader gūy-ı murādın ḳıla berter	kaside / 86 beyit		--+/+--+/+--+/+--	Ḳaṣīde-i Ẕihnī Berā-yı Sulṭān Murād Ḫān
159b	Ẕihnī	Ey çarḫ-ı ṭās-ı bāz-ı sipihr-i ḥiyel güzīn Ben zār u müstemendi yeter eyledin̄ ḥazīn	Gördüm çü yoḳ o ᶜarṣada cevlāñ̄a ṭaḳati Ḥāmuşluḳ semendine urdum żarūrī zeyn	kaside / 41 beyit		--+/-+-+/+--+/-+-	Ḳaṣīde-i Ẕihnī
160b	Maḳāli	Ey ᶜaḳıbet ḳatīl saña şah-ı Erdebīl V'ey ab vār yoluñña hūn ᶜadū sebīl	Ṭūmār-ı ᶜömri ḥaṣmıñın̄ olsun ḳaṣīr ü ṭay Hablü'l-metīn-i ᶜömrün̄ ola muḥkem ü ṭavīl	kaside / 18 beyit		--+/-+-+/+--+/-+-	Ḳaṣīde-i Maḳāli Berā-yı Sulṭān Murād Ḫān
161a	Maḳāli	Ḥoş itdi Ḥażret-i Sulṭān Murād cem-i miḳdār Getürdi ṣadra seni etdi yine defterdār	Cihānda ḥarfiñe bir kimse başmıya barmaḳ Saᶜādetiyle ol iki cihānda bir ḫūr-dār	kaside / 19 beyit		+-+-/++--/+-+-/++-	Ḳaṣīde-i Maḳāli Berā-yı Defterdār İbrāhīm Efendī
161b	Maḳāli	Lillahi'l-ḥamd ki olub baḫt ü saᶜādet yāri Buldı ẕātıñla şeref māye-i defterdārı	Ebedü'd-dehr olasın mesned-i ᶜizzetde muḳīm Görmeye dīde-i baḫtıñ elem ü āzārı	kaside / 18 beyit		-+--/++--/++--/+-	Ḳaṣīde-i Maḳāli Berā-yı Burhān Efendī
161b	Ḥasan Çelebi	Bülbülüñ dogdı güni yine açıldı gül-i ter Başladı naleye şevḳ-i gül ile bülbüller	Gül-i maḳṣūda ire bülbül-i ṭabᶜıñ dāyim Bülbül-āsā olasın gülşen-i dehre server	kaside / 34 beyit		-+--/++--/++--/++-	Ḳaṣīde-i Gül ü Bülbül Muᶜīd Ḥasan Çelebī Der Ḥaḳḳı Ḥᶜāce Efendī
162b	Peyāmī	Benüm zamānede ol tīre-baḫt ü ṣaf-ı nihād Hevā-yı şiᶜr-ile evkatım eyledim bir bād	Cihān-ı mekremete ḳalbi baḥr-i gevher cūd Çemensitān-ı seḫāya kefā seḥāb-ı cevād	kaside / 31 beyit		+-+-/++--/+-+-/++-	Ḳaṣīde-i Peyāmī Der Ḥaḳḳı Yahya Efendī
163a	Nüvīdī	Biḥamdiᵓllah seḥer ki afitāb-ı luṭf-i Rabbānī Ṭuluᶜ idüb zemīn ü āsumānı ḳıldı nūrānī	Firūzān eyleye mihr-i cemālin Ḥażret-i Bārī Ḥudā pāyende ḳalsun ḥaşre deg ol ẓıll-i Yezdānī	kaside / 45 beyit		+---/+---/+---/+---	Ḳaṣīde-i Nüvīdī Berā-yı Sultān Mehemmed Ḫān
164a	ᶜİzzetī	Bir seḥer vādi-i ḥayretde olub ser gerdān Ḥāṭır-ı fatire bu ḥāṭıra itdi güzerān	Tīr-i āmālıñı irüşdüre ser menziline Ḥālıḳ-i kevn ü mekān mübdiᶜ-i kān-ı imkān	kaside / 35		++--/++--/++--/+-	Ḳaṣīde-i ᶜİzzetī Bera-yı Ḳaḍıᶜ Asker Molla Aḥmed

				beyit			Efendī
165a	Ẕihnī	Müheyminā ehadā vāḥidā vü ġaffārā Münezzehā ṣamedā ḳādirā vü ḳahhārā	Refīk ü bedriḳam īmān ola meᶜa'l-Kurᵓān Bi-ḥaḳḳ-ı ᶜizzet-i Yāsīn ve sūre-i Ṭāhā	kaside / 146 beyit		+-+-/++--/+-+-/++-	Ḳaṣīde-i Ẕihnī Efendī
168a	ᶜİzzetī	Eyā sütūde-ḫıṣāl ü eyā ḥamīde fiᶜāl Eyā maᶜārif ü fazlıyla kudve-i ᶜulemā	ᶜİnān ḫınk-ı murādāt destine merbūṭ Ne semte ᶜazm ider ise muᶜīni ola Ḫudā	kaside / 26 beyit		+-+-/++--/+-+-/++-	Ḳaṣīde-i ᶜİzzetī Efendī
168b	Cinānī	ᶜAle'ṣ-ṣabāḥ ki sultān-ı kişver-i ḫāver Saᶜādet-ile serīr ü siphiri itdi maḳar	Beḳā-yı devletine baᶜiṣ eyleye Bāḳī Baḳıyye-i keremin ḥaḳḳ-ı Ḥaydar-ı ṣaf-der	kaside / 45 beyit		+-+-/++--/+-+-/++-	Ḳaṣīde-i Cinanī Bera-yı Reᵓis Hüseyin Çelebı
169b	Cinānī	Geldi hengām-ı şitā toldı būrūdetle cihān Ṣūret-i serdi sipihr eyledi aḳaḳa ᶜayān	Gelmesün devlet ü iḳbāliñe edyān u ḫalel Görmesün ẕerre ḳadar mihr-i kemālüñ noḳṣān	kaside / 55 beyit		++--/++--/++--/++-	Ḳaṣīde-i Cinānī Berā-yı Defterdār Emīr Efendī
170b	Ḳadrī	Sipāh-ı şāh-ı bahār üstüne çeküb leşker Yine cihānı yaḳub yıḳdı ḫüsrev-i ḫāver	Müdām ẓıll ü Ḫudā üstüñe ṣala sāye Cihānda olasın āsūde ta dem-i maḥşer	kaside / 49 beyit		+-+-/++--/+-+-/++-	Ḳaṣīde-i Ḳadrī Çelebī Berā-yı İbrāhīm Pāşā
171b	Ḳadrī	Pertev-i mihr cihān tab-ile üstād-ı ezel Başladı berf ü yeḫñ müşkilini etmege ḥal	Rızḳ erbāb-ı dil olduḳça ḳapuñda taḳsīm Oḳuna nāmıña her rūz niçe medḥ ü ġazel	kaside / 26 beyit		-+--/-+--/-+--/-+-	Ḳaṣīde-i Kadrī Çelebī Der Ḥakkı Ẕekeriyya Efendī
172a	ᶜArşī	Seḥer ki kim şehinşāh-ı serīr-i çārem eyvānī Cemālī pertevinden şeş cihatı ḳıldi nūrānī	Hemān ḥaḳḳā ki heb ᶜālemde şevket sāña lāyıḳdır Şehā elḥamdülillah Rūm'uñ olduñ mīr-i mīrānı	kaside / 43 beyit		+---/+---/+---/+---	Ḳaṣīde-i ᶜArşī Berā-yı Mīr Mīrān Muṣṭafā Pāşā
173a	Ḳadrī	Oldi felekde emr-i Ḫudā üzre āşikār Sultān-ı ᶜīd nāmına ṭuġrā-yı zer-nigār	Leyl ü nehār-ı şāhid-i maḳṣūd el virub Olā ᶜarūs-ı devlet ü iḳbāl-i der kenār	kaside / 40 beyit		--+/-+-+/+--+/-+-	Ḳaṣīde-i Ḳadrī Berā-yı Sultān Murad Ḫān
174a	Mānī	Ḫazān-ı belā görmese bāġ-ı ḫatır Olurdi maᶜānī güli anda ẓahir	Ola ᶜizzet ü ḳadri gün günden efzūn Felek ide yāri Ḫudā ola nāṣır	kaside / 43 beyit		+--/+--/+--/+--	Ḳaṣīde-i Mānī-Der-Ḥaḳḳ-ı Ḫᵛace-Zāde Şems Efendi
175a	Mānī	Seḥergeh ṭāliᶜ oldı āfitāb-ı luṭf-ı Rabbānī Ẓiyā-baḫş oldı āfāḳa cihānı itdi nūrānī	Muᶜīnüñ çār-yār-ı bā-ṣafānuñ himmeti olsun Nigehdāruñ ẓahīriñ ola dāyim ᶜavn-ı Rabbānī	kaside / 50 beyit		+---/+---/+---/+---	Mānī
176a	Mānī	Vilāyet-i çemene ḥükm idince şāh-ı şita Giyürdi cümle dıraḫtāna cāme aḳ dībā	Gice saᶜādetle yanda ḳaşde-i eyyāmı Müyesser eyleye göñli murādını Mevlā	kaside / 38 beyit		+-+-/++--/+-+-/++-	Mānī

176b	Mānī	Meger ki bir gice sulṭān-ı zengī-i şeb-i tār Ḳılāᶜ-ı çarḫa şebīḫūne eyledi ılgār	ᶜAdūleruñ şeb-i miḥnetde olalar dāyim Sen eyle ṣubḥ-ı saᶜādetde devlet-ile ḳarār	kaside / 39 beyit		+-+-/++--/+-+-/++-	Mānī
177b	?	Çün terk-i felek el ura şimşīr-i ḳıtāle Kim ḳarşu ṭurur nayire-i nār-ı celale	Teşrīf-i vezāretle şeref virsün o mevlā Bu devlet ü bu ᶜizzet ü bu cāh ü celāle	kaside / 57 beyit		--+/+--+/+--+/+--	Başlık okunamadı.
178b	Ḳadrī	Sepīde-dem dil-i maḥmūrı eyledi hüşyār Ṣadā-yı āyet-i müstagfirīn bi'l-esḥār	Sezā-yı şāh-ı şerīfiñ ne ise Ḳadrī'ye Müyesser eyle ānı yā ᶜazīz ü yā ġaffār	kaside / 76 beyit		+-+-/++--/+-+-/++-	Başlık okunamadı.
180b	Ḳadrī	Şād-ı bād ey dil āzerde-i ḫār-ı hicrān Gül gibi çehre-i baḫtıñ yine oldi ḫandān	Cemᶜ olub yanına evlādı rizāsıyla müdām İdeler meclisini reşk-i riyāż-ı rıḍvān	kaside / 37 beyit		-+--/++--/++--/+-	Ḳadrī
181a	Ḳadrī	Giryān olub gamuñla ider çeşm-i ḫūn-feşān İcrā-yı ḥükm-i āyet-i ᶜaynān-ı tecriyān	Ola hemīşe müsned-i iḳbāl u cāhda Günden güne muᶜammer olub devleti civān	kaside / 41 beyit		--+/-+-+/+--+/-+-	Ḳadrī
182a	Ḳadrī	Gelüb bāzār-ı gülzāra ider taḥṣīl zer gonce Gınā-yı ḳalb-ile mevṣūf olursa nola her gonce	Nesīm-i himmeti gül gibi açа ḳalb-i ᶜuşşāḳı Açıldıkça ṣabā enfāsı ile her seḥer gonce	kaside / 23 beyit		+---/+---/+---/+---	Ḳadrī
182b	Ḳadrī	Herkes itdi niçe güldeste alub ᶜazm-i kenār Ḳoḳmaga virmez iken virdi nihāl-i gülzār	Dāyima bezmiñi maṭrablar idub reşk-çemen İdesin devlet-ile mesned-i ᶜişretde ḳarār	kaside / 27 beyit		-+--/++--/++--/+-	Ḳadrī
183a	Ḳadrī	Esdi yine nesīm-i ṣafā-baḫş-i nev-bahār Serv-i çınār-ı gülşene el virdi rüzgār	Gülzār-ı ᶜömri bād-ı ḫazāndan maṣun olub Her rūzı ᶜīş ile ola nevrūz u nev-bahār	kaside / 15 beyit		--+/-+-+/+--+/-+-	Ḳadrī
183b	Ḳadrī	Virmek ne idi gamze-i ḳattaline cānı Alur gözüyle baḳsa ger ol Yūsuf-ı ṣānī	Her demde murādatını ḥaḳḳ eyleye ḥāṣıl Her yerde nigehbānıñ ola ḫıfẓ u emānı	kaside / 14 beyit		--+/+--+/+--+/+--	Ḳadrī
183b	Ḳadrī	Göñül virir göricek yāri ᶜāşıḳ-ı nāgām Ya vuṣlata ne yürekle ider yine iḳdām	ᶜAruṣ-i dehr-i müsāᶜid murād-ı dil-i ḥāṣıl Civān-baḫt-i be-kām u semend devlet-i rām	kaside / 31 beyit		+-+-/++--/+-+-/++-	Ḳadrī
184b	?	Ḳıldı bī-mār meni ᶜaşkla bir şuḫ-ı cihān Öldürür zār-ı meni hicriyle bir āfet-i cān	Dil ü cān ḥüsn-i mülāḳatıña her dem meşġūl Naẓar-ı luṭfuña her lahẓa żamīrim nigerān	kaside / 28 beyit		++--/++--/++--/++-	Başlık okunamadı.
185a	?	Bir gice encüm-i raḫşende ile çarḫ-ı felek Oldı ṣāḥ tecribe olmuş zer ile şekl-i miḥek	Ḳāḍı-i ᶜasker Aḥī-zāde Efendi ki anuñ Künk ü lāl olur yeri gelse öñine zīriñ	kaside / 10 beyit		-+--/++--/++--/++-	Başlık yoktur. Kasidenin eksik olduğu

							düşünülmektedir.
187a	?	Çevirdi senih mihnet bag̱rımı deldi kebāb-āsā Felek ḳabdan ḳaba koydu beni cām̄-ı āsā	Eg̱er kām almak istersen hüdāyı rahş̱-ı devletden Vücūduñ buldug̱uñ nādāne rikāb-ı āsā	gazel /5 beyit			Başlık yoktur.
188a	?	İlahī bu dil nārestemi ac Bu ḫāke rahmetiñ bārānını ṣac	Oluben bī tekellüf nefs içün zār Gülegeni viregen ṣanma zinhār	pendname / 348 beyit		+---/+---/+--	Başlık yoktur.

2.3 Topkapı Sarayı Müzesi Yazma Eser Kütüphanesi "R.1966" Numaralı Şiir Mecmuası Transkripsiyonlu Metin

[2a]

Bismillāḥirraḥmānirraḥīm

Divān-ı Sulṭānu'ş-Şuᶜārā Yaḥyā Efendī Eş-Şehīr Nevᶜī Ḳaddesallāhu Rūḥahu

Sipās-ı bī-ḳıyās mübdiᶜ-i ᶜaḳl u ḥavāssa ki sīn-i suḫanı şāne-i nev-ᶜarūs-ı nevᶜ-i insān ve noḳṭa-i nūn nuṭḳı ḫāl-i çihre-i cevher-i ᶜirfān ḳıldı.

Naẓmü'l-Münşihi

Gösterüb ᶜārıż-ı ᶜarżında cemāl
ᶜArżı ḳıldı rūy-ı cevhere ḫāl

Naẓar olunsa fi'ş-ḥaḳīḳa hemān
Görünür cevher ü ᶜaraż yeksān

Ve ṣılāt-ı ṣalavāt rasūl-i güzīn-i mevcūdāt ṣavbına olsun ki *"inne mine'l-beyāni lesiḥran"* ṭırāzı ile muṭarrez idüb ḳaṣāyid-i sebᶜa-i muᶜallaḳadan ḳalāᵓid-i dürer-i sebᶜu'l-meṣānīyi hezār ṭabaḳa mükerrem ü muᶜazzez ḳıldı.

Limünşihi

Vaṣfa ḳābil degül kemāl-i suḫan
Naḳşa mümkin degül cemāl-i suḫan

Nuṭḳ iledür cihānda ᶜizz ü şeref
Güher-i nuṭḳā teşne baḥr-i necef

Sözdür āvāz-ı sāz-ı bezm-i elest
Sözdür iden cihānı ᶜışḳ ile mest

Sözdür erbāb-ı ṭabᶜı ḫurrem iden
Ādemi söz degül mi Ādem iden

Söze nefsinde cān olur meftūn
Ḳanda ḳaldı bu kim ola mevzūn

Ve tuḥaf-ı taḥiyyāt-ı cüyūş āl u aṣḥābına ki her birin "*ve'llez̲īne cāhedū fīnā lenehdīnehüm sübülenā"* cihāzı ile mücehhez eyledi. Baᶜd ez-ān; bu ḥaḳīr ü muḳaṣṣır-ı dāᶜī,

Naẓm

Cān Kaᶜbesinüñ yolında sāᶜī
[2b] Dil-teşne vü bī-ḳarār Nevᶜī

ki cins-i ẓurefāda ᶜalem ve ceyş-i ᶜurefāya muḳaddemdür; ammā emānī-i dünyeviyyeden maḥrūm vr meᵓarib-i şūriyye taṣvīrinden nevᶜan mehmūmdur.

Şiᶜr

Fuādun mā tüsellihi'l müdām
Ve ᶜumrun mi̲şle mā yehibü'l-liᵓām

nüsḫa-i ḫāṭır-ı zārı evrāḳ-ı eşᶜārı gibi perīşān ve sermāye-i ᶜömr-i ᶜazīzi mānend-i baḫşīş-i leᵓīmān olub metāᶜ-ı maṭlabınuñ bahāsı hᵛāb-ı baḫt-ı Kerīmān gibi girān olduġı sebebden sābıḳa evḳātınuñ bir miḳdārını şiᶜr-gūylige maṣrūf ve hevā-yı şiᶜriyle serv-ḳad cüvānları kendüye māᵓil[41] ve meşgūf ḳılmışdı. Ol bāᶜi̲sdür ki ek̲şeriyā ᶜışḳ u muḥabbeti ve elem-i firāḳdan şikāyeti müştemil olan kelimātı bāde-i nāb gibi müᵓes̲s̲ir-i cenān ve laᶜl-i sīrāb gibi müferriḥ-i revāndur.

Derūn-ı evrāḳda şebt olanları cemᶜ idüb cemᶜ[42]-i aḥbāba şemᶜ itdük. Ġaraż i̲sbāt-ı e̲ser ve iẓhār-ı hüner degüldür. Nām u nişāna nigerān ve şöhret ü taᶜayyünde ḫayrān degülüz. Nām u nişānı bī-nāmlıḳda cūyān olan aṣḥāb-ı ᶜirfāna muḳallidlerdenüz.

[41] Mecmuada hemze unutulmuştur.
[42] Mecmuada "cemᶜ" kelimesinde bulunması gereken "c" harfinin noktası yoktur. Divanda bu kelime alınmamıştır.

Ḫudā muvaffıḳ u muᶜīn ola. Ve’s-selām.

Fi Ḥarfü’l Elif

1

Berāy-ı Ḳaramānī Meḥemmed Efendi Üstād-ı Merḥūm Nevᶜi Efendi Der Vaṣf-ı Hilāl- ᶜĪd-i Saᶜīd Revveḫullahi Rūhemā

Mefāᶜliün Feᶜilātün Mefāᶜilün Feᶜilün
Müctes +-+-/++--/+-+-/++-

1 Hilāl-i īd-i felek gösterüb şafaḳda liḳā
Yazıldı ṣan varaḳ-ı sürḫa sīm-gūn ṭuġrā

[3a]

2 Göründi māhī-i sīmin kenar-ı deryadan
Şafaḳda Yūnus-ı ḫurşīd olunca nā-peydā

3 Olursa ḫançeri māh-ı nevüñ nola bārīk
Niçe dem oldı ṭutar ānı çarḫa dest-i ḳażā

4 Zamāne var ise dūr itdi āfitābından
Ki[43] oldı ᶜāşıḳ-ı dil-ḫaste-veş żaᶜīf ü dü-tā

5 Giyāh-ı ḫuşke dönüb sebze-zār-ı dehr içre
Benüm gibi ḳadin itmiş ḫamīde bād-ı fena

6 Yāḫūd idübdür ānı tāb-ı rūze leb-teşne
Ki ṣuya agız açar menzili leb-i derya

7 Hilāle baḳdugı ḥalḳıñ bu rūze-dār olalı
İder leṭāfet-ile meyl-i ᶜālem-i bālā

8 Diyār-ı ᶜişrete fülk-i felek ṭutub dümeni
Ḳopardı mevc-i melaḥat yine nesīm-i ṣabā

[43] ND: kim

9 Ḳalem-tıraş-ile ḥakk itdi resm-i ḥüzni hilāl
Ne fikr-i miḥnet-i imrūz u ne ġam-ı ferda

10 Felekde Ḥalḳa-i bābuñ taṣavvur itdüm idi
Bu gice gözüme göründi māh-ı nev aᶜlā

11 Miṯāl-i māh-ı nevī meşḳ ider debīr-i felek
Garaż bu kim çeke menşur-ı fażluna ṭugrā

12 Meh-i ruḫuñdaki nūr-ı fażīletüñ göreli
Çerāğ-ı bezmüñe pervane zümre-i fużalā

13 Meḥemmed oldı senüñ nāmuñ ey felek-rifᶜat
Hilāl eger saña farḳın ḳadem iderse reva

14 Hilāl-veş bu gelüb[44] ḳaddi lām ola şol kim
Koyub izüñ tozin iksīr-i zer ola cūyā

15 Yüzüni sürdügine sümm-i esb-i devletüñe
Nişānedür mehüñ alnında ġurra-i ġarrā

[3b]

16 Bāş egdi şol ki sümm-i esbine hilal-ṣıfat
Görünce pāyesini didiler aña[45] ṭūbā

17 Sürūd[46] ānı meclisde tā[47] geh ᶜışk ehli
Hilāl-i vaṣfına düşdi bu şᶜir-i nev-peydā

18 Ki ey hilālüñe ser-geşte mihr-i evc-i sema
Şikeste-dil gam-ı mihrüñle günbed-i mīnā

---

[44] ND: yañılup
[45] ND: lehū
[46] Sürūd anı ND: Sürūd ide anı
[47] ND: nā

19 Meh-i nevī nice teşbīh idem hilālüñe kim
Ḥesāba[48] gelmez ıraḳdan güzeldir ol cānā

20 Ḳuluñ durur hele eksik gedik naẓar eyle
Īraḳdan aġız eger māh-ı nev felekde saña

21 Ġamuñla urdı yine[49] sīneye şafaḳ ḫançer
Hilāl penbe-i mehden fetile buldı[50] aña

22 Kilid-i rūzeye miftāḥ māh-ı nev oldı
N'ola işāret-i ebrūñ olursa ᶜuḳde-güşā

23 Gider kudūreti ḳıl ḫande māh-ı ᶜīd oldı
Hilālüñi görelim iy[51] meh-i cihan-ārā

24 Zamāne tāzelenüb māh-ı nev gibi güldi
Meger ki ḫāṭır-ı ᶜāşıḳda kāldı renc[52] ü ᶜanā

25 Çü şerḥ-i mihrüme maḳṣūdum oldı istihlāl
Berāᶜat idi hilāl añmadan garaz maḥżā

26 Anuñ ḥaḳı ki işāret ḳılub hilāli ile
Dü pāre eyledi ḳurṣ-ı mehi o bi hemtā

27 Felek atarsa meh-i nev gibi kenara beni
Ölünce dāmen-i luṭfuñdan çekem ḫāşā

28 Sipihr-i aᶜẓama lāzım hilal-i nāḳış iken
Güneşden olmadı hiç zerre-i ḥaḳīr cüda

---

[48] ND: ḥesāba
[49] ND: meger
[50] ND: bükdi
[51] ND: ey
[52] Mecmuada "c" harfinin noktası eksiktir.

29 Ḳarīn-i mihr-i viṣāliñ velī olur ḥālī
Hemīşe meh gibi noḳṣāna ġam kemāle ṣafā

[4a]

30 Hilāl-veş görünce niçe maᶜnī-i bārik
Gü şāde ola eger maṭlaᶜ-ı dil-i şeydā

31 Hilāl ḳadrini bilmez dil uzadur mihre
Benümle daᶜvī-i faż̧l eylese ᶜadū meş̱elā

32 Kemāle[53] kudretümi bilmez dür-bīn olan añlar
Zamāne nāḳıṣ iderse ne gam hilal-āsā

33 Hilāli gerçi ki evvel naẓar kişi göremez
Bir iki günden olur lik şemᶜi cemᶜ-ārā

34 Devāt-ı mihr-ile Nevᶜ-ī ḳalem olursa hilal
Lisān-ı ḳāl idemez ḥāl-i pür-melāli edā

35 Kemān-ı ḳaddi hilal it sipihr-i iḫlāṣa
Dilerseñ irişe saḳf-ı semaya tīr-i duᶜā

36 Nite ki levḥ-i sipihr üzre āb-ı zer birle
Debīr-i çarḫ ide lām-ı meh-i nevī imla

37 Hemīşe her meh-i nev saña ᶜayn-ı ᶜīd olsun
Ser-i ᶜadū-yı żarar ḫᵛāha[54] tīğ-ı derd ü bela

2

Ve Lehu Eyḍan[55] Berāy-ı Sulṭān Murād “ᶜAleyhi’r-Raḥme” Der Vaṣf-ı Ḳaṣr-ı Sinān Pāşā

[53] ND: Kemāl-i kudretümi
[54] ND: ḫaha
[55] Bu kısım sadece mecmuada bulunmaktadır. “Ona ait” manasına gelir.

Feᶜūlün Feᶜūlün Feᶜūlün Feᶜūlün
Mütekārib +--/+--/+--/+--

1 Zihī ḳaṣr-ı zibā zihī ṭāḳ-ı aᶜlā
Zemīni mücellā zamānı müṭellā

2 Zemīninde naḳş-ı zamānı görünmiş
Ne ṣāfī zemīn ü ne naḳş-ı dil-ārā

3 Miyāhı leṭāfetde maḥsūd-ı kevs̱er
S̱erāsı neẕāfetde reşk-i s̱üreyya

4 Ṣadefdür pür olmış güherlerle yāḫūd
Güherdür ki almış kenarına derya

[4b]

5 Muṣavvir meger ḳalb-i ᶜārifden almış
Ṣafā-yı nuḳūş̱ını penhān u peyda

6 Ezelden budur resm ü ṭavr-ı muṣavvir
İder āḫirin naḳş-ı evvelden aᶜlā

7 Şeved naḳş-ı āḫir nikū-ter zi-evvel
ᶜAceb nīst ger şüd zi-firdevs zibā

8 Ḳapudan ḳovarlar düşer bācadan
Güneş rismān-ı şuᶜāᶜ-ile güya

9 İki mıṣraᶜ-ile ḳapusı bu ḳaṣruñ
ᶜAceb maṭlaᶜ-ı ḫūb u mazmun-ı garrā

10 Şeh-i āfitāb-ı sipihr-i saᶜādet
O maṭlaᶜdan ide ṭulūᶜı ḫuṣūṣā

11 Şeh-i baḥr ü ber muḳtedā-yı muẓaffer
Anuñ milk-i ṣūret ānuñ milk-i maᶜnā

12 Zemīn ü zamān ṭurdugınca ilāhī
O şāh-ı cihana bu ḳaṣr ola me'vā[56]

13 Bunı seyre bāᶜiṯ olan ᶜāşıḳa hem
Naṣīb eyle ḳaṣr-ı cinānı Ḫudāyā

14 Bu bir cism-i bī-cān iken böyledür ya
O şāh-ı cihan girse nolurdı āyā

15 Müyesser ḳılaydı ḫudā eyleyeydüm
Bu ḳaṣrı o cān gözi-ile temāşā

16 Ḳılaydum tenüm garḳa-i baḥr-ı ᶜirfān
Nitekim yem-i Hıżr ile ḥūt-ı mevta

[5a]

3

Ve Lehu Eyḍan[57] Der Vaṣf-ı Sūr-ı Sünnet-i Maḫdūm-ı Meḥemmed Çelebī Merḥūm

Mefᶜūlü Mefāᶜīlü Mefāᶜīlü Feᶜūlün
Hezec --+/+--+/+--+/+--

1 Zeyn olalı biñ naḳş-ile bu saḳf-ı muᶜallā
Eşkāl ü ṣūver ṭolalı bu kaṣr-ı mücellā

2 Ervāḥ u melek cemᶜ olalı bezm-i eleste
Ṣaḥrā-yı vücūda çıḳalı zümre-i eşya

[56] ND: Me'ya
[57] Bu kısım sadece mecmuada bulunmaktadır.

3 Eṭfāl-i nüfūs irişeli ᶜīd-i ḥayāta
Sūr-ı sünen-i Aḥmedi ḫalḳ ideli iḥyā

4 Ne bāṣıra gördi bu ḳader muḥlis-i ᶜālī
Ne sāmiᶜa vaṣfını bunuñ eyledi ışgā

5 Beẕl itdiler envāᶜ-ı niᶜam şöyle kim oldı
Enẓār-ı tamaᶜ keşret-i itiᶜām-ile aᶜmā

6 Her ac u eli yufḳa olub sīr gülāca
Her cüᶜile beñzi żararan[58] tuḫme-i buġrā

7 Selmā ṣāruşın bir meh-i şīrin-lebdi kim
Güş eyleyen adın dir-idi ibn-i Süleymā

8 Maṭbaḫda gül-i ateşle murg kebābı
Āvāze iderdi nite kim bülbül-i gūyā

9 Tās-ı felek-āsā dönüb anda mütevālī
Ser-geşte idi gün gibi her cām-ı muṣaffā

10 Yudı elini şerbet-i sükkerden[59] olar kim
Eylerdi dehānında şeker adını ḥelvā

11 Ḥınnā gicesi şemᶜ ṭutub cāriye-i māh
Ṭās-ı felek içre şafaḳı ḳıldı müheyyā

12 Funduḳlar olub giceler eṭfāle kevākib
Meclisde gümüş sīni idi mah-ı şeb-ārā

13 Daḳub resenin kāhkeşān ḳurşına māhuñ
Ḳapmaga ānı tīz-idi dendān-ı şüreyyā

[58] ND: ṣararan
[59] ND: şekkerden

14 Bādām u şeker dilleri āşufte ḳılurdı
Ṣan her birisi çeşm ü leb-i dilber-i aʿlā[60]

[5b]

15 Kimdür dir-iseñ baña bu cemʿiyyete bāʿiṯ
Kim oldı anuñ şemʿine bu cemʿ u temāşā[61]

16 Maḫdūm-ı zamān Şeyḫ Meḥemmed Çelebi kim
Oldı hulel-i sünnet-i dīn-ile muḥallā

17 Mirriḫ hilāl[62] usturasın çarḫa ṭutardı
İsterdi ki sünnetçi ide ol meh-i zibā

18 Sünnetle nola kesb-i sürūr eylese çün kim
Engüştine bir ḫātem-i laʿl eyledi peyda

19 Yā lüle-i sīminden aḳub laʿl yā bitdi
Bir gonçe-i[63] zanbaḳda niçe[64] lāle-i ḥamrā

20 Kesdikçe muḳarrerdür o kim müṯmir olur tāk
Envāʿ-ı ṯemer vire o şāḫ-ı ḳad-i bālā

21 **Nevʿī** gel aña eyleyelüm cins-i[65] ṯenāyı
Kim buldı fażīletle bu gün rütbe-i ʿulyā

22 İfżāl ü ʿaṭā baḥri Mehemmed Çelebi kim
Ol dürr-i ṣafā-baḫşa budur ebr-i güher zā

23 Cemʿ olmaz-idi zümre-i efrād bu söze[66]
Ẕātında anuñ olmasa külliyet-i kübrā

---

60 ND: raʿnā
61 ND: cemʿ-i temāşā
62 ND: hele
63 ND: ġonca-i
64 ND: nice
65 ND: ḥüsn-i

24 Tā kim eşer-i vācib olub mecmaᶜ-i imkân
Tā kim ḳıla ᶜālem sünen-i Aḥmedi icra

25 Döndükce meh ü mihr felek evc-i semada
Ş̱ābit ḳıl ikisin[67] daḫ̱ī iy ḳādir-i yekta

4

Ve Lehu Eyḍan Rūm İline Seyre Vārub Miḥāl-Oġlı Süleymān Begüñ Cāmiᶜi Vaşfında Dimişler

Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün
Hezec +---/+---/+---/+---

[6a]

1 Olaldan cāmiᶜ eflake miᶜmār-ı ezel zībā
Ṭolaldan mescid ü miḥrāb-ile maᶜmūre-i dünyā

2 Ṭuraldan mecmaᶜ-ı ḳālū bela milk-i elest içre
Çıḳaldan minber-i ᶜarşa ḫaṭīb-i ᶜallame'l-esmā

3 Ne bir ṭāḳ-ı muᶜallā yabdı bānīler buña beñzer
Ne bir saḳf-ı muᶜaẓẓam ḥādiş̱ olmışdur buña hemtā

4 Naẓīrın görmedi kimse meger āyīnede ᶜaksin
Ḳalemle şūretin naḳḳāş-ı Çīni itmedi imla

5 Melekler virdiler sümn-i felekden beyt-i maᶜmūrıñ
Şu dem ki ṭarḥ-ı bünyādın yire vażᶜ eyledi bennā

6 Anuñ taḫ̱mīr olundı ṭopragı misk ü gülāb-ile
Ṭaşı elmas-ı terdür ṭopraġıdır ᶜanber-i sārā

---

66 ND: sūra
67 Mecmuada "n" harfinin noktası yoktur.

7 Menārı gülşen-i zühd ü ṣalāḥa serv-i bālādır
Mü’ezzinler o serv üzre miṣāl-i bülbül-i gūyā

8 Ḫaṭibī minber üzre ṣānki göklerde Mesiḥā’dır
Deminden baḫş ider gūş idene enfās-ı rūḥ-efzā

9 İderler maḥfilinde cemᶜ olub elḥān-ı Dāvudī
Bu gün Ḳur-ān oḳumaḳ anda ḫatm olmuş durur maḥżā

10 Girenler aña hergiz lā dimez ḥüsn-i bināsına
Meger şol mü’min-i zākir ki diye lā ile illa

11 Ne cāmiᶜdür bu kim zühd ü ṣalāḥ u şevḳi cāmiᶜdür
Olubdur ehl-i ᶜaşka melce’ ü zühd ehline me’vā

12 Ṣorarsañ baña bu ᶜālī binānuñ ṣāḥibi kimdür
Süleymān Beg kim oldur mīr-i ᶜāḳil ᶜalim ü dānā

13 Yıḳub dünyā sarayın āḫiret ḳaṣrın bina itdi
Yaġub bārān-ı āb-ı cūd itdi ḫak-i[68]mürdeyi iḥyā

14 Muḳarrerdir bu ᶜārif göñli yapmaḳ Kaᶜbe yapmaḳdır
Revādır Kaᶜbe bünyād idesin şahum Ḫalīl-āsā

[6b]

15 Döküb bunca zer-ile sīmi bir cāmī bina etdiñ
Yıḳuḳ gönlün ᶜimāret eyle Nevᶜī’nüñ daḫı şāhā

16 Beni atlandırub luṭf eyleseñ bir esb-i ḫoş-reftār
Seniñ medḥiñde hergiz olmazdı baña bir hemtā

17 Benüm sen naẓmımı iller kelamın ḳıyās itme
Piyāẓ-ile ḳaçan bir ola būy-i ᶜanber sārā

[68] Bu kelime ND’de bulunmamaktadır.

18 Dizilmekde berāberdüra[69] egerçi sīr-ile gevher
Velīkin ḳanda sīr ü ḳanda ḳadr-i lūlü-yi lālā

19 Hemīşe tā ola s̱ābit-ḳadem bu cāmiᶜ-i gerdūñ
Anı ḳandīl-i kevkeb[70] ide her şeb rūşen ü zībā

20 Binā-yı ᶜömrüñ olsun dünyeler ṭurduḳça pāyende
Nihāl-i devletüñ ser-sebz ide ol ḳādir-i yekta

ḤARFÜ'L TĀʾ

5

Ḳaṣide-i Bermā[71]

Der Vaṣf-ı Meḥemmed Pāşā

Mefᶜūlü Mefāᶜīlü Mefāᶜīlü Feᶜūlün
Hezec --+/+--+/+--+/+--

1 İy[72] ḫāk-i cenābuñ güher-i kān-ı ᶜadālet
Nāᶜl-i feresuñ efser-i ḫāḳān-ı ᶜadālet

2 Ḳaşuñ raḳam-ı ṣūret-i ṭugrā-yı hümāyūñ
Vechüñ varaḳ-ı defter-i dīvān-ı ᶜadālet

3 Ṭartılmadı bir ᶜaḳl-ı selīmüñ gibi cevher
Mevcūd olalı keffe-i mizāñ-ı ᶜadālet

4 Āfāḳa cenābıñdan eser bād-ı mürüvvet
Cūduñla yagar ᶜāleme bārān-ı ᶜadālet

5 Fermānuña ᶜālem nolā olursa müsaḫḫar

---

69 Fazladan "a" harfi bulunmaktadır.
70 ND: kevkev
71 Başlık ND'de bulunmamaktadır.
72 ND: Ey

Mīm-i deheniñ mühr-i Süleymān-ı ᶜadālet

6 Ẕātuñdur eger var ise[73] merkez-i inṣāf
Re’yüñle döner ḥalḳa-i devrān-ı ᶜadālet

[7a]

7 Tedbīrle ḳabż etse nola milket-i şarḳı
Ḫurşīd-i kefüñ[74] mihr-i dıraḫşān-ı ᶜadālet

8 Luṭfuñ içürüb teşnelere şerbet-i iḥsān
Ḫalḳuñ döşedi ḫᵛān-ı firāvān-ı ᶜadālet

9 Ḳānūn-ı kerem maḥż-ı işārātuña mevḳūf
Nuṭkuñ maraz-ı milkete Lokmān-ı ᶜadālet

10 Taḥṣīl-i mizāc itmez idi ᶜālem-i erkān
Ḫulḳuñla sirişt olmasa iy kār-ı[75] ᶜadālet

11 Pāşā-yı muᶜaẓẓam şeref-i ṣadr-ı vezāret
Feyyāż-ı kerem āṣāf-ı erkān-ı ᶜadālet

12 Deryā-yı ᶜaṭā ebr-i seḫā çarḫ-ı maᶜāli
Dārā-yı himem Dāver-i devran-ı ᶜādālet

13 Destüñde görüb dürr-i muṣaffā-yı nigīnüñ
Ṣāndum kef-i pür-cūduñı ᶜummān-ı ᶜadālet

14 Dürr midur o ya lüle-i engüştüñe ḳaṭra
Kef midür o ya çeşme-i ḥayvān-ı ᶜadālet

15 Tāḳdīr-i ezel maḥkeme-i ḥükm-i ḳażāda
Tevziᶜ ideli ᶜāleme fermān-ı ᶜadālet

---

[73] ND: Ẕatuñdur var ise bir merkez-i inṣāf
[74] Mecmuada “f” harfinin noktası görülmemektedir.
[75] ND: kān-ı

16 Ḳānūn-ı kerem oldı vücūduñda müseccel
Yazıldı senün nāmuña ᶜunvān-ı ᶜadālet

17 Her maḥfile kim vārid ola emr-i şerīfüñ[76]
Oḳurlar anı nite ki destan-ı ᶜadālet

18 Daᶜvāṣını iṯbāṭ ide bu maṭlaᶜ-ı zībā
Ḳaddüñ ki iḳāmet ide bürhān-ı ᶜadālet

19 İy naḫl-ı ḳaddüñ serv-i gülistān-ı ᶜadālet
Reyḥān-ı ḫaṭuñ zīver-i büstān-ı ᶜadālet

[7b]

20 Vechüñde nümāyān eṯer-i ravżа-i Rıḍvān
Ruḫsārelerüñ lāle-i nuᶜmān-ı ᶜadālet

21 Ben ḫūñ-i gamuñ nūş idem il cām-ı serveriñ
Ey Ḫusrev u Çemşīd-i[77] kerem ḳānı ᶜadālet

22 Feyżüñden ider māh-ı ṣıfat kesb-i kemālī
Ehl-i hüner ey neyyīr-i tābān-ı ᶜadālet

23 İller ḳıla sermāye-i cūduñla ticaret
Ben niçün olam lāyıḳ-ı ḥırmān-ı ᶜadālet

24 Devrüñde şikest olmadı[78] peymāne-i şefḳat
ᶜAhdüñde dürüst olalı peymān-ı ᶜadālet

25 Teᵓṯīr-i sinānuñ senüñ iḳlīm-i ᶜArab'da
Mıṣr ehli bilür Yūsuf-ı Kenᶜān-ı ᶜadālet

---

[76] Mecmuada "şerīfüñ" kelimesinde bulunması gereken "y" harfinin noktaları bulunmamaktadır.
[77] ND: Cemşīd-i
[78] ND: ola mı

26 Naṣb olmadı ṭūmār-ı beratüñ gibi cevher[79]
Şām illerine şemᶜ-i fürūzān-ı ᶜadālet

27 Nevᶜī ṣadef-i dilde dür-i vaṣfıñı besler
Lāyıḳ mı ola teşne-i nīsān-ı ᶜadālet

28 Dil şemᶜi yanar iki gözüm cūy olub āḳar
Yaᶜnī ḳapuña geldi bu cūyān-ı ᶜadālet

29 Dergāh-ı felek-rifᶜatüñe yüz süre geldüm
"Luṭf-ı tū dü[80] dest-i men ü dāmān-ı ᶜadālet"

30 Tā kim ten-i efsürdesine ḫalḳ-ı cihānuñ
Baḫş eyleye ᶜİsā-nefesüñ cān-ı ᶜadālet

31 Luṭfuñla muṭahher ola gülzār-ı mürüvvet
Ḫulḳuñla ser-efrāz ola bünyān-ı ᶜadālet

6

Ve Lehu Eyḍan[81] Berāy-ı Vālide-i Sulṭān Meḥemmed Ḫān

Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilün
Remel -+--/-+--/-+--/-+-

1 İy cemāl-i maṭlaᶜ-ı nūr-ı cenāb-ı salṭanat
Ṭalᶜatüñden ẓāhir oldı āfitāb-ı salṭanat

[8a]

2 Meryem-i ᶜĪsā'dur u Belḳīs-ı şirīn-menḳabet
Māh-ı vālā-menzilet ᶜālī-meᵓāb-ı salṭanat

3 Destüñe teslīm olmuşdur maḳālīd-i umūr

[79] ND: hergiz
[80] ND: vü
[81] Başlık ND'de bulunmamaktadır.

Senden olmuşdur meger meftūḥ bāb-ı salṭanat

4 Basṭ-ı luṭfuñla bulub revnaḳ bisāṭ-ı memleket
Şemᶜ-i ruḫsārıñla nūrānī ḳıbāb-ı salṭanat

5 Bir ḥabāb-ı ᶜālemi nūş itmedin ser-mest ider
Cevherī[82] tācuñ meger cām-ı şarāb-ı salṭanat

6 Ṣūretā dīdāruña maḥrem geçerdi āyine
Şimdi ol maᶜnāyı refᶜ itdi ḥicāb-ı salṭanat

7 Vechinüñ meşşāṭa-i taḳdir-i miṣlin görmedi
Asalı devlet ᶜarūsine niḳāb-ı salṭanat

8 ᶜİṣmet ü perhīzde ṣānīsi olmaz Rabiᶜa
ᶜArş-ı Belḳīs andan eyler iktisāb-ı salṭanat

9 Yaᶜnī sulṭān-ı zamān ümm-i emīrü'l müᵓminīn
Ḫān Meḥemmed kim odur mālik-riḳāb-ı salṭanat

10 Ṭalᶜatidür nev-bahār-ı mevsim ᶜīş ü ṭarab
Nev-cüvān-ı devlet ᶜömr ü şebāb-ı salṭanat

11 Baġı ḫurrem ideli nisyan-ı ᶜadl-i nev-bahār
Böyle gevher ḳılmadı peyda seḥāb-ı salṭanat

12 Ey felek āheste reftār eyle rāḥat vaḳtidür
Bu dem içündür şitāb-ı[83] āsiyāb-ı salṭanat

13 Baḥt ü cāhına ile'l-ān oldı esbāb-ı ṣebāt
Iżṭırāb-ı milk ü millet inḳılāb-ı salṭanat

---

[82] ND: Cevher-i
[83] "şitāb" kelimesinin "t" harfinde bulunması gereken noktalar mecmuada silinmiştir.

14 ᶜĀriyetdür ġayrılar üstinde devlet cāmesi
Ḫāne-i ṣıfr-ı iᶜtibār olur ḥisāb-ı salṭanat

15 Şāhlıḳ ismi ḥaḳīḳatde[84] saña maḫṣūṣdur
Gayrīya olur mecāzī intisāb-ı salṭanat

[8b]

16 Ḥaḳ bu bezmüñ itmesün cām-ı muṣaffaṣın şikest
Ġam degil berbād ise birḳaç ḥabāb-ı salṭanat

17 Āḫiret vīrānesin bir şāh ābād eyledi
Ḥāşe li'llah olmadı hergiz ḫarāb-ı salṭanat

18 Pādişāhım tek cihan milkini maᶜmūr eyle sen
Ġam degül tecdīd-i devlet ıżṭırāb-ı salṭanat

19 Vaḳtidür çekseñ ḳılıç küffar-ı bed-kār üstüne
Şimdi bulmuşdur daḫī tigün ḳırāb-ı salṭanat

20 Nevᶜī ḳılduñ hele esb-i murādına suvār
Bunca dem olmuşdı pā-māl-i rikāb-ı salṭanat

21 Nite kim taḫt-ı zümürrüd fām-ı şarḳ içün güneş
Milk-i magribden gelüb ide şitāb-ı salṭanat

22 Vechiñi göster muḫālifler yüzine şöyle kim
Eylesün şāhān-ı ᶜālem ictināb-ı salṭanat

23 Bī ḫaber olsun maḳām-ı ḳadr ü cāhuñdan ᶜuḳūl
Māverā-yı ᶜarşa ḳur çetr-i ṭınāb-ı salṭanat

7

Velehü Eyḍan[85] Berāy-ı Reᵓisü'l Küttāb Ḥamza Beg Der Recā-i Feres

[84] "haḳīḳatde" kelimesinde bulunan "t" harfinde bulunması gereken noktalar mecmuada yoktur.
[85] Başlık ND'de bulunmamaktadır.

Mefᶜūlü Fāᶜilātü Mefāᶜīlü Fāᶜilün
Mużāri --+/-+-+/+--+/-+-

1 Naṭᶜ-ı murādum üstüne sürüb hemīşe at
Bir luᶜb ile ider beni devr-i zamane māt

2 Leng itdi pāy-i esbümi seng-i cefa-yı çarḫ
Ṣābit-ḳadem ḳodı beni bu dehr-i bī-ṣebāṭ

3 Bir at idi ki olmışdı ᶜizz ü ḳadr-ile
Naᶜli hilal-i ᶜid ü ṣaçı Leyle-i Berāt

4 Ṣūretde at u maᶜnīde āb-ı ḥayāt idi
Ẓulmetde Hıżır'a olur-idi rehber-i necat

5 Ṭabᶜ-ı laṭīf ü vażᶜ-ı ẓarīfinde[86] var-idi
Seyr-i ṣabā-ile revīş-i Dicle vü Furāṭ

[9a]

6 Ṭabᶜı semend-i ṭabᶜuma beñzedi fi'l-meṣel
Bir laḥẓalıḳ mesīresi-idi[87] bu şeş[88] cihāt

7 Bilmem ne bed naẓar yetişüb eyledi helāk
Reftārına irişmez-iken çeşm-i kāᵓināt

8 Maḳbūle geçse bārī aña birde ᶜöẕr-i leng
ᶜAybına anuñ itmez-idüm hergiz iltifāt

9 Tebdīle ḳābil olmādı ıṣlaḥa çāre yoḳ
"Yā muḥyīye'l-ᶜiẓāme ve yā münşiye'r-rüfāt"

[86] ND: şerīfinde
[87] ND: mesiresidi
[88] ND: būsiş-i

10 Ḳarż olunān bahāy-ı feres oldı heb hebā
Ol bir bahāne idi kim iḥsān olına at

11 Luṭf u ᶜaṭāyı bendeye çün ᶜādet eyledi
Ḳānūnı terk ider mi reīs-i kerīm-ẕāt

12 Nevᶜī duᶜā-yı devletüñ eyler ṣabāḥ ü şām
"Bi ʻl-vāhibi ʻllezî haleḳʻl-mevte ve ʻl-ḥayāt"

ḤARFÜ'L ḤĀ[9]

8

Velehü Eyḍan[89] Berāy-ı Sulṭān Meḥemmed Der Vaṣf-ı Fetḥ-i Egrī

Mef'ūlü Fāᶜilātü Mefāᶜīlü Fāᶜilün
Mużāriᶜ --+/-+-+/+--+/-+-

1 Sürdi semendin ol şeh-i çāpük-süvār-ı fetḥ
Ḳıldı diyār-ı düşmeni bī-intiẓār-ı fetḥ

2 Ṭoġruldı Egri fetḥine luṭf-ı ḫudāyı gör
Żamm oldı añā kesr-i ᶜadūdan hezār fetḥ

3 Naṣru minā'llah aña dest-yārdur
Kim zūr-i pençesinden olur her diyār fetḥ

4 Bir şāh böyle fetḥe daḫı mālik olmadı
Olalı ṭob-ı mihr-ile bu nüh ḥiṣār fetḥ

5 Tīg ile bikr-i memleketin kāfirüñ açub
Ḳodı ᶜarūs-ı devlete bir yādigār-ı fetḥ

[89] Başlık ND'de bulunmamaktadır.

6 Bāb-ı ḳılāᶜa nīzesi yāzdı kitābeler
Menḳūş her kitābesi ḥarfinde vār fetḥ

[9b]

7 Şimden girü idüb ser-i aᶜdāyı garḳ-ı ḫūn
Ḳılsun rikābına Kızıl Elma'yı dār-ı fetḥ

8 Mihr-i ẓafer-semiyyi ebu'l-fetḥ kim anuñ
Ḳıldı naṣīb aña Ḫudā iştihār-ı fetḥ

9 Sulṭān Meḥemmed ol ki hücūm itse bir nefes
Çarḫuñ ṭoḳuz ḳılāġın[90] ider tār-ü-mār-ı fetḥ

10 Kesr-i ser-i ᶜadū eṣer-i ḍarb-ı şeşperi
Oldı şikāf-ı tīġi ile āşikār fetḥ

11 Gāẓīleri[91] açıldı gözi göñli buldı çün
Devrinde zīb ü fer ẓafer ü iᶜtibār

12 Her ḳalᶜanuñ sürüb ḳomayub kāfirin ḳovār
Ḳālmādı oldı heb Ḳomarān Ulḳuvār fetḥ

13 Vaṣfuñda naẓm-ı **Nevᶜī**'ye eyle naẓar ki gör
Her beyti ᶜibret ehline bir reh-güẕār-ı fetḥ

14 Bir naḫl-i meyve-dār-ı belāġat durur bu kim
Her şāḫ-ı mışraᶜında biter berg ü bār-ı fetḥ

15 Yā Rab nite ki ṭalᶜat-i mihr-i sipihr-ile
Her ṣubḥ-dem ufuḳda ola der-kenār fetḥ

16 Olsun livā-yı ṣubḥ gibi ser-fırāz o şeh
Ḥaḳ eylesün ḳarīnini leyl ü nehār fetḥ

---

90 ND: ḳılaᶜın
91 ND: ġazīlerüñ

17 Olsun ᶜuḳāb-ı tīgına magz-ı ᶜadū gıdā
Minḳār-ı bāz-ı tīrine ṣayd ü şikār feṯḥ

18 Verd-i zebān-ı ḫançeri feṯḥ-ile naṣr olub
Āsānlıg-ile ola yemīn ü yesār feṯḥ

[10a]

ḤARFÜ'L DĀL

9

Berāy-ı Sulṭān Süleymān Der Güzerān-ı ū Bā-Edirne

Mefᶜūlü Fāᶜilātü Mefāᶜilü Fāᶜilün
Mużāriᶜ --+/-+-+/+-++/-+-

1 Bir ṣubḥ-dem ki perde-i şāmı götüridi[92] bād
Ḳıldı ᶜarūs-ı mihr-i şafaḳ burḳaᶜın güşād

2 Aldı sevād-ı şāmı olub tīġ-ı ḫūr ᶜıyān
Rūm illeri bu ḫavfle gösterdi inḳıyād

3 Maḥv itdi bir nefesde ᶜadū bī-şumār iken
Güyā ki tīġ-ı ḳahr-ı şeh-i Ḳahramān-nihād

4 Fer virdi yaᶜnī çeşm-i ḍarīr-i zamāneye
Nūr-ı gubār-ı maḳdem-i Çemşīd-i[93] ᶜadl ü dād

5 Şāhenşeh-i zamāne Süleymān-ı dīn-penāh
Serdār-ı milk-i şerᶜ ü süvār-ı reh-i cihād

6 Zīr-i[94] nigīn devletidir kişver-i ẓafer
Rām-ı zimām-ı şevketidir tevsen-i murād

---

92 ND: götürdi
93 Cemşīd-i
94 "zīr" kelimesinde bulunan "y" harfinin noktaları mecmuada yoktur.

7 Serheng-i kemter olmaya cünd-i sipāhına
Nūşin revān ü Sencer ü Dārā vü Keyḳūbād

8 Ḳāṣır edāda şevketini nefs-i nāṭıḳa
ᶜĀciz beyānda ḳadrini[95] her ᶜaḳl-ı müstefād

9 Beñzer nesīm-i ᶜadlī ezel virdi iᶜtidāl
Kim buldı ᶜunṣur-ile teni böyle ittiḥād[96]

10 Başı irişdi göklere mihr-i münīr-veş
Zer gibi dergehinde olan ḫālişu'l fuᶜād

11 İsterse ḳaddi rāṣt olub nev-cüvān ola
Gerdūñ ᶜaṣā-yı rāyetine ḳılsun iᶜtimād

12 Ḫūrşīdiñ eylemez yüzüne kimseler naẓar
Ḳoyub işigin itdügi-çün çarḫa istinād

13 Yazub şümār-ı ᶜadlini her şeb debīr-i çarḫ
Eylerse rūz-nāmesini ser-be-ser[97] sevād

[10b]

14 Tā ṣubḥ-ı ḥaşr ḳılmaya ol defteri beyāż
Gerdūn eger devāt ola vü tār-ı şeb midād

15 İy şehr-i yār-ı baḫt u sezā-vār-ı tāc ü taḫt
Vehhāb-ı ᶜadl-i bānī-i[98] dīn hādim-i fesād

16 Bir şāhsın ki nāme-i ḳadrüñde yazılur
İskender-i zamāne vü Cem aż ᶜafü'l-ᶜibād

17 Şemşīr-i ᶜadluñ olmasa meşᶜal-fürūz eger

---

[95] ND: "ḳudretini" şeklindedir ve "her" kelimesi mevcut değildir.
[96] ND: Kim buldı çār ᶜunsūr-ı ten böyle ittiḥād
[97] ND: ser-te-ser
[98] ND: ᶜadl ü bānī

Bī-nūr olurdi zāviye-i ᶜismet ü sedād

18 Telḳīn-i dīn ider ḳılıcuñ uzadub zebān
Engüşt-i nīzeñ oldı müşīr-i reh-i reşād

19 Bünyād-i ḳaṣr-ı şerᶜ iken olmazdı üstüvār
Rāyāt ü nīzeñ iy şeh-i dīn olmasa ᶜimād

20 İrse cemāda ḳaṭre-i bārān-ı himmetüñ
Ḥayvān-ile nebāta nemā baḫş ide cemād

21 Rezmüñde sümm-i esbüñ-ile ḫaṣm olur helāk
Gūyā ki bād-ı ṣarṣar-ı ḳahr-ile ḳavm-i ᶜĀd

22 Gelmez cihānda çünki yalıñ yüzlüden vefā
Şemşīre ṭāyanūb saña ḫaṣm itmesün ᶜinād

23 Her şeb ḥisāb-ı leşkerüñ eyler raḳam dolub[99]
Yummaz sitāre gözini mānend-i çeşm-i ṣād

24 Medḥüñde oldı nāl-ı ḳalem ṭıfl-ı cāna ḳūt
Mūr-ı żaᶜīfe pāy-i melaḫ oldı ṣāñki zād

25 Ṭabᶜum şarāb-ı şevḳle mest oldı şöyle kim
Yoḳdur mecāli ḳılmaga evṣāf-ı şāhı yād

26 Mūr-ı żaᶜīf ü ricl-i cerād oldı fi'l-meṣel
Bu tuḥfe-i ḥaḳīr ile **Nevᶜī**-i nā-murād

27 Tā kim ṭura bu ḫayme-i zer-kār-ı rūzigār
Zāᵓil[100] ḳıla ẓalam-ı şebi şemᶜ-i bāmdād

[99] ND: döküb
[100] Mecmuada "zāᵓil" kelimesinde bulunması gereken hemze işaretinin yeri vardır ancak koyulmamıştır.

[11a]

28 İdüb ḫıyām-ı ḳadrüñi ḥaḳ çarḫdan bülend
Virsün ṭınāb-ı ᶜömrüñe devletle imtidād

ḤARFÜ'L RĀ

10

Ḥikmetü'l-Aḥrār Gül-i Şad-Berg Berāy-ı Sulṭān Murād ᶜAleyhi'rahmetü Ve'l-Maġfiretü

Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilün
Remel -+--/-+--/-+--/-+--/-+--

1 İy vücūd-ı mümkināt-ı inşā-yı luṭfuñdan eṯer
Cümle ᶜālem mübtedā-yı feyż-i cūduñdan ḫaber

2 Ẕātuñuñ ḳabżında[101] envār-ı ḥaḳāyıḳ müstecin
İsmüñüñ basṭında eşcār-ı meẕāhir pür-ṯemer

3 Müstefāż-ı raḥmetiñ şīrse[102] mevlūd-i vücūd
Müstefād-ı şefḳatüñ[103] çār ümmehāt ü nüh beder

4 Bāġ-ı luṭfuñdan sekiz cennet şemīm-i kemterīn
Nār-ı ḳahruñdan yidi dūzaḫ şerār-ı muḫtaṣar

5 Ḳāleb-i ḫākīyi baḫr-i ẕātuña maẕhar ḳılub
Eyledüñ ḳalbi şehenşāh-ı basīṭ-i baḥr ü ber

6 Lemᶜa-i şemᶜ-i cemālüñ ᶜışḳıdur pervāne-veş
Sidre'de Cibrīl-i ᶜaḳlı eyleyen bī-bāl ü per

7 Niçe demdür ki sırr-i "mūtū"dan umar feyż-i ḥayāt

---

[101] ND: feyżinde
[102] ND: sīriyse
[103] Mecmuada "şefḳat" kelimesinde bulunan "t" harfinde olması gereken noktalar bulunmamaktadır.

Bir ölümlü ḫasteyin gam pisterinde muḥtażar

8 Ger olam Kenᶜān-ı hicrānuñda pür-zār ü esef
Ḳılmadın cilve cemāl-i Yūsuf Mıṣr-ı hüner

9 Meh gibi naḳṣ ile ola ḳuvvet-i ṭabᶜum tamām
Gelmedin fiᶜle daḫı nūr-i kemāl-i muntaẓar

10 Aḫger-i dilden sürüb āhum bedr-i[104] ḫākisterin
Münceli olmazsa mirāt-i şühūdumdan keder

11 Kişţzār-ı dilde ḥāṣıl virmeyüb beẕr-i baḳā
Olmaz ise māsivā maḥṣūd-ı dās-ı lā-teẕer

12 Dāne-i eşküm döküb maḥşerde āh idüb diyem
İy[105] Ḫudā-yı ḫayr ü şer Mevlā-yı fiᶜl-i nefᶜ ü żār

13 Ṭālibe-i şevḳ-ı ᶜamel āṩār-ı istiᶜdād idi
Saᶜy ü himmet ḥācib-i[106] maḳṣūda āyāt-ı[107] ẓafer

[11b]

14 Ṣarf idüb rūz ü şebüm naḥv-i kemāl-i ᶜilmüñe
Ṣafḥa-i nāmem sefīd iken siyāh itdümse ger

15 Şimdi ol tesvid-i bī-sūdum idüb bir bir beyāż
Aġarub müyum sefīd oldı siyāhum ser-te-ser

16 Ḥāṣılum ṣıfr u sinīn-i ᶜömr sittin oldı āh
Bād-ı āhum olmadı varlık yüzinden perde-der

17 Hey ne fürḳat hey ne ḥasret hey ne ḫüsrān-ı ebed
Ṩebt ise evvel kitābumda muḳadder bu ḳader

---

[104] ND: beden
[105] ND: Ey
[106] Mecmuada "ḥācib" kelimesinde bulunan "b" harfinde olması gereken nokta bulunmamaktadır.
[107] Mecmuada "āyāt" kelimesinde bulunan "t" harfinde olması gereken noktalar bulunmamaktadır.

18 Olmadum āsude-dil hergiz sevād-ı şübheden
Ḥikmet-i işrāḳdan kesb itmedüm nūr-ı baṣar

19 Çıḳmadı bāşa ṭarīḳ-i ᶜillet-i meşşāᵓiyān
Kesb-i maᶜlūl etmesi ālāt ü esbāb-ı naẓar

20 Rāh-ı ᶜışḳa gül[108] görürseñ ayaguñ mestāne baṣ
Şöyle kim hiç olmasun yanuñda farḳ-ı pā vü ser

21 Māh-ı nev gibi niçe nāḳışları eyler tamām
ᶜUzlet ü ẕikr Ḫudā vü ṣamt ü terk-i ḫᵛāb ü ḥūr[109]

22 Sālike tā kim kemer-bend olmaya nūr-i[110] yaḳīn
Cānını gergīn ider renc-i ḫırāş-i kirm-i ger

23 Gerdenin maġlūl idüb zencīr-i ḳayd-ı keşmekeş
Maḥzen-i taḥḳīḳa yol virmez suᵓāl-i der-be-der

24 Düzd-i Şeyṭān'dan metāᶜ-ı dil nice olsun emīn
Rūz ü şeb bī-pāspān böyle sarāy-ı penç-der

25 Ya nice olmaz hevā-yı nefsüñe ḥissüñ muṭīᶜ
Çünki her dervāzeden bād-ı havā eyler güẕer

26 Var ṣalavāt-ı[111] ḫams ile sedd it ḥavāss-ı ḫamseñi
Leşker-i Ye'cūc-ı nefs "Allahu ekber"den ḳaçar

27 Fāriġu'l bāl ol eger uçmaḳ dilerseñ bāl açub
Çünki sen bir ᶜālem-i bālāya istersin sefer

---

[108] ND: ger
[109] ND: ḫār
[110] ND: nūn
[111] ND: ṣalāt

28 İzdiyād-ı noḳṭası besdür işāret aña kim
Zād-ı zād-ı seferdir sendeki zād-ı seḳar

[12a]

29 Eylegil tābūt-ı cismiñ garḳa-i nīl-i fenā
Tā bula Mūsī-i cān Fircavn-ı nefsüñden mefer

30 Ḥubb-ı māl ü cāh içün cehl-ile ḳılma terk-i ser
cĀrif ol ḳıl terk-i zer atduñ dimekdir çünki der

31 Terk-i zer ḳıl merd iseñ zencīr-i zer görmez misin
Merde nisbet bend olur zen gerdeninde zīb ü fer

32 Loḳma-i dünān degüldür ṭucme-i kerrūbiyān
Lāyıḳ-ı şāhīn tezerv ü lāyık-ı kerkes ḳazer

33 Müşmir olmaz girye-i zāhid semācı-ı cışḳdan
Ola mı ebr-i bahārīden dıraḫt-ı ḫuşk ter

34 Ehl-i cāhı tāc-ı zer servdāsı eyler ḫāk-i rāh
Terk ile cārifler eyler ḫāk-i rāḫın[112] tāc-ı ser

35 Māline reşk itme her bir şekl-i mekrūhuñ ki olur
Bir ṭılsım-ı münkerüñ taḥtında genc-i[113] sīm ü zer

36 Erlik idüb sen zen-i dünyāya evvel vir ṭalaḳ
Virmedin saña ṭalaḳ-ı farḳını[114] ol senden er

37 Āb-ı rūyuñ dökme ḫāke maṣlaḥat bitsün diyu
Yirde ḳalmaz naḥt-ı[115] isticdād çün āḫir biter

38 Kesr-i cırżın yüz şuhūd-ı zūr-ie işbāt ider

---

[112] ND: rāhı
[113] Mecmuada “genc” kelimesinde bulunan “n” harfinde olması gereken nokta bulunmamaktadır.
[114] ND: fürḳati
[115] ND: toḫm

Şol ki maḫżar refᶜ idüb eyler hevā-yı naṣb ü cer

39 Rast-kirdār ol olub me’mūr-ı emr-i fe’s-takim
Olasın tā kim ᶜaṣā gibi delīl-i reh-güẕer

40 Rast-rev ol fevz-i maṭlūba yaḳındur rāh-ı rāst
Ḫāne-i ḳalbüñ ᶜarūż-ı şerᶜle ḳılsañ dürüst

41 Cedvel-i zerrīn-i kec virmez leṭāfet muṣḥafa
Rāstlıḳdur ādeme lāzım degüldür zīb ü fen[116]

42 Mıstar-ı ḫaṭ kim anıñ naḳḳaş ṭarḥın ḳıldı rāst
Kej yazılmaz üstüne mektūb olan naḳş ü ṣuver

[12b]

43 Āh eger noḳṣān-ı ḫaṭṭ olursa istiᶜdāddan
Bed-güherde eylemez Yāḳūt-ı Mustaᶜsım eẕer

44 Mümkinātuñ dāne-i ᶜömrin ögüdür ṣubḥ u şām
Āsiyāb-ı çarḫ encüm erzenin ölçer döker

45 Çarḫ-ı aḫżar ḫūn-ı mużmerdür ṣaḳın ḥınnā gibi
Sürḫdür maᶜnīde ṣūretde[117] görinur sebz ü zer

46 Salṭanatda gün geçür efsane-i ᶜuṣṣāḳ-ile
Ḫᵛāb-ı ġaflet virmesün bārī leyāl-i bī-semer

47 Degme dilden ġaflet-i devletde gelmez intibah
Şīve-i murġ-ı seḥerdür ṣubḥ vaḳtimde seher

48 Ḥālüñe şükr eyle gör kim dīde-i pür-ḫūn-ile
Ḳahḳaha idüb güler āzādelikden kebk-i ner[118]

---

[116] ND: fer
[117] ND: ṣūdetde
[118] ND: der

49 Kendü ᶜaybuñ ṣūret-i ᶜaybına ḫalḳuñ perde ḳıl
Şöyle kim düzd-i naẓar bulmıya hergiz bir memer

50 Ḥāṣıl oldı böyle ḫāṣıyyet lisānü's-ṣevrde
Çün ᶜuyūb-ı nāsdan ḳaṭᶜ-ı lisān itdi baṣar[119]

51 Olmaya feyż-i fażīlet bāᶜiṣ-i kibr ü fuḍūl
Bir degül līkin mükedder olmada baḫr ü şemper[120]

52 Mākiyān bir beyża içün şād olub eyler ḫurūş
Ārifüñ deryā-ṣıfat ḳalbi ḫamūş u pür-güher

53 Sīnede her maᶜnī-i münker ki mużmerdür ṣaḳın
Görünür āḫır felek āyīnesinden ḫayr u şer

54 Ḥüsn-i gül ḳılma ṭaleb fānīdür iste ḥüsn-i dil
Ṭalᶜat-i mihre ḥazān görmez misin virmez żarar

55 Bir gül-i maᶜnāya cānuñ rişte sin bend eyler kim
Her temāşā itdügüñ ṣūretden olma[121] cilve-ger

56 Ḥayy-i cāvid ol idüb ten cübbesinden insilāḫ
Kemter olma ḥayyeden kim sen şer ol canavar[122]

57 Ḳalbe müstevli olunca nūr-ı Ḥaḳ ḳalmaz vücūd
Sāye nā-peydā olur farḳ-ı ser olsa tāc-ı ḫūr

[13a]

58 Ġarḳ-ı derya-yı maḥabbet feyż-i ᶜirfān istemez
Şāḫ-ı nīlūfer degül muḥtāc-ı imdād-ı maṭar

---

[119] ND: baḳar
[120] ND: şemer
[121] ND: olsun
[122] ND: Kemter olma ḥayyeden kim sin yaşar ol canavar

59 Keştī-i Nūḥ'ı nider baḥr-ı fenaya ġarḳ olan
Māhī-i deryā ider mi mevc-i ṭūfāndan ḥaẕer

60 Zāʾil[123] olmaz sineden luṭf-ile şerr-i bed-nihād
Āh-ile gitmez miyān-ı seng ü āhenden s̱erer

61 Ḫᵛān-ı dünyadan naṣībüñdür tenāvül ḳılduġuñ
Kimseyi hiç imtilā itmez ṭaᶜām-ı mā-hażar

62 Fażla ḫūr olma ṣaḳın mānend-i ḫar-gūş-ı denī[124]
Pençe-i kesbüñle ᶜīş eyle mis̱āl-i şīr-i ner

63 Ḫāk-i faḳr içre ne gevher buldı bilmem ehl-i rāz
Kim görürler ḫᵛācenüñ yāḳūt u laᶜlin pīlever

64 Çeşm-i dūnān basṭ-ı erzāḳ-ile olmaz mümteli
Sofrası gerdūn olub nān olsa ḫurşīd u ḳamer

65 Turş-rūlık lafẓ-ı şīrīnden ola bed-ḫūya bih
Bir midür ṣofraya hiç sirkencübīn ü gülşeler[125]

66 Şerᶜa çün rāżī degül ḳāżī-yi şehr ü ᶜaskeri
Emr-i maᶜrūfi nice fehm ide her münker nöger

67 Māl-i rüşvet kim emerler şīr-i maderden eleẕ
Ṣorsalar şerᶜ-ile amma zehr-i ḳātilden emer

68 Zīr ü bālādur ḳamu evżāᶜ-ı n̄ā-hemvār-ı çarḫ
Şol zeġan gibi ki gāh ünṣā olur gāhī ẕeker

69 Nīş ü nūşı münḳalib olsa ᶜaceb mi ᶜālemüñ

---

123 Mecmuada "zāʾil" kelimesinde olması gereken hemze işareti bulunmamaktadır.
124 ND: Fażla-ḫar olma saḳın hem-çün siyeh-gūş-ı denī
125 ND: gülşeker

Ḳalbi muᶜtellüñ olur taṣrīf-ile zīr ü zeber

70 Himmet-i maᶜṣūḳ pest ü ḫāṭır-ı ᶜāṣıḳ ṣikest
Gerdiş-i gerdūn dürüst evżāᶜı nā-hemvār-ter

71 Gül celīs-i ḫār u bülbül ṭuᶜme-i dendān-ı mār
Menzil-i şişe miyān-ı seng-i ḫārā vü meder

72 Tīr-keş ḳadd-i cüvāna pīre ḳurbān-ı keman
Bu edim-i ḫāk her mevcuda ẓarf-ı müstaḳar

[13b]

73 Degme ḳābil kesb-i feyż itmez kelam-ı ᶜışḳdan
Bādenüñ feyżi sebū vü sāġara ḳılmaz eṯer

74 Gülşen-i dehrüñ fenāsın fikr iderseñ ᶜāḳıbet
Sünbüli sevda-yı serdür gülleri ḫūn-ı ciğer

75 Ḫᵛāb-ı ġaflet sende bir taᶜbīr olunmaz ḫᵛābdur
Yoḫsa ᶜālem ṣanduġuñ heb cümle emṯāl ü ṣuver

76 Bu ḳasīdem lücce-i baḥr-ı ḥaḳāyıḳdur benüm
Ḳaᶜr-ı maᶜnāsında pür lūlū-yi esrār ü ᶜiber

77 Yā sevād-ı aᶜẓam oldı ortasında şāh-rāh
Maṭlaᶜıdur şāh-rāh-ı şehr-i ᶜilmu ᶜilāha der

78 Dikdi her bir mıṣraᶜı ol şāh-rāha bir ᶜalem
Var-ise ol rāhdan bir pādişāh eyler güẕer

79 Şehriyār-ı ᶜālem maᶜnā vü ṣūret Ḫān Murād
Āfitāb-ı milket[126] ḫāver-zemīn ü bāḫter

[126] ND: memleket

80 Nūr-ı faẕlından Hidāye bir çerāġ-ı suḫte
Nükte-i melfūẓe ṭūmār-ı kelāmından dürer

81 İstiḳāmet ṭabᶜına ᶜālemde olmışdur ᶜalem
Vaṣf-ı terkībinde olmaz munṣarif ᶜadl-i ᶜÖmer

82 Nūr-ı istiᶜdādı masṭūr olsa mestūr olmasa
Ḥall-i mermūz-ı ḳażā olurdı maḳdūr-ı beşer

83 Rūh ile tefsir iderlermiş ḥadīṯ-i laᶜlini
Cebherī'den bir rivāyet eylemiş İbn-i Ḥacer

84 Salṭanat esbabı cemᶜinden liyāḳatdür ġaraż
Yoḫsa ney-şekkerde heb mevcūd durur tīġ ü kemer

85 Taḫtı bād olmak degül şāhum Süleymānlık budur
Çekmeye ādem hevā-yı dīv-i nefsinden ḫaṭar

86 Pūşiş-i cismim kilim-i faḳr idenler eylemez
Aṭlas-ı gerdūnı cull-i esterine āstar

[14a]

87 Gūş idüñ iy fevc-i müştāḳān-ı şīr-i maᶜrifet
Şiᶜr-i Nevᶜī'den sala-yı niᶜmet-i li'llāh der[127]

88 Şiᶜrüme hergiz ᶜadīl olmaz kelam-ı müddeᶜī
Nisbet olunmaz dem-i ᶜİsā-ile āvāz-ı ḫar

89 Pür ḳılur tedrīc-ile āfāḳı āhır şöhretüm
Defᶜaten gelmez ṣımāḫa ṣadme-i fe's ü teber[128]

90 Kimse ṣormaz ḫāne-i çeşmümde[129] her gün ḳan olur

[127] ND'da 89. beyittir.
[128] ND'da 90. beyittir.

Yoḫsa ḳanı merdümüñ ḳānūn mıdur olmak heder

91 Kime ᶜarż idem metāᶜ-ı şiᶜri kim ḫalḳ-ı cihan
Rüᶜyet-i faż̧l u semāᶜ-ı maᶜrifetden kūr u ker

92 Şimdi ebnā-i zamāna ḳılmadan ᶜarż-ı süḫan
Yegdür itmek zümre-i ḥaccāma ᶜarż-ı nīşter

93 Göstere ḫāmem eger iᶜcāz-ı "ve'n-şekka'l-ḳamer"
Ḥaml ider taġlīṭ-i[130] ḥisse ānı erzāl-i zümer

94 Ḥāşe li'llāh kim olam bu faż̧l-ı vehbīden fużūl
Gelmemişdür z̧erre deñlü nefsime kibr ü baṭar

95 Bāġ-ı ṭabᶜumdan ḳopardum bu gül-i sad-bergi ben
Ṣundum inṣāf ehline bir yādigār-ı muᶜteber

96 Ḥāsidüñ amma ki fāsiddür dimāġı şöyle kim
Bir gelür şem eylese būy-ı buḫūr-ile baḫar

97 Ṭārem-i heftümde tā kim keyvān pāsbān
Zeyn ide z̧ātü'l-bürūcı küngür-i iṣnā ᶜaşer

98 Pādişahuñ ide Ḥaḳ eyyam-ı devr-i devletün
Dāᵓimā mahṣūletü'l-aᵓmāl ü maḳżıyyü'l vaṭar

99 Pāyesi aᶜlā-yı ᶜarş olsun burāḳ-ı ḳadrīnüñ
Eşheb-i iḳbāline Cibrīl-i ᶜizzet rāhber

11

[129] Mecmuada "çeşmümde" kelimesinde olması gereken "ç" harfinin noktaları bulunmamaktadır. ND: cismümde
[130] ND: ṭaġlīz̧

Ḳaṣīde-i Dürer-Bār Der Evṣāf-ı Sūr-ı Şehriyār Sulṭān Murād Berāy-ı Şehzāde Sulṭān Meḥemmed

[14b]

Mefᶜūlü Fāᶜilātü Mefāᶜīlü Fāᶜilün
Mużāriᶜ --+/-+-+/+--+/-+-

1 Bir ṣubḥ-dem ki sūr-ı güle ebr-i nev-bahār
Gönderdi jaleden ṣaçılıḳ dürr-i bī-şümār

2 Reftāra geldi serv eline şemᶜ-i sebz alub
Uydı uṣūl-i devr-i güle ṣavt-ı cūybār

3 Demlendi bād-ı ṣubḥ-ile eşcār-ı erġavān
Ezhārı sū-be-sū oḳudı gülşene hezār

4 Yazıldı ṣunᶜ ile yeniden nüsḫa-i çemen
Şebnem düşüb zemīne bozuldı ḫaṭṭ-ı ġubār

5 Erbāb-ı ᶜīşa yaᶜnī ṭarab ḥāṣıl itmeğe
Bir tāz naḳş baġladı üstād-ı sāzgār

6 Heb muṭribüñ terāne vü āġāzı[131] sünbüle
Heb çalınan ḳulaġına ᶜudūñ benefşe-zār

7 Cāmın şarāb-ı jāle pür itmişdi lālenüñ
Bezm içre kāse-līs idi ḫurşīd-i tābdār

8 Ḳaldurmadı simāṭıñ o gün āfitāb-ı çarḫ
Aḫşām olunca cāmını döndürdi lāle-vār

9 Āḫır ḥicāb-ı şama girub luᶜbtān-ı Rūm
Ṭutdı cihānı maᶜreke-i cünd-i jeng-bār[132]

[131] ND: āvāz
[132] ND: Zengi-bār

10 Ol gice mühre-bāz-ı felek ḳıldı nāgehān
Bir peyker-i ġurāb-ile biñ beyża āşikār

11 Evrāḳını ṭoḳuz felegüñ ḳat ḳat eyleyüb
Āfāḳa āteş işleri gösterdi rūzgār

12 Encüm degüldi ẓāhir olan ol gice
Yaḳdı sürūr-ı sūr-ile gerdūn ṭoḳuz ḥiṣār

13 Meclisde zühre-i feleğe yir bulunmadı
Bām-ı sipihre çıksa temaşaya vechi var

14 Eṭfāl-i encüm encümen-i çarḫa sıġmayub
Yıldızlar indiler[133] yire ol gice bī-şümār

15 Heb gökde istediklerini yirde buldı ḫalḳ
Hiç itmez oldılar reviş-i çarḫa iᶜtibār

[15a]

16 Bir şemᶜ idi ki gün gibi gündüz żiyā vire
Gūyā o çūb-ı sürḫ-ile ol ṭob-ı zer-nigār

17 Ol gün ki sūr-i sünnet-i sulṭān içün seḥer
Gülgūn-ı çarḫa ḫāver-i[134] ḫurşīd olub süvār

18 Gün gibi altun üsküf-ile şehriyārlar
Ṣaf bağlamışdı āşıf-ı sulṭāna ṣad-hezār

19 Ol rūz-ı ḥaşrı seyr iden ölmez cihānda kim
Dīdār-ı ḥūra çekmez-idi kimse intiẓār

20 Zeyn oldı naḫl-i şemᶜ ile meydān-ı ḳaṣr-ı şāh

[133] ND: atdılar
[134] ND: Ḫusrev-i

Yapıldı ṣanki cāmiᶜ-i çarḫa niçe menār

21 Gūyā içinde haẕret-i şehzāde bunlaruñ
Bir naḫl idi ki yapmış ānı sunᶜ-ı Kirdigār

22 Ol esb-i bād-pāy-ile ol ḳadd-i ser-firāz
Bir cūybār idi kim ide servi der-kenār

23 Bu ṭāḳ-ı bī-sütūna sütūn oldı yā meger
Reᵓy-i münīr rāyet-i manṣūr-ı şehriyar

24 Sulṭān-ı dīn ü devlet ü ᶜizzet Murād Ḫān
Dānā-yı reᵓy ḥikmet ü Dārā-yı dād-gār

25 Bir pādişāhdur ki ḳarār eylemez felek
Ḳutb-ı murādın eylemese nefes medar

26 Bir pādişāhdur ki eyledi ṭabᶜında imtizāc
Ḥilm ü şecāᶜat ü veraᶜ u heybet ü vaḳār

27 Tāc-ile faḫr iderdi ezel şehriyarlar[135]
Tāc-ile taḫt ānuñla ider şimdi iftiḫār

28 Seyyāreden heyākil-i nūr aṣdı boynına
Ḳıldı sipihri dehşet-i şemşīri bī-ḳarār

29 Şehbāz-ile ḫusūmete ḳādir midür ḫorūs
Terk eylesün ᶜinādı ḳızılbaş-ı nā-bekār

[15b]

30 Sūr-ı ᶜaẓīm sünnetine hiẕmet itmeğe
Cemᶜ oldı serverān-ı selāṭīn-i her diyar

[135] ND: pādişāhlar

31 Ḫāḳān-ı Türk ü ḫān-ı Ḫoten hākim-i Yemen
Rāyān-ı Hind ü dāver-i Keşmir ü Ḳandehār

32 Bilmez düğün evin ki gele kāse-līs ola
Faġfūr-ı milk-i Çīn Kisrā-yı tāc-dār

33 Heb sünnet-i Muḥammed'e cemᶜ oldı ümmeti
Aᶜdā-yı ehl-i sünnete laᶜnet hezār bār

34 Bir ḳatre gelmeye kef-i cūdına fi'l-meṣel
Sūrı güninde ṣaçılıḳ olsa-idi biḥār

35 Şol deñlü bişdi maṭbaḫ-ı cūdında[136] eṭᶜime
Kūr eyledi ṭamaᶜ gözüni keṣret-i buḫār

36 Seyr oldı ac olan eli yufḳa gülācdan
Geldi mizāca kelle-i şekerlerden[137] inkisār

37 Ṭutdı cihanı gün gibi ḳurṣ-ı żiyāfeti
Olsam ᶜaceb mi ben daḫi bir ẕerre behre-dār

38 Ḳadrüm egerçi ẕerreden eksik zamānede
Fażlum velīk gün gibi bulmışdur iştihar

39 Şiᶜrüm ne deñlü fażla ise iᶜtibārdan
Lāyıḳ mıdur olunmaya hiç fażla iᶜtibār

40 Āġır bahāludur kim alu dürr ü gevheri
Geldüm ki ᶜarż idem saña ey şāh-ı kāmgār

41 Medḥüñ güherlerin delüb elmas-ı tabᶜ-ile
Şehler ḫazīnesinde gerek dürr-i şāhvār

[136] ND: sūrında
[137] ND: sükkerden

42 Evṣāf-ı Şeyḫ Saᶜdī vü Firdevsī'dür ḳalan
Ḫāk oldı Saᶜd-i Zengī vü Maḥmūd-ı şehriyar

43 Heb itdi[138] şimdiye dek pādişāhlar
Erbāb-ı maᶜrifet sözüni dürr-i gūşvār

[16a]

44 Āb-ı ḥayāt naẓm-ile heb zinde-nāmdur
Devrān egerçi tenlerini ḳıldı ḫāksār

45 Evṣāf-ı padişahı çü ḫaşra mecal yoḳ
Nevᶜī yiter uzat sözi kim yegdir iḫtişār

46 Tā kim bahar-ı sünnet-i dīn-i Muḥammedī
Sūr-ı nehār-ı maḥşere dek ola ber-ḳarār

47 Natᶜ-ı cihānda şāh-ile şehzāde vār olub
Erkān-ı devleti ola bāḳī vü pāyidār

12

ᶜĪdiyye Berāy-ı Sulṭān Murād ᶜAleyhi'r-Raḥme

Mefᶜūlü Mefāᶜīlü Mefāᶜīlü Feᶜūlün
Hezec --+/+--+/+--+/+--

1 Tāᶜid-i ruḫuñ Kaᶜbe-i aṣḥāb-ı ṣafādur
Āyīne-i ḳalbüm aña ḫoş ḳıble-nümādur

2 Ḫalḳa işigüñ Kaᶜbe vü bābuñdaki ḥalḳa
Ḳullāb-ı ḳulūb-ı ᶜulemā vü fużalādur

3 Kūyuñ ᶜarafātındaki lebbeyk-i ṭavāyif
Ṭaşra ḳalana ḳāfileden ṣavt-ı dürādur

[138] ND: idegeldi

4 Heb cümle-i[139] kūyuñda olan nāle-i ᶜuşşāḳ
Āheng-i ḥicāz-ile ser-āġāz-ı nevādur

5 Ġamdur yükümüz nāle ile āh-ı ceresdür
Ṭurmaz çekilür ḳāfile-i derd ü belādur

6 Aldanma dilā sebz görüb câme-i çarḫı
Biñ şāh u geda artuġı bir köhne ḳabādur

7 Gün gibi gerekse ṣoyunub terk-i ḳabā ḳıl
Raġbet āñadur şimdi ki dülbendi ḳabādur

8 Heb bülbül ü ṭūṭī gibi maḥbūs-ı ḳafesdür
Anlar ki lisān ehli olub ᶜuḳde-güşādur

[16b]

9 Esbāb-ı ġam oldı ḳaleme siḥr ü beyānı
Maḥbūs-ı devāt oldı yiri çāh-ı ᶜanādur

10 ᶜIşḳ ehline dāᵓim ṣavm u riyāżat
Aġyāra hemīşe niᶜam-ı ᶜīde ṣalādur

11 Oldı ġam-ı ᶜışḳ-ile tenüm ṣūret-i dīvār
Mecnūn gibi taṣvīrüm alurlarsa revādur

12 Her naḳş-ı dil-ārāya göñül oldı giriftār
Bu ḳayd-ı taᶜalluḳ saña çün dād-ı Ḫudādur

13 Baġla kemeri ḫiẕmet-i sulṭān Murād'a
Kim tābīᶜ-i fermānı ānuñ ḥükm-i ḳażādur

14 Bir şāh-ı felek-cāh u melek-mertebedür kim

[139] ND: Kaᶜbe-i

Cevlān-ı semendine semā teng feżādur

15 Bir şāh-ı cihāndur ki ānuñ ḫāk-i cenabı
Ṭartılsa eger misk-i Ḫatā-ile ḫaṭādur

16 Bir şāh-ı cihandır ki ġubār-ı süm-i esbi
Sulṭān-ı Ṣıfāhān gözine küḥl-i cilādur

17 Nisbet nice mümkün seni şāhān-ı cihana
Sen nūr-ı Ḫudā anlar-ise ẓıll-ı hümādır

18 Ne vech-ile medḥ idecegüm ẕātuñı bilmem
Kim var ki cemāliñ āña teşbihe sezādur

19 Yoḳdur ḫaberüñ gerçi ki ḳānūn-ı şifadan
Nuṭḳuñ dem-i ᶜĪsī gibi her derde devādur

20 Vaṣfuñda seḥer cāna ṣafā virdi bu maṭlaᶜ
Gūyā eṣer-i naġme-i nevruz-ı ṣabādur

21 Cāndur leb-i laᶜlün suḫanuñ cāna ṣafādur
Nāz-ile olan ḫandelerüñ rūḥa ġıdādur

22 ᶜUṣṣāḳa yine ol girih-i ḫaṭṭ-ı ᶜizāruñ
Baġlandı ruḫuñ vaṣfına bir tāze hevādur[140]

[17a]

23 Her ṭaş ki cefa ḳaṣdına ᶜuṣṣāḳa atarsın
Hep meyve-i şāḫ-ı çemen-i mihr ü vefādur

24 Evṣāf-ı cebīnüñde sevād-ı ḫaṭṭ-ı şiᶜrüm
Ṣubḥ üzre yatur ṭurra-i müşgīn-i mesādur

[140] ND: nevādur

25 Erbāb-ı hüner bende-i ḥüsn-i naẕaruñdur
Anlara baḳa ṭursa[141] gözün ᶜayn-ı ᶜaṭādur

26 Bir kūşe-i raḥat bulımaz **Nevᶜ-ī'yi** ġam-ḫᵛār
Kūyuñde döner gūy-ṣıfat bī-ser ü pādur

27 Her kūşede çevgān-ı bela-yı yed-i düşmen
Her cānibe ṭob atsa nişān-gāhı ḳafādur

28 Ṭob eyleyeyin başumı çevgān-ı ḳażāya
Bī-çārelerüñ çāresi teslīm ü rıżādur

29 Gūyā ṣıfat-ı serv-i revāndur bu ḳaṣīdem
Her mıṣraᶜınuñ şāḫı birer dest-i duᶜādur

30 Ḥaḳ bāġ-ı tenüñ āb-ı ḥayāt-ile ṣuvārsun
Kim ḫalḳa vücūduñ sebeb-i naẕm-ı beḳādur

31 Her bār ola maḳrūn-ı dem Hıżr u Mesīḥā
Ol ẕāt ki ᶜİsā-nefes ü Ḫıżr-liḳādur

13

Der Ṣıfat-ı Bahār Berāy-ı Şemsī Paşa

Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilün
Remel -+--/-+--/-+--/-+-

1 Dāstān-ı mihr oḳur heb nüsḫa-i gülden hezār
Neylesün ammā ki yoḳ güllerde gūş-ı iᶜtibār

2 Gülşenüñ her ḳıṭᶜası mühr-i Süleymān naḳşıdur
Yaraşur şāh-ı gülüñ taḫtın götürse rüzgâr

[141] ND: bakatur ki

3 Yārsüz dil murġı ṭarḥ-ı gülşene māʾil degül
Ṭutalu m tesḥīr içün ḳonmış hezār-ender-hezār

[17b]

4 Böyle icrā itdi gül şāh-ı bahāruñ ᶜadlini
Kim berāber baḫş olına ḥiṣṣe-i leyl ü nehār

5 ᶜİd-gāh oldı çemenler ġonçeler eṭfāl-i ᶜīd
Ṣalınub bād-ile dūlaba bindi cūybār

6 Şāḫlar üzre şükūfe bād-ile oynar güler
Ṭıfla benzer kim āġaçdan ata olmışdur süvār

7 Bezm-i gülşende fürūzān oldı şemᶜi lālenüñ
Bāl ü per baḳsa benefşe yaraşur pervāne-vār

8 Gel tehī görme çemen taḫtında[142] cām-ı nergīsi
Kim ḳalubdur ol niçe Çemşīd u Cem'den yādigār

9 Açdı miftah-ı benefşe-ile yine bād-ı ṣabā
Bir ᶜaceb gencīne kim dürr ü cevahir bī-şümār

10 Var-ise gencūr-ı dehr ānı müheyya eylemiş
Ḫāk-i pāy-i ḥażret-i paşaya ḳılmaġa niṯār

11 Ol ki bir kemter zamānı ᶜahdinüñ eyyam-ı ᶜīd
Ol ki bir ebter kitābı fażlınuñ faṣl-ı bahār

12 Bād-ı luṭfundan eṯer ḫāṣıyyet-i vaḳt-i rebīᶜ
Būy-ı ḫulḳından ṯemer keyfiyyet-i müşg-i tatar

13 Bāġ-ı luṭfıñ bilmezin hīç gülşen-i cennet midür
Kim ḫazānın görmedüm hergiz bahārı ber-ḳarār

[142] ND: bezminde

14 Ṭalᶜat-i rūyuñdaki ruḫsār-ı gül-fāmuñ mıdur
Yoḫsa cemᶜ olmış mıdur bir günde ᶜīd ü nevbahār

15 Baḫş-i inᶜāmuñ ider derya-yı ᶜummānı ḫacil
Feyż-i iḥsānuñ ḳılur ebr-i bahārı şermsār

16 Zīr-i destüñdür[143] senüñ milk-i maᶜānī nitekim
Ḫātem-i dest-i ᶜaṭā-baḫşuñda laᶜl-i ābdār

17 Ḳılmasañ raġbet ᶜaceb mi cevher-i eşᶜāruma
Çün olur beglerde envāᶜ-ı cevahir ṣad-hezār

[18a]

18 Rūz-ı bāhūra virür enfās-ı ᶜadlüñ iᶜtidāl
Ḫār ḫāṣā ki ider nīsān-ı cūduñ sebze-zār

19 Ṣu gibi aḳsa nola dil ayaġuñ ṭoprāġuna
Baḥr-ı luṭf olduñ olur deryaya māᵓil cūybār

20 Cān eritdüm ḥāṣıl idince maᶜārif cevherin
Nār-ı ḥasretde henüz yanmaḳda bu cism-i fikār

21 İrmiş-iken göklere ṭōp-ı kemālüm gün gibi
Hiç reva mıdur baña yirlerde ḳalmaḳ sāye-vār

22 Āhenīn āyīnedür benzer bu çarḫ-ı pür-sitem
İtmedi hiç nāvek-i āh u enīnüm aña kār

23 Gösterürdüm ehl-i ṭabᶜa şāhid-i maᶜāna-yı ben
Zāᵓil olsa bir nefes mirᵓāt-ı ḳalbümden ġubār

24 Erbaᶜīn ḫār-ı miḥnetden olur cānum ḫalāṣ

[143] ND: destüñde

Bāġ-ı luṭfuñdan gül-i ḫamsīn olursa āşikār

25 Naẓmıñı ḫatm it duᶜā-yı devlet-ile **Nevᶜīyā**
Vaḳt-i şādīdür degül eyyām-ı şerḥ-i inkisār

26 Nitekim ola bahār-ile hevālar muᶜtedil
Açılub güller güle bülbül ola giryān ü zār

27 Günlerüñ ᶜīd ü bahār olsun giceñ Ḳadr ü Berāt
Devletüñ mihrini tābān eylesün Perverdigār

14

Sinān Pāşā Diyār-ı Şarḳa Serdār Olduḳda Dimişlerdür[144]

Mefāᶜilün Feᶜilātün Mefāᶜilün Feᶜilün
Müctes +-+-/++--/+-+-/++-

1 ᶜAle’ṣ-ṣabāḥ ki serdar-ı leşker-i ḫāver
Sipāh-ı Rūm ile ḳıldı diyar-ı şarḳa sefer

2 Şikār ḳaṣdına bāl açdı şāhbāz-ı sefīd
Ġurāb-ı jengi-i şeb dökdi heybetinden per

3 Miṣāl-i mihr-i şafaḳ ḫūn-ı sürḫ-serdür kim
ᶜAcem’den ānı revān itdi Rūm’a serverler

[18b]

4 Meger ki şarḳ ilinüñ peyki mihr-i zerrīn-tāc
Getürdi nāme-i nuṣret esüp nesim-i ẓafer

5 Çalındı burç-i sipihr üzre nevbet-i şādī
Güneş neḳāre-i zer zühre-i felek mehter

6 Şitā gidüb yerine ḫākim oldı şāh-ı bahār

[144] ND: Medḥ-i Serdār-ı Zafer-Kirdār Vezir Sinan Paşa

Nişān-ı ḥükm-i hümayūnı şekl-i sünbül-i ter

7 Ḫurūşa geldi cüyūş-ı şükūfe ṣaḥrāda
Benefşe ḳāfile-sālār u lāle ser-ᶜasker

8 Ṣadā-yı sāᶜiḳa vü bīm-i berḳ-ile nergis
Firāş-ı sebzede bī-ḫᵛāb u mübtelā-yı seher

9 Sefer yaraġını iḫżār ider meger sünbül
Elinde nīze vü destinde āhenīn miġfer

10 Mübārizān-ı çemen yaᶜnī nergis ü sūsen
Birisi tīġ ḳuşanmış biri ṭutar şeşper

11 Vilāyet açdı yeniden öeger ki şāh-ı bahār
Ki bağlanub ṣatılur sünbül ü gül ü ᶜabher

12 Kenār-ı sebzede pervazı lāledür güledür güyā
Sipihr-i aḫżar u sürḫ-i şafaḳ sefīd-i seḥer

13 Beyāż-ı ṣubḥ-ile ḫurşīd ufukdan itdi ṭulūᶜ
Kenār-ı cüda ẓuhūr itdi ṣanki nīlūfer

14 Diyār-ı şarḳa gider ya meger Sinān Pāşā
Virildi şāh-ı cihandan liva vü tīġ u kemer

15 Dilīr-i ᶜarṣa-i şevket emīr-i kişver-i cūd
Ẓahīr-i ehl-i şecāᶜat mübāriz-i ṣaf-der

16 Güzīñ-i ehl-i zemin āb-ı rūy-ı ᶜOs̱mānī
Yegāne-i vüzerā iḫtiyār-ı nevᶜ-i beşer

17 Müşīr-i feṭḥ-i Yemen ḳāhir-i cezire-i ġarb
Vezīr-i zāyir-i Kaᶜbe mücāhid-i ekber

[19a]

18 ᶜAlem-miṣāl ser-efrāz u müstaḳīmü'l-ḥāl
Sinān-ı nīze gibi yek-zebān ü ṣāf-güher

19 O bir dilaver-i devr-i zamānedür ki ḳılur
Felekde gün gibi tīr ü kemana sīne siper

20 Yaḳup yıḳar ne Revān'ı ḳor ol ne Şirvān'ı
Ḫalāṣ iderse ᶜAcem begleri revanı yiter

21 Oḳur lisān-ı sinānı ᶜadūya ḳarşu ṭurub
Sevād-ı āyet-i naṣrun min'Allah"ı ezber

22 Duᶜā-yı seyf-ile ol düşmeni ider tesḫīr
Meger ḥamāᵓil olub zaḫm-ı tīġi[145] ḳurtara ser

23 Ser-i ᶜadūyı diker nīzeye kerāmeti gör
Elinde ḥāṣıl ider çūb-ı ḫuşg meyve-i ter

24 Başıldı heybet-i şemşīr-i āhenīnüñden
Ṣadā-yı fitne-i Yeᵓcūc u sedd-i İskender

25 Sipāh-ı şarḳ ideler ḳaṣd-ı Māverā'ü'n-nehr
Senüñ revān ola serḥadde āb-ı tīġuñ eger

26 Diyār-ı Mıṣr'a eṣer ḳılmasaydı inṣāfuñ
Ṣafā-yı Nīl ile kesb itmez idi dād şeker

27 Senüñ ᶜadīlüñ olur bir vezīre gelmedi rāst
Ḳubād u Ḫusrev ü Dārā vü Ṭuġrul u Sencer

28 Ḥikāyet-i ṣıfat-ı Āṣaf ü Niẓāmü'l-mülk

[145] ND: tīri

Ḥadīṯ-i menkabetüñden fesāne-i kemter

29 Sipāh-ı leşker-i aᶜdāyı maḥv ider ḳılıcuñ
Miṯāl-i ṭalᶜat-i ḫūrşīd ü ġaybet-i aḫter

30 Hevā-yı tāc ü kemer terkin eyleyüb düşmen
Zen-i felek gibi devrüñde baġlanur çenber

31 Eger muḳābil olub leşkerüñle cünd-i ᶜādū
Dil almag ister-ise tīġ u ḫançerüñ gönder

32 Yanuñda buldı senüñ ḳadr ü iᶜtibār ḳılıç
Elüñden aldı senüñ feyż-i terbiyet ḫançer

[19b]

33 Revā degül ki niyām-ı dehende jeng ṭuta
Cefā-yı dehr-ile tīġ-ı lisān-ı ehl-i hüner

34 İletdi başa işin tīġ gibi her nā-kes
Revā mıdır ḳıla Nevᶜī ḳalem gibi ebter

35 Benem zamānede ser-leşker-i sipāh-ı süḫan
Benem zamanede erbāb-ı naẓma ser-defter

36 Egerçi şems-i kemālüm irişdi eflake
Murādum üzre degül muḳteżā-yı devr-i ḳamer

37 Dilümde nehr-i hüner gerçi[146] āb-ı ḥayāt
Virür velīk ġubār-ı ġam-ı zamane keder

38 Ümīd beste vü ṭāliᶜ zebūn felek ġaddār
Zemīn mehīn-i ahālī zamane dūn-perver

[146] ND: ᶜayn-ı

39 Ne kevkebümde saᶜādet ne tende ṣıḥḥat var
Bitürdi ḳahr zemin cevr āsumān ser-ber

40 Kemāl ü maᶜrifet ehline ey felek besdür
Cefā-yı sille-i üstād ü gūş-māl-i peder

41 Belā yolunda eger ölseler ṣorulmazlar
Zamane ḳanını erbāb-ı fażluñ itdi heder

42 Anuñ ḥaḳı ki seni ḳıldı Yūsuf-i Mısrī
Elüm alub beni zindan-ı ġuṣṣadan ḳurtar

43 Anuñ ḥaḳı ki seni ḳıldı maẓhar-ı ḳudret
ᶜİnāyet eyle virüb ben żaᶜīfe ḳuvvet ü fer

44 Nite ki bayraḳ-ı berrāḳ-ı ṣubḥ ile ḥurşīd
Diyār-ı şerefe çeke rāyet-i ẓafer-peyker

45 Sipāh-ı düşmenüñüñ tīġ olub ḳafā-dārı
Ẓahīri gürz-i girān ola hem-seri şeşper

46 Bi-ḥaḳḳ-ı fażl-ı Ebūbekr ü heybet-i Fārūḳ
Bi-ḥaḳḳ-ı hürmet-i ᶜOsmān ü ᶜiṣmet-i Ḥayder

[20a]

15

Der Vaṣf-ı Ceng-i Tābūr-ı Cıġala-zāde Sinān Pāşā Der Sefer-i Egri

Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün
Hezec +---/+---/+---/+---

1 Mücāhid fī-sebīli'llah Sinān Pāşā-yı ceng-āver
Kim oldur cān u ser virür fedāyilerde ser-defter

2 Ḥadīd-i tīġ-ile mesdūd idüb ḫaṣmuñ güẕer-gāhın
Olub Yeᵓcūc-ı küffara miṯāl-i sedd-i İskender

3 Gehī şāhuñ ḳafasında nigehbānı vü hem-pāsı
Gehī ṣaff-ı mübārizlerde ser-bāzān-ile hem-ser

4 Meger ṭayyār idi olmuş sihām ü şeşber ü şehber
Yāḫūd Ḫıżr u Mesīḥā-idi kim ṭayy-i mekân eyler

5 Yalıñ yüzlü yanında ṣalınan ol tīġ-ı cevher-dār
Muḫattim cāmelü başlar tıraş idici bir dilber

6 Şuᶜā-i tīġ u tiri şöyle rūşen ḳıldı āfāḳı
Cünūd-ı ġarbı itdi miṯāl-i ḫusrev ü ḫāver[147]

7 Şehādet aña şerbetdür cerāḥat merhem-i rāḥat
Ḳılıç tīmār aña besdür liva-yı nīzedür ser-ber

8 Aḳar bir demde biñ ḫūn-ı ᶜadū mīzāb-ı rumḥından
Elinde dem çeker gūyā sinān-ı ejdehā-peyker

9 Eritdi yüregi yaġın ᶜadūnuñ nār-ı ḥarb-ile
Çerāġın dīde-i ᶜOṯmāniyānuñ ḳılmaġa enver

10 Bu gün ol ḫidmet-i erkân-ı İslām'ı tamām itdi
Ḫudāvendān-ı devlet itmesünler ḥaḳḳını ebter

11 Yazıldı ḫāme-i rumḥ-ile vaṣfı ṣafḥa-i ḫāke
Zebān oldı ṯenā vü medḫüne şemşīr-ile ḫançer

12 Şikest olmuş-idi oldan daḫī fevc-i ᶜadū ammā
Şikest-i şeş-ise der āḫır olur her biri bir şütür

[147] Ḫusrev-i ḫāver

13 Bi’ḥamdillah ki pā-māl oldı bir demde hezārānı
Başın ḫurd eyledi pāy-i sütūr-ı ġāziyān yek-ser

14 Yanaġı katre katre ḫūnla ġāzīlerin gül gül
Yüzü kāfirleriñ yalıñ ḳılıç havfiyle hākister

[20b]

15 Zamanla o meydāna gelen gāzīlerin ḳalbī
Turābundañ şehīd anıñ bula ḫaşıyyet-i ᶜanber

16 Kılıç dendānına tennūr- ı ḥarbiñ iştihāsından
Tefāvut itmedi hergiz külāh ü kelle vü miġfer

17 Duḫān ü ḍarbuzen ḳara ḫaber iltürdi āfāḳa
Çalardı naġme i riḥlet nefīr ü küs ile mehter

18 Bahādurlar ecel peyġāmın olup sehm-i aᶜdādan
Oḳurlardı şikāf-ı sīneden fetḥ āyetin ezber

19 Nerberdle ḥūrı uçmasın mı murg -ı ervāḥuñ
Ser-i nīze olur mı āşiyān olmaġa ḳābi yer

20 Mücāhid ismi aña gökden inmiş bir laḳabdur kim
Aña ẕātı gibi bu yer yüzünde olmaya maẓhar

21 Revādur ki bu resme Āṣaf-ı Yūsuf naẓīr içün
Teᵓessüf eyleye rūḥ-ı Ḳubād u Tuġrul u Sencer

22 Niẓāmü’l-mülk-i Selçūḳī ṣıfat faẓl ehline māᵓil
ᶜAmidü’d-din-i Tuġrul-veş hüner-bin ü hiner perver

23 ᶜAceb şimden giru devrān bozub evżā-ı nā-sāzın
Uyar mı naġme-i ḳānūna bī ḳānūn olan münker

24 Tecāvüz itdügi niᶜmetlere hadd ü ḳıyas olmaz
Naẓarda müntic-i ḫayr olmayan her şekl-i müstaḥḳar

25 Yoġ iken ḫayr ü şerre cevher-i ṭabᶜında istiᶜdād
Neden her cāhil olmak ᶜālemüñ ḫayrātına maẓhar

26 Budur heb iḫtilāl-i devlet-i ᶜOṯmāniye bāᶜiṯ
Budur heb pençe-i bāzū-yı pür-zūrī ider bī-fer

27 İlāhi ḳuvvet-i aᶜdāyı ḳahruñla żāᶜīf eyle
İlāhi dīn ü devlet ḫaṣmını it luṭfuñla kūr u ker

28 O gün ol sille kim rūy-ı ᶜadūya ḳudretüñ çaldı
O yüzden eyle yā Rab ḥālinī günden güne bed ter

[21a]

29 İlāhi bādbān-ı devletin ṣaḳla yavuz ilden
Vücūdı zevraḳına ḳıl ḥadīd-i ᶜiṣmetüñ lenger

30 Nite kim ola ẕātı bāb-ı erkānuñ ḳapudānı
Müsellem ola destine zimām-ı żabṭ-ı baḥr u ber

16

Bahāriyye Berāy-ı Muᶜallim-zāde Ṭuġrāyi Maḥmūd Bege

Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün
Hezec +---/+---/+---/+---

1 Yemm-i aḫḍar gibi mevc urdı çemen geldi bahār
Zevraḳ-ı cām-ile demdür idelüm ᶜazm-i kenār

2 Heb bu faṣıl içre imiş mesᵓele-i ᶜışḳ-ı cünun
Güş ḳıl nüsḫa-i gülden oḳusun anı hezār

3 Güle hem-ṣoḥbet iken bülbülün aġladuġı bu
Elde sīm olmayıcaḳ müşkil-imiş vuṣlat-ı yār

4 Sūsenüñ yapraġını mışḳale ḳılmış üstād
Baġa gel aç göñül ayinesin ey ᶜāṣıḳ-ı zār

5 N'ola germ eylese erbāb-ı çemen bāzārı
Oldı gül Yūsufın almaġa ḫarīdār hezār

6 Būyı dil-keş semenüñ ferşi münaḳḳaş çemenüñ
Mey-i bī-ġış çekelüm ḫoş geçelüm leyl ü nehār

7 Dökilür bād-ı ṣabā-ile şükūfe çemene
Tāzeler sebzede destārınıṣankim eşcār

8 Ṭūṭī-i sebz-i çemen dil uzadur güftāra
Jāleler ḥabb-i nebat oldı ṣular āyine-vār

9 Ḳomayub āyine-i gülde ṣabā gerd-i melal
Ḫass u ḫāṣāk-i ġamı sürdi gönülden enhār

10 Sīnedür ṣaḥn-ı çemen çākleri āb-ı revān
Yaᶜnī ḥālāt-ı bahār eyler-imiş ṭopraġa kar

11 Ṭutagör bād-ı ṣabā gibi girībān-ı güli
Dāmen-i sebze-i elden ḳoma mānend-i çenār

[21b]

12 Ṣubḥ-dem ḳılmaġ-içün defᶜ-i ġam-ı eyyamı
Eyledüm bād gibi sūy-i gülistana güẕār

13 Gördüm itmiş niçe biñ nāz-ile gül ᶜarż-ı cemal
Yüz niyāz ile baḳar bülbül-i bī-ṣabr ü ḳarār

14 Bülbülüñ güldeki teᵓsīr-i niyāzın gördüm

Bunı bildüm ki eşer eyler imiş nāle vü zār

15 Yüzüm urdum ḳadem-i ḫażret-i ṣāḥib-i kereme
Kim odur server-i ser-defter-i ehl-i güftār

16 Nūr-ı ᶜayn-i ᶜulemā ibn-i Muᶜallim-zāde[148]
Ki olamaz ṭıfl-ı sebaḳ-ḫᵛān aña eslaf-ı kibār

17 Yemm-i zeḫḫār-ı kerem ebr-i güher-bār-ı himem
Menbaᶜ-ı cūd u şiyem ᶜālem-i ᶜālī-miḳdār

18 Ṣıfat-ı ᶜilm ü hüner ilde de mevcūd ammā
Ġayrīde lemᶜa-ile ḳatre vü sende enhār

19 Faḫr ider ẓātuñ-ile şimdi senüñ ᶜilm ü hüner
Faḫr iderlerdi ezel ᶜilm ü hünerle ebrār

20 Gösterür māh-i ruḫuñ āb-ile āzer şeklin
Ebr-i nīsān gibi ḳarşuñda gözüm lūlū bār

21 Eser āheste hevā-yı ḫaṭṭ-ı sebzüñle nesim
Ne yörür ṣāġ benüm gibi ne yatur bīmār

22 Yüzüne urmasa itdükleri iḥsānı gülüñ
Şemme-i luṭfuña beñzerdi bezr-i[149] bād-ı bahār

23 İrmedi şimdiye dek gūşuña ṣīt-i şahnem[150]
Menzilüñ ber-ter imiş iy meh-i ᶜİsā-kirdār

24 Baña ẕātuñdaki miᶜyār-ı suḫan virdi ġurūr
Yoḫsa ben itmez-idüm söylemeden ḫālimi ᶜār

[148] ND: Nūr-ı ᶜayn-i ᶜulemā yaᶜnī ibn-i Muᶜallim-zāde
[149] ND: biraz
[150] ND: suḫanum

25 Yaḳamuñ ġonçe-ṣıfat her yaḳası çāk oldı
Gül-i ṣad-berge şebīh oldı başumda destar

[22a]

26 Dem-i bāḥura ṭoḳunmuş gül-i pejmürde gibi
Yörürin zār u ser-efgende tenüm zerd ü nizār

27 Tengnā-yı ġam-ı dehr-ile ben inṣāf iderin
Nice ᶜarż eyledi ṭabᶜum bu ḳadar üsᶜ ü yesār

28 Rūzgār olmadı devrümde muvāfıḳ n'ideyin
Zevraḳ-ı dildeki gevherlere yoḳ ḥadd ü kenar

29 Māᵓil ol Nevᶜī'ye iy şāḫ-ı gül-i ter luṭf it
Jāle-veş gūşuña girdükde bu dürr-i şehvār

30 Şāḫ-ı ṭabᶜumda duᶜā gülleri sīrāb ola ger
Meyve-i manṣıb-ile eyleyesin ber-ḫurdār

31 Tā ki sulṭān-ı güle ḳırmızı yelkenler ile
Lāleler ḫurrem ü ḫandān olalar ḥiẕmetkār

32 Çemen-i cāhuñı Ḥaḳ tāze vü ser-sebz itsün
İrmesün bād-ı ḥazāndan aña hergiz āzār

17

Berāy-ı Siyāvūş Pāşā Der Vaṣf-ı Çemen

Mefᶜūlü Mefāᶜīlü Mefāᶜīlü Feᶜūlün
Hezec --+/+--+/+--+/+--

1 Gülşende olub gül yine serdar-ı çemenzār
Şarḳa çekilür leşker-i ezhār-ı çemenzār

2 Āfāḳa ᶜaceb virgisi var şāh-ı bahāruñ
Açıldı meger defter-i ṭūmār-ı çemenzār

3 Maḥṣūlini heb baġladılar bād-ı hevādan
Virildi sipāh-ı güle ṭūmār-ı çemenzār

4 ᶜArż itmelüdür ᶜibret içün münkir-i ḥaşre
Cān virdigini mürdeye enhār-ı çemenzār

5 ᶜAnber çıḳarub sāḥil-i deryā-yı çemenden
Ḳoyaydı[151] ṭabaḳ-ı laleye ᶜaṭṭār-ı çemenzār

[22b]

6 Üstād-ı hevā baġladı ḳānun-ile bir naḳş
Bārānuñ olub rişteleri tār-ı çemenzār

7 Yazdı ḫaṭṭ-ı reyḥānī ile ḫāme-i bustān
Gül-i fātiḥa-i muṣḥafa ruḫsār-ı çemenzār

8 Ṭāvus ile mārına şebīh oldı cinānuñ[152]
Enhār-ı çemenzār-ile eşcār-ı çemenzār

9 Sünbül ṣıfat-ı besmele-i nüsḫa-i gülşen
Gül-i ḫātime-i muṣḫaf-ı ruḫsār-ı çemenzār

10 Gülzāra gelür var-ise pāşā-yı muᶜaẓẓam
Zeyn oldı ḳamu kūçe vü bāzār-ı çemenzār

11 Rāh-ı çemene ḳıldı ṣabā sünbüli cārūb
Sen serv-ḳad eyler diyu reftār-ı çemenzār

12 Dil ᶜāşıḳ idi ᶜārıż-ı zībāña ḳulaḳdan
Ne bülbül ü gül var idi ne zār u çemenzār

---

[151] ND: ḳoydı
[152] ND: cihānuñ

13 Heb luṭf-ı hevā-y-ile senüñ ᶜaks-i ruḫuñdur
Bu naḳş u nigār-ı der u dīvār-ı çemenzār

14 Baġlamadı sanᶜat-ile naḫl-bend-i bahārī
Ḳaddüñ gibi bir serv-i sezāvār-ı çemenzār

15 Ehl-i naẓara luṭf ile iḥsānuñ işitmiş
Yollar gözedür nergis-i bīmār-ı çemenzār

16 Bir ġonçe içün ṭūṭī-i gūyā gibi ṭurmaz
Söyler dil olub saña gül ü ḫār-ı çemenzār

17 Nīsān-ı ᶜaṭāñı der-i ferzendüme yaᶜnī
Feyż iy diyu ey ebr-i güher-bār-ı çemenzār

18 Beẕl itsen aña n'ola beş on aḳçe zevāyid
Dökmez mi yire yapraġın ezhār-ı çemenzār

19 Meddāḥuñ olur besle benüm zade-i ṭabᶜum
Bārān ile perverde olur bār-ı çemenzār

[23a]

20 Nevᶜī gibi vaṣfuñ çemeninde olacaḳdur
Sūsen gibi bir tīġ-ı Güher-dār-ı çemenzār

21 Tā kim çekile tūġ-ı sipāh-ı gül ü sünbül
Lāle ola ser-leşker ü sālār-ı çemenzār

22 Baḫtuñ güneşiyle açıla gülleri bāġuñ
Ḥüsnüñ güline germ ola bāzār-ı çemenzār

18

Şitāʾiyye Berā-yı Bostān-zāde Şeyḫu'l İslām Muḥammed Efendi

Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Feᶜūlün
Hezec +---/+---/+--

1 Şikest oldı meger mīnā-yı aḥżar
Zemīn pür ḫurde-i mīnā ser-ā-ser

2 Yire ḫaṭṭ-ı çemen yazılmaz oldı
Devāt-ı çarḫ-ı çīnī ṭoñdı beñzer

3 Sefīd oldu çemen çün çeşm-i Yaᶜḳūb
Kim oldı Yūsuf-ı ḫurşīd-i ḫāver

4 Bürūdet pīr-i çarḫı itdi mezkūm
Olub āb-ı dimāġından zemīn ter

5 Ḳonulmış şişede sanᶜatla eşkâl
Degül yaḫ-pārelerde ḫār ü ḫasler

6 Kebāb-ı sīh olan murġa ider reşk
Ser-i şāh üzre bir murġ-ı bī-fer

7 Ṣabā ḥallāc oldı berf penbe
Kemān şeklinde her şāḫ-ı ṣanevber

8 Şitādan derdi yoḳ göñlekçek olmış
Meger nev-res cüvāndır naḫl-i ᶜarᶜar

9 Güneş lerzan iken ᶜuryānlıġından
Şitāb ü şiddet eyler bād-ı ṣarṣar

10 Şitā iken ᶜacebdür ḳalb-i āteş
Yine ḳalbi ider germ ü müsaḫḫar

[23b]

11 Götürdi ḳopuzı bezm-i felekden

Ḳırub nār-ı[153] şuᶜāᶜın mihr-i enver

12 Felekler kimi çengī kimi raḳḳāṣ
Zamāne perde-sāz oldı ser-ā-ser

13 Miṯāl-i naḳd-i mümsik berf mütlef
Naẓīr-i ḳalb-i baẕil dest-ile der

14 Zemīn mümsik zamān bir güne bāẕil
Ki yanında türāb u sīm yek-ser

15 Belī ḥāl-i zamān ifraṭ u tefrit
Ġınāda[154] cahil ü sāᵓil hüner-ver

16 Meger kim ebr-i baḥr-i maᶜdeletden
İrişde feyż-i ᶜadl-i dād-güster

17 Gül-i bāġ-ı hüner Bostān-zāde
Ki aña ᶜilm ü ḥikmet şīr-i māder

18 Ḫudāvend-i ᶜaṭā vü cūd u iḥsān
Emīr-i ṣadr-i fażl-i üstād-ı ekber

19 Suḫan-dān u hüner-mend ü hüner-bīn
Ḥakīm-i nükte-sāz u nükte-perver

20 Kerem ẕātına ᶜārıż līk lāzım
Müfārıḳ şān-ı ẕātı līk cevher

21 Eger ᶜadl-ile ṭartılsa fażīlet
Anuñla kimseler olmaz berāber

[153] ND: tār-ı
[154] ND: ᶜināda

22 Ḳarīn-i nūr-i ᶜadliñ olmayub māh
Görinür gāh fāżıl gāh ebter

23 Olur-idi rūz u şeb dāᵓim müsāvī
Olaydı luṭf-ile ḳahruña maẓhar

24 Müşārik yoḳ saña cins-i beşerde
Disem ḥaḳḳuñda lāyıḳ nevᶜ-i dīger

[24a]

25 Dehānuñ noḳṭa-i ḳalb-i rabīᶜī
Kelāmuñdur nesīm-i rūḥ-perver

26 Tenüm ḫāk olsa ḫākümde çemenler
Oḳuya medḥüñi ṣu gibi ezber

27 Cenānum ḫidmet-i ẕātuñda mecbūr
Lisānum midḥat-i şānuñda mużṭar

28 Benüm ᶜışḳum senüñ medḥüñ dökünmez
Dökünse ḥaẓẓ-ı mevhūm u muḳarrer

29 Suḫandur saña lāyıḳ bende tuḥfe
Metāᶜ-ı cān u dil naḳd-i muḥaḳḳar

30 Niṩār itdim der naẓmım yoluñda
Eṩer eyler niṩār-ı sīm ü gevher

31 Beni helva-yı vaᶜdüñ itdi gūyā
Getürür ṭūṭī-i güftāra sükker

32 Dehānuñ teng-i şekerdür şekerden
Ṣudūr itmez meger şehd-i mükerrer

33 Meẕāḳ-ı Nevᶜī'yi görme reva kim

Cevāb-ı yeʾs ide telḫ u mükedder

34 Nitekim ola cārī ḥükm-i aḳdar[155]
Olasın kāḍī-i ḥācāt-ı ʿasker

35 Tenüñ cān olduġınca ṣadra olsun
Lisānıñ maḳṣad-ı eşrafa maṣdar

19

Ṣaḫn Pāyesinde İken Siyāvuş Pāşā'ya Virilmişdür

MefāʿīlünMefāʿīlünMefāʿīlünMefāʿīlün
Hezec +---/+---/+---/+---

1 Müşīr-i ekrem ü rükn-i muʿaẓẓam dāver-i ekber
Kerem-sāz u suḫan-dān hünerbīn ü hüner-perver

[24b]

2 SaʿādetyārudevletdüroBālā-ḳaddu ʿālī-ṣadr
Güzin-i zümre-i eşbāḥ ʿunṣur zübde-i cevher

3 Vezīr-i aʿẓam-ı şāh-ı cihān kim ẕāt-ı mesʿūdı
Niẓām-ı milk ü milletdir ṣalāḥ-ı leşker-i kişver

4 Kişiye cāh u devlet ḫidmetine āşinālıḳdur
Ḫuṣūṣā baḥr-i cūdundan ala bir behre-i kemter

5 Velī çeşm-i ṭamaʿ ḳāniʿ degil leẕẕāt-i dünyādan
ʿUluvv-i himmet-ile ġayret-i aḳrāndur ser-ber

6 İrişdi rifʿat-i cāh-ile ġayruñ payesi çarḫa
Daḫī biz pāye-i ṣaḫn içre zār u ʿāciz ü mużṭar

[155] ND: aḳdem

7 Niçe demdür sümāṭ-i niᶜmet-i Sulṭān Meḥemmed'den
Sekiz ṣaḫnuñ birisin çeşm-i ümmīd recā eyler

8 "Kerīmü't-ṭabᶜ" olanlar sāᵓilin redd eylemek olmaz
Degül müşkil suᵓālüm çünki luṭf-ile[156] cevabın vir

9 ᶜAṭā-baḫşa senüñ meydān-ı luṭfuñ şöyle vāsiᶜdür
Recā itsem ḳapuñda ṣaḥn-ı çarḫı olmaya münker

10 Baña luṭf ehli ol zamān itdi ᶜināyet kim
ᶜAṭā itdi senüñ gibi keramet kānī bir server

11 Revā mı jeng ola devrüñde bir tīġ-i belāġat kim
Feṣāḥat birle Ḥassān-ı ᶜArab'dan olmaya ebter

12 Revān-ı Enverī'ye şemᶜ-i naẓmum itdi pervāne
ᶜİẓām-ı Ḫusrev'i sūz-ı kelāmum ḳaldı ḫākister

13 Müşevveş levḥ-ı mebnā-yı dilümde şimdi her maᶜnā
Ḫuṭūt-ı inkisārı gerçi ṭutdı heyᵓet-i manẓar

14 Semend-i ṭabᶜumı leng itdi seng-i sebḳat-i aḳrān
ᶜAceb mi olsa meydān-ı suḫanda perverānı fer

15 Beni gūyā iden dīdār u güftāruñ durur el-ḥaḳ
Ki olur nuṭḳā bāᶜiṣ bülbüle gül ṭūṭīye şekker

[25a]

16 Benümle nisbet itme ṣūret-i aġyārı zīrā kim
Netice virmeyen şekl-i beşer maᶜna olur ebter

17 Terāzū-yı güherle vezni derler ṭabᶜ-ı mevzūnı
Ḳaçan olur bu kim seng-i siyaha denk ola gevher

[156] ND: luṭf eyle

18 Ḳıdem daᶜvasın itmek ṭabᶜ-ı cevher-dāra lāyıḳdur
Ki cevher eskimez eksilmek olmaz ḫāke düşse zer

19 Naẓardan dür olur ammā libas-ı aṭlas-ı köhne
Mürūr-ı vaḳt ile bī-nūr şemᶜ-i żiyā-güster

20 Senüñ ben ḫāksāra mihr-i luṭfuñ muttaşıl tābān
Velī bende saᶜādet yoḳ muvāfıḳ olmadı aḫter

21 Ḳarīb-i ḫāk-i pāyüñden tecavüz eyler iḥsānuñ
Iraḳlara düşer serv-i bülendüñ sayesi ekşer

22 Baḳā-yı ᶜömrüñ-ile devletüñdür evvel ü āḫır
İki ᶜālemde maḳṣūd u muradım ekber ü aṣġar

23 Nitekim bāġ-ı dehre ebr-i nīsānī ṣalub saye
İde sīrāb anı dūlāb-ı çarḫ-ı nīlgūn-peyker

24 Vücūduñ gülşenin ser-sebz ü ḫandān eylesün Bārī
Medār itsün murādıñ ḳuṭbını bu künbed-i aḫżar

25 Basīṭ-i ḫāki itdükçe müzeyyen nergis ü lāle
Bisāṭ-ı çarḫı ḳılduḳça münevver meşᶜal-i aḫter

26 Hemīşe eylesün envārı eṣnāf-ı ᶜaṭāsından
Ḥakīm-i Ḳādir-i muṭlaḳ İlāh-ı dāver-i ekber

27 Dürūd-ı lā-yenām-ile mükeḥḥal dīde-i baḫtuñ
Fürūġ-ı lā-yezāl-ile çerāġ-ı devletüñ enver

20

Berāy-ı Celāl Beg Muṣāḥib-i Sulṭān Selīm Ḫān

Mefāᶜilün Feᶜilātün Mefāᶜilün Feᶜilün
Müctes +-+-/++--/+-+-/++-

1 Serā-yı emn ü iḳāmet degül bu cāy-ı ġurūr
Döşer mi ᶜāḳıl olan āb u gilde naṭᶜ-ı ḥużūr

[25b]

2 Revā degül ki maḳāmāt-ı evc-i ᶜizzetden
Ḥażīż-i perde-i ġafletde olasın mehcūr

3 Bıraḳ ṭarīḳ-i muḥabbetde cübbe-i teni kim
Hevāsı ıssı o vādīlerüñ menāzili dūr

4 Ḳabā-yı cismini çāk itmek-ile görme misin
Külāh-ı kelle-i şāh-ı cihān olur semmūr

5 Vücūdı maẓhar-ı nūr-ı şühūd idem dir-iseñ
Ḥicāb-ı ᶜuzlet-ile ḳalb[157] gibi ḳıl mestūr

6 Bu döne döne giyilmiş libāsına çarḫuñ
Gel olma cāme-i aṭlas diyu ṣaḳın maġrūr

7 Ġurūr u ᶜucb-ile başıñ büyütme būm gibi
Dilerseñ üşmeye aᶜdā saña miṣāl-i ṭuyūr

8 Bisāṭuña ṭutalum geldi şemᶜ-i kāfūrī
Kişi yaḳılduġın añmaz mı ḫāne-i zenbūr

9 Çerāġ-ı şām gibi geçme kibr-ile ilerü
Aña ol ṣabāḥı ki ḳalmaz yüzüñde pertev-i nūr

10 Meger ki gūşuma bir subḥ-dem terāne ile
Bu naẓm-ı pākī cināndan oḳurdı zümre-i ḥūr

[157] ND: Kaᶜbe

11 Dem-i seḥer kef-i sāḳī-i miṣāl-i maṭlaᶜ-i nūr
Sifāl-i meykede keᵒs mizācuhā kâfur

12 Ṣadā-yı naᶜra-i mest “eṣ-ṣabūḥ yā aṣḥāb”
Nidā-yı vaḥş u ṭuyūr “inne rabbene’l ġafūr”

13 Gider riya lekesin câme-i vücūduñdan
Ḥarīm-i meykededе nūş idüb şarāb-ı ṭahūr

14 Ne aṣṣı çeng-ṣıfat ẓāhiren rükūᶜuñdan
Dilüñ hevā ṭolu mānend-i sīne-i ṭanbūr

15 Rükūᶜa māᵒil olur ṣanma naḫl-i ḳāmetüñi
Ḫam eyledi ānı bād-ı hevā-yı ḥūr ü ḳuṣūr

[26a]

16 Şühūd-ı pertev-i dīdār-ı yār mümkün iken
Hevā-yı ḥūr u ḳuṣūr eylemek degül mi ḳuṣūr

17 Bilür misin bu bedāyiᶜde mübdiᶜ ü mūcid
Saña ne vecḥ-ile ᶜarż eylemiş cemal ü ẓuhūr

18 Kim itdi Vāmıḳ’ı ᶜāşıḳ cemal-i ᶜaẕrāya
Ne vāḳıᶜaydı Züleyḫā’yı eyleyen rencūr

19 Maḳām-ı Yūsuf kim ḳıldı çāh-ı ẓulmānī
Kim itdi dīde-i Yaᶜḳūb’ı giryeden bī-nūr

20 Kim itdi neşᶜe-i vaḥy-ile mest zenbūrı
Kim itdi mūra Süleymān’ı nuṭḳ-ile meᵒmūr

21 Nedür bu şāhid ü meşhūd u nāẓır u manẓūr
Ḳo ẕāt-ı baḫtı şüᵒūn u ṣıfāta var mı şuᶜūr

22 Nedür merātib-i esmaya vāḳıf oldun mı
Nedür bu naḳş-ı taᶜaddüd ḥurūf u lafẓ u süṭūr

23 Virildi belki berat-ı müsellemi saña
Edīb öñinde olur var-ise ṣuçuñ maᶜẕūr

24 Ne girye-i seḥeri var ne āh-ı nīm-şebī
Dilüñde ᶜīş-i şebāne dem-i ṣabūḥ u saḥūr

25 Elüñden almaġa yüz mekr-ile metāᶜ-ı dili
Zamāne eyledi iḥżār niçe şāhid-i zūr

26 Gel eyle cām-ı Cem ü tāc-ı keyden istiġnā
Ki bezm-i himmetüñe kāse-līs ola faġfūr

27 Şarāb-ı ᶜışḳ-ile raḳṣ idesin olub ḳanzil
Ḳulaġıña çalına şol nefesde kim dem-i ṣūr

28 Ṣafā-yı ḫāṭır-ile ᶜīş-i vāfir ister-iseñ
Baş eğ zamāneye mānende-i ḫūşe-i engūr

29 Eger ki aṣmaz-iseñ gūş-i huşa iy ġāfil
Bu naẓm-ı dil-keşi mānend-i lūlü-yi menşur

30 O nüsḫa-i keremüñ[158] eyle dāmenine niṯār
Ola ki ide seni ᶜayn-i luṭfa manẓūr

[26b]

31 Çıḳardı dür ṣadefi çünki ḳaᶜr-ı deryādan
Ḳomaz kemal-i suḫan ṣāḫibinde naḳṣ u fütur

32 Geçürdi Yūsuf-ı Kenᶜān'ı ḥüsn-i taᶜbīri
Serīr-i Mıṣr'a ᶜalā raġm-i ḥāsidān-ı ġayūr

[158] ND: lücce-i kerem

33 ᶜAle’l-ᶜḥuṣūṣ cebininde her girih olmuş
Nişān-ı żābıṭa-i ḥall-i müşkilāt-ı umūr

34 Cenāb-ı maḥrem-i şāh-ı zamane mīr-i Celāl
Güzin-i zümre-i mevcūd u zübde-i maḳdūr

35 Serā-yı fiṭnatına şāh-ı ᶜaḳl-ı kül-i miᶜmār
Binā-yı rifᶜatine hindū-yi zuḥal müzdūr

36 Fürūġ-ı ẕāt-ı cemīliñ celāl içinde cemal
Ḫaṭuñla āyet-i ḥüsnüñ ḳırān-ı ẓulmet ü nūr

37 Bu mūceb-ile ki cāh u celāl tevᵓemdür
Seni özine ḳarīñ itdiẓıll-i Rabb-i ġafūr

38 Çekildi şarḳ-ile ġarba sefāyin-i naẓmuñ
Saña musaḫḫar olaldan basiṭ-i milk-i buḥūr

39 Şu nameye ki ide feyż-i nāmeye ḳalemüñ
Olur nüfusa baḳā-yı ḥayāt-içün menşur

40 Lebüñde rūḥ-i nebātī ney-i nebāt-ı ḳalem
Ḫaṭuñda ḳūt-i revān sözlerüñ ṣafā-yı ṣudūr

41 Göründi gerçi ki cām-ı cihān-nümāda cihān
Rumūz-ı cān ü cihān ṭabᶜuña degül mestūr

42 Revāyiḥ-i keremüñ şarḳ u ġarba nāşirdür
Seḥerde ᶜazm-i ṣabā vü mesāda seyr-i debūr

43 Beli büküldügi ṭūmār-ı şiᶜrümüñ bu kim
Çeker medāyiḥ-i ḳadrüñ yükin ḳıṭār-ı suṭūr

44 Virürse reşḥa-i luṭfuñ ṭerāvet-i nīsān
Feżā-yı gülşeni ḫuşḳ itmeye dem-i bāḥūr

[27a]

45 Sevād-ı nāme-i medḥüñle ḫāme buldı şeref
Ki şemᶜ-i bezme virür nūr u fer şeb-i deycūr

46 Libās-ı medḥüñ eger virmeseydi zīb-ile fer
Bu deñlü bikr-i maᶜānī ḳalurdı müflis ü ᶜūr

47 İlk maḳāle-i bī-hūdesine ḳılma ḳıyās[159]
Degül durur bu suḫan belki ḥikmet-i masṭūr

48 Leᵒāl-i vaṣfuña gelmez benüm gibi nāẓım
Niteki gerdiş ide sübḥa-i sinīn ü şühūr

49 Egerçi peyrev-i şemᶜ kelam-ı Enverī'yem
Sözüm çerāġı benüm şimdi gün gibi meşhūr

50 Bu ḥüsn-i naẓm-ile Ḥassān olursan iy **Nevᶜī**
Ṣaḳın gözetme ẓahīr olmayınca ṣadr-ı ẓuhūr

51 Çün ide ᶜārif-i āgāh öñünde[160] ᶜarż-ı cemāl
Revā degül ki ola çihre-i hüner mestūr

52 Ḫudā zamanede devletle pāy-dār itsün
Seni çün itdi kefīl-i meṣāliḥ-i cumhur

53 Ṭavāf-ı Kaᶜbe'de nūr-i cemale muntaẓıruz[161]
Bu yolda itdügümüz saᶜyı ḳılma nā-meşkūr

54 Bi-Ḥaḳḳ-ı sūre-i Ṭa-hā vü ḥurmet-i Baṭḥā

---

[159] ND: itme ḳıyās
[160] ND: öñüñde
[161] Mecmuada "munṭaẓıruz" kelimesinde bulunması gereken ilk "z" harfinin noktası eksiktir.

Bi-Ḥaḳḳ-ı nuṭḳ-ı kelim ü bi-Ḥaḳḳ-ı nūr-i Zebūr

21

Berāy-ı Ḳaramānī-zāde Meḥemmed Çelebi Üstād-ı Nevᶜī Efendi Der Ḳudūm-ı ū Bā-Edirne

Feᶜilātün Feᶜilātün Feᶜilātün Feᶜilün
Remel ++--/++--/++--/++-

1 Ḫusrev-i māh olub bir gice Şebdīz'e süvār
Sebze-zār-ı feleği eyler-idi geşt ü güẕār

2 Şuᶜle-i āh-ı dil-i ᶜāşıḳ olub zer ḫāme
Ṭāḳ-ı gerdūna çekilmiş-idi niçe naḳş u nigār

[27b]

3 Çekmege maḥmilini Leylī māhuñ ol şeb
Üştür-i çarḫa şihāb olmış-idi şekl-i mehār

4 Sefer-i milk-i Ḫıṭā'dan mı gelur ḫᵛāce-i Şām
Ki ṭolu nāfe-i müşk oldı ḳamu dār ü diyār

5 Beni ġarḳ itmiş-idi baḥr-i ẓalāmı ḥayret
Bilmeyüb şeş cihetüm şöyle yaturdım

6 Nice luᶜb oldı ki ṭurdı bu ḳader şemᶜ-i nücūm
Ser-nigūn olmuş-iken ṭaşt-ı sipihr-i zer-kār

7 Dem irişdi açalar revzen-i mihri zīrā
Dūd-ile ṭolmış-idi günbed-i çarḫ-ı devvār

8 Nāgehān burḳaᶜ-ı sāmı götürüb bād-ı seḥer
Mihr-i gül-çihre ᶜıyān itdi ᶜarūsī ruḫsār

9 Didiler gūşuma bir ṣavt-ı ṣafā-baḫş-ile kim

Ey ᶜana kuşelerin mesken iden bī-kes ü yār

10 Gözüñ aç gel berü Yaᶜḳūb-ṣıfat aġlama zār
Yūsuf-ı Mıṣr-ı cemāl eyledi ᶜarż-ı dīdār

11 İrdüñ ol istedügüñ gevher-i nā-yāba bugün
Yeter eyle ṣadef-i dīdelerüñ lūlū-bār

12 Yaᶜnī kim ḳılmaġa iḥyā dil ü cān mürdelerün
Ṣıḥḥat-ile gelür ol Ḫıżr u Mesīḥā-kirdār

13 Sākin-i sāḥa-i iclāl Mehemmed Çelebi
Vāriṯ-i şerᶜ-i Nebīᶜ ᶜālim-i ᶜālī-miḳdār

14 Feyż-baḫş-ı çemen-i mekrümet-i faż̧l u ᶜaṭā
Mālik-i milk-i mürüvvet şeh-i iklīm-i vaḳār

15 Kimseler noḳṭa mı ḳor dāᵓire-i faż̧luña kim
Pāy-i pergār-i ᶜuḳūl anda olur kec-reftār

16 Faż̧luñuñ küngür-i eyvānına irişmeye ger
Ḫaşre dek eylese pervāz-ı ṭuyūr-ı efkâr

[28a]

17 Manṭıḳuñ oldı senüñ kâşif-i esrār-ı ᶜulūm
ᶜAceb olmaz dem-i müşgīnüñe dirsem ᶜaṭṭār

18 Nūr-i ḫurşīd-i faż̧īletden idüb kesb-i cemāl[162]
Giceler māh-ṣıfat ṣubḥa dek oldun bīmār[163]

19 ᶜAlem-i ᶜilm-i żiyā-baḫşuñ-ile mihr-miṯāl
Ẓulmet-i cehle zeval irdi nitekim şeb-i tār

[162] ND: kemāl
[163] ND: bīdār

20 Zāde-i fikrüñ-ile ṭabᶜ-ı nesim-āṣāruñ
Ḥiddet-i bād-ı ṣabā ḥālet-i emvāc-ı behār[164]

21 ᶜİlme ser-çeşme olub ẕāt-ı şerīfiñ ḳılduñ
Reşḥa-i fażluñı mīzāb-ı ḳalem birle niṣār

22 Yüzüne urmasa itdükleri iḥsānı gülüñ
Şemme-i luṭfuña beñzerdi birez bād-ı bahār

23 Bilmedi dāᵓire-i ḳadrüñi ḫūrşīd-i felek
Eyledi şaᶜşaᶜdan gerçi ki zerrīn pergār

24 Felek-i rifᶜatüñe çenber-i gerdūn meh-i nev
Meşᶜal-i ᶜizzetüñe ay-ile gün iki şerār

25 Çıḳarur tozunı eflāke anuñ bād-ı ṣabā
Öykünüb ḥükmüñe ger ḥıffet iderse kuhsār

26 Eline alsa olur deste-i gülden cārub
Yoluña olmaġa ferrāş nesim-i gülzār

27 Tūtīyā itmge ḫāk-i rehüñ erbāb-ı naẓar
Göz açub yol gözedür her birisi nergis-vār

28 Gerçi kim bād-ı semūm-ı eṣer-i ḥummādan
Ẕerrece var-idi ḫūrşīd-i[165] żamīriñde ġubār

29 Minnet Allah' kim küḥl[166] oldı yine ᶜaḳd-i küsūf
Burc-i rifᶜatde saᶜādet güni gösterdi ᶜizār

30 Minnet Allah'a kim[167] olub çāh-ı elemden sālim

---

[164] ND: biḥār
[165] ND: mirāt-ı
[166] ND: ḥall

Eyledi Yusūf-ı cān mesned-i ᶜizzetde ḳarār

31 Minnet Allah'a şikest eyledi miḥnet ḳafesin
Geldi pervāza yine ṭūṭī-i şīrīn-güftār

[28b]

32 Nüsḫa-i māhı dem-i tebde ḳoyub içmege āb
Saña ḫūrşīd-i felek ṭās-ı zer itdi iḥżār

33 Rişte yirine çeküb zülf-i ᶜabīr-āsādan
Ḥūrīler baġladı şāḫ-ı gülle[168] Sidre'ye tār

34 Baġlasam olur-idi rişte idüb ḥummāñı
Ġuṣṣadan şöyle żanīf olmış-idi cism-i nizār

35 İrişüb şerbet-i feyyāż-ı şifā-ḫāne-i ġayb
Naẓar-ı luṭf u ᶜaṭā ḳıldı ḳulūb-ı ebrār

36 Bedenüñ var-ise yāḳut-ı muṣaffādur kim
Āteş-i tābiş itmedi hergiz āña kār

37 Żaᶜfdan ḳurtulub oldı bedenüñ tāze vü ter
Nitekim baḥr-i ᶜAden'den çıḳa dürr-i şehvār

38 Ṣanma kim çarḫ-ı murād itdi saña cevr ü cefā
Ġarażı itmek-idi āteş-i mihrin iẓhār

39 Sen degüldüñ çeken ol zaḥmet ü bī-mārlıġı
Cān-ı aḥbāb-idi kim ḫasteñ idi leyl ü nehār

40 Ẕātuñı dīde-i bīnā bilürüz diyü senüñ
Çeşm-i erbāb-ı naẓar giryeden oldı bī-mār

---

[167] "kim" kelimesi ND'de bulunmamaktadır.
[168] ND: şāḫ-ı şecer-i

41 Gül-i ruḫsārıñı teb itmez idi pejmürde
Āteşin esmese āhumla nesīm-i esḥār

42 Sūziş-i nār-ı firāḳ-ı ruḫ-ı gül-gūnuñdan
Gözlerüm lāle-i sīrāb-idi dāġum gülnār

43 İḫtişār it sözi demdür ṣadef-i ṭabʿuñdan
Nevʿīyā ola duʿā dürleri yolunda niṯār

44 Nitekim tāb-ı teb-i mihr-i ʿiẕār-ı gülden
Ola bī-mār şifā-ḫāne-i gülşende hezār

45 Ḥikmet-i Bārī ile ṭabʿ-ı çehār erkānuñ
İʿtidāl üzre ola nite ki eyyām-ı bahar

[29a]

22

Berāy-ı Vālide-i Sulṭān Meḥemmed

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel -+--/-+--/-+--/-+-

1 Ḥall ü ʿaḳd-i milk ü millet dürr-i dendānıñdadur
Dillerüñ cemʿiyyeti zülf-i perīşānuñdadur

2 Ḳuvvet-i tefrīḥ-i dil ḫāṣiyyet-i defʿ-i ḥazen
Ḫātemüñde derc olan yāḳūt-ı rummānuñdadur

3 Aña nisbet bir siñek ḳadrince yoḳ Sīmurġ-ı Ḳāf
Ḳuvvet ü fer kim senüñ perr-i mekesrānuñdadur

4 Ḳur kemān ebrūlaruñ gönder nişān-ı devlete
Ol sihām-ı salṭanat kim kīş ü ḳurbānuñdadur

5 ʿUḳdelerdür dāmen-i pāk-i libās-i ʿişmete

Cevheri her dügme kim ṭavḳ-ı girībānuñdur

6 Ḳāmet-i serv üzre ḳonmuş al ṭūṭīler midür
Āteşin her laᶜl kim ol sebz ḳaftānuñdadur

7 Ṭavr-ı şāhī baydaḳ-ı ḫāl-i siyāhuñda tamām
Pīl-bend-i salṭanat ferzīn-i fermānuñdadur

8 Āb-ı rūy-i salṭanat yolunda ḫarc it ṣu gibi
Kīse-i māl-i memālik çünki heb yanuñdadur

9 Refᶜ-i kesr itse n'ola ᶜadl-ile teᶜnīṣüñ senüñ
Himmet-i merdānı teẕkīr eylemek şānuñdadur

10 Bir nefes āsūdelik var-ise ḫalḳ-ı ᶜāleme
Heb seniñ ol sāye-i serv-i ḫırāmānuñdadur

11 Sünbülüñ tuġrā-yı menşūr-i cemāl-i salṭanat
Fülfülüñ ol zühredür kim māh-ı tābānuñdadır

12 Devlet-i dünyāyı dirler fi'l meẕel bir ān imiş
Nāẓır oldum ol daḫī heb ḥusn-ile ānuñdadur

13 Ḳaṣr-ı Belḳīs-i āb üzre naḳş-ı bī-baḳā
Cümle zīr-i ḫātem-i mühr-i Süleymān'uñdadur

[29b]

14 Żabṭ u tesḫīr-i felek fermān-ı insān u milk
Cümlesi heb ḥalḳa-i ᶜunvān-ı dīvānuñdadur

15 Elde furṣat var-iken māh u süreyyādan geçür
Ṭob u çevgān çün senüñ zülf ü zenaḫdānuñdadur

16 Mūy-i müşīgünüñdedür zencīr-i tesḫīr-i Ḫoten
Ḥükm-i iḳlīm-i Ḫıṭā heb ḫaṭṭ-ı reyḥānuñdadur

17 İstiḳāmetle zebūn itmek cihān firᶜavnını
Şimdi s̱üᶜbān-ı ᶜaṣā-yı dest-i derbānuñdadur

18 Medd ü cezr-i niᶜmet-i bād-ı hevā-yı milk ü cāh
Kāse-i deryüze-i deryā-yı iḥsānuñdadur

19 Yüzine gül ᶜālemüñ kim ᶜālemüñ gülsün yüzi
Sūr u şādī heb senüñ gül-berg-i ḫandānuñdadur

20 Pādişāh-ile beni ḥaşr eylemezseñ bir nefes
Rūz-ı maḥşerde elüm vallahi dāmānuñdadur

21 İḫtirāz it aña teᵓṣīr itmesün ᶜaynü'l-kemāl
ᶜĀlemüñ heb gözleri ᶜunvān-ı aᶜyānuñdadur

22 Naẓm u ne s̱rin siḥr-ile efsūn ider **Nevᶜī** velī
N'eylesün ammā e s̱er ṣıdḳ-ile īmānuñdadur

23 İşigüñde dāᶜī-yi maḳbūlüñ olmaḳdur murād
Murġ-ı dil ṣanma firāz-ı ṭāḳ-ı eyvānuñdadur

24 Sīneme ateş ṣalub mihri meh-i tābānuñuñ
Ḫāṭırum pervāne-veş şemᶜ-i fürūzānuñdadur

25 Vird ü ẕikrüm heb duᶜā-yı devletüñdür ṣubḥ u şām
Çün meges dāᵓim süveydā-yı dilüm ḫᵛānuñdadur

26 Pīrlikde baña bu keyfiyyet-i naẓm-ı suḫan
Bāde-i laᶜlüñle nār-ı çeşm-i mestānuñdadur

27 Ḥaḳ Teᶜālā ḳadr-i nān ü niᶜmetüñ ḳılsun mezīd
ᶜĀlemüñ göñli gözi çün sufra-i nānuñdadur

[30a]

28 Ḥaḳ teᶜālānuñ yem-i cūdundan alsun feyżini
Ol nemek kim kefçe-i baḥr-i nemek-dānuñdadur

23

Berāy-ı İbrāhim Paşa Der Ḳudūm-i Avāz-ı Sefer-i Egrī

Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün
Hezec +---/+---/+---/+---

1 Saᶜādetle gelen iy dil meger ol ṣadr-ı aᶜlādur
Mücāhid fī sebīli'llah İbrāhim Pāşā'dur

2 Vezāret mührine ḫātem saᶜādet ṣadrınuñ rūḥi
Ẓafer menşūrına ebrūları vechinde ṭuġrādur

3 Ẓalām-ı küfr-i ġarbı bir nefesde eyledi zāᵓil
Mücellā tīġına dirsem n'ola māh-ı şeb-ārādur

4 Cihād-ı zümre-i küffāra olmışdur kemer-beste
Yanunda ṣalınur bir nev-cüvān-ı rāḥat-efzādur

5 Kerem-baḫşende luṭfı meyve-i bāġ-ı cinānīdür
Ḳadi bir ᶜālem-i bālāda bitmiş naḫl-i ṭūbādur

6 Naẓīrin görmedi kimse meger āyīnede ᶜaksin
Kerem-sāz u hüner-bīn olmada bī-miṯl ü hemtādur

7 Müşīr-i milk-i dünyādur Niẓāmü'l mülk-i Selçūḳī
Anuñ ẕāt-ı hümāyūnı niẓām-ı dīn ü dünyādur

8 Vezāret mührinüñ naḳş-ı ḳabūle müstaᶜidd olmış
Riyāżat āteşinde mūm olan cism-i muṣaffādur

9 ᶜArūs-i devletüñ mührı ezelden ḫaḳḳıdur anuñ

Degül her ṣadra lāyıḳ fetḥi müşkil bir muᶜammādur

10 ᶜAceb hercāyi dilberdür gelür her sīneye ammā
Kimine daġ-ı ḥasretdür kimine verd-i raᶜnādur

11 Zamān-ı gül gibi yıllar geçer ol māh-rū gelmez
Gelürse devr-i gül deñlü ḳarār itmez temāşādur

12 Şecāᶜat vaṣfın ol ḳılmışdı ḥarb-i ḳalᶜada iṯbāt
Ki ceng-i tīġ aña nisbet neşāṭ-ı cām-ı ṣahbādur

[30b]

13 Şehādet aña şerbetdür cerāḥat merhem-i rāḥat
Livā-i rumḥ aña bir pāye-i maḳbūl u āᶜlādur

14 Vezīrüñ ḫidmeti ammā bilünmez eski ᶜādetdür
Kemālin kimse görmez ççöpçe noḳṣānı hüveydādur

15 Zamāne ḫalḳı hergiz seçmez oldı ḥaḳḳı bāṭıldan
Baḫīl-i devletüñ renc-i ḥasedden çeşmi aᶜmādur

16 Tamām itmişdür ol heb ḫidmetin erkān-ı İslām'uñ
Anuñdur her ṣuver ẓāhirde ṣanmañ faẓla maᶜnādur

17 Żarar virdi ᶜadū-yı cünd-i İslām'a perīşānlıḳ
Ki olur her pāre bir nişter şikest-i şekl-i mīnādur

18 ᶜAcebdür kim perīşānlıḳda ḥāṣıl oldı cemᶜiyyet
Bilindi żıdd-ı eşyā ṣanduġuñ heb ᶜayn-i eşyādur

19 Taᶜāḳub itdügi ᶜusr-ile yüsrüñ remz-i ḫikmetdür
Ki sırrı ᶜālem-i kevn ü fesāduñ bunda peydādur

20 Ḳılıç māhīlerine şest idermiş sīnesin aᶜdā
Gören ol leşkeri dir bir ᶜaceb mevvāc deryādur

21 Virürken ḳalbe ᶜanber ḳuvvetin ġāzīlerüñ ḫākī
Dimāġında olan ḫaṣm-ı sefīhüñ ḫām sevdādur

22 Mübeddel oldı nūra āḫır oldı keşret-i ẓulmet
Bu maᶜnī ḫāṭırumda noḳṭa-i ḫāl-i süveydādur

23 Nitekim ṣubḥ-ı ṣādıḳ sancaġın refᶜ eyleyüb ḫūrşīd
Seḥerden fetḥ-i milk-i ẓulmet-i ġarba müheyyādur

24 Cihāduñ kesr-i aṣnām-ı cünūd-ı müşrikin olsun
Duᶜāmız **Nevᶜiyā** budur ḳabūl idici Mevlādur

ḤARFÜ'L SĪN

24

Berāy-ı Sulṭān Selīm Ḫān "ᶜAleyhi'r-Raḥme Ve'l Ġufrān"

Mefāᶜilün Feᶜilātün Mefāᶜilün Feᶜilün
Müctes +-+-/++--/+-+-/++-

1 Kitāb-ı faṣl-ı bahāra idüb naẓar nergis
Çerāġını çıḳarur ṣubḥa giceler nergis

[31a]

2 Meger ki dīde-i bīdārı göreydi dīdārı
Başını şeyḫ-i murāḳıb gibi eger nergis

3 Şükūfe mecmaᶜınuñ ḥoḳḳa-bāzıdur beñzer
Ki luᶜb-ile deheninden ṣaçar şerer nergis

4 Henüz beyża iken iᶜtidāl-i faṣl-ı bahār
Görüñ ne mertebedür açdı bāl ü per nergis

5 Ḳızıl külāh-ile devşürmedir gül ü lāle
Geyer yeñiçeriler gibi tāc-ı zer nergis

6 Gider öñünce ᶜarūs-i gülüñ çemenlerde
Başı legençelü ḳulluḳçıdur meger nergis

7 ᶜAceb mi ṣubḥ olıcaḳ ser-girān ḫᵛāb olsa
Ki yummadı gözini gice tā-seḥer nergis

8 Pür oldı zemzeme-i ᶜandelib-ile gülşen
Çekerse tañ mı eger zaḥmet-i seḥer nergis

9 Vilāyet açdı yeñiden meger ki şāh-ı bahār
Esīr olub ṣatılur şimdi der-be-der nergis

10 N'ola ṣararsa yüzi cismi lāġar olsa eger
Ki bir yıl oldı çeker miḥnet-i sefer nergis

11 Henüz içer ḳadeḥi gitmemiş hevāsı daḫı
ᶜAṣā vü tāc-ile pīr-i sefīd ser-nergis

12 Miṯāl-i sīm ü zer ü dest-i cūd-ı ḫān-ı Selīm
Bir iki laḥẓa ḳarār eylemez geçer nergis

13 ᶜAṭā-yı sīm ü zerinden[169] ḥicāb idüb ḳılmaz
Yüzine ṭoġru başın ḳaldırub naẓar nergis

14 Nüfūs-ı nāmiyede feyż-i cūdı şāmil iken
Revā degül ola ḫoş-būy u bī-ṣemer nergis

15 Yüzini ehl-i naẓarlar ḳapuñda ḫāk itdi
Şu vech-ile vārın kūyuña baṣar nergis

[31b]

16 Baṣīret ehli degül mi gözin diküb ḫāke

[169] ND: "sīm u zerinden" yerine "cūd-ı kefinden"

İziñ ġubārını iksīr-i zer sezer nergis

17 ᶜAceb degül cigeri dāġ olursa lālelerüñ
Ki maẓhar-ı naẓar-ı şefḳat oldı her nergis

18 Nesīm-i terbiyetüñ esse ḫāk-i gülzāra
Bitüre jāle güher gül semer ḥacer nergis

19 Olursa ḥāline ᶜayn-ı ᶜināyetüñ nāẓır
Ola zamānede gün gibi muᶜteber nergis

20 Henüz olmaz-idi ṣaḥn-ı gülşene dāḫil
ᶜİnāyetüñ naẓarı olmasa eger nergis

21 N'ola dikilse gözüm ol cenāb-ı ᶜāliye
Ki bu muᶜāmeleden itmedi żarar nergis

22 Gözüm yaşıyle ruḫ-ı zerdüm ideyin iẓhār
Çün itdi sīm ü zerin bāᶜiṣ-i naẓar nergis

23 Reva degül yüzüni ide ḫāk-i der Nevᶜī
Ola bu çihre-i zerd-ile tāc-ı ser nergis

24 Nite ki ṣaçan çemende libās-ı sebz giyüb
İde nesīm-i bahār-ile cilveler nergis

25 Hemīşe ḫurrem ü ḫandān olub gül-i baḫtuñ
Sarāyuña ola cārub-i ḫāk-i der nergis

FĪ ḤARFÜ'L LĀM

25

Berāy-ı Tehniyet-i Cülūs-ı Sulṭān Murād "ᶜAleyhi'r-Raḥme"

Mefāᶜilün Feᶜilātün Mefāᶜilün Feᶜilün

Müctes +-+-/++--/+-+-/++-

1 Meger ki çekdi ḳulaġın mübeşşir-i iḳbāl
Şafaḳda ḫayli ḳızarmış göründi gice hilāl

2 Şafaḳ degül ḥareketden ḳızardı rūy-i felek
Zamān-ı salṭanat-ı şāha itdi istiᶜcāl

[32a]

3 Ẓalām-ı çeşme-i ḫayvān-idi meger ol şeb
Ya çīn-i ṭurra-i ḥūrī ya misk-i nāfe-i ġazal

4 ᶜArūs-i devlete meşşāṭa-i zamāne yaḫūd
Ġubār-ı maḳdem-i şāhiden itdi müşgīn ḫāl

5 Çün irdi vaḳt-i seḥer ṭoġdı nūr-i mihr-i ẓafer
Şaçıldı reşḥa-i raḥmet döşendi natᶜ-ı nevāl

6 Göründi ṣūret-i şādī hezār cilve-ile
Zamāne āyinesinden silindi jeng-i melāl

7 Bu demler içün idi devr-i sāġar-ı gerdūn
Bu günler içün idi heb bu gerdiş-i meh ü sāl

8 Nedür bu ṣoḥbet-i şādī nedür bu ᶜīş ü ṭarab
Nedür bu ḥusn ü leṭāfet nedür bu zīb ü cemāl

9 Nedür bu ṭalᶜat-i ḥūrşīd ü fiṭnat-ı Cemşīd
Nedür bu ḥaşmet-i İskenderī vü heybet-i Zāl

10 Nedür bu devr-i ṣafā baḫş u meclis-i ḫurrem
Nedür bu bī-meyi vü[170] muṭrib sürūd-i neşᵓe vü ḥāl

[170] ND: heyhey-i muṭrib

11 Zamāne rām u zemīn şād-gām u baḫt be-kām
Cihān-ı muṭīᶜ u melek bende vü felek meyyal

12 Meger ki nevbet-i devr-i Murād Ḫān oldı
Baş egdi ḳullıġına ser-keşān-ı cāh u celāl

13 Medār-ı maḳṣad-ı āfāḳ u zübde-i ᶜālem
Güzīn-i zümre-i ādem güzīde-i emṯāl

14 Dilīr-i ᶜarṣa-i devlet emīr-i rūy-ı zemīn
Yegāne-i ḫulefā ẓıll-i īzid-i müteᶜāl

15 Gülüb açıldı cihān ġonçe gibi şād oldı[171]
Görünce ṭalᶜat-i mihr-i saᶜādetüñde kemāl

16 Yitişdi dehre meger behre feṭḥ ü naṣbuñdan
Ki ḳāmeti elife döndi yā iken fi'l-ḥāl

[32b]

17 Çün itdi taḫtı senüñ hāk-i maḳdemüñ teşrīf
Bitürdi feyż irişüb çūp-i taḫta tāze nihāl

18 Bir elde ḫātem-i devlet bir elde tīġ-i ẓafer
Musaḫḫar oldı saña milket-i yemīn ü şimāl

19 Senüñ yed-i ẓaferüñ müşt-ile ider hāmuñ
Ser-i ᶜadūya eger miġfer olsa kūh-miṯāl

20 Taḥammül eyleyimez bildi zūr-i bāzūña
Çekildi çarḫ-ı berīne kemān-ı Rüstem-i Zāl

21 Degüldür ebr-i siyeh nev-bahār-ı ᶜadlüñde
Ferāġ-ı ḫāṭır-ile jeng ṭutdı tīġ-ı ḫayāl[172]

[171] ND: şādiden
[172] ND: cibāl

22 Amān-ı luṭfuñ-ile şekl-i āşiyān itdi
Tezerve pençesini bāz-ı āhenīn-çengāl

23 Ḫuşūmeti gidereüb ḳān yalaşdı kebk-ile bāz
Alışdı şīr ü şeker gibi nerre-şīr ü ġazāl

24 Zemīne şefḳat-i ᶜadlüñ şu deñlü kāmil[173] kim
Ḫorūs-i berreye dik gelmez olmazdı[174] gürg ü şeġāl

25 Semāda bāz-ile bāzīçe eyler oldı ṭuyūr
Küleng pençe-i şāhīden[175] oldı fāriġ-bāl

26 Ḳoyub sipihri eger yüz süreydi işigüñe
Ne māha naḳş irişürdi ne āfitāba zevāl

27 Ḫacelāt-ı kef-i cūduñla mużṭarib deryā
Ḥicāb-ı ḥilm ü vaḳāruñla kūh ṣāmit ü lāl

28 Dür-i kelāmuña beñzer güher görülmedi hīç
Bilindi kim çoġ-imiş şeh ḫazīnesinde leᵓāl

29 Ṣalāḥ u maᶜdeletüñ virdi dehre fevz ü felāḥ
Mübeddel oldu ṣalāḥ-ile ṣulḥa ceng ü cidāl

30 Zamāne fāriġ u āzāde devr-i ᶜadlüñde
Zemīñ ṣafā-ile meşġūl ü ᶜīş-i māl-a-māl[176]

31 ᶜAṭā-ile kereme şöyle naṣb-ı nefs itdüñ
Kesildi dest-i ṭamaᶜ refᶜ olundı resm-i sūᵓāl

[33a]

[173] ND: şāmil
[174] ND: oldı
[175] ND: şāhinden
[176] ND: māl-ü-menāl

32 İrişdi menzīle tīr-i murādı her kişinüñ
Baña gelince velī itdi rūzgār ihmāl

33 Ümīd-i ᶜīd-i viṣāl-ile nār-ı faḳr u firāḳ
Biribirin müteᶜāḳıb miṯāl-i ṣavm-ı viṣāl

34 Çenār destine beñzerdi yufḳalıḳda elüm
Velīk bād-ı hevā ḳılmış ānu māl-ā-māl

35 Nuḳūd-i ᶜömr ise ey aḳçası gibi nāḳış
Ġam-ı ḳuṣūr-ı nevāl-ile cismim[177] olmada nāl

36 Hemīşe ḫār-ile ḫasler yolumda dāmen-gīr
Meger ki cāme-i peşmīneden açam per ü bāl

37 Şular ki māżī-ile ḥālden ḫaberleri yoḳ
Ḳażā vü medrese anlara eyler istiḳbāl

38 ᶜAyār-ı nāḳış-ile niçe ṭabᶜı nā-mevzūn
Virür kelāmına teᵓṯīr-i naẓm-ı Ḫᵛāce Kemāl

39 Benüm muḥaṣṣal-i kesbüm muḳaddemāt-ı cedel
Benüm netīce-i şuġlüm taṣavvurāt-ı muḥāl

40 Kemāl-i şānuma şāhid yeter sözüm ki olur
Ṣalāḥ-ı Meryem'e nuṭḳ-ı Mesīh istidlāl

41 Muᶜīnum ol ki olam erbaᶜīnden ḫāric
Muᶜīnuñ ola şehā himmet-i gürūḫ-i ricāl

42 İrişdi pāye-i pencāha pāy-i aḳrānum
Revā mı çille-i zilletde ben ḳalam pāmāl

[177] ND: cism

43 Ḳo gel ḥikāyet-i māżī-i sen çünkim
Rikāb-ı ᶜizzetine ᶜarż olundı ṣūret-i ḥāl

44 Niteki vaḳt-i seḥer şāh-ı kişver-i ḫāver
Kevākib içre bula salṭanatda istiḳlāl

45 ᶜİdād-ı leşkerüñe ḥaḳ virüb şumār-ı nücūm
Nücūm-ı leşkerüñ olsun rücūm-i ehl-i ḍalāl

[33b]

26

Berāy-ı Ḳaramānī Aḥmed Efendi Birāder-i Üstād-ı Nevᶜī Efendi "ᶜAleyhi'r-Raḥme"

Feᶜilātün Feᶜilātün Feᶜilātün Feᶜilün
Remel ++--/++--/++--/++-

1 Ḳılmaġa şāh-ı bahār emrini icrā sünbül
Ṣafḥa-i gülşene çekdi yine ṭuġrā sünbül

2 Eline nīze alub başına giymiş miġfer
Kim ola ṣaf-şiken-i leşker-i sermā sünbül

3 Eylemiş kīsesini dest-i seḫā-ile nīgūn
Jālenüñ aḳçaların ḳılmaġa iᶜṭā sünbül

4 Māᵓī destār ṣarub başına yaḳmazdı buḫūr
Gülsitān olmasa büt-ḫāne vü tersā sünbül

5 Nev-bahār oldı diyu ᶜīş ider erbāb-ı çemen
Dikdi gül bezmine bir naḫl-i dil-ārā sünbül

6 Bezm-i gülşende olur mıydı perīşān-destār
Mest olub itmese ezhār-ile ġavġa sünbül

7 Der-meyān itdi levendāne çeküb dāmenini
Ṣaḥn-ı gülzārı gelüb ḳıldı temāşā sünbül

8 Şöyle pür eylediler sebze vü sünbül bāġı
Oldı ṣan berg-i çemen māhī vü deryā sünbül

9 Ebr-i nīsān-ı ᶜaṭāsıyla ne ḥikmetdür kim
Jālelerden bitürür lūlü-yi lālā sünbül

10 Ḳılmasa zīver eger māşiṭa-i iḥsānı
Bulmaz-idi bu ḳadar çihre-i zībā sünbül

11 Yaᶜnī Aḥmed Çelebi şems-i felek-rifᶜat kim
Çemen-i ᶜizzetine ᶜaḳd-i s̱üreyyā sünbül

12 Sebze-zār-ı şeref ü ḳadrine encüm jāle
Gülşen-i devletine ebr-i güher-zā sünbül

13 Görünen ebr-i felek ṣanma nem-i[178] cūdından
Bitürür ṣayf u şitā gülşen-i haḍrā sünbül

[34a]

14 Ḳaṭre-i luṭfunı beẕl itse seḥāb-ı niᶜamı
Pür ola berg-i çemen yirine ṣaḥrā sünbül

15 Varaḳ-ı sebz-ile gülşende ṭutar çīnī devāt
Ġarażı buña ide vaṣfuñı inşā sünbül

16 Beñzedürdüm ten-i ḫoş-būyuña nāzükligini
Çekse ger sencileyin ḳāmet-i bālā sünbül

17 Hem-nefes ola eger nefḥa-i cūd u keremüñ

[178] ND: yem-i

Mürde iḥyā ide mānend-i Mesīḥā sünbül

18 Lāle-veş daġ urına sūzīş-i güftārumdan
Baġda bu ġazeli deñilse cānā[179] sünbül

19 Olımaz kākül-i ḫoş-būyuña hemtā sünbül
Yunsa müşg-ile gülāb-ile ser-ā-pā sünbül

20 Müjeñüñ öykünmez tīġine ḳaṭᶜā sünbül[180]
Beñzemez zülf-i dil-āvīzüñe aṣlā sünbül

21 N'ola ser-sebz ola ger sāye-i zülfüñde ḫaṭuñ
Ḫūb olur perveriş-i ebr-ile zīrā sünbül

22 Eyleseñ baġa gelüb mūy-i semen-būyuñı ᶜarż
Ḳızara şerm-ile çün lāle-i ḥamrā sünbül

23 Şevḳ-ile sīnesini itmez idi yir yir çāk
Olmasa bencileyin ᶜāşıḳ-ı şeydā sünbül

24 Yaraşur vaṣf-ı ḫaṭ-ı ᶜārıż-ı dil-cūyuñda
Bitüre gülşen-i ṭabᶜum niçe raᶜnā sünbül

25 Götürülse nola baş üzre bu naẓm-ı rengin
Eylese başları üzre yiridür cā sünbül

26 Ġayrılar vaṣfuñı Nevᶜī gibi rengīñ idemez
Ki bitürmez güli gül[181] şūre vü ḫārā sünbül

[34b]

27 Tā ki ser-sebz ola bu naḫl-i gülistān-ı vücūd
Ola bustān-ı cihāna çemen-ārā sünbül

---

[179] Mecmuada "deñilse cānā" şeklinde okunan kısım ND'de "eylese işġā" şeklinde okunmuştur.
[180] ND: ḫançer
[181] ND: ter

28 Yaḳa düşmenlerüñüñ başına odlar lāle
Ser-i aᶜdāña ṣala sūriş ü ġavġā sünbül

27

Berāy-ı Vezīr-i Aᶜẓam İbrāhīm Paşa

Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilün
Remel -+--/-+--/-+--/-+-

1 Būy-ı ḫulḳuñdan iderse şemmesin iẓhār gül
Nār-ı Nemrūd'ı Ḫalīl'e göstere envār gül

2 Pertev-i mihrüñ vücūdından bedīdār eyledi
Ṣubḥ-dem ḫᵛāb-ı ᶜademden çün bīdār gül

3 Sīnesinde dāġ-ı sürḫı gül gibi şāhīd yeter
Olmasun keyfiyyet-i mihrüñ senüñ inkār-ı gül

4 Ṭalᶜat-ı mihr-i cemālüñden ḥicāb eyler meger
Gösterür ᶜuşşāḳa ancaḳ yılda bir dīdār-ı gül

5 Zāᵓil itmeye ḥicāb-ı nisbet-i ḫüsnin saña
Günde biñ kez eylese cürminden istiġfār gül

6 Bāġa var sen ġonceler ṣūḳ-ı kūşe-i destāruña
Sen gül-i raᶜnāyı itsün zīnet-i destār gül

7 Zīnet-i bāb-ı serā-yı şāhide gül mīḫ olur
Gülşen olsa nola ḳaṣr-ı şāh u zer mismār gül

8 Cünd-i sermā üzre leşker çekdi ezhār-ı çemen
Sūsenüñ tīġın ḳuşandı olmaġa serdār gül

9 Ġonçeler oldı lisān āṣār-ı ṣunᶜ’ullāhdan
Ṣūret-i girdāb-ı baḥr-ı lüccetü’l-ebrār gül

10 Manṭıḳ-ı ᶜAṭṭār oḳur evrāḳ-ı gülden ᶜandelīb
ᶜArż ider mażmūn-ı şiᶜr-i Ḳasımu’l-Envār gül

[35a]

11 Luṭf-i ṭabᶜı Ḫażret-i Pāşā’dan alsun dest ü bāġ
Seng-i ḫārādan ḳopup sünbül bitürsin bāġ-ı[182] gül

12 İᶜtidāl-i luṭfına olsa anuñ bir kez ḳarīn
İde peydā bīd-ile ᶜarᶜar şükūfe bār gül

13 Lāleyi lala güli şāh eyleyelden bāġbān
Bülbül-i zārī nedīm-i ṣoḥbet-i dīdār gül

14 Ḳopmadı bir saña beñzer Āṣaf-ı rūşen-żamīr
Nitekim Sulṭān Meḥemmed gibi bir ḫünkār gül

15 Şevketüñ dürdi esāṭīr-i ᶜiẕāmuñ defterin
Berg-i lāle ṭayy olur setr ide tūmārı gül

16 Sīnesine her seḥer bir ġonçe-i raᶜnā çeker
ᶜĀrif-i resm-i ẓarāfet ehl-i dil dildār gül

17 Samīrīler gibi ṣarmış başına destār-ı sürḫ
Sünbülüñden oldı beñzer beste-i zünnār gül

18 Jāleden ter düşmesün diyü götürür dāmenin
Ġonçelerdür cāriye sulṭān-ı devlet yār gül

19 Bir pula almaz muḥabbetsüz cemāli ehl-i dil
Cevher-i ḫüsnin bizimle itmesün bāzār gül

[182] ND: yār-ı

20 Ḫayli demdür bülbül-i zāruñ geçer Nevᶜī senüñ
Ḥaşe li’llāh kim ide bülbüllerini zār gül

21 Ġonçe-veş ṭayy itmeyüb mihr ü vefā ṭūmārını
Luṭf idüb anuñ yüzine gül gibi tekrar gül

22 Nitekim bezm-i çemende sürülüb devrān-ı gül
Ġonçeler ola ṣurāḫī sāġar-ı devvār gül

23 Ṣubḥ-dem olduḳça ebr-i nev-bahārı jāle-bār
Aġlasun düşmenlerüñ sen gül gibi her bār gül

[35b]

FĪ ḤARFÜ’L MİM

28

Berāy-ı Sulṭān Mehemmed Ḳudūm-i Āvāz-ı Sefer-i Egri

Mefāᶜilün Feᶜilātün Mefāᶜilün Feᶜilün
Müctes +-+-/++--/+-+-/++-

1 İrişdi ḳaṣr-ı Ḫavernaḳ’da revnaḳ-ı eyyām
Ki żabṭ-ı gūr-ı ᶜadūya bulundı bir Behrām

2 Zehī ḫuceste mekān ü zamān-ı emn ü ferāġ
Zehī ḳudūm-i mübārek duḫūl-i dār-ı selām

3 Küᵓūs-ı ᶜişrete tebdī olundı kūs-i raḥīl
Dimāᵓ-i kelle-i aᶜdā yirine māᵓ-i müdām

4 Zamān-ı devlet-i Sulṭān Meḥemmedī’dür kim
Zamāne serkeşini eyledi rikābına rām

5 Niçe zamān-idi bu mīşenüñ sibāᶜından
Şerīᶜat olmuş-idi ḫūn-ı mīşe ḥükm-i ḥarām

6 Ġazāle pençe-i şīr olmuş-idi şāne-i mūy
Ḥüsām ü tebrini atmışdı ḫāke Rüstem ü Sām

7 Biri biri ile kühsār içinde ḳan yalaşub
Bürāder olmış-idi şāhbāz ü kebk ü ḥamām

8 Egerçi ṣūret-i selm ü ṣalāḥ ẓāhir idi
Fesād-ı ᶜāḳıbetinden olurdı būy meşām

9 Mizāc-ı ᶜālemde gelmişdi iḫtilāl ü fesād
Emīr-i ḳāhire muḥtāc idi ṣalāḥ-ı enām

10 Fütūr-ı silsile-i devlete bi-ḥamdi'llah
Bu dürr-i tāc-ı ẓafer virdi ḳuvvet-ile niẓām

11 Geçürdi cümle ḳılıçdan cünūd-ı küffārı
Ṣırāt-ı tīġı ḳāmet ḳopardı ḫaṣma tamām

12 Ebu'l-cihād laḳabı aña gökden indi bugün
Egerçi bir de Ebu'l-feṭḥ diyü ḳonadı ḥaddine nām

[36a]

13 Muḳābil olmaduġı leşkerüñ meger ol kim
ᶜAdū yirine ṣayılmadı ol cünūd-ı liˀām

14 İderdi gün gibi şeh ḍarb-ı dest-ile teshīr
Gürūh-ı ġarba ḳılıç çekmese sipāh-ı ᶜavām

15 Ḥużūrı uçmış idi murġ-ı rūḥ-ı aᶜdānuñ
Mecāl olur mı seyr-i sehim ü nīzede ārām

16 Ser ü siper ki muḳaddem döküldi maᶜrekede
ᶜAceb degül ki dökilür şikāra dāne vü dām

17 Öñine baḳma işüñ fikr-i ᶜāḳıbet eyle
Ne var teḳaddüm-i s̱erden olunca ḫayr ḫitām

18 Resūl-i Ḥaẓret-i Bārī Muḥammed-i ᶜArabī
Ki mā-rameyte ile ṣaçdı rūy-ı ḫaṣma ḳatām

19 Bu sırrı saña "elem neşraḥ" ile şerḥ itdi
Zamān-ı ᶜusrī ḳılub vaḳt-i yüsr-ile itmām

20 Mübeşşirāt-ı melāᵓik bu vaḳti bilmek içün
Atardı rumḥ u sihām ile ḳurᶜa-i ilhām

21 Çü düşdi sehm-i ẓafer pādişāh-ı devrāna
Naṣīb-i cünd-i ᶜadū oldı zaḫm-ı rumḥ-ı sinān

22 Oḳurdı "inne meᶜa'l-üsri yüsran" āyetini
Lisān-ı ᶜaẕb-ile āfāḳa rumḥ u tīr ü ḫüsām

23 Şehā sürūr-ile iḳbāl-ie ṣafā geldüñ
Cemāl-i pāküñe müştāḳ idi ḫavaṣṣ u ᶜavām

24 Ḥadīd-i tīġ ile yeᶜcūc-ı ḫaṣmı menᶜ itdüñ
Mi s̱āl-i sedd-i Sikender ṭutub s̱ebāt ü devām

25 Ḳarīnuñ oldı ẓafer ey mücāhid-i ekber
Hemīşe ġāyib erenler ḫużūruñ ide maḳām

26 Bu müjde rūḥını Sulṭān Murād'uñ itsün şād
Cenāb-ı merḳad-ı pākine biñ dürūd ü selām

27 Mübārek ide Sitanbūl'a maḳdemüñ Mevlā
Ṣalāḥ u ṣulḥa mübeddel ola fesād-ı enām

[36b]

28 Beden ki olmaya rūḥi mizācı fāsid olur
Ki tende cān gibidür pādişāh-ı nīkü-nām

29 Pür eyledüm dür-i medḥüñle gūş-ı āfāḳı
Henüz yoḳ daḫī silk-i maᶜīşetümde niẓām

30 Ġınā-yı ᶜīş ü ḥayātum şarāb-ı zehr-i emel
Zülāl-i ᶜāfiyetüm ḳahr-ı dehr-i nā-fercām

31 O pādişāh kim itdi cihānı yoḳdan var
Ḳodı netīce-i nuṭḳ-ı femüñde mīm-i merām

32 Ne var bu bendeyi ḳılsañ ḳarīn-i silk-i ḳabūl
İdüb anı şeref-i ḥiẕmetüñle istiḫdām

33 Niteki ġuṣṣa vü şādī vü girye vü ḫande
Biri birin müteᶜāḳib ola ṣabāḥ-ile şām

34 Saᶜādetüñ güneşi hergiz olmaya gārib
Ṣabāḥ-ı devletüñe virmeye keder aḫşām

35 Ṣabāḥ sancaġın āfāḳa dikdügünce Ḫudā
Livā-yı ḳāmetiñi ide rāyet-i İslām

29

ᶜĪdiyye Berāy-ı Siyāvuş Pāşā

Mefᶜūlü Fāᶜilātü Mefāᶜīlü Fāᶜilün
Mużāriᶜ --+/-+-+/+--+/-+-

1 Her yıl başında māh görüb ᶜīd ider ᶜavām
Göster ḳaşuñ ki ᶜīd ide erbāb-ı dil müdām

2 Ebrūlaruñ kemānına nisbet hilāl-i ᶜīd
Güyā ki bir yabana atılmış şikeste cām

3 Vaḳt-i şikest-i rūzeye eyler işāreti
Çeng-i ḫamīde-şekl ile güyā meh-i ṣıyām

4 Çıḳdı kenāra māhī-i sīmin degül hilāl
Beñzer temevvüc itdi bu deryā-yı nīl-fām

5 Şest-i hilāli sāḥil-i deryāya ṣaldılar
Çün yuṭdı mihr yūnusını māhī-i ẓalām

[37a]

6 Ya pīr-i çarḫ ẓāhir idüb ḥācib-i sefīd
Ṭaġıtdı sünbül ü semenin nev-ᶜarūs-ı şām

7 Reᵓy-i münīri pertevini ᶜarż ider yāḫūd
Bildürmege meh-i neve eksükligin tamām

8 Burc-ı vezāretüñ şerefi rükn-i salṭanat
Pāşā-yı māh-menḳabet ü müşterī-maḳam

9 Lam itdi ḳāmeti feleginde hilāl-i ᶜīd
Yaᶜnī virür cenābuña taᶜẓīm-ile selām

10 Tabᶜ-ı kerīmüñ olmasa perverde-i selīm
Olmazdı ḥüsn-i ḫulḳ-ile nāmuñ ḫuceste nām

11 Beñzer ki çār ᶜunṣur-ı terkībüñ oldılar
Ḥilm ü vaḳār u heybet ü temkīn ü iḫtişām

12 Ḫayli dem oldı ṣāᵓim-i hicrān-ı manṣıbuz
Gitdi zamān-ı rūza irişdi namāz-ı şām

13 Bayramı göster irmedin encāma ᶜömrümüz
Eyyām-ı devletüñde bizi ḳılma bī-merām

14 Dāᶜī-i devletüz nefs-i ḫayra māyil ol
Uyma hevā-yı ġayra eyā serv-i ḫoş-ḫırām

15 Gūş-ı zamānı gevher-i medḥüñle pür ḳılam
Lāyıḳ mıdur ki olmaya ḥālümde intiẓām

16 Meddāḥ-ı devlet olana ḳasr it[183] ᶜināyetüñ
Nefsünde lāzım olmayanı itme iltizām

17 Āb-ı ḥayāt-ı naẓm-iledür zinde-nāmlıḳ
Zinde degül mi Ḫusrev ü Efrāsiyāb u Sām

18 Dīvān-ı şiᶜr içinde henüz nāmı söylenür
Kāvus u key ḳanı ḳanı Cemşīd ü ḳanı cām

19 Heb idegeldi şimdiye dek şehriyārlar
Erbāb-ı ṭabᶜ olanlara ikrām ü iḥtirām

[37b]

20 İtmezse ger ḥelāvet-i naẓmum saña eṣer
Nefsüme ben de loḳma-i şiᶜri idem ḥarām

21 Tā kim miṣāl-i ᶜāşıḳ ü maᶜşūḳ māh-ı çarḫ
Gāhī hilāl-i nāḳıṣ ola gāh bedr-i tām

22 Tenvīr-i ṭalᶜatuñla zamān müstenīr olub
Temkīn-i ḳudretüñle zemīn ola müstedām

30

Berāy-ı Ḫᵛāce-i Sulṭān Murād Saᶜdeddīn Efendi

[183] ND: ḥaşr it

Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün
Hezec +---/+---/+---/+---

1 Seḥāb-ı cūd u faẕluñ bāġ-ı dehri ideli pür-nem
Nesīm-i būy-ı ḫulḳuñla bahār-ı memleket ḫurrem

2 Şuᶜā-ı cehher-i reᵓyüñ fürūg-ı efser-i şāhī
Leᵓāl-i ḥüsn-i tedbīrüñ niẓām-ı ᶜālem ü ādem

3 Ḳaşuñ ḳānūn-ı ḥikmet gösterür itse işārātı
Suḫanda ḥall olur lūlū dişüñden ᶜuḳde-i mübhem

4 Żamīrüñ vāḳıf sırr-ı verā-yı ᶜālem-i ṣūret
Lisānuñ ḥāmil-i dürr-i edā-yı maᶜnī-i mülhem

5 Ne ẕātuñ gibi gösterdi felek mirᵓātı bir ṣūret
Ne ṭabᶜuñ gibi bir āyine gördi ṣūret-i ᶜālem

6 Suḫan-dān ü hüner-bīn ü hüner-mend ü suḫan-perver
Reᵓīs-i ehl-i faẕl üstād-ı sulṭān ḫᵛāce-i ekrem

7 Saᶜādet-vaṣf u Saᶜdī-nām u devlet-kām ᶜāli baḫt
Muḥammed-ḫulḳ u Yūsuf-rūy-ı Āṣaf-reᵓy ü ᶜİsī-dem

8 Fünūn-ı ḥikmet ü faẕl-i kemālüñ Faḫr-i Rāzī'dür
Şihāb-i Enverī kim ẕerredür sen neyyir-i aᶜẓam

9 Mesīḥ-āsā leb-i laᶜlüñle lūlū-yi suḫan hem-zād
Kemāl-i ᶜilm ü fiṭnat nuṭfe-i ensābuña tevᵓem

[38a]

10 Meşāmı yarılub ṭurmaz ruᶜāfı[184] ḫāmenüñ hergiz
Hevāyı eyledi enfās-ı luṭfuñ şöyle müşgīn-dem

11 Duᶜā-yı devletüñde şānuma rifᶜat müsellemdir
Nola ḳılsam suṭūr-i ṣafḥa-i eşᶜārdan süllem

12 Çenār-āsā Cenāb-ı Ḥaḳḳ'a el ḳaldurduġum bu kim
Çıḳar bālāya çün keff-i terāzū olsa bī-dirhem

13 Görinür yarası yoḳ ehl-i derdüñ çāresi müşkil
Derūn-i sīnede dāġ-ı ḥamiyyet zaḫm-ı bī-merhem

14 Kime ᶜarż ide senden ġayra ṭūl-i ḳıṣṣasın **Nevᶜī**
Kime şerḥ ide rāz-ı sīnesin ol bī-dil ü pür-ġam

15 Ḫiṭāb-ı ᶜilm ü ḥikmet istimāᶜından aṣam dünyā
Kemāl ü maᶜrifet nuṭḳunda ᶜālem ᶜāciz ü ebkem

16 Cihān mest-i teġāfül şaḥne mey-ḫūr muḥtesib maġrūr
ᶜArūs-ı ᶜīş ü rāḥat hem-nişīn-i merd-i nā-maḥrem

17 Müneccim bī-baṣar kaḥḥāl aᶜmeş müreᶜiş ḥaccām
Ṭabīb-i ḫasteden ümmīd ider bīmārlar emsem

18 Nedendür bī-sebeb sāᵓirlere bu luirlere bu luṭf-ı istiᶜdād
Nedendür ya benüm bu ḳahra istiḥḳāḳumı bilsem

19 Henüz irişmedüm bezm-i murāda oldı ᶜömr āḫır
Yaşum tār u ḳadüm çeng eyledi ḳānūn-ı el-aḳdem

20 Diriġā olmadı faṣl-ı mümeyyez faż̇l u ᶜirfānum
Benī-nevᶜümde oldem gerçi ᶜilm ü faż̇l-ile muᶜlem

[184] ND: zükāmı

21 Benüm nāmemle ḫāmem yügrügidür şimdi meydānuñ
Birinde peyker-i ablaḳ birinde şīve-i edhem

22 Dirīġā maᶜrifet ḳullabı çekmez ehl-i dünyāyı
Gerekdür bunları ceẕb itmege zencīr-i zer-muḥkem

23 Muḫayyel sözlerüm çeşm-i ᶜavāma ṣūret-i aḫyel
Ruḳūm-i saṭr-ı eşᶜārum ḥasūda heyᵓet-i erḳam

[38b]

24 ᶜAzīzān-ı zamāna ᶜismet-i Yūsuf müfīd olmaz
Tefāvüt eylemez nuṭḳ-ı Mesīḥā ᶜiffet-i Meryem

25 Riyā vü zerḳ-ile meşhūr olursın ḫalḳ-ı ᶜālemde
Ṭutalum ᶜışḳ-ile Manṣūr-ı vaḳt ol zühd-ile edhem

26 Dilā ṣayd-ı merām efsūn-ı eşᶜār-ile rām olmaz
Yüri terk eyle bu efsāneyi var sākit ol epsem

27 Duᶜāsın ḥażret-i ᶜizzet-meᵓābuñ dilde ḳıl tekrār
Ki itsün Ḥaḳ esās-ı devleti olduḳça müstaḥkem

28 Ṣabā-yı şöhretin fāyih żiyā-i şevketiñ lāyiḥ
Nehār-ı kevkebin ferruḫ bahār-ı ṭāliᶜin ḫurrem

31

Berāy-ı ᶜUmdetü'l-Ekābir Ve'l-Aᶜyān-ı Ḥasan Aġa

Mefāᶜilün Feᶜilātün Mefāᶜilün Feᶜilün
Müctes +-+-/++--/+-+-/++-

1 Ne mah durur ruḫuñ ey māh-ı āsumān-ı kerem
Ki ṭalᶜatüñle bulur nūr u fer çerāġ-ı himem

2 Ne gülşenüñ gülisin kim nevā-yı medḥüñde
Nüfūs-ı nāṭıḳa bülbülleri olur ebkem

3 Ne ḥoḳḳadur dehenüñ kim cevāhir-i suḫanuñ
Ṭaḳar ḳulaġuna ebkār-ı gülistān-ı İrem

4 Ne kānda buldı ᶜaceb cevheriñ kemālini kim
Bulundı ᶜārıża-i naḳṣ u ᶜaybdan eslem

5 Cemāl-i salṭanata zīb ü fer virür ẕātuñ
Nite ki çehre-i ḫūbāna ḫāl-i müşgīn-dem

6 Vücūd-i pākiñe baḳsun şu kim diler görmek
Melek ṣıfatı ile mutaṣṣıf benī-ādem

7 İşitdi vaṣfuñı ḥayretle aġız açdı devāt
Görince defter-i idrākıñı baş egdi ḳalem

8 Nigīn-i ḫātem-i devlet emīn-i sırr- ı umūr
Ḫizāne-i kerem ü luṭf u baḥr ḫulḳ u şiyem

[39a]

9 Ḳamer-ẕekā vü ḥasen-ḫulḳ u Müşterī-ṭalᶜat
Ḫıżır-dirāyet ü Yūsuf-liḳā vü ᶜİsī-dem

10 Yed-i ᶜaṭāñ-ile gelmez ḥisāba cūd-ı seḫāb
ᶜAdīl-i beẕl ü seḫāñ olamaz seniñ ḫātem

11 Meger ezelde seni ḳıldı māder-i eyyām
Cemāl ü ḥüsn ile hemşīre ḫulḳ-ile tevᶜem

12 ᶜAṭāyı ᶜādet idendeñ şu resme kim diliñi
Gelür zamān-ı tekellümde lā yirine neᶜam

13 Eger tefaḥḥuṣ-i aḥvāl-i rāz-ı Nevᶜīden
Olursa āyīne-i ṭabᶜ-ı rūşenüñ mülhem

14 Şikeste-ḫāṭır ü āşüfte vü melūl ü ḥazīn
Belā vü ḳahr-ile mūnis cefā-ile maḥrem

15 Müsāᶜid olmadı ṭaliᶜ muvāfiḳ olmadı baḫt
Hümūm ise müteᶜāḳıb ġumūm ise müdġam

16 Dilümde nehr-i hüner ᶜayn-ı selsebīl olsa
Mükedder itmede ānu ġubār-ı cevr ü sitem

17 Şular ki māżī ile ḥalden ḫaberleri yoḳ
Zamāne devlet ü iḳbāl-ile ider ḫurrem

18 Kemālden kemşne mālik olmayan cāhil
Kemāl-i ẕevḳ ü ṣafāyı bulub ider ᶜālem

19 Murādım üstüne dönmez bu çarḫ-ı nā-hemvār
Sürūra vaᶜdeler eyler dönüb virür yine ġam

20 Hemīşe cevr ü cefā-ile telḫ ider ᶜīşüm
Zamāneden nice dād alsam āh kim bilmem

21 Yeter bahāne ki luṭfuñ beni ider küstāḫ
Sözüm eger saña taṣdiᶜ idüb virirse elem

22 Göñül kebūterini Kaᶜbe-i ḥarīmüñden
Uçursa seniñ cefā-ile dest-i nā-maḥrem

[39b]

23 Hemīşe dāne-i luṭfuñdan olmayub nevmīd
Ġubār-ı kūyuñı gözler bu dīde-i pür-nem

24 Dil-i şikeste ḫam-ı ṭurra-i nigār gibi
Yapışdı ḫalḳa-i bāb-ı saᶜādete muḥkem

25 Duᶜā-yı devletüñ eyler ṣabāḥ u şām seniñ
Diler ki ᶜizzet ü iḳbālüñ ola müstaḥkem

26 Binā-yı ᶜömrüñe kesr ü zevāl irişmeye hiç
Fütūḥ u yümn ü saᶜādet olub aña munżam

32

ᶜĪdiyye Berāy-ı Sulṭān Meḥemmed Ḫān

Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilün
Remel -+--/-+--/-+--/-+-

1 Gūşuma çalınsa ol kūs-ı beşāret ṣubḥ-dem
Yaᶜnī ᶜīd olsa gelüb dīdara nevbet ṣubḥ-dem

2 Sūre-i fetḥ oḳuyub üstine üfürse ṣabā
Açılub dergāh-ı şāh itse kerāmet ṣubḥ-dem

3 Mihr-ile meh meşᶜal-efrūz-ı der-dīvān olub
Āyet-i Nūr u Duḫān itse ḳırāᶜat ṣubḥ-dem

4 Maṭlaᶜ-ı bāb-ı hümāyūndan şeh-i ᶜālem-penāh
Eylese ḫurşīd-veş iẓhār-ı ṭalᶜat ṣubḥ-dem

5 ᶜAks-i nūr-i behcet-i ḫurşīd-i rūy-i şāhdan
Giyse dīvān ehli heb bir tāze ḫilᶜat ṣubḥ-dem

6 Ḥażret-i Sulṭān Meḥemmed sāye-i ẕāt-ı Eḥad
Ḳursa farḳ-ı ᶜāleme çetr-i saᶜādet ṣubḥ-dem

7 Luṭf-ile gāhī idüb serv-i ḫırāmānı ḳıyām
Olsa eyyām-ı ḳyāmetden ᶜalāmet ṣubḥ-dem

8 Kimine dāmen naṣīb olsa kimine āstīn
Dest-būsa ḳılsa her üftāde himmet ṣubḥ-dem

[40a]

9 Baña da iller gibi ḳılsañ ᶜaceb mi iltifāt
Rūz-ı maḥşerde berāberdür riᶜāyet ṣubḥ-dem

10 Şiᶜr-i Bāḳī'yi ṣalardum cürᶜaya gibi ayaġa
Başuma ṭoġsa benüm de mihr-i devlet ṣubḥ-dem

11 Müddet-i ᶜömr ᶜāḫır olub irmedin şām-ı ecel
Nūr-i feyżüñden baña eyle hidāyet ṣubḥ-dem

12 Şām-ı zaḥmet āḫır oldı ṣubḥ-ı rāḥat vaḳtidür
Ḫasteler meşhūrdur bulur ifāḳat ṣubḥ-dem

13 Nevᶜīyā eyle duᶜā vaḳt-i ṣabāḥ-ı ᶜīddür
Çün olur derler duᶜā maḳbūl-i Ḥażret ṣubḥ-dem

14 Ḥaḳ Teᶜālā rūze vü ᶜīdüñ mübārek eylesün
Bu duᶜā-yı devlete ḳılsun icābet ṣubḥ-dem

FĪ ḪARFÜ'L NŪN

33

Ḳaṣriyye Berāy-ı Siyāvūş Pāşā

Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilün
Remel -+--/-+--/-+--/-+-

1 Ḳaṣr-ı cennet mi bu yā bāġ-ı İrem yā gülistān
Yā ḥarīmüm ḳuds yā beytü'l-ḥarem yā āsmān

2 Āsmāndur gerçi ammā āsmān-ı bā-ş̲ebāt
Gülistāndur gerçi ammā gülistān-ı bī-ḥazān

3 Sāye-i saḳf-ı hümāyunı hümāya cilve-gāh
Ṭurra-i ṭāḳ-ı ser-efrāzı sipihre sāyebān

4 Rifᶜat-i eyvānuñ buᶜdı verā-yı şeş cihāt
Füsḥat-i meydānınuñ serḥaddi lā mekān

5 Her sütūnı cā-be-cā erkān-ı devletdür meger
Bir ayaġ üzre ṭurur ḥiz̲metde dāmen der-meyān

6 Ṣanᶜat-ı ebyāt-ı mevzūnın gören vaṣṣāflar
Her biri ebkār-ı efkārın getürmiş armaġān

7 Pertev-i miṣbāḥı beyt-i Enverī'den muḳtebes
Cāmınuñ mıṣraᶜları Dīvān- ı Cāmī'den nişān

[40b]

8 Ṭāḳ-ı mīnā-yı sarayı ṭāḳ-ı gerdūn-ile cüft
Küngür-i eyvānınuñ farḳına tevᶜem farḳadan

9 İrtifāᶜ-ı evc-i ḳaṣruñ şöyledir kim serverā
Naġme-i bezmüñ ider Nāhīd-i çarḫı ser-girān

10 Micmerüñde muttaṣıl ᶜūd-ı mülebbes yanmadan
Cemᶜ olur bezmüñde ervāḥ-ı mücerred her zamān

11 Şemse-i ḳaṣruñla şems-i çarḫı naḳḳāş-ı ezel
Birisin resm-i zemīñ itmiş birin resm-i zamān

12 Yapdılar bir ḳaṣr-ı[185] ᶜālī ḳurdılar bir bezm-i ḫāṣ
Kim revāḳ-ı çāresin[186] olmaz o bezme şemᶜ-dān

[185] ND: ṭāḳ-ı
[186] ND: çārumīn

13 Āfitāb ol bezm-i ḫāṣa girmege yol bulmayub
Revzenüñden düşmege eyler şuᶜāᶜın rīsmān

14 Ḳaṣruña yol bulmaġa şeb-revlik eyler gerçi māh
Küngūr-i eyvānuña irmez kemend-i kehkeşān

15 Tāc-ı devlet idene başına hindū-yı Zuḥal
Atsa ḳaṣruñdan yere köhne külāhın pāsbān

16 Mihr ü māh-āsā ḳıbābuñda görinen camlar
ᶜArż ider āfāḳa envār-ı żamīrüñden nişān

17 İy Niẓāmü'l-mülk ü Āṣaf-menḳabet Yūsuf-liḳā
Zübde-i ehl-i zemīn çeşm-i çerāġ-ı āsmāñ

18 Ḥażret-i pāşā-yı rūşen-reᵓy ü gerdūn-iḥtişām
Ṣāḥib-i tedbīr ü pīr-i milk-i baḫt-ı cüvān

19 Nūr-ı reᵓyüñle fürūzāndur çerāġ-ı salṭanat
Niᶜmet-i cūduñla memlūdur simāṭ-ı ins ü cān

20 Baġlamışdur rişte-i rᵓeyüñ niçe dārāları
Lāle gibi dāġdāruñdur Siyāvūş-i Keyān

21 Gülşen-i devlet terāvet mi bulurdı gül gibi
Olmasa nergislerüñ bāġ-ı cihāna dīde-bān

[41a]

22 İḫtiyārım yoḳ ṣenā-ḫᵛān olmada sulṭānuma
Eyledi ṭabᶜum şarāb-ı iltifātuñ nev-cüvān

23 Gülşen-i medḥüñde āfāḳı ṭarab-nāj itmege
ᶜAndelīb-i dil ser-āġāz itdi bu şiᶜri revān

24 Sīneden cānım revān olduḳda iy ḳaşı kemān
Oḳlaruñdan eylesün cān-ı ża^{c}īfüm nerdübān

25 Canı yoḳdan var iden Perverdigāruñ ḥaḳḳı-çün
Can viren baña kelām-ı rūḥ-baḫşuñdur hemān

26 Leblerüñ şehd-i mükerrerdür velīkin bī-mekes
Ruḫlaruñ şem^{c}-i münevverdür velīkin bī-duḥān

27 Āsitānuñdur hümā-yı devletüñ menzil-gehi
Gerçi kim meşhūrdur olmaz hümāya āşiyān

28 Hey ne zībā maṭla^{c} olmışdur ḳapuñ mışra^{c}ları
Kim olur andan senüñ ḫurşīd-i ruḫsāruñ ^{c}ıyān

29 Çāre yoḳ dilleşmege deryā-yı medḥüñle senüñ
Ḳaṭre-veş ḫāmūş olub olsam ^{c}aceb mi bī-zebān

30 Jeng idi ^{c}uzlet niyāmunda niçe eyyām-idi
Kāġad-ile eyledüm tīġ-ı lisānum imtiḥān

31 Yūsuf-ı naẓmım nola sevmezse iḫvān-ı ḥased
Ḥüsn-i ta^{c}bīrüm beni eyler ^{c}Azīz-i kāmrān

32 Sen Niẓāmü'l-mülk ü ben Firdevsī-i naẓmım bugün
İşte baḳ gūy-i feṣāḥat işte çevgān-ı lisān

33 Fāris-i miżmār-ı fażlum ben diyen gelsün beri
Esb-i ṭab^{c}umla benüm olsun ^{c}inān-ender-^{c}inān

34 Luṭf-i tab^{c}umdur şeref viren baña ^{c}İsī gibi
Ādeme lāzım degül olmak fülān ibni fülān

35 Nev^{c}ī'ye luṭf it mu^{c}īn ol kim Ẓahir-i vaḳt ola

Bāḳī’yi luṭf-ı Süleymān itdi Selmān-ı zamān

[41b]

36 Nitekim ola mücedded işbu ḳaṣr-ı lāciverd
Her seḥer ānı zer-endūd eyleye mihr-i cihān

37 Ḥaḳ Teᶜālā ḳaṣr-ı maᶜmūruñ mübārek eylesün
Üstüvār olsun sarayuñ raḫt u baḫtuñ cāvidān

38 Maḥremüñ olsun neşāṭ ü ḫande vü ᶜīş u ṭarab
Ḫādimüñ ferḫunde vü ḫandān ü ḫurrem şādmān

34

Şitāiyye Berāy-ı Sulṭān Murād Ḫān

Feᶜilātün Feᶜilātün Feᶜilātün Feᶜilün
Remel ++--/++--/++--/++-

1 Meger şitāda şikeste oldı şīşe-i devrān
Pür oldı ḫurde-i mīnā ḥarīm-i bāġ-ı cihān

2 Bürūdet-ile felek mübtelā-yı renc-i zükām
Aḳıtsa dīde vü binisi ṭañ mı āb-ı revān

3 Kitāb-ı gülşene yazılmaz oldı ḫaṭṭ-ı çemen
Hevā-yı serd-ile ṭoñdı meger devāt-ı zamān

4 Şikār olanlara ṣaḥrāda tīr-i ṣayyāda
Dem-i seḥer ser-i şāḫ üzre reşk ider mürġān

5 Ḳonuldı ṣanᶜat-ile ṣanki şīşede eşkāl
Göründi ḫār-ile ḫasler derūn-ı yaḫda ᶜıyān

6 Cüvān olana şitādan ne ġuṣṣa diyu nihāl
Feżā-yı sebzede gönlekçek oldı raḳṣ-künān

7 Şitāda mihr n’ola ḳılsa ḫanesine şitāb
Yolı ḳılāl-i cebel cismi cümleten ᶜüryān

8 Libās-ı sebz idinüb geymege bahār güni
Nihāl-i nev-res-i gül cemᶜ-i sīm ider el-ān

9 Kef-i ᶜaṭıyye-i Sulṭān Murād’dur güyā
Çemen gedālarına beẕl-i sīm ider devrān

[42a]

10 Bahār-luṭf u şitā-ḳahr u āfitāb-cemāl
Sipihr-ḳadr ü ḳader-ḳudret u ḳażā-fermān

11 Eger işāret-i ḳahr ide çīn-i ebrūsı
Ne reᶜy-i Hind ü ne faġfūr ḳala ḥāḳān

12 Nesīm-i luṭfı eger ire ṣaḥn-ı gülzāra
Bahār cemᶜini bozmaya iẖtilāf u ḫazān

13 Bürūdet olmaya hergiz ḥarārete ġālib
Eger cihāna ola mihr-i şefḳati tābān

14 Ezelde ḳāᶜide-i ᶜadlinüñ eṣerleridir
Niẓām-ı şeş cihet ü iẖtilāf-ı[187] çār erkān

15 Vücūd-ı[188] pākine mānend kān-ı ḫulḳ u şiyem
Getürmedi vü getürmez meşīme-i imkān

16 Anuñ yem-i kef-i cūdundan aldı neşv ü nemā
Zemīñe olsa ᶜaceb mi zamām ḫazīne-i feşān

17 İgende böyle yüz aġardımazdı cünd-i şitā

[187] ND: ittifāḳ-ı
[188] Mecmuada “c” harfinin noktası yoktur.

Riyāḥ-ı ḳahrı çemen mülkin itmese talān

18 Sevād-ı midḥat-i ẕātında ḫāṭır-ı[189] üstād
Bu iki mıṣraᶜ-ile ḳıldı fetḥ-i bāb-ı beyān

19 Ki ey cenāb-ı deruñ cāy-ı cebhe-i Keyvān
Zemīñe pāy-i şeküñ naḳşı dāġ-ı reşk-i Keyān

20 Esīr ü ḫᵛār işigüñde ekābir-i Ḫᵛārzem
ᶜUbeyd-i ḫāk-i derüñdür ekārim-i Kirmān

21 Bitürdi feyż irişüb çūp-ı taḫta tāze nihāl[190]
Geçince cān hini sen taḫta iy şeh-i devrān

22 Nite ki mürde idi cismine revān geldi
Çün oldı sīnesi sen cān-ı pāke taḫt-ı revān

23 Ġubār-ı eşhebüñi küḥl idindi ᶜayn-ı ᶜalem
Yoluñda perçemini itdi tūġ-ı müşk-efşān

[42b]

24 Nāgehān gūşuma hātifden irişdi āvaz[191]
Didi ey gümreh maḥcūb-ı cemāl-i Raḥmān

25 Saña besdür der-i dīvān-ı Siyāvuş Paşa
Ki odur maṭlaᶜ-ı mecmūᶜa-ı luṭf u iḥsān

26 Anda der fātiḥa-i feyż-i fünūn-ı ḥikmet
Anda lāᵓiḥa-i ḫāṭır-ı ehl-i ᶜirfān

27 Andadur himmet ü iḥsān u mürüvvet anda
Andadur cūd u ᶜaṭā cevherine maᶜdin ü kān

---

189 ND: ḫāme-i
190 ND: bahār
191 Bu beyit itibariyle kalan beyitler ND'da "Berāy-ı Sivāyūş Pāşā Ṣaḥn Medresesi Virildükde" başlığı altında verilmiştir.

28 Yemm-i cūdından anuñ günbed-i mīnā ḳāṭre
Ebr-i luṭfundan anuñ reşḥa-i kemter ᶜummān

29 Saña oldur naẓar-ı merḥamet ü şefḳat iden
Kīmyādur naẓarı cevher ider ḫāki hemān

30 Ḫoş ṭutar murġ-ı dil-i zārını erbāb-ı dilüñ
Can virürse n'ola ṣayd olmaġa aña dil ü cān

31 Ben de düşdüm ḳadem-i Ḫażret-i ṣāḥib-kereme
Ḥasret-i manṣıb-ile dīdem idüb eşk-feşān[192]

32 İtdi gözüm yaşı ol gevher-i nā-yāba eşer
Güheri deldügi elmās-ı terüñ oldı ᶜıyān

33 Naẓm-ı Nevᶜī'yi görüb dürr-i bināgūş itdi
N'ola Bāḳī sözi gūşına anuñ gelse girān

34 Ḫᵛābdan ḳıldı benüm dīde-i baḫtum bīdār
Eyledi niᶜmetüme çeşm-i ḥasūdı nigerān

35 Dehen ü ᶜārıżı vaṣfında ne siḥr itdi sözüm
Gül ḳulaḳ ṭutdı ḳalub ġonçeler açmadı dehān

36 Ḫaṭ u ruḫsāruñ içün fal idicek muṣḥafdan
Āyet-i Nūr-ile bir ṣafḥada cemᶜ oldı Duḫān

[43a]

37 O mehüñ dil nice taᶜrīf ide māhiyyetini
Çün anuñ dāᵓire-i vaṣfına yoḳ ḥadd u kerān

38 Nitekim dāᵓir ola ṣaḥn-ı zemīn üzre semā

[192] ND: efşān

Nitekim dāᵓir ola şeş cihet ü çār erkān

39 Ḥarem-i cāhını Ḥaḳ ḫurrem ü ḫandān itsün
Esmesün devletinüñ gülşenine bād-ı ḫazān

35

Merḥūm Vezīr-i Aᶜẓam ᶜAli Paşa Derd-i Pāydan Ḫaste Olub Baᶜde İfāḳat Bulduḳda Dinilmiş

Mefāᶜilün Feᶜilātün Mefāᶜilün Feᶜilün
Müctes +-+- ++-- +-+- ++-

1 Maḳṣūd idüb müdebbir-i ibdār-ı[193] "kün fe kān"
Āsāyiş-i maᶜişet-i cumhūr-ı ins ü cān

2 Terkīb-i dehre ᶜillet olur bir vücūd-ile
Virdi basīṭ-i ḫāke yine rāḥat-ı revān

3 ᶜİsī-nefes midür bu seḥer nefḥa-i nesīm[194]
Kim buldı būstān-ı cihān ᶜömr-i cāvidān

4 Ẓulmet-serāy-ı ḫāki meger rūşen itmege
Oldı fürūġ-ı meşᶜal-i ṣubḥ-ı ezel ᶜıyān

5 Yūsuf gibi necāt irişüb ḳaᶜr-ı çāhdan
ᶜAzm itdi cāh-ı ḫāvere[195] sulṭān-ı ḫāverān

6 Yūnus dehān-ı māhī-i şebden bulub rehā
Çıḳdı kenār-ı lücce-i deryāya şādmān

7 Āzād olub yine ḳafes-i ābnūsdan

---

[193] ND: aḥkām-ı
[194] ND: şemāl
[195] ND: ᶜizzete

Gülzār-ı ṣubḥı[196] ṭūṭī-i sebz itdi āşyān

8 Yaᶜnī ṣalāḥ-ı ᶜālem-i kevn ü fesād içün
Geçdi serīr-i ṣıḥḥate pāşā-yı kāmrān

9 Muḫtell-idi ṭabāyiᶜ-i erkān irişmese
Fārūḳ-ı ᶜadl u āṣaf-ı sulṭān-ı Cem-nişān

10 ᶜĀlī-himem semiyy-i ᶜAlī ṣāḥib-i kerem
Yūsuf-cemāl ü Ḫızır-ḳadem Müşterī-mekān

[43b]

11 Ulursa[197] nevbet-i şāhī senüñ fırāḳuñ-ile[198]
Naḳāre sīne dögerdi nefīr olub nālān

12 Meger feraḥdan ola giryesi ṣurāḥī-veş
Ġam-ile ḳalmadı şimdi zamānede giryān

13 Velī bu ġuṣṣa helāl[199] itdi ḫançerüñ çün kim
Ḳuçup miyānını şemşīr elüñi öpdi kemān

14 Vücūd-ı ḫaṣmuñı ᶜālemde münᶜadim ḳılduñ
Miṯāl-i mūy-i miyān u dehān-ı mehrūyān

15 Geyerse ṣūret-i āyine gibi ger pūlād
Muᶜārıżuñ yüzüñi göricek olur bī-cān

16 ᶜAdūya ḳarşu ṭurub ᶜarṣagāh-ı rezmüñde
Lisān-ı tīġuñ oḳur "küllü men ᶜaleyhā fān"

17 Kifāyet itmeye hergiz nevāl-i maṭbaḫuña

---

[196] ND: ᶜarşı
[197] ND: urulsa
[198] Bu beyit itibariyle kalan beyitler ND'da "Şitāᵓiyye Berāy-ı Sulṭān Murād Ḫān" başlığı altında verilmiştir.
[199] ND: hilāl

Boşansa kīse-i kān-ile kāse-i ᶜummān

18 Nüfūs-ı nāṭıḳa kim feyż ider devāta suḫan
Senüñ leᶜālī-i naẓmuñla lāl ü beste-dehān

19 Cihān beden gibidür cismüñe vü cismüñ rūḥ
Sözüñ olursa cihānuñ ᶜacep mi cānına cān

20 Revā budur uyuya ḫāk arḳası üzre
Zemīne maᶜdeletüñ vidi çünki emn ü emān

21 Ḳoyub ḫuṣūmetini ḳan yalaşdı kebk-ile bāz
Henüz kebk-i derīñüñ elinde barmaġı ḳan

22 Şehā ḳapuñda senüñ Nevᶜī haḳīr-nihād
Diler ki midḥat-i şānuñla bula nām u nişān

23 Çıḳardı dür ṣadefi çünki ḳaᶜr-ı deryādan
Ḳomaz kemāl-i suḫan ṣāḥibinde hiç noḳṣān

24 Şehā bu Yūsuf-ı naẓmuñda ḥüsn-i taᶜbirüm
Yiridür itse beni reşk-i zümre-i iḫvān

[44a]

25 Egerçi peyrev-i nūr-ı çerāġ-ı Enverīyem
Sözüm güherleri medḥüñle gün gibi tābān

26 Nite ki cünd-i bahār ide berg-i sūseni tīġ
Nite ki āhen-i yaḫdan ola şitāya sinān

27 Hemīşe fāᶜiż olub cūybār-ı şemşīrüñ
Anuñla ḫurrem ola şāḫ-ı devḥa-i īmān

28 Hemīşe nāme-i ᶜömrüñde naḳş-ı mihr-i baḳā
Berāt-u ḳadrüñe tevḳīᶜ-ı “lem yezel” ᶜunvān

36

Berāy-ı Siyāvuş Paşa Şaḥn Medresesi Virüldükde

Mefᶜūlü Fāᶜilātü Mefāᶜīlü Fāᶜilün
Mużāriᶜ --+/-+-+/+--+/-+-

1 Ṣubḥ-dem sīne-i aḥbāb gibi ḳalb-i cihān
Pür idi ṣıdḳ u ṣafā-ile olub reşk-i cinān

2 Şevḳ-ile yanmış idi ḫᵛābdan uyanmış idi
Şemᶜdān-ı ten-i efsürde de şemᶜ-i dil ü cān

3 Çār ṭāḳ-ı bedene manẓara-i penc-i ḥavās
Feyż iderdi ṣuver-i cevher ü aᶜrażı ᶜıyān

4 Ol seḥer şīşe-i çarḫa ḳodılar bir nergis
Ki naẓar ehli anuñ ṣunᶜına ḳaldı ḥayrān

5 Bāde vü sāġar-ı rez şekşi ṭutub mihr ü şafaḳ
Neşᶜe-dār-idi bu ḥālāt-ile heb pīr ü cüvān

6 Almayub līk benüm tīr-i murādum menzil
Ḳāmetim ġayret-i aḳrān-ile olmışdı kemān

7 Der-i dīvana güẕār eyler-idi sürᶜat ile
Muttaṣıl āh-ı seḥer-ḫīz-ile bu eşk-i revān

8 Ḳılmaġa yaᶜnī varub şāha şikāyet bir bir
Zümre-i ehl-i dile neyledügin bu devrān

9 Ne cefā ṭopların urduġunı gūy-ı zemīn
Ne belā tīrlerin atduġını ḳavs-i zamān

[44b]

10 Ḥilm ü vaḳāra ṣāḥib ü temkīn-ile ḳarīñ[200]
İḳbāl-ile muṣāḥib ü saᶜd-ile tevᵓemān

11 Luṭfuñ muḥīṭ-i merkez-i ecrām āb u ḫāk
Ẕātuñ medār-ı gerdiş-i dūlāb-ı āsmān

12 Zāl-i felek ṭarīḳ-i sedāda gidenlerüñ
Olmışdı gerçi ayaġın almaḳda pehlevān

13 Sen ḳuṭb-ı ᶜālemi yine s̱ābit-ḳadem ḳılub
Bildürdi çarḫa dāᵓiresin ṣunᶜ-ı kār-dān

14 Minnet Ḫudā'ya kim aḳıdub gözümüz yaşın
Ḳıldıḳ nihāl-i devletümüz ü nev-cüvān

15 Sen cān-idüñ bu ᶜāleme ᶜālem saña beden
Tende ne deñlü fer ola bīmār olunca cān

16 Nergis-ṣıfat egerçi ki bīmār idi tenüñ
Āfāḳa çeşm-i ᶜibretüñ olmışdı dīde-bāñ

17 Pāyuñ muḳīm-i merkez-i ḫilm ü vaḳār olub
Pergār-ı ᶜaḳluñ eyler-idi geşt-i lā-mekān

18 Virdüñ mizāc-ı gülşen-i devrāna iᶜtidāl
Ḳılduñ bahār-ı luṭfuñ-ile dehri gülistān

19 Şimdengirü çemende revādur ki ṭutmaya
Eşcār-ı sebz-i bāġ-ı cihānı teb-i ḫazān

20 Lāyıḳ budur ki bāġ-ı cihān içrer bir daḫi
Āsīb-i dehr ᶜārız-ı ābīyi zaᶜferān

[200] Bu beyit itibariyle kalan beyitler ND'da "Zikr-i Şükrān-ı Ṣıḥḥat-i Vezīr-i Aᶜẓām ᶜAlī Pāşā" başlığı altında verilmiştir.

21 Şemşīrüñ ᶜālemi yine rūşen şu resme kim
Furṣat zamānını bulamaz şimdi şeb-revān

22 İnṣāfuñ itdi memlekete şok ḳadar şümūl
Rehzenler oldı bedreḳa-i rāh-ı kārvān

23 Reᵓyüñ simāṭ-ı devlete zenbūrsız ᶜasel
Tīġuñ bisāṭ-ı memlekete şemᶜ-i bī-duḫān

24 Pür nūr-ı ḥikmet oldı mezār-ı Büzürcmihr
Mihr-i dirāyetüñ olalı şarḳa pāsbān

[45a]

25 Her şeb diyār-ı ġarba şebīḫūna gönderür
Reᵓyüñ şafaḳda mihre virüb tīġ-i cān-sitān

26 Carī olan elüñdeki mīzāb-ı nīzeden
Āb-ı ḥayāt cism-i ᶜadūdur degül sinān

27 Ol ceyşe kim muḳaddem ola ḳadr ü şevketüñ
Tālī-ṣıfat ẓafer ᶜaḳabince olur revān

28 Serdār ola şu kevkeb-ile[201] kim saᶜādetüñ
Saᶜdeyn-i fetḥ ü nuṣret anuñla ider ḳırān

29 Şekl-i cemīlüñe naẓarın eyleyen ṣaḥīḥ
Āḫır bulur netīce-i maḳṣūda iḳtirān

30 Ḫāk-i derüñden aṭlas-ı gerdūn diler ḳabā
Mihr-ile meh ḳapuñdan iltimās-ı nān

31 Ḳılduḳça ḫāk-i dergehüñe secde reşk ider

[201] ND: kevkebeye

Ḫurşīd nüh-ser olmaġa mānend-i āsmān

32 İrmez senüñ medāric-i ḳadr ü kemālüñe
Keyvān felekden eylese biñ[202] pāye nerdübān

33 Çün bāġ-ı midḥatüñ idemez şemmesin edā
Sūsen gibi olursa ser-a-pā tenüñ zebān

34 Ḫoşdur duᶜā-yı devlet-i ṣāḥib-saᶜādete
Nevᶜī ṣafā-ile açasın ġonçe-veş dehān

35 Tā kim ola ṭabīb-i şifā-ḫāne-i çemen
Evvel bahāra ḳarşu seḥāb-ı güher-feşān

36 Tā kim ḫaṭ-ı benefşe-ile nüsḫa-i bahār
Naḫl-i çemenden eyleye defᶜ teb-i ḫazān

37 Olsun vücūdı ṣıḥḥat-ile pāyidār olub
Düşmen żaīf ü baḫt ḳavī ᶜömr nev-cüvān

[45b]

37

ḲAṢĪDE-İ YEZBĀ DER VAṢF-I ŞİTĀ BERĀY-I MUᶜALLİM-ZĀDE MAḤMŪD BEG ṬUĠRĀYI[203]

Müfteᶜilün Fāᶜilün Müfteᶜilün Fāᶜilün
Münserih -++-/-+-/-++-/-+-

[46b]

38

ᶜĪd-i Ḳurbānda İbrāhim Pāşā'ya Virilmiş

Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün
Hezec +---/+---/+---/+---

[202] ND: nüh
[203] Bu şiir Farsça'dır.

1 ᶜAṭā-baḫşa esās-ı cāh u baḫtuñ üstüvār olsun
Cihān ṭurduḳça ṭur ḳuṭb-ı murāduñ ber-ḳarār olsun

2 Elif ḳaddüñle ḫaṭṭuñ zīnet-i ṭuġrā-yı dīvānī
Fürūġ-ı ṭalᶜatüñle ṣadr-ı devlet tāb-dār olsun

3 Muᶜallā ḳaṣruñuñ olsun müşeyyed çār erkānı
Sipihr-i āsitānuñda melekler perde-dār olsun

4 Ḳarīn u ġam-güsāruñ heb sürūr u ᶜişret ü şādī
Celīsüñ ḫażret-i sulṭān enīsüñ şehriyār olsun

5 Ġubār-ı ḫāṭıruñ fikr-i ḫaṭ-ı müşgīn-i cānāne
Ḳad-i āzāduñuñ bārī olursa berg ü bār olsun

6 Miṣālüñ görmemiş kimse meger āyīnede ᶜaksüñ
Naẓīrüñ çünki yoḳdur peykerüñ ᶜālemde var olsun

7 Niẓām-ı ᶜālem ol ṭursun cihān ṭurduḳça dīvānuñ
Senüñ vaṣfuñ benüm naẓmum oḳunsun yādigār olsun

8 Mübārek eylesün mevlā saña bu īd-i ḳurbānı
Daḫī devrüñde böyle īd-i ḳurbān ṣad-hezār olsun

9 Saña ḳurbān olan sürsün ṣafā-yı kebş-i İsmaᶜyil
Cenābuñ Merve'si erbāb-ı ḥācāta medār olsun

10 Dökülsün ḫᵛān-ı iḥsānuñ Ḫalīl-āsā cenābuñda
Sümātuñ bī-kerān u nān u niᶜmet bī-şümār olsun

11 Cihān bir ḳāleb-i fersūdedür sen cān-ı ᶜālemsin
Beni luṭfuñla iḥyā ḳıl bu maᶜnī āşikār olsun

12 Yetişsün iltifātuñla kemāl-i ẕātına Nevᶜī
Yeter fikr-i ġam-ı noḳṣān içün zār u figār olsun

13 Leṭāfetdür benüm ger var-ise cismimde noḳṣānum
Vücūdum pes ḥasūd-ı ḫar-mizāca nice yār olsun

[47a]

14 Revā mı böyle istiṣḳāl ider bir ṭabᶜ-ı mevzūn
Terāzudan āġır mı ṭutalum ṣāḥib-ᶜayār olsun

15 Velī mīzān-ı dehre āh kim resm-i ḳadīmidür
Çıḳar bālāya nāḳıṣlar gerekse ẕerre-vār olsun

16 Gelüñ iy iᶜtibār ehli bizimle ittifāḳ eyleñ
Kirāmuñ rütbesi şimdengir ve bī-iᶜtibār olsun

17 Naẓīri miṣli yoḳ bir cevher-i nā-yābdur ṭabᶜum
Ḳulaġuñda hele bu dürr-i maᶜnī gūş-vār olsun

18 Zamānumda benüm ḳadrüm bilür ehl-i ḥaḳīḳat yoḳ
Niçe bir sözlerüm gibi vücūdum müsteᶜār olsun

19 Zamānum yoḳ mekānum menzilüm nām u nişānum yoḳ
Baña bu yoḳluġa bāᶜiṣ olan ᶜālemde var olsun

20 Ḥaḳīḳatde baña şimdengirü kūy-i ᶜadem menzil
Senüñ ḳaṣr-ı saᶜādetde vücūduñ ber-ḳarār olsun

FĪ ḤARFÜ'L HĀʾ

39

Der Recāʾ-i Vaẓīfe Berāy-ı İbrāhim Pāşā

Mefᶜūlü Mefāᶜīlü Mefāᶜīlü Feᶜūlün
Hezec --+/+--+/+--+/+--

1 Arturdı bedende marażum dāʾi vaẕīfe
Öldürdi beni vaᶜde-i ferdā-yı vaẕīfe

2 Bir yaña beden zaḥmetinüñ miḥnet ü cevri
Bir yaña ġam-ı fikr-i müʾeddā-yı vaẕīfe

3 Dīnārına muḥtāc benem şimdi ᶜilācum
Luṭf itse ānı bari eṭıbbā-yı vaẕīfe

4 Mevrūs̱ī gibi gözler ānı nāẕır-ı emvāl
Öpmege virilmez zer-i zībā-yı vaẕīfe

5 Bir rast gelür ḫilᶜat idi her boya şimdi
Kūteh biçilür aṭlas u dībā-yı vaẕīfe

[47b]

6 Heb şimdi veẕāyif virilen vaᶜde-i ferdā
Degme kişiye degmedi hiç pāy-ı vaẕīfe

7 Ay aḳçası gibi dükenüb olmada nāḳıṣ
Günden güne bozulmada mebnā-yı vaẕīfe

8 Mevc ura meger ḳaᶜr-ı yem-i devlet-i pāşā
Sāḥilleri pür eyleye deryā-yı vaẕīfe

9 Luṭfuñ ḳomayub kimsede efkār-ı ḥavāyic
Ḫāṭırda ḫuṭūr itmeye sevdā-yı vaẕīfe

10 Nevᶜī niçe gündür gözedür feyż-i ᶜaṭāñı
Ḳahr-ile ölür olmasa iḥyā-yı vaẕīfe

11 Lāyıḳ mı senüñ ḳısmet-i ᶜadlüñ gözedem ben
Aᶜlāya naṣīb olmaya ednā-yı vaẕīfe

12 Tā kim açılub dār-ı şifā-ḫāne-i devlet

Dil-ḫastelere ola müdāvā-yı vaẓīfe

13 Tā kim ḳurıla ḫayme-i dīvān-ı hümāyūn
Erbāb-ı vaẓīfe ide peydā-yı vaẓīfe

14 Ṭuġrā-yı saᶜādet çekilüb nām-ile[204] her gün
Menşūruña merbūṭ ola ibḳā-yı vaẓīfe

FĪ ḤARFİ'L YĀʾ

40

Berāy-ı Tehniyet-i Cülūs-ı Sulṭān Meḥemmed

Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün
Hezec +---/+---/+---/+---

1 Yine teşrīf idüb bir cān-ı[205] ᶜālem-i taḫt-ı ᶜOṯmānı
Yine geldi yirine mürde iken ᶜālemün cānı

2 Ḳudūm-i nev-bahār-ı luṭfı ḳıldı muᶜtedil dehri
Meger itdi taḳaddüm sāᶜat-i nevrūz-ı sulṭānī

3 Zamānından ᶜaceb mi sebḳat itse sāᶜat-i nevrūz
Ḥarāret virdi āfāḳa yüzibü mihr-i raḫşānı

[48a]

4 Çıḳarsa ṣad hezārān erbaᶜīñ pīr-i felek hergiz
Ḫat-ı sebzi gibi görmez Ḫıżr-ı devrānı

5 Nesīm-i ḫalḳı baḫş itdi ᶜadālet çār erkāna
Meger rūḥ-ı nebātidür kelām-ı şekker-efşānı

6 Saᶜādet burcınuñ mihri ġurūb itdi ise ġam yoḳ
Getürdi yirine niᶜmr'l-bedel bir māh-ı tābānı

---

[204] ND: nāmuña
[205] ND: mihr-i

7 Birisi der-niyām olunca biri der-miyān oldı
İki yüzlü meger bir tīġ imiş bu devlet-i fāni

8 Zamānuñ sulṭān-ı mihri diyü baḫş itdügi cevher
Kiminüñ dāġ-ı pür-ḫūnı kiminiñ verd-i ḫandānı

9 Olur taḫtında her fiᶜl-i ḳabīḥüñ kār-ı müstaḥsen
Ġulām-ı Ḫıżr ile gör ḳıṣṣa-i Mūsā-yı ᶜİmrānı

10 Ne saᶜd-ı Müşterī bādī vü ne naḥs-i Zuḥal māniᶜ
Ḥakīm-i Ḳādirüñ ṣunᶜında ḥāyır ᶜaḳl-ı Yūnānī

11 Açılub ṣubḥ-dem mıṣraᶜları bāb-ı hümāyūnuñ
Cemāli mihri ḳıldı maṭlaᶜ-ı envār dīvānı

12 Eben ᶜan-ced şeh-i ᶜālī-sened Sulṭān Meḥemmed kim
Tecāvüz eylemişdür vaṣf-ı şānı ḥadd-i imkānı

13 Keremdür var-ise bir vaṣf-ı zāyid tabᶜ-ı pākinde
Leṭāfetdür eger mevcūd-ise cisminde noḳṣānı

14 Leṭāfet cūyınuñ perverdesi ruḫsār-ı dil-cūyı
Melāḥat gülşeninüñ dikmesi serv-i ḫırāmānı

15 Ne gülde tāb u fer var ᶜārıżına ḳılmaġa nisbet
Ne servüñ ḳadd-i dil-cūyına var öykünmege cānı

16 Bu ḥüsn-ile bu ānı kimde görmüşdür gören gelsün
Bulınur Yūsuf'a ṯānī bulunmaz ānuñ aḳrānı

17 Ümīdüm kesmiş-idüm meyve-i bāġ-ı ḥayātumdan
Ḳad-i mevzūnı baḫş itdi baña ᶜömr-i firāvānī

[48b]

18 Revān'ı cān gibi ḫıfẓ eyleyüb burc-ı beden yapduñ[206]
ᶜİmāret eyleyüb Şirvān'ı vīrān itdüñ İran'ı

19 Şecāᶜatde seni bu deñlü vaṣf itmek hemān besdür
Ki evṣāfuñ tecāvüz eylemişdür ḥadd-i imkānı

20 Elinden Rüstem ü Efrāsiyāb'uñ milkini alduñ
Seni medḥ itmiş olmazlar diyenler Rüstem-i s̱ānī

21 Cihānda adumuz ḳalsun diyen nām ehli serverler
Duᶜālar idüb isterler benüm gibi s̱enā-ḫᵛānı

22 Degül mi naẓm u ne s̱rim[207] ḳıṣṣa-i Vaṣṣāf u Firdevsī
Ḳoyan dünyāda resm-i Rüstem ü nām-ı Nerīmānı

23 Esās-ı devletisin tā ezelden Nevᶜī-i zāruñ
Yine luṭfuñdur ābād idicek bu ḳalb-i vīrānı

24 Nitekim devr ide sulṭān-ı encüm burc-ı eflāki
ᶜUṭārid ola anuñ kātib-i erkān-ı dīvānı

25 Hemīşe ḳuṭb-ı ᶜālem gibi ol s̱ābit vezāretde
Getürme ᶜaynüñe hergiz ḫilāf-ı vazᶜ-ı devranı

41

Ve Lehu Şām Beglerbegisine Virilen Ḳılıç Ve Ḳaftānuñ Müjdesi Kendülerine Virildükde Sulṭān Murād'a Virmişler

Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün
Hezec +---/+---/+---/+---

[206] Bu beyit itibariyle kalan beyitler ND'da "Berāy-ı Tehniyet-i Vezāret-i ᶜOs̱mān Pāşā" başlığı altında verilmiştir.
[207] ND: nes̱r-i

1 Seḥer kim ḳaṣr-ı çarḫuñ ḫusrev-i ḫurşīd-i raḫşānı
Sipihr-i zāle bir altunlu ḫilᶜat ḳıldı erzānī

2 Duᶜā-yı seyf oḳurdum ṣanki verd-i ṣubḥ-gāhumda
Getürdiler öñüme bir mücevher tīġ-i bürrānı

3 Meger kim ḳullarından birine şāh-ı felek-rütbet
Sezā görmüş ᶜaṭā-yı ḫilᶜat-i teşrīf-i ḫāḳānī

4 Beşaret ḥiẕmetin ben bendesine eylemiş iḥsān
Kim ol iḥsān ile mecmuᶜ ola ḳalb-i perişānı

5 Meger kim bikr-i naẓmuñ faḳr-ile ᶜüryanluġın görmiş
Diler kim göstere ṭabᶜım libās-ı ḥüsn-ile anı

[49a]

6 Zamānuñ dest-i ḳahrundan libās-ı fikrümüñ el-ḥaḳ
Ne dāmānı bütün ḳalmışdı hergiz ne girībānı

7 Yörürken fāriġ u āzade boynuma yed-i cūdı
Ṭaḳub zencīr-i zer ḳıldı esīr-i luṭf u iḥsānı

8 Şeh-i deryā-kerem Sulṭān Murād ol şāh-ı ᶜādil kim
Unutdurdı ṣafā-yı cevheri kān-ile ᶜummānı

9 Zehī elṭāf-ı bī-minnet zehī iḥsān-ı bī-ġāyet
Meded-kāruñ ola feyż-i ᶜaṭā-yı luṭf-i Rabbānī

10 Cihān ḫusrevlerine cümleten ẕātuñ muḳaddemdür
Zaman eksükligüdür saña dinmek Ḫusrev-i ṯānī

11 Ne esb-i tabᶜuma vaṣfuñda bir pādāş olur peydā
Ne rāh-ı ᶜışḳuñuñ ẓāhir olur ḥadd-ile pāyānı

12 Benüm nev-güfteyi ezberlesün şimden girü ᶜālem

Oda yansun ᶜAcem şāᶜirlerinüñ köhne dīvānı

13 Elümde şiᶜrimüñ her mıṣraᶜı bir tāziyānemdür
Semend-i sāḥa-i cūd u kerem ḳılmaġa cevlānı

14 Ne ẕātuñ gibi gösterdi felek mirʾati bir ṣūret
Ne Nevᶜī gibi ṭūṭī gördi dehrüñ şekkeristānı

15 Nite kim her seḥer tīġ çeküb İsfendiyār-ı mihr
Elinde Zāl-i gerdūnuñ şeb-i tār ola ḳalḳānı

16 Ḳapuñdan ḫilᶜat-i teşrīf geysün ḫusrev-i ḫāver
Elüñden cām-ı zehr-ālūd içsün şarḳ sulṭānı

42

Şehzāde Sulṭān Muṣṭafa'ya Ḫᵛāce Olduḳlarında Sulṭān Murād'a Virmişler

Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün
Hezec +---/+---/+---/+---

1 İdüb bir noḳṭanuñ remzinde ᶜāciz biñ suḫan-dānı
Elifen başladur mīm-i femüñ erbāb-ı ᶜirfānı

[49b]

2 Şikest itmişdi cismüm zevraḳını rüzgār ammā[208]
Beni ġarḳ itdi ol şāhuñ muḥīṭ-i baḥr-ı iḥsānı

3 Ṣafā geldüñ semā-yı devletüñ iy mihr-i pünūrı
Ġubār-ı maḳdemüñle rūşen itdüñ çeşm-i aᶜyānı

4 Ne ẕātuñ gibi gösterdi felek mirʾātı bir ṣūret
Ne ṭabᶜum gibi ṭūṭī gördi böyle[209] şekkeristānı

[208] Bu beyit itibariyle kalan beyitler ND'da "Berāy-ı Tehniyet-i Cülūs-ı Sulṭān Meḥemmed Ḫān" başlığı altındadır.

5 Cihānda adumuz ḳaldı[210] diyen nām ehli serverler
Çerāġ-ile arar ṭūmār-ı eşᶜāt-ı s̱enā-ḫᵛānı

6 Bilürler cevherinden ḫançeri ābından elmāsı
Sözinden sen de fehm it ḳadr-i Nevᶜī-i suḫan-dānı

7 Yeter sen şāha mīrās̱-ı peder ṭabᶜum gibi cevher
Ḳalur dürr-i suḫan bāḳī olur sīm-ile zer fānī

8 Cüvān-baḫtā bu pīr-i nā-tüvānuñ loḳma vü nānıñ
Mużāᶜaf ḳıl[211] mükesser itme cemᶜ-i ehl-i ᶜirfānı

9 Tefāvüt eylemez bir ḳaṭre nāḳıṣ olsa deryādan
Virür ancaḳ ḥisāb-ı defter-i imsāke noḳṣānı

10 Nitekim her seḥer olub muẓaffer ḫusrev-i ḫāver
Geçüb taḫt-ı zümürrüd üzre teşrīf ide erkānı

11 Ṭınāb-ı bār-gāh-ı ᶜömrüñ olsun ḥaşre dek mümted
İrişsün ḳadriñüñ ᶜarş-ı berine ṭāḳ-ı eyvānı

43

Berāy-ı Tehniyyet-i Cülūs-ı ᶜOs̱mān Paşa Başdur Vezāret

Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün
Hezec +---/+---/+---/+---

1 Seḥerden dāver-i evreng-i dīvān-ı Süleymānī
Vezāret ṣadrına bir rūḥ-ı s̱ānī ḳıldı erzānī

---

[209] ND: Rūm'un
[210] ND: ḳalsun
[211] ND: eyle

2 Cenāb-ı devlete düşdi münāsib ṭabᶜ-ı mevzūnı
Cemāli maṭlaᶜı gün gibi pür-nūr itdi dīvānı

[50a]

3 Saᶜādet gülbüninden ᶜibāret gülşen-i devlet
Eline ṣundı teşrīf eyleyüb bir verd-i ḫandānı

4 Ḳabūl itse vezāret mührini lāyıḳdur ol server
Riyāżat ateşi mum eylemişdür ḳahr-ile anı

5 Cenāb-ı ṣadr-ı aᶜẓam Ḥażret-i ᶜOs̱mān Paşa kim
Uyandı şemᶜ-i tīġından çerāġ-ı bezm-i ᶜOs̱mānī

6 Yıḳub bāb-ı ḥadīdi ḥiddet-i bāzū-yı bā-zūrı
Yeñiden yapdı sed Yeᶜcūc-i ḫaṣma tīġ-ı bürrānı

7 Sezāvār-ı ṣadaret rükn-i dīn sermāye-i devlet
Niẓām-ı ehl-i sünnet ᶜavn-i millet Āṣaf-ı s̱ānī

8 Şeref gelse revādur şānına mühr-i vezāretden
Revācı sikkeden taḥṣīl ider heb naḳd-i ᶜOs̱mānī

9 Açarsa mührini devlet-i ᶜarūsınuñ yaraşur kim
Fidā-yı cān u serdür çün anuñ mihr-i firāvānı

10 Meger ṣandūḳ-ı ṣadrı maḫzen-i esrār-ı devletdür
Anı ḥıfẓ itmek-içün vażᶜ olundı mühr-i sulṭānī

11 ᶜAceb hercāyī dilberdür gelür her sīneye amma
Kiminüñ verd-i ḫandānı kiminüñ dāġ-ı hicrānı

12 Yirin buldı vezāret diyü biñ şükr eyleyüb Ḥaḳḳ'a
Cihān ḫalḳınuñ oturdı yirine cümleten cānı

13 Bi-ḥamdi'llah ki bulduñ ṣadr-ı ᶜālī luṭf-ı ṭabᶜuñla

Ḳudūm-i ᶜunṣur-i pāküñ müşerref itdi erkānı

14 Ṣafā geldüñ eyā devr-i sipihrüñ mihr-i raḫşānı
Ġubār-ı maḳdemüñlr rūşen itdüñ çeşm-i aᶜyānı

15 Ayaġuñ ṭopraġundan kesb-i nūr itse n'ola aᶜyān
Ḥaḳīḳatde getürdüñ anlara küḥl-i Ṣıfāhānı

[50b]

16 Ne bilsün rāz-ı vaḥdet nüktesin öğrenmeyen ādem[212]
Maḳām-ı "ᶜalleme'l-esmā"da sırr-ı ᶜilm-i sübḥānı

17 Sebaḳ-dāş oldı dil fenn-i ġamuñda Ḳays-ile ammā
Verā-yı ᶜaḳl imiş ṭavr-ı muḥabbet bilmedük ānı

18 Ṣıfatuñ söyleyüb iller neden meftūn olur diller
Cemālüñ görür ol senüñ ey Yūsuf-ı ṯānī

19 Muᶜallim iy göñül saña[213] ne siḥr ögretdi kim olduñ
Sezā-yı iltifāt-ı pādişāh-ı milk-i ᶜOṯmānī

20 Esās-ı dīn ü devlet şehriyār-ı maᶜnī vü ṣūret
Güzīn-i milk ü millet nūr-ı ḥikmet ṣunᶜ-i Yezdānī

21 Revādur meclisinde kāse-līs olsa eger faġfūr
Binā-yı ḳaṣruña lāyıḳ ecir olsa Leh'üñ bānı

22 Sipāh-ı leşkerüñüñ kemteri şāh-ı ᶜAcem Tatar
Niçe Dārā vü Keyḫusrev muṭīᶜ-i ḳahr u fermānı

23 Meṯeldür söylenür yañlış döner Baġdād'dan dirler
N'ola ḳılsa hidāyet baña necm-i reᵊy-i raḫşānı

---

[212] Bu beyit itibariyle kalan beyitler ND'da "Şeḫzāde Sulṭān Muṣṭafā'ya Ḫāce Olduklarında Sulṭān Murād'a Virmişler" başlığı altındadır.
[213] ND: Muᶜallim saña iy göñül

24 Bu deñlü gevher-i maᶜnāyı beslerdüm bi-ḥamdi’llah
Dür-i yek-dāneyi buldum açıldı gevherüñ kānı

25 İlahi şāḫ-ı ᶜömrün ser bülend it şāh-ı devrānuñ
Yürüsün devleti ṭursun ḳad-i serv-i ḫırāmānı

26 İlāhī eyle her bir meyvesin bir naḫl-i ber-ḫūrdār
Hemīşe cūybār-ı feyż-i cūduñ beslesün anı

44

ᶜĪdiyye Ki Reᵓīsi’l Küttāb İken Ferīdūn Bege Virilmiş

Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün
Hezec +---/+---/+---/+---

1 Hilāl-i ᶜīd kim gird-i şafaḳdan göricek ānı
Ḫayāl itdüm göñülde ḫançer-i ḫūn-rīz-i cānānı

[51a]

2 Letāfet kesb idüb ḳılmış ᶜurūc-i ᶜālem-i bālā
Ṣafā-yı rūzeden olmış meger meczūb-ı Sübḥānī

3 Meh-i nev gibi devlet aña kim cismin idüb lāġar
Uyardı ẓulmet-i ābād-ı bedende şemᶜ-i rūḥānī

4 Leṭāfetde hilāl ol zāhid-i murtaża beñzer kim
Vücūdı nūr-i pāk olmış yoġ anda ḳayd-ı cismānī

5 Tecerrüd kesb idüb ṣavm u ṣalāt-ile Mesīh-āsā
Feleklerde melekden geçdi şimdi ḳadr-i insānī

6 Felekde nūrdan ḳullāb olubdur māh-ı nev güyā
Çeker bālāya ebrār itdügi ḫayrāt u iḥsānı

7 Şafaḳ mey māh-ı nev bir sāġar-ı sīmine dönmişdür
Felek taᶜlīm ider yārana şekl-i bezm-i rindānı

8 Gümüş ṣırma ṭaḳub gīsū-yı ᶜanber-bārınını şāmuñ
Zamāne nev-ᶜarūs itdi ᶜacūz-ı çarḫ-ı gerdānı

9 Degüldür māh-ı nev reᵓy-i münīrin dehre ᶜarż eyler
Reᵓīs-i münşiyān-ı defter-i dīvān-ı ᶜOs̱mānī

10 Ferīdūn-nām u Dārā sīret ü Āṣaf-baṣīret kim
İdübdür faż̧l u ᶜirfānı tecāvüz ḥadd-i imkānı

11 Kümeyt-i ḫāmesinden ḫaṭṭ-ı Yāḳuta ġubār irdi
ᶜAlemdür ᶜarṣa-i ehl-i ḳalemde ṭabᶜ-ı raḫşānı

12 Suḫan-dānlıḳda vaṣṣāf-ı zamān ṭabᶜ-ı güher-bāşı
Ṣadefdür sanki mürvarid-i elfāẓa ḳalem-dānı

13 Taḳarrüb kesb iderse yaraşur yanında erkānuñ
Ki anuñ tīġ-i cevher-dārıdur ṭabᶜ-ı sühāndānī[214]

14 Sevād-ı nāmede gün gibi gösterdi yed-i beyżā
Meh-i nev gibi buldı defter-i dehr içre ᶜunvānı

15 ᶜUtārid kim debīr-i münşī-i dīvān-ı ᶜālīdür
Anuñ nesḫ itdi ḥükmin ḫaṭṭuñuñ ḳānun-i erkānı

[51b]

16 Senüñ naḳş itdügüñ elfāẓ heb rūḥ-i muṣavverdür
Egerçi şekl-i bī-cān yazmada üstād imiş Mānī

17 Ẕekāda ᶜaḳl-ı evvel didi erbāb-ı s̱enā saña
Velī faż̧l u hünerde[215] ẕātuñla bulunmadı s̱ānī

[214] Mecmuada "sühandānī" kelimesinde birinci "n" harfinde bulunması gereken nokta koyulmamıştır.
[215] ND: keremde

18 Żamīr-i rūşenüm ecrām-ı ḫāke[216] fāyiż-i envār
Dil-i āgāhumuñ pīr-i ḫıred ṭıfl-ı sebaḳ-ḫᵛānı

19 Ne lāzım ᶜārif-i āgāh öñünde lāf-ı şiᶜr urmaḳ
Bilür ṣāḥib-hüner Nevᶜī kemāl-i fażl ü ᶜirfānı

20 Nitekim kātib-i çarḫa devat-ı zer olub ḫurşīd
Çeke her ay başında bir nişān-ı ḥükm-i Yezdānī

21 Vücūduñ nāme-i iḳbāle tevḳiᶜ-i refᶜ olsun
Hilāl-i ᶜīd-veş günden güne bul ḳadr ü ᶜunvānı

45

Der Vezāret-i Siyāvūş Pāşā Himmet-i Naẓm Yāft

Mefāᶜilün Feᶜilātün Mefāᶜilün Feᶜilün
Müctes +-+-/++--/+-+-/++-

1 Müşerref itdi Ḫudā yine ṣadr-ı erkānı
Yirine geldi cihān ḫalḳınuñ yine cānı

2 Hümā-yı evc-i saᶜādet nişīmenin buldı
Maḳāmın eyledi ᶜālī leṭāfet-i şānı

3 Meşelde çün vüzerā şekl-i çār ᶜunṣurdur
Laṭifi alçaġa düşmek degüldi erzānī

4 Zamāne Yūsuf-i Mıṣrī ṣatdı ise ne ġam
Yirine geldi senüñ gibi Yūsuf-i Ṯānī

5 Saña ᶜarūs-i vezāret virildi mühri ile

[216] ND: çarḫa

Revā budur açа dāmād-ı fikretüñ[217] ānı

6 Sen ol vezīr-i cüvān-baḫt ü pīr-i himmetsin
Ḫalīfe itdi seni şāh-ı milket-i ᶜOṯmānī

7 Serīr-i devlete ᶜarż it kelām-ı mevzūnı
Sözüñ güherleri zeyn eylesün bu dīvānı

[52a]

8 ᶜAṭā vü luṭfı ziyād it zamāneye çün kim
Seni cihāna ᶜaṭā itdi[218] luṭf-ı Yezdānī

9 Kefini maᶜden-i menᶜ itdi ġayrılar ammā
Senüñ kefüñ kef-i deryā vü maᶜdelet kānı

10 Zamāne ḫalḳını şād itse ṭalᶜatüñ ne ᶜaceb
Gedā olan sevinür bulsa genc-i pinhānı

11 Yeñi duᶜālar-ile geldi eski meddāhuñ
Ḳademi ḫāk-i derüñ yaᶜnī Nevᶜī-i ṯānī

12 Diler ki ḳalbüñi siḥr-ile eyleye tesḫīr
Dilinde sözleri cümle kelām-ı rūḥānī

13 Duᶜāsı bu ki ṣadāretde müstedām olasın
Muᶜīn-i devletüñ ola ᶜatā-yı Sübḥānī

46

Merḥūmuñ Musā Aḥmed Pāşā Ḫᵛācesi Ḳaramānī Meḥemmed Çelebi Kendülerine Bir Miḳdār Bī-ḤużŪr Olduḳda Bu Ḳaşīde İle İstiᶜfā İtmişler[219]

[217] ND: himmetüñ
[218] ND: ḳıldı
[219] ND: Ḳaramānī Mehemmed Efendi kendülerine bir miḳdār bī-hużūr olduḳlarında bu ḳasīdeyi dimişler

Mefāᶜilün Feᶜilātün Mefāᶜilün Feᶜilün
Müctes +-+-/++--/+-+-/++-

14 Eyā sipihr-i ᶜaṭānuñ meh-i dıraḫşānı
Bahār-ı maᶜdeletüñ ġonçe-i gülistānı

15 Uyup hevāsına her ḫāruñ ey ḫandān
Nice bir aġladasın ᶜandelīb-i nālānı

16 Bisāṭ-ı meclisüñe baḳdurub ıraḳlardan
Firāḳ odına yeter yaḳ bu şemᶜ-i sūzānı

17 Günāhumuz var-ise yoḳ mı ᶜafv-ı sulṭānī
Ġaraż cefā-ise ger olmadı mı oranı

18 Efendinüñ keremidür ḳulı ider küstāḫ
Ġadīre nefḥa-i bārān ider mi ṭuġyānı

19 Elinde büyüdi baḫruñ ṣadefde dürr-i yetīm
N'ola yetīmeyi çıḳarmasa eger anī

20 Diler ki görmeye perverdesin ayaḳlarda
Ḥicāb ider yüzine mihr ebr-i bārānı

[52b]

21 Sipihr jāleyi luṭf-ile refᶜ ider ḫākden
Fütāde ḳılmış iken şām-ı ḳahr-ı zulmānī

22 Ḳarīn-i meclis iken mihr-i ᶜālem-efrūza
Ṭutuldı māh-i tamāmuñ egerçi noḳṣānı

23 İdince ᶜāḳıbet[220] eksükligine iḳrārı
Görüldi pertev-i ḫurşīd luṭfa erzānī

[220] Mecmuada "ᶜāḳıbet" kelimesindeki "t" harfinde bulunması gereken noktalar unutulmuştur.

24 Egerçi eyledi şiddet semūm-ı ḳahr u ġażab
Ḳurutdı mı bu ḳadar baḥr-i ḥilm u iḥsānı

25 İdince bir kişi cürm ü ḫaṭāya istiġfār
Olur kerīm olanuñ ᶜafv u merḥamet şānı

26 Teraḥḥum eyle günāhın baġışla Nevᶜī'nüñ
Bi-ḥaḳḳ-ı merḥamet ü cūd u luṭf-i Raḥmānı

47

Ḳaṣīde-i Ḫazāniyye-i Laṭīfe

Feᶜūlün/Feᶜūlün/Feᶜūlün/Feᶜūl
Mütekārib +--/+--/+--/+-

1 Ṣararub ḫazān döken[221] berg-i nihāli
Çemende döşendi münaḳḳaş nihāli

2 Çemenlerde ẓāhir olub genc-i Ḳārūn
Şecer nār-ı Mūsā'nuñ oldı miṯālī

3 Keser şīrden ebr-i eṭfāl-i bāġı
Çü beslendi her biri buldı kemāli

4 İdüb ġāret esbāb-ı ürdībehiştī
Çemen milketinde belürdi celāli

5 ᶜAceb sāl-i meymūn ᶜaceb faṣl-ı ḫurrem
Göñülden giderdi ġam-ile melāli

6 Leṭāfetde ᶜālem ṭerāvetde ādem

[221] ND: döke

Cüvānlar cemāl-ile ḥüsn ü bāhālı

7 Olub ehl-i diller kenāruñ esīri
Vefādan ᶜaṭādan güzeller ṣafālı

[53a]

8 ᶜAcebdür olur her bahāruñ ḫazānı
Mehüñ var mühāḳı vü mihrüñ zevāli

9 Bahār āḫırında çemen ẓāhir oldı
Bu luᶜbüñde yaᶜnī ki bitdi ṣaḳalı

10 Çemenzār-ı dehrüñ ṣoñı heb ḫazāndur
Bu bezmüñ fenā oldı berg ü nevālī

11 Cihānuñ bahār u ḫazānı dökünmez
Geçürseñ bu ṭavr üzre yüz māh ü sāli

12 Yine āḫiri her ṣafānuñ kederdür
Fenāsı muḥaḳḳaḳ taġayyürde ḥāli

13 Velī ḫālet-i ᶜışḳa hiç yoḳ taġayyür
Gülinüñ leṭāfetde ruḫsar-ı āli

14 Velī heb ṭarabnāk bülbüllerinüñ
Ḳamusı ṣafā ehli vü lāübālī

15 Bī-ḥamdi'llah olduḳ bu gülşende bülbül
Giderdük göñülden fütūr u kelāli

16 Ṣafāmız muḳarrer hevāmuz muvaffıḳ
Nevādan degül sīne bir laḫẓa ḫāli

17 Göründi göñülde cemāl-i ḥaḳīḳat
İdüb kesb-i ḥāli ḳoduḳ ḳīl u ḳāli

18 Dīl-i nūr-ı tevfīḳ idüb pāk ü sāde
Giderdi ẓalām-ı nuḳūş u ḫayāli

19 Hemīşe dilimde ḳılub ᶜışḳuñ efzūn
İlāhī ziyād it bu vecd-ile ḥāli

20 Dil-i Nevᶜī'ye ḳıl müyesser kemāli
Cihānuñ gerekmez baña cāh u māli

48

Faṣl-ı Āḫir Berāy-ı Sulṭān Murād Der Recā-i Vaẓīfe Be-Maḫdūm-i Hᶜīş

Mefᶜūlü Fāᶜilātü Mefāᶜīlü Fāᶜilün
Mużāriᶜ --+/-+-+/+--+/-+-

[53b]

1 İy āsmān-ı salṭanata mihr-i nūr-baḫş
İy mesned-i saᶜādete Çemşīd-i kāmgār

2 Luṭfuñ zemīne fāyiż-i ser-çeşme-i hayāt
ᶜAdlüñ zamāneye dem-i Ḫıżr u Mesīḥ-vār

3 Sulṭān-ı kāmgār u ḫidīv-i kerem-güẕār
Maḫdūm-i ehl-i perver ü ferzāne-i kibār

4 Ṭabᶜum ḳapuñda dökdi maᶜānī güherlerin
Ḫarc itdi ṣu gibi yoluña[222] şiᶜr-i ābdār

5 Pīr oldı gerçi zāde-i ṭabᶜı dükendi heb
Bir dürr-i pāki var ṣadef-i dehre yādigār

6 Maḳbūlüm olsa n'ola o dürr-i yegāne kim

[222] ND: Ḫarc itdi yoluña ṣu gibi

Bī-vaḳt olunca meyve bulur ḳadr ü iᶜtibār

7 Merġūb olur açılsa şitā mevsiminde gül
Ḫoşdur zamān-ı berf olıcaḳ şems-i tābdār

8 Yaᶜnī ki bende-zāde-i bāb-ı saᶜādetüñ
Ki oldı cüvān iken ḳapuña ᶜabd-i iḫtiyār

9 Mevzūn-i güher getürmedi hergiz bunuñ gibi
Çoḳdur egerçi zāde-i ṭabᶜ-ı suḫan-güẕār

10 Yoḳdur vaẓīfesi ki mühimmāta ṣarf ide
Aḳçalar yine[223] gözleri yaşın ider niṯār

11 Ṭūṭī-ṣıfat ġıdāsı şeker olmaduġına
Bir dem mi var ki eyleye naġme-i hezār

12 Yoḳ iḫtiyāc ᶜarż-ı ᶜubudiyyet itmege
Ḫalḳa be-gūşuñ olduġı ḳapuñda aşikār

13 Ḳulluḳ vaẓīfesin diler iy şāh-ı muhterem
Ḳanūn-ı luṭfa himmetüñi eyle sāz-kār

14 Muḫtāc ider mi ġayra ḳulun ġayret eyleyen
Ḳul müsteᶜār geyse olur mālikine ᶜār

15 Bir ḳaç zevāyid olmaġ-ile bende-zādeñe
Nāḳıṣ mı olur ḫazāyin-i elṭāf-ı bī-şümār

[54a]

16 Nevᶜī duᶜā-yı devletüñ eyler ṣabāḥ ü mesā
Bi'l-vāhibi'lleẕī ḫaleḳa'l-leyle ve'n-nehār

[223] ND: aḳça yirine

49

Berāy-ı Sulṭān Murād Der Sūr-ı Sünnet-i Maḫdūm-ı Ḫᵛīş

Mefᶜūlü Fāᶜilātü Mefāᶜīlü Fāᶜilün
Mużāriᶜ --+/-+-+/+--+/-+-

1 Ḳaṣd eyleyüb ṭahāretüne bende-zādenüñ
İcrā-yı sünnet eylemege niyyet eyledük

2 Ḳıldı Ḥudā ᶜaṭā bize bir şemᶜ-i rūşenā
Ol şemᶜ-i cemᶜ şevḳine cemᶜiyyet eyledük

3 Mūm-ile dügüne oḳumaḳ ᶜādet olmaġın
Alduḳ ele çerāġumuzı cürᵒet eyledük

4 Dervīş-veş ḳapuña getürdük çerāġumuz
Sen şehriyār daᶜvetine himmet eyledük

5 Bir mūr himmet ilr Süleymān ḳonuḳlamış
Mūruz ki himmet eyle seni daᶜvet eyledük

6 Ḫāk-i ḥażīż-i meskenet içre sühā iken
Ḫūrşīd-i çarḫa ẕimmetümüz nisbet eyledük

7 Ṣofī irişmez aña hezār erbaᶜīn ile
Bir bezm-i ḫāṣa maḥrem olub ḫalvet eyledük

8 Uysun gelüb imāma ṭahāretlü var-ise
Ḳılduḳ namāz-ı ᶜışka ṣalā ḳāmet eyledük

9 Bir sāᶜat içre sāḥa-i ᶜarşa ᶜurūc idüb
Kerrūbiyān-ı ᶜizzet-ile ṣoḥbet eyledük

10 Ḳurb-ı nevāfil ile bir itdük ferāyiżi

Başduḳ bisāṭ-ı ḳurba ᶜubūdiyyet eyledük

11 Oldı cihāt-ı ḳıble vü miḥrāb u secde güm
Evḳāt-ı ḫamsi ḫatm ile bir rekᶜat eyledük

12 Şāh u gedā feleklerünüñ māverāsına
Çetr-i fenā vü faḳrı ḳurub ᶜişret eyledük

[54b]

13 Maḫdūm olınca maṣṭaba-i mey-fürūşda
Pīr-i muġān-ı ᶜışḳa niçe hiẕmet eyledük

14 Maᶜzūl olunca medrese-i iᶜtibārdan
İcrā-yı resm-i meykedeyi ᶜādet eyledük

15 Nevᶜī getürmedük yüze ṣūret nuḳūşını
Ḳāl ehli olmadıḳ hele bir ḥālet eyledük

16 Bir ᶜayn imiş gören görinen ᶜġayr heb neseb
Maᶜlūl ᶜayn-i ᶜillet imiş ġaflet eyledük

17 Ẕerrāt ü şems ü sāᵓir ü seyr ü mesīr olub
Kevnüñ merātibini gezüb sürᶜat eyledük

18 Şimden girü ferāġat idüb güft u gūydan
Kūy-i beḳā iḳāmetine niyyet eyledük

50

Berāy-ı Sulṭān Murād Der İfāḳat Ez-Maraż

Feᶜūlün Feᶜūlün Feᶜūlün Feᶜūlün
Mütekārib +--/+--/+--/+--

1 İlāhī bu niᶜmet ki baḫşāyiş itdüñ
Dil ü cān anuñ ḥamd ü şükrinde ḳāṣır

2 Dehān yoḳ bu şükrüñ edāsına lāyıḳ
Zebān yoḳ bu luṭfuñ s̱enāsına ẕākir

3 Zebān almaġa ᶜāriyet mümkin olsa
İdeydüm s̱enā biñ zebān-ile vāfir

4 Nice ᶜadd idem ben bu luṭf-ı ᶜaẕīmi
Ḥisābında ḳāṣir ekābir eṣāġir

5 Ki şāh-ı zamānı yeñiden cihāna
Baġışladuñ iy Ḥayy ü Dana vü Ḳādir

6 Revān-ı teni rāḥat-i ins ü cānı
ᶜAdemden vücūda getürdüñ müsāfir

7 Marażdan bi-ḥamdi'llah eksülmedüñ hiç
Degil ṭabᶜ-ı yāḳuta āteş mükeddir

[55a]

8 Bu ᶜillet ṣudūrunda ancaḳ ᶜuḳūla
İfāde bunı eyledi ᶜaḳl-i ᶜāşir

9 Ki varlıḳ degülmiş bu eşyāya mümkin
Vücūduñsuz iy şāh-ı vācib-meᶜās̱ir

10 Bisāṭ-ı besāyiṭ olaldan mürekkeb
Bulaldan vücūd-ı müsevvā meẕāhir

11 Senüñ gibi server getürmez zamāna
Ṭapuñ feyż iderken ᶜadālet cihāna

12 Fesād-ı ṭabīᶜat saña emr-i nādir
Zemin sakin olduḳça eflāk dāᵓir

13 Bu sırruñ şuᶜūrunda dānā muġaffil
Ḥakīmān naẓar-beste evhām ḥāyir

14 Ḫuṣūṣā ki Nevᶜī-i ḫāṭır-şikeste
Ḳalīlü'l-biżāᶜa ᶜalīlü'l-meşāᶜir

15 Velī ḳan yirine olubdur ezelden
Şarāb-ı muḥabbetle pür ᶜırḳ-ı şāᶜir

16 Zamān-ı ṭarabda gider iḫtiyārı
Cüvān eyler anı ḫayāl-i muṣavvir

17 Sözüm muᶜciz-i naḳddür gerçi aġyār
Ṣayarlar anı maḥż-ı efsūn sāḥir

18 Nitekim ḳıla ṭāᶜat-i ḥükm-i vācib
Ḳuvā-yı ṭabāyi mizāc-ı ᶜanāṣır

19 Zamānuñ ola ᶜömr-i Nūḥ'a muᶜādil
Ola devletüñle ᶜadālet muᶜāṣır

51

Pādişāh Mīrīnden Bir Ev Hibe İdüb Sāᶜatçi Ḫasan Paşa Daḫl İtdükde Sulṭān Murād'a Virmişler

Mefᶜūlü Fāᶜilātü Mefāᶜīlü Fāᶜilün
Mużāriᶜ --+/-+-+/+--+/-+-

[55b]

1 Dünyā evine pādişehüm ġurre mi olur
Bir iki gün köhne ribāṭuñ müsāfiri

2 Bir mesken-i ḳarībi maḳām itmege velī
Saᶜy eylemişdi Kaᶜbe-i kūyuñ mücāviri

3 Ṭār itdi künc-i ḫānemi aġyār başuma
Bir ᶜankebūt onda ḳarār eylesem yiri

4 Pesdür nigār u naḳşı baña beyt-i ḳalbümüñ
Terk eyledüm ᶜimāret-i esbāb-ı ẓāhiri

5 Bir ev ki ṭaşı başına yüz seng-i ṭaᶜn ola
Dār-ı niᶜam olursa göñül olma dāᵓiri

6 Dāᵓim ḫarābelik yaraşur ḳalb-i müᵓmine
Beytüñ bināsı muḥkem olur olsa kāfiri

7 Ehl-i ġaraż kelāmını gūş itme serverā
Mengūş idin bu gevher-i tācü'l-meᵓāṯiri

8 Ey şehriyār-ı dād u kerem olmasun revā
Bie ṣayalar mücāvir-i kūyuñle sāᶜiri

9 Mihrüñle ṭoġdı dil meh-i nev gibi ṭıfl iken
Oldı ikisi birbirinüñ muᶜāṣırı

10 Ben sāye-veş mülāzim-i dergāh-ı şāh idüm
Gün gibi ṭoġmamışdı bu ᶜaṣruñ ekābiri

11 Bir pīr-i ser-sefīd duᶜā-gūyunam senüñ
İşigüñüñ güneş gibi ṣubḥ zāᵓiri

12 Nevᶜī duᶜā-yı devlet-i sulṭān Murād'ı gör
Terk it bu raḫt u ḳuyūd-ı meẓāhiri

13 Yā Rab ne semte kim ide tevcīh ḫāṭırı
Ġāyib erenleri ola her yirde ḥāżırı

Ḳāḍī-ᶜAsker İken Şeyḫü’l-İslām Bostān-zāde Efendi’ye Virmişler

Feᶜūlün Feᶜūlün Feᶜūlün Feᶜūlün
Mütekārib +--/+--/+--/+--

[56a]

1 Eyā maḳṣad-ı ḳāṣidān-ı mevālī
Ser ü muḳtedā-yı gürūh-ı efāżıl

2 Gül-i būstān-ı fünūn-ı mekārim
Meh-i āsmān-ı şüᵓūn-ı feżāyil

3 Rikāb-ı semendüñ baṣubdur hilāli
Emāṣil ḳalursa n’ola pāy-der-gil

4 Ṭarīḳat-güẕār-ı reh-i fe’s-taḳimsin
Ricāli bu yolda ḳoduñ süst ü rācil

5 Ḫaṭ-ı ᶜārıżuñ ḫayṭ-ı ṣubḥ-ı saᶜādet
Elif ḳāmetüñ resm-i ḫaṭṭ-ı muᶜaddil

6 Senüñ nūr-ı fażluñdur ecle’n-netāyic
Bilür anı her şaḫṣ-ı nadan u ᶜāḳil

7 Meh ü mihr ṣuġrā vü kübrā-yı ḥüccet
Yeter lāzım ise ḳıyās ü delāyil

8 Güneş gibi şeklüñde yaᶜnī ᶜayāndur
Rüsūm-ı fezâyil ḥudūd-i şemāyil

9 Nihāduñda mużmer yenābīᶜ-i ḥikmet
Lisānuñda ẓāhir ᶜuyūn-i mesāᵓil

10 Mebādī müheyyā meṭālib müsaḫḫar
Mübeyyen mesāᵓil saña bī-vesāᵓil

11 Saña müddeᶜī n’eylesün kim yanuñda
Meṭālib mübādī evāḫir evāyil

12 ᶜAvāṭıfda çün baḥr-ı sāᵓil vücūduñ
Cenābuñda ḥāṣā ola behr-i sāᵓil

13 Getürdi yine ṭabᶜ-ı dürr-i bār-ı Nevᶜī
Senüñ cins-i medḥüñde bir ferd-i kāmil

14 Eger rūzgārum olursa muvāfıḳ
Ḳılam baḥr-i naẓma güherden sevāḥil

15 Dönüb sübḥa-i ᶜıḳd-i eyyām-i māżī
Egerçi geçürdi niçe dürr-i fāżıl

[56b]

16 Ne memdūḥa hergiz bulundı mükāfī
Ne meddāḥa hergiz göründi muᶜādil

53

Berāy-ı İbrāhim Pāşā Der Recā-i Vaẓīfe

Mefāᶜilün Feᶜilātün Mefāᶜilün Feᶜilün
Müctes +-+-/++--/+-+-/++-

1 Veẓāyif-i dürer-i sübḥa-i duᶜālaruña
Dilüm geçürmedügi gice yoḳ s̱üreyyādan

2 Yaşum gibi yire mi geçdi genc-i ᶜOs̱mānī
Bulut gibi göge mi çıḳdı cūd-ı deryādan

3 ᶜAceb degül mi ki ay aḳçası ola nāḳıṣ
Kemāl-i feyż ile ḫ̱ūrşīd-i ᶜālem-ārādan

4 Niṣār-ı ebr ü yem-i cūd-ı Ḥażret-i Pāşā
ᶜİnāyet eyler iken dehre zīr ü bālādan

5 Görinmez oldı yire geçdi maᶜden ü kān
Ḫibā-yı baḫşīş-i luṭf u ᶜaṭā-yı pāşādan

6 Onārı gülşen iden tāb-ı nūr-ı İbrāhīm
Bizi ḫalāṣ ide mi ıżṭırāb-ı ferdādan

7 Günüm ḳıyāmete dönderdi vaᶜde-i ferdā
Edā-yı ḳarż meger ola fażl-ı Mevlā'dan

8 Elüm hemīşe semāya güşāde serv gibi
Gözüm seher-zede nergis gibi temennādan

9 Ḳapuñda eyleme Nevᶜī'yi dür ṣıfru'l-yed
Sözüñ muḥaṣṣalı bu basṭ-i şiᶜr ü inşādan

FAŞL-I ĀḪİR

54

Merşiyye-i Sulṭān Murād u Şehzādegān[224]

Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilün
Remel -+--/-+--/-+--/-+-

1 Başlayaldan devre bu fānūs-ı çarḫ-ı pür-ᶜiber
Baġlayaldan peyker-i tekvīni ressām-ı ṣuver

[57a]

2 Ḥükm-i āba-ile idelden taḳāżā-yı ẓuhūr
Ümmehāt-i çār ᶜunṣurdan mevālid-i beşer

3 Olalı mensūb-ı ṭās-ı gerdiş naṭᶜ-ı zemīn

[224] ND'da "terkib-i bend" şeklinde başlık atılmıştır.

Luᶜbet-i nerd-i ḳażā şaṭranc-ı esbāb-ı ḳader

4 Böyle ḫaṣmun yuṭmadı[225] hergiz daḫi nerrād-ı ḫāk
Böyle şeh-māt itmedi ferzīn-i çarḫ-ı ḥīle-ger

5 Böyle ne bir vāḳıᶜa gösterdi mirᵓāt-i ḫayāl
Böyle ne bir şek-i hāyil gördi ḥassās-ı baṣar

6 Yazmadı naḳḳaāşlar böyle temāşīl-i ᶜaceb
Virmedi vaṣṣāflar ᶜayn u naẓīrinden ḫaber

7 Ḳıldı naḳş-ı kaᶜbeteyn-i ᶜālem-i kevn ü fesād
Bir ᶜaceb bāzīçe kim taḫtında mużmer ḫayr u şer

8 Nāyib-i sulṭān-ı ḫurşīd oldı var-ise Zuḥal
Şīve-i Behrām idi ḫūn-ı şafaḳ vaḳt-i seḥer

9 Şefḳat-i evlādını bu zāl-i bed-mihrüñ görüb
Merd olanlar rişte-i peyvend-i zenden el keser

10 Üstüne gerçi dönersin bir iki güb ᶜāḳbet
Āsiyā gibi idersin dāneñi zīr ü zeber

11 Āh elüñden ey ḥaḳīḳatsüz vefāsuz dehr-i dūn
Şāhlar şehzādeler sulṭān-ı ḳahruñdan zebūn

12 Ey felek cām-ı ġamuñ nūş itmedük Cem ḳalmadı
Çekmedük devrüñde bir peymāne-i ġam ḳalmadı

13 Her dili bir derd ile zār u giriftār eyledüñ
ᶜArṣa-i miḥnetde bir merd-i müsellem ḳalmadı

[225] ND: ütmedi

14 Eyledüñ ol sāye-i Perverdigārı zīr-i ḫāk
Sāyesine varacaḳ bir naḫl-i ḫurrem ḳalmadı

15 Ol livā-yı salṭanat gibi elif-ḳad māhlar
Pür-ḫam-ı merg oldılar bir tūġ perçem ḳalmadı

[57b]

16 Göz açup yummışça ḳalmadı o nūr-ı dīdeler
Rüzgāruñ ḳurretü'l-ᶜaynında ᶜālem ḳalmadı

17 Gerdeninden her biri kesdi taᶜalluḳ bendini
ᶜAzm-i ḳuds idüb beden dāmında bir dem ḳalmadı

18 Her biri bir zaḫm-ı pür-ḫūn açdı[226] ammā sīnede
Yār gitdi yaralar açıldı merhem ḳalmadı

19 Yaş yirine ḳaṭre-i encüm dökülsün çarḫdan
Dīdeler şimden girü ḳan aġlasun nem ḳalmadı

20 Āh kim bu ᶜālemüñ asayişinde yoḳ beḳā
Rāḥat içün bir nefes cennetde dem ḳalmadı

21 Ḫurrem itdi[227] ol ḥarem ḫāl-i ruḫ-i aḥbāb-ile
Āşinādan oldı şimdi sāde maḥrem ḳalmadı
Āşinādan oldı ḥāli şimdi maḥrem ḳalmadı

22 Dād elüñden et ᶜadāletsüz felek feryād u dād
Sen murād alduñ velī dünyāyı ḳılduñ nā-Murād

23 Seng-i minber iftirāḳ-ı ḫuṭbesinden deng ü zār
Sikke yaḳdı ḥasretinden sīne-i dīnāra nār

24 Perçem-i tūġı nigūn olmuş degüldür āfitāb

[226] ND: idi
[227] ND: idi

Tārlardur her şuᶜāᶜı kim olubdur tārumār

25 Ḫink-i çarḫa ol seḥer maᶜkūs eyer urdı güneş
Nışf-ı ḳurşundan pes ḫāne göründi āşikār

26 Mevc-i deryā-yı ḳaża vü bādbān-ı ḳahr-ile
Bir nefesde oldı ecrān-ı sefāyin der-kenār

27 Çıḳdı bir niçe ṣadef baḥr-i cenāb-ı şāhdan
Her birin itmiş maḳar bir dāne dürr-i şāhvār

28 Bir bölük murġān-ı ḳudsīler yāḫūd açup ḳanat
Uçmaġa ᶜazm itdiler gūyā ṭutub şekl-i ḳaṭār

[58a]

29 Oldu çün gözden o nūr-i dīde-i ᶜālem nihān
ᶜĀlemi ḳıldı sevād-ı dīde gibi teng ü tār

30 Pençe-i şīr-i ḳażā pīr ü cüvān farḳ eylemez
Ah kim elde degül hergiz zimām-ı iḫtiyār

31 Ol gice olmuşdı pür yaḫ-pāreden rūy-i zemīn
Ṣanmış idüm şīşe-i gerdūna gelmiş inkisār

32 Ol gice olmışdı eczā-yı ᶜanāṣır müncemid
Yoġ-idi eşyāa fiᶜl ü infiᶜāle iḳtidār

33 Ḥıfẓ içün ifsāddan şāhuñ mizācı var-ise
ᶜĀlem-i kevn ü fesād itmişdi ḥālinde ḳarār

34 Ey baṣīretsüz gözüñ aç el-i iᶜtibār el-i iᶜtibār
Mevtden göz yummadun el intiẓār el intiẕār

35 Bilmedük bed-ᶜahd ü bed-kirdār imişsin ey felek
Ġam yimez ġam-ḫᵛārına ġaddār imişsin ey felek

36 Gösterüp ẓulmet dönüb yine idersin ᶜarż-ı nur
İki yüzlü bir zen-i bāzār imişsin ey felek

37 Yüz sürerken pāyine ḫalḳuñ ururs ın ḍarb-ı nīş
Ḫākde pīçīde olmuş mār imişsin ey felek

38 Ḫaṣmuñı uyutmada gehvāre-i ṣıbyān olub
Dīde-i encüm gibi bīdār imişsin ey felek

39 Bī-ser ü pā ḫalḳasın ne desti ne ḳullābı var
Kimseye el virmemiş ḳahhār imişsin ey felek

40 Ḫalḳa bu ḳadd-i muḳavvesle tevażuᶜ gösterüb
Tīr-i istikbār ile cebbār imişsin ey felek

41 Dirler idi cevr-ile devr içre miṣlüñ yoḳ senüñ
Ḥaḳ budur didüklerince var imişsin ey felek

42 Devr-i nā-hemvāruñ istiḥsān ider bir kimse yoḳ
Gāh iḳbāl ü gehī idbār imişsin ey felek

[58b]

43 Gülşen-i aᶜdāya bārān-ı leṭāfet yaġdurub
Ḫırmen-i aḥbāba āteş-bār imişsin ey felek

44 Ḫüsn ü ḳubḥı saña nisbet nisbet-i esbābdur
Fi'l ḥaḳīḳa sen de bir nā-çār imişsin ey felek

45 Çarḫı batmaz nevbet-i devrānı geçmez bir şehüñ
Ḫidmetinde münḳalib devvār imişsin ey felek

46 ᶜAḳil olan bir nefes senden şikāyet ḳılmasun
Ṣunᶜı ṣāniᶜden bilüb aġyāra nisbet ḳılmasun

47 Ḥaḳ Teᶜālā Ḫān Murād'uñ rūḥını şād eylesün
Devletün Sulṭān Meḥemmed Ḫān'uñ ābād eylesün

48 Her zamān naṭᶜ-ı zemīnde ḫaṣmun itsün şāh māt
Ḥaḳ anı ferzānalıḳ semtinde üstād eylesün

49 Her ki anuñla hevā-yı şirket-i devlet ḳılur
Milkini milk-i Süleymān olsa berbād eylesün

50 Vaḳtidür yap yap türāb-ı maḳdemünden baḫş idüb
Bir avuç ṭoptaġ-ile yüz Kaᶜbe bünyād eylesün

51 Çün eyü ad eylemekdür pādişehlükden murād
Ol eyü ad ister-ise baḫş ü dād eylesün

52 Acısın bu yaranuñ bir pāre teskīn eyleyüb
Ḳılmaz luṭf-i Ḫudā ṣabr-ile muᶜtād eylesün

53 Ol şehüñ rūḥ-i revānı şādmān olduḳça Ḥaḳ
Bende-i maḥzūnı bendin ġamdan[228] āzād eylesün

54 Çünki taḳdīr-i ezel ḳānūn-i ᶜOs̱mānī budur
Devr uṣūlidür ferāmuş eyleyen yād eylesün

55 Eyleyüb āyīñemüz jeng-i tereddüdden ḫalāṣ
Ḳılmaz ḥükm-i ḳażā meᵓmūr u münḳād eylesün

56 ᶜĀḳil-iseñ ḥāli māżīden itme ḳīl u ḳāl
Mātemin geçmişlerüñ Mecnūn u Ferhād eylesün

[59a]

57 Ḳanda gitdi ḳadr u cāh Ḥażret-i Sulṭān Murād
Dāġ-ı ḥasret yaḳdı cāna fürḳat-i Sulṭān Murād

[228] ND: bend-i ġamdan

58 Gül ġamından bülbüli nālān idersin ᶜāḳıbet
Bir iki gün güldürüb giryān idersin ᶜāḳıbet

59 İy felek her nāzenin cismi n’idersin besleyüb
Çünki sen perverdeñi ḳurbān idersin ᶜāḳıbet

60 Bir gün evvel bārī gel cān milkin ābād idelim
Çünki ten maᶜmūresin vīrān idersin ᶜāḳıbet

61 İtmesün devrüñde hergiz ḳahḳaha kebk-i derī
Giryeden çün gözlerini ḳan idersün ᶜāḳıbet

62 Kimseler cām-ı ġurūruñdan senüñ mest olmasun
Ḫᵛāb-nāk-i merg idüb ḥayrān idersin ᶜāḳıbet

63 Pister itseñ her kimüñ cismine dehrüñ güllerin
Çeşmine her ġonçeniñ peykān idersin ᶜāḳıbet

64 Ḳalbümüz Yaᶜḳūb-veş bir Yūsuf’a meftūn idüb
Fürḳatinden maḥzen-i aḥzān idersin ᶜāḳıbet

65 ᶜÖmr-i Nūḥ olsa müyesser yoḳ elüñden hiç ḫalāṣ
Fülk-i cismi ġarḳa-i ṭūfān idersin ᶜāḳıbet

66 Şīr-i engūri içüb devrüñde her kim şād olur
Ḫūn-ı eşkün sübḥa-i mercān idersin ᶜāḳıbet

67 Raḫt u baḫtın her şehüñ bir demde berbād eyleyüb
Taḫta ile taḫtını yeksān idersin ᶜāḳıbet

68 Bir kefen bulmazdım dem-i āḫirde alur ᶜariyet
Pirehenden cismini ᶜüryān idersin ᶜāḳıbet

69 ᶜĀḳıbet bulsun sözüñ besdür şikāyet Nevᶜīyā
Cümlesine eylesün Allah raḥmet Nevᶜīyā

[59b]

55

Müstefᶜilün Müstefᶜilün Müstefᶜilün Müstefᶜilün
Recez --+-/--+-/--+-/--+-

1 Gül vaḳti geldi ḫākde güller nümāyān oldı āh
Şimdi bizim bir ġonçemiz ḫāk içre pinhān oldı āh

2 Bīnāb olub sünbülleri ṣoldı muṭarra gülleri
Ṭopraḳ ṭolub nergisleri ḫāk-ile yeksān oldı āh

3 Cism-i żaᶜīfin ṣandılar ṭoġmuş felekde māh-ı nev
Bayrama iller cemᶜ olub diller perişān oldı āh

4 Açıldı güller ᶜīd olub ḫalḳ-ı cihān ḫandān u şād
Bilmem niçün çeşmüm benüm bu demde giryān oldı āh

5 Ṭoyunca yüzin görmege yaşum ḥicāb oldı benüm
Her yılda bir gün ᶜīd olur ol günde bārān oldı āh

6 Şehzāde-i nā-şād-baḫt çün ḳıldı terk-i tāc u baḫt
Naᶜşinde ᶜālem ḥaşr olub bir özge dīvān oldı āh

7 Ebr-i felek giryān olub nār-ı şafaḳ biryān[229] olub
Ṭaġlar başı ṭūfān olub cūlarda ṭuġyān oldı āh

8 Heb sīneler biryān heb dīdelerde ḳan ḳamu
Ḫalḳ-ı cihān nālān ḳamu dil-teng ü ḥayrān oldı āh

9 Saçı çözüldi sünbülüñ yolundı evrāḳı gülüñ

[229] ND: sūzān

Gülşende kārı bülbülüñ feryād u efġān oldı āh

10 Devrān ᶜaceb ġaddār imiş didüklerince var imiş
Dehre bu köhne kār imiş şimdi firāvān oldı āh

11 Nevᶜī yeter ḳan aġladuñ sūzān u nālān iñledüñ
Pesdür şikāyet çarḫdan Ḫak'dan çü fermān oldı āh

12 Bu salṭanat gülzārına Sulṭān Meḥemmed Ḫān yeter
Gül var iken bir ġonçesiz baġrum dime ḳan oldı āh

[60a]

13 Niçe külāh u kelleler yer dehr elinden silleler
Gül gibi tenden ḫülleler ṣoyundı ᶜüryān oldı āh

14 Taḫt-ı Sülymān ḳıldı ad maḥkūm iken taḫtında bād
Tāc u külāh-ı Keykūbād ḫāk içre ġalṭān oldı āh

15 Her ḳanḳısı sulṭān ise biz bende-i fermān aña
ᶜĀḳil dimez kim bu anuñ yolında ḳurbān oldı āh

16 Āhum yilinden ḳıl ḥaẕer kim saña ḳılmasun eṡer
Sözdür cihānda muᶜteber devrüñde bī-şān oldı āh

17 Ḫıfẓ u amān ise Ḫaḳ'uñ ışmarladum şāhum seni
Ol bezme kim her şeb aña şemᶜ-i fürūzān oldı āh

56

Merṡiye-i Merḥūm u Maġfūrle ᶜAbdülbāḳī Efendi Nevverallah Marḳedehu

Feᶜilātün Mefāᶜilün Feᶜilün
Hafif ++--/+-+-/++-

1 Yıḳılub ḳaṣr-ı ᶜālemüñ ṭāḳı

O da yansun sipihrüñ evrāḳı

2 Gözden oldı nihān o māh-cemāl
Yaḳsa āhum ᶜaceb mi āfāḳı

3 Kārger olmadı teb-i ācele
Ne ᶜazīmet ne ruḳye-i rāḳī

4 Ḥukemā ittifāḳ idüb hergiz
Bulmadılar bu zehre tiryāḳı

5 İçdi cām-ı ecel o şīrīn-leb
Telḫ-kām olsa ṭañ mı ᶜuşşāḳı

6 Yire çal cām-ı şevḳi iy sāḳī
Gitdi bezm-i zamāneden Bāḳī

7 Yıḳıl iy çarḫ-ı bī-s̱ebāt yıḳıl
Bozul iy āsiyāb-ı bī-ḥāṣıl

[60b]

8 Çünki devrüñ murādum üzre degil
Üstüme ṭurma gel olub ḥāᵓil

9 Niçün itdüñ ḥażīż-i ḫāki maḳar
Ol mehe āsmān iken menzil

10 Ṣu gibi her yaña revāne iken
İtdüñ ol serv-i nāzı pā-der-gil

11 Mey-i nūşīn-i dehr zehr-ālūd
Yine maġrūr olur buña ᶜāḳil

12 Yire çal cām-ı şevḳi ey sāḳī
Gitdi bezm-i cihāneden Bāḳī

13 İçdi cām-ı ecel yüki yetdi
Bezm-i ʿuşşāḳı telḫ idüb gitdi

14 Vaʿde-i vuṣlat eylemişdi meger
Eceli irdi vaʿdesi yetdi

15 Dikdi ol servi ḫāke dest-i fenā
Naḫl-i maḳṣūdumuñ işi bitdi

16 Göz yumub bu cihān-ı fānīden
Dār-ı ʿuḳbāya irtiḥāl itdi

17 Kendüye çün açıldı dār-ı baḳā
Der-i fānīyi ol da berkitdi

18 Yire çal cām-ı şevḳi ey sāḳī
Gitdi bezm-i zamāneden Bāḳī

19 İtmege ānu telḫ-kām-ı ecel
Sāḳī-i devr içürdi cām-ı ecel

20 Penbeyi gel çıḳar ḳulaġuñdan
Saña da irişür peyām-ı ecel

[61a]

21 Gül gibi sīnesin siper itdi
Gelicek ol mehe sihām-ı ecel

22 Mıṣr-ı ḥüsnin ḫarābe virdi gelüb
Leşker-i ḫaṭṭı gibi şām-ı ecel

23 Āşiyānında ṣayd ider murġı
Ne ḳadar çāpük olsa dām-ı ecel

24 Yire çal cām-ı şevḳi ey sāḳī
Gitdi bezm-i zamāneden Bāḳī

25 İtdi dār-ı baḳāya çünki güẕer
Ḳıl ilahi ᶜināyettiñ rehber

26 Teşne-leb saña cān atub gitdi
Ṣunasın diyü destine kevṯer

27 Yüz yire ḳodı dergehüñde senüñ
Cürmine yaᶜnī iᶜtirāf eyler

28 Ḫākden götürüb aña eyle
Ol ki lāyıḳdır iy şeh-i berter

29 Çün şikest itdi bu fenā cāmıñ
Nevᶜīyā bezm-i ḫuldi ide maḳar

30 Yire çal cām-ı şevḳı iy sāḳī
Gitdi bezm-i zamāneden Bāḳī

57[230]

Mefᶜūlü Mefāᶜīlü Mefāᶜīlü Feᶜūlün
Hezec --+/+--+/+--+/+--
I

1 Tā bende-i Ḫudā vü muṭīᶜ-i peyemberem
Sulṭān-ı nüh sipihr ü şeh-i heft kişverem

2 Göñlüm venüm ḫazīne-i esrār-ı ġaybdur
Ṣūret-perest olan beni bilmez ne cevherem

[61b]

3 Şunlar ki mübtedā-yı ezelden ḫaber bilür

[230] ND'da "terkîb-i bend" şeklinde başlık koyulmuştur.

Añlar beni ki zümre-i esmāya maṣdaram

4 Vechümdedür rumūz-i ḥurūf-i taᶜayyünāt
Maᶜnī yüzünde ᶜarş-i berine berāberem

5 Baḳma benüm gedālıġuma iy ᶜazīz-i dehr
Gel benden iste cevheri kim kimyāgerem

6 Tīġ-ı tevekkül-ile iki ᶜālemi ṭutub
Ne rāġıb-ı sipāh ü ne muḥtāc-ı leşkerem

7 Terk oldı tāc-ı ser kemer-i faḳr der-miyān
Ne bende-i vezīr ü ne sulṭān-ı serverem

8 Āb-ı ḥayāt ḫāk-ile yeksān gelür baña
Bir teşne-i muḥabbet sāḳī-i Kevs̱erem

9 Erbāb-ı dil sözümden olur būy-ı maᶜrifet
Ben āteş-i muḥabbet-i evlāda micmerem

10 Ben ḫod kimem ki daᶜvī-i ḥubb-i ᶜAlī ḳılam
Ben ḫāksār-ı ḫayl-i ġulāmān-ı Ḳanber'em

11 Bir ẕerre gelmez iki cihān begligi baña
Çün ben kemīne çāker-i evlād-ı Ḥayderem

12 Şāh-ı Necef ḫalīfe-i dīn Murtażā ᶜAlī
Sermāye-i velāyet ü şīr-i Ḫudā ᶜAlī

II

13 ᶜİlme Nebī medīne ᶜAlī oldı aña bāb
Ol ḳapuya seg oldı niçe şāh-ı kām-yāb

14 Çün ᶜilm evine ol ḳapudan itmedi duḫūl
Her ḫarici bilür mi nedür ᶜilm-ile kitāb

15 Ḳadr-ile başı göklere irmişdi gerçi kim
Alçaḳ göñülli olduġı çün dindi Bū-türāb

16 Maḥşer gününde teşne-i āb-ı viṣāli ñe
Luṭf eyle yā ᶜAlī umaruz ṣunaasın şarāb

[62a]

17 Sen maẓhar-ı kerāmet-i külliyesin senüñ
Ḳutb-ı murāduñ üzre döner işbu āsiyāb

18 Ol gice kim Burāḳ-ile çıḳdı göge Rasūl
Hiç senden özge kim var-idi aña hem-rikāb

19 İy zübde-i vücūd-ı beşer aṣl-ı kāyināt
İy māh-ı evc-i şerᶜ ü şeh-i müşterī-cenāb

20 Serdār-ı milk ü ṣāḥib-i "lā seyf" ü "hel etā"
Leşker-keş-i vilāyet-i dīn mālikü'r-riḳāb

21 Şāhid yiter kemāle kelāmuñda "lev keşef"
Kim nūr-i kibriyāña degül māsivā ḥicāb

22 Senden ẓuhūra geldi ol iki vücūd-ı pāk
Birisi mihr-i enver ü birisi māh-tāb

23 Ay u güneş ol iki cemālüñ firāḳına
Tā ḥaşre dek ola ser-i ser-geşte ḫīz-āb

24 Yaşlar döküb seḥāb-ı felek geydi ḳaralar
Ṣaçdı zemīn o ḥasret-ile başına türāb

25 Ḳanı ol iki şāh-ı şehīdān-ı Kerbelā
Sālār-ı dīn Ḥuseyn ü Ḥasan ibn-i Murtażā

III

26 Ol iki merdümüñ demi çünkim revān ola
İki gözüm bu derd-ile demdür ki ḳān ola

27 İki imāk iki göz idi iki ᶜāleme
Çün gitdi yegdür ol ki cān u cihān ola

28 Dürr-i yetīm iken ne ᶜacebdür ki ḳān ile
Birisi laᶜl ü birisi ᶜaḳīḳ-i Yemān ola

29 Rūḥ-i ᶜAlī vü ḳurre-i ᶜayn-i rasūl-i Ḥaḳ
Ne böyle pāk güher ü ne böyle kān ola

30 İmān evini bunlar idi muḥkem eyleyen
Bunlara her ki ḳaṣdı yamandur yaman ola

[62b]

31 Oldı Ḥasan libās-ı saᶜādetle cilveger
Rūḥ-i Ḥuseyn'e mesned-i cennet mekān ola

32 Geldi ẓuhūra ṣoñra imām-ı ᶜAlī Rıżā
İki cihāna ḫāk-i deri rāygān ola

33 Müstaġnī idi iki cihāndan o şāh-ı dīn
Yoḳlıḳ vilāyetinde diler şāh-ı[231] kāmrān ola

34 Tāc itdi terk-i faḳr-ile buldı ġınā-yı ḳalb
Milk-i rıżāda ḫusrev-i ṣāḥib-ḳırān ola

35 Ḥaddi degül ki vaṣf ide ol şāhı her gedā
Ḳal ehli ḫoş durur burada bī-zebān ola

36 Geldi bu kez Muḥammed-i Bāḳır imām-ı dīn
İzi tozı melek gözine armaġān ola

[231] "şāh-ı" kelimesi ND'da bulunmamaktadır

37 İy dil ḳanı bunuñ gibi bir şāh-ı muḥterem
Kim nūr-ı ḫalḳı gün gibi ḫalḳa ᶜıyān ola

38 Şāh-ı kerīm ü ṣāḥib-i reᵓfet emīn-i dīn
Māh-i yegāne-i felek ü mihter-i zemīn

IV

39 Nūr oldı tā ki Caᶜfer-i Ṣādıḳ'da āşikār
Ol şāh buldı ṣıdḳ-ile gün gibi iştihār

40 Sulṭān-ı milk-i millet ü ḫāḳān-ı şarḳ u ġarb
Deryā-yı cūd u şehr-i kerem mīr-i tāc-dār

41 Eyler anuñ ṣafāsına devri ṭoḳuz felek
Eyler anuñ duᶜāsına ḫāk-i zemīn ḳarār

42 Ḫᵛīş-i rasūl ü ibn-i ᶜAlī muḳtedā-yı[232] dīn
Ser-tāc-ı cīl-i āl-i ᶜabā māh-i gül-ᶜizār

43 Pes geldi ṣoñra Mūsī-i Kāẓım imām-ı Ḥaḳ
Deryā-yı ḥilm ü kerem şāh-ı nām-dār

44 Çün kūh-ı ḥilm ü baḥr-i ᶜaṭā-y-idi lā-cerem
Maḳbūl idi elinde seg-i nefs-i nā-be-kār

[63a]

45 Bünyād-ı ẓulmı yıḳmış-idi dest-i ᶜadl-ile
Dīvār-ı dīni şerᶜ-ile ḳılmışdı üstüvār

46 Sırr-ı ḳażā vü ᶜilm-i ḳaderden ḫayr idi
Bulmışdı faẓl ü maᶜrifet-i Ḥaḳḳ'a iḳtidār

47 Ṣoñra şehīd-i Şāh-ı Ḫorāsān idüb ẓuhūr

[232] ND: murtażā-yı

Ḫatm oldı anda ᶜizzet ü temkīn-ile vaḳār

48 Ḫāk-i derini başıma tāc eyledüm diyü
Şāh-ı ᶜAcem añuñla ider şimdi iftiḫār

49 Gündüz birisi ḫidmetin eyler gice biri
Mihr-ile māh meşhedine oldı türbe-dār

50 Mīrāṯ idi ᶜAlī'den aña tīġ-ile livā
Eylerdi şīr-i düşmeni şimşīr-ile şikār

51 Çün baᶜdehu İmām-ı Taḳī ṣāhibü's-sükūn
Oldı kemāl ü ḥikmet-ile merd-i ẕū-fünūn

V

52 Zühd ü ṣalāḥ-ile teni olmışdı cümle cān
Başdan ayaġa nūr-idi ol māh-ı āsmān

53 Ṣoñra gelüb İmām-ı Taḳī ol vücūd-ı pāk
Maᶜṣūm u ṭāhir idi günehden o bī-gümān

54 Yüz sürdi her ki dāmen-i pākine ol şehüñ
Ḳadr-ile başı irdi göge oldı kāmrān

55 Bāġ-ı vücūda ṣoñra gelüb şāh-ı ᶜAskeri
Oldı derūnı gevher-i ṣıdḳ ü ṣafāya kān

56 Çün ḫātemü'l-velāye olub hādī-i yaḳīñ
Geldi cāna zaḥmet-ile Mehdī-i zamān

57 Şırr-i şerīᶜat oldı zaṉnunda āşikār
Gösterdi cümle ḫalḳa ḥaḳīḳat nūrın ᶜıyān

58 Ḥaḳḳu'l-yaḳīne her kişi devrinde buldı yol
Ḥaḳdan ıraġ olanlara itdi Ḥaḳḳ'ı beyān

[63b]

59 Keşf oldı perde ẓāhir ü bāṭın bir oldı heb
Tevḥīde irdi ulu kiçi pīr-ile cüvān

60 Nūr-ı cemāli-ile gidüb ẓulmey-i celāl
Yandı yüzi fürūġı-ile şemᶜ-i ḫānedān

61 Evlād-ı pāk-i Ḥażret-i Ḫayrü'n-nisā içün
Her kim dil uzada göreyin ola bī-zebān

62 Bunlar durur nücūm-ı saᶜādet çerāġ-ı dīn
Bunlar durur olan on iki burca pāsbān

63 Bunlardadur mürüvvet ü bunlardadur seḫā
Bunlara geldi şefḳat-ile raḥmet ü ᶜaṭā

VI

64 ᶜIşḳına bunlaruñ dü cihān oldı mübtelā
Yoḫsūl u bay u pīr ü cüvān şāh-ile gedā

65 İllerden oldı Ḫażret-i Ḫānuñ ᶜale'l-ḥuṣūṣ
ᶜIşḳı ziyāde bunlara vü ḥubbı bī-riyā

66 Kimdür baña ṣorarsañ o Ḫān-ı serīr ü taḫt
Oldur bugün semiyy-i Muḥammed ᶜAlī-liḳā

67 Şāh-ı kerem muḥibb-i ᶜAlī tābiᶜ-i rasūl
Aṣl ü nesīb ü server ü ẕü'l-ḳadri ve'l-ᶜulā

68 Ceddüñ ki şāh-ı milk-i Karāmān idi senüñ
ᶜAdl ü şecāᶜat-ile kerem ḫūy-idi aña

69 Mīrānuñ oldı seyf ü şecāᶜat senüñ bugün
Olsa musaḫḫaruñ n'ola şimşīr-ile livā

70 Ḫān oġlu ḫān olub saña beglik sezā-y-iken
Kimdir cihānda idebile çün-ile çerā

71 Oldı hilāl ser-i ᶜalemi tūġı mihr-i çarḫ
Seyr-i livā-yı ᶜizzetiñe ᶜarş müntehā

[64a]

72 ᶜAdlüñ cihānı ṣulḥ-ile şol deñlü ṭutdı kim
Oldı ᶜadū muṣāḥib ü bigāne āşinā

73 Üns eyler ādem oġlı-ile şimdi vaḥş u ṭayr
Āhūlar-ile ṣoḥbet ider şīr ü ejdehā

74 Ẓulm-ile kimse ġayrıya bir sille uramaz
Rūy-ı defe meger ki ṭarab-sāz-ı ḫoş-nevā

75 Envaᶜ-ı niᶜmetüñle cihānı ḳonuḳladuñ
Vaḥş u ṭuyūr u ins-ile cin oldı imtilā

76 Kem kāse bezm-i ᶜişretüñe māh-ı āsmān
Yitmez żiyāfetüñde sümāt olsa kehkeşān

VII

77 Bezmüñde nuḳl ola yaraşur encüm-i felek
Sāḳiler oldı meclisüñe ḥūr-ile melek

78 Şol deñlü itdi nāleyi bezmüñde çeng ü ᶜūd
Çıḳdı simāka naᶜra vü cūş eyledi semek

79 ᶜİşret demünde yitmeye erbāb-ı bezmüñe
Deryālar olsalar meze-i ḫūnuña nemek[233]

80 Saña ᶜadū-yı bī-dil ider mi muḳābele
Çün kim siper miṯāli demürden degil yürek

[233] ḫānuña yemek

81 Başı dikildi nīzeñe bustān-ı dehrde
Dimezdi her ᶜadū felege gerçi kim kelek

82 Ḫānum ḳapuñda olalı meddāḥ-ı çār-yār
Taḥsīn ider felekde sözüm gūş iden melek

83 Nevᶜīnüñ eyle faż̈l-ile ᶜirfānuna naẓar
Kesb-i kemāl idince çeküpdür niçe emek

84 Geldüm ki naḳd-i maᶜrifetüm saña ᶜarż idem
Zīrā ki beglerüñ naẓar-ı pākidür mihek

85 Bir at ᶜināyet eyle baña kim piyādeyem
Maᶜlūm olan ḥikāyeti lāzım degül dimek

[64b]

86 Tā kim dike livāsını çarḫ üzre mihr ü māh
Tā kim ṭura s̱evābit ü seyyār-ı nüh felek

87 Sen ḥaşre deñlü defter-i ᶜālemde s̱ābit ol
Nām-ı ᶜadūñı eyleye dest-i zamāne ḥak

88 Körpe budaḳlaruñı ser-efrāz ide Ḫudā
Bezm-i cihānda devlet ü ḳadrüñ müdām ola

58[234]

Fāᶜilātün Mefāᶜilün Feᶜilün
Hafif -+--/+-+-/++-

1 İy ḳapusı melāz̲-ı mehcūrān
Lā-mekān ehline işigi mekān

[234] ND'da "terci-i bend" şeklinde başlık koyulmuştur.

2 Seng-i bālāsı[235] bāliş-i ebrār
Ḫas ü ḫāşāki pister-i aᶜyān

3 Kemterin sengi ḫāk-i merḳadüñüñ
Dürretü't-tāc-ı ḫusrev ü ḫāḳān

4 Gösterür mi göze cihānı şu kim
Ṭopraġuñ ḳıldı küḥl-i dīde-i cān

5 Çıḳmadın ṣafḥa-i beyāża daḫi
Bu sevād-ı defātir-i imkān

6 ᶜIşḳ dīvānına yazılmış idüñ
Yazıcı-oġlı diyü sen ᶜunvān

7 Ṭolmış idi maḥabbet-i pāküñ
Dil-i dānā vü sīne-i nādān

8 Sensin ol ṣafḥa-i vücūd üzre
Māḥī-i ism ü resm ü nām u nişān

9 İremez dāmenüñe dest-i yaḳın
Başamaz dergehüñe pāy gümān

10 Mālik-i milk-i ṣūret ü maᶜnī
Cāmiᶜ-i cemᶜ ü farḳ sırr u ᶜıyān

[65a]

11 Merḥabā iy netīce-i erkān
Ḫabbeẕā iy ḫulāṣā-i imkān

12 Gelmesün ḫāṭır-ı şerīfe ġubār
Ḫāküñe dinse maḫzenü'l-esrār

[235] ND: ḫārāsı

13 Nice maḫzen dinilse lāyıḳdur
Maḫż-ı esrār ü maṭlaᶜ-ı envār

14 Müncelī ḫāk-i āsitānuñla
Merdüm-i dīde-i ülu'l-ebṣār

15 Münbasıṭ-i nefḥa-i viṣālüñle
Ġonçe-i ḳalb-i ᶜāşıḳ-ı ġam-ḫᵛār

16 Biri ᶜanber durur biri kāfūr
İki ḫādim ḳapuñda leyl ü nehār

17 Şeş cihetden geçüb güẕer-gāhuñ
Eyledüñ māverā-yı heft ü çehār

18 Şuᶜarā zümresine sen ser-i ḫayl
ᶜUrefā fırḳasına sen serdār

19 Fużalā meclisinde ṣāḥib-i ṣadr
Fuḳarā mecmaᶜında ᶜāciz ü zār

20 ᶜĀşıḳān içre ᶜışḳ-ile mümtāz
Zāhidān içre zühd-ile muḫtār

21 ᶜAcebā sen ne gülistān gülisin
Ṣad-hezār oldı gülşenüñde hezār

22 İy ḳapusı penāh-ı müşteḳān
İşigi secde-gāh-ı ḫalḳ-ı cihān

23 İy vücūduñ nihāl-i bāġ-ı ḳıdem
Ḳademüñ mürşid-i diyār-ı ᶜadem

[65b][236]

24 Nefsüñden eşer dem-i ᶜİsā
Bikr-i naẓmuñ numūne-i Meryem

25 Dāmen-i bikr-i fikrüñüñ gerdin
Görmedi gitdi çeşm-i nā-maḥrem

26 Dürr-i nā-yāb-ı güft-ü-kūyuñdur
Ġayb-ı mülhem netīce-i mübhem

27 Dehenüñ nüktedān-ı ᶜālem-i ġayb
Sözlerüñ cümle vārid ü mülhem

28 Ṭalᶜatüñ ism-i aᶜẓama meclā
Nūr-ı Ḥaḳ'dan ḥaḳīḳatüñ muᶜlem

29 Feyż-i luṭfuñla tāze bāġ-ı vücūd
Dem-i cān-baḫşuñ-ile dil ḫurrem

30 Camda içdi Ḥażret-i Cāmī
Mey-i ᶜışḳuñla niçe kāse-i Cem

31 Muḳtebes pertev-i cemālüñden
Enverī vü kemāl-i milk-i ᶜAcem

32 Ḫar u ḫāşāk-ı milk-i Nīşābūr
ᶜIṭr-ı ḫāküñle gül gibi ḫoş-dem

33 Ḳadrüñe ᶜarş-ı āsmān eyvān
Bende-i kemterüñ niçe Keyvān

34 Gerçi kim āb-ı rūy-ı rindānuz

[236] Sayfa kenarına not düşülmüştür: Ke ma ḳīle el ilhāmü min maḳāṣıdi'l-bülega vallahü teᶜāla eᶜlam (Denildiği gibi: İlham belagat ehlinin maksadıdır. En iyisini Allah bilir.)

Ḫāk-i dergāh-ı ehl-i ᶜirfānuz

35 Cānı ḳılduḳ niṯār ṭut maᶜẕūr
Ġonçe-veş çünki teng-destānuz

36 Bir bölük bī-kes ü faḳīr ü ẕelīl
Müstaḥiḳḳ-i ᶜaṭā vü iḥsānuz

37 Ḫaste-i ᶜışḳ isek bi-ḥamdi'llah
Sīne-bīmār u ten dürüstānuz

[66a]

38 Maḥv-ı hestī vü leẕẕet-i mestī
Nice olur diyu zār u ḥayrānuz

39 Gülşen-i vaḥdete gehī bülbül
Gāh murġ-ı hezār-destānuz

40 Luṭf-ile şādmān u ḳahra melūl
Gāh ḫandān ü gāh giryānuz

41 Olmadıḳ diyu yek-dil ü yek-rū
Çāk çāk oldı sīne nālāṉuz

42 Degülüz ehl-i dāniş ü bīniş
Dergehüñde senüñ ṣenāḫᵛunuz

43 Ney-i ᶜışḳ-ile olmaduḳ dem-sāz
Bu hevā āteşinde sūzānuz

44 Ey müşīr-i ṭarīḳ-i güm-şüdegān
Sebeb-i ihtidā müzīl-i gümān

45 İtmek-içün seni efendi kenār
Aḳ deñiz dürr-i eşkin itdi niṯār

46 O kenāruñ ṣafāsıdur ki henüz
Eksik olmaz ḫurūş-i leyl ü nehār

47 Her biri kesb-i āb-ı rūy eyler
Ḫāküñ ilticā iden ebrār

48 Güneşi balçıḳ eylemez mestūr
Eyledüñ gerçi ḫāk içinde ḳarār

49 Oldı vaṣfuñda ney-şeker mānend
Ṭarz-ı tercīᶜ-i bend-i Nevᶜī-i vār[237]

50 Virür ehl-i meẕāḳa her bendi
Ẕikr olunduḳça leẕẕet-i tekrār

51 Baḥr-i naẓmumda her dür-i nā-yāb
Mevc-i ᶜışḳūñla ṭutdı semt-i kenār

[66b]

52 Umarın ilte her dür-i pākin
Şarḳ u ġarba sefāyin-i eşᶜār

53 Yaᶜnī medḥ-i şerīfüñ olduġı-çün
İᶜtibār ideler ulu'l-ebṣār

54 Umarın kim saña olan meddāḥ
Feyż-i luṭfuñdan ola ber-ḫūrdār

55 İy medār-ı mekārim ü ᶜirfān
ᶜUmde-i ḫalḳ u zübde-i aᶜyān

59[238]

[237] ND: zār
[238] ND'da "tercîᶜ-i bend" şeklinde başlık koyulmuştur.

Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün

Hezec +---/+---/+---/+---

I

1 Dilā şimden girü sevdā-yı ᶜuzlet ḳılsañ olmaz mı
Olur olmaz hevālardan ferāġat ḳılsañ olmaz mı

2 Sehī-ḳadlerle ḥaşr olmaḳ hevāsından geçüb bir dem
ᶜAceb endīşe-i rūz-ı ḳıyāmet ḳılsañ olmaz mı

3 Taᶜalluḳ māsivā-yı Ḥaḳḳ'a çünkim şirk-i muṭlaḳdur
ᶜİnād u şirki[239] terk idüb ᶜibādet ḳılsañ olmaz mı

4 Unutsañ nev-cüvānlar ᶜışḳıñ añsañ pend-i pīrānı
Semāᶜ-ı vaᶜẓ idüb gūş-ı naṣīḥat ḳılsañ olmaz mı

5 Ḳulāġuña ṣadā-yı kūs-ı rıhlet çalınur āḫir
Henüz irişmedin nevbet inābet ḳılsañ olmaz mı

6 İlāhī çāresiz ḳaldum ᶜināyet ḳılsañ olmaz mı
Yol azdum rāh-ı ᶜışḳuñda hidāyet ḳılsañ olmaz mı

II

7 Ḫumār-ı bezm-i aġyār-ile huşyār olmadum gitdüm
Ḫilāf-ı müddeᶜīden yār-ile yār olmadum gitdüm

8 Hevā-yı[240] naġme yāhū'ya dem-sāz oldı heb eşyā
Ben ol sāzuñ maḳāmına hevā-dār olmadum gitdüm

[67a]

9 Göñül āyinesin pāk itmedüm jeng-i küdūretden
Ṣafā-yı bezm-i ᶜirfāna sezāvār olmadum gitdüm

10 Açılmaz dīde-i baḫtum şeb-i hecrüñ ṣabāhı yoḳ
Nesīm-i ṣubḥ dīdār-ile bīdār olmadum gitdüm

[239] ND: ᶜinād-ı şirki
[240] ND: ṣadā-yı

11 Sefer düşvār u menzil dür ü merkeb leng ü zādum yoḳ
Bu eṣḳāl-i taᶜalluḳden sebük-bār olmadum gitdüm

12 İlāhī çaresiz ḳaldum ᶜināyet ḳılsañ olmaz mı
Yol azdum rāh-ı ᶜışḳuñda hidāyet ḳılsañ olmaz mı

III

13 Tecellī eylemiş nūr-ı cemālüñ cümle eşyāda
Güzeller ᶜarż-ı dīdār itmede ᶜāşıḳ temāşāda

14 Ne ẕevḳ almış ᶜaceb sevdā-yı Şīrīn'den dil-i Ferhād
Ne görmüş Ḳays-ı mecnūn bilmezem hīç naḳş-ı Leylā'da

15 Ne gülsen ẓāhir olmuş çeşm-i İbrāhim'e āteşden
Ne ᶜizzet añlamış Āzer liḳā-yı Lāt u ᶜUzzā'da

16 Bu bezmüñ bādesi bir cāmı bir sāḳīsi ammā
Kimi ceng ehl-i mestānuñ kimi ṣulḥ u müdārāda

17 Benüm yārem oñulmaz derdüme hergiz ᶜilāc olmaz
Ṭabībān zamāne ᶜāciz olmışdur müdāvāda

18 İlāhī çāresüz ḳaldum ᶜināyet ḳılsañ olmaz mı
Yol azdum rāh-ı ᶜışḳuñda hidāyet ḳılsañ olmaz mı

IV

19 Şüᵓūn-ı ẕātuña eşbāḥ-ı ᶜālem gerçi maẓhardur
O maẓhardan güẕer ḳaṣd itmeyen maḥcūb-ı ebterdür

20 Göñül ṭıflını bir sīb-i zenaḫdān eyledi meftūn
Mekānı çāh-ı miḥnet çeşme-i ṣabrı mükedderdür

21 Hevā-yı ᶜışḳ-ile eflāke çıḳdı āteş-i sīnem

İşidüb āh ü zārum ḥālüme raḥm idicek demdür[241]

[67b]

22 Elümde iḫtiyārum dilde ṣabr-ile ḳarārum yoḳ
Göñül göz cān u ten bir şāh-ı bī raḥma musaḫḫardur

23 Senüñ ᶜavnüñden olmazsa eger bir ẕerrece çāre
Hevā yolında ben üftāde ḫāk olmak muḳarrerdür

24 İlahī çāresüz ḳaldum ᶜināyet ḳılsañ olmaz mı
Yol azdum ᶜışḳuñda hidāyet ḳılsañ olmaz mı

V

25 Bileydüm böyle düşdüşvār olduġun ben derd-i hicrānı
Firāḳı iḫtiyār itmez virirdüm ᶜışḳ-ile cānı

26 Dirīġā zehr-i ḳātil nūş idenler buldı ṣıḥḥatler
Marīz-i derd-i hecre bulmadı hiç[242] himse dermānı

27 Göñül āteş-i gözüm yaş ᶜışḳ-ile kārüm keş-ā-keşdür
Kemān ebrūları cāna uraldan tīr-i müjgānı

28 Vücūdum defterin ḳılmış müşevveş ḫaṭṭ-ı ruḫsārı
Yazaldan ṣunᶜ eli levḥ-ı vücūda naḳş-ı insānī

29 Ne rūz-ı vuṣlata şākir ne şām-ı fürḳate ṣābır
Teselli bulmaġa yoḳ Nevᶜī-i maḥzūnuñ imkānı

30 İlāhī çāresiz ḳaldum ᶜināyet ḳılsañ olmaz mı
Yol azdum rāh-ı ᶜışḳuñda hidāyet ḳılsan olmaz mı

60[243]

Feᶜilātün Feᶜilātün Feᶜilātün Feᶜilün

[241] ND: yerdür
[242] ND: bir
[243] ND'da "tercîᶜ-i bend" şeklinde başlık koyulmuştur.

Remel ++--/++--/++--/++-

I

1 Düşüb ayaġına her serv-ḳadüñ ṣu gibi zār
İy göñül niçeye dek bu heves-i būs-i kenār

2 Sīneden başla maḥv eyle nuḳūş-ı ġayrı
Ḳurı ārāyiş çünki bu naḳş-ile nigār

3 Penbe-i dāġ gibi niçeye dek ḫiffet idüb
Seni odlara yıḳa her ṣanem-i lāle-ᶜiẕār

[68a]

4 Ṣanem-i deyr gibi sakin ü sengīn ol kim
Büt-i tersālara maᶜbūd olasın leyl ü nehār

5 Gūş ḳıldum gice gülşende sa-āġāz itdi
Ṣubḥa dek derd-ile bu maṭlaᶜ-ı pür-sūzı hezār

6 Yār aġyāra muṣāḥib gül ise maḥrem-i ḫār
Düşmen ü dost güler girye ḳılur ᶜāşıḳ-ı zār

II

7 Ḳāl-ile fehm idemez kimse ᶜaceb-ḥāl ancaḳ
İḳtiżā-yı ḳader-i Ḫāliḳ-ı Faᶜāl ancaḳ

8 Manṭıḳī bilmedi eşkāl-ile bu işkāli
Bunca tafṣīli hakīmüñ daḫī icmāl ancaḳ

9 Āhenīn dilbere cemᶜiyyet-i ḫāṭır ḥāṣıl
Cām-veş ehl-i ṣafā münkesirü'l-bāl ancaḳ

10 Ṣūret-i nā-mütenāsib ṣıfat-ı nā-merbūṭ
Bāᶜiṯ-i mertebe-i devlet ü iḳbāl ancaḳ

11 Bū-ᶜAlī olsa kişi fażl-ile ṣūret viremez
Ḫūblar lehcesi yoḳ cāh-ile meyyāl ancaḳ

12 Yār aġyāra muṣāḥib gül ise maḥrem-i ḫār
Düşmen ü dost güler girye ḳılur ᶜāşıḳ-ı zār

III

13 Naẓar itdüm çemen-i dehre ᶜaceb sır gördüm
Dīde-i ḥayret-ile nergis-i nāẓır gördüm

14 Ġaybdan ᶜālem-i eşbāḥı temāşā itdüm
Mūcid-i muṭlaḳı her ẕerrede ḥāżır gördüm

15 Ḳaṣd idenler açılub gülmege bu gülşende
Ġonçe gibi dili ḳan ṭolmaya nādir gördüm

16 Ḥāṣılı zümre-i āşiyāna teveccüh ḳıldum
ᶜĀlemi bencileyin heb müteḥayyir gördüm

[68b]

17 Māh-ile mihri bulub naḳṣ u zevāle māyil
Günbed-i nüh feleği ᶜaksine dāᵓir gördüm

18 Yār aġyāra muṣāḥib gül ise hemdem-i[244] ḫār
Düşmen ü dost güler girye ḳılur ᶜāşıḳ-ı zār

IV

19 Şol ki ḫaṭṭ-ı lebini ġaybdan iẓhār itmiş
Ne belādur ki bizi vāḳıf-ı esrār itmiş

20 "Küntü kenz"e dil-i dānāmızı gencūr ḳılub
Bu emānetle bizi beste ḳoyub zār itmiş

21 Ḥabbeẕā zümre-i mestān-ı mey-i ᶜışḳ u cünūn
Ki cihān salṭanatın istemeyüb ᶜār itmiş

22 Zişt ü zibā diyüb nīk ü bedī bir görüb[245]

[244] ND: maḥrem-i
[245] ND: gözedüb

Bu merātibde olan ḥalete inkār itmiş

23 Niçe dānā-dil olanlarda bu eṭvār-ı ᶜaceb
Ṣabr u ṭāḳat ḳomayub ᶜaḳlını efgār itmiş

24 Yār aġyāra muṣāḥib gül ise hemdem-i[246] ḫār
Düşmen ü dost güler girye ḳılur ᶜāşıḳ-ı zār

25 Niçe bir seyr-i nuḳūş-ile ḳanāᶜat idelüm
Sāde-pehlü olalum yār-ile himmet idelüm

26 Niçe bir ṣoḥbet-ile ḫāṭırı meşġūl idevüz
Denk ü ḫāmuş olalım biz de ferāġat idelüm

27 Çeng-veş nāle ḳılub nāy-ṣıfat iñleyelüm
O geçen demlere āheng-i nedāmet idelüm

28 Naḳş idüb ḫāṭıra “la yüsᵓelü ᶜamma yefᶜal”
Çün ḳażādur bu rıżā semtine niyyet idelüm

29 Nevᶜiyā ṣabr u taḥammül buña düşvār velī
Bilmezem neyleyelüm kime şikāyet idelüm

[69a]

30 Yār aġyāra muṣāḥib gül ise maḥrem-i ḫār
Düşmen ü dost güler girye ḳılur ᶜāşıḳ-ı zār

61[247]

Mefᶜūlü Mefāᶜīlü Mefāᶜīlü Feᶜūlün
Hezec --+/+--+/+--+/+--

I

1 Bu ᶜışḳ-ı mecāzuñ ġam-ı hicrānuna laᶜnet
Dünyāda vü ᶜuḳbādaki ḫüsrānına laᶜnet

[246] ND: maḥrem-i
[247] ND’da “müsemmen” şeklinde başlık koyulmuştur.

2 Erbāb-ı ġamuñ nāliş ü efġānına laᶜnet
Dilberlerüniñ vaᶜde-i iḥsānına laᶜnet

3 Yoḳ yerlere itdükleri peymānuna laᶜnet
Ol ṭāᵓifenüñ gerçek ü yalanına laᶜnet

4 Başdan bunı īcād idenüñ cānına laᶜnet
Ecdāduna vü aṣlına erkānına laᶜnet

II

5 İl yāri çeker sīneye sen ᶜāşıḳ-ı dīdār
Sen girye ü zār eylemede senden o bīzār

6 Sen ᶜarż-ı niyāz itseñ ider nāzın o tekrār
Sen eyler iken çeşmüñi yolunda güher-bār

7 Sen olmış-iken naḳd-i vücūduñla ḫarīdār
İl mālik olur vaṣlına bī-dirhem ü dīnār

8 Bu ṣanᶜati īcād idenüñ cānına laᶜnet
Ecdādına vü aṣlına erkānına laᶜnet

III

9 İrmez ayaġın öpmege bir ᶜāşıḳ-ı maḥzūn
Eller ser-i zülfün irişen ehrimen-i dūn

10 Sen eyle gerek nāleñi ney yaşuñı gül-gūn[248]
ᶜUşşāḳa cefā ġayra vefā bunlara ḳānūn

[69b]

11 Gel olma ṣaḳın ādem-iseñ bunlara meftūn
Maḥremleri heb mübteẕel ü nā-kes ü melᶜūn

12 Bu ṣanᶜati īcād idenüñ cānına laᶜnet

[248] ND: meygūn

Ecdādına vü aṣlına erkānına laᶜnet

IV

13 İy dilbere ᶜāşıḳ dirilen ebleh ü nādān
Öldürse revādur seni tīġ-ı ġam-ı hicrān

14 Sen ṭālib ü cūyān aña senden o gürīzān
Ol mest-i teġāfül sen aña vālih ü ḥayrān

15 İnṣāf zehī cehl ü zehī nikbet ü ḫüsrān
Heb oldı buña raġbet iden ṣoñra peşīmān

16 Bu ṣanᶜati īcād idenüñ cānına laᶜnet
Ecdādına vü aṣluna erkānına laᶜnet

V

17 Yüz ḥayf bizüm çekdügümüz renc u ᶜanāya
Heb saᶜy-i belīġ itdügümüz gitdi hebāya

18 Nevᶜī'den irişsün bu naṣīḥat ẓürefāya
Dil virmeyeler her ṣanem-i māh-liḳāya

19 Ṭuş olmayalar ġaflet-ile tīġ-i belāya
Āmīn diyeler ḥāżır olanlar bu duᶜāya

20 Bu ṣanᶜati īcād idenüñ cānına laᶜnet
Ecdādına vü aṣlına erkānına laᶜnet

62[249]

Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilün
Remel -+--/-+--/-+--/-+-

I

1 Kesb-i nūr-i faż̇l-içün men gibi bīdār ol gerek

[249] ND'da "müseddes" şeklinde başlık koyulmuştur.

Naḳṣa bāᶜiṯsdür kemālüñ yoḳ yire çekme emek

[70a]

2 Ṣafḥa-i dilden ben itdüm arzu resmini ḥak
İstemem devlet medār-ı ẕillet olma baña tek

3 İy murādum ᶜaksine devr eyleyen kej-rev felek
Şimdi göñlüm nā-murād olmaḳ diler n'itseñ gerek

II

4 Her denīnüñ kevkeb-i baḫtın fürūzān eyleyüb
Ehl-i ḳadrüñ rūz-ı vaṣlın şām-ı hicrān eyleyüb

5 Māh-rū dilberleri meyyāl-i nādān eyleyüb
Ehl-i dil ᶜāşıḳları ser-geşte ḥayrān eyleyüb

6 İy murādum ᶜaksine devr eyleyen kej-rev felek
Şimdi göñlüm nā-murād olmaḳ diler n'itseñ gerek

III

7 Göñlümmüñ ḫāli degül ḥüzn ü elemden bir demi
Raḳṣ idersin dāᵓimā sende neşāṭ u ḫurremī

8 Ol mehüñ her şeb olur bir naḥs-i ekber maḥremi
Döndürürsin kendüñe hercāyılıḳda ᶜālemi

9 İy murādum ᶜaksine devr eyleyen kej-rev felek
Şimdi göñlüm nā-murād olmaḳ diler n'itseñ gerek

IV

10 Mekteb-i ᶜışḳa virüb dil ṭıflın irşād eyledüm
Murġ-veş başdan çevirdüm ᶜaḳlı āzād eyledüm

11 Telḫ u şīrinden geçen Ḫusrevleri yād eyledüm
Kendümi ben pey-rev-i Mecnūn u Ferhād eyledüm

12 İy murādum ᶜaksine devr eyleyen kej-rev felek
Şimdi göñlüm nā-murād olmaḳ diler n'iteñ gerek

[70b] **V**

13 Dāʾireñ bildük çü bulduḳ noḳṭa-i pergāruñı
Añladuḳ cümle uṣūl ṣanᶜat-i edvāruñı

14 Müşteri yoḳ Nevᶜī'ye arż eyleme dīdāruñı
Ṣat yüri ᶜāşıḳlaruñı şīve-i reftāruñı

15 İy murādum ᶜaksine devr eyleyen kej-rev felek
Şimdi göñlüm nā-murād olmaḳ diler n'itseñ gerek

63[250]

Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün
Hezec +---/+---/+---/+---

I

1 Meded iy gülşen-i nāzuñ nihāl-i lāle-ruḫsārı
Leṭāfet sebze-zārınuñ teẕerv-i kebk-reftārı

2 Vefāsuz dil-rübālar ᶜaskerinüñ şāh-ı serdārı
Āġardı giryeden luṭf it esirge çeşm-i ḫūn-bārı

3 Gözümüñ nūrı göñlümüñ sürūri ᶜömrümiñ varı
Bizümle dost olmazsañ ᶜadāvet eyleme bārī

II

4 Revā mıdur bu iy şāh-ı serīr-i milk-i istiġnā
Raḳīb-i rū-siyeh sāyeñ gibi saña ola hem-pā[251]

5 Yaşum gibi ayaḳlarda ḳalam ben ᶜāşıḳ-ı şeydā
Ġam-ı zülfüñle oldum aġlamaḳdan şimdi nā-binā

6 Gözümüñ nūrı göñlümüñ serveri ᶜömrümüñ varı
Bizümle dost olmazsañ ᶜadāvet eyleme bārī

---

[250] ND'da "müseddes" şeklinde başlık koyulmuştur.
[251] ND: hem-tā

III

7 Ser-i kūyüñden özge Kaᶜbe-i maḳṣūda rāhum yoḳ
Ḳapuñdan ġayrı bu deyr-i fenāda secde-gāhum yoḳ

8 Kime yalvarayın ben senden artuḳ ād-ḫᵛāhum[252] yoḳ
Beni öldürdi ġam ey cevri çoḳ cürmüm günāhum yoḳ

[71a]

9 Gözümüñ nūrı göñlümüñ sürūrı ᶜömrümüñ varı
Bizümle dost olmazsañ ᶜadāvet eyleme bārī

IV

10 Naṣīb olmazsa vuṣlat iy sipihr-i ᶜizzetin māhı
Iraḳdan merḥabāñ-ile ḳanāᶜat eylerüz gāhī

11 Esirge alma āhumla yaşum isterseñ Allah'ı
Unutma ẓulmet-i şām-ı ġamuñda cān-ı gümrāhı

12 Gözümüñ nūrı göñlümüñ sürūrı ᶜömrümüñ varı
Bizümle dost olmazsañ ᶜadāvet eyleme bārī

64[253]

Mefāᶜilün Feᶜilātün Mefāᶜilün Feᶜilün
Müctes +-+-/++--/+-+-/++-

I

1 Ne mümkin oldı ġam-ı fürkatüñle ülfet idem
2 Ne çāre var ṭalebüñden senüñ ferāġat idem
3 Ne ḳādirem ser-i kūyuñ varam[254] ziyāret idem

4 Ne furṣat oldı saña ḥālümi hikāyet idem
5 Ne vüsᶜat oldı ki hicrān ġamın rivāyet idem

II

[252] ND: dād-ḫāhum
[253] ND'da "tahmis" şeklinde başlık koyulmuştur.
[254] ND: varup

6 Hemīşe olmada mümted zamān-ı ġuṣṣa vü ġam

7 Hemīşe derd ü elem bī-şümār u rāḥat kem

[71b]

8 Ne bir ḳarīñ-i muvāfiḳ var olmaġa hem-dem

9 Ne bir şehinşeh-i ᶜādil bulundı kim varam

10 Bu ẓulmı ᶜādet iden şāhdan şikāyet idem

III

11 Ne bād-ı āh ile ol servi eyledük meyyāl

12 Ne eyledi eṯer ol mū-miyāna ḳīl-ile ḳāl

13 Ṣalāḥ-ı ḥāl ise[255] şimden girü ḫayāl-i muḥāl

14 Ne ᶜarż-ı ḥāle meded var ne dilde ṣabra mecāl

15 Ne çāre n'eyleyeyin bilmezin ne ḥālet idem

IV

16 Murād-ı dilber içün nā-murād olub dāᵓim

17 Göñül vilāyetine ᶜışḳı eyledüm ḥākim

18 Bu kāra ṣanma ben ey müddeᶜi olam nādim

19 Murādı çün beni güldürmemekdür ol ẓālim

20 Revā budur ki hemān aġlamaġı ᶜādet idem

V

21 Yanuñdan eyleyüb aġyār ben gedāyı ġarīb

22 Düşürdi rāh-ı beyābān-ı hecre bī-taḳrīb

23 Ne çāre çünki degülmiş viṣālüñ aña naṣīb

24 Ḳapuñda ölmege Nevᶜī'ye māniᶜ oldı raḳīb

25 O seg ḳomadı ki bir laḥẓa istirāḥat idem

65[256]

Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün

[255] ND: kār ise

[256] ND'da "murabba" şeklinde başlık atılmıştır.

Hezec +---/+---/+---/+---

I

1 Ne derd-i ᶜışḳ-ile bir laḥẓa göñlümde ḳarārum var
Ne vaṣl-ı yār-ile ṣabr u sükūna iḳtidārum var

2 Ne fikr-i nenk ü ᶜārum var ne elde iḫtiyārum var
Meded bilmem nedür hiç sīnede bir inkisārum var

II

3 Ġam-ı dünyā cü māl u cāh içün hergiz melālüm yoḳ
Kemāle ḳudretüm var ḥamdüli'llah gerçi mālum yoḳ

[72a]

4 Elinden dehr-i dūnuñ bir cihetden infiᶜālüm yoḳ
Meded ḳalbümde hīç bilmem nedür bir inkisārum var

III

5 Gözümüñ yaşını raḥm eyleyüb ol māh silmez mi
Taᶜalluḳ riştesi böyle ḳalub āḫir kesilmez mi

6 Bu derdüñ çāresin hey dostlar kimse bilmez mi
Meded bilmem nedür hīç sīnede bir inkisārum var

IV

7 Elem çekmez tenüm seng-i cefā-ile dökülmekden
Cihānda raġbetüm yoḳ dirlige ḫavf itmem ölmekden

8 Yanumda aġlamak rāciḥi gelür bin kerre ölmekden
Meded bilmem nedür hīç sīnede bir inkisārum var

V

9 Çeküb ḳullāb-ı ebrūsı ḳarār u iḫtiyārum heb
Miyānı Nevᶜīyā yoġ eylemişdür cümle varum heb

10 Göñüldeñdür şikāyet sīnedendür inkisārum heb
Meded bilmem nedir hīç sīnede bir inkisārum var

66[257]

Feᶜilātün Feᶜilātün Feᶜilātün Feᶜilün

Remel ++--/++--/++--/++-

I

1 Ḥasret-i rūyuñ-ile eylemeyüb māha naẓar
Dīde-i ter giceyi gündüze ḳatmış aġlar

2 Uyumam hecrüñ-ile her gice tā vaḳt-i seḥer
A begüm n'olur idi bir gicecik gelseñ eger

II

3 Gicemüz hecrüñ-ile bir yıl olur gelmez iseñ
Dildeki ṣabr u sükūn zāᵓil olur gelmez iseñ

4 Göñlümüz ġayrılara māyil olur gelmez iseñ
E begüm n' olur idi bir gicecik gelseñ eger

III

5 Vuṣlatuñ bezmine devrān bizi demsāz itse
Göñlümüz ᶜarż-ı niyāz itse gözüñ nāz itse

6 Keşf-i rāz itmege mestāneler āġāz itse
A begüm n'olur idi bir gicecik gelseñ eger

IV

7 Mey içüb ḳayd-ı ġam u ġuṣṣadan āzād olsaḳ
Yapılub dilde belā raḫnesi ābād olsa[258]

[72b]

8 Gözümüz göñlümüz açılsa gülüb şād olsaḳ
A begüm n'olur idi bir gicecik gelseñ eger

9 Ṭutalum ḳadrümizi şimdiye dek bilmez idüñ
Dāmen-i luṭfuñ-ile yaşumızı silmez idüñ

[257] ND'da "murabba" şeklinde başlık koyulmuştur.
[258] ND: olsak

10 Bedr iseñ de n’ola bir gicede eksilmez idüñ
A begüm n’olur idi bir gicecik gelseñ eger

V

11 İrtenüñ issi var iy meh bize ferdāyı ḳosañ
Raḥm u şefḳat demidür ceng-ile ġavġayı ḳosañ

12 Güldürüb Nevᶜī’yi ᶜāşıḳlaruñ aġlayı ḳosañ
A begüm n’olur idi bir gicecik gelseñ eger

[73a]

67[259]

Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilün
Remel -+--/-+--/-+--/-+-

I

1 Eyler ise saña çarḫ-ı felek ġaddarlıḳ
2 Ḳuşanub ġaddāreñi göster aña cabbārlıḳ
3 Ḫatm olubdur muṣḥaf-ı ḥüsnüñde meh-ruḫsārlıḳ

4 Pādişehlerde müsellemdür saña ḫünkārlıḳ
5 Gelmedi miṯlüñ cihāna feyż olaldan varlıḳ

II

6 Ḳullaruñ ṣaf ṣaf ṭurub şol dem ki şöhret göstere
7 Atılub ṭob u tüfeng āfāḳa heybet göstere
8 Erlik oldur bekliye yirin şecāᶜat göstere

9 Pādişehlerde müsellemdür saña ḫünkārlıḳ
10 Gelmedi miṯlüñ cihāna feyż olaldan varlıḳ

III

11 Peyker-i şīr-i Ḫudā resm-i şecāᶜat sendedür
12 Sīret-i maḥmūde vü semt-i mürüvvet sendedür
13 Maᶜdin-i cūd u ᶜaṭā kān-ı kerāmet sendedür

[259] ND’da “muhammes” şeklinde başlık koyulmuştur.

14 Pādişehlerde müsellemdür saña ḫünkārlıḳ

[73b]

15 Gelmedi miṣlüñ cihāna feyż olaldan varlıḳ

IV

16 Maᶜrifet ehlin riᶜāyet eyle sulṭānlıḳ budur

17 Ḫākden refᶜ it hevā-dāruñ Süleymānlıḳ budur

18 Ḫayr-ile ecdāduñ añdur ibn-i ᶜOṣmānlık budur

19 Pādişehlerde müsellemdür saña ḫünkārlıḳ

20 Gelmedi mislüñ cihāna feyż olaldan varlıḳ

V

21 Bir nefesde cemᶜ-i küffārı perīşān eyledüñ

22 Ceng-i taburı selāṭīn içre destān eyledüñ

23 Rūḥını Sulṭān Murād'uñ şād u ḫandān eyledüñ

24 Pādişehlerde müsellemdik saña ḫünkārlıḳ

25 Gelmedi miṣlüñ cihāna feyż olaldan varlıḳ

68[260]

Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün

Hezec +---/+---/+---/+---

I

1 Felekde ṣanma ḫurşīd ü meh-i tābānadur meylüm

Felekden ḳadri yüksek bir ulu sulṭānadur meylüm

2 Baḳılmaz yüzine bir şāh-ı ᶜālī-şānadur meylüm

Melek sīretlü ḫünkārum Meḥemmed Ḫān'adur meylüm

II

3 Hevā-yı ᶜışḳı ben pīr-i żaᶜīfi nātüvān itdi

Ġam-ı dünyāyı göñlümden çıḳardı şādmān itdi

[260] ND'da "murabba" şeklinde başlık koyulmuştur.

4 Beni luṭf u ᶜaṭāsı kām-bīn ü kām-rān itdi
Melek sīretlü ḫünkārum Meḥemmed Ḫān'adur meylüm

III

5 Yüzüñ görse dil-i sevdā-zedem derd-ile āh itse
Duḫān-ı nār-ı āhum sīb-i ḫūrşīdi siyāh itse

6 Baña ādemlik idüb göz ucıyla bir nigāh itse
Melek sīretlü ḫünkārum Meḥemmed Ḫān'adur meylüm

IV

7 Niçe gündür ki bir dem ṣoḥbetine iştiyāḳum var
Ḫuṣūṣā Ḫān Murād'uñ ᶜizzetinden iftirāḳum var

[74a]

8 Ḳul olmaġa aña ᶜuşşāḳ-ile heb ittifāḳum var
Melek sīretlü ḫünkārum Meḥemmed Ḫān'adur meylüm

V

9 Revā mıdur bu ol ḫurşīd-i evc-i ḳudret ü fermān
İde ben ᶜāşıḳını sāye gibi ḫāk-ile yeksān

10 Rıżāmuz var ḳażāsına elinde ḥükm-ile fermān
Melek sīretlü ḫünkārum Meḥemmed Ḫān'adur meylüm

VI

11 Gözüm māyil göñül eglenmez elde iḫtiyārum yoḳ
Geẕer āvāreyin bir laḥẓa ārāmum ḳarārum yoḳ

12 Derūnum āteşim şerḥ itmege rāz-dārum yoḳ
Melek sīretlü ḫünkārum Meḥemmed Ḫān'adur meylüm

VII

13 Duᶜā-yı devletinden Nevᶜī'yi dür eyleme yā Rab
Beni ġamgīn idüb aġyārı mesrūr eyleme yā Rab

14 Melek dīdārını şeyṭana manẓūr eyleme yā Rab
Melek sīretlü ḫünkārum Meḥemmed Ḫān'adur meylüm

69[261]

Mefᶜūlü Fāᶜilātü Mefāᶜīlü Fāᶜilün

Mużāriᶜ --+/-+-+/+--+/-+-

I

1 Āşüfteyüz cemāline Sulṭān Meḥemmed'üñ
Dil-besteyüz nihāline Sulṭān Meḥemmed'üñ

2 İrmezse el viṣāline Sulṭān Meḥemmed'üñ
Var ḳaniᶜ ol ḫayālüne Sulṭān Meḥemmed'üñ

II

3 Luṭf itmeyüb o şāh dilā ben gedāsına
Furṣat düşüb ḳarīn olmazsam liḳāsına

4 İtmezse göz uciyle naẓar mübtelāsına
Ḳurbān olam hilāline Sulṭān Meḥemmed'üñ

III

5 Bir ᶜadl ü dād ṣāḥibi sulṭān imüş diyu
Dil virdüñ aña derdüñe dermān imiş diyü

6 Bu kez baḳarsa yoluma ḳurbān imiş[262] diyü
Baḳ luṭf-ı bā-kemāline Sulṭān Meḥemmed'üñ

IV

7 ᶜOṩmāniyān ki ṣāḥib-i ḫulḳ u behā olur
Luṭf u seḫāda şāhlara pādişāh olur

[74b]

8 Heb ehl-i luṭf-meşreb kān-ı seḫā olur
Baḳ bir naẓar cemāline Sulṭān Meḥemmed'üñ

V

9 Meddāḥ-ı salṭanat ḳılalı Nevᶜī'yi Ḫudā
Şāh-ı edā benem şuᶜarā zümresi gedā

---

[261] ND'da "murabba" şeklinde başlık koyulmuştur.
[262] ND: olam

10 Güş eyleyüb dür-i suḫanum söylemez baña
Ālufteyüz maḳāline Sulṭān Meḥemmed'üñ

70[263]

Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilün
Remel -+--/-+--/-+--/-+-

I

1 Pādişāhum ᶜazm-i gülşen ḳıl seḥer seyrān içün
Ḳıl teferrüc baġı seyr-i ṭalᶜat-i ḫūbān içün

2 Servler ḳılmış hevā-yı ᶜışḳ-ile ḳaddini ḫam
Muntaẓırlardur selāma ṣaf ṭutub dīvān içün

3 Zeyn idüb kendin gümüş teller ṭaḳınmış başına
Nev-ᶜarus olmış ḳaranfül sen şeh-i ḫūbān içün

4 Ehl-i dünyāya neden düşdi taᶜaccüb cāyıdur (ehl-i dünyada
Beẕl olunmaḳ bunca niᶜmet bir bölük ḫayrān içün

5 Çoḳ degül midür gel inṣāf eyle sulṭānum hele
Bu tekellüfler bir iki gicelik mihmān içün

6 Oldı ᶜālem zümre-i eṭfālüñe gerçi ᶜīd-gāh
Heb gelen bunda gelür cemᶜiyyet-i ḳurbān içün

7 Vaz geldük biz ᶜilāc-ı şerbetüñden iy ṭabīb
Virme hīç zaḥmet bize bu derd-i bī-dermān içün

8 İnkisār-ı sīne-i gerdūn taġayyür virmesün

[263] ND'da "terkîb-i bend" şeklinde başlık koyulmuştur.

Muẓṭarib olma şehā gerdūn-i ser-gerdān içün

9 Baġda serv ü cenār açmış elin her gūşeden
Eyleyüb saña duᶜā dīvān ṭurur[264] ᶜunvān içün

10 Yaᶜnī çün ḳılmaz taḫallüf muḳteżā-yı kāᵓināt
Ḳıl duᶜā şāh-ı ḳader-ḳudret ḳażā-fermān içün

11 İştihār-ı devlet-i Sulṭān Meḥemmed Ḫān içün

[75a]

İᶜtibār-ı şevket-i Sulṭān ᶜalī-şān içün

II

12 Bir avuç ḫāküñ baḳub temkīñ ü istiḥkāmına
Ġurre olma dehr-i dūnuñ kām-ı bī-hengāmına

13 Anlara virür bu dünyā ḳadr ü ᶜizzet cāmesin
Kim yaḳışmaz geyseler kuteh gelür endāmına

14 Ḳılma cāhuñ ibtidā-yı devresine iᶜtibār
ᶜĀḳıbet-bīn ol naẓar ḳıl her işüñ encāmına

15 İᶜtimāduñ luṭf u cūd-ı Ḥaḳḳ'a olsun dāᵓimā
İstinād itme bu Zāl'üñ Rüstem'ine Şām'ına

16 Ḥoḳḳa-i gerdūnda bir yektā gühersin dostum
Dānesine aldanub düşme sipihrüñ dāmına

17 Saḳfı bu vīrānenüñ heb āşiyān-ı būm imiş
Seyrüm oldı dün gice çıḳdum sipihrüñ bāmına

18 Ser-nigūn cām-ile mest olmaḳ gibidür fi'l-meṣel
Ġurre olmaḳ bezm-i gerdūnuñ muraṣṣaᶜ cāmına

[264] ND: tutub

19 Rīze-i seng-i ḥavādiṩdür kevākib ṣanduġuñ
Atılur eṭfāl elinden şīşe-i ecrāmına

20 Şīşe-i nāmusını kesr eyleyen mest-i ġurūr
Döymedi bu sāḳī-i bezmüñ meger ibrāmına

21 ᶜĀḳil olan bir nefes ḫoşnūd olur mı çarḫdan
Günde bir yeᵓsi deger mi yılda bir bayramına

22 Ṣıdḳ-ı niyyetle geldüñ dest-i duᶜāyı refᶜ idüñ
Bir duᶜā kim irişe āmin diyenler kāmına

23 Ḥaḳ Teᶜālā dest-gīr Ḥażret-i Sulṭān ola
Her nefesde manẓar rūy-ı Meḥemmed Ḫān ola

III

24 Geçdi eyyām-ı gül ü mül āḫir oldı nev-bahār
Ẓāhir itdi kenz-i medfūnın nihāl-i meyve-dār

[75b]

25 Bāġ-ı dünyā sufra-i inᶜāmını mebẕūl idüb
Ḥişşe-dār oldı vüḥūş-i dest ü ṣaḥrā mūr u mār

26 Ḫoş ᶜaceb meᵓvā-yı dil-keş cām-ı bī-hemtā-idi
Sāḥibinde ḳaṣı dünyā ger olaydı ber-ḳarār

27 Nev-bahāruñ evvel icrā-yı ᶜadālet ḳılması
Ṭīnet-i ezhāra virmişdi ḥayāt-ı müsteᶜār

28 Neşᵓe-yi feyż-i dem-i Sulṭān Meḥemmed eyledi
Meyve-i eşcārda rūḥ-i nebātı āşikār

29 ᶜAdl ü dādı luṭf-ı güftārından aldı ney-şeker
Leẕẕet-i şīrīni laᶜl-i ābdārından enār

30 Ḥaşre dek yansun çerāġuñ çünki sen ḳaldıñ bize
Dūde-i ᶜOs̱māniyāndan muᶜteber bir yādigār

31 Gülşen ü gül sen yitersin serv ü sünbül sen yiter
Tek bize baġışlasun şāhum seni perverdigār

32 Dostlar olsun ᶜalem gibi öñüñce ser-firāz
Ser-nigün itsün Ḫudā düşmenlerüñi nīze-vār

33 Saña lāyıḳdur bu tāc u saña lāyıḳdur bu taḫt
Raḫt u baḫtın dād-ı Ḥaḳ aġyāruñ itsün tār-ü-mār

34 Dāyim itsün devlet ü ᶜizzlerin luṭf-ı ilah
Hem-ser olsun ṭāliᶜ-i sulṭān u tabᶜ-ı pādişāh

[76a]

71

Mefᶜūlü Fāᶜilātü Mefāᶜīlü Fāᶜilün
Mużāriᶜ --+/-+-+/+--+/-+-

1 İsterseñ egnüñe biçesin cübbe-i fenā
Mıḳrāż-ı lā-ile idegör ḳaṭᶜ-ı mā-sivā

2 Miftāḥ-ı bāb-ı milk-i fenādur disem n’ola
Meftūḥ ider neye ki duḫūl itse ḥarf-i lā

3 İy dil lisān-ı maḥv-ile is̱bāt-ı vaḥdet it
Bu keş̱ret-i şehādete ḳıl nefy-ile ḳażā

4 Ẓulmetde iste pertev-i envār-ı ᶜizzeti
Şemᶜ ü dücā çü bir birisinden degül cüdā

5 İy mübdīᵓ ü muᶜīd ü muṣavvir ki yoḳ senüñ
Ẕātuñda ibtā vü ṣıfātuñda intihā

6 Her ibtidāya evvel ü āḫirsin iy eḥad
Oldı elif niteki ser ü pāy-ı ibtidā

7 Mümkinde bir kişi nice iṡbāt ider vücūd
Nefye şehādet eyler-iken bunca māsivā

8 İy ġāfirü'ẕ-ẕünūb semīᶜ ü ᶜalīm iken
İy sātirü'l ᶜuyūb görürken bilā-ḫafā

9 Ser-rişte-i irādetüñe baġludur umūr
Her kār-ı müşkile yed-i luṭfuñ girih-güşā

10 Şol dem ki nevᶜ-i ḳahruñs maẓhar düşe ᶜuṣāt
Nevᶜīyi ḳıl şefāᶜat-ı peyġambere sezā

11 Zīr-i livā-yı ḥamd-i nebide ḳopar beni
Yā Rab bi-Ḥaḳḳ-ı çār meh-i evc-i iṣṭifā

72

Müfteᶜilün Mefāᶜilün Müfteᶜilün Mefāᶜilün
Recez -++-/+-+-/-++-/+-+-

1 Naḳş-ı nigār-ile cihān destüñe dest-māl ola
Her varaḳı bu gülşenüñ ḳapuña ᶜarż-ı ḥāl ola

2 Āb-ı ḥayāt durur femüñ nuṭḳ-ı Mesīḥ durur sözüñ
Mürdelere ḥayāt virür ṣanma anı muḥāl ola

[76b]

3 Lāyıḳ-ı salṭanat mıdur Nevᶜī'ye luṭfuñ olmaya
Pīr ü faḳīr ü ᶜālim ü ḫaste vü bī-mecāl ola

4 Bunca kemāl ü faż̧l-ile olmaya aña iltifāt
Luṭf-ile başa çıḳmaya ḳahr-ile pāy-māl ola

5 Baġrumuñ olduġına ḫūn gül gibi şāhidüm mi yoḳ
Şiʿrümi yazduġum varaḳ ḳsnlu yaşumla al ola

6 Ehline ṣarf olan kerem Ḥaḳḳ'a vü ḫalḳa ḫoş gelür
Şems-i cemāl-i devletüñe ferruḫ-ı bī-zevāl ola

7 İstedügüm hemīşe bu salṭanatuñ saʿīd olub
Her güni rūz-ı[265] ʿīd olub bī-ġam u bī-melāl ola

73

Mefāʿilün Mefāʿilün Mefāʿilün Mefāʿilün
Hezec +-+-/+-+-/+-+-/+-+-

1 Ögüp göğe çıḳarsa[266] n'ola ḫurşīd-i cihān-āsā
Leṭāfet kesb idübdür şimdi ḫayli ol melek-sīmā

2 Hevādar yine ol dilber niçün meyl eylemez āḫir
Ne āh-ı ʿāşıḳ-ı şeydā ḳalur ne nāz u istiġnā

3 Ne ḥāletdür ʿaceb bilsem cihāna cān virür zāhid
Geçersen cān içün cān u cihāndan ʿāşıḳ-ı şeydā

4 Ne vechüñ cilvesidür bu ne zülfüñ fitnesidür bu
Nedür bu ʿışḳ bu sevdā nedür bu şūr bu ġavġa

5 Ẓuhūr iden bu tecellī nūrıdur eşyāda iy Nevʿī
Cihān heb cümleten ʿāşıḳ velī maʿşūḳ nā-peydā

[265] ND: döner
[266] ND: çıḳarsam

74

Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün
Hezec +---/+---/+---/+---

1 Ne dehrüñ bendesi ne şāh-ı ᶜālī-şānıyuz cana
Esīrüñ olalı milk-i ġamuñ sulṭānıyuz cana

2 Bizi egler ġam-ı ᶜışḳuñda bir künc-i ferāġat yoḳ
Bu meydān-ı belānuñ kūy-ı ser-gerdānıyuz cana

3 Feraḥdan aġlaruz ġamdan güler bir özge abdāluz
Lebüñle ḫaṭṭuñuñ geh mest ü geh ḥayrānıyuz cana

[77a]

4 Vuḥūş-ı dest-ile gündüz misāfir kūh u ṣahrāda
Kilāb-ı kūyuñuñ şeb-tā-seḥer mihmānıyuz cana

5 Olaldan alḳa-i zülfüñle Nevᶜī bī-ser ü sāmūn
Maḥabbet bezmünüñ ser-ḥalḳa-i rindānıyuz cana

75

Mefᶜūlü Fāᶜilātü Mefāᶜīlü Fāᶜilün
Mużāriᶜ --+/-+-+/+--+/-+-

1 Gelse hevā-yı göñlüme laᶜlüñ virür ṣafā
Keyfiyyetin şarābuñ egerçi bozar hevā

2 Güftār-ı raṭb u yābisi ḫarc itme ey ṭabīb
Ölmekden özge derd-i ġam-ı ᶜışḳa yoḳ devā

3 Geh rast ṭutdı sāġarı geh kec o türk-i mest
İtdürdi cilve şāḫ-ı güle ṣanasın ṣabā

4 Bārid söziyle ᶜāşıḳa virmez elem raḳīb
Neyler cüvān olan kişiye şiddet-i şitā

5 Ḳadr u şerefde itmeye ḫurşīde ser-fürū
Bir gice bālişin o şehüñ yaṣdanan gedā

6 Almaz dehāna maᶜnī-i ḫāyīe ehl-i dil
Teşbīḫe ḳılma laᶜlini ḥelvāya Nevᶜīyā

76

Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün
Hezec +---/+---/+---/+---

1 Görüb āyīne-i ruḫsāruñı ben ṭūṭī-i gūyā
Bu günden ᶜāşıḳuñ olmaḳ göründi iy gül-i raᶜnā

2 Ṣu gibi yollarında pāk-meşreb olmaġ olurdı
Güzeller olsalar s̱ābit-ḳādem serv-i revān-āsā

3 Büyüklenme sen iy māh-ı dü-hefte ḥaddüñi bildük
Ḥisāba ṣıġmadı ḥusn-ile ol mihr-i cihān-ārā

4 Ḥaṣīri n'eylesün cism-i nizārum künc-i miḥnetde
Kim ol yatduġı yirde būriyā naḳşın[267] ider peydā

[77b]

5 Ḳurulmış ṭurmaġ ol müşgīn kemāna çün ziyān eyler
Çatub ebrūñı Nevᶜī'ye yeter ḫışm eyledüñ cana

77

Mefāᶜilün Feᶜilātün Mefāᶜilün Feᶜilün

[267] ND: ne naḳş

Müctes +-+-/++--/+-+-/++-

1 Nevāyı nerm ide muṭrib piyāle dāᵓim ola
Bahār ola ne dimekdür hevā mülāᵓim ola

2 Göz açdı nergis-i terden çemende ḫāk-i siyāh
Bu demde çıḳsun o göz ġaflet-ile nāᵓim ola

3 Şükūfelerle çemen ᶜīd-gāha döndi niçün
Bu nā-şükūfte göñül ġonçe gibi ṣaᵓim ola

4 Hevā yolında ṣu gibi revān ola dil ü can
Reh-i vefāda eger kim o serv ḳāᵓim ola

5 Şarāb-ı eşk-ile pür cām-ı dīde-i Nevᶜī
O meste ᶜışḳ ola bizden ṭolusı dāᵓim ola

78

8

Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Feᶜūlün
Hezec +---/+---/+--

1 Aḥibbā muntaẓır meclis müheyyā
Seni gözler cenāb-ı cām-ı ṣahbā

2 Bizümle ṣoḥbeti ferdāya ṣalma
Ṣaḳın vardır efendi rūz-i ferdā[268]

3 Şehā bit özge ᶜālemdür viṣālüñ[269]
Deger görmek yüzüñi gerçi dünyā

[268] Bu beyit ND'da bulunmamaktadır.
[269] ND: Bizi lu'b ile çok ferdaya salduñ

4 Ṭutalum jāleyi gökden inermiş
Senüñ pervīnüñe olur mı hemtā

5 Dehān-ı yār-ile mihr-i ruḫıdur
Gözime Nevᶜīyā pinhān ü peydā

79

Mefᶜūlü Mefāᶜīlü Mefāᶜīlü Feᶜūlün
Hezec --+/+--+/+--+/+--

1 Ben ḫāke idüb tīrini bārān o ḳaşı yā
Sīnem bitürür yaralarumdan gül-i ḥamrā

[78a]

2 Tīġı o şeh-i serv-ḳadüñ āb-ı revāndur
Ser-geşte ḥabāb anda ser-i ᶜāşıḳ-ı şeydā

3 Ṣan bād-ı seḥerden egilür şuᶜlesi şemᶜüñ
Zerrīn külehin ḳılsa şikest ol gül-i raᶜnā

4 Beñzetdi seḥābı girih-i sünbül-i yāre
Ter düşse eger bād-ı ṣabādan n'ola deryā

5 Bir mertebe vardur bir olur ᶜāşıḳ u maᶜşūḳ
Nevᶜī nitekim ᶜışḳ-ile Mecnūn idi Leylā

8

Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilün
Remel -+--/-+--/-+--/-+-

1 ᶜĀşıḳuñ āyine-i ḳalbin ṣayub cānum Ḳaya
Bī-vefālıḳ yüzlerin gösterme cānānum Ḳaya

2 Cism-i pāküñ baġrına baṣmaġa mānend-i nigīn
Māh-ı nev ḫātem gibi ḳaddin büker cānum[270] Ḳaya

3 Gitdüginde Yūsuf irmişdi ḫalel bünyādına
Mıṣr-ı ḥüsnī eyledüñ taᶜmīr sulṭānum Ḳaya

4 Sīb-i ġabġabdan murādum naḫlini maḥrūm idüb
Dökme esmasın sirişk-i dīdemüñ cānum Ḳaya

5 Ḫūblar silkinde miṣlüñ kimseler gūş itmedi
Bir dür-i nā-yābsın iy māh-tābānum Ḳaya

6 Ṭob-ı ġabġabla güzeller cemᶜini ḳılduñ şikest
Milk-i ḥüsnüñ şāhısın āşūb-ı devrānum Ḳaya

7 Ḳanḳı ṭaş ḳātıysa ursun başıbı aña raḳīb
Nerm olur Nevᶜī'ye ol şemᶜ-i dıraḫşānum Ḳaya

81

Feᶜilātün Feᶜilātün Feᶜilātün Feᶜilün
Remel ++--/++--/++--/+-+

1 Ol mehi bizden idüb çarḫ-ı sitem-kār cüdā
Sīneden cānumızı eyledi nā-çār cüdā

2 Ṭaġılub tefriḳa-i ḥasret-ile şehr-i vücūd
Ten-i bīmār cüdā bu dil-i efgār cüdā

[78b]

3 Dār-ı dünyāda daḫī böyle muṣībet mi olur
Sevdüginden ola bir ᶜāşıḳ-ı dīdār cüdā

[270] ND: ḥānum

4 Düşmene dāḫi naṣīb itmeye hicrānı Ḫudā
Yārdan yār degül olmasun aġyār cüdā

5 Nāleden ḳaldı żaīf eyledi Nevᶜī'yi firāḳ
Oldı gülden nitekim bülbül-i gülzār cüdā

82

Müstefᶜilün Müstefᶜilün Müstefᶜilün Müstefᶜilün
Recez --+-/--+-/--+-/--+-

1 Çünkim didüñ cana gelüb iy ᶜışḳ-ı canan merḥaba
Ṣabr u sükūn yā-hū disün derd-i firāvān merḥaba

2 Virdi meşām-ı ᶜārife ḫāk-i rehüñ būy-i vaṭan
İy ārzū-yi sīne vü iy rāḥat-ı cān merḥabā

3 Gül-geşt bāġ u ṭaraf-ı cū olsun bügünden ber-ṭaraf
İy sīnede dāġ-ı elif çāk-i girībān merḥabā

4 Ḫoş geldüñ iy nīş ü taᶜab var ṣaġ ol iy ᶜıyş ü ṭarab
Ehlen ve sehlen iy ġam-ı ḳalbi perīşān merḥabā

5 El virmeyüb ᶜīd-i viṣāl Nevᶜī olursaḳ pāy-māl
İy pāye-i vaṣl elvedāᶜ iy dest-i hicrān merḥabā

83

Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilün
Remel -+--/-+--/-+--/-+-

1 Yār odur kim pīşesi endīşe-i ᶜuşşāḳ ola
Ẕerre-i ser-geştesine gün gibi müştāḳ ola

2 ᶜĀşıḳ-ı keyfiyyet-i vaṣl u firāḳı añlada
Ḳahr-ile luṭfı bile hem zehr ü hem tiryāḳ ola

3 Pend-i aᶜdā zer kemend olsa muḳayyed olmaya
Baş çeküğ mihr-i sipihr-i ᶜālem-i ıṭlāḳ ola

4 Şemᶜ-veş maḥv itmesün şevḳuñ ṣaḳın rūz-ı firāḳ
Mihr odur gün geldigince şöhre-i āfāḳ ola

5 Nevᶜīyā mihr ü vefā şīrāzesin çāk itmeyem
Ṭaġılub mecmuᶜa-i cismüm eger evrāḳ ola

[79a]

84

14

Mefᶜūlü Mefāᶜīlü Mefāᶜīlü Feᶜūlün
Hezec --+/+--+/+--+/+--

1 ᶜUşşāḳ-ı meyānuñla ḫaṭuñ bendesidür heb
Kimisi müdebber geçinür kimi mükāteb

2 Hecrüñ gibi ᶜışḳ ehline mühlik maraż olmaz
Vaṣluñ niteki anlara dārū-yı mücerreb[271]

3 Bir noḳṭada tekmīl-i fünūn[272] eyledi Mecnūn
Ḳaldı ᶜuḳalā zümresi heb cehl-i mürekkeb

4 Üftādelerüñden dime kim baña çıḳar yoḳ
İy meh giceler ᶜarşa çıḳar naᶜra-i yā Rab

5 Nevᶜī ten-i zerd-ile ġam-ı ḫaṭṭı göñülde
Bir nüsḫaya döndürdi beni cildi müẕehheb

[271] ND: Vaṣluñ gibi yoḳ nite ki dārū-yı mücerreb
[272] ND: ᶜulūm

85

Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilün
Remel -+--/-+--/-+--/-+-

1 Nāz-ile ᶜarż-ı hilāl itse ıraḳdan ol ḥabīb
Ṣāᵓim-i hicrān umar ᶜid-i viṣālin ᶜan-ḳarīb

2 Gel gel iy Yūsuf-cemāl ol seyre biz de ḳāᵓilüz
Müşterīdür cān-ile der-iseñ temāşāma raḳīb

3 Jāle ṣanmañ ṭaḳdı ṭıfl-ı ġonçeye göz boncuġı
Ḳılmaġa yavuz naẓar defᶜin şirişk-i ᶜandelīb

4 Nice yaşdur çıḳmasun içüb ayaḳ ehl-i ṣalāḥ
Sāᶜid-i sīmīn-ile sāḳī nigār-ı dil-firīb

5 Minber-i şāḥ üzre bülbüller ṣalā-yı ᶜīş ider
Sāḳīyā mey ṣun degül Nevᶜī ne vāᶜiẓ ne ḫaṭīb

86

Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilün
Remel -+--/-+--/-+--/-+-

1 Camdan gitmez gözi mey-ḫᵛāre bir ben bir ḥabāb
Baş ḳoşar ṣahbā-ile āvāre bir ben bir ḥabāb

2 ᶜĪş-i dünyā göz açup yummışca gelmez ᶜaynına
Nūş ider peymāneyi hem-vāre bir ben bir ḥabāb

[79b]

3 Kāsesi elde ayaḳ[273] cerrārı müflis mey-perest
Devr-i meyde sāʾil-i bī-çāre bir ben bir ḥabāb

4 Bāda virmiş varını cümle ḳalub bir baş-ile
Baḳmamış bu cübbe vü destāra bir ben bir ḥabāb

5 Zīr-i dāmānında pinhān eyleyüb rindāne mey
Ḳan gözinde Nevʿiyā mey-ḫʷāre bir ben bir ḥabāb

87

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün
Mużāriʿ --+/-+-+/+--+/-+-

1 Meclisde cām-ı laʿlüñe ḳarşu şarāb-ı nāb
Derler döküb ḳızardı ḥayādan degil ḥabāb

2 Urdı yüzine rūyuña öykündügin nesīm
Düşse ʿaceb mi āb-ı muṣaffaya ıżṭırāb

3 Dil cām-ı meyle nuḳre-i zer gibi ṣaf olur
Zīrā ki ḫāmı puḫte ḳılur tāb-ı āftiāb

4 Baḳmaḳ ḫaṭā diyü[274] ḫaṭ-ı ruḫsār-ı dilbere
Ġavġā iderse vāʿiẓ-i şehr işte baḳ kitāb

5 Nevʿī ḥabāb-ı bādeyi gördükçe ṣanuram
Bezm-i mey içre fitneye baş ḳaldurur şarāb

88

Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

[273] ND: ḳadeh
[274] ND: diyüb

Müctes +-+-/++--/+-+-/++-

1 Maḥabbetüm n’ola ṭurduḳça virse sīneye tāb
Ziyāde neşᵓe virür köhnedükçe bāde-i nāb

2 Ḳoyub nigār işigin māᵓil olmayam felege
Hilāl olursa eger ceẕb-içün gümüş ḳullāb

3 Kubāb-ı çarḫ olamaz tāb-ı mihrüme ḥāᵓil
Ṣafā-yı levn-i şarāba ḥicāb olur mı ḥabāb

4 Niçe ayaġı ṣınıḳ düşküni ḫarābātuñ
Felek tozun göremez güç deminde itse şitāb

5 Dem-i şebāb gelüb geçdi aç gözüñ Nevᶜī
Şarāb neşᵓesi geçse kişiye gelmez ḫᵛāb

[80a]

89

19

Feᶜilātün Feᶜilātün Feᶜilātün Feᶜilün
Remel ++--/++--/++--/++-

1 Olmış idi dehenüñ öpmege cānum rāġıb
Düşdi furṣat gice er ġāyib ü ṣoḥbet ġāyib

2 Kimseler mihr-i ruḫuñla ṭutamazken pençe
Zülf-i müşkīn nice siḥr itdi ki oldı ġālib

3 Vaṣf-ı şebdīz-i ḫaṭuñ ᶜarṣa-i ḥüsnüñde tamām
Yazamaz ne ḳadar sürᶜat iderse kātib

4 Tevbesin ḍarbı şikest eyledi ol sengin dil
Ḫūblar sevmede olmışdı bu göñlüm tāᵓib

5 Zülfini ruḫları üstine taġıtmış cānān
Nevᶜiyā ṭoldı yine fitne ile her cānib

90

Feᶜilātün Feᶜilātün Feᶜilātün Feᶜilün
Remel ++--/++--/++--/++-

1 Görünen mihr yüzinde ṣanemā ṣanma seḥāb
Yaḳmasun diyü yüzüñ mihri senüñ aṣdı niḳāb

2 Āteş-i fikr-i ruḫuñ yaḳdı derūn-ı sīnem
Ġam-ı ḫaṭṭuñla n'ola olsa ciger-dūda kebāb

3 Hecr-i laᶜlüñle senüñ her gice iy māh-ı felek
Dīdeden yaş yirine ḳan aḳıdur ṣanma şihāb

4 N'ola zülf olsa miyānuñda miyānuñ dilde
Genc olur māra vaṭan mesken olur gence ḫarāb

5 Ḥālümi aġlamaġa yāre utanmaya diyü
Nevᶜīyā çehreme bu ḳanlu yaşım oldı ḥicāb

91

Mefᶜūlü Mefāᶜīlü Mefāᶜīlü Feᶜūlün
Hezec --+/+--+/+--+/+--

1 İy naḫl-i ḳadüñ zīver-i gül-zār-ı saᶜādet
Vechüñde ṭulūᶜ eyledi envār-ı saᶜādet

2 Cūduñdan alur feyżi gülistān-ı mürüvvet
Luṭfuñla bulur revnaḳı bāzār-ı saᶜādet

[80b]

3 Çeşmüñ kime kim luṭf-ile bir kez naẓar eyler
Ḥaḳ eyler anı maẓhar-ı āṯār-ı saᶜādet

4 Ḫışmuñ kimi kim eyleye ḳahr-ile nigūn-sār
Görmez naẓar-ı himmet-i dīdār-ı saᶜādet

5 Vechüñde tecellī ideli ṣūret-i iḳbāl
ᶜĀlemde ẓuhūr itmedi idbār-ı saᶜādet

6 Maḫlūḳ olalı saᶜd ü şeref gelmedi hergiz
Ẕātuñ gibi bir ẕāt-ı sezā-vār-ı saᶜādet

7 Luṭfuñla esīr oldı şehā bende vü āzād
Bendeñ daḫī ḫāk-i der-i dār-ı saᶜādet

8 Bir ben degülem ḫāk-i cenābuñda hevā-dār
Var bencileyin niçe hevādār-ı saᶜādet

9 Tā kim ola luṭf u keremüñ māye-i devlet
Ḫulḳ u şiyemüñ zīver-i ruḫsār-ı saᶜādet

10 Tīġ-ı ḳalemüñ Ḥaḳ ide manṣūr u muẓaffer
Tūġ u ᶜālemüñ eyleye serdār-ı saᶜādet

92

Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilün
Remel -+--/-+--/-+--/-+-

1 Şād olur ᶜāşıḳ eger eylerse dilber-i iltifāt
Her gedāya ṣan ider sulṭān-ı kişver iltifāt

2 Açılur göñlüm gözi gūyā ḫiṭāb-ı ġaybdur

Şād olur göñlüm gelür gūya ki ġaybetdir ḫiṭāb[275]
Laᶜl-i nāb-ı yārdan ger ola kemter iltifāt

3 ᶜAvdet ider şu ḳadar cān-ı güẕeştem sīneme
Gitmiş-iken eyleye ol meh dönüb ger iltifāt

4 Māᵓil itse ḳalbüñi n'ola hevāsı şiᶜrümüñ
Ġonçe-i güldür ṣabā esdükçe eyler iltifāt

5 Nār-ı ᶜışḳ-ile n'ola ḫākister olsa cism-i zerd
Ṭopraġı altun ider altunı cevher iltifāt

6 Bir baḳışda ṭopraġı iksīr ide ṣāḥib-naẓar
Eyleye saña ḫuṣūṣā kim mükerrer iltifāt

[81a]

7 Nevᶜiyā ġam çekme hergiz ṭāliᶜüm
Ẕerreyi ḫurşīd-ile eyler berāber iltifāt

93

Mefᶜūlü Mefāᶜīlü Mefāᶜīlü Feᶜūlün
Hezec --+/+--+/+--+/+--

1 Bir daḫi müyesser ola mı ṣoḥbet-i ṣıḥḥat
Ne mertebedür biline mi ḳıymet-i ṣıḥḥat

2 Bir daḫi ᶜaceb ṣūret-i aḫbāba baḳam mı
Gözüme gelüb neşᵓe-i keyfiyyet-i ṣıḥḥat

3 Żaᶜf-ı teb-ile bir ḳıla döndi ten-i bīmār
Bir pāre meger tāb vire ḳuvvet-i ṣıḥḥat

[275] Bu kısım divanda yok mecmuada yan tarafa yazılan mısra, divanda bu beytin ikinci mısrası olarak yazılan mısra şu şekildedir: "Laᶜl-i nāb-ı yārdan ger ola kemter iltifāt"

4 Ġam çekme naṣīb olmaz ise ṣoḥbet-i iḫvān
Tek ḫᵛān yeyelüm niᶜmet imiş çünkü bu ṣıḥḥat[276]

5 Yārān-ı ṣafā sizlere ṣıḥḥat dil-i Nevᶜī
Oldı ḳatı müştāḳ-ı dem-i ḥālet-i ṣıḥḥat

94

MefāᶜilünFeᶜilātünMefāᶜilünFeᶜilātün
Müctes +-+-/++--/+-+-/++--

1 Zebān kesilse kesilmez lisān-ı ᶜışḳ-ı[277] maḥabbet
Cihān dükense dükenmez beyān-ı ᶜışḳ-ı[278] maḥabbet

2 ᶜAceb ne perdeden āġāz ider görseñ
Tekellüm eylese muṭrib zebān-ı ᶜışḳ-ı[279] maḥabbet

3 Ne kāf-ı künde mükevven ne Ḳāf'da ᶜAnḳā
Ne ẓarf-ı noḳṭaya ṣıġar mekān-ı ᶜışḳ-ı[280] maḥabbet

4 Bahārı tāze vü bülbüllerinde āvāze
Olur emīn-i ḫazān gülistān-ı ᶜışḳ-ı[281] maḥabbet

5 Yederdi bir ḳıl-ile ānı her gedā-yı żaᶜīf
Ṭaḳılsa tevsen-i çarḫa ᶜinān-ı ᶜışḳ-ı[282] maḥabbet

6 Nişān-ı maḳṣada Nevᶜī varurdı tīr-i murād
Çekilse zūr-ile bir kez kemān-ı ᶜışḳ-ı[283] maḥabbet

[81b]

[276] ND: Tek ḫân-ı ṣafāda yiyelüm ni'met-i sıḥḥat
[277] ND: ᶜışḳ u
[278] ND: ᶜışḳ u
[279] ND: ᶜışḳ u
[280] ND: ᶜışḳ u
[281] ND: ᶜışḳ u
[282] ND: cinān-ı cinān-ı ᶜışḳ u
[283] ND: ᶜışḳ u

95

Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilün
Remel -+--/-+--/-+--/-+-

1 Canda taṣvīr itdüm ol zülf-i perīşanı dürüst
Baġladum bir tār-ile bir deste reyḥānı dürüst

2 Ṣunᶜ naḳḳaşı naḳş itdi ḫaṭ-ı laᶜlüñde kim
Yazdı bir kem ẕerreye mihr-i Süleymānı dürüst

3 Şīve-i reftār-ı ḳaddüñ yazmada ditrer eli
Gerçi Mānī naḳş ider serv-i gülistānı dürüst

4 Göñlüñe nesne getürme irse devrāndan şikest
Kim görübdür ḫāṭır-ı erbāb-ı ᶜirfānı dürüst

5 Nāḳıṣ u kāmil ᶜayār olunsa demdür Nevᶜiyā
Zer gibi bulduḳ bugün miᶜyār-ı sulṭānı dürüst

96

25

Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilün
Remel -+--/-+--/-+--/-+-

1 Ṣunᶜ eli naḳş idüb ol zülf ü zenaḫdānı dürüst
Bir varaḳ gül üzre yazmış gūy u çevgānı dürüst

2 Ḫaṭṭ-ı nev-res itmege ister ᶜārıżun vaṣfın tamām
Ḳaṣd ider şāᶜirlige bilmez gülistānı dürüst

3 İrişüb vaṣl-ı nigāra canı teslim eyleyen
Eyledi ᶜīdin mübārek oldı ḳurbānı dürüst

4 Bezm-i miḥnetde şarāb-ı ᶜışḳuñı nūş itdi dil
Aldı bir şınmış ayaḳ deryā-yı ᶜummanı dürüst

5 Defter-i eşᶜāra naẓmum Nevᶜiyā ᶜunvān ola
Şeh-i riᶜāyet ide ger erbāb-ı dīvānı dürüst

97

Mefᶜūlü Fāᶜilātü Mefāᶜīlü Fāᶜilün
Mużāriᶜ --+/-+-+/+--+/-+-

1 Her dem ġamıyla şīşe-i ḫāṭır olur şikest
Ol seng-i dil ḫayāli-ile ideli nişest

2 Mānend-i serv ister-iseñ arta rifᶜatüñ
Bāġ-ı cihāna ṣu gibi meyl itme olma pest

[82a]

3 Mecnūn-ı meste kāse şikest olduġı ne ġam
Leylāsı-ile ṣundı hele bir çanaġa dest

4 Cām-ı şarābı virmeye biñ Cem külāhın
Meyḫāne gūşesindeki bir rind-i mey-perest

5 Bī-minnet ü ṣurāḫī vü sāḳī vü mey-fürūş
Oldı şarāb-ı ᶜışḳ-ile Nevᶜī müdām mest

98

Feᶜilātün Feᶜilātün Feᶜilātün Feᶜilün
Remel ++--/++--/++--/++-

1 Ḳıymet-i servi ḳılur ḳāmetinüñ şīvesi pest
Lālenüñ ᶜırzın ider ᶜārıż-ı gül-gūnı şikest

2 Ṣımadan kāse-i Mecnūnı meger Leylā'nuñ
Ġarażı ṣunmaġ idi Ḳays ile bir kāseye dest

3 Dilümüz pārelemek ḫançerüñe rūzī imiş
Nice taġyīr olunur ḳısmet-i Ḳassām-ı elest

4 Dil hevā-yı leb-i laʿlīnüñe aḳdı ṣu gibi
Kimisi āteşe ṭapdı kimisi bāde-perest

5 Nevʿiyā çekme bu meʾvā-yı ḫarābuñ ġamını
Var iken gūşe-i meyḫāne gibi cāy-ı nişest

99

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün
Hezec --+/+--+/+--+/+--

1 Ḳaddüñle çenār eylemesün daʿvī-i himmet
Bir ekmedügüñ yirde biter ehl-i meẕellet

2 Barmaġını şemʿ eyleyüb ararsa meh-i nev
Girmez ele bir sencileyin mihr-i leṭāfet

3 Egler ten-i aşüfteyi efġān-ı dil-i zār
Perr-i mekes avazı virür ʿāşıḳa ḥālet

4 Maḫmūr-ı meyüñ ʿādet odur kim eli ditrer
Laʿlüñ meyi cān ditredür ey kān-ı melāḥat

5 Bī-sīm ü zer irmek ola mı vaṣluña Nevʿī
Çün yoḳ ṣanemā sende kerem bizde velāyet

[82b]

100

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün

Hezec --+/+--+/+--+/+--

1 Bu ḳavs-i ḳażada bizüz ol tīr-i maḥabbet
Himmet perümüz menzilümüz vādī-i ḥayret

2 Her lāşe-i murdāra ḳonar zāġ degül ᶜışḳ
Destār-siyeh ṣūfī ne sevdā ne sefāhet

3 Āb-ı ruḫını ḫande ile ḳıldı girih-gīr
Ol ġonçe-dehen bağladı nir güne leṭāfet

4 İy kātib eger vaṣf-ı ḳad-yāri yazarsañ
Nazük revişüñ yirleridür eyleme sürᶜat

5 Şām-ı ġam-ı zülfünde ḳoma Nevᶜī'yi güm-rāh
İy bedraḳa-i himmet-i pīrān-ı ṭarīḳat

101

30

Feᶜilātün Feᶜilātün Feᶜilātün Feᶜilün

Remel ++--/++--/++--/++-

1 Ḫaṭṭ-ı rūyuñ olub iy māh-ı şeb-ārā ḥādiṯ
Oldı başumda yine bir yeñi sevdā ḥādiṯ

2 Gelsün iy gevher-i pākize ḥadīṯe dehenüñ
Ola tā kim niçe lūlū-yı muṣaffa ḥādiṯ

3 Penbelü dağlarum zīnet idüb ābileler
Oldı sīnemde nice māh u ṯüreyyā ḥādiṯ

4 Dāġ-ı ḫūnin-ile zeyn olmuş-idi sīne-i zerd
Olmadan bāġ-ı cihānda gül-i raᶜña ḥādiṯ

5 Beyt-i naẓmum benüm ol baḥr-ı suḫandur Nevᶜī
Oldı ḳaᶜrinde anuñ gevher-i maᶜnā ḥādiṣ

102

31

Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Feᶜūlün
Hezec +-+-/+-+-/+--

1 Daḫi ṭūṭī-i ḫaṭuñ olmadı ḥādiṣ
ᶜAdūlar gerçi uçurdı ḥavādiṣ

2 Senüñ güftāruña olurdı ḳāᵓil
Eger laᶜlüñle ṭūṭī olsa bāḥiṣ

[83a]

3 Beni ḫuṭṭuñ ḳul eyler ḥüccet-ile
Olur ḫaṭ gerçi ḳurtulmaġa bāᶜiṣ

4 Müṣelleṣ nūş ider ṣūfī oturmış
Surāḫī mīr-i meclis cām ṣāliṣ

5 Ġarīb oldı dime Nevᶜī ḳapuñda
Seg-i kūyuñ efendi çıḳdı vāriṣ

103

32

Feᶜilātün Feᶜilātün Feᶜilātün Feᶜilün
Remel ++--/++--/++--/++-

1 Beni söyletmege bir ġonçe-dehendür bāᶜiṣ
Naẓm-ı eşᶜāruma bir dürr-i ᶜAdendür bāᶜiṣ

2 Seni görünce hevā-yı ḳadüñe māᵓil olub
Göñlümüz düşmege ol çāh-ı ẕeḳandur bāᶜiṣ

3 Ben nice ölmeyeyin kim senüñ-ile cana
Beni ḥaşr itmemege heb bu bedendür bāᶜiş

4 Müşg-bār eyleyen evṣāf-ı ḫaṭuñdur ḳalemüm[284]
Tīb-i enfāsuma ol müşg-i Ḫotendür bāᶜiş

5 Pīrlik żaᶜfı cüvānlar ġamı bükdi belümüz
Nevᶜiyā bunlara heb meyl-i vaṭandur bāᶜiş

104

33

Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün
Hezec +---/+---/+---/+---

1 ᶜİnān-ı ṣabrumı destümden aldı bir güzel sarrāc
Çeküb rāh-ı belāya raḫt-ı ᶜömrüm eyledi tārāc

2 Elinde ol şehüñ ṣanmañ ki tīġ-i abdārıdur
Kef-i desti letāfet baḥridür olmış durur mevvāc

3 Felek gögsin gerer bir mihr-ile cismim benim pür-dāġ
Ṭolu zer ḫırḳası dervīşüñ ol bir manḳıra muḥtāc

4 Oḳuñ revzenlerinden ḳıl naẓar bārī dil-i zāra
Ten-i efkārı çünkim iy ḳaşı yā eyledüñ ūmāc

[83b]

5 Bizi pīr-i muġān gördüñ ṣoyub dervīş ider Nevᶜī
Sebū el virdi geydük şeyḫ-i cāmuñ ṣoḥbetinde tāc

105

Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilün

[284] ND: ḳalemüñ

Remel -+--/-+--/-+--/-+-

1 Göñlümi yıḳmaḳ benüm şāhum hem revā gördüñ mi hiç
Kendü iḳlimin yaḳar bir pādişā gördüñ mi hīç

2 Ḫūblarda sen perī-peyker melek-manẓar gibi
Cān-ı ᶜuşşāḳa görünmez bir belā gördüñ mi hīç

3 Sālik-i milk-i ᶜadem olmuş miyānuñ ᶜışḳına
Bu dil-i şeydā gibi ehl-i fenā gördüñ mi hīç

4 Güllerin ben heb fenā ṣūretlü buldum gülşenüñ
Sende baḳ gör iy göñül rūy-ı baḳa gördüñ mi hīç

5 Görmeyelden Nevᶜiyā bir ay olubdur ol mehi
Şehīr içinde aña beñzer meh-likā gördüñ mi hīç

106

35

Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilün
Remel -+--/-+--/-+--/-+-

1 Çün degül vuṣlat müyesser itmesüñ dīnār-ı ḫarc
Söz güherdür eyleme iy ᶜāşıḳ-ı dīdār ḫarc

2 Ser-nigūn bir kīsedür çarḫ-ı nīlī-reng kim
Her gün eyler niçe naḳd-i ṭabᶜ-ı ẕü’l-miᶜyār ḫarc

3 Ḫāk-i ẕilletde beni faḳr-iler ḳoyub ṣu gibi
Sīm-i eşküm eyledi her şāhid-i bāzār ḫarc

4 Berkidürler raḫnesin ḫışt-i ser-i ᶜuşşāḳ-ile
Bu ribāṭ-ı köhne her gün gösterür bisyār ḫarc

5 Nevᶜiyā ol mūy-ı müşgīn ü miyān-ı yār içün
Yoḳ yire ortada oldı ᶜömr-i nā-hemvār ḫarc

[84a]

107

Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilün
Remel -+--/-+--/-+--/-+-

1 Yār işi iy dil ḳolay ama ġam-ı aġyār güç
Vaṣl-ı gül asan velī ṣabr-ı cefā-yı ḫār güç

2 Bī-sebeb güftār müşkil āşinālıḳ mümteniᶜ
Böyle istiġnā ṣatan dildār-ile bāzār güç

3 Bir oñulmaz yāradur ᶜışḳ u maḥabbet yarası
Ḥāṣılı ṣarılmayınca çāre yoḳ tīmār güç

4 ᶜArż-ı ḥāle yoḳ meded kūyına ḫod varmaḳ muḥāl
Mest-i ᶜışḳum şöyle kim güftār güç reftār güç

5 Nevᶜiyā esrār-ı ᶜışḳı ṣaḳlamaḳ asan degül
Mey içüb keyfiyyetini itmemek iẓhār güç

108

Fāᶜilātün Mefāᶜilün Feᶜilün
Hafif -+--/+-+-/++-

1 Göñlüm elden daḫi ᶜitāba ne borc
Şīve ṣatduñ ya bu ᶜaẕāba ne borc

2 Dāmenüm ḫār-ı ḥasret eyler çāk
Ser-i kūyuñdaki kilāba ne borc

3 N’ister ol māha ḳarşu hīç bilmem
Hey begüm güñde āfitāba ne borc

4 Oḳlaruñ naḳd-i cānı eñ ṣoñ alur
Bu taḳaża-ile şitāba ne borc

5 Ne ṣorar ḫūn-ı Nevᶜī’yi ġamzeñ
Oldı bir bī-güneh ḥisāba ne borc

109

Mefāᶜilün Feᶜilātün Mefāᶜilün Feᶜilün
Müctes +-+-/++--/+-+-/++-

1 Ümīd ġonçesin açmadı gülistān-ı feraḥ
Dirīġ göz yumub açınca yoḳ zamān-ı feraḥ

2 Biri geçerse belānuñ biñi ider iḳbāl
Ne gitdi ḥāl-i ġam-ı dil ne geldi ān-ı feraḥ

[84b]

3 Vücūd levḥine remmāl-i resm-i noḳṭa-i ḫāk
Ne saᶜd şeklini ḳoymış ne ḫod nişān[285]-ı feraḥ

4 Gözümde ḳalmadı yaş gülmem aġlamam yeksān
Güler ṣanub beni iller ider gümān-ı feraḥ

5 Çü bir ḳarāra degül Nevᶜiyā cihānuñ işi
Ya nā-murād-ı ġam olduñ ya kāmrān-ı feraḥ

110

Mefᶜūlü Fāᶜilātü Mefāᶜīlü Fāᶜilün

[285] Mecmuada “nişān” kelimesinde bulunması gereken ikinci “n” harfinin noktası bulunmamaktadır.

Mużāriᶜ --+/-+-+/+--+/-+-

1 Sürᶜatle kendüsine virir pīç[286]-ü-tāb çarḫ
Her gün şeb-i firāḳa mı eyler şitāb çarḫ

2 Reşk itmesün mi bezm-i meye zühre-i felek
Her cām-ı āfitāb ola her bir ḥabāb çarḫ

3 Bir ḳulpı yoḳ ki yapışa erbāb-ı dil anuñ
Bir demde gösterür bize yüz inḳılāb çarḫ

4 Seyl-i fenāda şanki ṭoḳuz göz bir āsiyā[287]
Ṭurmaz ögütmede dimeyüb şeyḫ u şāb çarḫ

5 Ölçüb döker bu noḳṭa-i encüm-ile ṣubḥ ü şām
Nevᶜī nuḳūd-ı ᶜömrümüz eyler ḥisāb çarḫ

111

Feᶜilātün Mefāᶜilün Feᶜilün
Hafif ++--/+-+-/++-

1 İy ḳapusı penāh-ı can Aḥmed
İşigi maᶜbed-i cihān Aḥmed

2 Ser-i kūyi maḳām-ı Maḥmūdī
Dergehi ᶜarş-ı āsumān Aḥmed

3 Ḳaşı miḥrāb-ı ḳıble-i aṣḥāb
Ruḫ-i āli gül-i cinān Aḥmed

4 Bir baḳımda şikār-ı cān idici

[286] Mecmuada “pīç” kelimesinde bulunması gereken “ç” harfinin noktaları bulunmamaktadır.
[287] ND: āsiyāb

Kirpügi oḳ ḳaşı kemān Aḥmed

[85a]

5 Būy-i zülfüñ esīridür Nevᶜī
İy boyı serv-i gülistān Aḥmed

112

Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilün
Remel -+--/-+--/-+--/-+-

1 Olmadı devlet müsāᶜid ḳıldı istiġnā murād
Rüzgār el virmedi ḳalduḳ ayaḳda nā-murād

2 Eşki sīm u rūyı zer olmaḳdan özge bir daḫi
Olmaya derd ehline dünyā vü mā-fīhā murād

3 Rūy-ı zībādan ġaraż taḥṣīl-i ḥāletdür göñül
Nūş-i ṣahbādan degüldür sāġar-ı mīnā murād

4 Gülde yoḳ būy-i vefā bülbülde ṣabr-ı bār-ı[288] ġam
Virmedi bāġ-ı fenāda kimseye dünyā murād

5 Sūret-i keşretde vaḥdet ᶜālemib seyr eylerüz
Bilmişüz dünyāda Nevᶜī n'eydügin maᶜnā murād

113

42

Mefᶜūlü Mefāᶜīlü Mefāᶜīlü Feᶜūlün
Hezec --+/+--+/+--+/+--

1 Kesdi bu ḳadar ṭāġı ṭaşı ᶜışḳ-ile Ferhād
Umardı vefā ḳaṣrını Şīrīn ide bünyād

[288] ND: ḫār-ı

2 Sen bār-ı vefā naḫli ṭururken neye besler
Şimşādı ġazellerde ᶜaceb şāᶜir nā-şād

3 Ṭaġlarda helāk eyledi Ferhād vücūdın
Göstermez-imiş şanᶜtını illere üstād

4 Geh cevr ü cefā gah vtmeden ise
Ḫoşdur beni kim eyleyesin derdüñe muᶜtād

5 Nevᶜī kişi Selmān-ı zamān olmaġ olur-idi
Olsa naẓar-ı şāh-ı Süleymān-ile dilşād

[85b]

115[289]

Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilün
Remel -+--/-+--/-+--/-+-

1 Mevc urur baḥr-i maḥabbet keştī-i dil nā-bedīd
Bir ᶜaceb deryādayuz ḳaᶜr-ile sāḥil nā-bedīd

2 Öldürüb sāḳī bizi ol ḫançer-ile ol miyān
Meclis içre oldı ḳan ortada ḳātil nā-bedīd

3 Vaᶜde-i vaṣlun tekellüm eyler ol beste-dehen
Bir kelām-ı rūḥ-baḫş amma ki ḳāᵓil nā-bedīd

4 Kaᶜbe-i maḳṣūda bir sālik nice ᶜazm eylesün
Yollaruñ hadīsi yoḳ menzil merāḥil nā-bedīd

5 ᶜĀḳil-iseñ ṭālib-i iksīr ü ᶜAnḳā olma gel

[289] 114. şiir Farsça'dır.

Nevᶜiyā noḳṣānı yoḳ bir merd-i kāmil nā-bedīd

116

Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilün
Remel -+--/-+--/-+--/-+-

1 Dostum ḫār-ı ġamuñ ᶜuṣṣāḳa ḫurmadan leẕīẕ
Redd eliyle atduġuᶜ ṭaş sīb-i raᶜnādan leẕīẕ

2 Ehl-i devlet leẕẕet-i dünyāya meyl itse n'ola
Ġayrı bir niᶜmet mi var ḫayrāna ḫelvadan leẕīẕ

[86a]

3 Ġabġabuñ ṣun ᶜāṣıḳa olduḳça ser-mest-i ġamuñ
Hīç mi telḫ üzre olmaz nesne olmadan leẕīẕ

4 Mīveyi şīrīn ider güyā ki tāb-ı āfitāb
Laᶜl-i nābuñ oldı nūş-i cām-ı ṣahbādan leẕīẕ

5 Özge meyden ẕevḳ alur erbāb-ı ḥālet Nevᶜiyā
Gerçi kim Kevṣer olur āb-ı Mesīḥā'dan leẕīẕ

117

Mefᶜūlü Fāᶜilātü Mefāᶜīlü Fāᶜilün
Mużāriᶜ --+/-+-+/+--+/-+-

1 Mīnā-yı sebze döndi zemīn gül zamānıdur
Geldi bahar şīşe ile mül zamānıdur

2 Gülşende ḫalḳa ḫalḳa iden ṣoḥbet ehlini
Devr-i şarāb u lāle vü sünbül zamānıdur

3 Bilsem ne gülşenüñ gülisin sen ki her demüñ

Vaḳt-i gül ü benefşe ḳaranfül zamānıdur

4 Oldı riyā feleklerinüñ devresi tamām
Devrān-ı ehl-i ᶜışḳa teselsül zamānıdur

5 Bir noḳtadur nihāyeti devr-i maᶜrifüñ
Nevᶜī taᶜārüf itme tecāhül zamānıdur

118

Mefᶜūlü Fāᶜilātü Mefāᶜīlü Fāᶜilün
Mużāriᶜ --+/-+-+/+--+/-+

1 Dil cām-ı meyle ḫalḳa-i rindān esīridür
Erbāb-ı ᶜişretüñ ḳulı yaran esīridür

2 Müşgīn ṣaçuñ hevāsına ber-dāruñ olmaġa
Bendeñ hemān efendi bir urġān esīridür

3 Dil māᵓil oldı nāme-i hüsnüñde ḳaşuña
Olmış gedā velī daḫi ᶜunvan esīridür

4 Açdı göñül vilāyetini tīġ-i ġamzesi
Dil ṭıflı şimdi bir şeh-i ḫūbān esīridür

5 Nevᶜī degül fütāde-i çāh-ı ẕeḳan hemān
Heb cümle ehl-i diller o zindān esīridür

[86b]

119

Mefᶜūlü Fāᶜilātü Mefāᶜīlü Fāᶜilün
Mużāriᶜ --+/-+-+/+--+/-+-

1 Cān Yūsufʾı o çāh-ı zenaḫdan esīridür

Gel iy ᶜazīẓ esirge ki zindān esīridür

2 Ol şeh metāᶜ-ı ḥüsn-ile Mıṣr-ı cemālde
Bir ḫᵛācedür ki Yūsuf-ı Kenᶜān esīridür

3 Tātār-ı zülfine o şehüñ baġlanur göñül
Yaᶜnī gedā esīri degül ḫān esīridür

4 Urmuş ṣurāḫī gerdenine niçe yirde bend
Bī-çāre gör ki ḥalḳa-i rindān esīridür

5 Boynında Nevᶜiyā yine zencīr-i şaᶜşaᶜa
Beñzer güneş de ol şeh-i devrān esīridür

120

Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilün
Remel -+--/-+--/-+--/-+-

1 Ger ṣorarsañ şekl-i dāġ-ı lāle-i ḥamrā nedür
Şemᶜ-i bezm-i yāre düşmüş suḫte pervānedür

2 Laᶜl-i nābuñ ḥasretinden bādeyi elden ḳomaz
Şevḳ-i mihrüñle göñül bir āteşī dīvānedür

3 Mihr ü meh iki dür-i şeh-dānedür gerdūn ṣadef
Līkin ol şeh ḳıymeti efzūn olur bir dānedür

4 Cām-ı laᶜlüñ şevḳine bezm-i visālüñde senüñ
Şiᶜr-i rengīnüm görenler didiler mestānedür

5 Nevᶜiyā ol ġonçenüñ dendānı vaṣfı bāġda

Jāle-i terden ṭaḳar gūş-i gül-i ḫandāna gül[290]

121

Mefᶜūlü Fāᶜilātü Mefāᶜīlü Fāᶜilün
Mużāriᶜ --+/-+-+/+--+/-+-

1 Başum giderse ᶜışḳ-ile devlet degül midür
Başdan ġaraż hevā-yı maḥabbet degül midür

2 Ḫāk itmeyüb vücūdunı ᶜışḳ-ile bir kişi
Uymaḳ hevā-yı ᶜaḳla sefāhet degül midür

3 Sevdā-yı ḫaṭṭuñ-ile mürekkeb vücūdumuz
Cānā nu dūd-ı sīne ᶜalāmet degül midür

[87a]

4 Kūteh biçildi ḳāmet-i cisme ḳabā-yi ᶜömr
Ṭūl-i emel bu yolda ḳıyāmet degül midür

5 Ġayr u sivā görünmez iken ᶜayn-ı ᶜārife
Ġayret belāsı cehl ü ḥamāḳat degül midür

6 Nevᶜī ḳaçar mı küşte-i pā-mālüñ olmadan
Ölmek senüñ yoluñda saᶜādet degül midür

122

Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilün
Remel -+--/-+--/-+--/-+-

1 ᶜĀşıḳa esrār-ı ᶜışḳı cām-ı ṣahbā söyledür
Ṭūṭī-i gūyāyı mirᵓat-i muṣaffā söyledür

[290] ND: dür

2 Bāᶜiş-i güftār olur baña senüñ nuṭḳ-ı lebüñ
Ṣanasın ᶜİsā-yı Meryem’dür ki mevtā söyledür

3 Kim umardı rāz-ı ᶜışḳuñ keşfini Manṣūr’dan
Līk cellād-ı ḳażā eyler taḳaża söyledür

4 Dürr-i dendānuñla cānā ḳadd-i mevzūnuñ senüñ
Muttaṣıl şāᶜirlere naẓm ile inşā söyledür

5 Yoluña Nevᶜī dür-i ebkār-ı maᶜnā ḫarc ider
Neylesün çün ṣāḥibin elbette dünyā söyledür

123

Mefᶜūlü Fāᶜilātü Mefāᶜīlü Fāᶜilün
Mużāriᶜ --+/-+-+/+--+/-+-

1 Bizden teġāfül eyleyüb atma nişāna tīr
Naḫcīr olınca ḥāżır atılmaz yabana tīr

2 Cān-ı żaᶜīfe bir naẓar itmez o ḳaşı yā
Revzenler açdı gerçi ten-i nā-tüvāna tīr

3 Ẓāhir olurdı zaḫm-ı müjeñ dilde dostum
Ḫançer dile gelüb aġız açsa beyāna tīr

4 Ṭoġrulıġ-ile ḳaşuña dil baġladuḳ senüñ
Rāmiz efendi aña nitekim kemāna tīr

5 Nevᶜī’ye tīrüñ atmaġa olma bahāne-cū
Pesdür bahāne kim atasın bī-bahāne tīr

[87b]

124

Mefāᶜilün Feᶜilātün Mefāᶜilün Feᶜilün
Müctes +-+-/++--/+-+-/++-

1 Nedür o ḳadd-i ṣanavber nedür o ḫadd-i münevver
O çihre mihr-i cihān-sūz o sīne māha berāber

2 Ne seerv o ḳāmete hem-ser ne māh o sīneye beñzer
O cilve cilve-i ḳudsī o cüsse rūḥ-ı muṣavver

3 Gül ise de diken olsun eger cihān çemeninde
Ḳoyub cemālüñ idersem cemāl-i ġayrıyı manẓar

4 Ayaġın öbmege şāyed ola bahāne yolında
Helāk itdüñ beni bitsün türābum üzre çemenler

5 Mekānı olsa felekler ḳarīni olsa melekler
Ḳomaz işigüñi bekler ölünce Nevᶜī-i çāker

125

54

Mefāᶜilün Mefāᶜilün Feᶜūlün
Hezec +-+-/+-+-/+--

1 Zenaḫdānuñ muᶜallaḳ āba beñzer
Dehānuñ ġonçe-i sīrāba beñzer

2 Ġam-ı zülfüñle can geh var geh yoḳ
Ḳarañu gicede şeb-tāba beñzer

3 Ṣoyub mestāne ḳuçmaḳ ol miyānı
Mücerred bir ḫayāl-i ḫᵛāba beñzer

4 Olaldan ṣu gibi hercāyī dildār
Dil-i ser-geşteler dolāba beñzer

5 Dididiler ḳanda ṣorsam Nevᶜiyā yoḳ
Leb-i dilber ḳatı nā-yāba beñzer

126

55

Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün
Hezec +---/+---/+---/+---

1 Tenüm ḫūn-ı sirişkümden nihāl-i erġavānīdür
Vücūdum oldı vīrān şehrī[291] rūyum zaᶜferānīdür

2 Miyān-ı ḫūb-rūlarda naẓīri miṯli yoḳ şimdi
Benüm serv-i dil-ārāmuñ dehāniyle miyānīdür

3 Dime ġam-ḫāneme gelmez ḳonuşmaz ben gedāsiyle
Hümā-ṭalᶜatüdür ol şeh ṣanma murġ-ı āşiyānīdür

[88a]

4 Saña hercāyīlıḳ ᶜayb olmaz iy rūḥ-ı muṣavver sen
Cihānuñ cānısın cān-ise hergiz lā-mekānidür

5 Ḫaṭuñ vaṣfında Nevᶜī her ġazel kim naẓm ider cānā
Düşer efvāha ṣan Mecnūn u Leylī dāsitānıdur

127

Mefᶜūlü Fāᶜilātü Mefāᶜīlü Fāᶜilün
Mużāriᶜ --+/-+-+/+--+/-+-

[291] ND: şehr-i

1 ᶜĀrif dilinde naḳş-ı ḫayāl-i ḥabībi gör
Gül ġonçesin göñülde bulan ᶜandelībi gör

2 Cāna ḥicāb-imiş naẓar-ı māsivā-yı dost
Bezm-i viṣāle māniᶜ olurmuş raḳībi gör

3 Hecrüñde ben ġarībi ne naḳş itdi rūzgār
Kūyuñda ḫūn-i eşk-ile şekl-i ġarībi gör

4 Şimşīr-i fürḳatüñ dili ṣad-pāre eylemek
Rūz-ı ezelde[292] ḳısmet olunmış naṣībi gör

5 Peykān-ı tīr-i ġamzesin aġyāra gönderür
ᶜUşşāḳı görmeze urur ol dil-firībi gör

6 Tīġi ḫayālini düşürüb ḳalb-i ᶜāşıḳa
Ṣuya nice bıraḳmış o ḳāfir ṣalībi gör

7 Baḥr-i letāfet içre güher görmek isteseñ
Nevᶜī sözüni diñle kelām-ı edībi gör

128

Mefᶜūlü Fāᶜilātü Mefāᶜīlü Fāᶜilün
Mużāriᶜ --+/-+-+/+--+/-+-

1 İy dil cihāna baḳma cihān içre cānı gör
Naḳş-ı ṣuverde cilve ḳılan luṭf u ānı gör

2 Ḫurşīd-i ṣubḥ-ı devleti görmek murād ise
Bu câme-ḫᵛāb-ı ẓulmet içinde uyanı gör

[292] Mecmuada "ezel" kelimesinde bulunması gereken "z" harfinin noktası yoktur.

3 Ḥüsn āḫir oldı gird-i ruḫunda[293] belürdi ḫaṭ
Devr-i ḳamerde fitne-i āhīr zamānı gör

4 Rüʾyet taʿalluḳ eyleyecek ḥāli ḳalmadı
Fürḳat ne şekle ḳoydı ten-i nā-tüvānı gör

[88b]

5 Āb-ı revān içinde güher görmek isteseñ
Nevʿī sözinde maʿnī-i vevher-feşānı gör

129

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün
Hezec +---/+---/+---/+---

1 Ḳızardı aġlamakdan gözlerüm cāy-ı teraḥḥümdür
Naẓar ḳıl gel ḥicāb altında ḳalmış iki merdümdür

2 Şu āb-ı laʿl-gün kim ayaġundan içdüñ iy sāḳī
Ṣorarsañ başını meyḫāne küncinde ser-i ḫumdur

3 Seḥerden bezm-i gülşende açan bülbüllerüñ göñlin
ʿArūs-ı ġonçenüñ nāz-ile itdügi tebessümdür

4 Nice bulsuñ lebüñ ser-çeşmesin dil bend-i zülfüñde
Görünmez menzil-i maḳṣūd şeb tārīk ü reh gümdür

5 Bitenler berg-i eşcār-ı mezārın ṣanma Nevʿī'nüñ
Dil olmış zaḫm-ı peykānuñdan iẓhār-ı taẓallümdür

130

59

Müfteʿilün Mefāʿilün Müfteʿilün Mefāʿilün

[293] ND: ḫadinde

Recez -++-/+-+-/-++-/+-+-

1 ᶜIşḳumı yazmaġ istesem noḳṭası bir kitāb olur
Şevḳümi söylesem eger ẕerresi āfitāb olur

2 ᶜAyn-i ḥaḳīḳate iren ġayr u sıvāyı terk ider
Gözi açuḳlara cihān maḥż-i ḫayāl ü ḫᵛāb olur

3 Bādiye-i maḥabbete sālik-i dūr-bīn gerek
Kim naẓar eyleyince hev ṣu görünne serāb olur

4 Şāhid-i maᶜnīyi görür ᶜārif olan ḥicābsuz
Kim ruḫı ayına anuñ āyineden niḳāb olur

5 Terk-i şühūd idenlere nūr-ı şühūd olur naṣīb
Ṣūret-i cāna Nevᶜiyā ẓulmet-i ten ḥicāb olur

Terk-i vücūd idenlere nūr-i şuhūd olur naṣīb[294]

[89a]

131[295]

Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün
Hezec +---/+---/+---/+---

I

1 Ne derd-i ᶜışḳ-ile bir laḥẓa göñlümde ḳarārum yoḳ[296]
Ne vaṣl-ı yār-ile ṣabr u sükūna iḳtidārum var

2 Ne fikr ü neng ü ᶜārum var ne elde iḫtiyārum var
Meded bilmem nedür hīç sīnede bir inkisārum var

II

3 Ġam-ı dünyā vü māl ü cāh çün hergiz melālüm yoḳ

[294] Mecmuada bu mısra terkrar edilmiştir.
[295] ND'da "murabba" şeklinde başlık koyulmuştur.
[296] ND: var

Kemāle ḳudretüm var ḥamüli'llah gerçi malūm yoḳ

4 Elinden dehr-i dūnuñ bir cihetden infiᶜālüm yoḳ
Meded bilmem nedür hīç sīnede inkisārum var[297]

III

5 Gözümüñ yaşını raḥm eyleyüb ol māh silmez mi
Taᶜalluḳ riştesi böyle ḳalur[298] āḫir kesilmez mi

6 Bu derdüñ çāresin hey dostlar hiç kimse bilmez mi
Meded bilmem nedür hīç sīñede bir inkisārum var

IV

7 Elem çekmez tenüm seng-i cefā-ile dögülmekden
Cihānda raġbetüm yoḳ dirlige ḫavf itmem ölmekden

8 Yanumda aġlamaḳ rāciḥ gelür biñ kerre gülmekden[299]
Meded bilmem nedür hīç sīnede bir inkisārum var

V

9 Çeküb ḳullāb-ı ebrūsı ḳarār u iḫtiyārum heb
Miyānı Nevᶜiyā yoġ[300] eylemişdür cümle varum heb

10 Göñüldeñdür şikāyet sīnedendür inkisārum heb
Meded bilmem nedür hīç sīnede bir inkisārum heb[301]

[89b]

132

Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilün
Remel -+--/-+--/-+--/-+-

1 Fikr-i laᶜlüñ her ḳaçan bu ḳalb-i şeydādan geçer
Dil ṣafādan mest olur gūyā ki ṣahbādan geçer

---

[297] ND: Meded ḳalbümde hiç bilmem nedür bir inkisarum var
[298] ND: ḳalup
[299] ND: ölmekden
[300] Mecmuada "yoġ" kelimesinde bulunması gereken "y" harfinin noktaları yoktur.
[301] ND: var

2 Eşkümüñ ālūde-dāmān olduġın ᶜayb eylemeñ
N’eylesün dilden gelür bī-çāre deryādan geçer

3 Ḫᵛāceyi cām-ı eceldür ṣanmañuz medhūş iden
Mest idüb keyfiyyet-i rez anı dünyādan geçer

4 Yāre biñ kerre beni aġyār geçsün ġam degül
Yārdan geçmez göñül dünyā vü ᶜuḳbādan geçer

5 Ol cüvānuñ ᶜışḳı dillerde nice ṣaf olmasun
Nevᶜiyā bir demde biñ ḳalb-i muṣaffāfan geçer

133

Mefᶜūlü Fāᶜilātü Mefāᶜīlü Fāᶜilün
Mużāriᶜ --+/-+-+/+--+/-+-

1 Ḳıldı ruḫında zülf-i siyāhın gülāb ter
Düşse ᶜaceb mi reşk-ile gökde seḥāb ter

2 Eşküm ṣadā-yı rişte-i cana virür sükūn
Ḳılmaz terāne çün ola tār-ı rebāb ter

3 Olmasun ara yirde keder şāḳiyā ṣaḳın
Cām-ı zücāc meşreb-i nāzük şarāb ter

4 Olur ḫarāb ḫāne-i merdüm şarābdan
Yetmez mi ᶜibret olduġı çeşm-i ḥabāb ter

5 Ālūde eyledüñ beni diyü şarāb-ile
Sāḳīye Nevᶜiyā düşer ol laᶜl-i nāb ter

134

Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün
Hezec +---/+---/+---/+---

1 Oḳuñ zaḫmın görüb sīñemde çeşm-i eşk-bār aġlar
ᶜAcebdür ḥāl-i ᶜālem gül güler ebr-i bahār aġlar

2 Terennüm ṣanma cevr-i ḫār-ı gülden ᶜandelīb iñler
Güler ẓannetme ḥāl-i dehre kebk-i kūh-sār aġlar

3 Zamānuñ dest-i ḳahrından yatur pā-māl olub ṣaḥrā
Görünen ḳaṭre-i şebnem degüldür lāle-zār[302] aġlar

[90a]

4 Girihler baġlamış göñlinde cevr-i rūzgār-ile
Dögünüb seng-i kühsār-ile çeşm-i cūybār aġlar

5 Egilmez bār-ı āhumdan diyü ol ḳāmet-i servüm
Döküb bārān-ı eşkin çün[303] şefḳatinden rūzgār aġlar

6 ᶜAraḳ ṣanmañ derūnumda yatan[304] nāruñ şerārundan
Tenümde her ḳılum ḥammāma girsem zār zār aġlar

7 Baña ol nev-cüvānuñ Nevᶜiyā itdükleri cevri
İşiden raḥm ider ḥālüm gören bī-iḫtiyār aġlar

135

Mefᶜūlü Fāᶜilātü Mefāᶜīlü Fāᶜilün
Mużāriᶜ --+/-+-+/+--+/-+-

1 Māh-ı felek ki ay başı gelse hilāl olur

[302] Mecmuada “zār” kelimesinde bulunması gereken “z” harfinin noktası yoktur.
[303] “çün” kelimesi ND’da bulunmamaktadır.
[304] ND: yanan

Devr-i zamāne kejligine yaᶜnī dāl olur

2 Pāk it derūn-ı ḳalbi ki ṣāfī-dil olmayan
Bezm-i cihānda cürᶜa gibi pāy-māl olur

3 Ṣunmaz elini kāse-i gerdūna ᶜār ider
Anlar ki kūyuñ itlerine hem-sifāl olur

4 İrgürdi başını meh-i nev gibi göklere
Ḳaşuñ ġamında żaᶜf-ile şol kim ḫayāl olur

5 Nevᶜī ḳaçan ki vaṣf ide ol sīm-i sāᶜidi olur
Naḳd-i maḳāli āteş-i ᶜışḳ-ile ḳāl olur

136

Mefᶜūlü Fāᶜilātü Mefāᶜīlü Fāᶜilün
Mużāriᶜ --+/-+-+/+--+/-+-

1 Ḥüsnüñ güli açıldı bahāruñ zamānıdur
İy serv-i bāġ-ı nāz kenāruñ zamānıdur

2 Sebz olmayınca naḫl-i ter olmaz çü mīve-dār
Luṭfuñ zamānı ḫaṭṭ-ı ġubāruñ zamānıdur

3 Ṣal murġ-ı cān şikārına şehbāẕ-ı ġamzeñi
Çıḳ ey ġazāl-i ṭurfe şikāruñ zamānıdur

4 Bāzār-ı ḥüsn içinde alub naḳd-i ḳalbümi
Ur cāna tīr-i ġamzeñi kāruñ zamānıdur

[90b]

5 Nevᶜī bahār irişdi yine ᶜandelīb-vār
Efġān u nāle mevsimi zāruñ zamānıdur

137

Mefᶜūlü Fāᶜilātü Mefāᶜīlü Fāᶜilün
Mużāriᶜ --+/-+-+/+--+/-+-

1 Faṣl-ı ḫazān ki mevsim-i seyr-i kenārdur
Bülbül nevāları gül-i köhne bahārdur

2 Nergis düşürdi kāsesini ditreyüb eli
Her ᶜīş ü ᶜişretüñ ṣoñı yaᶜnī ḫumārdur

3 Berg-i ḫazān-ile dil olub ser-be-ser ṣular
Ṭurmaz buremzi dir ki cihān bī-ḳarārdur

4 Kendin çemende ġarḳ-ı zer ü zīver eylemiş
Gülzār ṣanasın ṣaruşın bir nigārdur

5 Nevᶜī'nüñ oldı baḥr-ı maᶜānī ġazelleri
Elfāẓ-ı āşinā güher-i ābdārdur

138

Feᶜilātün Feᶜilātün Feᶜilātün Feᶜilün
Remel ++--/++--/++--/++-

1 Bād-ı ṣubḥ-ile diñüz oynamasun ġonçe-i ter
Yürek oynamasına uġramasun bülbüller

2 Her biri baġlamalu āteşī dīvāne diyu
Şemᶜ-i pervāneleri dūd-ile zencīre çeker

3 Rūzgāruñ işi taḥrīk-i ġubār-ı ġamdur
Eksik olmazsa n'ola āyīne-i dilde keder

4 İderin vaṣf-ı ḫaṭuñ nal göñül nāle ṣarīr
Bu ten-i zerd ü nizārumla olub cāme-i[305] zer

5 Nevᶜīyā ḳāmet-i dildāra el irmek olmaz
Bir elem kāküli sevdāsı gibi ᶜömre sürer

[91a]

139

Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün
Hezec +---/+---/+---/+---

1 Bize meydān-ı ᶜışḳ içre döner āvāreler dirler
Ḫarābāt içre ḫᵛār olmış gezer mey-ḫᵛāreler dirler

2 Maḥabbet muḳteżāsı cāme-i cismüñ fenāsıdur
Ki ᶜādetdür cünūn ehli libāsın pāralar dirler

3 Viṣāl-i yār mümkindür velī saᶜy itmeyen irmez
Ṭarīḳ-i Kaᶜbe müşkildür yolından varalar dirler

4 Gözetme ḫāl ü ḫaṭ ᶜışḳ içre ümmīd-i kenār itme
Maḥabbet özge deryādur görünmez ḳaralar dirler

5 Kitāb-ı ᶜışḳa baḳdım Nevᶜiyā bir bābda yazmış
Der-i dildāra ᶜāşıklar varub yalvaralar dirler

140

Feᶜilātün Feᶜilātün Feᶜilātün Feᶜilün
Remel ++--/++--/++--/++-

[305] ND: ḫāme-i

1 Ne ḳaşuñ ᶜişvelü bir şāhid-i mümtāẕ gelür
Ne gözüñ şīvelü bir dilber-i ṭannāz gelür

2 Nāz ile baᶜa söger var-ise ol beste-dehen
Ġaybdan gūşuma āheste bir āvāz gelür

3 Ḫaṭ-ı sebzi geleli oldı ser-i zülfi nihān
Giceler kūteh olur oldı meger yaz gelür

4 ᶜĀşıḳuñ miḥnet-ile ḳāmeti çeng olmayıcaḳ
İtdügi nāleleri dilbere nā-sāz gelür

5 Nice ḥırṣ itmeye Nevᶜī lebüñe iy yüzi gül
ᶜĀleme sencileyin ġonçe-dehen az gelür

141

Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün
Hezec +---/+---/+---/+---

1 Dil ü cān ḫalḳa-i zülf-i ᶜabīr-efşānı gözlerler
Gedālar dīde-i himmet acub ᶜunvānı gözlerler

2 Naẕar irse n'ola nāzük lebinde çıḳsa tep-ḫāle
Ḳadeḥde her ḥabāb ol çeşme-i ḥayvānı gözlerler

3 Aḳarlar ṣu gibi aġyāra ḳalbin ḫurrem eylerler
Güzeller yaḳmaġa bu sīne-i sūzānı gözlerler

[91b]

4 Senüñ şemşīr-i ḫūnīnuñ görelden zümre-i ᶜuşşāḳ
Ḥabāb-ı mey gibi baş açdılar meydānı gözlerler

5 Yüri nergiṣ-ṣıfat necm-i saᶜādet gözle bālāda
Ulü'l-ebṣār olanlar Nevᶜiyā aᶜyānı gözlerler

142

Fe^{c}ilātün Fe^{c}ilātün Fe^{c}ilātün Fe^{c}ilün
Remel ++--/++--/++--/++-

1 Öpüşür ġayr-ile dildār aġız bir eyler
Ya^{c}nī ^{c}āşıḳların öldürmege tedbīr eyler

2 Ṣafḥa-i ḫāṭır-ı pür-ġam yazılur meclisde
Muṭrib-i bezm ḳaçan nāz[306] ile taḥrīr eyler

3 Sūziş-i sīnemi teskīn idemez peykānuñ
Bu ḳādar āteşe bir ḳaṭre ne te^{ə}s̱īr eyler

4 Tevsen-i himmete bir ^{c}ışḳ eri olunca süvār
Sebze-zār-ı felegüñ şīrini naḫcīr eyler

5 Nev^{c}iyā gülşen-i şevḳe ṣalınur āvāre[307]
Cām-ile bülbüle şol dem ki aġız bir eyler

143

Mef^{c}ūlü Fā^{c}ilātü Mefā^{c}īlü Fā^{c}ilün
Mużāri^{c} --+/-+-+/+--+/-+-

1 Ol serv-ḳaddi destine dirhem ḳoyan eger
Gülşende gül nihāini gūyā ki jāleler

2 Olmaz müfīd ḳuvvet-i bāzū-yi zūrkār
Şimdi cihān güzellerine zer viren yeñer

[306] ND: tār
[307] ND: āvāze

3 Gelse ḫaṭuñ derūn-ı dile sīne çāk olur
Ḫāne duḫān olunca kişi revzenin açar

4 Bāzār-ı şehr-i ᶜışḳ ᶜaceb kār-gāh olur
Kim anda cān u dil ṣatılur tīr-i ġam geçer

5 Zülfi ġamında cān virebilmek ḳolay mıdur
Şeb tār olunca müşkil olur Nevᶜiyā sefer

[92a]

144

Mefᶜūlü Fāᶜilātü Mefāᶜīlü Fāᶜilün
Mużāriᶜ --+/-+-+/+--+/-+-

1 Bu ḫaṭ ki zülf-i girih-gīre çekdiler[308]
Hüsn ehli şūr u fitneyi zencīre çekdiler

2 Ṣalındı boynuma resen-i zülfi ḫᵛābda
Taᶜbīr ehli her biri bir yire çekdiler

3 İġmaż idüb göñülden eyā ḳaşları kemān
Ḥayfā ki ġamzeler oḳı naḫcīre çekdiler

4 Mestāne kūy-ı dilbere vardum ḳażā-ile
Segler üşüb yıḳub beni taᶜzīre çekdiler

5 Nevᶜi'ye gösterüb reh-i ᶜışḳı nücūm-i eşk
Gūyā ki ṭarīḳ-i erenleridür pīre çekdiler

145

Mefᶜūlü Fāᶜilātü Mefāᶜīlü Fāᶜilün

[308] ND: Bu ḫaṭ ki zīr-i zülf-i girih-gīre çekdiler

Mużāriᶜ --+/-+-+/+--+/-+-

1 Ṣalaldan şemᶜ-veş pertev bisāṭ-ı gülşene güller
Olubdur nār-ı ᶜışḳa yanmaġa pervāne bülbüller

2 Ser-i zülfüñ gibi düşdi ayaġa ḫāk-i rāh oldı
Senüñ gīsūlaruñla gördi çıḳmaz başa sünbüller

3 Belā üzre belādur kim ṣalındı cān-ı ᶜuşşāḳa
Degüldür görünen ol ḳadd-i mevzūn üzre kāküller

4 Nemek-dān-ı lebüᶜde ḫūn-ı ḥüsne virmege leẕẕet
Olubdur dāne dāne ḫāller gūyā ki fülfüller

5 Gören her tāze dāġum oñmaduḳ başımda iy Nevᶜī
Ṣanur bitmiş şikeste bir sifāl içre ḳaranfüller

146

Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilün
Remel -+--/-+--/-+--/-+-

1 İşigünde ten şikeste olmuş yatur üftādedür
N'eylesün miskīn naẓardan düşdi merdüm-zādedür

2 Żaᶜfdan görmez beni ol iki fettān gözlerüñ
Yoḫsa can ṣaydına tīr-i ġamzeler ammāredür[309]

3 Ḫāk olub yoluñda ten girse ġubārum çeşmüñe
ᶜAynüñe gelmez yine heb iltifātuñ yādadur

[92b]

[309] ND: āmādedür

4 Ben faḳīrüñ nālesin gūş itmese olmaz ᶜaceb
N’eylesün ol māh-i ṭalᶜat evc-i istiġnādadur

5 Ṣūretā Nevᶜī egerçi yoḳ kemālüm nāḳışam
Ḥarf-i ᶜilletden hele levḥ-i żamīrüm sādedür

147

Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilün
Remel -+--/-+--/-+--/-+-

1 Ḫāk ol iy dil gözleme aᶜlāyı rifᶜat bundadur
Nefs-i bed-ḫᵛāha hevādar olma ᶜizzet bundadur

2 Ṣadr-ı cāha raġbet itme ṣaff-ı naᶜl olsun yirüñ
ᶜĀrif ol gel gūşe-i ḫammāre ḥürmet bundadur

3 Ḫānene hīç senden artuḳ ṣıġmasun zenbūr-veş
Vaḥdetüñ ẕevḳini ḥāl eyle ḥalāvet bundadur

4 Ẕātuñı ceẕb eylesün şems-i ḥaḳīḳat iy göñül
Jāle gibi ᶜazm-i bālā ḳıl leṭāfet bundadur

5 Cāna gelmiş ḫaste diller var-iken ol ġonçe-leb
Şerbet-i laᶜlün ṣunar aġyāra ḥikmet bundadur

6 Ḳahr-ı dehr-ile olur ṭūṭī ġurāba hem-nişīn
Yine şekvāyı ġurāb eyler ġarābet bundadur

7 Ḥaşr olub ferdāda ḫod görmez[310] behāyim[311] cenneti[312]
Vāᶜiẓ-i ḫar vaṣl umar Nevᶜī ḥamāḳat bundadur

[310] ND: girmez
[311] Mecmuada “behāyim” kelimesinde bulunması gereken “b” harfinin noktası bulunmamaktadır.
[312] ND: cennete

148

Mefᶜūlü Mefāᶜīlü Mefāᶜīlü Feᶜūlün
Hezec --+/+--+/+--+/+--

1 Tīrüñ ki olubdur dil-i sūzān-ile hem-ser
Pervāne durur şemᶜ-i dıraḫşān-ile hem-ser

2 Mıḳrāż-ı belā şemᶜ gibi başumı kesdi
Ġamzeñ olalı ḫançer-i bürrān-ile hem-ser

3 Serdār-ı belā oldı ṣalub ᶜāleme aşūb
Şāne olalı zülf-i perīşān-ile hem-ser

4 Rifᶜatle irer her birisinüñ göge[313] başı
Ger ola o tersā-beçe yārān-ile hem-ser

[93a]

5 Nevᶜī çemen-i dehrde bir naḫl-i dilārā
Bulınmadı ol serv-i ḫırāmān-ile hem-ser

149

Mefᶜūlü Fāᶜilātü Mefāᶜīlü Fāᶜilün
Mużāriᶜ --+/-+-+/+--+/-+-

1 Yıḳsa ḥabāb ḳubbesini ṭañ mı rūzgār
Āb üzredür bināsı iñen olmaz üstüvār

2 Bir yaña ḫār-ı ṭaᶜne vü bir yaña ḫār-ı ġam
Ol gül-ᶜizār ᶜışḳ-ı dile virdi ḫār-ḫār

[313] ND: birinüñ göklere

3 Yaş yirine dökersem ᶜaceb mi şarāb-ı āl[314]
Dil şişesine seng-i cefā virdi inkisār

4 Eşküm revāne olduġına yār şād olur
Defᶜ-i melāl ider nitekim sebz-i[315] cūybār

5 Ḳad gele çün kelāmda taḳlīle dal olur[316]
Nevᶜī niçün uzar söz añılsa ḳad-i nigār

150

Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün
Hezec +---/+---/+---/+---

1 Ruḫuñla ᶜārıżuñ görse göñül būs u kinār özler
Bahār olsa kişi cām u kenār-ı cūybār özler

2 Marīż-i ᶜillet-i ᶜışḳuñ ṭabībüm özgedür ḥāli
Ġıdā ḳısmında derd ister[317] muṣāḥib āh u zār özler

3 Diyār-ı ġurbete gelmiş göñül kesb-i kemāl içün
N'ola maḥzūn olursa n'eylesün dār u diyār özler

4 Derūn-ı sīnede dil murġınuñ bülbül-ṣıfat zarı
Ḳafesden ḳurtulub gül-geşt-i[318] ṣaḥn-ı merġ-zār özler

5 Görinür Nevᶜiyā ḳanuma teşne çeşm-i maḫmūrı
Meger kim ḫastedür kāfir şarāb-ı ḫoş-güvār özler

[93b]

151

[314] ND: yaş yirine ᶜaceb mi dökersem şarāb-ı āl
[315] ND: seyr-i
[316] ND: ḳad gelse ḫod kelāmda çü taḳlīle dāl olur
[317] ND: ıssı
[318] ND: gül-deşt-i

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün
Hezec +---/+---/+---/+---

1 Maḥabbetden ġaraż ṣanmañ ki Ḳays-ı Vāmık olmaḳdur
Hüner bir ḥālet-ile vaṣl-ı yāre lāyıḳ olmaḳdur

2 Tamām oldı güzellik ṣanma Şīrīn-ile Leylā'da
Niçe Leylā bulınur erlik ammā ʿāşıḳ olmaḳdur

3 Çeküb Manṣūr'ı dāra itdiler ḫākisterin ber-bād
Hüner aḳrān içinde her cihetden fāʾiḳ olmaḳdur

4 Bilinmez derdi çoḳdur mübtelā-yı miḥnet-i ʿışḳuñ
Şifā-sāz olmada ḥikmet-i ṭabībim ḥāẕıḳ olmaḳdur

5 Bize Nevʿī gerekmez zümre-i ḳālüñ ḫayālātı
Ġaraż şiʿri kişinüñ ḥasb-i ḥālin nāṭıḳ olmaḳdur

152

80

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel -+--/-+--/-+--/-+-

1 Ḫaṭṭ-ı nev-res kim o laʿl-i bī-miṯāl üstindedür
Zevraḳ-ı ẕevḳ u ṣafā āb-ı zülāl üstindedür

2 Vech-i zībādan ṣıfāt-ı luṭf u ḳahruñ gösterür
Cīm-i zülfüñ geh cemāl geh celāl üstindedür

3 İtmesünler ḫūb-rūlar câme-i ḥüsni mezād
Kim bahāsın buldı ol nev-res nihāl üstindedür

4 Noḳṭa-veş bu kūhsār-ı kevni eyler zīr-i bāl
Her ḳaçan ᶜanḳā-yı dil perr-ile bāl üstindedür

5 Çar ᶜunṣur üzre baġlanmış gider tābūt-ı ten
Cümleten bu ḫalḳ-ı ᶜālem irtiḥāl üstindedür

6 Ḫaṭṭuña ḳul olmaġa Nevᶜī elif-veş ṭoġrulub
Ol miṣāl-i bī-miṣāle imtiṣāl üstindedür

153

81

Fāᶜilātün Mefāᶜilün Feᶜilün
Hafif -+--/+-+-/++-

1 Bendesi olduġum bir āfetdür
Vālī-i kişver-i leṭāfetdür

2 Tūġ-ı perçemle ḳadd-i bālāsı
ᶜAlem-i leşker-i melāḥatdür

[94a]

3 Olalum ḳāmetine üftāde
Ulu devlet büyük saᶜādetdür

4 Ḳaddi itmiş ḳıyāmeti taḥḳīḳ
Zülfünüñ fitnesi ᶜalāmetdür

5 Ḳan iden çeşm-i mestidür dāyim
Leb-i mey-gūnı ehl-i ṣoḥbetdür

6 Güzelüñ ᶜāşıḳa vefāsı gerek
Beglik āsān hüner ᶜadāletdür

7 Kimseler ᶜışḳ n’eydügin bilmez
Nevᶜiyā dilde bir ᶜibāretdür

154

Mefāᶜilün Feᶜilātün Mefāᶜilün Feᶜilün
Müctes +-+-/++--/+-+-/++-

1 Bizüz ol ehl-i ḫarābāt olan günāhīler
Ki görse ḥāletümüz reşk ider ilāhīler

2 Felekde ḫargeh-i ḫurşīde ḳılmaz-idi naẓar
İrişse pāyemize mīr-i bārgāhīler

3 Sirişk-i dīde-ile ᶜışḳa yü yuduḳ ne ᶜaceb
Duḫān-ı āh-ile olduḳsa rū-siyāhīler

4 O māha ṭālib olur aḳçalarla pullarla
Nücūm-ı evc-i semā ḳaᶜr-ı māda māhīler

5 Şerareler ᶜalevi sürḫ-ser zebāne-i āh
Memālik-i dil-i Nevᶜī'yi aldı şāhīler

155

83

Mefāᶜilün Feᶜilātün Mefāᶜilün Feᶜilün
Müctes +-+-/++--/+-+-/++-

1 Ḳaşuñ ḫayāli ki dil ṣafḥasında peydādur
Berāt-ı manṣıb-ı ᶜışḳa nişān-ı ṭuġrādur

2 Nihāl-i ḳāmet-i dilberden ey dil-i mecnūn
Hevā-yı mīve-i vaṣl itme ḫām sevdādur

3 Hevā-yı cennet-ile ḫalvete girer ṣūfī
ᶜİẕār-ı dilbere baḳmaz ᶜaceb temāşādur

[94b]

4 Bu çīn-i ṭurra-i zülf-i dü-tā-ile saña
Cihānda kim ola iy bī-bedel ki hemtādur

5 Egerçi Nevᶜī'ye būs-i lebüñ degül mümkin
Hemān efendi mücerred ġaraż temennādur

156

Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilün
Remel -+--/-+--/-+--/-+-

1 Pīşe-zār-ı ᶜışḳ-ı dilber kim göñül arslanıdur
Tevsen-i gerdūn anuñ naḫcīr-i ser-gerdānıdur

2 Ḳurṣ-ı ḫurşīde ıkur ḳāniᶜ bu çarḫ-ı pīre-zen
Gerçi kim bunca kevākib her gice mihmānıdur

3 Bāġ-ı dehr içre biten her ġonca-i āteş-nümā
Ḫāk olan bī-dillerüñ resm-i dil-i sūzānıdur

4 Sürḫ-ile mekṭūb olan eşᶜār-ı rengīnüm benüm
Her birisi baḥr-i naẓmuñ pençe-i mercānıdur

5 Ṭālib-i dünyā esīr-i ḳayd-ı zencīr-i emel[319]
Bu ribāṭ-ı dehr iy Nevᶜī anuñ zindānıdur

157

85

Mefāᶜilün Feᶜilātün Mefāᶜilün Feᶜilün
Müctes +-+-/++--/+-+-/++-

[319] ND: olmada

1 Cigerde ṭurmaz aḳār ḫūn-ı zaḫm-ı tīr-i nigār
Örümcek aġı başar üstine bu cism-i nizār

2 Niyāz u giryeyi günden güne füzūn itdi
Çemende yüz bulalı güllerüñ yanında hezār

3 Hevā-yı ᶜışḳ-ile hāk oldı diyü ñizzet idüb
Öñümde ḳāᵊim ola ḥaşr olunca seng-i mezār

4 Marīż olanlara dirler sefer mübārekdür
ᶜAdem diyārına gitdügi bu ten-i bīmār

5 Nücūmı kebkebi ṭopraġa ṣaldı ey Nevᶜī
Hilāl-i çarḫı ẓerāfetde başdı müze-i yār

[95a]

158

86

Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilün
Remel -+--/-+--/-+--/-+-

1 Yaralar cism-i żaᶜīfümde aġız bir itdiler
Derd-i ᶜışḳı ol ṭabīb-i cāna taḳrīr itdiler

2 Bildiler rūyin ġam-ı Şīrīn-ile zerd olduġun
Naḳşını Ferhād'uñ altun-ile taḥrīr itdiler

3 Gördiler kāşāne-i zühd ü rīyā bünyādsız
Ehl-i diller ḫānḳāh-ı ᶜışḳı taᶜmīr itdiler

4 Bozduġıyçün deyr-i fānīden taᶜalluḳ ṣūretin
Bir nişān olsun diyu Mecnūn'ı taṣvīr itdiler

5 Āsitān-ı yāre yüz sürdükleri çün Nevᶜiyā
Mihr-ile meh gökler üstinde çıḳub yir itdiler

159

Mefᶜūlü Fāᶜilātü Mefāᶜīlü Fāᶜilün
Mużāriᶜ --+/-+-+/+--+/-+-

1 Ṭuġrā-nüvīs ṣanma ki zerrīn nişān çeker
Ol şaha tuḥfe bir ṣaru tozlı kemān çeker

2 Ḳānūn-ı ᶜīşı ḳurmaġ-içün sebze-zārda
Sünbül berāt-ı şāh-ı bahāra nişān çeker

3 Bir tīr-i rāstdur elif-i nām-ı şehriyār
Ṭuġrā-yı ḥükmi rūy-ı ᶜadūye kemān çeker

4 Ṭuġrā degül bu baḥr-ı leṭāfetde fi'l-meṣel
Keştī durur ki anı iki rīsmān çeker

5 Resm-i nişānuñ olmadı gitdükçe ser-firāz
Bir nev-cüvān gibi ki ḳad-i dil-sitān çeker

6 Bilmez cefā-yı dehr-ile ḳan yutduġum benüm
Laᶜl-i lebüñ ki cām-ı mey-i erġavān çeker

7 Şekl-i kemān olursa n'ola Nevᶜiyā tenüm
Bunca belā yükin bir iki üstüḫᵛān çeker

[95b]

160

88

Mefᶜūlü Fāᶜilātü Mefāᶜīlü Fāᶜilün
Mużāriᶜ --+/-+-+/+--+/-+-

1 Sīnem ġamuñ müsāfirine tāb-ḫānedir
Peykānuñ anda āteş-i ᶜışḳa zebānedür

2 Ṣanmañ ḥabāb-ı bāde yaşum gevheri gibi
Ṣalmış zamane ayaġa dürr-i yegānedür

3 İy mācerā-yı ᶜışḳı baña eyleyen suᵓāl
Ol serv-i nāz ayaġına eşküm revānedür

4 Yoḳ bir bahānemüz öpevüz anı gerçi kim
Ḥüsn ü bihāda laᶜl-i lebüñ bī-bahānedür

5 Bu sāde naẓmı ehl-i ṣanāyiᶜ begenmese
Nevᶜī ne ġam bizüm sözümüz ᶜāşıḳānedür

161

Fāᶜilātün Mefāᶜilün Feᶜilün
Hafif -+--/+-+-/++-

1 Lebüñ-ile şarāb-ı hem-demdür
N'ola ḳan aġlasa gözüm demdür

2 Merve ḥaḳḳı lebüñ ṣafāsına
Gözümüñ yaşı ᶜayn-ı Zemzem'dür

3 Gerçi dünyā deger seni görmek
Vasluña irrmek özge ᶜālemdür

4 Nāẓır olmayıcaḳ ruḫ-ı yāre
Neme[320] yarar iki gözüm nemdür

[320] ND: neye

5 Dehen-ile miyānı vaṣfında
Her ne dirlerse Nevᶜiyā kemdür

162

Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün
Hezec +---/+---/+---/+---

1 Seni erbāb-ı dil ḳadrin bilür bir dil-sitān dirler
Esīr-i ḥalḳa-i bezm-i ṣafā-yı ᶜārifān dirler

2 Seni cānā melāḥat milkünüñ şāh-ı suḫan-dānı
Ḳul itmiş ᶜālemi bir Ḫusrev-i şīrīn-zebān dirler

3 Benüm ḥaḳḳuma saña ḳaḥbe zenler çoḳ yaman söyler
İnanma gerçek erler ḥaḳḳı-çün anlar yalan söyler[321]

[96a]

4 Saña bir can nedür kim itmeye ᶜāşıḳ anı teslīm
Seni canlar bir şūḫ u āşūb-ı cihān dirler

5 Temennā-yı kenār eylerse Nevᶜī baḥr-i luṭfuñdan
N'ola deryā-yı iḥsānuñ efendi bī-kerān dirler

163

91

Feᶜilātün Feᶜilātün Feᶜilātün Feᶜilün
Remel ++--/++--/++--/++-

1 Meclis-i ḥüsne ḫaṭ-ı laᶜli ᶜaceb revnaḳdur
Mey-i nāb-ile içi ṭopṭolu bir zevraḳdur

[321] ND: dirler

2 Ḫūblar eylediler şīve kitābın ezber
Fenn-i ḥüsn içre velī bāb-ı vefā muġlaḳdur

3 Kimsenüñ üstine düşmez getür iy bād bizr
Kīmyāya o mehüñ izi tozı elyaḳdur

4 Ḳadrümüz ṭāḳ-ı felekden ne ḳadar yüksek ise
Göñlümüz aña göre biñ ṭabaḳa alçaḳdur

5 Rişte-i zülfüñi barmaġa ṭolar Nevᶜī-i zār
Ġarażı biz bilürüz ince belüñ[322] ṣarmaḳdur

164

Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilün
Remel -+--/-+--/-+--/-+-

1 Ehl-i ᶜışḳa yara-i şemşīr-i miḥnet yaraşur
Ḫūblardan çāre-i mihr ü maḥabbet yaraşur

2 Derd-i ᶜışḳa gerçi kim dārū-yı ṣıḥḥat yaramaz
Yārdan amma devā-yı raḥm u şefḳat yaraşur

3 Māh-ū dilberlere düşmez cefā ṣūretleri
Şāhlardan şīve-i luṭf u ᶜadālet yaraşur

4 Böyledür rūz-i ezelden ḳısmet-i Perverdigār
ᶜĀşıḳa renc ü ᶜanā yāre ᶜināyet yaraşur

5 Ol gözi bādāmı Nevᶜī bādemī kemḫā ile
Heb görenler didiler vallahi ġāyet yaraşur

[96b]

[322] ND: beli

165

Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilün
Remel -+--/-+--/-+--/-+-

1 Zümre-i faḳr u fenānuñ yārıdur dervişler
ᶜİzzet ü ḳādr ehlinüñ aġyārıdur dervişler

2 Ḥalḳa ḥalḳa dağlar ṭolmış ten-i ᶜuryānları
Şāh-ı ᶜışḳuñ tīġ-ı cevherdārıdur dervişler

3 Merkez-i vaḥdetde bunlar oldılar s̱ābit-ḳadem
Muttaṣıl bir noḳṭanuñ pergārıdur dervişler

4 Tenlerin bunlar fena yolunda ḳılmışlar ġubār
Cürᶜa-dān-ı ᶜālemüñ esrārıdur dervişler

5 Nevᶜiyā ẓulmetde ḳalmışlar ışıḳlardur dime
Özge şemᶜüñ maẓhar-ı envārıdur dervişler

166

Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilün
Remel -+--/-+--/-+--/-+-

1 Baḥr-i ġamda zevraḳ-ı cām-ı şarābı cān umar
Derde düşse āşinādan āşinā dermān umar

2 Yā ḳaşuñ çīn olsa ḳalbe tīr-i müjgānuñ düşer
Gökde kim ebre girih düşse kişi bārān umar

3 Māᵓil oldı ṣūret-i zībāña ᶜāşıḳlar senüñ
N’eylesünler her biri ḥüsnüñ görür iḥsān umar

4 Teşnedür dil baḥr-i ġamda oḳlaruñ peykānına
Aġız açmış bir ṣadefdür ḳaṭre-i nīsān umar

5 Bī-nişān olmaḳ yeter ᶜışḳ ehline nām u nişān
İy göñül cāhildür ol kim cāh-ile ᶜunvān umar

6 Ehl-i dünyādan ider Nevᶜī ümīd-i ᶜizz ü cāh
Eblehi gör kim gedādan himmet-i sulṭān umar

167

Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün
Hezec +---/+---/+---/+---

1 Düşübdür gözlerüñ āhūsına üftāde ṣaḥrālar
Olubdur dişlerüñ lūlūsüne şurīde deryālar

2 Senüñ-çün gülşen içre ḫārlardan çeldiler ḫançer
Biribiri-ile ḳanlu pıçaḳlu verd-i raᵓnālar

[97a]

3 Mey-i laᶜlüñ ṣafāsın bulmadılar bezm-i ᶜālemde
Cihānı ayaġı altına aldı cām-ı ṣaḥbālar

4 Ṣaçuñ zencīrinüñ müşg-ile ᶜanber ḳara ḳulları
Dür-i dendānuña bende senüñ lūlū-yı lalālar

5 Sirişk-i çeşm-i lūlū-bāra kendin nisbet eylermiş
ᶜAceb olmaya iy Nevᶜī gözümden çıḳsa deryālar

168

Mefᶜūlü Mefāᶜīlü Mefāᶜīlü Feᶜūlün
Hezec --+/+--+/+--+/+--

1 Her zaġ u zeġān refᶜ-i hevā vü heves eyler
Ṭūṭīyi suḫandānlıġı ḥabs-i ḳafes eyler

2 Himmetle olursa kişi ᶜanḳā-yı ḳanaᶜāt
Ẕevḳ-i ᶜasel-i leẕẕet-i dünyā meges eyler

3 Devletde ḥużūr olmaduġın bildi meger gül
Gülşende iken pisterini ḫār u ḫas eyler

4 Dīdār-ile aḥbābın ider yār żiyāfet
Ḫāl-i ruḫını ḫᵛān-ı Ḫalīl'e ᶜades eyler

5 Nevᶜī n'ideyin dūn olıcaḳ ṭāliᶜ-i nā-sāz
Devrān ṭutalum Zühre ile hem-nefes eyler

169

Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün
Hezec +---/+---/+---/+---

1 Lebüñ camına beñzer yoḳ dehānuñ gibi nādirdür
Bunuñ keyfiyyeti taᶜbīr olunmaz ẕevḳe dāᵓirdür

2 Ġaraż gün ruḫlaruñ cān içre taṣvīr itmedür ᶜömrüm
Kişi deyr-i cihānda bir iki günlük müsāfirdür

3 Ḳoyub sırr-ı dehānuñ bilmek ister cevher-i ferdi
Şu kim ḥikmetde ḳāṣır oldı ᶜaḳlı ehl-i ẓāhirdür

4 Olur şāᶜir ögüb göge çıḳarsa ḳāmetüñ ammā
Dehānuñla miyānuñ vaṣfına geldükçe ḳāṣırdur

5 Żamīrüñden geçen ẓāhir budur bir ᶜāşıḳ öldürmek
Ne emrüñ var-ise ḳıl Nevᶜī-i bī-çāre ḥāżırdur

[97b]

170

Mefᶜūlü Fāᶜilātü Mefāᶜīlü Fāᶜilün
Mużāriᶜ --+/-+-+/+--+/-+-

1 Dehrüñ zamān-ı vaṣl ile faṣl-ı bahārı bir
Yaᶜnī ikisinüñ elem-i intiẓārı bir

2 Hergiz tefāvüt itmedi nevrūz u zemherīr
Ṣayf u şitānuñ oldı gibi iᶜtibārı bir

3 Oldı meger fesād-ı mizāc-ı zamāneden
Bārān u berf-ile çemenüñ berg ü bārı bir

4 Yaḫ-pāreler düşürdi felek cemre yirine
Bāġuñ göründi naġme-i zaġ u hezārı bir

5 Eşcār geh şükūfe döker gāh ebr berf
Nevᶜī ikisinüñ daḫī vaż u vaḳārı bir

171

Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün
Hezec +---/+---/+---/+---

1 Esirge ᶜāşıḳ-ı pīrüñ bugün vaḳt-i cüvānīdür
Gelür bir gün ḫaṭ-ı sebzüñ ḳażā-yı āsmānīdür

2 Taṣavvur eylemez ḫūn-ı viṣālüñ mürde-dil hergiz
Leb-i laᶜlüñi bir öpmek müyesser olsa cānıdur[323]

[323] ND: ḥanidür

3 Olub ḥüsnine ġırre gün yüzine öykünür yārüñ
Siyeh-rūy eyleyen heb māhı mihrüñ ḥaḳḳ-ı nānıdur

4 Boyanmış pāyi ḥınnā-yı sirişk-i çeşm-ile yaᶜnī
Seg-i Leylā'ya gelmiş Ḳays-ı Mecnūn'uñ nişānıdur

5 Naẓardan sürmedür Nevᶜī'yi çünkim ᶜāḳıbet maḳṣūd
Ṭutalum ṭıynet-i ᶜuṣṣāḳ küḥl-i İṣfahānīdür

172

Mefᶜūlü Fāᶜilātü Mefāᶜīlü Fāᶜilün
Mużāriᶜ --+/-+-+/+--+/-+-

1 İrüb sirişk-i dīdemi yolında cūybār
Çıḳma kenāra el çeküb iy serv-i gül-ᶜiẕār

2 Bezm-i ṣafāda ġayr-ile kāruñ senüñ sürūr
Ben künc-i ġamda fikr-i viṣālüñle dil-figār

3 Bennā-yı ḳudret ol iki ṭāḳ-ı muḳavvessi
Yapmış binā-yı ḥüsnüni ḳılmaġa üstüvār

[98a]

4 Zülfüñ yanında rūyuña dil-teşne nitekim
Aḫşāma ḳarşu āb-ı muṣaffāya rūze-var[324]

5 Eglendürür birez hele dīvāne göñül
Gündüz gice taṣavvur-ı ruḫsār u zülf-i yār

6 Nevᶜī ġam-ile mūra dönübdür ten-i żaᶜīf
Bir gün nihān ider beni ḫāk içre rūzgār

[324] ND: rūze-dār

173

Feᶜilātün Feᶜilātün Feᶜilātün Feᶜilün
Remel ++--/++--/++--/++-

1 Ḳurṣ-ı dāġ-ı tenüme şerḥalar açar dilber
Benüm ol ḳan içici ḳanuma ekmek ṭoġrar

2 Faḳr-ile ḳaşınacaḳ ṭırnaġumuz yoḳ elde
N'ola ṣundurmasa dāmāna hilāl-ebrūlar

3 Ġam-ı ᶜışḳuñ sefer eylersem olur dilde füzūn[325]
Arturur mālını çün eyleye tüccār sefer

4 Şimdilik baña çıḳar nesnesi yoḳ ᶜārıżuñuñ
Ḫaṭṭ-ı sebzüñde ẓuhūr itse bulınur niçe ḫar

5 Nevᶜiyā ᶜaşḳ hevāsı-ile mānend-i çenār
Elüm ol servi ḳaçankim göre dir dir ditrer

174

Mefāᶜilün Feᶜilātün Mefāᶜilün Feᶜilün
Müctes +-+-/++--/+-+-/++-

1 Bisāṭ-ı ḳaṣrıñı ṣanmañ yeşil nihālidür
O şāh-ı serv-ḳadüñ sāye-i nihālīdür

2 Egerçi Yūsuf-ı ḥüsn ü bihā güzeller çoḳ
Şirāya ḳudretümüz yoḳ velī bahālıdur

[325] Mecmuada "füzūn" kelimesinde bulunması gereken "z" harfinin noktası yoktur.

3 Dehen didükleri ol ġonce[326]-lebde hiç[327] yoḳdur
Miyān didükleri lāᶜirlerüñ ḫayālidür

4 Sirişk-i āl-ile zengīn gözümdeki merdūm
Ye ᶜayn-i ḫāl-i ᶜiẕārı yāḫūd miṣālidür

5 O ḫāl fitne o ḳad Nevᶜiyā ḳıyāmetidür
O ruḫ cemāl-i muṣavver o ḫaṭ-ı celālīdür

[98b]

175

Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün
Hezec +---/+---/+---/+---

1 Gedā-yı bī-nevāyuz gerçi dūd-ı āhumuz vardır
Şeh-i iḳlīm-i derdüz ḫayme vü ḫar-gāhumuz vardır

2 İñende ḫor baḳma ṣūfiyā ehl-i ḫārābāta
Bizüm de dīde-i bīnā dil-i āgāhumuz vardur

3 Ṭabīᶜat ẓulmetin çeşm-i baṣīretden götürmişdür
Sipihr-i sīnede ᶜışḳ-ile rūşen māhumuz vardur

4 Niçe demdür sirişk-i dīde aḳmış yollar itmişdür
Bizüm de varmaġa kūy-ı fenāya rāhumuz vardur

5 Zebān-ı tīġi vü tīġ-i zebānı naṣṣ-ı ḳāṭıᶜdur
Bugün milk-i suḫanda Nevᶜiyā bir şāhumuz vardur

176

104

Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilün

[326] Mecmuada “ġonce” kelimesinde bulunması gereken “c” harfinin noktası yoktur.
[327] Mecmuada “hiç” kelimesinde bulunması gereken “ç” harfinin noktaları yoktur.

Remel -+--/-+--/-+--/-+-

1 Sen güneş-ruḫsār-ile her ḳara yüzli yār olur
Sāye-veş yārüm benüm ancaḳ der ü dīvār olur

2 ᶜArż-ı dīdār it açıl gül gibi itme iḥtirāz
Dostum heb ehl-i diller ᶜāşıḳ-ı dīdār olur

3 Zülf ü ruḫsāruñ yanında çeşm-i maḥmūruñ senüñ
Giceler mehtāba ḳarşu yatmadan bīmār olur

4 Mihr-ile demsāz olub geçdük[328] ġurūr-ı cāhdan
Giceler mehtāba ḳarşu yatmadan bīmār olur

5 Ḫūblar ḳaṣd itdi hergiz ellerinden gelmedi
Ṣanᶜat-i mihr ü vefā Nevᶜī ne müşkil kār olur

177

Fāᶜilātün Mefāᶜilün Feᶜilün
Hafif -+--/+-+-/++-

1 Ger ḳamer māder olsa şems peder
Ṭoġmaya bir senüñ gibi aḫter

2 Sen gerüb çekdügüñce yāy ḳaşuñ
Oḳlaruñdan ciger bilür ne çeker

3 Āşiyān ide bām-ı ḳaṣruñda
Murġ-ı cān tenden eyleyince güẕer

[99a]

[328] Mecmuada “geçdük” kelimesinde bulunması gereken “ç” harfinin noktaları yoktur.

4 Ṭutdı ḫaṭṭ-ı ġubār laᶜl-i lebüñ
İrdi ḥayfā şarāb-ı nāba keder

5 Bir yalıñ yüzlü ḫūbdur ḳılıcı
Nevᶜiyā niçe başa cāna deger

178

Feᶜilātün Feᶜilātün Feᶜilātün Feᶜilün
Remel ++--/++--/++--/++-

1 İşigüñ ḳullugını dīde-i bīnā gözedür
Göz irişmez aña bir rütbe-i ᶜulyā gözedür

2 Baḳmayub ehl-i naẓar degme hilāl-ebrūya
Bāᶜiş̲-i ᶜīd olacaḳ māh-ı şeb-ārā gözedür

3 Pīr iken mehd-i zemīn içre uyursın daḥi sen
Ṭıfl-i nergis göz içre ᶜālem-i bālā gözedür

4 Şeb-i tār içre ıraḳdan gözedür şuᶜle-i nār
Ẓulmet-i tende şu kim nūr-i tecellā gözedür

5 Ḫūn-i eşki götürür ᶜışḳ-ı şarābın gözine
Ṣanmañuz Nevᶜī'yi keyfiyyet-i ṣahbā gözedür

179

107

Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilün
Remel -+--/-+--/-+--/-+-

1 Kūr-çeşm olma verā-yı perde-i eşyāyı gör
Nāẓir olma ṣūrete maᶜnāyı gör maᶜnāyi gör

2 Māsivādan yum gözüñ refᶜ it vücūduñ perdesin
Gör niçe maᶜdūm imiş dünyā mā-fihāyı gör

3 Zīr ü bālāda maḥabbet riştesin mevcūd bil
Pertevinden āfitābı ḳaṭreden deryāyı gör

4 Dik fenā ṣaḥrāsına şehbāz-ı ḳalbüñ dīdesin
Himmet-ile nice ṣayd eyler meges ᶜanḳāyı gör

5 Nevᶜiyā çeşm-i baṣīret gör olurmış gülmeden
Görmek isterseñ Ḥaḳ'ı aġlayı gör aġlayı gör

[99b]

180

Mefᶜūlü Fāᶜilātü Mefāᶜīlü Fāᶜilün
Mużāriᶜ --+/-+-+/+--+/-+-

1 Laᶜlüñ öpünce vaṣluñ içün dil cevāb açar
Zīrā şarāb-ı nāb efendi ḥicāb açar

2 Ol iki ḫaste çeşmüñe defᶜ-i gezend içün
Efsūn oḳur müjeñ ḫaṭ u ḫālüñ kitāb açar

3 Virür ḥayāt mürdeye būs u kinār-ı yār
Seyr-i kenār u ṣoḥbet aḥbāb ḫᵛāb açar

4 Çün ehl-i ḫānḳāha seḥer feṯḥ-i bāb olur
Meyḫāneler ḳapusını mest-i[329] ḫarāb açar

5 Nevᶜī maḥabbet ehlini āgāh-ı ᶜışḳ ider
Mestānuñ uyḫusunı ḫumār-ı şarāb açar

[329] ND: mest ü

181

Mefᶜūlü Fāᶜilātü Mefāᶜīlü Fāᶜilün
Mużāriᶜ --+/-+-+/+--+/-+-

1 Yārüñ viṣāli el virür iḳdāma baġludur
Elbette feṯḥ-i bāb olur ibrāme baġludur

2 Geçmek ḥicāb-ı cāme vü ḳayd-ı ᶜamāmeden
Devr-i mey içre silsile-i cāme baġludur

3 Zünnār-ı ᶜışḳa ṣūfī göñül baġlamaḳ kişi
ᶜĀrif yanında ḳuvvet-i İslāma baġludur

4 Bār-ı cefāñ-ile müteselli raḳīb-i ḫar
Dil sünbülüñde her biri bir dāma baġludur[330]

5 Ser-rişte-i belāġat-ı güftār Nevᶜiyā
Lūlū-yı naẓm u ruḳᶜa-i inşāma baġludur

182

Mefāᶜilün Feᶜilātün Mefāᶜilün Feᶜilün
Müctes +-+-/++--/+-+-/++-

1 Ḳaçan o serv-i çemen seyr-i gülistāna çıḳar
Duḫān-ı āteş-i dil sūy-ı āsumāna çıḳar

2 Yolını necm-i sirişkümle kehkeşān itdüm
O māh-pāre işitdüm gice yabāna çıḳar

[330] ND'da 3. ile 4. beyitlerin yerleri değişmiştir.

3 O gül çıḳarmaġa pīrāhenini ᶜahd eyler
Vefā deminde velī niçe biñ bahāne çıḳar

[100a]

4 Metāᶜ-ı vaṣlına sermāye ṣorduġum bu kim
Şirā[331] ile olıcaḳ būse rāygāna çıḳar

5 Cihānda bī-kes u yār olsa āh kim bir ġam
Benümle mūnis ü maḥrem celīs-i ḫāne çıḳar

6 Dime fenā yolınuñ Nevᶜiyā nihāyeti yoḳ
Gide gide ötesi şehr-i lā-mekāna çıḳar

183

Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Feᶜūlün
Hezec +---/+---/+--

1 Nihān oldı gözümden zülf-i dilber
ᶜAceb midür oḳursam küfri ezber

2 Giyüb zerrīn libās ol mihr-i ᶜālem
Münevver ḳıldı dünyāyı ser-ā-ser

3 Ayaġı yirlere başmaz ṣafādan
Alaldan būse-i dildārı sāġar

4 İrişse göklere başı çenāruñ
O māhuñ ḳaddine olmaz berāber

5 ᶜAraḳ-rīz olsa Nevᶜī zülf-i yāre
Göñül murġına dām ü dāne derler

[331] ND: ṣarāb

184

Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Feᶜūlün
Hezec +---/+---/+--

1 İder ezber perī-ṣūret güzeller
Ġıdā-yı rūḥdur tāze ġazeller

2 Unutdı ṭıfl-ı dil māżileri heb
Varurdı mekteb-i ᶜışḳa ezeller

3 Başında olmasa sevdā-yı ḫūbī
Ṭaḳınmazdı nigārum ḳara teller

4 ᶜAdem milki nice bālādadur gör
Sehī-ḳadlerde şāhid ince beller

5 Ururſañ seng-i cevr-ile raḳīb
İde Nevᶜī anı ḍarb-ı meṯeller

[100b]

185

Mefᶜūlü Fāᶜilātü Mefāᶜīlü Fāᶜilün
Mużāriᶜ --+/-+-+/+--+/-+-

1 Gün geldügince sīnede miḥnet ziyādedür
Derd ü ġamum meger ki benüm sīne-zādedür

2 Buldüm o māhı ḳalmadı taᶜrīfe iḥtiyāc
Zīrā ki ḥüsn-i ṭalᶜatı ḥadden ziyādedeür

3 İḥyāya geldi mürdeleri ol Mesīḥ-dem
Girdi semāᶜa var-ise göñli vefādadur

4 Devr eyledükce câme-i sürḫ-ile fi’l-meṣel
Erbāb-ı ᶜışḳa neşāh virür câm-ı bādedür

5 ᶜAyb itme ṣūfî ᶜāşıḳ-ı dîdār-ı dilberi
Göñli Ḫudā’da gerçi gözi māsivādadur

6 Bir ṭavrı ḫūb naḳşı güzel sāde-rū içün
Dem-sāz-ı ᶜışḳ olub dil-i Nevᶜî hevādadur

186

Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilün
Remel -+--/-+--/-+--/-+-

1 Ḳanda bir ġam yārsuz ḳalsa benümle yār olur
Bir belā kim ṣāḥib bulmaz baña ġam-ḫᵛār olur

2 İstesem bir çāre biñ nā-çārluḳ yüz gösterür
Vüsᶜat istersem geñiş dünyā başuma ṭār olur

3 Her ḫar-ı nādān içün pā-bend olan olan zülf-i siyāh
Baña gelse murġ-ı cān ṣayd itmek içün mār olur

4 Ṭāliᶜümde ḥaḳ taṣavvur ḳılduġum bāṭıl çıḳar
Rişte-i tevḥīd olan ḥalḳa baña zünnār olur

5 Bār ümmīdin kesüb Manṣūr-veş bu bāġdan
Nevᶜiyā berdār olan maᶜnīde ber-ḫurdār olur

187

Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün
Hezec +---/+---/+---/+---

1 Selāmet menzilinden geçmege dilde ᶜazīmet var
İḳāmet ḳılmaġa kūy-i belāda şimdi niyyet var

2 Saᶜādetden eşer nā-būd u ṣıḥḥatden ᶜalāmet yoḳ
Ne vaḳt-i emn ü āsāyiş ne cāy-i istirāḥat var

[101a]

3 Dil-i maᶜşūḳ ṣanmañ eşk-i ᶜāşıḳdan ḫaber bilmez
Rek-i Mecnūn'dan aḳmış ḫūn-ı Leylī bir ḥikāyet var

4 Metāᶜ-ı faḳrı naḳd-i devlet-i dünyāya virmezdüñ
Eger fehm eyleseñ iy ḫᵛāce yoḳluḳda ne ḥālet var

5 Ne ḥuccetle beni ḳatl itdi tīġ-i fürḳatüñ cānā
Ne tīrüñden delālet var ne ġamzeñden işāret var

6 Maḥabbet oḳlarından ḫāne-izenbūra dönmiş dil
Anuñ-çün Nevᶜiyā şehd-i kelāmumda ḥarāret var

188

Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün
Hezec +---/+---/+---/+---

1 Zamān-ı ḫaṭṭı gelse yār-ı luṭfın bī-kerān eyler
Metāᶜın her kişi aḫşāma ḳarşu reygān eyler

2 Tırāş olduḳda ḫaṭ ṣīt-i ṣarīrin ṣanma bī-hūde
Firāḳ-ı ḥüsn içün her bir ser-i mūr fiġāñ eyler

3 Gelüb ḫaṭṭı kitāb-ı ḥüsnin açdı ol ḳamer-ṭalᶜat
Bu yüzden ᶜāşıḳ-ı ṣādıḳlarını imtiḥān eyler

4 Sebaḳ-ḫᵛān oldı dil ṭıflı kitāb-ı ḫaṭṭ-ı laᶜlünden
İdüb miḥnet şebin iḥyā oḳur anı revān eyler

5 Ne cām-ı mey diler Nevᶜī ne būs-i laᶜl cānānı
Maḥabbetde kişi demler gelür kim terk-i cān eyler

189

Mefᶜūlü Mefāᶜīlü Mefāᶜīlü Feᶜūlün
Hezec --+/+--+/+--+/+--

1 Laᶜl-i lebüñe rūḥ disem laf degüldür
Şāᶜir sözi bī-rūḥ ola inṣāf degüldür

2 İziñ tozunı fırḳama tāc eyledügüm bu
Farḳ eylemeyen cevheri ṣarrāf degüldür

3 Ol māhı görünmez diyü ᶜāşıḳ niçün aġlar
ᶜIşḳ-ile meger āyinesi ṣāf degüldür

4 Baġlandı ġamuñla girih-i rişte-i cāndur
Ol mūy-miyānda görünen nāf degüldür

[101b]

5 Cānā seni cān-ile severse n'ola Nevᶜī
Ḥaḳḳa ki seni sevmemek inṣāf degüldür

190

Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün
Hezec +---/+---/+---/+---

1 Düşürmişümdüm ḫaṭuñ vaṣfında bir ḫoş maᶜnī-i[332] nādir
Bulub anı tırāş itmiş işitdüm ṣoñra bir şāᶜir

[332] Mecmuada "maᶜnī" kelimesinde bulunması gereken "n" harfinin noktası yoktur.

2 Elif-ḳad dil-rubālarda ᶜalemdür naḫl-i mevzūnuñ
Güzellik ᶜāleminde birsin iy serv-i dil-ārā bir

3 ᶜAdāvet dostlıḳ ḳılmaz tefāvüt hīç yanuñda
Ne meẕhebsin ne milletsin behey ẓālim behey kāfir

4 Saña ḳarşu güzeller şīvede nā-çār olurlar heb
Ṣaçuñ fitne müjeñ ḫūnī ḳaşuñ cādū gözüñ sāḥir

5 Göñül ṭūmār-veş vaṣfında dāmen-der-miyān Nevᶜī
Velī ẕikr-i dehānında süḫan kūteh ḳalem ḳāṣır

191

Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün
Hezec +---/+---/+---/+---

1 Belā dildendür ol cānān elinden dādumuz yoḳdur
Göñüldendür şikāyet kimseden feryādumuz yoḳdur

2 Niçün ᶜışḳ ehlini yād itmez ol laᶜl-i Mesīḥ-āsā
Bilür ḫod ᶜālem-i ervāḥa nisbet yādumuz yoḳdur

3 Ḫarābāt ehline rūz-ı ḥisābı añma iy vāᶜiẓ
Bizüm hergiz bu varlıḳ defterinde adumuz yoḳdur

4 Ṭoġurub ḳumrī-ṣıfat biz anadan ṭavḳ-ı maḥabbetle
Esīr-i ḳayd-ı derd ü miḥnetüz āzādumuz yoḳdur

5 Muḳarrer şāᶜir-i Şīrīn-zebānuz Nevᶜiyā ancaḳ
Bu devr içünde bir şöhret virür Ferhād'umuz yoḳdur

[102a]

192

Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilün
Remel -+--/-+--/-+--/-+-

1 Bī-nişān olsa tenüm nām u nişānum söylenür
Köhne dīvānum oḳurlar dāstānum söylenür

2 Milk-i naẓm içre müsellemdür Süleymānlık baña
Mūr-veş zīr-i zemīñ olsam zamānum söylenür

3 Şimdi ben deryā-ṣıfat ḫāmūş olursam ᶜāḳıbet
Cūy-veş dillerde bu naẓm-ı revānum söylenür

4 Öldügümden ġam yimem ṣandūḳ-ı sīnem ḳorḳaram
Ḫāk içinde çāk olun rāz-ı nihānum söylenür

5 Göz yumarsam Nevᶜiyā ben bu ġubār-ı dehrden
Mācerā-yı eşk-i çeşm-i ḫūn-feşānum söylenür

193

Mefᶜūlü Mefāᶜīlü Mefāᶜīlü Feᶜūlün
Hezec --+/+--+/+--+/+--

1 Ol luṭf-ı suḫan ol leb-i şekker ne dimekdür
Güftāra gele rūḥ-ı muṣavver ne dimekdür

2 Ol nuṭḳ-ı Mesīḥā-ile bir noḳṭa-i mevhūm
Ḳānūn-ı Şifā'yı ide ezber ne dimekdür

3 Lūlū-yı ter üzre leb-i laᶜl ü suḫan-ı pāk
Naẓm oluna bunca dür ü gevher ne dimekdür

4 Evṣāf-ı miyānuñda olan ince ḫayālüm
ᶜArż ide saña ġonçe-dehenler ne dimekdür

5 Luṭf-ı suḫanumdan ola ẓāhir dem-i ᶜİsī
Fehm eyleye müddeᶜī-i ḫar ne dimekdür

6 Naẓm eyleye Nevᶜī o şehüñ lebleri vaṣfın
Aġzında ola ḳand-ı mükerrer ne dimekdür

194

Mefᶜūlü Mefāᶜīlün Mefᶜūlü Mefāᶜīlün
Hezec --+/+---/--+/+---

1 Söz yoḳ dehen-i yāre bir ḥoḳḳa-i cevherdür
Yāḳut lebi ammā çoḳ söz götürür yirdür

2 Şīrīn ṭudaġun laᶜle inṣāf mı beñzetmek
Ol laᶜl-i muṣaffādur bu rūḥ-ı muṣavverdür

[102b]

3 İy dilber-i sīmīn-ber aç gögsüñi görsünler
Ḳurṣ-ı meh-i bedr-ile ol sīne berāberdür

4 Sāḥir ḳaşuñuñ[333] dünyā āşüfte vü mesḥūrı
Cādū gözüñe[334] ᶜālem-i meftūn u musaḫḫardur

5 Ḳuçmaġa kemer bilin eylerdi miyāncılıḳ
Bāzārı bozan Nevᶜī heb arada ḫançerdür

195

Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilün
Remel -+--/-+--/-+--/-+-

[333] ND: gözüñüñ
[334] ND: ḳaşuña

1 ᶜIşḳa düş kim ḳalb-i maḥzūnı maḥabbet şād ider
Ādemi keyfiyyet-i mey ġuṣṣadan āzād ider

2 Ġırre olma ᶜizzine bu ḫākdān-ı miḥnetüñ
ᶜĀḳıbet-i taḫt-ı Süleymān olsa çün berbād ider

3 Bir görünmez bī-nişān sevdāya düşmişdür göñül
Gerçi ᶜışḳın ol perīnüñ ḫalḳ içinde ad ider

4 Gül tecellā-yı cemā itmiş miyān-ı gülşene
Görmeyüb bülbül kenār-ı baġdan feryād ider

5 Nevᶜiyā deryā-yı ᶜışḳa āşinālıḳ var gibi
Kim seni ol lüccenüñ lūlūlerinden yād ider

196

Mefāᶜilün Feᶜilātün Mefāᶜilün Feᶜilün
Müctes +-+-/++--/+-+-/++-

1 Ne dil o serv-i revānı kināra ḳudret var
Ne canda ṣabr u ne tende ḳarāra ḳudret var

2 Ne gelse tāb-ı cemāle taḥammül ü ṭāḳat
Ne gitse fürḳat-ile intiẓāra ḳudret var

3 Ne ṣoḥbetünde teleẕẕüẕ ne ġayvetinde ḥużūr
Ne ḳārşu ḥālüm añub āh u zāra ḳudret var

4 Bu naḳd-i cānı meded n’eylesem ᶜaceb bilmem
Ne ḫıfẓa çāre ne saña niṯāra ḳudret var

5 Yaḳūb kül eyledi Nevᶜī’yi nār-ı ᶜışḳ-ı ḥabīb
Ne tāb u ṣabra meded ne fırāra ḳudret var

[103a]

197

Mefāᶜilün Feᶜilātün Mefāᶜilün Feᶜilün
Müctes +-+-/++--/+-+-/++-

1 Nedür bu ṭavr-ı laṭīf ü nedür bu ḫoş reftār
Nedür bu laᶜl-i şeker-bār u leẕẕet güftār

2 O şīve-ile tekellüm o nāz-ile ḫande
O ġamzelerle baḳışlar o nergis-i bīmār

3 O Türk-i çeşm-i kemān-keş o nāvek-i müjgān
Ol ebrūvān-ı muḳavves o ġamze-i Tātār

4 Meded bu nāz u revişler bu cünbişler
Ḳomadı ẕerrece dilde sükūn u ṣabr u ḳarār

5 O naḫl-i ḳāmet-i mevzūn nedür Teᶜāla'llah
Fütāde sāye-ṣıfat aña cān-ı Nevᶜī-i zār

198

126

Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün
Hezec +---/+---/+---/+---

1 Senüñ maḫzūnuñ olmaḳ baña şādān olmadan yegdür
Ġamuñla aġlamaḳ illerle ḫandān olmadan yegdür

2 Cihānuñ ᶜizz ü cāhın böyle iẕᶜān eyledüm ben kim
İşigüñde ḳul olmaḳ dehre sulṭān olmadan[335]

[335] ND'da mısra "yeġdür" şeklinde sonlanmaktadır.

3 Düşüb kūy-ı ḫarābāt içre ṣūfī kāse-līs olmaḳ
Serīr-i devlete faᶜfūr-ı ḫāḳān olmadan yegdür

4 Cihān-ı bī-ṣebātuñ raġmına devr itdürüb cāmı
İçüb laᶜya'ḳıl olmaḳ şāh-ı devrān olmadan

5 Şarāb-ı ᶜışḳ-ile Nevᶜī gibi mest-i müdām olmaḳ
Baḳub bu niᶜmet-i dünyāya ḥayrān olmadan yegdür

199

Müstefᶜilün Müstefᶜilün Müstefᶜilün Müstefᶜilün
Recez --+-/--+-/--+-/--+-

1 Ṣanmañ gecem eşᶜārdan pīr itmek-ile rüzgār
Maᶜnā-yı bikri göricek vallahi ḳalmaz iḫtiyār

2 Māh-ı nev iken bedr ider envār-ı ᶜışḳ-ı pākümüz
Şehr içre sevsek bir mehi gün gibi bulur iştihār

3 Faṣl-ı şitāda şimdi oldı hevalar muᶜtedil
Pīrāne-ser olsaḳ ne var bir nev-cüvān ᶜışḳında zār

[103b]

200

Mefᶜūlü FāᶜilātüMefāᶜīlü Fāᶜilün
Mużāriᶜ --+/-+-+/+--+/-+-

1 Çün sırr-ı Ḥaḳ vücūh-ı meẓāhirde müstetir
Bir veche nāẓırız görelim Ḥaḳ ne gösterür

2 Aᶜyān-ı mümkināta naẓar eyledüm dilā
Ḳayd-ı ṣuverde her biri bir kāra muntaẓır

3 Gülşende güne güne nedür bu şükūfeler
Āb u hevāsı bir ḳamunuñ bāġbānı bir

4 Ser-çeşme bunca ḳaṭreye baḥr-i vücūd imiş
Ser virmeyince olımadum āşinā-yı sır

5 Māhiyyet-i vücūb-ile imkānı farḳ idüb
Oldum ḳuṣūr-ı ḳudretüme Nevᶜiyā muḳır

201

Mefāᶜilün Feᶜilātün Mefāᶜilün Feᶜilün
Müctes +-+-/++--/+-+-/++-

1 Ḳaşuñla dil müje-i cān-sitāna meyl eyler
Şu ṭıfla döndi ki tīr ü kemāna meyl eyler

2 Ṣafā-yı manṣıb-ı dünyāya ola mı ḳāniᶜ
Şu kim mekānı ḳoyub lā-mekāna meyl eyler

3 Ḳarārı yoḳ nice şehbāzdur ᶜaceb göñül
Ne bir şikāra ne bir āşiyāna meyl eyler

4 Gözüñ cefāda ᶜadū semtine alur nāẓır
Ḳaşuñ hele bu ten-i nā-tüvāna meyl eyler

5 Naẓar ḳılur lebi vaṣfında şiᶜr-i Nevᶜī'ye
Şu kim şarāb ile āb-ı revāna meyl eyler

202

Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilün
Remel -+--/-+--/-+--/-+-

1 Ḳāmetin çeng itdi ġamdan ᶜāşıḳ-ı bī-çāreler
Devr uṣūlin ṭutdılar cevr itmede meh-pāreler

2 Sāyesinden beñzer almışdur libās-ı müsteᶜār
Gice gördüm geymiş ol māh-ı şeb-ārā ḳaralar

3 İl ḳucub ol seng-dil māh-ı siyeh-pūşum benüm
Bu revā mı ben baṣam baġruma seng-i ḫaralar

[104a]

4 Taḳyeci bir nev-cüvānuñ baş açıḳ abdālıyam
Ḳorḳārın bir gün benüm cismüm libāsın pāreler

5 Ḫaṭṭ-ı laᶜl-i yārda ser-geşte diller Nevᶜiyā
Ṣan şeb-i iḥyāda olmış döner āvāreler

203

131

Mefāᶜilün Feᶜilātün Mefāᶜilün Feᶜilün
Müctes +-+-/++--/+-+-/++-

1 Merīż-i ᶜillet-i ᶜışḳuz ᶜilācumuz yoḳdur
ᶜİlāc u şerbet-ile imtizācumuz yoḳdur

2 Ġubār-ı kūy-i fenā pūşiş oldı cismümüze
Libās-ı fāḫir-ile başda tācumuz yoḳdur

3 Ucuz bahālu gerekdür metāᶜ-ı dehr-i denī
Bahāmuz āġır anuñçün revācumuz yoḳdur

4 Fürūġ-ı mihr-ile dil ḫānesi nice ṭolsun
Şarāb-ile ṭolu cām-ı zücācumuz yoḳdur

5 O serv-ḳaddi ḳoyub ġayre olmazuz māᵓil
Göñülde ṣūfī bizüm iᶜvicācumuz yoḳdur

6 Bilindi ḳulluġumuz pādişāhuz iy Nevʿī
Esīrüñüz dimege iḥtiyācumuz yoḳdur

204

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel -+--/-+--/-+--/-+-

1 Ḥalḳa-i zülfüñde dil pā-beste-i sevdā geçer
Sāġar-ı laʿlüñle cān mest-i mey-i ḥamrā geçer

2 Dirhem-i eşküm yanuñda bir pula geçmez velī
Niçe demdür dil saña āşüfte vü rüsvā geçer

3 Şāhrāh-ı dilde ger olsa ḫayāliñ istemez
Var-ise şāh-ı ḳażā sürʿat ḳader-fermā geçer

4 Rāh-ı kūy-ı yārdan ġavġā belürdi dün gice
Didiler bir ʿāşıḳ-ı şūrīde vü şeydā geçer

5 Geldügince bir dür-i pākīze ʿarż eyler saña
Ḫāṭır-ı Nevʿī daḫī pür-cūş bir deryā geçer

[104b]

205

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün
Hezec --+/+--+/+--+/+--

1 Geldümse n’ola ben şuʿarā devrine āḫir
ʿĀdet budur āḫirde gelür bezme ekābir

2 Ṣūfī żarar itmez saña eṭfāl-ile ṣoḥbet
Ġam çekme girür cennete erbāb-ı ṣaġāyir

3 İy meh n’ola şehbāz-ı ṣıfat ṭutsuñ el üzre
Şehrüñde bizüz şimdi gözi bağlu müsāfir

4 Hīç neyleyin bu dil-i āvāreyi bilmem
Ne vuṣlata ḳādir saña ne fürḳate ṣābır

5 N’itsün ya güzel sevmeyüb Allah’ı severseñ
Nevᶜī gibi bir rind ḫuṣūṣā ola ṣāᶜir

206

Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün
Hezec +---/+---/+---/+---

1 Meded iy gönlümi siḥr-ile meftūn eyleyen dilber
Alub ᶜaḳlum beni ᶜışḳ-ile mecnūn eyleyen dilber

2 İdüb iẓhār-i şefḳat gösterüb meyl ü maḥabbetler
Görünmez derde uğradub gözüm ḫūn eyleyen dilber

3 Baña evvel seni luṭfumdan arturmam diyüb āḫir
Ḳarār u ṣabrum eksüb derdüm efzūn eyleyen dilber

4 Ṭutub cevr eylemekde devr uṣūlin ᶜāşıḳ-ı zāra
Beni iñletmeyi ney gibi ḳānūn eyleyen dilber

5 Gehī Nevᶜī’ye rūyın ᶜarż idüb geh sīne-i ṣāfın
Benüm günden güne ḥālüm diger-gūn dilber

207

Mefᶜūlü Fāᶜilātü Mefāᶜīlü Fāᶜilün
Mużāriᶜ --+/-+-+/+--+/-+-

1 Gördüm kenār-ı cūda seḥer ᶜandelīb zār
Bir muᶜtedil havada oḳur şiᶜr-i ābdār

2 Demlenmiş ol havā-ile oynar nihāl-i gül
Oymuş uṣūle naḳş-ı çemen ṣavt-ı cūybār

3 Maẓmūn-ı şiᶜri cān-ile gūş itdüm añladum
Heb vaṣf-ı ṣadr-ı efḍal-i aᶜyānı-ı rūzgār

[105a]

4 Yanī edīb-i kāmil ü üstād-ı müştemil
Faẓl u hüner ferāyidine lücce-i biḥār

5 Bir neşᶜedür cemāline nisbet ṣafā-yı īd
Bir faṣl olur faẓīleti bābında nev-bahār

6 Luṭfuñ nesīmidür olan ezhāra rūḥ-baḫş
Cūduñ seḥābıdur iden eşcārı jāle-bār

7 Senden müfārıḳ olmadı ḫaṣiyyet-i kerem
Kuhṣār ile vaḳār gibi baḥr-ile buḫār

8 Saña kerem kemīneye ġam lāzım olduġı
Yirden ġubār ẓāhir olur ebrden niṣār

9 Şol ṣınfa kim şümūl ide iḥsānuñ umarın
Kim ola ferd-i kāmili Nevᶜī-i dil-fikār

10 Olsun[336] bahār u ᶜīd mübārek vücūduña
Bulsun şeref vücūduñla ᶜīd ü nev-bahār

11 İrsün bahār-ı lutfuña aṣḥāb-ı erbaᶜīn

[336] ND: olup

Görsün neẓāre-i keremüñ ehl-i intiẓār

208

Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilün
Remel -+--/-+--/-+--/-+-

1 Yār elinden ᶜāşık-ı mecrūḥa merhem yaraşur
Ġayra şemşīr-i cefā zaḫm-ı demādem yaraşur

2 Mesken-i dīv eyleme ᶜizzet[337]serā-yı kūyuñı
Gülistān-ı cennetüñ ṣaḥnunda ādem yaraşur

3 Seyl-i eşkümle varur ḫaşāk-i cismüm ḳapuña
Yoḫsa ol dergāh-ı ᶜizzetde benüm nem yaraşur

4 Degme nādān aġzına düşmez maḥabbet bādesi
Cām-ı ᶜışḳuñ cürᶜasın nūş itmege Cem yaraşur

5 Sīneme yaraşdı dāġ-ı ᶜışḳ-ı dilber gül gibi
Nitekim ṣadr-ı vezīr-i şāha ḫātem yaraşur

6 Rast gelmez her ḳad-i kūtāha devlet cāmesi
Geymege ᶜizzet libāsın ṣadr-ı aᶜẓam yaraşur

[105b]

7 Ḫilᶜat-i baḫtum felek kūtāh biçmiş āh kim
Yoḫsa ben teşrīf-i luṭfuñla ne geysem yaraşur

8 Ḫūn-i eşkümle libās-ı cism-i zerdüm dir gören
Nevᶜī üftādeye bu hem düşer hem yaraşur

209

[337] ND: ᶜuzlet

Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün
Hezec +---/+---/+---/+---

1 Ḫayāli-i çeşm-i maḫmūruñ dil-i efgāra düşmişdür
İki mestāne dilber kūşe-i ḫummāra düşmişdür

2 Çemende ḳorḳarın ᶜuryān ḳuçarlar naḫl-i bālāsın
Dirīġā ol elif-ḳāmet miyān-ı ḫara düşmişdür

3 Libās-ı cism-i ṣad-çāküm benüm bāzār-ı dehr içre
Ṣatılmaz ᶜaybı var zīrā öñinde pāre düşmişdür

4 Anı bir luᶜb-ile beñzer uçurmış yārdan vāᶜiẓ
Niçe demdür ki zāhid vādī-i inkāra düşmişdür

5 Ser-i kūyuñda çok üftādeler Nevᶜī ḳuluñ ammā
ᶜAceb āvāre düşmişdür ᶜaceb bī-çāre düşmişdür

210

Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilün
Remel -+--/-+--/-+--/-+-

1 Ḫāk içinde rūḥ-i pāki var iden Perverdigār
Laᶜl-i nābuñdan ġubār-ı ḫaṭṭuñ itmiş āşikār

2 Mihr-i rūyuñ tāb-nāk olmuş bulub ḥadd-i kemāl
Ḫaṭ degüldür ẓāhir oldı baḥr-i ḥüsnüñden buḫār

3 Mevc urub baḥr-i ruḫuñ yir yir girihler baġladı
Zevraḳ-ı ḥüsni ṣaḳın girdāba ṣaldı rüzgār

4 Ḫaṭ degül cānā zücāc-ı ḫāṭır-ı ᶜāşıḳ gibi

Rūzgār-ile ruḫuñ mirʿatı bulmış inkisār

5 Ya meger deryā-yı ḥüsn içre melāḥat zevraḳı
Rūzgār olmış muḫālif Nevʿiyā bulmış kenār

[106a]

211

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün
Mużāriʿ --+/-+-+/+--+/-+-

1 Hicr āḫir oldı mevsim-i ʿīd-i viṣāldür
Ṣavm-ı viṣāli şerʿi buyurmış vebāldür

2 Oldı bedende ḳan gibi sāri hevā-yı mey
Faṣl-ı bahār irişdi dem-i iʿtidāldür

3 Ḳāḍı bu demde diñleye mi müddeʿi sözün
Gül bezm-i meyde şāhid-i ṣāḥib-cemāldür

4 Ḳaddüm hilāl-rūze vü ḳaşı hilāl-i ʿīd
ʿİd-i cemāle sünbül-i şeb-rengi dāldür

5 Nevmīd ḳılma Nevʿī'yi vaṣluñ muḥāl idüb
Bir vaḳt ola esirgeyesin iḫtimāldir

212

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel -+--/-+--/-+--/-+-

1 Ol ṣanem reftār-ile bir serv-i bālādur gider
Yanına üftādeler düşmiş temāşādur gider

2 Nāz-ile āheste āheste yürür ol şeh-süvār
Ṣan nesīm-i ṣubḥ ile gül-berg-i raᶜnādur gider

3 Ger ṣorarsañ kārbān-ı ᶜışḳ-ı dilberden ḫaber
Her gice kūyında bir āşūb u ġavġādur gider

4 Nāz ider gelmez kenār-ı ᶜāşıḳa ol bī-vefā
Söylenür dillerde ammā bir dil-ārādur gider

5 ᶜÖmre sürdi Nevᶜiyā āşūb-ı zülf ü ḫaṭṭ-ı yār
Gelmedüñ inṣāfa bir bī-hūde sevdādur gider

213

Mefᶜūlü Fāᶜilātü Mefāᶜīlü Fāᶜilün
Mużāriᶜ --+/-+-+/+--+/-+-

1 Mey-ḫᵛāreler ki bir ḳadeḥ üstine can virür
Cān virmesün mi ḳaṭresi rūḥ-i revān virür

2 Laᶜl-i lebüñ ḥalāvet-ile ᶜayn-i selsebīl
Rūyuñ ṣafā-yı ḥālet bāġ-ı cinān virür

3 Ḳan yutdurursa sāḳī-i gül-ruḫ ne ġam bize
Cellād-ı ġuṣṣadan hele bir dem amān virür

[106b]

4 Naḳş itmiş anı ḳudret eli lāciverd-ile
Sünbül berāt-ı şāh-ı çemenden nişān virür

5 N’itsün külāh u efseri çün bir ḳadeḥ şarāb
Nevᶜī gedāya salṭanat-ı cāvidān virür

214

Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilün
Remel -+--/-+--/-+--/-+-

1 Ḫārlar kim bāġda pāy-i gül-i raᶜnādadur
Her biri cān-ı ᶜazīz-i bülbül-i şeydādur

2 Laᶜl-i yāri vaṣf idüb şeker şekker dimeñ ḫāyīdedür
Rūyine berg-i güli teşbīh ḳılmañ sādedür

3 Nār-ı āhumla yaḳardum ᶜālemi yerden göge
Ḳorḳarın līkin o ḫurşīd-i cihān ārādadur

4 Ehl-i diller ḫāk-i rāhuñda ser-i zülfüñ gibi
Pāyüñe düşmiş efendi bir bölük üftādedür

5 Şiᶜr-i Nevᶜī ḥüsn-i naẓm u maᶜnī-i rengīn-ile
Şīr ü şekker birle beslenmiş ṭabīᶜat-zādedür

215

Mefᶜūlü Fāᶜilātü Mefāᶜīlü Fāᶜilün
Mużāriᶜ --+/-+-+/+--+/-+-

1 Gül devri geldi nergis-ile lāle vaḳtidür
Mey nūş idüñ ş̱elāş̱e-i ġassāle vaḳtidür

2 Defᶜ itmege ġubār-ı ġamı ḫār-ı ġuṣṣayı
Bād-ı ṣabā vü āteş-i seyyāle vaḳtidür

3 ᶜĀşıḳ cüvān u yār cüvān faṣl-ı nevcüvān
Ṣanmañ bu vaḳti zāhid-i ṣad-sāle vaḳtidür

4 Aḥvāl-i dehre ḫande-zenān geldi gitdi gül
Bülbül çemende girye-ile nāle vaḳtidür

5 Nevᶜī gedā-yı cām-ı mey olsa ᶜaceb mi şāh
Zerrīn ḳadeḥler içre seher jāle vaḳtidür

[107a]

216

Feᶜilātün Feᶜilātün Feᶜilātün Feᶜilün
Remel ++--/++--/++--/++-

1 ᶜĀrıżuñda ḳararan ḫāl degül iy gül-i ter
Doḳunub aña şuᶜāᶜ-ı baṣarum ḳıldı eṣer

2 Aḫger-i āteş-i dil āb-ı ruḫuñla söyünür
Göz ḳarardub n'ola ḳılsam saña iy māh-ı naẓar

3 Tīşe-i cevr ü cefāsı olub Şīrīnüñ
Ṭaġlarda bizi Ferhād idüb āḫir depeler

4 O nihāl-i çemenüñ biz çekerüz bār-ı ġamıñ
Ṣemer-i vaṣla ḳılur kendüyi lāyıḳ niçe ḫar

5 Gün gibi gözden ıraḳ māh gibi hercāyi
Yine Nevᶜī görüñ ol āfet-i devrānı sever

217

Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilün
Remel -+--/-+--/-+--/-+-

1 Yaş dökündi dīdeden dil-i pür-ġam-ı cānānedür
Ḥāṣılı ḫarcına yitmez bir ᶜaceb vīrānedür

2 Raḫnedür sedd-i vefā seng-i ᶜadūdan dostum
Aña şāhid ḥarf-i sīn üstündeki dendānedür

3 Cism-i zerd-ile ṭutalum ᶜāşıḳ olmış şīr-i ner
N’eylesün āhū-ṣıfat meylüñ senüñ yabānadur

4 Rūy zerd ü sīne çāk ü dil ḫırāş ten figār
Başa çıḳmış ᶜışḳuñ-ile bir benem bir şānedür

5 Nevᶜī’yi maẓhar ḳılaldan luṭf u ḳahruñ ṣūreti
Sözleri şāhānedür evżāᶜı dervīşānedür

218

Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilün
Remel -+--/-+--/-+--/-+-

1 Baḳ gedā-yı bī-nevāya şāh-ı ᶜālī-şānı gör
Gir fenā küncine gel ḳaṣr-ı bülend eyvānı gör

2 Lāf-ı ᶜaḳl urma ṣaḳın dānā-yı esrāram diyü
Tekye-i ᶜuzletde şol bī-hūş olan ḥayrānı gör

3 Cāme-i zer-befti ḳo dervīş-i ezraḳ-pūşa baḳ
Genc-i nā-yāb ister-iseñ ḫāṭır-ı vīrānı gör

[107b]

4 Gün yüzüñi ᶜarż eyle ki ḫaṭṭuñ gelür āḫir[338]
Bu gün baña ise yārın iy dost sañadur

5 Nevᶜī ser-i kūyinde gece nāle-i ᶜuşşāḳ
Heb ṭavr-ı Ḥicāz-ile Ṣafāhān u Nevādur

219

[338] Son iki beyitte vezin “*Mefᶜūlü/Mefāᶜīlü/Mefāᶜīlü/Fāᶜilün” şeklinde değişir.*

Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilün
Remel -+--/-+--/-+--/-+-

1 Devr-ile bir munḫasif kevkeb ḳarīn-i māh olur
İltifāt-ı şāh ile gāhī gedālar şāh olur

2 ᶜĀşıḳ ol kim ᶜāşıḳa olmaz-ise rūzī vaṣl-ı yār
Bir nefes ḥāl-i maḥabbetden hele āgāh olur

3 ᶜĀşıḳ ol kim bir gedā ᶜışḳ içre virmez bir demin
On sekiz biñ ᶜālemüñ sulṭānlıġına gāh olur

4 Yılduzı yoḳ n'eylesün rāh-ı viṣāle gitmege
Reh-nümāsı ᶜāşıḳuñ tāb-ı çerāġ-ı āh olur

5 Nevᶜiyā erbāb-ı ᶜışḳı ḳılmasun Ḥaḳ nālesiz
Kārbān bāng-i gūş[339] itmese güm-rāh olur

220

Mefᶜūlü Mefāᶜīlü Mefāᶜīlü Feᶜūlün
Hezec --+/+--+/+--+/+--

1 Erbāb-ı ġama rāh-ı belādan ḥaẕer olmaz
ᶜIşḳa ḳadem uran kişide bīm-i ser olmaz

2 İy māh-ı zuḫal-pāye ṣaḳın āhum oḳından
Kim ḍarbına bu günbed-i mīnā siper olmaz

3 Reftār-ile bālālıġ-ile bāġ-ı cihānda
Ṭoġrusıbu kim ḳāmet-i yāre irer olmaz

[339] ND: ceres

4 Her şeb ser-i kūyinde yaḳar meşᶜalemüz māh
Kimdür diyen üstine ġarībüñ döner olmaz

5 Sırr-i ġam-ı ᶜışḳı degürür gūşına yārüñ
Nevᶜī dür-i eşküm gibi bir bed-güher olmaz

[108a]

221

Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilün
Remel -+--/-+--/-+--/-+-

1 Bir perī-peyker güzel şūḫ-ı cihāndır
Nice ṣūretden görinür dil-sitāndur kāse-bāz

2 Āşiyān-ı bülbül-i cāndur elinde kāsesi
Bir yüzi gül ḳāmeti serv-i revāndur kāse-bāz

3 Mihr-i gerdūna işāret eylese barmaġ-ile
Döndürür bir āfet-i devr-i zamāndur kāse-bāz

4 Kāse gibi kelle-i ᶜuşşāḳı gerdān eyleyen
Fitne-i devr-i zamān aşub cāndur[340] kāse-bāz

5 Ṣanma destinde ṭabaḳ şāḫ üzre güldür Nevᶜiyā
Nāliş eyler bülbül-i bāġ-ı cināndur kāse-bāz

222

Mefᶜūlü Mefāᶜīlü Mefāᶜīlü Feᶜūlün
Hezec --+/+--+/+--+/+--

[340] Mecmuada “cān” kelimesinde bulunması gereken “c” harfinin noktası yoktur.

1 Dil yarası tīmārına merhem mi bulınmaz
Erbāb-ı ġama munis ü maḥrem mi bulınmaz

2 Egler dil-i maḥzūnı perī-rūleri şehrüñ
Ādem olana miḥnet ile ġam mı bulınmaz

3 Cānā hele sesür ḳapudan dīv-i raḳībüñ
Firdevs-i ser-i kūyiñe ādem mi bulınmaz

4 Her laḥẓa gözüm cāmı ṭolar ḫūn-ı ġamuñdan
Elbette cihān bezmine bir Cem mi bulınmaz

5 Ol zülf-i bünāgūşa göñül baġladı Nevᶜī
ᶜĪş ehline bir kūşe-i ḫurrem mi bulınmaz

223

Mefᶜūlü Fāᶜilātü Mefāᶜīlü Fāᶜilün
Mużāriᶜ --+/-+-+/+--+/-+-

1 Ḳaşuñ hilālidür gözümüzde ḫayālümüz
Zülf ü ruḫuñ ġamiyle geçer māh u sālümüz

2 Çıḳmaz beyāża defter-i āmālimiz daḫī
Her sīm-ten ġamıyle aġardı ṣaḳalımız

3 Kem pīşemüz ḫayāl-i miyān ü dehān-ı yār
Evṣāf-ı zülf ü ḳāmet-i dilber kemālümüz

[108b]

4 Olduḳ egerçi żaᶜf-ile ġāyetde bī-mecāl
Kūy-i nigāra[341] varmamaġa yoḳ mecālümüz

[341] ND: cüvāna

5 Şol deñlü itdi Nevᶜī'yi ḳaşuñ ġamı nizār
Gözlerde ḳaldı żaᶜf-ile ancaḳ ḫayālümüz

224

Feᶜilātün Feᶜilātün Feᶜilātün Feᶜilün
Remel ++--/++--/++--/++-

1 Zāhid-i ḫuşk olanı sāġar-ı ṣahbā ṭutmaz
Şūre yirlerde degilse gül-i raᶜnā ṭutmaz

2 Nice ḳan yuṭmayayın tīrüñ ucından cānā
Sīne ġırbāle dönübdür mey-i ḥamrā ṭutmaz

3 Gelüñüz ḳollayalum sāġarı serd oldı havā
Bāde-i nāb içeni ṣahne-i sermā ṭutmaz

4 Şiᶜrimüz nuṭḳ-ı Mesīḥā-iken almaz eline
Āh elünden sözümüz ol yed-i beyżā ṭutmaz

5 Lāleler serv ayaġın bāġda ṭutsa n'ola kim
Nevᶜiyā bāġ-ile bend olmasa ḥınnā ṭutmaz

225

Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün
Hezec +---/+---/+---/+---

1 Tenümden çekdi tīġın yār zaḫm-ı ḫūn-feşān gitmez
Çekilse ṣuyı vādīnüñ nişānı bir zamān gitmez

2 Bilürler birbirin dāġ-ı ġamuñdan rūz-i maḥşerde
Senüñ ᶜāşıḳlaruñ dār-ı cihāndan bī-nişān gitmez

3 Dehānuñda metāᶜ-ı laᶜl-i nābuñ ārzūsına
ᶜAdem milkine dem yoḳ kim hezārān kārbān gitmez

4 Metāᶜ-ı derdüñe cānlar virüb bāzār-ı ᶜışḳuñda
Egerçi ṣatılur ᶜāşıḳlar ammā rāygān gitmez

5 Lebüñ fikrin ḳomaz Nevᶜī nitekim tendedür cānı
Dilinden ᶜömri olduḳça o ḳadd-i dil-sitān gitmez

[109a]

226

Mefᶜūlü Mefāᶜīlü Mefāᶜīlü Feᶜūlün
Hezec --+/+--+/+--+/+--

1 Nuḳl-i leb-i laᶜlüñ gibi bir biste bulunmaz
Ebrūña bedel ġurre-i peyveste bulunmaz

2 Cānāne revā ġayra cevāb-ı şeker-nīk
Muḥtāc-ı şifā bencileyin ḫaste bulınmaz

3 Meh-pārelerüñ zülf-i perişānına beñzer
Mecmuᶜa-i ḫulḳuñ gibi güldeste bulunmaz

4 Geşt eyledüm endīşe ile deşt-i ḫayāli
Şol deñlü ki nükte-i ser-beste bulunmaz

5 Maẓmūn-ı vücūduñ gibi naḫl-i çemende
Bir mīve-i raᶜnā gül-i nev-reste bulunmaz

6 Ḳuçmaġa yarar bu çemenüñ serv-i çenārı
Nevᶜī bulunur līk tehī-deste bulunmaz

227

Feᶜilātün Feᶜilātün Feᶜilātün Feᶜilün
Remel ++--/++--/++--/++-

1 Yār ᶜuşşāḳını buseyle riᶜāyet idemez
Bir içim şu-ile biñ teşne ḳanāᶜat idemez

2 Ben gedā yār işigin terk idemezsem n'ola kim
İrişen devlet-i dünyāya ferāġat idemez

3 Her boyıñ vaṣf idenüñ sözleri mevzūn olmaz
Yaᶜnī şāᶜir olan kesb-i ẓarafet idemez

4 Göricek gül ruḫuñı şu sepilür cānumuza
Kişi ḫod āteş-ile defᶜ-i ḥarāret idemez

5 Ḳāmeti fikrine Nevᶜī o şehüñ gāyet yoḳ
Bu ribāṭ içre ise kimse iḳāmet idemez

228

Mefāᶜilün Feᶜilātün Mefāᶜilün Feᶜilün
Müctes +-+-/++--/+-+-/++-

1 Aṣıldı dil ser-i gīsūña ᶜāşıḳ-ı zāruz
Efendi n'eyler iseñ eyle nir güneh-kāruz

2 Vefā naẓarlarını eksik itme düşdükçe
Ġarīb ü ᶜāşıḳ ü üftādeyüz dil-efkāruz[342]

[109b]

229[343]

Ḳaṣide-i Maḳāli

[342] Devamı yazılmamıştır veyahut eksiktir.
[343] Bu şiir itibariyle yazı stili değişmiştir. Şiirin yarıdan başladığı düşünülmektedir. Muhtemelen öncesi eksiktir.

Mefā^{c}ilün Fe^{c}ilātün Mefā^{c}ilün Fe^{c}ilün
Müctes +-+-/++--/+-+-/++-

1 Cevād-ı ebr-i kefā üstād-ı baḥr-ı dilā
Felek cenāb-ı mihād āverā ḫüdā vü nida

2 Olursa ruḫṣat eger ḳıṣṣa-i dil-i zārı
Cenāb-ı ḥażretiñe eyleyem bir zā nihā

3 Birāderān ü pederden ḳuluñ ced olalı
Felekde başıma geldi bu deñlü derd ü bela

4 Ġam-ı firāḳ-ı elem ḥasret ıżṭırāb-ı düyūn
Belā-yı çarḫ u meṣārif hücūm-i faḳr ü fena

5 Ḳuluñda bu ḳadar ālāme ṣabr-ı ṭāḳat yoḳ
Bu deñlü derde bulunmaz seferden özge deva

6 Egerçi māṣadaḳ-ı riḥletü'ş-şitā üzere
Bu faṣl içinde sefer eylemek olurdı reva

7 Velīki luṭf-ile senden icāzet olmayıcaḳ
Ṭabī^{c}atimda sefer-i küfrün itmezem aṣlā

8 Gerek rıżā-yı peder olsun itmezem hergiz
Buña reh-i ṭab^{c} şerīfiñde olmayınca rıżā

9 Sözi uzatma ki olub vaṣf-ı dīde beytiñ ceyl
Ḳasīdüñ oldı dilā ṣanki erba^{c}īn şīta

10 Hemīşe mışkale-i yaḫle vaḳt-i sermāda
Gelüb şitā vire mirāt-ı āba tā ki cila

11 Ş̲enā vü medḥüñ idüb ehl-i naẓm-ı ṭūṭī-vār
Müdām-ı āyine-i ḫ̲āṭıruñda ola ṣafā

230

Maḳāli

Mefā^{c}ilün Fe^{c}ilātün Mefā^{c}ilün Fe^{c}ilün
Müctes +-+-/++--/+-+-/++-

1 Meger ki bir gice bu ne serāçe-i müẓlem
Çü çeşm-i mūr ^{c}aceb teng ü tār idi muḥkem

2 Sevinmiş idi o dem tund-bād-ı āhımdan
Çerāğ-ı māh-ı şeb-efrūz-ı mihr-i ^{c}ālem hem

3 Meger ki baḫ̲t-ı siyāhım idi benüm ol şeb
Ki tīre-ḳāle vü ḳıṭ^{c}ā seḥerden urmaya dem

4 Neşāṭ-ı şāhına irmişidi inhiżām ol şeb
Virüb ḥarābe göñül kişverin sipāh-i sitem

5 Çi belāda benüm ṭutalum ki pījen vār
Ḫ̲ulāṣa çāremi fikrler ide ḳānī bir Rüstem

6 Ḫ̲ulāṣa çāre muḥāl idi ya^{c}ni her ṭarafım
İḥāṭa itmiş-idi ṣad hezār-ı mühlik-dem

7 Ṭolaşdı gerdün-i cāna kemend-i bend-i bela
Mi$\underline{ş}$āl-i ṭurra-i pür pīç ü tāb ḫ̲am-der-ḫ̲am

8 Gözümde uçar idi murg-ı ḫ̲^{v}āb ṭutmaḳ içün
Sirişk-i dāne idi dām-ı ḥalka-i didem

9 Bu ıżṭırāb ile nāgāh-ı gaflet aldı beni
Bir ān o naḥīf yüzün gördi dīde-i pür-nem

10 Uyandım el yüze sürdüm didim biḥamdillah
Şeb āḫir olmuş irişmiş sabāh-ı ferruḫ-dem

11 Bu şevk ü zevḳ-ile oldum ḳaṣīde renginde
Dilüme geldi bu maṭlaᶜ metīn ü müstaḥkem

12 Sirişk-i çeşmüm-ile sīne ṭabl ü āh-ı ᶜālem
Serīr-i ᶜışḳa benüm ḥusrev-i sitāre ḥoşum

[110a]

13 Yeter bu penbe-i dāgım sifāl-i bāde ile
Başımda tāc-ı kiyānī elimde sāġar-ı Cem

14 Şeh-i memālik naẓmım zebān durur tīġim
Cihāna neşr ider aḥkāmımı devāt ü ḳalem

15 Benüm bu ᶜaṣrda evvel rāfiᶜu'l-livā süḫan
Benüm bu devrde hem şāᶜiriyyetiyle ᶜalem

16 ᶜAdū-yi bed-güher itmez egerçi kim bāver
Riyāż-ı maᶜrifet içre nihāl-i bār verem

17 Belī ne fāyide bir ẕerre iᶜtibārum yoḳ
Benüm güneş gibi naẓm içre şöhre-i ᶜālem

18 ᶜAceb zamāne getürdi beni bu devr-i felek
Bu güne faḳrla fāḳa bu resme ḳaḥṭ-ı kerem

19 Belā-yı ᶜaczle ölsekde kimse baḳmaz hiç
Belā budur yine dir her biri benüm ḥātem

20 Keşākeş eleminden ne ġam baña dehrüñ
Felāket-i siteminden ne ġuṣṣa vü ne elem

21 Kemāl-i luṭf-ile maᶜrūf bir efendim vār
Gedālara şeref-i iltifātı dāfiᶜ ġam

22 Olursa andan olur derdüme benüm çāre
İrirse andan irir zaḫmıma benüm merhem

23 Yegāne ḥażret-i maᶜrūf efendi kim oldur
Güzīde-i ᶜulemā ḫᵛāce-i vezīr-i aᶜẓām

24 Odur o ẕāt-ı veraᶜ pīşe vü ṣalāḥ-ı ayīn
Odur o şān-ı melek-ḥaṣlet u ferişte-şiyem

25 Odur o vāḳıf-ı esrār-ı nāme-i tevḥīd
Odur o ᶜārif-i mażmūn-i nüsḫa-i ādem

26 Odur o fāris-i meydān-ı ᶜilm-i fażl u hüner
Semend-i fikrete rākib elinde nīze-i ḳalem

27 Cenāb-ı ᶜāṭıfiyetdir melāẕ-ı ehl-i hüner
Der-i saᶜādetidir şimdi mültecā-yi ümem

28 Kelām-ı pākine ālufte kāmilān ᶜArab
Ḥadīṯ-i luṭfuna ālüfte-i fāżılān-ı ᶜAcem

29 Tekellüm itse olur çehre-i emel ḫandān
Tebessüm itse olur ḥāṭır-ı ṭarab ḫurrem

30 Ḫiṭāb itse sipihre diye buyur lebbeyk
Cemāda söylese ṣādır ola ṣadā-yı niᶜam

31 Seḫāda şöyle der açar ne dem ḫazāne-i cūd
Kifāyet itmeye maḥṣūl-i kān-ı ḥāṣıl-ı yem

32 Maḳāli nice kemāhī edā ide medḥüñ
Eyā ḥamīde ḫışāl u eyā velī-i niᶜam

33 Ḳalem-şikeste zebān u devāt-ı beste-dehān
Zebān-ı nāṭıḳa lāl ü lisān-ı ḥāl ebkem

34 Duᶜā-i ḫayr-ile yekdir ki ola fetḥ-i kelām
Bu iᶜtiẕār-ile başdım çü rāh-ı ᶜacze ḳadem

35 Hemīşe tā gele her ṣubḥ-dem şeh-i ḫāver
Ki ide nūr-i ᶜadāletle defᶜ-i ẓulm-i ẓalem

36 Serā-yı ḳadrüñe dest-i ḥavādiṯ urmaya seng
Binā-yı ᶜömrüñ ola üstüvār ü müstaḥkem

[110b]

232

Ḳaside-i Cinānī

Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilün
Remel -+--/-+--/-+--/-+-

1 Nev-baḫār oldı yine ser-sebz olub rūy-ı zemīn
Rūḥ-bahş oldı nesīm-i luṭf-i rabbi'l-ᶜālemīn

2 Ḫāme-i ḳudret ḳılub naḳş-ı baharı hāk-rīz
İtdi bāgı ḥüsnle reşk-i nigār-istān-ı Çīn

3 Açılub şems[344] ü ḳamer bir zīb u zīver[345] virdi kim
Ṣaḥn-ı bagı eyledi mānende-i çarḫ-ı berīn

4 Dirhem-i berg-i gül-i bādāmı sulṭān-ı bahar
Ṣarf iderse n'ola açıldı yine[346] genc-i defīn[347]

[344] CD: şem
[345] CD: zīnet
[346] CD: niçe

5 Ḫākdan refᶜeyleyen dā’īm beni sensin diyü
Dāmenin elden ḳomaz servüñ hemīşe yāsemīn

6 Bāġda āzādelik nāmını taḥṣīl eylemiş
Himmet-i bālāsına serviñ hezārān-ı aferīn

7 Misk-i Rūmī ḳıldı būyından muᶜaṭṭar gülşeni
Mülk-i Rūmı milket-i Çīn eyledi gūyā hemīn

8 Cilve etdi nev-ᶜarūs gül-ḳabā-yı āl-ile
Üstüne ṣaçdı şükūfe jāleden dürr-i semīn

9 Ġaflet itme ṣubḥ-dem güş eyle bülbül naġmesin
Ẕāke fi’l-esḥāri tenbīhun liḳavmin gāfilīn

10 Eyle pür ḳılmış ṣabā berg-i gül-i sīr-āb-ile
Cüylar ṣāfī gül-āb olmış degül mā-i maᶜīn

11 Ol gül-ābı gālibā ḥıfẓ itmege bād-ı seḥer
Eylemişdür su be su şekl-i ḥabābı āb-gīn

12 Tābiş-i mihriyle germ olsa dem-i serdī nolā
Ḳırḳı yetmişdür zemistānuñ geçübdür erbaᶜīn

13 Ḫūylār[348] leẕẕetde nehr-i selsebīlüñ ᶜaynıdur
Bāgdur cennet aña ebkār-ı gonçe-i hūr-i ᶜīn

14 Muᶜarra ḳameri menār-ı serv-i bālādan oḳur
Hāẕihi cennātü ᶜadnin fed ḫulūha ḫālidīn[349]

---

[347] Mecmuada “defīn” kelimesinde bulunması gereken “n” harfinin noktası yoktur.
[348] CD: cüylar
[349] Bu mısra CD’da bulunmamaktadır.

15 Cā-be-cā micmer yakub baguñ buḫūrumeryemi
Ḳıldı enfāsın nesīmüñ müşg-bār u ᶜanberīn

16 Reh-güẕār-ı gülşeni sildi süpürdi bād-ı ṣubḥ
Şöyle beñzer seyre ᶜazm eyler ḫüdāvend-i güzīn

17 Kāşif-i estār-ı ebkār-ı mezāyā-yı fünūñ
Vāḳıf-ı esrār-ı meknūnāt-ı āyāt-ı mübīn

18 Serv-i gül-zār-ı faẓīlet naḫl-ı[350] bag-ı mekremet
Gülbün-i ṣaḥn-ı saᶜādet ḫᵛāce-i sulṭān-ı dīn

19 Nām-ı ᶜālişānıdur ser-nāme-i dīn u düvel
Ẕāt-ı ᶜālī ḳadrīdür ser-defter-i ehl-i yaḳīn

20 Nāme-i iḳbāle elḳāb-ı hümāyūnı şeref
Ḫātem-i devlet benān-ı ḳadrine engüşterīn

21 Ṭāḳ-ı eyvān-ı refᶜī reşk-i gerdūn-i bülend
Naḳş-ı dergāḫ-ı menᶜī innehü ḥışnü'n ḥaṣīn

22 Ḥall-i[351] ᶜaḳd-ı memleket vābeste-i tedbīrīdür
Fikr-i ṣā'ib cümle-i r'ey-i ᶜālem-ārāsı rezīn

23 Dergehinde[352] devlet-i dīn-ile dünya cemᶜ olub
Ḥüsn-i tedbīriyle bulmuş imtizāc-ı mā' u ṭīn

[111a]

24 Garḳ idüb çoḳdan ḫarāb eylerdi dehri olmasa
Sedd-i seylāb-ı belā ol sedde-i devlet-i rehīn

---

[350] CD: verd-i
[351] CD: ḥall ü
[352] CD: işiginde

25 Kim virürdi güher-i maᶜnāya silk-i intiẓām
Rişte-i bārik-i ṭabī olmasa ḥablü'l metīn

26 Güfte-i rengīnle ᶜaṣrıñ begün cāmīsidür
Olsa lāyıḳ ḥüsn-i naẓmından niẓāmī ḫūşe-çīn

27 Cevher-i elfāẓ u mürvārīd-i inşāsını gören
Şübhesiz inşā-yı mürvārīd ẓann eyler hemīn

28 Baḥr-ı zāḫirdür ne mümkindür yem-i faẕlın ḳıyās
Ḳaᶜrına ānuñ irişmez fikr-i ᶜaḳl-ı dūr-bīn

29 Meclisinde cāy idüb ṣaff-ı niᶜāli faḫr ider
Ṣadr olub ḳadrle ānlar kim olur bālā-nişīn

30 Yanına gelse Sühā gibi görünmez gayrīler
Faẕl-ile oldur bu gün mihr-i sipihr-i çārümīn

31 Bir gazel naẓm eyledüm taḳrīr iderken vaṣfını
Kilk-i naẓmumdan nümāyān oldı iᶜcāz-ı mübīn

32 Raḥm idüb açdı dehānın söyledi ol nāzenīn
Ṣulḥ ile fetḥ oldı gūyā ḳalᶜe-i gevher-nigīn

33 Ṣaḳlamaḳ ḳaṣd eyleme şehd-i lebüñ ᶜuşşāḳdan
Ḥıfẓ olunmaḳ ḫayli müşküldür megesden engübīn

34 Çeşm-i cellāduñ beni ġamzeñle ḳatl itmek diler
Bir ölümlü ḫasteye neyler çeküb şimşīr-i kīn

35 Gerçi gül başdan ayaga gūşdür ammā ne sūd
Güş ḳılmaz her ne deñlü ḳılsa bülbüller enīn

36 Ṭıfl-ı maᶜnī yılda bir ṣūret bulursa vechi vār
Raḥm-i māderden kemalin bulmasa ṭogmaz cenīn

37 Serverā geldüm saña ḥalim şikāyet ḳılmaga
Neyledi gör ṭāliᶜ-i vārūn-ile baḫt-ı ḫaşīn

38 Gerçi bir müddet esīr oldum kitabet ḳaydına
Ġamdan āzād olmadı ammā dil-i enduh-gīn

39 ᶜAzl idelden ḥabbeye muḥtāc idüb devr-i felek
Āsiyā-veş eyledi ser-geşte vü zār u ḥazīn

40 Çekdügüm derd ü bela bī-ḥāṣıl oldı ḥāṣılı
Ḥāniş olmam Tañri ḥaḳḳıçün ger eylersem yemīn

41 Şerḥ idüb ḥāl-i derūnum sāña söylersem nolā
Fırḳa-i ehl-i dile āncaḳ cenābuñdur muᶜīn

42 Kūşe-i dāmān-ı luṭfuñdan senüñ el çekmezem
Sīm-ile zerden girān ola meger kim āstīn

43 Dergehüñ ᶜālī senüñ ḳadrüm benüm sāfil ḳatı
Ḳudretim yok kim sürem iḫlāṣ-ile gāhī cebīn

44 Ey Cinānī ġam yime oldı nuḥūset ber-ṭaraf
Ḳıldı Sᶜad-i Ekbere ṭaliᶜ bi-ḥamdi'llahi ḳarīn

45 İmtiyāzuñ gayrıdan her vecile maᶜlūmdur
Ḫāk-i pāy-ı ḥażrete maḫfī degül ġaṣṣ u semīn

46 Vaḳtidir şimdengirü başla duᶜā-yı devlete
Kim aña āmīn ide gönüllerde Cibrīl-i Emīn

47 Nitekim gāhī ola faṣl-ı bahār u gāh dey
Ḫāl-i ᶜālem devr ide gāhī çünān u geh çünīn

[111b]

48 Nev-bahār-ı devletüñ ser-sebz olub iḳbālle
Ṣarṣar-ı idbārdan Allah ide dāīm emīn

233

Ḳasīde-i Cinānī

Mefāᶜilün Feᶜilātün Mefāᶜilün Feᶜilün
Müctes +-+-/++--/+-+-/++-

1 Seḥer ki kilk-i zer-endūd kātib-i devran
Ṣaḥife-i felek-i çārümīne çekdi nişān

2 Yazıldı ḥall ile menşur-ı çarḫa bir ṭuġrā
Berāt-ı şāhīye gūyā nişān-ı ᶜāliᶜşān

3 Virildi ᶜāleme aḥkām-ı gāh gāh-ı ḳażā
Pür oldı resm-i ḳaderden ṣaḥāīf-i imkān

4 Nişāne-i düm-i ṭāvus-ı zer-nişānıdur
Felekde beyża-i mihr-i sipihir-i nur-efşān

5 Debīr-i çarḫ ki ṭugrā-nūvis-i encümdür
Anuñ ḳalem-revidür milket-i zemīn ü zemān

6 ᶜUluvv-i şan ile bulmazdı pāye-i ᶜālā
Bu deñlü olmaz-idi ḥāṣılı bülend-mekân

7 Ḳılub kemāli ile iktisāb-ı faż̇l ü hüner
Eger ki olmasa şākird-i münşī-i devrān

8 Bihin-i zümre-i erbāb-ı ḥall u ᶜaḳd-i umūr
Güzīn-i fırḳa-i aṣḥāb-ı defter ü dīvān

9 Gül ḥadiḳa-i iḳbāl ü gülbin-i devlet
Nihāl-i bār-ver-i bağ-ı ᶜālem-i imkân

10 Meh-i sipihr-i kerem āfitāb-ı evc-şiyem
Güher-feşān-ı himem baḥr-i luṭf-ı bī-pāyān

11 Nişān-ı nāme-i ᶜizz ü şeref Nişānī Beg
Ki oldı nām ü şānıyla ḳıdve-i erkân

12 Berāṭ-ı safḥa-i iḳbāle ḳadridir tevḳīᶜ
Firāẕ-ı nāme-i iclāle nāmīdur ᶜunvān

13 Liḳā-yı būy-ı devātı şemīm-i rāḥat-ı dil
Hevā-yı nāfe-i ḫaṭṭı nesīm-i gülşen-i cān

14 Şüküfte ġonce-i ümīd-i bī-melālet-ḫār
Bahār-ı devlet ü iḳbāli bī-fütūr-i ḫazān

15 Ne ebr-i luṭf u ᶜaṭādır muradı kim her dem
Cihāna āndan ider reşḥa-i kerem-i ceryān

16 Beyāż nāmesi reşk-ile gül-derīde ḳabā
Ġubār-ı ḫaṭṭı ġamından ser-i benefşe girān

17 Keşākeş-i ḳalem-i düşmen ile derhem idi
Yazıldı ol yazalı nām-ı pādişāh-ı cihān

18 Murād idüb yāzıcaḳ kimse noḳta ḳonduramaz
Nişānını idemez nevk-i tīr-i taᶜna nişān

19 Nihāl-i ḫāmesiniñ ney-şeker perestārı
ᶜAceb mi gelse eger meclisine beste-miyān

20 Elinde tīg-ṣıfat kilki naṣṣ-ı ḳāṭ[c]ıdur
[c]Adūsı olsa nola ḫāme-veş bürīde-ziyān[353]

21 [c]Aceb ne āyinedir vech-i pāki kim andan
Cemāl-i çihre-i maḳṣūd olur hemīşe [c]ayān

22 Sipihr-menziletā sen o mihr-i enversin
Ḳapuñ gedāsı geçer pādişāh-ı heft-eyvān

[112a]

23 Kenīz-i perde-serāy-ı sa[c]ādetüñ Zühre
Kemine bende-i dergāḫ-ı devletiñ Keyvān

24 Zülāl-i merḥametüñ reşḥasıdır āb-ı ḥayāt
Biḥār-ı mekremetüñ ḳaṭresi yem-i [c]Ummān

25 Güsiste naẓm-ı medīhüñde rişte-i idrāk
Eda-yı vaṣfuña ḳādir degül benān-ı beyān

26 Firāz-ı küngüre-i ḳaṣr-ı [c]izz ü rif[c]atüñe
Ne deñlü olsa irişmez kemend-i vehm ü gümān

27 Ṭınāb-ı ḫayme-i gerdūn vaḳār-ı ḳadriñdir
Felekde ṣa[c]ṣa[c]a-i āfitāb-ı feyż-resān

28 Semend-i devlet ü rif[c]at musaḫḫar-ı rānuñ[354]
Zimām-ı nāṣıye-i dehr elüñde şekl-i [c]inān

29 Serāy-ı ḳadriñe zer-şemsedir seng-i ḫurşīd
Aña nücūm ile āvīzeler meh-i tābān

30 Ġubār-ı sümm-i semendüñ [c]uyūna kuḥl-i cilā
Sevād-ı gerd-i rehüñ nūr-i dīde-i ā[c]yān

---

[353] CD: zebān
[354] Mecmuada "rān" kelimesinde bulunması gereken "n" harfinin noktası yoktur.

31 Medār-ı dīn ü düvel serāy-ı dilpezir gider
İder sühūletle cümle müşkili āsān

32 Eyādī-i keremüñ ḫāṣ ü ᶜāma şāmil iken
Revā mıdur baña cāy ola gūşe-i nisyāñ

33 Benem esīr-i kemend-i belā ü ġam ancaḳ
Ḳapuñda bendelerüñ cümle ḫurrem ü ḫandān

34 Egerçi ḥāl-i dil-zārı ᶜarża ḥācet yoḳ
Miṯāl-i pertev-i ḫūrdur yānuñda rāz-ı nihān

35 Velīk ᶜarż-ı taẕallüm hemīşe ᶜādetdür
Şikeste ᶜilleti itmez ṭabībden pinhān

36 Cinānī bende-i dīrīnedür ḫudāvendā
Revā mıdur ola pā-beste-i ġam-ı ḥırmān

37 Hezār kūşiş ü saᶜy ile aldı bir manṣıb[355]
Velīk ḫarcına yok ẕerre deñlü tāb ü tüvān

38 Cüvāriş-i keremüñ ṣūn ki ḫastadur ᶜġāyet
Teb-i belā ile bīçāre çekmesūn buḥrān

39 Dil-i ḫarābını yap dest-i cūd u luṭfuñla
Ġam-ile ḫāṭır-ı maḥzūnı ḳālmasun vīrān

40 Ṣafāᶜ-yı cürᶜa-i lutfuñla ḥayretin defᶜ it
Ġam-ı ġubār-ı ḫaṭuñ anı eyledi ḥayrān

[355] Mecmuada "manṣıb" kelimesinde bulunması gereken "n" harfinin noktası yoktur.

41 Dilā egerçi gülistān-ı medḥ ü vaṣfında
Saña ḳarīn olamaz ᶜandelīb-i ḫūb-elḥān

42 Uzatma ḳıṣṣayı şimden-girü duᶜā eyle
Cenāb-ı ḥaḳḳa ki oldur penāh-ı muḥtācān

43 Hemīşe tā ola ṭugrā-yı zer-nişān-āsā
Berāt-ı safḥa-i çarḫa keşīde-i kāh-keşān

44 Nişān-ı nāme-i ᶜunvān u ḳadr ola nāmuñ
Ṭırāz-ı dehr ide menşūr-ı devletiñ Yezdān

45 ᶜUlüvv-i ḳadr-ile ṭugrā-ṣıfat müdām olasın
Bülend-mertebe vālā-maḥal refīᶜü'ş-şān

234

Ḳasīde-i Cinānī

Feᶜilātün Feᶜilātün Feᶜilātün Feᶜilün
Remel ++--/++--/++--/++-

1 Levḥaş-Allāh zihī ġayret-i Beytü'l-Maᶜmūr
Görmedi çeşm-i ḫıred ḳaṣr-ı refīᶜinde ḳuṣūr

[112b]

2 Pākdur ṣaḥn-ı mücellāsı gubār-ı gamdan
Gerd-i āşūb-ı belā gird-i ḥarīminden dūr

3 Dil-i aṣḥāb-ı kerem gibi derūnī vāsiᶜ
Ḳalb-i erbāb-ı ġınā gibi ġam andan mehcūr

4 Zāyir-i kaᶜbe-i kūyine safā müstaᶜcel
Sākin-i ravża-i rıḍvānına āmāde sürūr

5 Rūḥ-baḫş olsa nesīm-i seḥeri cilve ḳılub[356]
Ḥulle-i aḥḍār-ile her şeceri niteki ḥūr

6 Ser-i kühsārda ya Rab ne kerāmetdür kim
Anda cennet gibi elvān-ı niᶜam nā-maḥṣūr

7 Maṭbaḫı içre anuñ şām ü seḥer ᶜūd yānar
N'ola taᶜṭīr-i meşām ile mānend-i buḫūr

8 Oldı şādī-i revāñ anda aḳan şādırvān
Ḥavżınīñ kevs̱eri ḫod[357] dāfiᶜ-i tāb-ı m aḥrūr

9 Çekilüb gitmede zincīre-i ābı her-dem
Nite-kim silsile-i müddet-i eyyām u şuḥūr

10 Devr ider gird-i ḥarīminde melek sübḥa künān
Bilmeyen anı ṣānur zemzeme-sāz oldı ṭuyūr

11 ᶜAndelībān-ı çemen anda ḳıyāmet ḳoparūb
Deyr görür mürde-i ḫᵛāb olanı mānende-ṣūr

12 Cūların āb-ı ḥayāta nice teşbīh ideyin
Aña nisbet görinür lez̲z̲eti yoḳ çeşme-i şūr

13 Olmayub cüfti n'ola her kemeri ṭāḳ olsa
Aña Hindū-yi zuḥal yapmada olmuş müzdver

14 Nice bī-mis̱l ü laṭīf olmaya ol gülşen kim
Ḥibr-ı ᶜallāme āna eyledi ṣarf-ı maḳdūr

15 Dürr-i deryā-yı hüner naḫl-ı gülistān-ı kerem
Menbaᶜ-ı cūd ü ᶜaṭā ṣāḥib-i lutf-i mevfūr

[356] CD: ḳılur
[357] CD: Cūy-ı dil-cūsı anuñ

16 Nūr-i çeşm-i füżalā Hażret-i Monlā ki odur
Zīver-i faż̧l-ile ser-defter-i aᶜyān ü ṣudūr

17 Ḥüsn-i tedbīri ider ᶜāleme ṭāġ üstini bāġ
Luṭf u iḥsānı ider ḫalḳ-ı cihānı mesrūr

18 Revnaḳ-efrūz nesīm-i keremi ṭāg-ile ṭāş
Behre-ver sofre-i luṭfundan anuñ mār-ile mūr

19 Dest-i iḥsānına merbūṭ ᶜinān-ı devlet
Ḥall-i idrākine vābeste maḳālīd-i umūr

20 Dem-i cān-baḫş-ile mānend-i Mesīḥā her dem
Eyler iḥyā-yı mevāt itmede saᶜy-i meşkūr

21 Ḳademin bāṣdıgı yir aḫḍar olur ḫıżr-āṣā
Ḳanḳı vīrāneye ᶜazm eylese eyler maᶜmūr

22 Her ne vezn-ile süḫan naẓmına iḳbāl itse
Pür olur gevher-i maᶜnā-ile mānend-i buḥur

23 Yaḳdı nāgeh şuᶜarā bezmine bir özge sirāc
Ṭabᶜ-ı veḳḳādi-ile ᶜālemi ḳıldı pür-nūr

24 Basṭ-ı taḳrīr-i kelām eyleyicek gürbe degül
Müş olur yanına geldikce hizebrān-ı ġayūr

25 Ġarażuñ ᶜarż-ı ḫulūṣ ise Cinānī besdir
Virme naẓmuñla dil-i nāzük-i aḥbāba fütūr

[113a]

26 Şiᶜrüñüñ kim feraḥ-efzā-yı dil-i şeydādur
Tengdür ḳāfiyesi gerçi olubdur meşhūr

27 Nitekim şām ü seḥer micmere gerdānluk idüb
Geşt ide gülşen-i dünyāyı ṣabā-ile debūr

28 Ḳāmeti naḫlini ser-sebz ü muḥaḍḍar ḳıla Ḥaḳ
Fuḳarā eyleyeler sāye-i luṭfında ḥużūr

235

Ṣānī

Faᶜilātün Feᶜilātün Feᶜilātün Feᶜilün
Remel -+--/++--/++--/++-

1 Ehl-i tevḥīd-iledir ṣoḥbeti dervīşleriñ
Ḳābil-i feyż iledir ülfeti dervīşleriñ

2 Ekl ü şürb etmemegile irişür maṭlabına
Böyledür ḳāᶜide-i meşrebi dervīşleriñ

3 Cāme-i aṭlas u zer nukbe naẓar ḳılmazlar
Jende-i köhne durur ḫilᶜati dervīşleriñ

4 Aġniyānuñdür hergiz ele almazlar
Faḳr-ile faḫr-ı dürer devleti dervīşleriñ

5 Bāᶜiṣ-i ᶜizzet olur ḥūr u ḥaḳīr olmaları
Rifᶜat-i ᶜāliyedir ẕilleti dervīşleriñ

6 Gāh ebkem görinürler ḫalḳa
Ḳabż ü basṭ üzre durur ḫilḳati dervīşleriñ

7 Herkesi ehl-i sülūḳ itmegedür cehdleri
Cānib-i ḥaḳḳa durur daᶜveti dervīşleriñ

8 Mürşid-i ḫānḳah-ı ᶜilm-i ledün olmaġadur

Şeyḫ-i ᶜAṭṭār gibi himmeti dervīşleriñ

9 Peşşeyi pīl görür kürbe-i hem-şīr-i jiyān
Böyledir heb naẓar-ı ᶜibreti dervīşleriñ

10 Kūşe-i vaḥdeti cāy itmek-içün añladum
Nāsdan neydügini ᶜuzleti dervīşleriñ

11 Bir şeh-i şāh-ı nişānuñ ideyin evṣāfın
Oldurur şimdi niᶜmeti dervīşleriñ

12 Deylerin dergeh-i Bārīde ḳabūl olduḳca
Ṣulḥa virdi īle ṭāᶜati dervīşlerin

13 Ḥażret-i mīr-i Nişānī-i kerīmü'ş-şāne
Ḥāżır ü nāẓır ola himmeti dervīşlerin

14 ᶜArż-ı iflāsa ḥużūrına varurlar fuḳarā
Kim olur anda revā ḥāceti dervīşlerin

15 Ḥātem-i ṭay gibi mebẕūl durur māmeleki
Şuᶜarānuñ der-i mey niᶜmeti dervīşleriñ

16 Fuḳarā olsa nolā dāḫil-i bāb-ı ḥaremi
Ṣaḥn-ı bāgıdur ānuñ cenneti dervīşleriñ

17 Eylemiş ānı Ḫudā mālik-i aḫlāḳ-ı nigū
Anda mevcūd dürer-i sīreti dervīşleriñ

18 Dergehinden nola olmazsa cüdā ehl-i sülūk
Ḫānḳa beklemedir ᶜādeti dervīşleriñ

19 Ẓāhir ü bāṭını maᶜmūrlıġın ḳıldı ᶜayān
Bi'l-fiᶜl ānda olan ḫaṣleti dervīşleriñ

20 Maḥv idüb kendüyi bī-nām ü nişān olmaḳdur
Nāsdan ᶜuzlet imiş ġaybeti dervīşleriñ

[113b]

21 Nice taḳrir ideyin saña sülūk aḥvalin
Söylenilmez dil-ile ḥāleti dervīşleriñ

22 Maᶜrifetle ṭoludur sīne-i bī-kīneleri
Ḫālden ḫāli degül ḫalveti dervīşleriñ

23 Dāyimā zühd ü riyāżetle Ḫudā ḫavfından
Zereddür gör demen ṣūreti dervīşleriñ

24 Olmayız her kişi bu ṭāifeniñ bār-i keşi
Ḫayli güç geldi bañā ḥiẕmeti dervīşleriñ

25 ᶜĀyb-bīn olmadugıdır hüneri bu ḳavmüñ
Ḫalḳuñ içinde budur raġbeti dervīşleriñ

26 Dermiyāndur neleri var-ise dervīşane
Vārını beẕldir ruḫsatı dervīşleriñ

27 İḫtiyār itmeyecek bī-ḫud u bī-ḫᵛāblıgı
Olmadı tenleriniñ rāhatı dervīşleriñ

28 Fetḥ olub bāb ṭılsımāt-ı meᶜānī-i künūz
Çekilse ger ᶜālem-i nuṣreti dervīşleriñ

29 Pāk-i revṣāf-i naẓar bī-men ü bī-mālardür
Ḫāşalillāh kim ola ᶜilleti dervīşleriñ

30 Ḳābil-i feyż-i ḫudā bir dil-i pāk isterler
Ḫayradır ṣubḥ ü mesā niyyeti dervīşleriñ

31 Keşreti vaḥdete tebdīl ide gör kim bilesin
Vaḥdet içre nice olur keşreti dervīşleriñ

32 Bār-ı ṭāᶜāt ü ibādāt ile esmādandur
Olduġı böyle duta ḳāmeti dervīşleriñ

33 Zād-ı rūḥāni ile beslediler aḥbabı
Şeyḫler oldı veli-i niᶜmeti dervīşleriñ

34 Kendüsin ṣatmamadır kārları eşḫaṣa
Ḫod-fürūş olmamadır ṣanᶜati dervīşleriñ

35 Bir naẓarla bir avuc ḫāki iderler altun
İrdi bu mertebeye ḳudreti dervīşleriñ[358]

36 Ḥaḳ şinās oldugıdur iylügi bu ṭāyfenüñ
Ṣıdḳ u iḫlaṣ iledür şöhreti dervīşleriñ

37 Mürşid-i kāmile teslīm durur özlerini
Bu ṭarīḳiyle olur beyᶜatı dervīşleriñ

38 ᶜĀlem-i ḳalbe teveccühlerin eyler iẓhar
Her ḳaçan gālib olur ḥayreti dervīşleriñ

39 Vāy ol münker-i bed-güye añılsa nāmı
Ānuñ üstine olur laᶜneti dervīşleriñ

40 Dāġlardır ḳulı arayışı abdāllaruñ
Şerḥalardur teninüñ zīneti dervīşleriñ

41 Uyḫuyı ehl-i ḥarem gibi ḥarām itmek-ile
İzdiyād olmadadur ḥürmeti dervīşleriñ

[358] "dervīşleriñ" kelimesinde bulunması gereken ilk "r" harfi yoktur.

42 Ol ki Ş̱ānī gibi erbāb-ı ṭarīḳatdendür
Vācib olmuşdur añā midḥati dervīşleriñ

236

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün
Hezec +---/+---/+---/+---

1 Münevver ḳıldı āfāḳı yine nevrūz-ı sülṭānı
Bahāristāna tebdīl oldı eyyām-ı zemistānı

2 Bulub neşv ü nemā cānlandı erbāb-ı çemen gūyā
Ḫurūc idüb pusūdan çıḳdı Bercīs-i fırāvānı

[114a]

3 Çemende nīzeler ḳaldırdı ṣıgār baglayub ezhār
Ṣabā serheng-veş ārāste ḳılmaḳda meydānı

4 Gelüb ol rezme ḥāżır olmak-içün giydi nergisler
Bahādırlar gībi bāşına miġferler zer-efşānı

5 Ṣırā cünd-i şitāyı ʿasker-i ezhār-ı mülk-i bāġ
Dilāverlükler idüb çekdi sūsen tīg berātını

6 Yine ḥükm etdi bāga ḥamdulillah leşker-i ezhār
Murādınca şeh-i evvel baḥārıñ döndi devrānı

7 Olub evvel bahārıñ ʿasker-i cengāveri gālib
Ṭaġıldı leşker-i sermā bıraġub şehr-i bustānı

8 Açıldı devḥa-i bādām-ı zeyn oldı şekūfeyle
Ḫarīm-i bāga yir yir sāye ṣaldı bīd-i sulṭānı

9 Hevālar ḫūb olub keremiyetini gördi kirmānıñ
Edindi āşiyāne murġ-ı eşcār üzre aġṣānı

10 Pür itdi cāmını ẕerrīn ḳadeḥle bezm-i gülşende
ᶜAlā raġmi nuş itmek-çün laᶜl-i rummānī

11 Degüldür lālelerde ḳaṭre ḳaṭre jāleler gūyā
Bu bezm-i ḫāṣṣa dürlerdür ki ṣaçmış ebr-i bārānı

12 Çemen ser-sebz ü rūy-i bāg-ı ḫurremdir (bihamdillah)
Sezādur ehl-i dīller eylemek bu demde seyrānı

13 Bu demlerde revādır Ḥażret-i Āġā-yı ᶜālişān
Ḳudūmiyle müşerref eylemek ṣaḥn-ı gülistānı

14 Senüñ-çün sebz-i ḳālīler döşendi ṣaffe-i bāġa
Buyur iy begleriñ āġālarıñ mīr-i süḫan-dānı

15 Şehā sen gā mübīn ü kāmkārı itmege taᶜẓīm
Gülşende ṣaflar baġladı serv-i ḫırāmānı

16 Sen ol ser-çeşme-i inᶜām u ihsān-ı ᶜadāletsin
Sanā lāyıḳ durur dirlerse şāhā ḥaydar-ı Ṣānī

17 Nice taᶜrīf idem ehl-i dile inᶜām u iḥsānuñ
Nice taḳrīr ider bir mūr-ı eṭvār-ı Süleymānı

18 ᶜAdū-i yalmān tīg-ı ḫūn-feşānıñ görse rezm içre
Virirdi cānını ol ḫavf-ile yalmānı yalmānı

19 Ṣaf-ı aᶜdāya tīr-i cān-sitānıñ ḥışm-ile itseñ
Güẕer eyler olursa gerd-i mürden dāḫi ḳalḳānı

20 Dimāġından nice gün būy-i leẕẕāt-ı niᶜam gitmez
Simāṭ-ı bezmiñiñ her kim ola bir gice mihmānı

21 Sürḫ-ı pür-nūr ki görsem göñülde ḳalmaz ārāmım
Ḳarār eyler mi bülbül görse rūy-i verd-i ḫandānı

22 Yine lāl eyledim bülbüllerin bu gülşen-i dehriñ
Olalı midḥatiñ gülzārınıñ murġ-i ḥoş elḥānı

23 Getür dem-i ḥālden ḳala şeḥā medḥüñle elfāzım
Müzeyyen eyledim dürlerle güyā rūy-i kānī

24 Sen ol sulṭān-ı Üveys vaḳt sen güyā ki ᶜahdiñde
Bu ben medāḥiñ oldum ehl-i naẓmuñ şimdi Selmānı

25 Ben ol Ṣānī-i vaṣṣāfum ki emṯāl
Bu ḳarn içre ġazeller dimede lāl itdüm aḳrānı

26 Ẓahīr-i Fāriyābī-veş benüm şāhāne der naẓmum
Anuñçündür ki gitmez ḫāṭırumdan şiᶜr-i ḫāḳānī

[114b]

27 Ruḫıñ gördükde eşk-i çeşm-i ḫūn-pāşum aḳar her su
Belī evvel bahāra ḳarşu eyler cūy-ı tuġyānı

28 Benüm gibi niçe pā-māla şāhā dest-gīr olduñ
Piyāde rāh-revler içre itdüñ baña iḥsānı

29 Murādum şemᶜini yaḳduñ bu ᶜālem tekye-gāhunda
Şehā rūşen çerāġuñdur ḳo yansun ḥaşre dek anı

30 Ḫudāyı her dū ᶜālemden namāz içre niyāzum bu
İdüb fermān-ber u rām emrüñe bu nevᶜ-i insānı

31 Serīr-i mesned-i ᶜizzetde sen dāyim teṣaddur ḳıl
Hemīşe devlet olsun saña kürsi-i nerīmānı

32 Serīr-i ḳadrüñi bu ḳubbede şāhā firāz itsün
Nuḳūş-ile müzeyyen eyleyen bu ṭāḳ u eyvānı

33 Şehā günden güne ᶜömriñ mezīd olub saᶜādetle
Geceñ ḳadr ü berāt olsun günüñ nevrūz-ı sulṭānı

237

Şānī

Fāᶜilātün Feᶜilātün Feᶜilātün Feᶜilün
Remel -+--/++--/++--/++-

1 Ḳaddümi itdi dūtā bār-ı belā ġuṣṣa vü ġam
Oldur Allah'ı seversiñ baña çekdürme elem

2 Baḳmasun ġamzelerüñ ġamzene her bed-guyuñ
İtmesün bu dil-i maḥzūnuma yoḳ yire sitem

3 Ḥayret alur seni görsem ṭutulur hem nuṭḳum
Ḳudretüm yok ki saña ḥāl-i dil-i zārı diyem

4 Ḫaberüm āgehüm olmaduġun ol sözlerden
Her niye kim dir iseñ ideyin iy şāh-ı ḳasem

5 Luṭf u iḥsānuñı medḥ itmede dil ḳāṣır iken
Ḥāşalillah seni iy kān-ı kerem eyleyeẕem

6 İᶜtimād itme bilkim ḳuluna bedḫᵛāhlaruñ
Bī-günāhum beni gel ḫor u ḥaḳīr itme bu dem

7 Her ne cürmüm var-ise pādişehüm ᶜafv eyle
Demidir ḳıl dil-i maḥzūnumı şād u ḫurrem

8 Sen ol sulṭān-ı kerem sen ki añılsa nāmuñ
İşbu beyti oḳıyub şān-ı şerīfiñde direm

9 Şemᶜ-i cemᶜ-i şuᶜarā mīr-i kelām-ı meclis
Her dem pāk-i naẓar zübde-i nesil-i Ādem

10 Tīġ-ı naẓmuñla şehā sen o sipāhi sen kim
Eyledüñ niçe niçe mīr-i kelāmı ebkem

11 İltifātuñla yine luṭfuña maẓhar düşelim
Veçh-i maᶜḳūl ile eyle beni şāhā mülzem

12 Çeşm ü zülf ü dehenüñ merḥamet itmezse eger
İydiren fürḳat-ile ᶜazm-i reh-i şehr-i ᶜadem

13 Sensizin meyyite döndi tenüm iy ᶜİsī-dem
Eyle iḥyā anı vaṣluñla be-Ḥaḳḳ-ı Meryem

14 Ölürin dirilürin ḥażret-i Cercīs gibi
Ḳomazın ᶜışḳıñı heb bir yire gelse ᶜālem

15 Fikr-i zülfüñle keşākeşde der el-ān göñlüm
Gerden-i cānum ṭurmaz ṭoluşur ol perçem

16 Gele iy lebleri mol defᶜ-i melāl eyleyelüm
Bezme gelsün yine cām-ı ḫam-ile sāġar-ı Cem

[115a]

17 Dil ü cānı yine şerminde ḳıl iḥsānuñ-ile
Gel buyur pādişehim meclise ṭeşrīf-i ḳadem

18 Naẓarıñdan niçe gündür ki göñül devr olalı
Ḳademi bār-ı firāḳ ü elemiñ eyledi ḫam

19 Yeter andañ yeter ehl-i dile istiġnayı
Böyle ḳalmaz a benüm pādişehim bu ᶜālem

20 Ḫūblar geçmek içün ehl-i diliñ cürmünden
Ḫoş demiş bu sözi bir sāḫib-i aḫlāḳ-şiyem

21 Ḳul günāh itse nola ᶜafv-ı şehnişāh-ı ḳani
Ṭutalım iki elim ḳānda imiş ḳāni kerem

22 Ṯāniyā ᶜizz ü ḥużūrine var ol pādişehin
İᶜtiẕār eyle yüzüñ yerlere sür oldur ahım

23 ᶜÖmrüni devletini ḥażret-i ḥaḳ ide ziyād
ᶜİzzet ü rifᶜatine eyle duᶜālar meḥakim

238

Maḳāli

Mefāᶜilün Feᶜilātün Mefāᶜilün Feᶜilün
Müctes +-+-/++--/+-+-/++-

1 Seḥer ki oldı ᶜuṭārid müdebber-i aḥvāl
Yazıldı kilk-i ḳażāy-ile defter-i aᶜmāl

2 Virildi ḳāḍı-ı milk-i sipihre ḥükm-i cedīd
Umūr-i ᶜālem-i tedbīre bāşladı fi'l-ḥāl

3 Görindi ṣūret-i eşkāl-i ḥādiṯāt yine
Verā-yı perde-i şebden miṯāl-i ẓıll-i ḫayāl

4 Müsevvedāt-ı umūr-ı cihānı itdi beyāż
Debīr-i ṣunᶜı ḫudā-yı müheymin ü müteᶜāl

5 Rusūm-i naḳş-ı ḥavādiṯle ṣafḥa-i çarḫıñ
Ser-a-ser oldi zamān ü zemīni pür eşkāl

6 İrişdi cümle-i eşyāya feyż-i Rabbānī
Görindi ṣūret-i lüṭf-i müyesseri'l-āmāl

7 Niẓām-ı tānı bulub ḥall ü ᶜaḳd-i milk-i cihān
Ḫalel-peẕīr iken oldı miṯāl-i ᶜıḳd-i leāl

8 Zamān-ı ᶜıyş ü ṣafā geldi mevsim-i şādī
Demīdir eylese ḫalḳ-ı zamāne defᶜi melāl

9 Kim oldı taḫtıña şāh ᶜāleme ḥākim
Saᶜādetiyle gelüb bir edīb-i ferruḫ-fāl

10 Güzīn-i fırḳa-i erbāb-ı ḥall ü ᶜaḳd-i umūr
Behīn-i zümre-i aṣḥāb-ı ᶜilm ü faż̈l ü kemāl

11 Emīn-i dīn ü düvel Ḥażreti Ḥasan biñ kim
Kemāl-i faż̈l-ile oldur güzīde-i emṯāl

12 Anuñla buldı umūr-ı cihān niẓām-ı ḥüsn
Anuñla ḥall olınur heb meᶜāḳıd-i eşkāl

13 İdüb ḥimāyeti zīr-i cenāḥ-ı ᶜadlinde
Kebūter-ile gezer bāz-ı āhenīn çengāl

14 Döküldi meclis-i ᶜadlinde ābırū-yı ḳadeḥ
Şikeste oldı ḫum-ı mey miṯāl-i köhne-sifāl

15 Cihānı rişte-i pendiyle şöyle bend etdi
Ki ḳayd-ı zāyid olubdur selāsil ü aġlāl

16 Muḥālidir ki ola mekr ü ḥīleye ḳādir
Zamān-ı maᶜdeletinde zamāne-i muḥtāl

17 Açıldı vusᶜati bī-ḥad bulub biḥamdillah
Egerçi ḳaḥṭ-ile tenkīdi ḫāṭır-ı keyyāl

[115b]

18 Maḳāliyā şeref ü şānın artura Mevlā
Muᶜammer eyleye dāyim virüb saᶜādetler

239

Ḳaṣīde-i Maḳāli

Mefᶜūlü Fāᶜilātü Mefāᶜīlü Fāᶜilün
Mużāriᶜ --+/-+-+/+--+/-+-

1 Derdā ki gitdi gelmedi ol serv-i gülᶜizār
Yollarda ḳaldı lāle gibi çeşm-i intiẓār

2 Ruḫsār-ı zerdim eyledi ḫūnāb-ı dīde ġarḳ
Rāz-ı nihānım olmaġa yüz ṭutdı āşikār

3 Ey āb-ı rūy-ı memleket-i ḥüsn-i gül yetiş
Sensiz fenāya vardı ḫarāb oldı rūzigār

4 Dil-kişverini leşker-i gam gāret eyledi
Gel o velāyete yetiş ey terk-i gamze-kār

5 Ḥāżırladı gözüm iki laᶜlin ṭabaḳdadır
Ḳılmāġa ḫākipāyını taᶜẓīm içün niṡār

6 Sensiz muḥālidir beni bir kimse eylemek
İllā meger ki meclis-i maḫdūm-i kām-i kār

7 Maḥmūd-ı ḫāṣ ayān-ı firāset o kim anıñ
Farḳ-ı felekde ḫāk-i rehi tāc-ı iftiḫār

8 Bir dāne luṭfı ḫarmanına ḥāṣıl dökün
Bir ḳaṭre āb-ı cūduna biñ lücce-i biḥār

9 Ḥātem seḫā-yı ṭabᶜına nisbet eḫass-i nās
Zī ṭabᶜ-ı yem yemīn ü hey şān-ı kān yesār

10 Gördi seḫā-yı ṭabᶜ-ı cevāhir-feşānıñı
El arḳasını yirde ḳodı baḥr-ı bī-kenār

11 Devlet serā-yı dehre şeref ẕāt-ı pākidir
Yoḫsa bu ḫākidān-ı ḫarābe ne iᶜtibār

12 Aḥsend ṭabᶜı pākine bir demde beẕl ider
Aṣdāf-ı baḥrden niçe biñ dürr-i şāh-vār

13 Cevgān-ı ḳudretümde durur gerçi ṭūb-ı naẓm
Medḥüñde līk ᶜāciz olub itdim iḫtiṣār

14 Ey luṭf-ile yegāne-i āfāḳ-ı āl elem
Ḳaldım ayaḳda fāḳa vü faḳr eyle ḫᵛār u zār

15 Ḳaldır duᶜā-yı devletine el Makāliyā
Ümmidimiz budur ki ḳabūl ide kird-kār

16 Oldukça ḫalḳ gāh müsāfir gehi muḳīm
Olduḳça gāh piyāde gehi süvār

17 Eṭrāf-ı kāyinātı idüb kūşe kūşe seyr
Ser-menzil-i saᶜādet-i devletde ḳıl ḳarār

240

Ḳaside-i Maḳālī

Mefāᶜilün Feᶜilātün Mefāᶜilün Feᶜilün
Müctes +-+-/++--/+-+-/++-

1 Hümā-yı dil olalı ṣayd o çeşmi şahbāza
Hezār-ı şevḳ-ile cān murgı geldi pervāza

2 Yanında fāş ideli mācerā-yı dildārum
Giyürdi ḫilᶜat-ı ālı sirişk-i gammāza

3 Yaḳūb kül eyledi eczāmı ᶜandelīb-āsā
Bu köhne gülşen-i ᶜālemde bir gül-i tāze

4 Nevāmı diñleye ger büzürg ü ger kūçek
Niyāzum işidüb āhenk iderse şemᶜnāze

[116a]

5 Fiġān ü nāle iderken gıriv ile nāgāh
Hevādan irdi hemān semᶜime bir āvāze

6 Ki ey esīr-i ḳafes bülbül-i ḫazān dīde
Ḫazāndan ister-iseñ ger irişesin yaza

7 Bu dāsitānı oku bu cerīde-i şevḳī
Ḥikāyet eyle yüri vār o nükte-perdāza

8 Ḫudāyu ᶜarṣa-i fikret müdebbir-i dānā
Bülend-i ṭabᶜ-ı cihān ẕihni-i ser-efrāza

9 Bugün ki kān-ı saᶜādetde bir gühersin sen
Ne hācet ey dür-i yektā yanıñda enbāza

10 Ẕer üsküf-ile ḳapunda olalı ḫur derbān
Sipihre atdı külāhın irişdi iᶜzāza

11 Yanında ḫāṣ olanıñ āḫiri olur maḥmūd
Ḳuluñ olanlar irişür makām-ı āyāza

12 Kef-i suhañla ṣusub ki döndüm ey yem-i dil
Bu söz fāḳa ile āteş uġrayan sāza

13 Olalı sen gül-i gülzār-ı devlete vaṣṣaf
İrişdi naẓmı bedīᶜim kemāl-i iᶜcāza

14 Göreydi dirdi hümāyūn-i hümā-yı ṭabᶜımı ger
ᶜAceb hevāda uçar āferīn bu şehbāza

15 Ḳo lāf-ı daᶜviyi ey dil şenā zamānıdur
Duᶜālar eyle hezārān o gülşen-i rāza

16 Yel-i bahār ide tā münhezim şitā cündün
Şükūfe-zār-ı murādıñ haḳ irgüre yaza

241

Ḳaṣīde-i Maḳāli

Fāᶜilātün Mefāᶜilün Feᶜilün
Hafif -+--/+-+-/++-

1 Şeref-i ᶜīd-ile olub ḫandān
Raḳsa girdi zamāne dest-efşān

2 İrdi çünkim sepīde-dem meh ᶜīd
Ḳodı āyaḳ ḳarāda rūze hemān

3 Merḥabā ey ṣabāḥ-ı ferruḫ-ı ᶜīd
Elvedā ey şeb-i meh-i ramażān

4 Meḥ-i rūze götürdi-çün ayaġı
Sāḳiyā ṣun piyāle-i raḫşan

5 Muṭribā eyle naġme-i āhenk
ᶜĪş ü ᶜişret zamānıdur çü zamān

6 Ḳopdı yüz şevḳ-ile ṭabīᶜatdan
Yine bir naẓm-ı dil-peẕīr-i revān

7 Didim āyā ḳaṣīde-i ġarrā
Kimiñ adıyla baġlasun ᶜunvān

8 Tā ki irdi ḫiṭāb-ı hātif-i ġayb
Key felāketle zār u sergerdān

9 Ne tereddüd degilmi bu vāżıḥ
Ẕihni-i serfirāz u ᶜālīşān

[116b]

10 Oldur ol dāver-i süḫanver kim
Çeke taḥsīnde faḫr anā Ḥassān

11 Şīve-i naẓm-ile diyem lāyıḳ
Ḥażret-i ḫᵛāce-i cihān Selmān

12 Āsumān-ı saᶜādet üzre ider
Yıldızı saᶜd-ı ekberiyle ḳırān

13 Zühre sāẕende bezm-i ᶜişretin
Māh-ı deffāf o bezm-i çarḫ-ı zenān

14 Bāz-ı ᶜanḳā-şikār-ı ḳadrini ger
Bāl açub bir kez eylese ṭayerān

15 Nice sīmurg ider şikār ki añā
Kemterīn ṭaᶜma olımaz bu cihān

16 Açsa şāhīn-i fikrini şehper
Etse ṭāvūs-ı himmeti cevelān

17 Ḳala ḥayretde ṭāyir-i ḳudsī
Cān göziyle olub añā nigerān

18 Midḥatünde devāt-ı beste-dehan
Ḫāme vaṣfında bir şikeste-zebān

19 Bir kerem kāni der ki şerminden
Batdı göm gök dere görüb ᶜummān

20 Dāverā ser-verā süḫan-dānā
Sensin ol pāk-i ṭabᶜ u pāk-i iẕᶜān

21 Ḥāl-i zārı Maḳāli çākeriñiñ
Ḫātırā eylemez mi hiç ḫalecān

22 Ḫayliden bende-i fikendiñdir
Ne revā ḳala ḫāk-ile yeksān

23 Niçün eyyām-ı devletüñde ḳalam
Ben ḳuluñ böyle müflis u ᶜuryān

24 Baña düşen budur s̱enāda olam
Sen gerek eyle eyleme iḥsān

25 Virdügünce cihāna ᶜīd-i şeref
Ḫalḳ olduḳça ᶜīd-ile ḫandān

26 Her giceñ ḳadr ü gündüzüñ ola ᶜīd
Medḥüñ itsün hemīşe meddāḥān

242

Ḳaṣīde-i Cinānī Berā-yı Vālide Sulṭān

Feᶜilātün Feᶜilātün Feᶜilātün Feᶜilün

Remel ++--/++--/++--/++-

1 Yine enfās-ı nesīm oldı çemenden güẕerān
Ḫıżır olub virdi nebātāta Mesiḥa gibi cān

2 Ṣaḫn-ı gülzārı idüb külbe-i ᶜaṭṭāra şebīh
İrişüb faṣl-ı bahār oldı ṣabā müşk-efşān

3 Çemeniñ ravża-i āmālini ser-sebz itdi
Nefḥa-i bād-ile bārān-ı seḫā-yı nīsān

4 Bāġda serv-i sehī ᶜarż-ı ḫırām itse n'ola
Cū-yı dil-cū-ile kesb itdi yine tāze revān

5 Nergisuñ açdı gözün mīl-ile üstād-ı ṣabā
Ola tā āyine-i ṣunᶜ-ı Ḫudāya nigerān

6 Ser-girān oldugı bu jāle degüldür görinen
Gonçe eṭfālinüñ agzında bitübdür dendān

7 Seyr-i bāg itmek-içün dīde olub şekl-i ḥabāb
Cüylar ᶜazm-i kenār itmege oldı cüyān

[117a]

8 Bezmüne şāh-ı gülüñ micmerelerdir lāle
Dūddur ṣanma derūnında olān dāg-ı nihān

9 Hüdhüd-i mülk-i sebā gibi olub münhi-i rāz
Yolunub bülbül ider şevḳ-ile feryād u figān

10 Teng iken ḫār-ı cefā-yile açıldı güller
Gonceler medh ü şenā eylemege açdı dehān

11 Şöyle beñzer ki gülüñ gūşuna oldı vāṣıl
Ḫaber-i muḳaddem-ı ferruḫ pey-i bānū-yi cihān

12 Gül-i gülzār-ı mürüvvet yem-i iḥsān u kerem
Ṣadef-i ᶜizzete gevher güher-i ᶜizzete kān

13 Mehd-i ᶜulyā-yı şeref ᶜişmet-i dīn ü dünya
Gayret-i Meryem-i ᶜĪsī-dem ü Belḳīs-i zaman

14 Pertev-i mihr-i ᶜatā evc-i saᶜādet şemsi
Maẓhar-ı mekremet ü cāh ü celāl ü ᶜunvān

15 İremez ᶜiffet-ile[359] dāmenine dest-i ᶜadū
Açamaz ᶜişmetinüñ perdesini bād-ı vezān

16 Rūḥ-perver leb-i dil-mürdeye mānend-i Mesīḥ
Rāḥat-efzā sözi derd ehline çün rūḥ-ı revān

17 Merdüm-i dīdeye ḫāk-i ḳādemi küḥl-i cilā
Gerd-i rāh-i ḥaremi sürme-i çeşm-i aᶜyān

18 Nāmı ḫurşīd āña bir cāriyedür mihr-i münīr
Her seḥer ḫidmet ider şevḳ-ile cārūb-ı keşān

19 Ser-i kūyuna n'olā cennet-i Firdevs disem
Bāg-ı cennet gibi derbānı olupdur rıḍvān

20 Görmedi gün yüzini çeşm-i cihān bīn-i felek
Sāye-güster olalı perde serā-yı imkān

21 Çemen-i bāgı seḫā bulmaz-idi neşv ü nemā
Yağmasa ᶜāleme ebr-i kereminden bārān

22 Cānib-i gülşene ᶜazm eylese pāk etmek-içün
Reh-güẕārında olur bād-ı ṣabā peyk-i divān

23 Serverā dergeh-i luṭfuñda icāzet var-ise
Bir nefes derd-i dilüm eyleyeyin şerḥ u beyan

[359] CD: iffetinüñ

24 ᶜArża-i derd-i serüm bāᶜiş-i taṣdīᶜ oluyor
Bulmadum söylemeden ġayrıya ammā dermān

25 Benem ol nükte-güẕārende-i erbāb-ı süḫan
Ṭalib-i ᶜilm ü hüner rāġıb-ı faẕl ü ᶜirfān

26 İctihād üzre olub nāzım-ı eşaᶜār olsam
Güş iden anı ḳıyās oldur ider istiḥsān

27 Bu ḳadar faẕl u kemālāt-ile ünsüm var-iken
Vaḥşet-i faḳr u fena ᶜırżuma virdi noḳṣān

28 Rūzgāruñ elemi başıma tozlar ḳoparub
Muġber itdi dil-i maḥzūnumı ḳaldum ḥayrān

29 Elem-i fāḳa giriftār-ı düyūn itmişdür
Oldi dil Yūsufınuñ başına dünya zindān

30 Tenümi āteş-i faḳr-ile felek ṭurfa bu kim
Ġarḳa-i āb-ı sirişk iken ider āteşdān

31 Beste-i bend-i belā pāy-ı kümeyt-i ṭabᶜum
İdemez ᶜarṣa-i meydān-ı süḫanda cevelān

[117b]

32 Ġılżet-i dehr-ile dem-beste olub ḳaldı devāt
Işırur ḥayret-ile ḫāmemi mānend-i benān

33 Seng-i eṭfāl-i ḥavādiṯ beni mecnūn itdi
Demidür olsa ḳapuñda cāy-geh-i emn u emān

34 Gerçi teᵓlīf-i kitāb itmege ḳudret yog-idi
Şevḳ-baḫş oldi baña naẓm-ı belāġat-gūyān

35 Heves-i ḫāṭır-ile bir yıl iki ay oldı
Naẓma ṣarf itdi ḳāder ᶜömrümi rūzān ü şebān

36 Ṭūṭi-i ṭabᶜ-ı latīfüm şeker-efşān[360] oldı
Reh-i ḫidmette ney-i ḫāme olub beste-meyān[361]

37 Ṣafḥa-i dehre yazub niçe perīşān kelimāt
Bir kitāb itdi[362] anı ḥāsılı ḥasbe'l-imkān (nf. itdüm

38 Meşreb-i ᶜaẕbumı erbāb-ı dile arż itdim
Meded-i ᶜavn-i Ḫudā oldı baña feyż-resān

39 Gül-i ter gibi anı vālide sülṭāna ṣunub
Dilerem ola ber-āverde nihāl-i iḥsān

40 Vaᶜde-i lüṭf-ile bir dem beni dil-şād eyle
Ki benem naẓm-ı medīḥüñle miṯāl-i Selmān

41 Ḳapuña ᶜarż-ı niyāz itdigüme incinme
Hic teng-i şekere mürçe eyler mi ziyān

42 Gül-i maḳṣūdumı aç pertev-i iḥsānun-ile
Lāle gibi ḳoma dem-beste-i daġ-ı ḥırmān

43 Ḳuvvet-i ṭabᶜına taḥsīn Cinānī demidir
Pür olursa güher-i naẓmı duᶜā-ile dehān

44 Nitekim bāġa virub ḫilᶜat-i ser-sebzi bahār
Müflis ü ᶜūr ide eşcārı ṣoyub bād-ı ḫazān

45 Bāġ-ı ᶜömrüñ ide Ḫaḳ bād-ı ḥavādiṯden emīn

[360] CD: şekeristan
[361] CD: bestedehān
[362] CD: itdüm

Olasın serv-i sehī gibi çemenlerde çemān

46 Ḫam idub ḳāmetini ᶜaṣr elemi tāk-i ṣıfat
Ḫaṣmıñuñ baġrını pür-ḫūn ide āsib-i zamān

243

Ḳaṣīde-i Maḳāli

Mefāᶜilün Feᶜilātün Mefāᶜilün Feᶜilün
Müctes +-+-/++--/+-+-/++-

1 Çün oldı sāh-ı seḥer mesned-i sipihr-i nişīn
Çeküb şarāb-ı şafaḳdan piyāle-i ẕerrīn

2 El urdı sāzına zühre meh oldı dāyire-dār
Hevā-yı sünbüleden eyledi nevā-yı güzīn

3 Bezendi zīver-i zerle bu heft kāḫ-ı kebud
Döşendi saṭḥ-ı zemīne maḳaᶜid-i zerrīn

4 Açıldı manẓara-i ṭāḳ ne ṭıbāḳ-ı sipihr
Derīçe-i şeb-i ẓulmet ḳapandı yaᶜni hemīn

5 Mizāc-ı ᶜālemi bozmuşdı ᶜillet-i sevdā
Ṭabīb-i ḥāẕıḳ-ı ṣubḥ itdi defᶜ-i ṣad taḥsīn

6 Bir āfitāb-ı saᶜādetle dehr-i rūşendir
Ne bāk olmaya mihriñ eyā sipihr-i berīn

7 Ne āfitāb-ı cihān maṭlaᶜ-i ferīdi'd-dehr
Nice cihān-ı hüner āfitāb-ı maṭlaᶜ-ı dīn

8 Yegāne ḥażret-i pāşā-yı ẕü'l-kerem ḫusrev
Metābiᶜ emr-i hümāyūnuna zamān ü zemīn

[118a]

9 Felek cenāb ü melek-ḫaṣlet ü melik-saṭvet
Gedā tevāżuᶜ-ı dervīş-i dost pāk āyīn

10 Zemīn medār u zamān seyr u āsumān miḳdār
Cihān-ı şekve emīri muᶜizz ü devlet ü dīn

11 İşigi ṭāşı durur secde-gāhı ehl-i kabūl
Ayāġı ṭopraġıdur nūr-i çeşm-i ᶜālem-bīn

12 Kimisne devr-i zamānında aġlamaz ġamdan
Meger ki nāy ide derd-i derūndan āh u enīn

13 Tevāngerā melikā serverā Ḫudāvendā
Serā sipihr-i cenābā muhabbet ehl-i yakīn

14 Yüzinde gerd-i rehüñden eṣer daḫı gitmez
Meh-i felek şu ḳadar sürdi dergehiñde cebīn

15 Oḳuñ helāk-i ᶜadūña tamāmı ṭoġruldı
Beşini ḳıṭᶜa-i yesārıñda tīgiñ etdi yemīn

16 Ḫadeng-i murg görinür gözine bir mīşe
Zamān-ı maᶜdeletiñ baḳsa mīşe kürk-i nemrin

17 Ḳılıcıñ açdı idüb şerḥ-i vāżıḥ u rūşen
Kitāb-ı ḳalb-i ᶜadūñi çü gördi metn-i metīn

18 Ne ṭurfe-i bāġ olur bāġ-ı luṭf u iḥsānuñ
Ki bī-tekellüf olur anda her gelen gülçīn

19 Maḳāli böyle mi medḥuñ edā iderdi senüñ
Ger olmasa ġam-ı devrān-ile melūl ü ḥazīn

20 Kelām-ı maḥmedet encāmına ḳulaḳ ṭut kim
Ki baḥr-ı naẓmda her biri oldı dürr-i şemīn

21 Ḫayāli görse ḫayālāt-ı naẓmı rengīnim
Diyeydi her biri reşk-i nigār-ı ḫāne-i çīn

22 Ne vaṣf-ı ḥāle niḥāyet ne medḥuñe gāyet
Duᶜāya başlayalım işiden disün āmīn

23 Niteki mihr-i burūc-ı sipihre ide ᶜurūc
Niteki māh ola geh naḥs ü kāh saᶜda ḳarīn

24 Hemīşe pāye-i ālīde pāyidār oluben
Ḫudā vücūd-i şerīfiñ belādan ide emīn

244

Ḳaṣīde-i Maḳāli Berā-yı İbrāhīm Pāşā

Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün
Hezec +---/+---/+---/+---

1 Yine münşī-i ṭabᶜ alub ele kilk-i dür-feşānı
Şenā ser ṣafḥasına böyle taḥrir itdi ᶜunvānı

2 Bu yüzden baġladı pīr māyesin meşşāṭe-i fikret
ᶜArūs-i medḥ ola tā reşk-i ḥüsn-i māh-i kenᶜānı

3 Ḫoşā dībāce-i manẓūme hīcāde-i zīver kim
Neler çekdi idince kān-ı ṭabᶜıñ perveriş ānı

4 Süḫan menşūruna tugrā-yı ᶜālīşānı ben çekdim
Bañādır Rūmda şimdi müsellem ṭarz-ı ḥaḳānı

5 Ḳalem kim ᶜanberīn minḳār-ı ṭūṭī-i belāgatdur
Şenā vü medḥ-i erbāb-ı keremdür şekkeristānı

6 Hezār aḥsend geleñ siḥr perdāzım ne naḳş itse
Yanunda ḳāleb-i bī-cān görinür ṣūret-i mānī

7 Ḫusūsa kim olā medḥ u şenā-yı ḥażret-i pāşā
ᶜUtārid zer ḳalemle levḥ-i māha yazsa erzānī

8 Disen āyā ne serverdür ne kān-ı luṭfa gevherdir
Ne māh-ı mihr-i efserdir ki ᶜālem zīr-i fermānı

[118b]

9 Vezīr-i müşterī tedbīr-i āṣaf rāy-i mülk-ārā
Her engüştünde lāyıḳ olsa bir mühr-i Süleymānı

10 Ḫalīlullah-ı şānī yaᶜni İbrāhīm-i Pāşā kim
Serā-yı ḳadrinüñ ḫurşīd ü meh her gīce mihmānı

11 O var-iken vezīr-i aᶜẓam olmaḳ ġayriler ferżā
Sehā itmek gibīdür ḫiẕmet-i mihr-i dıraḫşānı

12 Nice pāşā şehinşāh-ı Süleymān ferr u cem ḥaşmet
Elinde ḫātem-i ᶜizzet başında tāc-ı sulṭānı

13 Egerçi bir vezīridir bugün Keyḫusrev-i Rūmuñ
Velī çoḳ pādişehden yoḳdur ānuñ şevket ü şānı

14 Ḫarīm-i bārigāhındadur ᶜarş-ı iştibāhında
Ḳamer zerrīn kemer çāker güneş zer-çūb-ı der-bānī

15 Ḫıyām-ı aṭlas-ı gülrīzidür devr-i felek ānın
Feżā-yı şevketinde köhne bir çetr-i şuturbānı

16 Meşām-ı cān muᶜaṭṭar bād-ı ḫulḳ-i müşk-i būy-ile
Müşerref gül yüziyle ᶜālemiñ ṣaḥn-ı gülistānı

17 Sezāvār-ı s̲enā şāyeste-i iḳbāl-i devlettir
Cihān meddāḥıdur bir bend-i gül ancaḳ s̲enā-ḫ͟ʷānı

18 Tehimten gibi yüz biñ er divān öñce revān olsa
Rikabında yürür dehrüñ niçe sām ü nerīmānı

19 Egerçi cilve ṭāvūsuñdur ammā ögredür şimdi
Anın raḥş-ı muraṣṣaᶜ zīver-i ṭāvūsa cevlānı

20 Der-i devlet penāhı mültecā-yı ehl-i ᶜizzettir
Sürer mihr āña ruḥsārın ḳor ānda mah-ı pīşānı

21 Selāmun almaġa baḫt u saᶜādet iki çāvūşı
ᶜUṭārid zer ḳalemle kātib-i maḳbūl-i dīvānı

22 Sebebsiz devr-i ᶜadlinde ṭolaşmaz kimseye kimse
Meger cān gerdenine dilberin zülf-i perīşānı

23 Daḫī yoḳ lafẓın almamışdurur ḳaṭᶜā dehenine
Meger eşᶜār oḳurken vaṣf-ı pāk-i laᶜl-i cānānı

24 Elā ey dāver-i devrān-ı ᶜādil ḳadr-i deryā-dil
Ayāġıñ ṭopraġıdur āb-ı rūy-i milk-i ᶜO͟smānī

25 N’olā naẓmum gibi çāk-ı girībān eylesem ġamdan
Ḫulāṣa çāre yoḳ dest-i keşākeşden çü dāmanı

26 Şikāyet güne ḥālā derd-i dilden bir ḥikāyet var
Ne deñlü zaḥmet ise diñle luṭf it ey kerem kānī

27 Baña bir vaḳf o kim emr-i şerᶜīyle virilmişdir
Şerīᶜat emrine ḳāyil degil içinde sükkānı

28 ᶜAceb mi vakf-ı mülke dönse her iş ᶜaksine döndi

Demek lāzım degül çünkim bilirsün rāz-ı pinhānı

[119a]

245

Ḳaṣīde-i Maḳāli Berāy-ı Şemsī Pāşā

Feᶜūlün Feᶜūlün Feᶜūlün Feᶜūl

Mütekārib +--/+--/+--/+-

1 Meger bir seḥer şāh-ı ḫāver zemīn
Ṭulūᶜ itdi burc-i şerefde hemīn

2 Çeküb tīġ-ı zerkār-ı elmās-ı gün
İdüb ḳaṣd-ı pürḫāş ü bünyād-ı kīn

3 Bıraḳdı ṣadāsın sipehdār-ı şeb
Çü dikdi livā-yı şah-ı çarḫ berīn

4 Bu āşub-ı cengi görüb ol seḥer
Tururken taḥayyürde zār u ḥazīn

5 Hemān oldi bir mürd-i ḥurd āşikār
Didī ey civān-merd-i dāniş-güzīn

6 Neden şöyle bu ḥayret almış seni
Didim buna ṭāliᶜ der ey dūribīn

7 Didī ṭāliᶜ-i şems-i pāşādır ol
Kim olmuş saᶜādetle nuṣret ḳarīn

8 Ne pāşā şehinşāh-ı gerdūn cenāb
Ḳamer āna bir çāker u kemterīn

9 Ferīdūn tebār-ı İsfendiyār
Hümāyūn laḳab Aḥmed-i pāk-ı dīn

10 Buna ṭāḳ-ı zerkār-ı fīrūze reng
Añā heft ü ne pāye bir şeh-nişīn

11 Cihān pertev-i şemse muḥtāc heb
Ne mümkün kesāfetle ṭurmaḳ hemīn

12 Bugūn ᶜarṣada bir dilāverdir ol
Keşīde kemān u küşāde kemīn

13 Ḳaçan ᶜazm-ı rezm itse rūz-ı neberd
Siper gibi idüb yūzin çīn-i çīn

14 ᶜAdū-yı zere pūş u miġfer külāh
Eger cüs̱sede küh ola āhenīn

15 Anuñ ger ziniñ ḍarbına doymayub
Mekānı olur esfeli's-sāfilīn

16 Ḫuṣūṣā seḫāvetle bir baḥrdır
Dökünmez niṣ̱ār itse dürr-i ṣ̱emīn

17 Hezāran hezār olsa murġān-ı dehr
Kerem ḫarmanından gelüb dāne çīn

18 Maḳāli çü yoḳ medḥine hadd ü ᶜadd
El aç devletine duᶜaya hemīn

19 Bezendikce güllerle bu ne gülistān
Bahāriyle olduḳca cürm-i zemīn

20 Küşāde olub dāyima gül gibi
Ola devlet ü baḫt-ile hem-nişīn

24

Ḳaṣīde-i Maḳāli

Fāᶜilātün Mefāᶜilün Feᶜilün

Hafif -+--/+-+-/++-

1 Merḥabā ey felek cenāb-ı süḫan
Ḥabbeẕā şāh-ı kāmiyāb-ı süḫan

[119b]

2 Devletiyle bugün ṭapuñdur bes
Ḫusrev u māliki'r-rikāb-ı süḫan

3 Şāh-ı ablaḳ süvār-ı ᶜarṣa-i çarḫ
Olamaz sāna her k'āb-ı süḫan

4 Baḥr-ı naẓm içre ṭabᶜ-ı pākiñdir
Ṣadef-i lūlū-yi ḫoşāb-ı süḫan

5 Gösterür yüz ᶜarāyis-i ebkār
Keşf itseñ ḳaçan nikab-ı süḫan

6 Gelüb öñüñde diz çöküb şuᶜarā
İtseler nola iktisāb-ı süḫan

7 Saña itmişdir iḫtişāṣ-ı hüner
Saña olmuşdur intisāb-ı süḫan

8 Kimde vardır bu devr-i hādiṣde
Sende olan bu farḳ tāb-ı süḫan

9 Görse ol ḳıṭᶜa-yı ger ibn-i yemīn
Deheninden aḳa luᶜāb-ı süḫan

10 Āb-ı rūy-i süḫan-verān-ı cihān
Sensin ey kān-ı laᶜl-i nāb-ı süḫan

11 Sensün ol nev-ᶜimāret-i ᶜālī
Benüm ol ẖāne-i ẖarāb-ı süẖan

12 Şol şikeste gülāb-ı dānem-i ben
Reşeḥāt eylemiş gülāb-ı süẖān

13 Çün suᵓāl eyledüñ firāġımdan
Diñle imdi nedir cevāb-ı süẖan

14 Ḥāşalillah ferāġatimden ola
Oḳuyub yazmiyem kitāb-ı süẖan

15 Ebr-i ġam var nice ṭulūᶜ itsün
Maşrıḳ-ı dilden āfitāb-ı süẖan

16 Menim ol ẖaste ger şemme-i naẓm
Benim ol teşne-i cülāb-ı süẖan

17 Çemen-i cān egerçi sebz olamaz
Feyeżān itmese sehāb-ı süẖan

18 Jāle-rīz olmayınca ebr-i kerem
Cereyān ide mi hic āb-ı süẖan

19 Bu duᶜāmı ḳuluñ Maḳālīniñ
Ey emīr-i ẓafer miᵓāb-ı süẖan

20 Çetr-i ḳadrüñ olā felek-fersā
Olduġunca fuzūn ṭınāb-ı süẖan

21 Kevkeb-i devletiñ ola s̱āḳıb
Şuᶜle virdikçe māhitāb-ı süẖan

247

Ḳaṣīde-i Maḳāli

Mefᶜūlü Fāᶜilātü Mefāᶜīlü Fāᶜilün

Mużāriᶜ --+/-+-+/+--+/-+-

1 Bir şeb bu āfitāb-ı zer-endūde-i semā
Bī-şemᶜ-i āfitāb ki olmuş-idi bī-żiyā

2 Bī-āc bir sarāya dönüb ābanūsiden
Yir yir nücūm-i zīnet-i gülmīḥ idi aña

3 Ḫalvet serā-yı ḫāṣına girdi şeh-i nücūm
Āṣıldı ḳaṣr-ı dehre serāperde-i semā

4 Yāḥūd yaraşdugunu bilüb nev-ᶜarūs-ı şeb
Altun beneklü giydi bir aṭlas siyeh ḳaba

[120a]

5 Kāfūr üzere yazdı yaḫūd misk-nāb-ile
Ve'l-leyli sūresini nevīsende-i ḳaża

6 Ṣaḥn-ı semāda meşᶜale-i mah ol gice
Yandı egerçi olmadı ol deñlü rūşenā

7 Çarḫıñ ẓalāmı şebde görüb inḳılābını
Encüm o gice yummadı göz ṣubḥ olunca tā

8 Hindū-yi şeb ṣafā-yı seḥerden urunca dem
Nāgāh açıldı pencere-i ṭāḳa ne semā

9 Ṭāḳ-ı felekden ötdi ḫurūs-i seḥer gehī
Çalındı kūs-i Ḫusrev-i Gāzī virub ṣadā

10 ᶜĀlem münevver oldı ṭoġub yaᶜni āfitāb
Uyandı baḫt-ı nigūn-i şeb-i belā

11 Gālib żamīr-i pāk-i aġādır deġil güneş
Ṣaldı cihāna ṣaᶜṣaᶜa-i luṭf-ile żiyā

12 Devlet anıñ ki cān ü göñülden bu ᶜaṣrda
İtdi cenāb-ı devlet-i āġāya ilticā

13 Kimdir diseñ bu ḳarnda ol müşterī-ḳırān
Mihr-i bülend ḳadar ü meh-i ercümend-i Rā

14 Mīr-i ṣıṭabl- ᶜāmire Ferhad Āġā o kim
Ḳadrī ṭavīlesinde felek heft-i bād-pā

15 Her bābdan saᶜādet ü devlet virübdür el
Ḳābūcı başlıġı delalet ider aña

16 Kim böyle iki manṣıb ile oldı ser-firāz
Erkān-ı devlet içre seniñ gībi ser-verā

17 Ḥaḳḳā budur ki lāyıḳ-ı devlet degil misün
Oldı ḳapuñ çün ehl-i dile meᵓmen-i rıża

18 Her bamdad-ı şah-ı muraṣṣaᶜ külāh-ı mihr
Yüz sürmeyince derġehiñe geçmese nolā

19 Ḳadrüñ sarāy-ı içre felek heft şeh-nişīn
Ḫurşīd-i āsumān saña zer-beft müttekā

20 Ol devlet āfitābını ṣaḳla zevāliden
Ya Rabb bi-haḳḳı sūre-i ve’l-leyli ve’ḍ-ḍuḥa

21 Serçeşme-i ekābir u serdefter-i kerem
Sermāye-i mürüvvet ü dībā fer u mesā

22 Geldi Maḳāli ḳapuña dürler niṣār idub
Bir ḳaṭre baḥr-ı devlet-ile ola āşinā

23 Ṭabᶜ-ı şerīfi mesᵓele-āmūz-i ᶜaḳl-ı gül
Ẕihn-i laṭīfi rişte-i naẓma girih-güşā

24 Her bamdād-ı şāh muraṣṣaᶜ külah-ı mihr
Yüz sürmeyince dergehine geçmese nolā

25 Ḳadrüñ sarāy-ı içre felek-i heft şeh-nişīn
Ḫurşid-i āsuman saña zer-beft müttekā

248

Ḳaṣīde-i ᶜArşī Berā-yı Meḥemmed Pāşā

Fāᶜilātün Feᶜilātün Feᶜilātün Faᶜlün

Remel ++--/++--/++--/++-

1 Bir seḥer ᶜarẓ-ı cemāl eyledi şāh-ı ḫāver
Ṭoldı envārı ṣafāyile cihān ser-tā-ser

2 Şevḳden oldı hüveydā ṣuver-i mevcūdāt
ᶜArż idüb çehre-i mihr āyine-i İskender

[120b]

3 Oldı merfuᶜ-ı ẓalām şeb-i deycūr tamām
Ḳalmadı ẕerre ḳadar ṣūret-i ᶜālemde keder

4 Cilvegar şāhidi maᶜnā yine her ṣūretden
Ḳıl naẓar ᶜayn-ı baṣīret-ile gel ey ehl-i naẓar

5 Her gedā behcet-ile başına sultān olmuş
Herkesiñ ḫānesi şādī ile Ḳaṣr-ı ḳayser

6 Her kişi şevḳ-ile seyr etmede ḫurşīd-miṣāl

Her göñül ehl-i ṣafā ki hengām-ı seḥer

7 ᶜĀlemi cümle meserretde temāşā idicek
Ḥayrete vardı göñül didi ki Allah ekber

8 Kim ola bāᶜiş̲-i tedbīr-i niẓām-ı ᶜālem
Kim ola vāṣıṭa-i salvati envāᶜı beşer

9 Dil bu ḥāletler-ile ᶜālem-i fikretde iken
Kūşeme hātif-i ġaybīden irişdi bu ḫaber

10 Faḫr-ı ṣadr-ı vüzerā yaᶜni Meḥemmed Pāşā
Şāh-ı kerrār-ı kirām āṣaf-ı ṣıddīḳ-ı seyr

11 Ḥilm-ile zümre-i aḳrānıdan olduñ mümtāz
Enbiyādan nitekim ḫilᶜati ile peyġamber

12 Gülşen-i rifᶜatiñe dāyire-i mīnū ḥavż
Meh ü ḫurşīd o ḥavuż içre iki nīlüfer

13 Dir-imiş ṭavḳ-ı girībānına beñzer hāle
Bilmeyüb dāyiresin yüksek uçar ḫayli ḳamer

14 Gördi ᶜaks-i ruḫıñı havżda saḳfıñdan mihr
Duymayub tābiş-i dīdārıña dir dir ditrer

15 Ḫākipāyıñda hüveydā ṣıfat-ı zer nitekim
Senglāḫ-ı reh-i kāḫında ṣafā-yı cevher

16 Her seḥer kendin atar rūzeniñe mihr-i münīr
Olmayız ḳaṣr-ı ser-efrāzıña cām-ı manẓar

17 Ḳıldı temkīn-ger ü kūh-i girā**n** şānuñdan

Eyledi āb-ı revān ṣafveti ẕātıñdan ḥibr

18 Çoḳgil öksüzlerini niçe ocāġ erlerini
Ṣemᶜ-i luṭfuñ evirūb ḳıldı çerāġı enver

19 Heb ḳılıc erleri ṣubaşı olub ᶜahdinde
Rūm-i ġāzilerinin begligi var ser-tā-ser

20 Saña bu ḳadr-ile ey dāver-i dār aᶜẓamet
Olsa lāyıḳ niçe Behrām ü Ferīdūn çāker

21 İᶜtimādı sañadur pādişehüñ rūz-i ġazā
Ḳılıcına ṭanıyor ᶜarṣada zīrā her er

22 Destüñe ḥīn ü nemā ḫançer-i sīmīn şiḥāb
Dem-i heycāda güneş bāşıña zerrīn miġfer

23 Tevsen üzre seni cevşenle gören rezm içre
Diye Allah'ı demir ṭāġı çekermiş ṣarṣar

24 Eyleseñ ḥamle düşer zelzeleler hāmūna
Naᶜra ursan pür olur cevhera ṣāᶜiḳalar

25 Tīġı ḥūnīniñ eger sāye ṣala kühsāra
Eriyub ḫavf-ile ḫūn-āb-ı revān ola ḥacer

26 Kirişe rūzı şebīḫūn ide cünd-i ḳahruñ
Ta dem-i ḥaşr niyāmında ḳıla tīġ-i seḥer

[121a]

27 Ḫancerüñ ānuñiçün ḳalb-i ᶜadūdan çıḳmaz
Kim olur firḳat-i derya-ile māhī mużṭar

28 Pīl-i gerdün gül döküb semendiñdir kim
Māh-ı nev kalmış ānuñ żarbet-i naᶜlinden eṯer

29 Māh-ı nev ṣanma ki naᶜl-ı kühen-i raḫşuñdan
Sürᶜatinden götürüb ᶜarṣa ki çarḫa atar

30 Kūh-ı āhen gibi heyᵓetde felek sürᶜatde
Olmaya ᶜarṣada raḫşuñ gibi ejder peyker

31 Eşheb-i çā begli rām gören ṣaña didi
Ẕāṭıña devr-i Süleymanda ṣabā fermān-ber

32 Gerden-i şīr-i sipihri sanā rām ola diyu
Sīm-i ḳullābı ṭaḳar māh-ı nev-i gerdun-i fer

33 Ḳan yudar ḥasret-i laᶜliñle ᶜaḳīḳ-i Yemenī
Ṣu olur Rūm'da dendānıñ añub lūlüᵓ-ter

34 Ḳalmadı devr-i ṣalāhıñda şarāba ḥürmet
Başladı reng-peẕir olmaġa māhdan sāġar

35 Saña bāri ideli devlet-i bīdār-ı ᶜaṭā
Reşkden ᶜāriż olur dīde-i aᶜdāna seḥer

36 ᶜAvn ḥaḳḳıyla ḥuṣūsa ki bu evlad-ı şerīf
Oldılar fer-ile çarḫa ᶜaẓamette ülker

37 Bāġ-ı ᶜizzetde ser-efrāzı görüb her birini
Ṭurdiler ḫiẕmete şimşād u ṣanevber ᶜar ᶜar

38 Ruḫlarından eṣer-i nūr-i saᶜādet bāhir
Rifᶜat ü ḳadr-ile eflāka olurlar hüner

39 Ger cemādāta ṣala sāye nihāl-i keremiñ
Cān vire ᶜaẓm-i remīm ide ḫākī ᶜanber

40 ᶜAnberīn dāmen olur peyk-i nesīm-i gülşen
Cānibi ḫāke rehiñden eger eylerse güẕer

41 Ḥoş geçer sāye-i çetr-i keremiñde füżala
Mihr-i cūduñla bulur perveriş ehl-i hüner

42 ᶜĀlimā fırḳasını fāḳa helāk eyler-idi
Himmetiñ olmasa lüṭfuñla eger cān-perver

43 Erġuvān raḥmi ḳılmadı zaᶜferān-ı miḥnet
Derd-ile oldı ṣanavber gibi ṣad pāre ciger

44 Demidir kim ide teᵓs̱īr-i süheyl-i keremin
Çehre-i zerd diger günümi laᶜli aḥmer

45 Hāk-i ġamda ḳoma ᶜArşī ḳuluñı tīre derūn
Rūşen it göñlümi ey māh-i hümāyūn aḫter

46 Sāḳ-ı arş üzre nişīmen ide bāz-ı suḫanım
Bāzu-yı ḥüsn-i ḳabūlünden açarsa şehper

47 Ne ḳadar diḳḳat olunsa götürür cevher-i dür
Eyle silki güher-i naẓmımı imḥān naẓar

48 Ġayriler şiᶜri benüm naẓmuma mānend olmaz
Ola mı mühre-i bī-tāb şebīh-i gevher

49 Hüner-i felek dāir olub ḳuṭb murādıñ üzre
Burc-ı maḳṣūduñ ola neyyir-i iḳbāle maḳar

50 Ṭayy-ı ṭūmār-ı kelām ile dilā ḳaydı gider
Raḳam-ı Midḥat-ı Pāşāyı götür fer defter

51 Ṭāki pür şevḳ ide āfāḳı furūġ-i encüm

Tā ki ᶜālem ola envār-ı ṣafāya maẓhar

[121b]

52 Tā ki ᶜadliñle cihān ḥalḳı olub āsūde
Tā ki luṭfuñ ola her bī-kese yār u yāver

53 Ḥālet-i ḫᵛāb u dem-i ᶜīş vire maṭlabda
Taḫt-ı bīdār u ṣafā hemdem ü himmet rehber

54 Tā ẓuhūrāt-ı mevālīd-i şülüş-i dehre
Ne felek ola peder çār-ı ᶜanāṣır māder

55 Ṣadef-i ᶜizz ü şerefde ola devletlerle
Naẓar-ı şāh-ile perverde ol evc dāne güher

249

Ḳaṣīde-i Behiştī

Mefᶜūlü Mefāᶜīlü Mefāᶜīlü Feᶜūlün
Hezec --+/+--+/+--+/+--

1 Sübhāneke yā men ceᶜale'n-nevme sübātā
Bīdār kon eẕ-ḫᵛāb-ı ᶜadem[363] dide-i mā-rā

2 Eṭrāf-ı dili perde-i ġaflet bürümüşdür
Ḳıl kuḥl-ı baṣīretle ilāhi ānı bīnā

3 Cān gözlerine kuhl-ı şühūdiyle cilā vir
Tā kim göre dīdāruñı her şeyde hüveydā

4 Ger seyr-i[364]sülūk ilte bizi mertaᶜ-ı luṭfa
ᶜĀlemde daḫī istemezüz özüñe temāşā

5 Yaşlu gözile oldı olan rūyuña nāẓır[365]

[363] BD: hevā
[364] BD: seyr ü

Ehl-i naẓaruñ ḥāṣılı ancaḳ ḳurı gavgā

6 Mihrüñ güneşi ṣalsa żiyā ᶜālem-i ḳalbe
Ḫānemde ne ġam olmaz-ise şemᶜ-i şeb-ārā

7 ᶜUşşāḳuñ ider cānını āsūde kelāmuñ
Ṣān mürdeleri zinde ḳılur nefḥa-i ᶜĪsā

8 Bir kemteridür baḥr-ı muḥīṭ içre ḥabābuñ
Keffinde yed-i ḳudretiñüñ ᶜarş-ı muallā

9 Her şeb yüzine pīre-zen-i çarḫ-ı dü-tānuñ
Meşşāṭa-i ṣunᶜuñ düzedür zülf-i semen-sā

10 Tā ᶜaks-i cemālüñ göre erbāb-ı baṣīret
Şeb ṣayḳalı mirᶜāt-i mehī ḳıldı mücellā

11 Göstermegiçün ḳudretüni çeşm-i ᶜuḳūle
Bir şemᶜ-i münevver gibidür her ruḫ-ı zībā

12 Her kim uzada vuṣlatuñā himmet elini
Alçaḳ gelur āña naẓar-ı kāmet-i bāla

13 Künhüñ gözeden ᶜaḳlı nola ḥayret alursa
Zīrā ki gözi ṭīre ḳılur envār-ı eşyā

14 Rūşen bu ki ᶜaḳl añladugı ẕātuña nisbet
Ḫurşīde naẓar nice ide dīde-i aᶜmā

15 Vaṣfuñda şenā bülbül-i ᶜarż[366] idicek iẓhār
Güldeste-i ẕātuñ ṣıfatın kim ide iḫfā[367]

---

[365] BD: nā-baḥr
[366] BD: ᶜacz
[367] BD: ihsā

16 Her şekl-i habāb-ı āb-ı revānuñ lebi[368] üzre
Ḥummā-yı hevāñile olur ābla gūyā

17 Çün gayra naẓar māniᶜ imiş bedr-i cemāle
Ṣubḥ olucaġuz gözlerini yumdı Ş̱üreyyā

18 Derdüñle yatan ḫastelere ᶜāfiyet olsun
Ẕehr-i ġamuñı nūş idenüñ cānına ṣıhhā

19 Ol dem ışınam ṭāᶜatüñe varsa ben kim
ᶜIşḳuñ dil ocagında bir āteş ḳıla peydā

20 Ḳahruñdan o kim luṭfuña[369] mesned ṭuta cāna
ᶜĀlemde ᶜamel adını yād eyleye hāşā

[122a]

21 Dil ḥasret-i dīdāruñla eglenmeye ṭursun
Gül şevḳı güzeldür kim ide murġ-ı[370] ḫoş-āvā

22 Vaṣluñdan ırag eyleme ṣaḥrā-yı ebedde
Göñlümde ezelden budur ey dost temennā

23 Ger lutfuñ elinden resn-i cezbe irerse
Āsān çıḳa bu cān-ı[371] belādan dil-i şeydā

24 Adına naẓar ḳılma Behiştī ḳuluñuñ kim
Veçhüñ var-iken gelmez ānun ᶜaynına meᶜvā

25 Ḫālişlerüñüñ yüzi ṣuyına kerem eyle
Telvīş̱-i riyādan ānı pāk eyle Ḫudāyā

---

368 BD: leb
369 BD: luṭfuñı
370 BD: murgı
371 BD: çāh-ı

26 Cürmüne baḳub irme[372] ceybüñ naẓarından[373]
Yüzine urub itdügini eyleme rüsvā

27 Maḳṣūdı budur bezmüñe vü[374] ᶜaşḳuña iletüb[375]
Bir cürᶜa ile eyleyesin bī-ser ü bī-pā

28 Ol cürᶜa bugün şol ḳadar itdi[376] beni biḥod
Kim göñlüne yol bulmaya endişe-i ferdā

29 Ölmezden o gördi vire bir ḫᵛāb[377] cihānda
Tā-rūz-ı beḳāya[378] degin uyanmaya aṣla

250

Ḳaṣīde-i Behiştī

Mefᶜūlü Fāᶜilātü Mefāᶜīlü Fāᶜilün
Mużāriᶜ --+/-+-+/+--+/-+-

1 Ya ḫātemü'n-nübüvvet yā eşrefü'l-enām
Ente'l-leẕī taḫaşşeᶜa fī bābihi'l-ᶜışām

2 Sen ol ḫızāne ḫātemisin kim senüñle Ḥaḳ
Urdı der-i nübüvvete ḫoş nehr-i iḫtişām

3 Ben bildigüm budur ki kemālāt-ı enbiyā
Ḥatm oldı cümle sende eyā ṭayyibi'l-ḫıtām

4 İtdiyse ḫātemiyle Süleymān cihāna ḥükm
Sen ḳılduñ iki ᶜālemi bir dāne mühre rām

---

372 BD: irte
373 BD: naẓarında
374 BD'da bulunmamaktadır.
375 BD: irişüb
376 BD: ide
377 BD: ḫāba
378 BD: liḳāya

5 Kurʾān senüñ kemālüñe āyāt-ı beyyināt
Zīrā beşer dimiş degül anuñ gibi kelām

6 Dīn-i cedīdüñ ol yeñi zer-befte döndi kim
Oldı ṭırāz kim dırāzı anuñ devām

7 Yaḳduñ ṭarīḳ-ı ḥaḳda hidāyet meşāʿilin
Mahv eyledüñ ḍalāli nitekim güneş ẓalām

8 Dürr-i yetīmi sen ṣadef-i baḥr-ı raḥmetüñ
N'ola senüñle bulsa şeref silk[379] intiẓām

9 Aʿdā ne ṭaʿn ider saña cevher ki ḫāṣ olā
Noḳṣān gelür mi ḳıymetini bilmese ʿavām

10 Şemşīr-i ḳahr-ı Ḥaḳḳa siper virdi gerdenin
Meydān daʿvetüñde senüñle iden ḫışām

11 Ḫançer gibi yānuñda şu kim iki yüzlüdür
Yarın yüzi ḳararsa gerek nitekim niyām

12 Cismüñ[380] riyāżetiyla hilāl idi gerçi kim
Burc-ı hevāda ṭalʿatuñ olmışdı bedr-i tām

13 Nice baḳa bu fānī cenābına ol hümā
ʿAnḳāya ʿankebūt evi[381] ey dil olur mı dām

14 Dünyā kelāmını nola aġzina almasa
Olmaz ʿalef melāʾike-i ḳurbete ḥıṭām

15 Ḳonmışdı ṣanki surḫile levḥ-i feṣāḥate

[379] BD: hār
[380] BD: çeşmüñ
[381] BD: idi

Bir noḳṭa idi ol dehen-i teng-i laᶜl-fām

[122b]

16 Lāyıḳ degülken olmaġa şīrīn şeker ġıdā[382]
Eylerdi ḫall-i ḥāmıżı[383] nān-ı ceve idām

17 Kaᶜbe yüzüñde kim Ḥaceru'l-Esved oldı ḫaṭ
Rifᶜat degül mi şāne ānı itdi istilām

18 Biñ naḳş[384] ile öñüñde zemīne yüz urmaġa
Miḥrābuñ oldı ümmetiñe ḥüccet-i tamām

19 Çāk olmaz-idi çihresi terk-i edeb idüb
Ḥüsnüñle baḥṣe girmese māh-ı felek-maḳām

20 Ḳānī cihānda[385] kākül-i ḫoş-būyuña naẓīr
Bir ḫūn-ı puḫte misk-i Ḫuten ᶜanber-ise ḫām

21 Ey şeh gulām-ı ḳāmet-i mevrūṣuñ[386] olmasa
Āzādelerden olmaz idi serv-i ḫoş-ḫırām

22 Bende ḳılur cihānı şu şāh-ı zamāne kim
Āṣār-ı haşmetiñden ide kesb-i iḥtişām

23 Şolkim ḳapuñda başını ṭaşrın dirīġ ide
Bulsun ḥayātī[387] bünyesi pāyinde inhidām

24 Ol göz cihanda çihre-i maḳṣūd[388] görmedi
Ki anda ḫayālin eylemiş ola irtisām

---

[382] BD: Şīrin şeker gıdālıga cānlar virürken ol
[383] BD: ḥāmıż
[384] BD: naḳş
[385] BD: ᶜĀlemde var mı
[386] BD: mevrūṣuñ
[387] BD: ḥayāt-ı
[388] BD: maḳṣūdı

25 Bu iki gözlerüm dil-i ḫūnīnile benüm
Oldı şeh ḫayālüñe bir iki üç ḫıyām

26 Miᶜmār-ı ᶜışḳ[389] irmese nekbet ḳonar sere
Dāyirāne[390] ḳalsa mesken olur būm-ı şūm[391] bām

27 Oldı elümde ᶜurve-i vuṯḳa muḥabbetüñ
Allah oñara bulmaya yol āna infiṣām

28 Sen ṣakla dilde mihrini yā Rab zevālden
K'ol nūrdur bu merḥalede reh-ber-i hiyām

29 Bir dem menām-ı ruᵓyetīñe irişenler[392] ki
ᶜÖmr-i hezār-saleden efḍaldür ol menām

30 Ruᵓyā-yı ṭalᶜatıñ gūnin ayā ne şeb göre[393]
Bir dīde kim bu şevḳ ile aġlaya ṣubḥ u şām

31 Destüñdedür ᶜinānı Burāḳ-ı saᶜādetiñ
Ey şeh-süvār-ı ᶜarṣa-i erbāb-ı iḫtirām

32 Ervāḥ-ı enbiyaya eyā ḳıblegāh-ı Ḳuds
Ḫoş mekrümet degül mi ki sen olasın imām

33 Levlāke ḫılᶜatin giyene olmaya baᶜīd
Heft āsmānı gün gibi seyr itse şād u kām[394]

34 Bezm-i ezelde taḫtuñ idi çün[395] makām-ı ḳurb
Ey şeh senüñle buldı şeref-i yakīne ol maḳām

---

389 BD: ᶜışḳuñ
390 BD: virāne
391 BD: ṣūma
392 BD: irişenlere
393 BD: Ruᵓyā-yı rūh baḫşuña eyā ne vaḳt ire
394 BD: ṣādkām
395 Mecmuada "çün" kelimesinde bulunması gereken "ç" harfinin noktaları yoktur.

35 Nām-ı mübāreküñ dil ü cānıyla ẕikr iden
Yazıldı ṣadr-ı defter-i ᶜizzetde nīk-nām

36 Çarḫ-ı hidāyet üzre nücūm oldı her biri
Nūruñdan iḳtibās idüben zümre-i kirām

37 ᶜĀlī menāḳıbın eger āl u ṣaḥābeñüñ
Elfāẓ iḥāṭa eylese eylerdüm ihtimām

38 Tā ḥaşr olunca cümle senüñ rūḥ-i pākīne
Biñ biñ taḥiyyatile ṣalāt ola ve’s-selām

39 ᶜĀlemde senden istedügüm budur ey şefīᶜ
Ḫāk-i tażarruᶜa ḳoyuban rūy-i iltiyām

40 Unutma būn deminde Behişţī ḥaḳīrüñi
Görme revā ki ḳala ᶜaẕab içre müstedām

[123a]

41 Lazım olupdur aña ᶜināyetler idesin
Mücrimlerüñ ḫalāṣını çün itdiñ iltizām

42 Ġayrı ḳapudan istemez ol bir murād olā
İster şefāᶜatüñle bula dü cihānda kām

251

Ḳaṣīde-i Behişţī Efendī

Mefᶜūlü Mefāᶜīlü Mefāᶜīlü Feᶜūlün
Hezec --+/+--+/+--+/+--

1 Gülzār-ı vücūdun gül ḫandānıdur insān
Būy-ı ḫoş aña hulḳ-ı ḥasen reng aña ᶜirfān

2 Biñ ecniḥası olsa melek ādeme irmez

Olmaḳ dilese ᶜizz ü şeref evcine perrān

3 Tahṣīl-i kemāl-ile olur ᶜizzete irmek
Būy olmasa raġbet mi bulurdı gül ü[396] reyhān

4 Gösterme ḥasūda var-ise naḳd-i maᶜārif
Ḳaṣd itse gerek görse ḥarāmī ṭolu hemyān

5 Gözyaşı gerek maᶜrifetu'llāh ola peydā
Kim sebze ẓuhūr eyleyimez yaġmasa bārān

6 Dökilmeyicek ḳaṭre-i ḫūnīn-i sirişküñ
Biñ kerre çevirseñ ne virür sübḥa-i mercān

7 Āzādelere ᶜışḳ hevāsı götürür vecd
Dem ursa ṣabā cünbüş ider serv-i ḫırāmān

8 Ger salṭanat-ı memleket-i ᶜışka irerseñ
Ḳullar gibi ḳarşuñda melikler ṭura dīvān

9 Derviş-sıfatlarda olur gevher-i tevhīd
Kim genc-i nihānuñ yeridir güşe-i vīrān

10 Ḥāl ehli küdūretde bulur cām-ı safāyı
Zīrā ẓulemāt içre olur Çeşme-i Hayvān

11 Ḥubb-ı vaṭanuñ var ise göñlüñde sözüm ṭut
Ol ᶜālem-i ervāha revān terk idub evṭān

12 Gāfil yürüme bunda ticāret idegeldüñ
Bāzār-ı fenāda saña sermāyedür īmān

[396] BD: gül-i

13 ᶜUnṣur evine girdügi dem nāṭıḳa miskīn
Aşıldı hemān ḳapusuna perde-i nisyān

14 Dünyā bir ıssız[397] dāyiredir çıḳma yoluñdān
Çoḳ kimseleri gūle virübdür bu beyābān

15 Dīvār-ı şerīᶜatde otur ṭaşra bulınma
Din ḳalᶜasına bulmaya leşker-i şeyṭān

16 Żabṭ eyle gönül ḥānesini şerᶜile muḥkem
Tā-varın ānuñ düzd-i hevā itmeye tālān

17 Giy şerᶜ libāsın bulasın cāme-i taḳvā
Zer-baft ḳabā ḳanda bulur mürdüñ ᶜuryān

18 Miḳdāruñı bil ḫıffeti ḳo āġır ol ey dil
ᶜArż eyle özüñ şerᶜa ki oldur saña mīzān

19 Refᶜ it ġażabı taḫtuña ḫuld ise maḳṣūd
Kim salṭanata himmet iden olmaya seg-bā

20 Dil levḥına naḳş eyler iseñ nuṭḳ-ı İlāh'ı
ᶜİzzetde olasın nitekim musḥaf-ı Ḳurān

21 Aldanma bugün şive-i gılmānına dehrüñ
Maḳṣūduñ ise yarın eger ḫıdmet-i vildān

22 Evlāda göñül baġlama gülzār-ı fenāda
Kim ḳıldı niçe bülbüli giryān güli ḫandān

[123b]

23 Taḥṣīl ideyin ṣanma ṣaḳın keṣret-i aḥbāb
Az iş mi idi eyledügi Yūsuf'a iḫvān

[397] BD: aşak

24 Ḳaṣr-ı felege sāye ṣala ḳadr-i bülendüñ
Miᶜmār-ı tedābīrüñ iderse āña bünyān

25 Düşme yemege içmeğe kendüñ çekerek ṭut
Saᶜy eyle ki naḳdü veraᶜa gelmeye noḳṣān

26 ᶜĀlemde ümīd itme ki rāḥat ola bī-renc
Gül virmez imiş ḫār belāsuz bu gülistān

27 Eyyām-ı şebāb oldı bahār zaman-ı ᶜömr
Saᶜy it ki ola ᶜaḳıbeti ravża-i Rıżvān

28 Tebdīli zemāyim idegör bāṭınuñ olsun
Maᶜmūr vilāyete nitekim milket-i ᶜOs̱mān

29 Ḥaḳḳā bu diyārī ne ᶜaceb ḳıldı ᶜimāret
Sulṭān-ı cihān devletle olalı mihmān

30 Ol şeh ki naẓīr etmez āña bir kişi is̱bat
Ḳılmaz bu işi kimse meger āyine gerdān[398]

31 Tesḫīr-i memālike[399] cihān içün olubdur
Tevḳīᶜ-i hümāyūnı ānuñ mühr-i Süleymān

32 Deryā-yı muḥīṭ oldı meğer ᶜilm-i şerīfi
Ser-cümle iḥāṭıdur[400] aña ᶜālem-i ekvān

33 Mevc ursa[401] nis̱ār eylemeġe gevher-i maḳṣūd
Öykünmez anuñ keff-i yed-i cūdına ᶜummān

[398] BD: devrān
[399] BD: memālik-i
[400] BD: muḥāṭıdur
[401] BD: üzre

34 Ḫulḳında ᶜadīl oldi ḥabībine Ḫudānuñ
Ḥüsnünde bedel ḫılkatine[402] Yūsuf-ı Kenᶜān

35 Gül berg-i teri ṭut ki ṣabā aldı çemenden
Esb üzre gelüb ḳalsa cihān bāġını seyrān

36 Biñ zīnetle nīzesī şeklini gören dir
Maḥbūb-ı bülend olmasa bu āfet-i devrān

37 Tīġi ṣuyunuñ ḫᵛāb-ı ecelden ṣemerātı
Ġāfildür egerçe buradan zümre-i ṭuġyān

38 Destünde kemān ṭut ki hemān ḳavs-ı ḳażādır
Sem ḳaṭresidür ejder-i tīrendeki peykān

39 Gūş itse ᶜÖmer ḥażreti inṣāf ide ᶜadlin
Taḥsīn ide iḳdāmını görse şeh-i merdān[403]

40 Rāᶜī ḳılalı ᶜadlini aġnām u enāma
İster yoluna cümle raᶜiyyet ola ḳurbān

41 ᶜĀḳıl vüzerā cemᶜ oluben eylese tedbīr
Bī-ceng ü cedel fetḥ ola her gūşede büldān

42 Dīvānuñ ol evdür ki eyā şahı cihandār
Ḳıymetlü güherlerden ola ol eve erkān

43 Ẕātuñ felek-i saltanata neyyīr-i aᶜẓām
ᶜAdlüñ ṣanᶜatı eyleyeli ᶜālemi raḥşān

44 Luṭfuñ nefesi fāḳa memātına Mesīḥā
Ölüm erine eylememek eyleme dermān

---

[402] BD: ḫulḳına
[403] BD: Mervān

45 Ẕikrüñle bugün güm güm öter ḳubbe-i gerdūn
Pür-zemzemedür nāmuñile buḳᶜa-i imkān

46 Soñ geldüñ öte silsileñüñ zübdesi sensin
Olsa Ramażān üzre muḳaddem n'ola Ṣaᶜbān

47 Rāyetlerüñi dir gören āyāt-ı ẓaferdür
Ẕatuñ olalı memleket-i şevket-i sulṭān

[124a]

48 ᶜAzm itseñ olur her sefere meşᶜalesin kim
Rıḥlet şebine ser ᶜalemüñ şemᶜ-i şebistān

49 Dürr niḳab döşer şems-i felek rāhuña zīrā
Nūr olsa yeridür ṭopla[404] zīnet-i meydān

50 Şehzādelerüñ olalı şeh-bāz-ı hüma-ṣayd
Ṭāvūs-ı felek şevḳa girub eyledi cevlān

51 Göklerde melek tābiş-i ḥasretde ḳalupdur
Sen şāh olalı yer yüzine sāye-i Raḥmān

52 Beñzer ki felek üzre ḳadem baṣdı semendüñ
ᶜAnuñ eṣer-i naᶜlīdür añda meh-i tābān

53 Eflāk senüñ düşmenüñi ṣalmaġa ḫake
Ṭaḳmış[405] meh-i nevden beline ḫançer-i bürrān

54 Aᶜdānı helāk itmek içün burc-ı felekde
Ḳavs-ı ḳuzaḥı elinde kemān eyledi Keyvān

55 Gülzāra döner zīnete[406] bindükce ᶜasākir

[404] BD: ṭapuña
[405] BD: dakmış

Ol gülşene mehter olur murg-ı ḫoş-elḥān

56 Mehterlerüñüñ zümresidir[407] cenk güninde
Küffāruñ iden[408] işlerini nāle vü efgān

57 Cān murgını aᶜdā nice ḳurtarsa gerek kim
Şāhīn-i ḳażā gibi irer zümre-i fürsān

58 ᶜAsker yürüyüb ṭob u tüfeng olsa revāna[409]
Beñzer aña kim ḳajġara[410] ateş ṣaça s̱üᶜbān

59 Çün maᶜreke-i rezmi ṭuta ṣarṣar ḳahruñ
Bir lāle-i bī-berg ola biñ şāh-ı Ḫorasān

60 Kāfir ne imiş kim ḳala yanuñda vucūdı
Ẓulmet mi ḳalur ṣalsa żiyā mihr-i dıraḫş̱ān

61 Ey şāh-ı selāṭīn-i cihān mīr-civān baḫt
Her yerde ḳafādārıñ ola himmet-i merdān[411]

62 Güftārı güzel başıñiçün ḳoma ayaḳda
Dāyim şuᶜarā ḫayline şāhāne ḳıl iḥsān

63 Şaᶜirdür iden midḥatüñüñ nüktelerin naẓm
Olmasa[412] ṣadef dür mi olur ḳaṭre-i nīsān

64 Şeh luṭfī gerek şāᶜir ola maṭlaᶜ-i ḥikmet
Ḥāsıl mı[413] olur terbiyesiz sebze-i bustān

---

406 BD: zīnine
407 BD: zemzemesi
408 BD: ider
409 BD: revān
410 BD: ᶜarşa
411 BD: pīrān
412 BD: olmaya
413 BD: ḥāsılı

65 Olur mı Behişţī gibi bir şāᶜir-i efṣaḥ
Kim oldı feṣaḥatlerine sözleri burhān

66 Her beyti ānuñ ᶜālem-i maᶜnā güheridir
Bir manḳıra almazasa ne noḳṣān ānı nādān

67 Her nüktesi bir ḳaṭre-i āb oldı[414] ki añun
Yaġmurı seḥābını daḫı görmedi süḫbān

68 Şiᶜr ögmegi ḳo ey dil-i dīvāne duᶜā ḳıl
Kim ānı bilūr tercümesiz şāh-ı sühāndān

69 Ya Rab niçe kim dā'ir ola künbed-i divād
Yā Rab nice kim sā'ir ola reh-rev-i ez̲mān

70 Şol deñlū baḳā vir āña kim ᶜömri gününde
Biñ yıl ola her sāᶜatī biñ gün ola her ān

252

Ḳaṣīde-i Derūnī

Fāᶜilātün Feᶜilātün Feᶜilātün Feᶜilün
Remel -+--/++--/++--/++-

1 Seyre çıḳdı ṣalunub her ṭarafa āb-ı revān
Ḫayli döküldi ṣaçıldı yoluna berg-i ḫazān

[124b]

2 Cümle vārını niṣār itdi suyun ayaġına
Şāḫ-ı gül-bergini heb oldı çemende rīzān

3 Lāleler pīrehen-i ᶜışḳa degişti āḫir
Oldı erbāb-ı çemen tāc u ḳabādan ᶜuryān

[414] BD: ola

4 Gör nice reng virir gülşene ᶜayyār-ı ṣabā
Evvelā ḳapdı gülüñ tācını yek-demde hemān

5 Ḥāṣıl-ı bāġı hebā eyledi rīḥ-ı ṣarṣar
Mezraᶜ-i gülşeni żabt eyledi bir deşt-bān

6 Gülsitānuñ nesi var-ise üşüb yoldılar
Bozdılar ᶜarżını būstān-ı cihānuñ ey cān

7 Añladı bunı kim ānı da ṣıkarlar bir gün
Dembedem ḥasret ü derdiyle ᶜineb aġlar ḳān

8 Kendümi aġlamaġa ḳalmadı ṭāḳat gördüm
Kendümiñ başını muḥkem yire dökdi dihḳān

9 Gülşeniñ revnaḳı bülbüller idi uçdu diyu
Müştle gögsüni ṭurmaz dögüb aġlar rummān

10 Ṭutdı sūsen dilini oldi gülüñ devr-i tamām
Yumdı nergis gözini aġlayu ḳaldı bārān

11 Cūydan yumdı gözin aġlayu aġlayu ḥabāb
Ābdān geçdi çemenden kesilub naḥlistān

12 Çemeniñ mürdeleri ḥasret-ile itdi mürur
Gülşeniñ ehlini heb ḫāke düşürdi devrān

13 Güllerin ᶜārıżını ṭırmaladı nāḫun ḫār
ᶜĀḳıbet yoldı ṣaçın guṣṣa vü ġamdan reyḥān

14 Ḳaṣr-ı gülzārı ḫarābe müteveccih oldı
Baġlasuñ cūları zincir-ile ṭurmaz bir an

15 Ṣanma māhi göricek yüregi oynar ābıñ

ᶜĀrıż oldı aña bu ḫavf-ile āḫir ḫafaḳān

16 İre bir dem ki hemān baḥre döne ser irmāġ
Ṣuları biri birine ḳoya seyl-i bārān

17 Gele nāgāh-ı şitā baġlana ṣunuñ ayaġı
Ola enhāra yeḫan ṣırça sarāyı zindān

18 Cūylar ḳanḳı birin aġlayalar murġānıñ
Vaḥşet-i faṣl-ı ḫazān itdi hezārı perrān

19 Geldi gülzāra fenā ṭoldı ana zāġ u duġun
Gitdi feryād iderek bülbül-i şīrin elḥān

20 Ne belādur bu ki gülşende ide zāġ server
Ne revādır ki ola mahfelde arazla ḫoş-ḫᵛān

21 Bāġda nice nevā-sāz ola būm u kerkes
Bezmde nīce teġanni ide merd-i çoban

22 Hic ezber ide mi naᶜt-i resūli ırgād
Hic tecvīd ile Ḳurān oḳusun mu çenġān

23 ᶜArż-ı ḥāl eylemege böyle bahāne olmaz
Mā-ḥaṣal derdimi aġlamaġa buldum dermān

24 Ey meh-i burc-i şeref mihr-i sipihr-i iḳbāl
Menbaᶜı luṭf u ᶜatā maᶜdeni cūd u iḥsān

25 Ey reᵓis-i ᶜulemā seyyid-i s̱ānī-i zamān
Evvelā saña zamānıñda bulunmaz aḳrān

26 Hükmi cārīmi olur ḫalḳa ḳudāti dehriñ
Yazmasa ṣūret-i fetvāya cevābıñ ᶜunvān

[125a]

27 ᶜUlemā ṭāyifesi içre ṭapañ Saᶜdeddīn
Şuᶜarā zümresi yanında naẓīriñ Ḥassān

28 Müctemiᶜ lafẓ-ı şerīfiñde maᶜānī vü ḫayāl
Münderic naẓm-ı belīġiñde bedīᶜīyle beyān

29 Sensin ol ehl-i teraḥḥum saña ᶜayniyle ḥurūf
Cemᶜ olub ḥāl-i dili aġlamaġa geldi ᶜayān

30 İᶜtibār eylemez ehle mütevellīlerimiz
Yanlarında hele bir ḥabbeye degmez yārān

31 Ehli oldugum-içün ki baña virmediler
Hic māniᶜ mi olur ḫıdmet-i taᶜrīfe eẕān

32 Şöyle biñ baş benüm ḥaḳḳım idi naᶜt-i resūl
Ne muvaḳḳat ne müsebbīḥ ü ne oldum ḫubz-ḥᵛān

33 Şehrimüzde cehile ṭāyifesi buldı ẓuhūr
İltifāt eylemez erbāb-ı kemāle aᶜyān

34 Nice feryād ü fiġān[415] etmeyeniz ṣubḥa degin
Yaḳdırdı yandırdı beni ateş-i ḥüzn ü ḥıramān

35 Olma küstāḥ-ı Derūnī niçe bir aġlarsın
Vazgel ḫalṭ-ı kelām etme efendiden utān

36 Umaram ᶜāḳıbetü'l-emr olalar mesrūr
Cebr nefes eyle hele bir iki üç gün ḳaṭlān

37 Yeter it āh ü fiġānı demidir el ḳaldır

[415] Mecmuada "fiġān" kelimesi iki kere yazılmıştır, vezne uymadığı için bir tanesi alındı.

Sen duᶜā eyle vü āmīn diyesunlar iḫvān

38 Nitekim cemᶜ olalar ṣaḫn-ı çemende eşcār
Nitekim ᶜīş ideler bezm-i ṣiġāda rindān

39 İrmesün körpe budaḳlarına dest-i āfāt
Esmesün gülşen-i baḫtında anıñ bād-ı ḫazān

253

Ḳaṣīde-i Raḥmī Çelebī

Mefāᶜilün Feᶜilātün Mefāᶜilün Feᶜilün
Müctes +-+-/++--/+-+-/++-

1 Sepīde-dem ibdāᶜ-ı ᶜālem-i imkān
Vucūd ḫılᶜatini itdi nāmiye ihsān

2 Ṣaḥāyif-i[416] çemene yazdı ḫāme-i ḳudret
Ḥudūṯ-ı dehre delīl olmaġa nīçe burhān

3 Görindi ebr-i bahārı içinde ḳale-i kūh
Siyāh-ı şālla deyr içre nitekim ruhbān

4 İletdi gūy-ı şitāyi bu ᶜarṣadan ṭaşra
Eline ḳavṣ-ı ḳuzaḥdan felek alub çevgān

5 Ṣadā-yı raᶜdla kūh üzre ebr-i nīlī reng[417]
Şu ṭıfldur ki ide düş māderinde fiġān

6 Şükūfe-i penbe-i ġaflet durur ki gūşından[418]
Çıḳardı şāḫuñ anı dest-i ḳudret-i Yezdān

[416] BRD: saḥife
[417] BRD: ebr-i teng
[418] BRD: gūşında

7 Şu ṭıfl-ı nevrese beñzer ki ola cūpa süvār
Şükūfe şāḫ-ı tekāverde kim ola ḫandān[419]

8 Hevā-yi mihrle germ oldı bezm-i gülşende
Diline şevḳle dāġ urdı lāle-i nuᶜmān

9 Libās-ı āl-ile gül ḫār ü haslara maḥrem
ᶜAceb mi bülbül-i zār olsa hecrle nālān

10 Firengī şabḳa giyer lāle dilber-i tersā
Ṣanemler ile müzeyyen olub bu deyr-i cihān

[125b]

11 Muᶜallim oldı ṣabā mekteb-i gülistānda[420]
Oḳıtdı gonçanuñ eṭfāline bahāristān

12 Nihāl-i serv-i çemende bu maṭlaᶜıñ maḳarrı
Rumūzın eyledi ezhār bāġ u raġa beyān

13 Gül itdi ḫançer-i ḫār ile bülbülī ḳurbān
Cebīni üzre ḳodı ṭıfl-ı gonçe ḳaṭre-i ḳan

14 Bahār nev irişüb zeyn olındı mihrūlar
Niteki ravża-i ᶜulyāda ḥūrla ġılmān

15 Şu resme buldı perīlerle her çemen ṣūret
Niteki tebler ile zeyn ola nigāristān

16 Bahār-ı tāze virübdür cihāna revnāḳ-ı tām
Meger ki seyre çıḳar ol şeh-i ᶜaẕīmu'ş-şān

17 Ḫidīv-i kişver-i ᶜizzet nizām-ı devlet ü dīn
Çerāġ-ı tūde-i şāhān u pīr u ᶜOşmān[421]

[419] BRD: pūyān
[420] BRD: gülşende

18 Ki yaᶜnī Ḥażreti Sultān Selīm ol Ḫānuñ
Kemīne-i bendesi faġfūr-ı Ḫusrev ü Ḫāḳān

19 Nişān-ı naᶜli semendidür efser-i iḳbāl
Ġubār-ı dergehidür küḥl-i dīde i aᶜyān

20 Ṣarīr-i ḫāmesi ḥallāl-i müşkilāt-ı umūr
Żamīri rūşenidür kāşif-i rümūz-ı cihān

21 Saᶜādetiyle vücūd-ı şerīfī olmışdur
Maḳarr-ı cevher-i[422] cūd u ḫazīne-i ᶜirfān

22 Vucūduñ ile cihān mülkine ḥayāt irdi
Niteki cevher-i cisme irince neşᵓe-i cān[423]

23 Çerāġ-ı ᶜömri söyündürmez idi bād-ı ṣabā[424]
Eger ki ḫıfẓuñ[425]eli ṭutsa üstine dāmān

24 Nesīm-i terbiyetüñ luṭfla güzer ḳılsa
Biterdi ṣaḫra-i ṣammāda sünbül ü reyhān

25 Hezār şemᶜ-i münevver uyardı luṭfuñ[426] eli
Cihānda mah gibi ḥaşre dek olur tābān

26 Bülend-himmetüñ ol bāzdır hümā-pervāz
Hezār-ı[427] güngüre-i ᶜarşa gāh olur[428] ṭayrān

27 İşāretüñe müfevvıż taḳallübāt-ı umūr

---

421 BRD: nīre-i ᶜOs̱mān
422 BRD: muḳarrer gevher-i
423 BRD: kān
424 BRD: fenā
425 Mecmuada "ḥıfẓuñ" kelimesinde bulunması gereken "z" harfi yoktur.
426 BRD: cūduñ
427 BRD: firāz-ı
428 BRD: ider

ᶜİnāyetüñe menūṭ intiẓām-ı kār-ı cihān

28 Sen ol emīr-i eḳālīm-i evc-i ᶜizzetsin
Serāy-ı ḳadrüñ içinde felek ṭutar eyvān

29 Duāᶜ-yı devletüñi ben nice idem taḥrīr
Devāt beste dehān u ḳalem şikeste-zebān

30 Elüm nice ire taᶜrīf-i vaṣf-ı zātuña kim
O mülki peyk-i ḫayāl itmedī daḫi seyrān

31 Ḫayāl güllerini derdi bāġ-ı medhüñde
Bu bāġbān-ı tefekküre görüb o bāġa revān

32 Zamānede yine bir naḫl baġladum tāze
Ḳadd-i nigār miṯāli gören olur ḫayrān

33 Ne bāġdur bu ki hergiz aña ḫazān irmez
Ne naḫldür bu ki her demde gülleri şādān

34 Fiġān iderse n'ola Raḥmī ᶜandelīb-āsā
Zamāne gonçe-i maḳṣūdın itmedi ḫandān

[126a]

35 Bu enbūsī ḳafes içre bülbül-i zārum
Şikeste-bāl idübdür ḥavādiṯ-i devrān

36 Ne rūzigār müsāᶜid ne baḫt-ı devlet yār
ᶜAceb mi raᶜd gibi dāyim eylesem efġān[429]

37 Felek setīzesi bir yaña ṭaᶜne-i aᶜdā
Diyār-ı ġurbet-i kürbetle gayret-i aḳrān

[429] BRD: fiġān

38 Zamāneden nice şekva idersin ey dil-i zār
Duᶜā-yı devletin ile hemīşe vird-i zebāñ

39 Niteki şāhid-i gül ḳarşu sen de gülşende
Fiġān ü nāle ide ᶜandelīb-i ḫoş elḥān[430]

40 Serīr-i[431] evc-i selāmetde ber-ḳarār olub[432]
Saᶜādet-i ebedī ile ḫoş geçür devrān

254

Ḳaṣīde-i Kāmī Efendī

Fāᶜilātün Feᶜilātün Feᶜilātün Feᶜilün
Remel -+--/++--/++--/++-

1 Āb-ı eşkümle söyünmez nidelim āteş-i dil
Gerçi kim āb-ile cānā olur āteş zāyil

2 Ḫāküm izüñ tozi ᶜaşk āteşim eşk ābımdır
Ḫāk-ile āteş ü ābımdan olursun sāᵓil

3 Āb-ı ruḫsāruñ-ile ārıż-ı āteş-nākuñ
Eyledi ṭıfl-ı dili āteş ü āba māᵓil

4 Āteş-i sīnem idub dildeki peykānuñı āb
Gözden āteş şereridür ṣaçılan āb degül

5 Āb-ı eşkünde ġarīḳ-i ateş āhende ḥarīḳ
Ābda māhī vü ateşde semender beni bil

6 Āb-ı dilcū-yı lebiñ āteş-i cānsūz ruḫuñ
Āb u āteş gül ü mül ola banā himmet ḳıl

---

430 BRD: pür-efġān
431 BRD:ç yer yer
432 BRD: olasın

7 Eyleye āteş-i ẓulm umarım ᶜadlini āb
Āteşim āb-ile nābūd ide şāh-ı ᶜādil

8 Ebr-i āb-ı kerem ü āteş-i kin şāh-ı Selīm
Görse tīġin ḳızarub āteş olur āb-ı ḫacil

9 Āb-ı tīġıñla görüb ḥancer-i āteş-tābuñ
Siñdi āb itdi ḳaçub āhını āteş menzil

10 Söz ateş-ile olub āb-ı selāset suḫanuñ
Laᶜle āteş dere āb oldı şerefde nāᵓil

11 Āteş ü āb ideli puḫte vü ḫāmı ıṣlāḥ
Luṭfuñı āb-ı şehā ḳahruñı āteş bilur il

12 Āteş-i daġ-ile görse yaşum ābın bī-derd
Gül ṣanur āteşimi ābımı çāġlar ġāfil

13 Āteş ü ābı şehā āyine bilkim görinür
Āteş ü ābda nefᶜ ü żar ḥaḳḳ u bātıl

14 Ḥaẕer it āteş-i āhumla yaşım ābından
Ki olur penbeye āteş şükre āb-ı muḫıl

15 Düşmüşüm āteş-i endūh-ile girdāb-ı ġama
Beni bu āteş ü āb içre yazıḳdur komaġil

16 Derd-i girdāb-ı sitem vāḳıᶜa-i āteş-i ġam
Āteş ü āb-ile taᶜbīre değildir ḳābil

17 Āb aġlar yaşıma ḥālime yanar āteş
Raḥm ḳıl āteş ölçerme yaşım ābını sil

[126b]

18 ᶜAzl-i ber-āteş-i cānuz şehā manṣıb-ı āb
Yandım āteşde meded ābda ol müstaᶜcel

19 Āteşim defᶜine umsam nola serḥoşemde āb
Ġayr virmez baña āb āteşe yansam biñ yıl

20 Bu ḳaṣīde umarım āb-ı siyeh āteşime
Çeşm ü dil āteş ü ābın ola şāha nāḳıl

21 Āb ü āteşden idub ᶜazm-ile cezmiñ maḳsūd
Āb-ile āteşi vaṣf eylemedim bī-ṭāʾil

22 Āb-ile āteşe her mıṣraᶜım oldı cāmiᶜ
Āb-ile āteşi cemᶜ etmek olurken müşkil

23 Āb-ı eşkümde göre nice yaḳar āteş-i ġam
Ābda āteş işin seyr ide şāh-ı kāmil

24 Müncemid ābla ol āteş sāʾil ḳanı kim
Sāḳi ol āb-ile āteşden olam la yuᶜḳal

25 Āteş ü āb-ı caḥīm ile naᶜīmi undum
Āteş ü ābın olam bīm ü ümidden zāhil

26 Beni bir āb-ile āteş ide ḳaḳnūs ü niheng
Āb-ı Ḫıżr āteş-i Mūsā ola aña ḳāʾil

27 Tāb-ı āteşle bulur ṣafvet u ābı yāḳūt
Sīm ü zer āteş-ile āb-veş olur bī-ġıl

28 Dökme āb-ı ruḫıñı āteş-i ġamla Kāmī
Āteş-i hicr ider ābı viṣāle vāṣıl

29 Āb-ile āteşimiz nām ü nişānı gide līk

Seni bu āteş ü āb añdura maḥfel maḥfel

30 Āb-ile āteşiñ ola yeri tā şīb u firāz
Varmaya bāde bu āb-gire-i āteş ü gül

31 Āb u āteş gibi ṭut şīb u firāzı şāhạ
Dehre ḳıl ḳahr-ile luṭf āteş ü ābın şāmil

32 Ḳaṭre-i āb ola ger şuᶜle-i āteş tīgin
İdub ol āteş ü ābı kefiñ ebr-i ḥaṣıl

33 Āb-ı bāran ola oḳ şuᶜle-i āteş peykān
Ḫaṣma ol āteş u āb ola belā-yı nāzil

255

Ḳaṣīde-i Fażlī Efendi (tīġ u ḳalem mülzem)

Mefᶜūlü Fāᶜilātü Mefāᶜīlü Fāᶜilün
Mużāriᶜ --+/-+-+/+--+/-+-

1 Tā tīġ-ı ṣunᶜle ḳalem oldı varaḳ niġār
Oldı niẓām-ı ᶜāleme tīġ u ḳalem medār

2 Mānend-i tīġ kesdi ḳalem ẓulmi dehrden
Tīġ eyledi ḳalem gibi ᶜadl āyetin şikār

3 Ḳıldı ḳalem kerāmetī birle ẓuhūr-ı tīġ
Buldı ḳalem iżāfete tīġīle iᶜtibār

4 Tīġ ü ḳalemle buldı ṣebāt ü ḳarār dehr
Tīġ ü ḳalemle oldı cihān milkī ber-ḳarār

5 Medḥünde tīġuñ oldı ḳalem gerçi dür-feşān
Vaṣf-ı ḳalemde tīġuñ olupdur güher-niṣār

6 Tīġ oldı ferᶜ-i emn ü ḳalem aṣldur añа
Buldı emānı tīġ ü ḳalem berr-i rūzgār

7 Tīġ u ḳalemle ḥıfẓ olınur genc ü mülk ü māl
Tīġ ü ḳalemle ẓabṭ olınur cümleten diyār

[127a]

8 Ne tīġ u bī-ḳalem virür aᶜvāna intiẓām
Bī-tīġ ne ḳalem virür aᶜdāya inḳıs̱ār

9 Tīġ olsa yāver-i ḳalem irer umūra naẓm
Cumhūra ᶜadl olur ḳalem olursa tīġa yār

10 Ne tīġ nefᶜ ider ne ḳalem intiẓāma līk
Tīġ-i tedārik u ḳalem-i rāy-ı şehr-yār

11 Şeh Muṣṭafa ki tīġ ü ḳalem ḥaḳḳı şehlere
Elṭāfla ḳalem gibi ḳahr ile tīġ-vār

12 Aᶜdāya tīġ urub vire tā dosta ḳalem
Ṣundi eline tīġ u ḳalem luṭf-ı Kird-gār

13 Ḥarf-i ᶜadūya çekdi ḳalem tīġ-ı ḳahrle
Hem tīg u hem ḳalem olalı aña dest-i yār

14 Tiġı ḳalem gibi ḳılur aᶜdā başın şikār
Manend-i tīġ ider ḳalemi ḳaṭᶜī kār-zār

15 Vaṣfını tīgınuñ nice ide ḳalem
Farża k’ola zebān-ı ḳalem tīg-ı āb-dār

16 Ger çekse bir ḳalem gele biñ ṭīg-zen bir yire[433]
Bir tīg ursa biñ ḳalemi ide tār u mār

[433] FD: ṭiġ-zen-i berīn

17 Emr itse ḳalem-zene bīñ tīġ-zen bize
Ẕi-tīġ-ı ḳudret ü ḳalem-i ᶜizz ü iḳtidār

18 Erbāb-ı tīġ ehl-i ḳalem birle cemᶜ olur
Olmasa ger ḳalem ola mı tīg pāy-dār

19 Şāhā egerçi tīġ mühimdür ḳalem velī
Oldı ehem ki tīġ ḳalemsüz neye yarar

20 Ḫurşīd eline tīġ ü ᶜUṭārid ḳālem alup
Evṣāf-ı tīgle ḳalemüñ leyl ile nehār

21 Yazub çizüb sipihre ki bu tīġ u bu ḳalem
Tīġ-i ḳażā durur ḳalem-i ḥükm-i Kird-gār

22 Luṭfuñla itdi tīġ miṯāli ḳalem ẓuhūr
Ḳahruñla buldı tīġ ḳalem gibi iştihār

23 Ger görse tīġuñı çü ḳalem serfürū idüb
Bī-tīġ u bī-ḳalem ola aᶜdā esīr ü zār

24 Alsañ ḳalem elüñe ḳuşansañ[434] belüñe tīg
Tīġuñ ġamıyla ola ḳalem-veş ᶜadū nizār

25 Çek tīg-ı tīzi başını ḳaṭᶜ it ḳalem miṯāl
Ḳılmaya tīġuña çü ḳalem kim ki ser-niṯār

26 Vaṣfında gerçi kim ḳalem ü tīġuñuñ şehā
Tīġ-i zebānum oldı ḳalem-veş süḫan-güzār

27 Ḥad yoḳ çü gördi ol ḳalem ü tīġ vaṣfına

[434] FD: ḳuşatsañ

Tīġ-i ḫaṭīb gibi ḳalem oldı süst-i kār

28 Tīġ-ı zebānı çekdi gazel ṭarzına ḳalem
Tā kim ola bu tīġ u ḳalem-i dehre yād-gār

29 Tīġuñ gamundan oldı ḳalem gibi ten nizār
Çek tīgi bāri kes çü ḳalem başum ey nigār

30 Tīġuñla her ḳaçan ḳalemüñ eyleseñ tırāş
Dil tīġ-i reşkle ḳalem-āsā olur figār

31 Baş eġmeye ḳalem gibi her kim ki tīġuña
Çek tīgi çü ḳalem bāşın ey tīġ iki yār

[127b]

32 Barmaḳlaruñ durur çü ḳalem sāᶜidüñ çü tīġ
Boynuma tīġuñ ol ḳaleme cān ola niṯār

33 Gül-zāra varsam ol ḳalem ü tīġ yādına
Çeşmüme ḫᵛāb olur ḳalem ü tīġ-ı tīz ḫār

34 Tīġuñ meẓālimini[435] ḳalem nice şerḥ ide
Kim ol ᶜaẓīm-i tīġ ü ḳalem bir żaᶜīf ü zār

35 Gel çekme tīġ-i ẓulmi ḳalem çek meẓālime
Kim tīġ-i ᶜadli çekdi ḳalem-veş o kām-kār

36 Tīġuñ ḥaḳḳı ḳalem gibi yoluñda rāstdur
Fażlī ḳuluñ ki oldı ḳalem-gīr ü tīġ-vār

37 Tīġ-ı zebānı hem-çü ḳalem naẓmıyla cerī
Neṯriyle tīġ-veş ḳalemi maṣlaḥat-güẕār

[435] Mecmuada “meẓālim” kelimesinde bulunması gereken “ẓ” harfinin noktası yoktur.

38 Tīġumla eyledi ḳalemüm milk-i naẓmı feṭḥ
Nuṣretde oldı ṣan ḳalemüm tīġ-i Ẕülfeḳār

39 Bu ḥoş ḳaṣīde kim ḳalem ü tīġ vaṣfıdur
Bir tīġdir ki oldı ḳalem gibi üstüvār

40 Gel tīġ lafın urma ḳalem çek duᶜāya kim
Biñ tīġ u bīñ ḳalemden o yegdür hezār bār

41 Tīġ ü ḳalemle tā ki bula milk infitāḥ
Tīġ ü ḳalemle tā ki ire ḫaṣma inkisār

42 Tīġi ḳalem gibi ola feṭḥ ile nām-zed
Ḳadriyle tīġ-veş ḳalemi ola nām-dār

256

Ḳaṣīde-i Şemᶜ ü Pervāne-i Peykerī

Fāᶜilātün Feᶜilātün Feᶜilātün Faᶜlün
Remel -+--/++--/++--/+-

1 Şemᶜ-i rūyuñ dil-i pervāne edildin misk
Āteşe şemᶜ-ile pervāne yanar şevḳinden

2 Şemᶜde suhte-i pervāneye ḫāl-i siyehiñ
Dil-i pervāneye ḫod şemᶜ-i ruḫuñ itdi vaṭan

3 Şevḳ-i pervāne ile şemᶜ yaḳub cāna fetīl
Didi pervāneye şemᶜ āteşe yanmaḳ ögren

4 Şemᶜ bir mürşid-i nūrānī vü pervāne mürīd
Dāmen-i şemᶜi ya pervāne ḳosun mı elden

5 Şemᶜ-i pervāneye ᶜaşḳıñ ışılatmış bir ucun
Daḫi pervāne-i ol şevḳdurur şemᶜa yaḳan

6 Şemᶜiçün düşdi yalıñ yarıġa pervāne bu şeb
Ḫalk-ı pervāne içün şemᶜi aṣub ṭaḳdı resen

7 Şemᶜe dokunmasa meclisde eger pervāne
Dil uzatmaz-idi pervāneye şemᶜ-i rūşen

8 Tāb-ı şemᶜiyle gül olurdı yanub pervāne
Şemᶜ-i pervāneye olmasa eger sāye-fiken

9 Ḫiẕmet-i bezmine pervāne durur şemᶜ-i çigil
Şemᶜ u pervāne iki ḫub durur sīmīn-ten

10 Şemᶜ-i rūşen dil-i vīrāne-i dervīş-nihād
Şemᶜ-i pervāne ḥikāyāt-ı Ferīdun-miskin

11 Oldı pervāneleriñ sākiler ey şemᶜ-i ṣafa
Nīze-i şemᶜiñe pervāne rüᵓūs-i düşman

[128a]

12 Ḫançer-i şemᶜ-ile pervāne-i ḳatl itse yine
Şemᶜidir ḳara ṣarub mātem-i pervāne ḳılan

13 Kesdi miḳrāż-ile şemᶜiñ başını pervāne
Yine pervāne dönüb şemᶜiçün eyler şīven

14 Oldı pervāne-i şemᶜ ḳallesi fetḥinde şeḥid
Ḳabr-i pervāneye nūr indi ṣanur şemᶜi gören

15 Küşte-i şemᶜ-i ruḫuñ olmasa pervāne ḥakīr
Şemᶜ-i pervāneye ṣarmaz yedi pür ᶜıṭr-ı kefen

16 Şemᶜ ü pervāneye görse naẓarıñ meclisde
Ẕerre pervāne vü şemᶜ ola güneş şevḳinden

17 Şemᶜ-i pervāne-i bezmiñ degül etmiş bu gice
Şevḳ-i pervāne-i raḳḳāṣ u şemᶜi neyzen

18 Şemᶜ bir ṭolu ṣürāḥī vü ḳadeḥ pervāne
Sāḳi pervāne o şemᶜ üstüne cān u dilden

19 Şemᶜ-i rūyuñda ḫaṭuñ bu dil-i pervāneye bend
Līk pervāneye çün şemᶜ urulmaz āhın

20 Murġ-ı pervāne ile şemᶜe uçurdı mektūb
ᶜArż idüb nār-ı dili şemᶜine pervāne-i ten

21 Şemᶜ-i luṭfuñ gözedür Peykeri-i pervāne
Lemᶜa-i şemᶜi arar niteki pervāne olān

22 Dil-i pervāneyi aġlatma yaḳub şemᶜ-i ġama
Şemᶜ-i cūduñ demidir ide o pervāne-i şen

23 Şemᶜ u pervāne dimekden ġarażı yanmaḳdur
Şemᶜ u pervāne bahāne dürer ey vech-i ḫüsn

24 Eyle pervāne-veş ol şemᶜ-i şeb-efrūza duᶜa
Şemᶜ u pervāneyi añduñ ne ise mā emkin

25 Şemᶜi pervāne ne dem aġlada şād ola ṭapuñ
Şemᶜ-i pervāneyi yaḳdıkça sen ol sāġ u esen

257

Ḳaṣīde-i ᶜİlmī Çelebī

Mefāᶜilün Feᶜilātün Mefāᶜilün Feᶜilün
Müctes +-+-/++--/+-+-/++-

1 Murād-ı ᶜālem o şāhiduñun idub iẕᶜān
Sürūr-i şevḳ u ṣafāyile devr döndi heman

2 Göründi ṣubh-ı saᶜādetle ṣūret-i maḳṣūd
Uyandı ḫᵛab-ı melāletden uᶜyūn-i aᶜyān

3 Küşāde şeşdür ümmīd geldi naḳş-ı murād
Bisāṭ-ı ġamda neyyir zārı ḳıldı bu dil ü cān

4 Seḥāb-ı himmetle tāzelendi gülşen-kān
Her āy-ı çarḫ-ı kühende ᶜiẕār-ı baḫt-ı civān

5 Dehānı mīm u ḳaşı rā vü ḳāmetidir elif
Murāda dāl olur āhir o zülf-i müşk-feşān

6 Cemāl ü ḥāl ü ḫaṭ-ı şāhidān cāh ü celāl
Nigār-ı bend-i ᶜarūs-i serādiḳ-ı iḥsān

7 Dilīr-i ṣaf-şikenān muṣāf-ı ᶜıyş u ṣafā
Emīr ᶜArabda sāzān-ı meclis-i ᶜirfān

8 Felek serīr ü melek sīret ü sitāre ḳarīn
Murād-ı baḫş-ı vicdān-ı baḫt u ᶜġayret-i aḳrān

9 Ḫudā-yegān keyān u ḫidiv-kār-ı müşkin
Cenāb-ı hażret-i Sulṭan Murād-ı Ḫān zamān

[128b]

10 Şerīf-i tacveran-ı ᶜasākir-i islām
Güzīn-i taḫt-nişīnān-ı kişver-i imān

11 Kef ᶜatāsı feşānında cevahir-i cūd
Ġubār-ı bābı nigārande-i ruḫ-ı şāhān

12 Ẓamīr-i rūşeni dānende-i rumūz-i ḫafī
Yed-i riyāseti dārande-i serīr-i cihān

13 Ḳad-i bülendi fırāzende-i nihāl-i himem
Fürūġ-ı mihri fürūzende-i meh-i tābān

14 Vücūd-i ekremi baḫşende-i memālik-i tāc
Sirāc-ı ᶜārıżı sūzende-i çerāġ-ı revān

15 Niḳāb-ı rūyi keşānīde-i cemāl-i murād
Gülāb-ı gūyı nümāyende-i ṭarīḳ-ı cinān

16 Ḥakīm-i tabᶜı şināsende-i merām ḳılub
Ṭabīb-i luṭfı resānende-i şarāb-ı emān

17 ᶜAceb mi ṣāᶜiḳa girdār iderse tīr-i güẕār
Ki āb-ı nīze-i fermānıdır ḳaża-i ceryān

18 Burūc-ı çarḫ-ı saᶜādāta çün ᶜurūc itdiñ
ᶜAceb mi sana dise rūḥ-ı ᶜĪsī-i devrān

19 Elüñde kilki durur bārıñı görenler dir
ᶜAṣāyı Nīl'e urur ṣanki Mūsa-i ᶜİmrān

20 Eliñde tīr u kemānuñ veġāda seyr ideli
Oḳını aṣdı yāyın yaṣdı Rüstem-i destān

21 Olalı ḫançer-i Sencer ḥısām-ı sām elde
Yegān yegān gelimez rezm-gāha ḫayl-i keyān

22 Saña muḫālefet eyler veġāda ḫıffet idüb
Yaḳarsa ḫāṭır-ı aᶜdāyı nola gürz-i girān

23 Seḫāda ḥātemi o ḫaşr-ı yed güher-bārıñ
ᶜAtāda cem gibi olduñ bugün kerīmü'ş-şān

24 Ṣafāda āyine-i baḫt-ı kāmbīn olduñ

Küşāde-ṣūret-i maḳṣud-ı ḫurrem u şādān

25 Hevā-yı şevḳiñ-ile bezm-i midḥatüñde göñül
Bu şiᶜr-i terle terennümdedür idub elḥan

26 Mey-ile laᶜl-i lebüñ eyle gül gibi ḫandān
Ġarīḳ-i āb-ı ḥayā ola çeşm-i ḥayvān

27 Görünmege n'ola ḥasretle ṭāḳati yoġ-ise
Cenāb-ı gūyıñı gözler bugün canān-ı cinān

28 Ya rā oḳur ḳaşıñ erbāb-ı ḳāl yāḫud nūn
Ḫadeng-i ġamzeñe yā ola der şamān-ı keman

29 Revā nedür ana kim laᶜl-i ruḥ-baḫşuñ içün
Miṣāl-i eşk-i firāvān ola revānı revān

30 Faḳīruñ olduñ ezelde kefīl-i bi'l-mālı
Yetiş kerem ḳıl irişdi bugün zamān-ı żımān

31 Murāda irdi şehā niçeler zamānuñda
Zenān-ı ḫande zenān ü keyān-ı cilve kenāñ

32 Kimisne olmadı devrüñde zār u ḫam-ı ḳamet
Megerki bār-ı ġamuñla bu çarḫ-ı sergerdān

33 Diler ki ide ġam-ı rūzigārdan feryād
Meger benüm gibi bād oldı bī-serv-i sāmān

34 Yoluñda iki gözüm yāşun iki ᶜayn itdüm
Turāb-ı dergehiñi nāgeh olalar cūyan

[129a]

35 Ne ṭāliᶜ-i bege yāver ne dehr-i yāverdir
Revā mı eyleye ᶜİlmī ḳuluñ demüñde fiġān

36 Ẓarīf-i ḫurde şināsı süḫan ü rānı hüner
Ḥarīf-i nükte-güẕār ḳaṣīde-i perdāzān

37 Güzīn-i nīze güẕārānı saḫnı ᶜirfānım
Elümde kilk-i dür-efşān Sinānı milk-sitān

38 Benüm ki naẓmı ḥasen berle reşk-i ḥassānem
Benüm bu ṭabᶜı Selīmimle ġayret-i Selmān

39 Müyesser olmadı rūy-i murādımı görmek
Meger cemāl-i hümāyūn-i ḥażret-i ḫāḳān

40 Şikāyeti ḳoyalum gül ḥikāyeti çoġ olur
Duᶜāya el açalum kim murād olar elān

41 Hemīşe çarḫı saᶜādātı dāᵓir olduḳça
Müdām taḫtı Murādāta olasın sulṭan

258

Ḳaṣīde-i ᶜİlmī Çelebī Berā-yı Ferīdūn Beg

Mefᶜūlü Mefāᶜīlü Mefāᶜīlü Feᶜūlün
Hezec --+/+--+/+--+/+--

1 Bir ṣubh ki sultānı serā-perde-i gerdūn
ᶜAzm itdi şeref taḫtına mānend-i Ferīdūn

2 Kürsi ḳodı zīr-i ḳademinde yed-i taḳdīr
Ne pāye-i eflākı idüb rifᶜata maḳrūn

3 Dīvānına cemᶜ oldı heb erkānı saᶜādet
Nāhīd-i ᶜamel eyledi bir mūcib-i ḳānūn

4 ᶜÖrf etdi kebi düşmanuna tīġ-ile merrīḫ

Kim oldı siyāsetiñe āfāḳ-ı sünḳūr gün

5 Tīr eylemege encümiñ aḥkāmını tecdīd
Olmuş yine dārende-i fermān-ı hümāyūn

6 Levḥ-ı felege tāki helāl ola nişānı
Ḥall itdi güneş kāse-i mehde bezr-i altūn

7 Ol emre nola kāhkeşān olsa zer-efşān
Münşi-i ḳażā yazmış içine der-meknūn

8 Ẓulm eylemeye bī-kese tā kimse cihānda
Ol ḥükm-i hümāyūna hemān bu idi mażmūn

9 Bir server-i kāmil demidir var-ise şimdi
Kim cevr u sitem nāḳış u lüṭf u kerem-efzūn

10 Dānā-yı tuvāna-yı ḳader rāy-ı dil-ārā
Tuġrā-keş-i aḥkām-ı şeh-i kişver-i meskūn

11 Zīb u fer-i fihrist-i menāşīr-i saᶜādet
Zīnet ger ᶜunvān-i ṭavāmīr-i hümāyūn

12 Dībāce-i dīvān-ı şeref yaᶜni nişānı
Pīrāye-i örnek kerem-i mīr-i Ferīdūn

13 Mümtāz u ferīd olalı iḥsān-ı keremle
Yanında ahālīnüñ olur ḳadr ü Ferīdūn

14 Bir münşi-i meşhūr-ı cihāndır söze gelse
Menşūrunı menşūr ide manẓūmunı mevzūn

15 Haḳḳā ki nişān çekmede üstād-ı cihān sen
Şākird ki olursa yaraşur kātib-i gerdūn

[129b]

16 Sernāme-i ḥükm-i ḥikem-i ehl-i ḥikemsin
Serdefter-i küttābdurur sāye-i bīçūn-

17 Pür ḳıldı cihān ṣafḥasını nām u nişānuñ
Şāh olsa ḳapuñda yeridür bende-i meʾz̲ūn

18 Destüñde direfş-i ḳalemi eyle ḫırāmān
Pā-māl olub aʿdā ġam-ile tā ola maġbūn

19 Sāḥir midür ol ḫāme-i muʿciz eş̲erüñ kim
Her ṣāḥib-i tīġ u ḳalemi eyledi meftūn

20 Kilkiñdür iden ḳāʿide-i şerʿi hüveydā
Ḫaṭṭıñdur olan żābıṭa-i ḥikmet ü ḳānūn

21 Efsāne olur nāme ki nisbet niçe tuḥfe
Yazdıḳda meger kim oḳuduñ üstüne efsūn

22 Sāʾil ola ḳapuñda görüp cūduñı ḥātem
Kim baḫşişüñe yetmeye gencīne-i Ḳārūn

23 İster ki dür-i luṭfuña sāʾil ola bāran
Olursa gehī ebr-i felekden nola bīrūn

24 Gūyende-i bezmüñ ide tā dāʾir-i māhī
Sāzende-i ʿişret-gehiñi gūş ide tā nūn

25 Sen leyl-i murādāta irüb ḥayy-i tuvānā
Sevdā-yı emel Ḳays-i ʿadūñı ide Mecnūn

26 Aḥbāba şerīf emrüñ olub vācib el-iz̲ʿān
Aʿdāñuñ ola mihnet-ile ḥāli diger gün

27 Kim aldı elüñ gölgesini irdi murāda
Sāyeñde bugün ḫoş geçinen ola mı maḥzūn

28 Dem geldi ṭabīb-i keremüñ eyle devāsāz
Ṣafrā-yı ġam itdi beşerem niteki līmūn

29 Şöyle ḳalemi kevkeb-i baḫtum şeb-i ġamda
Gün göstere mi yoḫsa baña ṭāliᶜ-i vārūn

30 Vaṣṣaf ola ᶜİlmī umarın devlet-i şāhā
Bu tuḥfeyi kim itdi duᶜādarları meşḥūn

31 Tā kim ṭuta kilk-i ḳaderi münşi-i ḳudret
Tā kim yazıla levḥ-ı felek ṣafḥa-i hāmūn

32 Ṭayy eyleyesin düşmanıñuñ ᶜömri berātın
Eydī-i bahārıyla nice levḥa-i kānūn

33 Rifᶜatde felek fırḳana devletle ḳadem baṣ
ᶜĀlemde hemīşe sana mā fevḳ ola mā dūn

259

Ḳaṣīde-i ᶜİlmī Çelebī

Mefāᶜilün Feᶜilātün Mefāᶜilün Feᶜilün
Müctes +-+-/++--/+-+-/++-

1 Hücūm idub sipeh-i nuṣret āyet-i keremā
Reh-i hezīmeti ṭutdı ᶜasākir-i sermā

2 Meger ṭılāye-i āẕerden eyledi aḫyār
Görüb ṭalāyiᶜ-i ḫayl ü cüyūş-ı şāh-ı şitā

3 Nola sipāh-ı zemistān girīze bulmasa rāh
Pür oldı ceyş-i rabīᶜiyle ᶜarṣa-i ġabrā

4 Eridi geçti hemān cünd-i berf-i ḫavfından
Olunca ḫusrev-i nevrūz-ı ẓāhir u peydā

5 Şu gibi ḫarçlanursa vefā ide niçe dem
Şu deñlü eylediler nuḳreᵊ-i deyi yaġmā

6 ᶜAceb mi yerlere geçdiyse genc-i Ḳārūn-veş
Ki sīm-i vāfirin itmezdi kimseye aᶜṭā

[130a]

7 Seḥāb şūyile sordı zemīni ḫāk degül
Mizāc-ı ḫāra ola müsteᶜid-i neşv u nemā

8 Firāz-ı nāme-i evrāḳ-ı berk-i eẕhāra
Olundı nām-ı şehinşāh nev-bahār inşā

9 Nihāl-i gonca alub nīze-i dem-ālūdin
Götürdi serv ü sehīler çemende sebz-livā

10 Ḫadeng-i ḫār-ile her gülbin olıcaḳ ẓāhir
Siper ḥavāle idub ṭurdı her gül-i raᶜnā

11 Çekince sünbül-i ter ḫançer-i zümürrüd-i fām
Benefşe gürz-i kirānını ṭutdı bī-pervā

12 Ṭaḳındı tīġ-ı ziberced niyāmını sūsen
Başuna miġfer-i zer giydi nergis-i şehlā

13 Şeh-i bahār bu ḫayl ü şekve ü ḥaşmetle
Diler kim eyleye tā şehr-i gülşeni meᵊvā

14 O gence ġulġule-i kūs u ṭabl-ı şāhīdir
Ṣadā-yı āb-ı revān bang-i bülbül-i şeyda

15 Riyāż-ı gülşen-i firdevse döndi rūy-i zemīn
Zamānı ürd-i behişt itdi şolḳadar zībā

16 Türāb-ı ᶜayn-ı ᶜabīr oldi seng-i gevher-nāb
Nesīm-i nāfe küşā oldı cūy-ı gāliye-sā

17 Derīçe-i ḥarem-i cāyigāh-i imkāndan
Semen-berān-ı çemen cümle oldı çehre-nümā

18 Ẓuhūra başladı her biri eyledi ḥarekāt
Füsürde-kān-ı gülistān-ı māverā-yı ḫaḳḳā

19 Taḥaddürāt-ı nebātāt etdi ᶜazm-i ḫırām
Derūne-i tutuḳ ġaybdan ᶜarūs-āsā

20 Yed-i nesīm-ile ṣaḥn-ı serāçe-i bāġa
Düşündi naḳş-ile pür bir nihāli-i ġurrā

21 Meyān-ı sebzede zerrīn ḳadeḥle nergisler
Müdām ᶜīş u ṣafāda çü rāḥ-ı rūḥ-efzā

22 Doḳundı vār-ise dest-i nesīm-i ᶜanber-i būy
Açıldı ḥaḳḳa-i yāḳūt-ı lāle-i ḥamrā

23 Şimāl-i micmere gerdān-ı bezm-i bāġ oldı
Meşām-ı ᶜālemi ḫoş-bū muᶜaṭṭar itse n'olā

24 Nedür bu şādi-i ḫalk ü leṭāfet-i ᶜālem
Nedür bu mevhibet-i ḥaḳ ᶜaṭiyye-i ᶜuẓmā

25 Oḳur bu naẓm-ı bülendi o demde gūş itdim
Firāz-ı servde bir bülbül-i hezār-ı nevā

26 Neẓāre-i gül-i rūyuñ virir ḳulūbe ṣanā

Şarāb-ı laᶜliñ olur cism-i cān ü rūḥa ġıdā

27 Ne ḥāl-ile yaradıldı bu ḥusn-i ᶜālem-sūz
Ne kilk-ile yazulupdur bu naḳş-ı ṣun-ārā

28 Hevā-yı ᶜışḳ u ġam-ı şāhbaz çeşmüñ-ile
Rubūde murġ-i şekīb ü küşūde rāh-i belā

29 Belā-yı dehr-ile ḫūn oldı baġrum ey sāḳī
Dem oldı-kim gele meydāne rāh-ı ġam-fersā

30 Zamāne hurrem ü şādān ben-i melūl u ḥazīn
Esīr-i bend-i belā mübtelā-yı derd u ᶜanā

31 Yanardı söz ü girānımdan āh u zār itsem
Başımda eski ᶜimāme tenümde köhne ḳabā

[130b]

32 Eger ki girye idersem cihānı ġarḳa virir
Bu seyl-i eşk-i revā nemle çeşmi ḫūn pālā

33 Kime şikāyet idem bilmeziz sitāremden
Kime ḥikāyet idem ġuṣṣa ḳıṣṣasın eyā

34 Meger ki yüz sürem ol dergeh-i muᶜallāya
Ki ḥalḳ-ı dehre odur şimdi melceᵓ-i meᵓvā

35 Felek maḥall ü ḳaża ḳudret-i ᶜutārid-i kilk
Melek-ḥışāl ü ḳader ḳadr ü āfitāb-ı ᶜatā

36 Muᶜīn-i dīn-i benī ḥażret-i ᶜAlī Çelebī
Emīn-i şerᶜ-i şerīf u vekīl-i ẓıll-i ḫudā

37 Esās-ı dār-ı şerīᶜat ᶜimād-ı ḫāne-i dīn
Hümām-ı ḫalḳ-ı cihān muḳtedā-yı ehl-i ṣafā

38 Sipihr-i mihr-i şeref māh-i āsumān-ı ᶜulūm
Muḥīṭ-i merkez-i ᶜirfān ü ḳuṭb-i çarḫ-ı ẕekā

39 Ḫulāṣa-i zaman ü ḳudve-i mevāli-i dehr
Güzīde-i ᶜulemā vü ḫenīde-i fużalā

40 Gelürse bezmüñe ola çü ṭıfl-i ebced-ḫᵛān
Muᶜallimān-ı ṭarīkat rumūz-i ġayb u ḫafā

41 Çü ḳaṭre mahv ola baḥr-ı muhīṭ-i fażlinde
ᶜUlūm-i ḥikmet-i Loḳmān u Bū ᶜAlī Sīnā

42 Meger ki rūz-i evvel müfti-i ḳaẓā vü ḳader
Görüp ṣaḥāyif-i aḥkāmuñ eylemiş imżā

43 Müdebbirān-ı umūr sipihr-i mīnā-fām
Celāl ü cāhuñı arturmada ṣabāḥ u mesā

44 Gülüñ hezār-ı çemendür hemān ṣenā ḫᵛānı
Senüñ ḳapuñda bulınur hezār-ı medḫ-serā

45 Dıraḫt-ı ḳadrüñe lāyıḳdur olsa sulṭānum
Şükūfe encümü ber-mihr ü māh ü berg-i semā

46 Giyāh-ı cū gibidür geşt-zār-ı cūduñda
Bu heft mezraᶜa-i bāġ-ı ṭārım-ı ḫaḍrā

47 Serīr-i cāhuña nisbet olunsa alçaḳdur
Bu heft-pāyeyi ne ṭāḳ-ı künbed-i mīnā

48 Ḫıyām-ı rifᶜatüñe ne felek serā-perde
Serā-yı devletiñüñ ḫādimi ola dünyā

49 Efendi sensin o mesned-nişīn-i milk-i kemāl
Ki pāy-i taḫtuñ olur būse-gāh-ı şāh ü gedā

50 ᶜAṭiyye ḫᵛāh kapuñda hezār-ı ḫātem-i ṭay
Ümīd vār ṭapuñda niçe cem ü dārā

51 Seḫā vü luṭfuñ o deñlü yayıldı ᶜāleme kim
Yanuñda mihr-i żiyā-baḫş-i çarḫ ẕerre nümā

52 Binā-yı çarḫ-ı muaẓẓamdan eylemüş muḥkem
Esās-ı ḫāne-i ḳadrüñ mühendisān-ı ḳażā

53 ᶜUyūn-i encümle kāyinātı seyr itdi
Naẓīr görmedi saña sipihr-i āyine-sā

54 Senüñ merātib-i ḳadr u celālüñ eglenmez
Egerçi ᶜarşa irir fikr āsuman-ı peymā

55 Ġubār-ı ḫāk-i rehüñ olan oldı mihr-i çarḫ
Ḳapuñda ḫiẕmet iden buldı menṣıb-ı aᶜlā

[131a]

56 Yolunda midḥatiñüñ nice dür niṯār itdi
Cevāhir-i süḫanumdan bu ṭabᶜ-ı gevher zā

57 Tarīḳ-i vaṣfuna yoḳdur nihāyet ey ᶜİlmī
Hemān ṯenāsuna başla odur sezā vü revā

58 Ḳalur mı yerde türāba sürülse rūy-i niyāz
Tehī olur mı sipihre açulsa dest-i duᶜā

59 Hemīşe tā ki bu bāġ-ı cihān-ı fānide
İrişe faṣl-ı bahār ü geçe zamān-ı şitā

60 Bahār-ı gülşen-i ᶜömrin nihāl-i tāzelerin

Semūm-ı bād-ı ḫazāndan beri ide mevlā

260

Ḳaṣīde-i ᶜİlmī Çelebī

Mefᶜūlü Mefāᶜīlü Mefāᶜīlü Feᶜūlün

Hezec --+/+--+/+--+/+--

1 Seḥer ki bāng-ı bülendüm felekde eyledi gūş
Ḫurūş-ı ᶜarş-ı ṣafāsından itdi cūş u ḫurūş

2 Lisān-ı hāl-ile zikr-i sipihr idüb devrān
Zebān-ı lāl-ile şākir bu dem ṭuyūr u vuḥūş

3 Ṣafā-yı şevḳim ile irdi ᶜālem-i vecde
Müsebbiḥān-ı zevāyā-yı ḳuds olub medhūş

4 Küşāde idi benüm çeşm-i baḫt-ı bīdārım
Ḥużūra vardılar aᶜyān-ı çarḫ-ı[436] kühlī pūş

5 Ne vaḳt olur buña raḥmet ḳapusı ola güşād
Ki ṣubh-ı ṣādıḳ irişdi göñüller eyler cūş

6 Zihī zamāne-i ᶜadl-i ḥakem ki dādından
Ṭarab serā-yı cihānda belā-keşān ider ḫūş

7 Hümām-ı müctehidīn u İmām-ı Aᶜẓam-ı ḫulḳ
Muḥammed āyet u yūsuf-liḳā vü mālik-i hūş

8 Ḫulāṣa-i ᶜulemā ḳādī-zāde ḥażreti kim
Şüreyḥ-i fażli ḥuẓūrunda şāriḥān ḫāmūş

9 Emīr-i ṣadr-i celāl u cemāl u cāh oldur

[436] Mecmuada “çarḫ” kelimesinde bulunması gereken “ç” harfinin noktaları yoktur.

Efāżıl-ı ᶜulemā-yı zamāne aña cüyūş

10 Öñüñde teẕkire telḫīṣ ider debīr-i felek
Elinde levḥ u ḳalem defter-i ḳażā berdūş

11 Ḳapuñ mülāzımına rūz-i nāme itmek-içūn
Ṣaḥāyif-i feleki aldı ḳat ḳat itdi surūş

12 Mesāᵓilüñ ṣuveri levḥ-i ḫāṭıruñda hemān
Miṡāl-i ṣafḥa-i cevher ki ṡābit ola nuḳūş

13 Hizebr-i şānıñuñ öyle ṣalābeti var kim
Yanuñda hirre-i ehl-i naẕar görinür mūş

14 Diler ki tehniyet-i cāh-i sermed ide sañā
Semend-i çarḫ-ile mihr işigüñde bir çāvuş

15 Elünde sāḳi-i ᶜadlüñ şarāb-ı emn ü emān
Cihānı ṭutdı ṣadā-yı ṣalā-yı nūş-ā-nūş

16 Ḳulaḳ çeker kerem ü fażluña ḳalender-vār
ᶜAcep mi ᶜİlmi saña olsa ᶜabd-i ḥalḳa be-gūş

17 Der-i şerīfüñe yüz sürdi bir fütādeñdür
Der-i kelāmuñ ider gūş-ı hūşuna menkūş

[131b]

18 Ḳażāya virdi rıżāyı feżā-yı fażlüñde
Revā budur ki bugün ānuñ ola ḫātırı ḫūş

19 Libās-ı cāh u feraḥdan biri ise cismüm
Kitāb-ı ᶜilm ü hünerden tehī degül āġūş

20 Belā-yı miḥnet-ile zeyn olalı ser-tā-pāy
Gören ṣanur beni bāzār-ı ġamda guṣṣa-fürūş

21 Ġaraż duᶜā vü ş̲enādur bu deñlü midḥatden
Seḥer ola umarın derdime icābet düş

22 Atılduġunca ḳader tīri ḳavs burcundan
Ḳażāña ḳalḳan ola cism-i düşmen-i bī-tūş

23 ᶜAdūñi zār ide zenbūr gibi ḥırṣ u ṭamaᶜ
Mehām-ı ḫāne-i ᶜişretde sana nīş ola nūş

261

Ḳaṣīde-i ᶜİlmī Çelebī

Mefᶜūlü Mefāᶜīlü Mefāᶜīlü Feᶜūlün
Hezec --+/+--+/+--+/+--

1 Hengām-ı seḥer şāh-ı serā perde-i eflāk
Bu ḳalᶜa ne ḳulleyi fetiḥ eyledi bī-bāk

2 Şevketle binüb tevsen-i gerdūne seḥerden
Meydān-ı cihānı ṭolunur çāpuk ü çālāk

3 Ḫaylī şebi defᶜ eyledi şevḳ-i şeh-i ḫāver
Ḫaşmun nitekim rūz u nümā tīġ-ile ḍaḥḥāk

4 Destünde ṭutardı yine bir ḫançer-i zerrīn
Kim zühre-i zehrānuñ ider zühresini çāk

5 Cārūb-ı zer almuş eline şaᶜşaᶜa tā kim
Şeb mezbelesinde güneşüñ ide yolun pāk

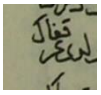
6 Feyżünden irer cümle-i eşyāya leṭāfet
Bu sāġar-i ṣahbā mı yaḫūd haḳḳa-i tiryāk

7 Gökde görinen şems degül cilve-geh olmuş

ᶜAks-i ruḫına ol mehüñ āyine-i eflāk

8 Serdār-ı cüyūş-ı vüzerā mīr-i emīrān
Kim cāndan esīr olmuş āna cümle zen ü kāñ

9 Aṣḥāb-ı hüner sözlerini eylemez iẕᶜān
Erbāb-ı naẓar nüktesini idemez idrāk

10 Her gice semāda görünenler degül encüm
Andan utanub rūy-ı felek oldi

11 Ol ᶜīş idicek çeng urub sāzına zühre
Gökde meh ü ḫurşīd ṭutar aña be-tevrak

12 Biz ānı nice beñzedeyüz Rüstem-i Zāl'a
Kim bāb-ı nedīmünde bulınur niçe ḍaḥḥāk

13 Raḫşuñla eger ᶜazm-şikār eyleseñ ey şāh
ᶜAnḳā-yı felek ola saña beste-i fitrāk

14 Aᶜdāna ᶜaceb tīġuña olmazsa muḳābil
Ḳarşu ṭuramaz āb-ı revāna ḥas ü ḫāşāk

15 Aġyār saña öykünmez ḳadr ü şerefde
Misk-i Ḫoten'üñ nükhetini hiç vire mey-nāk

16 Beñzerdü senüñ dest-i güher-bāruña her bār
Gevherlerini kān eger itmese imsāk

[132a]

17 Dāyim sana el virmiş ola şāhid-i ṣıḥḥat
Her ki ola ḳahruñla ᶜadū ḫaste vü miflak

18 Dāᶜī ola her demde saña cümle mevālī

Ḫādim ola ḳapuñda niçe ḫusrev-i müllāk

19 ᶜİlmī ḳuluñı ḫor u ḥaḳīr eyledi şāhum
Baḫt-ı siyeh ü ṭāliᶜ-i bed-ḫāṭır-ı ġam-nāk

20 Teşbīh idemez kimse özün baña süḫanda
Ney şekker ile baḥs̱-i ḥalāvet mi ider tāk

21 Rengīn ola naẓmum diriseñ mihr-i vefā ḳıl
Çün mihr-i cihāndur güher-i nāba viren lāk

22 Her ṣubḥ ki tīġ-i ḫur aça ḳalᶜa-i çarḫı
Düşmanlaruña teng ola bu ᶜarṣa ki ḫāk

23 Her-dem ki ġazā eyleyesün ola yanuñca
Şimşīr-i kerāmāt-ı şeh-i ᶜālem-i levlāk

262

Ḳaṣīde-i ᶜİlmī Çelebī

Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilün
Remel -+--/-+--/-+--/-+-

1 Yine bir ẓulme ser āġāz itdi dehr-i pīre zāl
Ḫayf kim oldı muvāfıḳ āna baḫt-ı bed-sikāl

2 Dönmedi bir gün murādımca sipihr-i dūn-nevāz
Gülmedim devründe geçdi niçe eyyām ü leyāl

3 Vāḳıᶜāt-ı dehr-i taġyīr eyledi evżāᶜımı
Ḫādis̱āt-ı ᶜaṣr-ile oldum bugün āşüfte-ḥāl

4 Ki teb-i taᶜn-i ᶜadūdan cism düşdi ıżṭırāb
Ki firāḳ-ı dostāneden ḳalbe geldi infiᶜāl

5 Ḥāṣılı ᶜömr-i ᶜazīzim geçdi zecr u ḳahrla
Gāh cevr-i baḫt gāhī ẓulm-i çarḫ bed-fiāl

6 Bir ulu dergāhı āḫir kendime itdim penāh
Ḳadrle gerdūn-ı miṣāl u yemenle cennet-i ḫıṣāl

7 Mihr u meh rifᶜat mübārek menzil ü fīrūz-baḫt
Müşterī ṭalᶜat hümāyūn ṭāliᶜ ü ferḫunde-fāl

8 Ḳāḍı-i ᶜadl-i ᶜasākir nāᵓib-i ẓıll-i Ḫudā
Ṣāḥib-i cāh ü celāl ü vāhib-i māl ü menāl

9 Ṣadr-i eşrāf aña bir bedr-i envār ālihe
Ḳuṭb-ı aḳtāb-ı efāżıl ḳudve-i erbāb-ı bāl

10 ᶜĀlem-i ᶜilm-i ḥakīkat ᶜāmil-i şerᶜ-i şerīf
Sālik-i silk-i siyādet mālik-i milk-i kemāl

11 Ḫāme-i şerᶜ-i peyember ḥāfıẓ-i dīn-i ḳavīm
Māhi-i şirk ü feżāḥat māniᶜ-i zecr u vebāl

12 Maṭlaᶜ-ı māh-i saᶜādet menbaᶜ-ı māᵓ-i ᶜulūm
Menşeᵓ-i dād u ᶜadālet melceᵓ-i cāh u celāl

13 Ḳadr-ile ser-ḥalka-i aṣḥāb-ı rifᶜat olalı
Bezm-i fażlüñde niçe ṣadrin yeri ṣaff-ı niᶜāl

14 Ḫayl-i hükm-i pür-hükmle dāfiᶜ-i ẓulm ü żarar
Tīġ-ı dīn-i müstaḳīmüñ ḳāṭıᶜ-i ᶜırḳ-ı żalāl

15 Bārigāh-ı devlet ü iḳbālüñ olduñ māliki
Kārigāh-ı dāniş ü ᶜirfāna sensin gū-tevāl

16 İstedüm kim ẕikr-i evṣāfuñ ola verd-i zebān

Geldi bu zībā ḳaṣīde kāle oldı ḥasbiḥāl

[132b]

17 Bārekallah zī saᶜādet zī cemāl-i bā-kemāl
Sende iẓhār eylemüş ṣunᶜun ḫudā-yı lāyezāl

18 Ḥāşalillāh kim sañā nisbet ḳılam aġyārı ben
Rehrevān-ı milk-i fiṭnat gerdüñe irmek muhāl

19 Saña esb olursa elyaḳ ablaḳ-ı çarḫ-ı bülend
Mīḫ u naᶜl olsa yarāşur esbüñe necm ü hilāl

20 Bezm-i cūduñda eyā sultān-ı evreng-i ᶜatā
Ḫalḳ-ı mānend-i meges ġarḳābe-i ḫᵛān-ı nevāl

21 Salṭanat taḥt-ı yedüñde dir-iseñ bāḳī ḳala
Ḫalḳı ḳul it ḫulḳ-ile lā mülk-i illā bi'r-ricāl

22 Ḳul maᶜkūluñ-ile fiᶜl-i dil-pesendüñ göreli
Ḳuluñ olmuşdur senüñ erbāb-ı kāl aṣḥāb-ı ḥāl

23 Gül gibi hem ḫande-rū āyine tek hem ṣāf-ı dil
Bülbül-āsā ḫoş-kelām ṭūṭī-i veş şīrīn-maḳāl

24 Ḳanda ṭursuñ ḫayl-i cāh eṭrāfıñı şāmil ola
Ḳabl ü baᶜd ü fevḳ ü taḫt u hem yemīn u hem şimāl

25 Şuᶜle-i şemᶜ-i hidāyet ola öñüñce[437] delīl
Ḳanda gitseñ iderek ṭāvus-veş ġunc u delāl

26 Dilerim eksilde aᶜdāñı o ḳahhār-ı celīl
Umarın kim artura iḳbāl u cāhuñ ẕü'l-celāl

[437] Mecmuada "öñüñce" kelimesinde bulunması gereken "c" harfinin noktası yoktur.

27 Vārımuz medḥ-i kemālüñ ḥaddüne pāy-i ᶜuḳūl
Vārise naḳṣ ü ḳuṣūrı aña olmuşdur ᶜiḳāl

28 Tīre şāhum rūz-i rūşen çeşmüm ẓıll-i ẓalīl
Çetr-i ḥayret baña eyler ẓulmet-i ġamdan ẓılāl

29 Ṣayḳal-ı lüṭfuñ ṣafā-yı ḳalb-i ġamnāk ü melūl
Çāre ḳıl mirᵓāt-ı tabᶜum ḳapladı jeng-i melāl

30 Dest-gīr olmaḳda eyle ḫıżr-veş saᶜyi cemīl
Raḥmle Yaᶜḳūb ḫaslet-i ḥüṣnle Yūsuf-cemal

31 N’ola raḥm itseñ beni gördüñde pāmāl ü ẕelīl
Ḫāki alçaḳda bulub māᵓil olur āb-ı zülāl

32 Döne döne görmüşüm meşt-i felekden serzeniş
Niçe niçe eyledi dest-i havādiṯ gū-şimāl

33 Gāh dāmānum alur gahī girībān-gīr olur
Çok ḫalel virdi binā-yı ᶜīşuma bu eşk-i āl

34 Hem ḳadīmi bende kim eski-i devlet-ḫᵛahañum
Ḳoma ayaḳda güzel başuñ-çün olsun destüm āl

35 Rişteᵓ-i elfāẓa naẓm itdim maᶜānī gevherün
Umarın maḳbūl-i ḥażret ola bu ᶜaḳd-i leᵓāl

36 Baña öykünmez ᶜadū-yı rūstāyī şugul-ile
Şīr-i ner bezmünde ḳuvvet daᶜvīsin ḳılmaz şigāl

37 At ṣalardum ᶜarṣa-gāh-ı naẓm ammā neyleyüm
Pāy-i esb-i ṭabᶜuma bend-i miḥen şekl-i şekāl

38 Fażl-ile ᶜizzet bula devrüñde erbāb-ı hüner

ᶜİlm-ile raġbet bula ᶜahdüñde aṣḥāb-ı kemāl

39 Āteş-i ḳahr-i sitāruñdan yeter yanduñ yeter
Saña kim dür-i zer gibi var pūteᵓi miḥnetde ḳāl

40 ᶜİlmiyā şimden-girū dergāh-ı ḥaḳḳa sür yüzüñ
Cümleden yegdür duᶜāya vü ş̲enāya iştigāl

41 Tā ki bu ṣadr-ı muᶜallā-yı sipihr-i zer-nigār
Ẕ̲ātuñ içün zeyn ola her ṣubḥ u şām u māh u sāl

[133a]

42 Gelmesün herkez binā-yı ḳaṣr-ı ᶜömr-i cāhuñā
Bād-ı gamla inhizām ü seyl-i ġamdan iḫ̲tilāl

43 Fażlla ferzend-i maḫ̲dūmuñ muammer ola hem
Mihr-i cāhine zevāl irgörmeye ᶜġayru'l-kemāl

263

Ḳaṣīde-i ᶜİlmī Çelebī Berā-yı Şeyḫ̲ī Efendī

Mefāᶜilün Feᶜilātün Mefāᶜilün Feᶜilün
Müctes +-+-/++--/+-+-/++-

1 Hücūm idub dile ceyş-i hümūm ü ḫ̲ayl-i ġamūm
Düşürdi rāh-ı belāya beni bu ṭāliᶜ-i şūm

2 Meġer ki ṭāliᶜ-i naḥsımda baña ġam geldi
Dem-i nuḥust olunca neşāt u ġam maḳsūm

3 Yaḫ̲ūd ḳażā eli çekdükde kilk-i ṭaḳdīri
Berāt-ı ᶜömrüm olupdur belā-ile mersūm

4 Ne çāre neyleyelüm virelüm ḳażāya rıżā
Ezelde böyle imiş başımızda çün merḳūm

5 Dilümde nār-ı meşakkat tenümde ṭāḳat yoḳ
ᶜAcebdir ölmez-isem ben bu derd-ile maḥmūm

6 Yürek pür-āteş ü leb ḫuşk-ter beden lerzān
Şu berge döndi göñül kim dokuna bād-ı semūm

7 Sebeb nedür ki gözüm şām-ı ġamda girye idub
Tenümde dil yana mānende-i fitīle-i mūm

8 Ġurāb-ı ġuṣṣa vü ġamdan yerüm ḫarābe olub
Revā mı şeb ola rūzum benüm cihānda çü būm

9 Beni görüb nice rahm etmesün ḫavāṣ ü ᶜavām
ᶜAle'l-ḫuṣūs ola menzil-gehüm diyār-ı ᶜumūm

10 İrişe aṣl-ı murādına her kişi ben olam
Mülāzım-ı der-i şāh-ı diyār-ı derd u hümūm

11 Bu ḥāle aġlar-iken nāgehān gelüb bir pīr
Delīl olub didi ey zehr-i ḳahrla mesmūm

12 Ne ġam çekersün umūruñ ḫudāya tefvīż it
Bu derde yoḳ mi meded yaᶜni bu midur mevhūm

13 Yüri yüziñ süri ol bāriġah-i aᶜlāya
Ki ānda ḳalmadı her giz kimisne hiç maḥrūm

14 Ḥamīde-ḫaṣlet ü ferruḫ-ruḫ hümāyūn-fāl
Sipihr-i rifᶜat ü tepeñ aḫter u ḫuceste rüsūm

15 Cenāb-ı ḥażret-i Şeyḫī Efendi kim oldur
Emīr-i ṣadr-ı şeref ḳāḍı-i ᶜasākir-i Rūm

16 Dilīr-i ṣaḥn-ı maᶜārīf-i yegāne-i ᶜālem

Ferīd-i ᶜaṣr-i fünūn u vaḥīd-i dehr-i ᶜulūm

17 Meşāyiḫ içre müfeḫḫam muaẓẓam ü metbūᶜ
Efāżıl içre mükerrem muᶜazzez ü maḫdūm

18 Şihāb-ı kilk ü ᶜuṭārid yanunda tezkireci
Sipihr-i ḳıṭᶜa-i defter mülāzimin nücūm

19 Ḳaçan ki diyu ᶜadū işigine ᶜazm itse
Hücūm ide ānı ḳatl itmeğe nücūm-i rücū

20 ᶜAceb mi gūyine irse figān u feryādum
Ki yirde ḳalmaz imiş āh ü nāle-i maẓlūm

21 O şāh-ı milk-i keremden ümīdim oldur kim
Faḳīr daḫī o devletden olamayım maḥrūm

[133b]

22 Bihaḳḳ-ı Kaᶜbe-i ᶜulyā bi-ḥurmet-i Ahmed
Biḥaḳḳ-ı ẕāt-ı Ḫudāvend-i ḳādir-i ḳayyūm

23 Uzatma ᶜİlmi kelāmı el ac duāᶜya hemān
Ziyāde şerḫa ne ḥācet ḳo mesᵓele-i maᶜlūm

24 N’idem ki ṣavb-ı semādan beliyye nāzil ola
Ḫudā-yı ᶜizz u celle eyleye seni maᶜṣūm

25 Maḳām-ı cāh u saᶜādetde kāyim ol dāᵓim
Cenābuña sipeh-i ᶜizz u devlet ide hücūm

264

Ḳaṣīde-i ᶜİlmī Çelebī Berā-yı Ḳāḍī ᶜAsker Efendī

Mefāᶜilün Feᶜilātün Mefāᶜilün Feᶜilün

Müctes +-+-/++--/+-+-/++-

1 Seḥer ki oldi debīrān-ı ṣafha-i gerdūn
Müdebbirān-ı ᶜumūr-ı sipihr-i būḳalemūn

2 Yazıldı ḫāme-i ḳudretle levḥ-ı maḥfūẓa
Umūr-i küll-i zamānın bi vaḳtihā merhūn

3 Binā-yı ᶜadli urub yakdı ḫāne-i ẓulmi
Yed-i ḳażā-yı Ḫudāvend-i emr-i kün feyekūn

4 İdendi tīr-i felek burc-i ḳavsi menzilgāh
Ki düşmenüñ ḳadini iki ḳat yaza çün nūn

5 Dürüldi defter-i düşmen açıldı ṭāliᶜ-i dost
Belā vü ġuṣṣa kemīn u neşāṭ ü ẕūn efzūn

6 Felek serāyına olmuşdı ṣubḥ-i cāru-keş
Henüz ṭurmada divān-ı çarḫ-ı mīna-gūn

7 Ḳurulmuş-idi bir örnek sīm-i sīma kim
Ṣafā vü zīneti ḥadden ziyāde vü bīrūn

8 Gözini yumdi girub cāma hᵛānbem encüm
Gunūde ṭāliᶜ vü baḫt u sitārem açdı ᶜuyūn

9 Göründi meşᶜal-i zerrīni ḫusrev-i ḫāver
Kim ola sū-yi ṣafā vü murāda rāh-nümūn

10 Naẓāra eyledüm ol mesned-i muᶜallaya
Oturdı ṣadruna bir server-i güşāde-derūn

11 Ḫulāṣa-i zaman ḫᵛāce-i zemīn ü zamān
Hümām-ı ehl-i hüner ṣāḥib-i vaḳār ü sükūn

12 Zuḥal maḥall ü zemīn ḥilm u āsumān rifᶜat

Odur ehemm-i murādāt-ı gerdiş-i gerdūn

13 Emīr-i ṣadr-ı şeref ḳāḍı-i ᶜasākir-i Rūm
Emīn-i sāye-i raḥmān u ḳādir-i Bīçūn

14 ᶜAṭā vü lutf u keremde ḫışāli cem-mānend
Seḫā vü cūd u himemde miṯāl-i Efrīdūn

15 Beyān ü şerh idemezdi geleydi Ḳāḍı Şureyḥ
Żamīrüñ itmiş ihāṭa şu deñlü şerh ü mütūn

16 Dem urmaz-ise ḥükümden bu dem nola Loḳmān
ᶜUlūmuna göre bir nokṭa ᶜilm-i Eflāṭūn

17 Mizāc-ı ḥükm ü ḳażāya meger irişdi ḥalel
Ki virdi ḥusn-i tedārükle fikretüñ maᶜcūn

18 Cihāna sāye ṣalaldan ᶜadāletüñ naḫli
Henüz ḫᵛab-ı ᶜademde şer ü fiten-i meftūn

[134a]

19 Görünce reᵓy-i şerīfüñ öñüñde yir öpdi
ᶜAcep mi her dem olursa ser-i sipihr-i nigün

20 Felekde böyle saᶜādet yüzini görmez idi
Sitāre ki eger olmasa mihr ü meh maḳrūn

21 Meger ki ḫāk-i rehüñ kimiyasına irdi
İşini şems-i felek eyledi bu gün altūn

22 Ḳapuñ ḳoyub ṣalunur bāġa serv-i āzāde
Ki oldi muᶜteber efᶜāl-i bende-i meᵓẕūn

23 Senüñ mehābet-i bezmüñ göreydi ger kühsār
Olurdı dehşet irub ḫavfla hemān hāmūn

24 Ġazel-serāluḳ idub bezmigāh-ı vaṣfuñda
Oḳudı dil yine bir şiᶜr-i nāzeñ ü mevzūn

25 N’ola ḫayālüñe cāy olsa bu dil-i maḥzūn
Hemīşe genc ola gelmiş ḫarābede maḫzūn

26 Ṣarardı ḥasret-i tevrīḫ-i ġabġabuñla yüzüm
Ol itdi ḳaddimi mānend-i devḥa-i līmūn

27 İzüñ tozini ṣaḳunma bu çeşm-i giryāndan
O yolda ḫarc olunubdur ḫazīne-i Ḳārūn

28 Gözüm bu gülşen-i ᶜālemde ġuṣṣa dīde-i çarḫ
Dilüm bu dār-ı elemde sitem-keş her dūn

29 Sözüñe düşleri vaṣfunda ᶜİlmiyā taḥsīn
Ki naẓmuñ oldi ki emṯāl-i lūlü-i meknūn

30 Vahīd-i dehr-i melāmet ise nola mecnūn
Ferīd-i ᶜālem-i ᶜaşḳ oldum el-cünūn-i fünūn

31 Revā mı diñlemeye kimse zār u feryādum
Ki ḫaṣmımuñ ola vażᶜı muḫālif-i ḳānūn

32 Maḥall-i merḥametüm kim komadı nuṭka mecāl
Baña bu ṭāliᶜ-ı vārūn ü baḫt-ı nā-meymūn

33 Yeter yeter bu şikāyet el ac duᶜāya göñül
Ola ki ḳalmaya çeşmüñ pür-eşk ü baġruñ ḫūn

34 Hemīşe ṭa ṭura dīvān-ı ḫusrev-i ḫāver
O şevḳ-ile giye gerdūn libās-ı günāgūn

35 Saᶜādetiyle şeref ṣadrını ḳılub menzil
Raḥīm-i ẕāt-ı şerīfüñ elimden ide maṣūn

265

Kaşīde-i Miṣālī Çelebī Berā-yı Mīr Nişānī Aᶜnī Ferīdun Beg

Mefᶜūlü Fāᶜilātü Mefāᶜīlü Fāᶜilün

Mużāriᶜ --+/-+-+/+--+/-+-

1 Nām-ı şeh-i cihāna olaldan maḳarr nişān
Ḥükmün yürütdi eyledi baş üzre yir nişān

2 Şehbāzdurki çıkduġı dem beyżadan hemān
Uçmaġa her diyāra açar bāl u per nişān

3 Devr içre dāyire çizüb esmā çeker müdām
Ḳılmaġa ḫalḳı emrüne fermān-ı ber nişān

4 Her demde iki herden açar bād-bānını
Oldı meger sefīne-i fetḥ ü ẓafer nişān

5 Yer yer elif çeküb tenini kesdi naᶜller
Bir şāh-ı ḥüsne ᶜāşık-ı şeydā geçer nişān

6 Ben aña ḫalḳa-i der-i devlet disem n'ola
Niçe kişiye ḳutlu ḳapular açar nişān[438]

[134b]

7 Genc üzre yatur ejder-i āteş-feşān gibi
Her demde rīkden ṣaçar ey dil şerer nişān

8 Ḥaḳḳa budur ki ᶜayn-i saᶜādet degil midür
Her kime ḳılsa bir göz ucuyla naẓar nişān

[438] Mecmuada bu beyit iki kere yazılmıştır.

9 Aḥbāba çīn-i kākül-i müşkīn-i dilrubā
Aᶜdāya ṭavḳ-ı ḥalḳa-i mārid u ser-nişān

10 Nām-ı şerīf-i şāh-ı saᶜādet hümāsıdur
Olmuşdurur aña ḳafes-i zer meger nişān

11 Meydāna çıḳdı leşker-i ṣaṭrıyla ṣaf çeküb
Ṭaḳınsa yanına nola tīġ ü siper nişān

12 Ṭāvūs-ı ḳuyruġundan alub mirvaḥa ele
Ol şāh-ı milk-i rifᶜata ḫizmet ider nişān

13 Mīr-i güzīn ü ṣāḥib-i ᶜunvān Nişānī Beg
Kilk-i şerīfi ile bulur zīb u fer nişān

14 Tuġrā-yı bī-Miṯāli'nüñ irmez nişānına
Altun ḳalemle yazsa güneş bir seḥer nişān

15 Bāb-ı saᶜādetünde anuñ ḳulluġa ṭurur
Biline ḳuşanub iki yirden kemer nişān

16 Mīzāb-ı sīmden gören altun aḳar ṣanur
Dest-i şerīfi ile ḳaçan rīkler nişān

17 Aña ġulām-ı ḥalḳa be-gūş olsa yaraşur
Başuna giyse devlet-ile tāc-ı zer-nişān

18 Destüñde būyidi ne var ey kān-ı maᶜrifet
Taḫt-ı ḥükūmetüñde olursa eġer nişān

19 Dikdi aña ᶜalem ḳalemüñ feṯḥ idub meger
Oldi burūc-ı sūr-ı meserret eṯer nişān

20 ᶜAynuñ ṭutarsa dīdesine vechi dārıdur

Baḳmaġa muṣḥaf-ı ruḫuña bir naẓar nişān

21 Ḳıldı nişāncı ḥaḳ seni bir pādişāha kim
Emr-i şerīfüñ-ile olur nām-ver nişān

22 Eyyām-ı devletüñde şehā gün ḳelāġ olub
Ḫalḳ-ı cihāna emrüñi icrā ider nişān

23 Keff-i güher niṣāruñ olaldan yem-i kerem
Girdāba döndi ey der-i pākīz-i ter nişān

24 Dirlik ümīd idenlere lütfuñ virir ḥayāt
Ġam ẓulmetünde[439] niçelere Ḫıżr irer nişān

25 Ser-menzil-i murāda bulur tīr-veş vusūl
Her kime olsa emrüñ-ile rāhber nişān

26 Eller içünde ḥak buña devlet nişānıdur
Emr-i şerīfüñ-ile kime virseler nişān

27 Vaṣf-ı cemīlüñ-ile ḳaṣīdem bulur şeref
Nām-ı şehineşeh ile olur muᶜteber nişān

28 Bir ṭutma naẓm-ı ġayr-ile şiᶜr-i Miṣāli'yi
Olmaz bedel nişān-ı şehinşāha her nişān

29 Baña virildi şimdi berātiyle milk-i naẓm
Şāhid gerekse āna ḳaṣīdem yeter nişān

[**135a]**

30 Her beytüm oldı anda ger metāᶜ girān behā
N'ola ḳonulsa her birisine bir mür nişān

[439] Mecmuada "ẓulmetünde" kelimesinde bulunması gereken "ẓ" harfinin noktası yoktur.

31 Bī-nām iseñ nola beni ḥānum nişān idin
Zīra ki ḳor cihānda her ehl-i hüner nişān

32 Pürdür ṣadef gibi güher-i ṣıdḳla dilim
Anuñ Ḥaḳı ki birligine baḥr ü ber-nişān

33 Evrāḳ-ı çarḫa ḥükm-i ḳażā vü ḳader yazub
Ser-nāmesine tā çeke şems u ḳamer nişan

34 Giceñ şeb-i berāt ü günüñ rūz-i ᶜīd ola
Ḫāmuñla bula ḳadr u şeref ser-be-ser nişān

266

Ḳaṣīde-i Miṣālī Çelebī Bera-yı Tāc Beg-Zāde

Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün
Hezec +---/+---/+---/+---

1 Yeter itdin şeb-i deycūr-i ġamda āh ü efgānı
Yeter gözden revāne eyledüñ yaş yirine ḳānı

2 Yeter nālān ü giryān olduñ ey dil genc-i miḫnetde
Mekānuñ olmasuñ gūy-i belānuñ beyt-i aḥzānı

3 Var ol ẕāt-ı şerīfüñ āyaġı ṭoprāġuna yüz sür
Kim olur ḫākiden refᶜ eyleyen erbāb-ı ᶜirfānı

4 Anuñ evṣāfını gel ṣana bir bir ideyin taḳrīr
Eger bilmek dilerseñ kimdir ol mīr-i süḫandānı

5 Ser ehl-i ḳalem ser tāc-ı ᶜālem tāc-ı beg-ẕāde
Odur şimdi müşerref eyleyen dīvān-ı sultānı

6 Saᶜādetle sirişt olmuşdur anuñ ṭıynet-i pākı
Ḫudā-yı lemyezel ḫalḳ eyledikde nevᶜ-i insānı

7 Nice tārīk ola ḳalb-i ḥazīnī ehl-i ʿirfānuñ
Münevver ḳıldı āfāḳı żiyā-yı ʿadl ü iḥsānı

8 Ne yaña ʿazm iderse Ḫıżr-ile İlyās olub hemrāh
Ola her ḳanda ise ḥażret-i Mevlā nigehbānı

9 ʿİnān-ı ʿizz u rifʿat her yakādan ana el virdi
Süvār olub saʿādet-i raḫşı üzre aldı meydānı

10 O mihr-i evc-i rifʿat jāle-veş her düşküni görse
Yiriyle refʿ ider ḫāk meẕelletde ḳomaz anı

11 Göge irerdi başum mihr-i ʿālem-tāb-veş ey dil
Ayāġuñ ṭopraġı başumda olsa tāc-ı ḫākānı

12 Ser ehl-i mürüvvet lāyıḳ ṣadr-i riyāsetsin
Ḫudā sensün hemīşe itmesün dīvān-ı ʿOsmānı

13 Nola yanuñda her dil-ḫaste dīrlik ṣāḥibi olsa
Ḫıżır-mānend-i iḥyā eyledüñ niçe süḫandānı

14 Sen ol ser-çeşme-i küttab-ı dīvānsun ki ʿahdüñde
Ser-i mīzāb-ı ḫāmeñdan aḳıtduñ āb-ı ḥayvānı

15 Olursa şaʿşaʿa-i altun ḳalemler sana lāyıḳdur
Eger zerrīn devāt itseñ şerāşūr mihr-i raḫşānı

16 ʿUtārid menzilet bir māh-ı burc-i maʿrifet sen kim
Miṣālüñ görmedi geşt eyleyen gerdūn-i gerdānı

17 Cihāñ içre niçe kān-ı cevāhir maʿden-i dür var
Velī keff-i güher-pāşuñ gibi yok bir kerem-kāni

18 Ne mümkündür tehī bir kimse gitmek āsitānuñdan
Meger bezm-i ṣafā āyineñüñ cām-ı der ḫoşāni

[135b]

19 Elüñden olmadı āzürde-ḫāṭır kimse sulṭānum
Ṣarīr-i ḫāmedür eylerse senden ancaḳ efgānı

20 Kerīmü'ş-şānısın ẕāt-ı şerīf ü nīk-i ḫaṣletsün
Kemāl-i luṭf-ile şermende itdin cümle yārānı

21 Miṣālī tā olunca āsitānuñ terkini ḳılmaz
Ḳoyub ṭūṭiᵓi gūya ḳanda gitsun şekkeristānı

22 Göge irerdi başum mihr-i ᶜālem-tāb-veş her gün
Ayāġun ṭopraġı başumda olsa tāc-ı ḫākānı

23 Ṣenā gevherlerini itmek-içün pāyuña īṣār
Şināverlik idub keşt eyledüm deryā-yı imkānı

24 Nitekim yazıla tuġrā-yı ġarrā-yı cihān-ārā
Ola taḥrīr her gün nitekim aḥkām-ı devrānı[440]

25 Olub küttāb-ı ᶜālem ḫāme gibi zīr-i destüñde
Nişānuñla müşerref idesin dīvān-ı sulṭānı

267

Ḳaṣīde-i Miṣālī Çelebī Der-Ḥaḳḳ-ı Ḥasan Beg-Zāde Efendi

Fāᶜilātün Feᶜilātün Feᶜilātün Faᶜlün
Remel -+--/++--/++--/+-

1 Gül ṭonanmasın ider ḫᵛāceᵓ-i bāzār-i bahār
Ehl-i hemīşī okudı seyr-i gülistāna hezār

[440] Mecmuada "devrānı" kelimesinde bulunması gereken "n" harfinin noktası yoktur.

2 Seyr ideñ bāġı diyū bāᶜiş-i cemᶜiyyet içün
Bir niçe sīm-i ḫılāl itdi ḳaranfil-i aḥḍār

3 Cemᶜ ola ḥalḳ-ı temāşāsına gülşende diyu
Varaḳ uçurdi nesīmiyle çemende ezhār

4 Degmesün göz diyu göz boncuġı ṭaḳdı jāle
Şolḳadar nergis-i şehlālaruñ aᶜlālıġı var

5 Yine taḥṣīl-i mizāc itmekiçün gül-nāza
Geldi tebdīl-i heva ḳıldı nesīm-i esḥār

6 Çıḳarub atmış-idi ṣoldi diyu eknünden
Ḫıżır-veş giydi yine cāmeᵊ-i sebzün eşcār

7 Gülşenüñ yollarını tiġ-ile bekler sūsen
Bir daḫī cünd-i şitā eylemeye diyu güzār

8 Ṣanki ṭob āyinedür bu felek-i mīnā-renk
Degül encüm görünen münᶜakis olmuş ezhār

9 Dem-i ᶜīd irdi ṣalın bāga diyu serv-i miş̱āl
El ṣalar her yekeden ṭurmuş ayaġ üzre çenār

10 Bindi ṭolaba döner cūylar eṭfāl gibi
Yeridir ᶜīd-i gehe dönse ḥarīm-i gülzār

11 Teng-dil oldi ḥicābundan açılmaz ġonce
Cānı yoḳ eylemege serv-i çemende reftār

12 Bülbül-i zāruñ uçub benzi güle dönmüş-idi
Gül şarābun içürüb etdiler aña ş̱imār

13 Ġonçelerüñ şişeleri şebnem-i meyle ṭoldi

ᶜĪş ü nūş eylemege başladı sulṭān-ı bahār

14 Aḳçesiz bir ḳadehe ḳoydı çürütdi nergis
Gördi yoḳ göz yumub açınca bu devr içre ḳarār

15 Mest olub şebnem-i bād-ile yabāna söyler
Ḳatı ḳuş beyinlüdür ey yüzi gül-i bülbül-zār

16 Baş ḳaldırmayub uyḫudan açılmaz çeşmi
Nergis-i şebnem-i mey eyledi mest u evkār

[136a]

17 Beni bezmünde kebāb eyle diyu şāh-ı gülüñ
Yolunur nāle idub her yekeden bülbül-i zār

18 Her seḥer gülşeni saḳḳā gibi bārān ṣular
Tā ki ḳonmaya diyu ḫātır-ı ezhāra gubār

19 Gördüm altun azer-i laᶜl-i ṭabaḳda güller
İtmege vaṣf-ı şerīfini anuñ naḳş u nigār

20 Yaᶜni kim ḥażret-i maḫdūm Ḥasan beg-zāde
Şems-i faẓlından ider meh gibi kesb-i envār

21 Dīde-i ehl-i naẓar her dem-i çeşm-i aᶜyān
Şems-i burc-i ᶜaẓamet fāżıl-ı ᶜālī miḳdār

22 İᶜtirāf itse nola faẓluna cümle ᶜālem
İdemez Aḥmed-i muḥtāra müselmān inkār

23 Ṭabaḳāt ᶜaẓm-i şān-ı celālin bilse
İtmeye mīr-i ṣadr meclisine gelmeğe ᶜād

24 Būstān oġluni der-i nergis-i zerrin-i külāh
Bāġ-i ḳadründe anuñ olmaġ-içun ḫiẕmetkār

25 Beri bih-rūz u beri ᶜanber iki ḫādimdir
Ḥarem-i ḫāṣuna ḫiẕmetler ider leyl ü nehār

26 Ṭāl süḫan baḥrine ol güher pākize-teriñ
Ḫāk-i pāyīne s̱enā dürleriñ ile īs̱ār

27 Geldi ᶜarż oldi cenābūna duᶜā tuḫmeleri
Luṭf idub anı ḳabūl eyle eyā faḫr-i kibār

28 Gel duᶜā eyle Mis̱āli ḳo bahār evṣāfın
Sözi uzatma ki mergūb değildir iks̱ār

29 Meyveᵓ-i naḫl murāda ire her bār eliñ
İde ḥaḳ gülşen-i ᶜālemde seni bir ḫūr-dād

30 Olasın serv-veş āsīb-i ḫazāndan āzād
Bār-ı maḳṣūduña irişdüre bārī her bān

268

Ḳaṣīde-i ᶜİzārī Berā-yı Nişānī Beg

Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilün
Remel -+--/-+--/-+--/-+-

1 Rū-yi ᶜanber āya ṣalub seccade aḥdar çemen
Sebze pūş olmuş nitekim Ḫıżr peygamber çemen

2 Göñli ṭaġlı gonçenüñ baḳdıḳça açılsın diyū
Ḳaṣr-ı bāġa açdı gülden cā-be-cā manẕar çemen

3 Beyża senden jālenüñ gūya çıḳarmış bāşını
Peççe-i ṭūṭī durur uçmaġa açmış per çemen

4 Ḫaṭṭ-ı sebz-i dilbere öykünmez idi dem-be-dem

Uymasa taḫrīkine bād-ı bahārıñ ger çemen

5 Ser-be-ser berg-i şükūfeyle müzeyyen olalı
Encüm-i raḫşān-ile gök yüzüne beñzer çemen

6 Lāleᵊ-i ḥamrānı ḳan ṭutdı meger kim faṣd içün
Ḥāżır itdi aña tār-ı sebzle neşter çemen

7 Sīm-efşān eylemiş evrāḳ-ı sebzi jāleler
Bir şeh-i ṣāḥib ᶜaṭānıñ vaṣfını yazar çemen

8 Ṣāḥib-i seyf u ḳalem Aᶜnī Nişānī Beg k'anuñ
İtmeye vaṣfın zebān olursa ser-tā-ser çemen

[136b]

9 Gülşen-i fażlinde bir server ü ender ḫāmesi
Anda ḫaṭṭ-ı dilkeş oldı ṣafā-küster çemen

10 ᶜAnber-i ḫāmī ḳumaşdur āteşine lālenüñ
İtmek-içün meclis-i şāhānıña micmer çemen

11 Devletüñ evrādına tesbīḥ-i peydā itmege
Jāle billūr yeni dizmiş tār-sebze her çemen

12 Devletiyle sebz-i gülzār itseñ ey şāh-ı kerem
Pāy-ı raḫşuña yāşil aṭlasları döşer çemen

13 Lāleᵊ-i ḥamrā degül gül-geşt-i gülzār eyleseñ
Ḳırmızı aṭlaşṭan iḥżār eyledi ḥādir çemen

14 Ḫaṭṭıña öykündügiçün sille-i bād-ı seḥer
Gömgök itmişdür yüzün ey gül daḫī ditrer çemen

15 Serverā aᶜdāyı bedriñle cenk itmek diler
Yanına sūsenden almış şeşper ü ḫançer çemen

16 Ebr-i cūduñdan ᶜaṭā ümmīd idüb sāᵓil gibi
Aldı nergis kāsesin destine eyler cer çemen

17 Dürr-i gevher bāruñā beñzetdügiçün kendüyi
Sīneme diller virub döşetse ᶜaceb mi ter

18 Benden evvel ġayri şāᶜirler ayaḳ baṣmış degül
Tāze vādī derd-i gül ey gonçe çeknüñ yir çemen

19 Lāleler güller degüldir dest-i cevr-i devrden
Sāġar-āsā dem-be-dem derdiyle ḳān yudar çemen

20 Ya görüb ḥāl-i perīşān-ı ᶜİẕārī çākerī
Acıyub ṣahbā-yı ter-mānendi ḳān aġlar çemen

21 Ḫayli ġam-gīn itdi ol şeydāyı ḫaṭṭ-ı sebz yād
Gerçi dirler ḳayġulu göñülleri açar çemen

22 Āb-ı luṭfuñla muṭarrā ḳıl dil-i pejmürdesin
Āb-ile neşv ü nemā bulur şehā ekṣer çemen

23 Gūyiyā tecdīd-i aḥkām itdi sulṭān-ı bahār
Ṣafḥa-yı bāġı ḫaṭ-ı reyḥan-ile yazar çemen

24 Lāciverdiyle çeküb sünbül anuñ ṭuġrāsını
Ḫurdeᵓ-i gülden ṣaçar üstüne rīk-i zer çemen

25 Ḫükm-i sulṭānı nişānuñla bula ᶜunvān u ḳadr
Bulduġunca şāh-ı gülden zīnet ü zīver çemen

269

Ḳaṣīde-i Ḫusrev Beg Berā-yı Şemsī Pāşā

Fāᶜilātün Feᶜilātün Feᶜilātün Faᶜlün

Remel -+--/++--/++--/+-

1 ᶜĪd-gehde nitekim ġurreᵊ-i şehr-i şevvāl
Yılda bir kez görinürsün bize ey ḳāşı hilāl

2 Yine ᶜīd oldı felek cām-ı zeri aldı ele
Sāḳiyā sende demidir mey-i ālı ele al

3 Bāde ṣun nūş idelim guṣṣa helāk itdi bizi
Bir iki cām-ı mey ile idelim defᶜ-i melāl

4 ᶜĪd sultānı gelur diyu meger ᶜizzet içün
Māh-i nev şehr ucuna çıḳdı idüb istiḳbāl

5 Çıḳdı yir yir şeb-i ᶜīd irdi diyu seyre nücūm
Bindi ṭolābına çarḫuñ yine eṭfāl-i miṯāl

6 Cevr-ile ᶜāşıḳ-ı şeydāları ferdāya ṣalub
Nāz-ile başladı ṣalınmaġa her ḳadd-i nihāl

[137a]

7 Tenimüz zār ü nizār itdi hilāl ebrūlar
Ḳıldılar cismimizi ṣavm firāḳıyla ḫayāl

8 Virdi bu maṭlaᶜ-ı zībā-ile rindāne cevāb
Müftiden eyleyecek mesᵊele-i ᶜaşḳı suᵊāl

9 Her kimiñ rūze-i firkatde ola cismi hilāl
Māh-i nev gibi naṣīb olur aña ᶜīd-i viṣāl

10 ᶜĪd irişdi der-i pāşāya varub yüz sürelüm
Māh-i nev gibi güneşden idelüm kesb-i kemāl

11 Neyyir-i evc-i suḫan Ḥażret-i Şemsī Pāşā
Der-i iḳlīm-i kemāl ü şeh-i iklīl-i maḳāl

12 Görmedi kimse vücūdı gibi bir ẕāt-ı şerīf
Gelmedi ᶜunṣur-i pāki gibi bir ḫūb-i ḫıṣāl

13 Sensün ol seyf-i ḫudā ḥażret-i ḫālid nesli
Sendedür pertev-i envār-i cemāliyle celāl

14 Mahv ola ḥüsn-i cemālüñ işide Yūsuf eger
Ḳahr ola rūy-i celālüñ göre ger Rüstem ü Zāl

15 Vechi var lebleriüñe çeşmeᵓ-i ḫurşīd dirisem
Oldi eşᶜār-i selīsüñ aña çün āb-ı zülāl

16 Nuṭḳ-ile eyledüñ iᶜcāz-ı Mesīḥi iḥyā
Bārekallahü zihī mertebeᵓ-i siḥr-i ḥelāl

17 Şuᶜarā şiᶜr-i belīġiñe naẓīre diyemez
Yazamaz kimse muḥaḳḳak ḫaṭ-ı yāḳūt-ı miṣāl

18 Ḳanda aḳrān olur eşᶜāruña ebyāt-ı ᶜadū
Bir midür ḳaṣr-ı şehinşāh-ile sūrāḫ-i şigāl

19 Füsaḥā ḳarşuña geldükçe zebānı ṭutulur
Nitekim söyleyemez ḫᵛāce öñünde eṭfāl

20 Āsumān çīni devāt ü meh-i nev ḫāme-i zer
Yazmada şiᶜriñi ᶜālem şeb u rūz u meh u sāl

21 Sensin ol pādişeh-i melce-i erbāb-ı hüner
İşigiñ ḳulları der devlet ü ᶜizz ü iḳbāl

22 Ḫusreve işbu saᶜādet ulu devletdür kim
İtlerüñ içre de ki mesken aña ṣaff-ı niᶜāl

23 Aġlamazdum feleginñ rūy-i celālünden eger
Yüzüme bir güle baḳsa o şeh-i milk-i cemāl

24 Aġzıma şiᶜr-i şeker ḫandeñi ḳand eyleyeli
Eyledüm luṭf-ile heb ṭūṭiᶜ-i gūyāları lāl

25 Ḳaşırım līk senüñ vaṣfuña ḳādir degulim
Eylemek midḥat-i ᶜanḳāyı meger emr-i muḥāl

26 Pertev-i şems-i cihān gün gibi rūşen ammā
Vaṣfını itmege yoḳ ẕerre-i naçize mecāl

27 İremez midḥati gāyātine cibrīl-i ᶜuḳūl
Nesr-i tāyir açamaz vaṣfına gelse per ü bāl

28 Gel duᶜā eyleyelim baş açalum yalvaralum
İki ᶜālemde murādın vire ḥaḳḳ celle celāl

29 Nitekim ᶜālemi teşrīf ide eyyām-ı şerīf
Nitekim ḥalḳa ide şāhid-i ᶜīd ᶜarż-ı cemāl

30 Giceñi ḳadr ü günüñ ᶜīd idümez ṣoḥbet-ile
Ömrüñi devletüñi artura hayy-i müteᶜāl

[137b]

31 İrmeye bedrüñ āsīb-ı ḫusūfiyle rimāl
Gelmeye mihrüñe aşub küsūfiyle zevāl

270

Ḳāṣīde-i Meylī-i Kātib Bera-yı Lisānī Çelebī

Mefᶜūlü Mefāᶜīlü Mefāᶜīlü Feᶜūlün

Hezec --+/+--+/+--+/+--

1 Kimdir dir-iseñ mīr-i süḫandān-ı zamānı
Ser-defter-i erbāb-ı hüner yaᶜni Lisāni

2 İhsānıñuñ olursa ᶜabīdi nola insān
Sensin şuᶜarā zümresinüñ rūḥ-i revānı

3 Her şāᶜiri kim meclisüñe dāḫil idersen
Reşk itse olur aña Behiştī vü Cinānī

4 Faḫr eyler-ise nām-ı şerīfiñ ile Yaḥya
Muhyiᵓ-i felek zinde ḳılaydı eger ānı

5 Feryād-ı res olurduñ aña dār-ı cihānda
Cellād-ı felek virse Fiġānī'ye emānı

6 Şiᶜrüñle senüñ Cevheri naẓmı bir olur mı
Beñzer mi ᶜaḳīḳ-i Yemene senün Yemānī

7 Gūş eylesem ey Ḫulḳi-i ḥüsn dürr-i kelāmuñ
Oldemde gelür ᶜaḳluma ḫallāḳ-ı maᶜānī

8 Aḫlāḳıñı ẕikr eylesem ey muḥsin-i ᶜālem
Şād olur o dem nāṣıruñ ervāḥide cānı

9 Gūya ki diliñ maḥzen-i esrār-ı Niẓāmī
Her bir süḥanuñ zübde-i Şeyḫ Hemedānī

10 Destüñde olan cūduña meddāḥ-ı Niṣārī
Ḳalbüñde olan lüṭfuña vaṣṣāf-ı Niḥānī

11 Ṣanma görinen ᶜālem-i ᶜulvīde kevākib
Çeşm-i felekiñ himmetiñe var nigerānī

12 Gözümde izüñ tozuña yüz sürme Ḫayālī
Gönlümde ise fikrim olam Dāᶜi vü Ṣānī

13 Ger ḳadr-i şināş olmasa Ḳadrī gibi ẕātuñ
Yanuna mı alurdı ᶜİẕārī gibi şānı

14 Sensin var-ise şimdi kemāl ehli Muḥibbī
Cemᶜ eyleseñ olmaz mı her üstād-ı cihānı

15 Sen tāze bahārı şuña sevmezse göñülden
Renc-i pür-i ḳān ola anuñ naḫlı Ḫazānī

16 Her bir ḳulı Meylī ḳuluñuñ bir dil olursa
Ṣad pāre teni pāreleri olsa dehānı

17 Şerḥ eyleyemez ḥaşre degin luṭfuñı hergiz
Aġız bir uyursa eger anuñla Beyānī

18 Bu ᶜarṣa-i medḥüñde feres-rān olımaz ol
Ṣarf itse duᶜāya nola ey rūh-i ᶜİnānī

19 Bir manṣıb-ı ᶜālīye ḳadem baṣ ki felekde
Māh-i neve ṭaᶜn ide miṣālinde Nişānī

20 Bu şehrüñ emīnī sana kātib ola yā Rab
Şemsī gibi ṭut ṣadr-i saᶜādetde mekānı

21 Sen ẕātı ḫudā-yı dü cihān eyleye Bāḳī
Yār ide sañā pīr-i felek baḫt-i Cevānī

271

Ḳaṣide-i Fażlī Fi't-Tevḥīd

Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilün
Remel -+--/-+--/-+--/-+-

1 Ey cemālüñ tābişinden nūr-i cennet muḳtebes
V'ey celālün sūzişinden nār-ı dūzaḫ bir ḳabes

[**138a]**

2 Ḳudretüñ ṣaḥrāsınuñ kim püşte sidür kūh-i Ḳāf
Raḥmetüñ deryāsınuñ kim ḳaṭresi Nīl ü Aras

3 Nice irişsün feżā-yı künhüñe güncişk-i ᶜaḳl
Ol feżāda görinür sīmurg bir ednā meges

4 Varamaz çābük-süvār-ı ᶜaḳl ṣunᶜuñ rāhına
Her ne deñlü olsa altında ānuñ çābük-feres

5 Açamaz evc-i feżā-yı ḳudretüñde bāl ü per
Murġ-ı evhām ü ḫayāl olur giriftār-ı ḳafes

6 Ḳudretüñ rāhında oldı kārbān-ı ᶜaḳl kem
Güş-ı cāna irmez āndan hiç āvāz-ı ceres

7 Reh-rev-i inkār olur efkār iremez menzile
Ḳudretüñ ṣaḥrāsına pāyān bulımaz hīç-kes

8 Bu durur ben bildugim ġāyetde bilmezlik ider
Ẕatıñı maᶜlūm idinmek eyleye her kim heves

9 Gül gibi gül-zār-ı ᶜālem ḫurrem olmazdı eger
İtmeyeydi terbiyet luṭfuñ nesīmi bir nefes

10 Her ne cān kim cām-ı ᶜışḳuñdan senüñ ser-mest ola
Kelb-i nefs-i ẓālim āna olımaz hergiz ᶜases

11 Ger ide mihr-i ᶜaṭāñ u āb-ı luṭfuñ terbiyet
Tāze vü ter ḳırmızı güller bitüre ḫār u ḫas

12 İltimāsı ᶜālemde der-gāh-ı luṭfuñdan durur
Ey ki eltāf-ı ᶜamīmüñ ins ü cāna mültemes

13 Sen şu sulṭānsın dilerseñ ḳullaruñuñ her zamān
Eñ kemin idüb eḫaṣṣ en ḫāṣın eylersin eḫas

14 Süfre-i luṭfuñdan oldı sīr mecmūᶜ-ı nüfūs
Buldı Ādem dāne āndan hem Ḫalīlu'llāh ᶜades

15 Sen şu Bāḳī'sin ki hergiz saña olmaz fevḳ ü taḫt
Sen şu sulṭānsın ki hergiz saña yoḳdur pīş ü pes

16 Çün degüldür āña lāyıḳ ḥamd-i maḳdūr-ı beşer[441]
ᶜAczüñi ᶜarż itmek ey Fażlī hemānā ola bes

17 Çekse elmās-ı süḫandan tīġ hergiz bulmaya
Feṭḥ-i milk-i ḥamdın anuñ hīçbir kes sözi kes

272

Ḳaṣide-i Fażlī Fi't-Taḥmīd Ve'l-Temcīd

Mefᶜūlü Mefāᶜīlü Mefāᶜīlü Feᶜūlün

Hezec --+/+--+/+--+/+--

1 Ey ḳudretüñüñ maẓharı ser-cümle-i eşyā
V'ey ḥikmetüñüñ manẓarı āyīne-i dünyā

2 Rūşen ikisi birlügüñ oldı delīli
Eyvān-ı felekde meh-ile mihr-i hüveydā

3 Seccāde-nişīnān ne eflāk-ı ᶜalāya
Ḫükmüñle żiyā-baḫş ḳanādīlği zevāyā

4 Ey ᶜālem-i bī-fikret ü v'ey vāhib-i bī-ecr
Ey ṣāniᶜ-i bī ālet v'ey ḳāyim-i bī-cā

[441] Mecmuada "beşer" kelimesinde bulunması gereken "ş" harfinin noktaları yoktur.

5 Hem Rāzıḳ-ı bī-reybsin ü Ḫālıḳ-ı bī-ᶜayb
Hem ẓāhir-i pinhānsın ü hem bāṭın-ı peydā

6 Urmasa senüñ luṭf-ı laṭīfüñden eger dem
Cān virmez idi mürdelere Hażret-i ᶜĪsā

7 Bulmazdı ḳuluñ olmasa şāhān-ı cihān-dār
Eyvān-ı felek rıfᶜat ü ḳaṣr-ı felek-āsā

[138b]

8 Ger Kaᶜbe vü büt-ḫāne vü ger ḫān-ḳah-i deyr
Senden degül ānlar dükeli ḫāli vü tenhā

9 Hükmüñle olur ḳaṭre güher neyy şeker-ter
Emrüñle virir lāle vü gül ḫār-ile ḫārā

10 Peydā dükeli senden ü pinhān ḳamudansın
Pinhān dükelidensin ü senden ḳamu peydā

11 Her nesne ki fikr eyleyem āndan da münezzeh
Her nesne ki ẕikr eyleyem āndan da muᶜarrā

12 Her kimseye kim ire senüñ lu luṭf-i laṭīfüñ
Menzil-gehiñi eflāk ola mānend-i Mesīḥā

13 Her kimseyi kim ḫışmuña maẓhar idesin sen
Yire geçe Ḳārun-veş ola başı aşaġa

14 Redd itdügiçün emrüñi bir kez senüñ İblīs
Merdūd-ı ebed itdüñ idüb laᶜneti āña

15 Īmānı ve Ḳur'ān'ı vü tevfīḳi refīḳ it
Fażlī'ye ḳaçan mevt ire ey Ḥayy ü Tuvānā

Ḳaṣīde-i Faẕlī Fī Naᶜti'n-Nebī Ṣalla'llāhu ᶜAleyhi ve Sellem

Mefᶜūlü Fāᶜilātü Mefāᶜīlü Fāᶜilün

Muẕāriᶜ --+/-+-+/+--+/-+-

1 Yā ṣāḥibe'l- ᶜazīmeti yā seyyide'l verā
Ente'lleẕī tevaḥaddü bi'l-cūd ve's seḫā

2 Şemᶜ-i ḳıdem Şefīᶜ-i ümem şāh-ı ẕü'l-himem
Māh-ı vefā sipihr-i seḫā maẓhar-ı Ḫudā

3 Ḫurşīd-i tāb-dār sipihr-i keḥḥālsin
İdüb ḳasem cemālüñe Ḥaḳ didi "Ve'ḍ-ḍuḥā"

4 Şol deñlü virdi Ḥaḳ saña inṣāf u ḫulḳı kim
Nışfını bulmadı ānuñ eṣnāf-ı āṣfiyā

5 Cümle velāyet ehli umarlar şefāᶜatüñ
Ẕāt-ı muḳaddesüñ durur evlā-yı evliyā

6 Dāġ-ı ġamuñ derūnda saᶜādet nişānıdur
Derd ü muḥabbetüñ maraż-ı rūḥadur şifā

7 Sensin serīr-i milk-i nübüvvetde pād-şāh
Cümle sipāhdur saña eṣnāf-ı enbiyā

8 Güm-rāh olurdı rāh-ı ḍalāletde cümle ḫalḳ
Şerᶜüñ ṭarīḳ-i Haḳḳa ger olmasa reh-nümā

9 Ẓulmet şebinde olmış-idi ḫalḳ ḍāllīn
Ger şemᶜ-i dīni eylemeseñ ānlara hüdā

10 İtdüñ sebīl-i Ḥaḳda sebīl-i āb-ı luṭfuñı
Sīr-āb oldı teşne-dilā ẕümre-i belā

11 Bir pāye ḳaṣr-ı rifᶜatüñüñ nerdübānına
Miᶜrācuñ ay maḥāllüñ ᶜizzetde pād-şā

12 Sen ol kerīmsin k'açıcak cūd süfresin
Her bī-nevāya senden irer yā nebī[442] nevā

13 Faḳr-ile faḫr iderdüñ emīr-i cihān-iken
Sulṭān-iken libāsuñ idi köhne bir ᶜabā

14 Ben nice medḥ idem saña lāyıḳ eyā nebī[443]
Meddāḥ olup durur saña çün ẕāt-ı kibriyā

15 Bes ola ᶜacz ü ᶜöẕrümi ᶜarż eylemek hemīn
Medḥüñe dil uzatmaġa ḳudret ḳaçan ola

[139a]

16 Luṭf it şefāᶜat eyle bu bī-çāre ᶜāṣiye
Geldüm ḳapuña Fażlī-i zārum yüzi ḳara

17 Ey dil ümīdi kesme yüri tīġ-i yeᵓs ile
Maḫrūm ola bu ḳapuda ḥāşā ki ber ḥāşā

18 Bizden hezār-bār ṣalavāt u selām ola
Saña vü ṣaḥb u ālüñe cān-ile dāyimā

274

Naᶜt-ı Diger ᶜAleyhi's-Selām

Mefᶜūlü Mefāᶜīlü Mefāᶜīlü Feᶜūlün

Hezec --+/+--+/+--+/+--

1 Ey ẕāt-ı şerīfüñ sebeb-i fıṭrat-ādem
V'ey Kāᶜbe yüzüñ ḳıble-i ser-cümle-i ᶜālem

[442] FD: nice
[443] FD: nice

2 Ḫāk-ı der-luṭfuñla ḳamu dīde mukaḥḥal
Dāġ-ı ġam-ı ᶜışḳuñla ḳamu çihre müvessem

3 Ẕātuñla ider faḫr senüñ cümle nebīler
Ey milk-i nübüvvetde olan şāh-ı mükerrem

4 Her mücrime kim sen idesin luṭf u ᶜināyet
Cismine ḥarām ola ānuñ nār-ı cehennem

5 Menzil-gehiñi olmazdı ānuñ ṭārem-i çārum
Olmasa saña ümmet eger ᶜİsi-yi Meryem

6 Bir ẕerre cemālüñden eger düşmese pertev
Olmazdı żiyā-baḫş cihān neyyīr-i aᶜẓam

7 Kendüye senüñ sünnetüñi farż ide her kim
Dünyāda vü ᶜukbāda daḫī görmeye ol ġam

8 Bu Cehl saña eylemedüg-çün iṭāᶜat
Bu cehl iki ᶜālemde ānı eyledi mülzem

9 Derdüñ gibi dil-ḫastelere yok daḫī dermān
Zaḫmuñ gibi mecrūḥlara hem daḫī merhem

10 Luṭfuñ yeli terbiyyet eger eylemeyeydi
Gül-zār-ı cihān olmaz-idi gül gibi ḫurrem

11 Ānuñ tenine ola ḥarām āteş-i dūzaḫ
Kim olsa ḥarīm-i ḥarem luṭfuña maḥrem

12 Sensin bugün ol sürūr-i aᶜlā ki ider faḫr
Ḳapuñda ḳul olmaġ-ile şāhān-ı mükerrem

13 Fażlī'ye umaram ki şefāᶜat ire senden
Şol demde ki maḥşer ola mīzān ḳurula hem

14 Uzatma kelāmuñı yeter muḫtaṣar eyle
Olmaz ki ānuñ medḥüne pāyān bula ādem

15 Ḫatm eyle sözüñ eyleyüben cān u göñülden
Ṣad-bār-ı selām āline aṣḥābına her-dem

275

Ḳaṣīde-i Fażlī Fī'l-Mevᶜiẓeti Ve'n-Naṣīḥati

Mefāᶜilün Feᶜilātün Mefāᶜilün Feᶜilün

Müctes +-+-/++--/+-+-/++-

1 Nedür bu ẕevḳ u ṣafā vü nedür bu ḥaẓẓ ü ḥużūr
Bu ᶜıyşı vār-ise bāḳī ṣanursın ey maġrūr

2 Niçe dürişesin itmege ḳaṣruñı aḷā
Āñ ol zamānı ki bir gün yirüñ olısar gūr

3 Ne fāyide çü degük üstüvār ḫāne-i ᶜömr
Ṭutam ki ḳaṣruña göre cinānda ola ḳuṣūr

[139b]

4 Cihānda kaᶜbe-i dil yapmasınd saᶜy eyle
Ḫalīl-i Haḳ olasın cānuñ ola tā mesrūr

5 Serā-yı raḥmete mālik ide seni Mevlā
Bugün ki ḳaṣr-ı ᶜibādātı idesin maᶜmūr

6 Çeraġ yakmaġa saᶜy eyle dār-ı dünyāda
Dilerseñ eylemeye ḳabrüñi Ḫudā deycūr

7 Fütūḥ-i milket-i ᶜafva iresin eyler-iseñ
Günāh leşkerini tevbe tīġiyle maḳhūr

8 Degül mi ᶜayb ki il ᶜaybına naẓar idesin
Hezār ᶜaybuñı Settār ide senüñ mestūr

9 Güzellerüñ niçe vaṣf-ı ḫaṭṭın eyleyesin
Āñ ol zamānı ki bir gün üşiser aġzuña mūr

10 Güzel ne fāyide eyler saña o dem ᶜacebā
Elüñde ḳalmaya ferr ü gözüñde ḳalmaya ñūr

11 Ölmelü ḫastesisin gördügüñ perī-rūnuñ
Meger ki sāḥir-i nefs eyledi seni mesḥūr

12 Gedālıġ-ile ġanī ol Ḫıṭā durur alma
Eger ki Çīn'i saña virse ser-te-ser faġfūr

13 Revā mı ġaflet-ile sen uyursın ey ādem
Giçe ṣabāḥa degin ẕikr ider vuḥūş u ṭuyūr

14 Getürdi taḫtuñı yil ṭutalum Süleymān-vār
Ne fāyide olıcaḳ şāh-ı merge sen meᵓmūr

15 Çü ᶜāḳıbet kefen olur libāsı her kişinüñ
ᶜAbāyla ol mı farḳ-ı câme-i seynūr

16 Saña göñül vireler baş yüz üzre yirüñ ola
Olursa zülf-i ṣanem gibi ḫāṭıruñ meksūr

17 Ne ola ḥāl ᶜaceb āḫiretde dimeyesin
Ḳanı ᶜibādet-i Mevlā nedür bu fisḳ u fücūr

18 Meger ki geçmez ola ḫāṭıruñdan ey ġāfil
Aḳar ṣu gibi ider ᶜömer ü hem zamāne mürūr

19 Ġurūr eyleme vār ḥālüñe ṣanub gerçek
Bir iki gün yüzüñe gelse dehr virse ġurūr

20 Hevāya yeltenüben yolmadur ki her laḥẓa
Ḳoparasın çü ṣabā ʿālem içre gird-i fütūr

21 Eger ki mühre-i ẕikr-ile ṣāf idesin ola
Ḫuṭūṭ-ı raḥmet-ile ṣafḥa-i dilüñ mesṭūr

22 Günāh eylemedür her zamān işüñ Fażlī
Meger ki ḫāṭıra itmez ʿazāb-ı nār-ı ḫuṭūr

23 Resūl sünnetini kendüzüñe farż eyle
Ki cennet ola mekānuñ şarābuñ ola ṭahūr

276

Ḳaṣīde-i Fażlī Fi'l-İntibāh Ve'l-īḳāẓ

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
Remel ++--/++--/++--/++-

1 Ateş ur ḫırmen-i hestīye demidür ey dil
Ger dilerseñ ki ola sebze-i vuṣlat ḥāṣıl

2 Bend olub ġaflet-ile bende-i nefs olma ṣaḳın
Himmet it k'olasın āzāde olub bend-i kösil

3 Bezm-i keşretde nice ʿāḳıl u hüşyār olasın
Bāde-i vaḥdetle demdür olursañ ḳān-ı zil

[140a]

4 Görinürken saña her yirde Cemāl-i muṭlaḳ
Bir āvuc āb u kiliñ ḥüsnine olma māyil

5 Ḳorḳum ol yolda ḳalub dūr olasın ḳāfilden
Ḥʿāb-ı ġaflet niçe bir ac gözüñi ey ġāfil

6 Cehd idüb ḳaṭre iken cānib-i deryāya iriş
ᶜAyn-i deryā oligör olma esīr-i sāḥil

7 Niçe bir cām-ı hevā-ile olub mest ü ḫarāb
Olasın cehl-ile üftāde vü ālūde-i kil

8 Ne yirüñdür ola billah bu mekān-ı esfel
Lā mekān taḫtı olurken saña ᶜālī-menzil

9 Olma leẕẕātina nefs-ile hevānuñ ṭāliᶜ
Leẕẕeti ẕillet-imiş sükkeri zehr-i ḳātil

10 Ki bilürsüñ seni sensin saña ᶜayn-ı noḳṣān
Sen seni refᶜ idegör tā ki olasın kāmil

11 Senligüñdür seni senden ayıran ey miskīn
Yoḫsa sensin girü maṭlūbuñ olan ancaḳ bil

12 Sen seni refᶜ idegör tā ki ola refᶜ ḥicāb
Kim hemān çihre-i cānāneye sensin ḥāyil

13 Līk sen bulmaġa maṭlūb-ı ḥaḳīḳīye viṣāl
Niçe esbāb gerek kim kim ola vuṣlat ḥāṣıl

14 Çünki tevfīḳ ola hidāyet yāver
Bulasın cedd-ile bir pīr-i mükemmel kāmil

15 Şarṭ-ı rehdür saña on nesne eger kim sen onı
Eyler-iseñ olasıñ kūy-ı murāda dāḫil

16 Evvelā lāzım olan ḥażret-i pīre teslīm
Olasın tāki ānuñ feyżine nevᶜā ḳābil

17 Yed-i ġassālde meyyit gibi teslīm ol āña
İḫtiyārı ḳo ṭut emrini ne kim ḳıl dise ḳıl

18 Ṣāniyen tevbe k'odur cānib-i mevlāya rücūᶜ
Eyleyüb cümle muᶜāṣīyi özüñden zāyil

19 Ṣalisen zühd gerek yaᶜnī ṣalāḥ-ı aᶜmāl
Ṣıdḳla cümle-i ṭāᶜātı olasın ᶜāmil

20 Rābiᶜan vācib olan sālike perhīz-i veraᶜ
Ki firāsetle ola fārıḳ-ı ḥaḳ u bāṭıl

21 Ḫāmisen sālik-i seyyāre tevekkül lazım
Ki tevekkülle olur menzile sālik vāṣıl

22 Sādisen sālike elbetde ḳanāᶜat vācib
Ki bu yolda o durur zād u nevāl-i rāḥil

23 Sābiᶜan ḫalvet ü ᶜuzlet kş sülūk ehlinüñ
Ṣoḥbet ḫalḳ ider nūr u ṣafāsın zāyil

24 Ḫalvet oldur k'ola maḥbūs-ı ḥavās ü cāne
Olmaya vāsıṭa-i ḥüsn ile leẕẕet ḥāṣıl

25 Ṣāminen meşġale-i keṣret ẕikr ü tesbīḥ
Ki odur mışḳale-i ṣafvet āyīne-i dil

26 Tāsiᶜan cānib-i Mevlāya teveccüh yaᶜnī
Mā-sivā olmaya seni bir dem şāġil

27 ᶜĀşıran derd ü belā vü elem ü zaḥmete ṣabr
Ki olur vāsıṭa-i ṣabr-ile ḥal her müşkil

28 Bu şerāyiṭ ki didüm cān-ile gūş it Fażlī
Ki budur cümle kemālāta vesīle bilgil

[140b]

29 Her ki bu şarṭ-ile gitmezse reh-i Mevlā'ya
İrmeyüb menzil-i maḳṣūda ḳalur pā-der-gil

30 Tevbesin himmete vir rāh-ı ṭalebde meydān
Hem-ᶜinān ola ᶜināyet ala şāyed menzil

31 Cehl-ile ḥayf degülmi ola ᶜömriñ żāyiᶜ
āña ol vaḳti ki olasın cehlüñ-çün ḫᵛār ü ḫacil

32 Çünki "Nefsini bilen Ḥaḳḳ'ı bilür" didi Resūl
Ne içün bilmege saᶜy itmeyesib ey cāhil

33 Gider ihmāli göñülden bu tekāsül niçe bir
Ḳoya mühmellügi gel olma igende mühmil

34 Saña bu yolda kesel māniᶜ-i rehdür ġāyet
Keseli ḳo bu keselden gele luṭf eyle kesil

35 El-ᶜacel el-ᶜacel ey furṣatı fevt eyleyici
Soñra nādim olıcaḳsın kerem it ol ᶜācil

277

El-Maḳālü'ṣ-Ṣādırı ᶜAlā Muḳtażi'l-Ḥāl Nuḳabāᵓi'ẕ-Ẕāt Ve'ṣ-Ṣıfāt Ve'l-Efᶜāl

Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilün
Remel -+--/-+--/-+--/-+-

1 Ṣanma dehrüñ zāhidā biz ḳurı ġavġāsındayuz
Yā senüñ gibi hemān dünyā temennāsındayuz

2 Şemᶜ-veş nār-ı muḥabbetle ṭutuşub yanmışuz
Başumuzda od yanar maḥbūb sevdāsındayuz

3 Almazuz dünyā metāᶜın bir pula ey ḫᵛāce biz
Bir iki günlük bu bāzāruñ temāşāsındayuz

4 Terk idüb başdan külāhı ḫırḳa-i ḫarḳ eyledüñ
Baş açuḳ abdāl olub dehrüñ teberrāsındayuz

5 Faḳr-ile faḫr eyleyüb müflis gedālar olmuşuz
Naḳde dil ᶜaḳd itmedüñ bir ẕerre iflāsındayuz

6 Fülk-i ḳalbi ṣalmışuz deryā-yı vaḥdet ᶜavzına
Āşinā-yı baḥr-ı ᶜışḳuz ᶜışḳ deryāsındayuz

7 Maᶜrifet dürrin dilerseñ sende gel ey şeyḫ-i şehr
Āşinalar gibi her dem ᶜışḳ deryāsındayuz

8 ᶜĀriyetdür çün libās-ı ᶜār ᶜārī olmuşuz
Ne ᶜabāsın isterüz dehrüñ ne dībāsındayuz

9 Meẕheb ü cāh istemez sulṭāna baş indürmezüz
Ne vezīrinde bu dünyānuñ ne pāşāsındayuz

10 Yanmaġa mūmuz muḥabbet şemᶜine pervāne-vār
Ṣanma ey zāhid bizi kim nār-ı pervāsındayuz

11 İki ᶜālemde hemān dīdārdur maḳṣūdumuz
Ne cehennem bīmi ne cennet temennāsındayuz

12 Mā-sivāyı nefy idüb iṯbāt ḳıldıḳ vācibi
Kendümiz lā eyledük ey ṣūfi illāsındayuz

13 Ḥükm-i mūtū en-temūtū tīġini tīz eyleyüb
Nefsi ḳatl itdük velīkin rūḥuñ iḥyāsındayuz

14 Oñmaduḳ evbaşlar ᶜayyāşlar ḳallāşlar
Bir bölük āvāreyüz maḥbūb-ı sevdāsındayuz

15 ᶜIşḳumuz ᶜışḳ ḥaḳīḳidür be ṣūfī ṣanma kim
Her mecāzı dilberüñ ruḫsār-ı zībāsındayuz

16 Yummuşuz göz mā-sivādan veçh-i muṭlaḳ gözlerüz
Ṣanma kim bir muşt ḫākuñ naḳş-ı ġarrāsındayuz

[141a]

17 Göñlümüzde ẕerre deñlü yoḳ durur dünyā ġamı
Bulmuşuz maḳṣūdumuz her-dem tesellāsındayuz

18 Ṭūr-ı ḳalb üzre münācāy eylerüz Mūsī-ṣıfat
Yanmışuz Eymen gibi Ḥaḳḳ'uñ tecellāsındayuz

19 Bir bütüñ ᶜışḳına zünnār-ı muḥabbet bağlanub
Mescidi terk eyledüñ her-dem kilīsāsındayuz

20 Çün bize varlıḳ ḥicāb oldı miyān-ı yarda
Anuñ-içüñ gice gündüz ānuñ ifnāsındayuz

21 Dost u düşmen bir oldı bizde birlik bulmuşuz
Kimsenüñ hergiz ṣulḥında ne daᶜvāsındayuz

22 Seyrimüz seyr-i ilā'llāh ile fī'llah olalı
Menzil-i maḳṣūda irdük dost ṣaḥrāsındayuz

23 İki ᶜālemden geçüb geçdük serīr-i ᶜuzlete
Fāriġuz dehrüñ ne zīrinde ne bālāsındayuz

24 Añladıḳ rāh-ı beḳāya çün fenādur bedreḳa
Cismi fānī itdük ammā rūḫuñ ibḳāsındayuz

25 Biz müselmān itdük ānı zāhidā sencileyin
Ṣanma ki İblis-i nefsüñ her-dem aġvāsındayuz

26 Zühd ü taḳvā ḫırmenine āteş urdu ᶜışḳ-ile
Ḥāṣılı dehrüñ ne zühdünde ne takvā̲sındayuz

27 Rūḥumuzla ᶜarş-ı rūḥānīye miᶜrāc itmişüz
Leyle-i Miᶜrāc'ı bildük sırr-ı isrāsındayuz

28 Nefᶜden müstaġni ṣūfī olmasun żarrdan emīñ
Kimseden her-giz ne ḫursendüz ne şekvāsındayuz

29 Farḳı yoḳdur yanımızda hīç şādī vü ġamuñ
Dār-ı dünyānuñ ne ᶜusrında ne yüsrāsındayuz

30 Setr içün zāhid bize bir pāre köhne şāl bas
Ḫᵛāce-i dehrüñ kālā vü ne dībāsındadur

31 Dostdan ümmīdümüz yoḳdur ᶜadūdan bīmümüz
Ne eḥibbā isterüz dehrüñ ne aᶜdāsındayuz

32 Deyr-i fānīdür cihān biz naḳşına aldanmazuz
Meylümüz yoḳ ṣūrete ey Fażlī maᶜnāsındayuz

33 Künc-i miḫnetdür egerçi ẓāhiren mesken bize
Şāh-ı ᶜışḳuñ rūz u şeb ḳaṣr-ı bālāsındayuz

34 Göz olub ser-tā-ḳadem her yirde Ḥaḳḳ'ı gözlerüz
Güş olub başdan başa ḥaḳ sözüñ ışġāsındayuz

35 Evvel ü āḫir çü bildik var olan bir ẕāt-imiş
Birlüge batduk ne evlā vü ne aḫrāsındayuz

278

Ḳaṣīde-i Şütür ü Ḥücre-i Faẕlī Fī Naᶜtiᵓn-Nebī Ṣallaᵓllāhu ᶜAleyhi ve Sellem

Mefāᶜilün Feᶜilātün Mefāᶜilün Feᶜilün

Müctes +-+-/++--/+-+-/++-

1 Ḥarām olur şütür-i câne çünki ḥücre-i ten
Bu köhne ḥücreyi ḳılma şütür gibi mesken

2 Bu ḥücreden çoḳ olub ᶜışḳ üstürine süvār
Şütür revān u degül ḥücre çünki cāy-ı vaṭan

3 Çeker çü ḥücre-i gövdesini ecel şütüri
Bu ḥücrede şütürüñ baġlama degül meᵓmen

4 Mezār ḥücresin añ besleme tenüñ çü şütür
Ki ḥücre tīre vü teng ü şütürdür ābisten

[141b]

5 Pür oldı ḥücre-i ḳalbüñ hevā-yı esb ü şütür
Şütür misin ne çekersin bu ḥücre bārını sen

6 Şütür gibi şuña baġlandı ḥücre-i dehre
Degül o maḥrem-i ḥücre beterdür üştürden

7 Döner aña k'üreye bām-ı ḥücrede üştür
Bu ḥücreden şütür-i mihr ü luṭf ümīdin iden

8 Baña ne üştür-i gerdūn gerek ne ḥücre-i ḫāk
Çü baġladum şütür-i ᶜışḳa raḫt-ı ḥücreyi ben

9 Pey it hevā şütürin nefs ḥücresin oda yaḳ
Ki mestdür şütür ü ḥücre cāy-ı şūr u fiten

10 Ṣaḳın ki ḥücre-i dilden çıḳar ṣafā şütüri
Ki ḥücre ḫāli şütür mest ü düzd-i pīrāhen

11 Bu ḥücre bārın iken uram üştür-i cāne
Ki raḫt-ı ḥücre girān ü şütür żaᶜīf beden

12 Ṭurur mı ḥücre-i taḳvāda hic üştür-i nefs
Ki ḥücre bār u şütür mest ü pāre-kerde resen

13 Meger mehāre çeke ḥücresinde hem-çü şütür
Muḳīm-i ḥücre-i Kaᶜbr şütür süvār-ı Yemen

14 Şütür şütür keremi ḥücre ḥücre irdi ānuñ
Pür eyledi şütür ü hücresini ḫalḳ-ı zemen

15 Ne vaṣf idem şütür ü ḥücresin ki olmışdur
Ḥücrenüñ çü şütür-mesti ḫalḳ-ı rubᶜ u dimen

16 Olur mı maḥremi ol ḥücrenüñ her üştür-i dil
Ki ḥücre pāk u şütür hem-çü ḫarr mülevveṣ ten

17 Ṭaġıtdı ḥücresin ü ṣaldı üştürin ki ola
Ḳarīn o ḥücre-i ḫāṣṣā şütür-süvār-ı ḳıran

18 Şütür-dilān iremez ḫücresine gezse eger
Cihānı hem-çü şütür ḥücre ḥücre ᶜāmmeten

19 İrişdi ḥücresine çün Burāḳ hemçü şütür
Bu ḥücreden şütüri ṭaşra oldı sāye-figen

20 Bir anda ḳıldı ṭoḳuz ḥücreden şütür yerden
Ki ḥücre teng ü şütür hem-çü bād-pā tevsen

21 Bu ḥücrede meh ü mihr ānuñ üştüri izidür
Derūn-ı ḥücrede oldı çün üştüri pā-zen

22 Ne ḥücreye ki ḳadem başsa üştüri pür olur
Ḳamu şütür ne şütür cümle ḥücre müşk-i Ḫoten

23 Tek eylesün şütüri meyl-i ḥücreme ḳılayın
Derūn-i ḥücremi ḫār-ı şütürle pür sūzen

24 Çekerse ḥücresi semtine raḫtum üştür-i mevt
Şütür Buraḳ ola ḥücre cinān u ḥulle kefen

25 Ne raḫṭ-ı ḥücre ne bār-ı şütür gerek besdür
Pelās-ı ḥücre vü cell-i şütür çü pīrāhen

26 Olup durur şütür ü ḥücresin ṣıyānet içün
Sütūn-ı ḥücre çü tīr ü pey-i şütür çü miḥen

27 Eriye ger şütür ü ḥücresin āñub idem āh
Olursa ḥücre derā-yışütür gibi āhen

28 Şu resmedür şütür-i ḳadri kim bu nüh ḥücre
Ne ḥücre zeng-i şütür olsa ger āña emken

29 Naṣīb olub şütür ḥücre-keş eger bir gün
Çekerse ḥücresi semtine üştür z̲ü'l-men

[142a]

30 Maḫafe püşt-i şütürde olursa ḥücrem olur
Çü ser ü pāy şütür ḥücre hem-çü ṣaḥn-ı çemen

31 O ḥücrede şütür üzre ger eyleyem nāle
Bu ḥücre güm güm ötüb eyleye şütür şīven

32 Kelīm olub şütür üstünde ḥücrede ḥādī
Şütür çü Ṭūr ola ḥücre çü Vādi-i Eymen

33 O ḥücrede şütür dür ola çeşm-i reml
Be-ḥaḳḳ-ı ḥücre vü üştür beriyye baḥr-ı ᶜAden

34 O baḥr-ı remle sefer ḳılsa ḥücre-keş şütürüm
Ola çü fülk bana ḥücre vü şütür yelken

35 Ne ḥücreden ne şütürden ḫabīr olam oluben
ḥücreden çü şütür mest şevḳ-i bī-meyden

36 O ḥücre-keş şütür üstinde bāġ-ı cennetden
Açıla çeşm-i şütür gibi ḥücreme revzen

37 Ne ḥücre vü ne şütür Haḳ bilür ki bana olur
ḥücre ḫuld-i nişān ü şütür Burāḳ-ı sünen

38 Şütür gibi yüz urub ḥücre bābına çün olam
ḥücrede şütür mest gibi bār-figen

39 O ḥücrede şütür-i cānı itseler ḳurbān
Be-ḥaḳḳ-ı şütür gibi çekmeyem gerden

40 Ṭavāf idüb ṭaraf-ı ḥücre-i şütür mānend
Ḳılam çü mest-i raḳṣ gird-i ḥücrede ben

41 Ne ḥücrede ne şütürde sen olmasañ bana yār
ḥücre bana olur çāh u ol şütür ören

42 Çü ġayr ola bana hem ḥücre hem mehār-ı şütür
Şütür çü kūh-i belā ola ḥücre Beyt-i Ḥazen

43 Nice çekem şütür-i naᶜtı ḥücre-i naẕma
Ki ḥücre teng ü şütür kūh-veş ᶜazīm beden

44 Ne vaṣf idem şütür ü ḥücresini ey Fażlī
Verā-yı ᶜarş āña ḥücre Refref üştür iken

45 O ḥücre vü şütürüñ vaṣfına hemān ol biñ
Ḫamūş olam çü şütür açmayam çü ḥücre dehen

46 Bülenddür bu şütür ḥücre gerçi pest olur
ḥücre vü şütürüñ vaṣf u midḥatında süḫen

47 Ne ḥücredür bu ki ger olsa biñ şütür olımaz
Dür-i s̲emīn ne şütür bil hezār ḥücre s̲emen

48 Olınmaya şütür ü ḥücreme benüm ḳıymet
Şütür ḫazīne-keş ü ḥücreler olub maḫzen

49 Benüm benüm bu şütür ḥücreler ḥürmeti şimdi
Şütür-süvār-ı maᶜānī muḳīm-i ḥücre-i fen

50 Maᶜānī üştürini ḥücreme ḳaṭar ḳaṭar
Çeküb benüm bu şütür ḥücre ile mīr-i süḫen

51 Şütür ḳadar hünerüm ᶜankebūt-ı ḥücre degül
Olana hem-çü şütür ḥücre gīr-i sūᵓiẕẕan

52 Görimeye şütür ü ḥücremi ḥasūd benüm
Ḳalursa şaḥm-ı şütür-i birle ḥücresin rūşen

53 Görürse ger bu şütür ḥücreyi ḥasūd-ı ᶜanūd
Çü ḥücre teng-i dil çün şütür olur kef-zen

54 İrişmese şütür ü ḥücreñ ey Resūl-i Ḫudā
Meded baña bu şütür ḥücre bulmaz-idi düzen

[142b]

55 Hemīşe tā şütür ü ḥücreñ ideler tavṣīf
Şütür-dilān zemīn ḥücre-dār cümle zemen

56 Çü ḥücre vü şütürüñ vaṣfıdur müşerref ide
Bu ḥücre vü şütüri iltifāt-ı ehl-i faṭan

279

Ḳaṣīde-i Şütür Ḥücre Āgehi Efendī

Mefāᶜilün Feᶜilātün Mefāᶜilün Feᶜilün

Müctes +-+-/++--/+-+-/++-

1 Süvār olub şütüre yār gitdi[444] ḥücremden
Belā şütürlerine menzil oldı ḥücre-i ten

2 Viṣāli ḥücresine göñlüm üştüri iremez
Bu ḥücreden[445] geçe üştür meger ki sözümden[446]

3 Geleydi ḥücre-i Mecnūn'a üştür-i Leylā
Ḳılurdı ḥücresini maḳdem-i şütür rū-şen

4 Ṣafā şütürleri dil ḥücresine meyl itmez
Firāz-ı ḥücrede üştür dilān[447] ṭutar mı vaṭan

5 Şütür-dil olma dilā ḥücre-i cihāndur bu
Ne ḥücre bāḳī ḳalur bunda ne şütür ne sen

6 Nedür bu ḥücre vü bunca şütür bu deñlü raḫt
Şütür ola saña tābut[448] raḫt-ı ḥücre kefen

[444] MGŞK: gitdi yār
[445] MGŞK: ḥücrede
[446] MGŞK: sūzenden
[447] MGŞK: dilā

7 Şütür gibi bu fenā ḥücreyi mekān itme
Şütür misün[449] nedür ey dil saña bu ḥücre-i ten

8 Getürme ḥücre-i cismüñe üştür-i nefsi
Ki ḥücre teng ü şütür büzürg ü ᶜaẕīm beden

9 Dilerseñ üştür-i cān[450] ḥücresi ola rū-şen
Şütür gibi bu fenā ḥücreden[451] belā yüklen

10 Dürüşke ḥücre-i ᶜarş ide himmetüñ şütüri
Yüri şütür gibi ten ḥücresini ḳılma vaṭan

11 Ṭayanma ḥücre-i cism-ile üştür-i nefse
Ki ḥücre sest-i ḫarāb ü şütür ḳavī düşmen

12 Götürmeden bu şütür-i mevt ḥücreden raḫtun[452]
Şütürle ḥücreden el çek nedür bu mā ü men

13 Ne ḥücresinde ṣafā var ne üştüründe vefā
Bu fānī ḥücreyi üştür-veş eyleme mesken

14 Çü ḥücre köhne şütür mest[453] sār-bān ġāfil
Revānuñ üştürine ḥücre olmaz ayruḳ ten

15 Meger ki maḥmil-i üştürde şāh ḥücre-nişīn
Şütürle ḥücreñe luṭfundan ola sāye-figen

16 Şütür-süvār-ı ᶜArab naḳd-i ḥücre-i Kaᶜbe
Medīne ḥücre şütür-bānındur aña Veys-i Ḳaren

---

448 MGŞK: tābut u
449 MGŞK: gibi
450 MGŞK: dil
451 MGŞK: ḥücrede
452 MGŞK: raḫtı
453 MGŞK: mest ü

17 Bi-ḥaḳḳ-ı üştür-i[454] Ṣāliḥ bi-ḥaḳḳ-ı hücre-i[455] Ḳuds
Şütür çerān ki bir ḥücredür sekiz gülşen

18 Hezār-bār şütür-i ḥücreñ içre zānū-bend
Henüz ḥücreñe biñ biñ çeker[456] şütür[457] maḥzen

19 Muḥabbetüñ şütüri ḥücre-i göñülde yatar[458]
Şütürle ḥücre gerekmez eyā emīr-i zemen[459]

20 Gerekmez üştür-i dünyā vü ḥücre-i ᶜuḳbā
Şütür çerān ki hem ḥücre itse ger ẕü'l-men[460]

21 Derūn-i ḥücre ki ḫār-ı şütürle memlūdur
Şütürle ḥücreye gelseñ olurdı ṣaḥn-ı çemen

[143a]

22 Şütür şütür keremüñ ḥücre ḥücre iḥsānuñ
Ne ḥücre ḳaldı ne üştür ki ermedi senden

23 Ne deyyār-ı ᶜArab'sın şeh-i şütür ḥücre
Cihān şütürleri ḥücreñde oldı zānu-zen

24 Şütürle ḥücreñi medḥ itmede zebān ḳāṣır
Ki ḥücre ḥücre-i Çīn üştür üştür-i Ermen

25 Şütür Burāḳ'ıñ olub ᶜarş ḥücreñ olsa n'ola
Süvār olub şütür ü ḥücreñ oldı milk-i Yemen

26 Dil oldı ḥücrede sensiz şütür gibi esrük

---

[454] MGŞK: ḥücre-i
[455] MGŞK: üştür-i
[456] MGŞK: şütür
[457] MGŞK: çeker
[458] Bu mısra yalnızca R.1966'da vardır.
[459] Bu mısra MGŞK'de 20. Beyitin ikinci mısrasıdır.
[460] Bu mısra MGŞK'de yoktur.

Şütür ki ḥücrede tenhā[461] ḳala ṭutar mı resen

27 Şütürle ḥücreñe ᶜazm itse Āgehī bendeñ
Varınca ḥücreñe[462] dil esriñi olur kef-zen

28 Bilur mı ḥücre-i ᶜışḳıñ yolun hezār-ı şütür
Gezerse ḥücre-i dehri şütür-veş ᶜāmmeten

29 Bu ḥücrede eger üştürce olsa maᶜrifeti
Şütürle ḥücreñi medḥ eylemekde beste-dehen

30 Ġaraż saña bu şütür ḥücreden muḥabbetdür
Ne ḥücre-vār ne şütür-vār eyā emīr-i Yemen

31 Nite ki ḥücreñe ister süvār olur hüccāc
Niteki ḥücre-i Kaᶜbe şütürle ola ḥasen

32 Niçe ḳıṭār-ı şütür ḥücre ḥücre medḥ ü s̱enā
Şütürle ḥücreñe ben ḫāk-sār-ı kemterden

280

Ḳaṣīde-i Şütür Ḥücre vü Gül-i Ḫār Kāmī Efendī

1 Şütür hevā gül emel ḫār ḥırṣ u ḥücre beden
Şütür be-kuş be-gül ü ḫār u ḥücre āteş zen

2 Dilet be-ḥücre-i şütür ḫār u gül ġam u şādī
Şütür dili mekun u ḫār u gül zi ḥücre be-ken

3 Ḥaz̲er zi üştür īn pür ez gül ü ḫār
Ki ḥücre tār u gülşen ḫār u üştür-veş düşmen

[461] MGŞK: sensüz
[462] MGŞK: ḥücre dek

4 Ecel şütür gül ü ḫār ādemi vü ḥücre zemīñ
Berd be-ḥücre-i gül ü ḫār üştür tevsen

5 Dil-i şütür ki şud ez gül be-ḥücre ḳāni[c] ḫār
Zi ḫār-ı cevr güli üştürest ḥücre-şiken

6 Şütür zi ḫār-i ġam-ı ḥücre rāz-ı būy-i güli
Ki ḫār-ı üştür o ḥücre rā gülest ü semen

7 Şütür tu ān gül-i bīḫār ḥücre Şāh Selīm
Be-ḥücre ḫār şütür nīze gül bedest mecen

8 Zi yümn-i üştüret ey ḫār ḥücreeş gül-i men
Gülest ḫār şütür vadī-i Eymen

9 [c]Adüv şütür ġam o ḫār u ḥücre dil-i gülşen
Zi ḥücre ḫār şütür rā çü gül cüdā-efken

10 Çe ġam ḥücreem ey gül zi ḫār üştür dehr
Geşd çü gül şütür luṭf ḫār ḥücre-i men

[143b]

11 Raḳīb ḫār şütür bende-i gül be-ḥücre terā
Figen zi ḥücre şütür ḫār u ne gül ü sūsen

12 Be-ḥücre-i keh .... ḫār üştüret ey gül
Bi-ḫār üştüret ḫāne mīşeved gülşen

13 Gül-zebāñ ki şütür ḫār ḥücre-i dehen est
Şinev çü gül zi şütür ḫār ḥücre ṭarfe süḫen

14 Figend çün gülem ez ḥücre ḫār ḫaṣm şütür
Çü gül zi ḫār şütür bād ḥücre ṣadr u zen

15 Cüdā zi ḥücre çü üştür çü ḫārım ez gül-i devr

Zi ḥücre-i zi şütür ḫārunı gül ü gülşen

16 Çü ḫār üştürüm ey gül be-ḥücre-i digerān
Be-ḥücre girde şütür ḫārhā çü gül mesken

17 Çü üştürüm bite ḥücre şod ṣad çāk
Çü gül girift şütür ḫār ḥücreem dāmen

18 Çü gül be-ḥücre nedpār ey ṣabr ḫār şütür
Be-ḥücre zi ḫū şütür ḫār rā çü gül ḫorden

19 ᶜAdvü-yi men ki şütür ḫār ḥücre-i çü gülest
Be-ḥücre çü gülem ḫār üştürān mefken

20 Be-ḥücre-i çü gül ez ḫār meyḫūrem çü şütür
Güliest ḫār bā şütür be-ḥücre-i meᶜmen

21 Bud ümīd şütür ḫār ü gül be-ḥücre zi ġayr
Be-bām ḥücre şütür hem zi ḫār gül cesten

22 Kesl zi ḫār şütür ḥücre çün gül ey Kāmī
Ki şod sütūme şütür ḫār ü gül be-ḥücre kühen

23 Be-ḥücre fikr ü gül ü yār ḫār üştür çoned
Figen zi ḥücre çü gül ḫār üştür ez fiten

24 Güẕer çü gül zi şütür ḫār ḥücre-i ᶜālem
Ki ḥücre ber gül ü ḫār şütür keseste-resen

25 Çe üştüri be-gül efsār-ı ḳayd ḥücre-i ḫār
Zi ḫār üştür in ḥücre gül derīde-i kefen

26 Şütür günāh ü zemīn ḥücre ḫār elem gül-ten
Zi ḫār ḥücre şütürān çü gül būy-i çemen

27 Ḫored çü gül şütür āḫir çü ḫār ḥücre-i gūr
Mene be-ḥücre şütür ḫār u gül çü Veys-i Ḳaran

28 Gene çü ḫār şütür gül ᶜamel zemīn ḥücre est
Be-ḥücre ḫār şütür rā çü gülgen ey ẕü'l-men

281

Ḳaṣīde-i Taḫt u Tāc Ḳara Fażlī Bera-yı Sulṭān Selīm Ḫān

Mefᶜūlü Fāᶜilātü Mefāᶜīlü Fāᶜilün
Mużāriᶜ --+/-+-+/+--+/-+-

1 Ey şehr-yār-ı taḫt-nişīn şāh-ı tāc-dār
Ẕātuñla buldı tāc şeref taḫt iᶜtibār

2 Ṣāḥib-ḳırān taḫt-sitān şāh-ı tāc-baḫş
Sulṭān-ı taḫt-gīr şehinşāh-ı tāc-dār

3 Ḫurşīd-i tāc-ı Ṣāh-ı Selīm-i sipihr-taḫt
Tāc-ı ser-i şeref şeref-i taḫt-ı iḳtidār

[144a]

4 Taḫtuñda baḫt taḫt-ı saᶜādet serüñde tāc
Taḫt-ı āfitāb-ı zīver ü taḫt āsmān-medār

5 Ḳadrüñ şehine taḫt felek tāc āftāb
Zī-taḫt-ı zer-nigār zihī tāc-ı tāb-dār

6 Ol taḫt ki ᶜaẓīmdür ol tāc ki şerīf
Tā ḥaşr tāc bāḳī ola taḫt-ı pāydār

7 İḳbāl zīb-i taḫtdur iclāl dürr-i tāc
Ol taḫt ᶜarş-pāye vü ol tāc-ı mihr-vār

8 Key başa tāc-ı ᶜizzeti geç taḫt-ı devlete

Müştāḳdur çü taḫt saña tāc ümīd-vār

9 Ḥaşmuña taḫt ü tācı Ḫudā görmeyüb revā
Taḫt oldı dār-ı çeşmine başına tāc-ṭār

10 Ol tācı ḫāke ṣaldı irüb baḫt taḫtına
Sen taḫta geç ki tāc saña buldı inḥişār

11 Sen tāca raġbet eyleme vü taḫra meyl hīç
Zīrā ki taḫt ü tāc çeker saña intiẓār

12 Şehler egerçi tācla miḥnetle faḫr ider
Ẕātuñla tāc nāziş ider taḫt iftiḫār

13 Olalı bende taḫt saña ser-figende tāc
Taḫt oldı ᶜāli tāc ise baş üzre yiri var

14 Başa çıḳardı tāc işini buldı pāye taḫt
Anuñla tāca ᶜizzet idüb taḫta iᶜtibār

15 Zībā senüñle tāc muᶜallā senüñle taḫt
Tāc oldı ser-firāz olub taḫt üstüvār

16 Taḫtuña ferş ᶜarş güher mihr tācuña
Esbāb-ı taḫt-ı baḫt güher tāc rūzgār

17 Bilse senüñle buldugını tāc u taḫt ḳadr
Ṭopraġa ṣala tācı ᶜadū taḫta ura nār

18 Ten-şūy raḫta taḫt ola seng-i mezār tāc
Ḳasd ide taḫt u tāca eger ḫaşm-ı nā-bekār

19 Sensin çü taḫta müstaḥiḳ ü tāca müstaᶜidd
Aᶜdāya tāc derd-i ser ü taḫt oldı dār

20 Ẕātuñla tāca ᶜizzet idüb baḫta iᶜtilā
Tāc oldı ser-bülend olub taḫt baḫtiyār

21 Taḫt oldı ᶜarş-sāye vü tāc oldı ᶜarş-sāy
Tāc oldı nām-dār olub taḫt iştihār

22 Taḫtuñı zīb ü tācuñı terşiᶜ içün müdām
Evṣāf-ı taḫt ü tācda bu naẓm-ı āb-dār

23 Tāc-ı kelāma dürdür u taḫt-ı süḫanda raḫt
Kıldum o taḫṭ u tāca yed-i ᶜaczle niṯār

24 Gördüm ki taḫt tācuña lāyıḳ güher degül
Evṣāf-ı taḫt u tācdan idüb hemān güẕār

25 Geçdüm çü taḫt ü tācdan itdim ᶜazil yolun
Ey tāc-baḫş u taḫt-sitān oldım iḫtiyār

26 Ẕillet turābı taḫt baña tāc seng-i yār
Taḫt ehliyüm ser-āmed-i ᶜuşşāḳ-ı tāc-vār

27 Başumda tāc neşgeh-i mey taḫt mıṣṭāba
Taḫt-ı melāmet üzre benüm şāh-ı tācdār

[144b]

28 Māh olsa tāc-ı taḫt saña çarḫ yiridir
Sensin o taḫt ü tācla ḫūbāne şehr-yār

29 Taḫt oldı saña nāz başuñda ġurūr tāc
Olduñ o taḫt u tācla fettān her diyār

30 Taḫt-ı behāda görse seni tāc-ı ḥusnle
Terk ide tācı Yūsuf idüb taḫtdan firār

31 Ol taḫta ḳılma tekye o tāca ṣaḳın ġurūr
Ne tāc bāḳīdir saña ne baḫt ber-ḳarār

32 Olursa taḫt taḫt-ı Süleymān u tāc-ı hem
Çün tāc gel virür yele ol taḫtı rūzgār

33 Fażlī saña ne tāc gerek dünyada ne taḫt
Der-gāh-ı şāh taḫt yeter tāc-ı ḫāk-dār

34 Bī-taḫt u tāc gerçi gedāsın velī Ḫudā
Şükr eyle ḳıldı tācla taḫtıyla nām-dār

35 Taḫt oldı neṣr tāc saña naẓm dir gören
Ḥaḳ vire saña tāc-ı taḫt müsellem hezār bār

36 Taḫt-ı feṣāḥat üzre şeh-i tāc-dārsın
Maᶜnā başuñda tāc o taḫt üzre āşikār

37 Bu ḫoş ḳaṣīde kim ṣıfat-ı taḫt u tācdur
Daᶜvā-yı taḫt u tāca delīl olsa vechi-vār

38 Ol taḫt u tācla çü ser-efrāzsın bugün
Ḳıl tāc u taḫt-ı şāha duᶜā leylle nehār

39 Bu taḫt u tācdan ġarażuñ ḫod duᶜā durur
Yoḫsa ḳuru baş aġrısıdur tāc taḫt-yār

40 Niteki taḫt u tācla şehler bulub kemāl
Tāc-ile ser-firāz ola taḫt-ile baḫtiyār

41 Taḫtuñ sipihr ola vü tācuñ ḫuceste nehr
Olub cihānda tācla taḫt-ile kām-kār

42 Taḫtuñ Ḫudā refiᶜ ide tācuñ bülend-i ser

Taḫt üzre ol murāduñla tāc-dār-vār

282

Ḳaṣīde-i Faẓlī Çelebi

Mefᶜūlü Fāᶜilātü Mefāᶜīlü Fāᶜilün

Muẓāriᶜ --+/-+-+/+--+/-+-

1 Ey kāşif-i ḥaḳāyıḳ-ı esrār Yā Ḥüseyn
V'ey vāḳıf-ı daḳāyıḳ-ı etvār Ya Ḥüseyn

2 Ey iḫtiyār-ı zümre-i evlād-ı Ḥaydārī
V'ey faḫr-i Āl-i Aḥmed-i Muḥtār Ya Ḥüseyn

3 İrdi cihāna pertev-i ḥüsnüñle rūşenā
Ey vech-i pākī maṭlaᶜ-ı envār Ya Ḥüseyn

4 Nuṭḳuñdan oldı ᶜālemr rūşen kelām-ı Ḥaḳ
Ey rāz-dār-ı Ḥaydar-i Kerrār Ya Ḥüseyn

5 İtdi ẓuhūr ṣūret-i pākuñda faẓl-ı Ḥaḳ
ᶜArż eyledüñ cihāna çü dīdār Ya Ḥüseyn

6 Cām-ı lebüñden içdi "ene'l Ḥaḳ" şarābını
Manṣūr ki oldı cāni-i ser-dār Ya Ḥüseyn

7 İḳrārumuz budur ki odur münkir-i Ḫudā
Her kim ki eyledi saña inkār Ya Ḥüseyn

8 Bend itdi gerden-i dile ṭavḳ-ı muḥabbetüñ
Ḳatᶜ itdi her ᶜalāḳa-i ahrār Ya Ḥüseyn

[145a]

9 Īmān getürdi cengüñe[463]bel baġladı senüñ

[463] FD: ḥubbüne

Her kim Ḫudā’ya eyledi iḳrār Ya Ḥüseyn

10 Ḫalḳ-ı cihānı eyledi āzār Ḥaḳḳ’ı hem
Her kim ki eyledi seni āzār Ya Ḥüseyn

11 Bilsem ki nice çekdi saña tīġ-i kīne
Merdān-ı ḫar Yezīd-i sitemkār Ya Ḥüseyn

12 Derdā vü ḥasretā vü diriġā ki ẓulm-ile
Ḳıydı vücūd-i pākuña eşrār Ya Ḥüseyn

13 Ẓulm-ile dökdi ḫāke nidem ḫūn-i pākuñı
Bir ḳac ḫabīṯ ü mühmil ü murdār Ya Ḥüseyn

14 Her gice mātemüñde revā ḳanlar aġlasa
Tā ṣubḥ olınca dīde-i bīdār Ya Ḥüseyn

15 Çāk eyleyüb yaḳasını nālişler eylesün
Her kim ki ola müᵓmin ü dīndār Ya Ḥüseyn

16 Giysun kebūd ḥaşre degin mātemüñ ṭutub
Olub ġam-ile çarḫ nigū-sār Ya Ḥüseyn

17 Ṣubḫ eylesün yaḳasunı şevḳuñ eliyle çāk
Mihrüñde ṣıdḳın eyleyüb eẓhār Ya Ḥüseyn

18 Yaḳsun derūn āteş-i hicrüñle mihr ü māh
Girsun semāᶜa sebᶜa-i seyyāra Ya Ḥüseyn

19 Derd-ile raᶜd perde-i eflākı çāk idüb
İtsün hezār naᶜre olub Ya Ḥüseyn

20 Hicr-ile giryeler ḳıluben ḳaṭre ḳaṭre yaş
Döksün gözinden ebr-i güher-bār Ya Ḥüseyn

21 Gün ṭoġmasun başına daḫı rūz-ı rūşenüñ
Ḳalsun bu mātem-ile şeb-i tār Ya Ḥüseyn

22 Baġrını tīġ-i ḥasret-ile ḫūn idüb şafaḳ
Yaḳsun derūnına ġam-ile nār Ya Ḥüseyn

23 Derdiyle sīnesini zemī çāk çāk idüb
İtsün cihāna varını īṣār Ya Ḥüseyn

24 Cūş u ḫurūş idüb bu hevā-ile baḥr-vār
Dögsün başını ṭaşlara enhār Ya Ḥüseyn

25 Bu mātem-ile bāde virüb berg ü bārānı
Artuḳda gelmesün gül-i gülzār Ya Ḥüseyn

26 Bülbül hezār nāle-ile raḥat olmasun
Bālīn ü pisterini idub ḫār Ya Ḥüseyn

27 Baġrına daġ-ı ḥasret urub lāleler ḳamu
Yaḳsun başına āteşi küh-sār Ya Ḥüseyn

28 Sūsen bu ḥasret-ile düşüb ḫancer-i ġama
Yumsun gözüni nergis-i bīmār Ya Ḥüseyn

29 Ḳaddini ḥasret-ile benefşe ḫam eyleyüb
Yolsun ṣaçını sünbül-i pür-tār Ya Ḥüseyn

30 Ḳan aġlasun bu māteme derd-ile cinn ü ins
Yansun bu derde müʾmin ü küffār Ya Ḥüseyn

31 Mervān-ı ḫar Yezīd-i laʿin beşer-i kāfirüñ
Laʿnetler ola cānına her bār Ya Ḥüseyn

32 Her kim k’āña muḥibb ü muᶜīn ola ḥaşre dek
Cānına ola laᶜnet-i bisyār Ya Ḥüseyn

33 Ceddüñ ḥaḳı ki cümle Benī Ādem içre ol
Oldı Ḥabīb-i Hażret-i Dādār Ya Ḥüseyn

[145b]

34 Hem vālīd-i kerīmüñ olan Murtaża ḥaḳı
K’oldur emīn-i gevher-i esrār Ya Ḥüseyn

35 Anuñ ḥaḳı ki ṣūret-i ᶜişmetde ol durur
Ümmü’l-kitāba maẕhar-ı āṣār Ya Ḥüseyn

36 Aḫ-ı büzürg-vāruñ olan muḳtedā ḥaḳı
Yaᶜnī Ḥasan emīr-i cihān-dār Ya Ḥüseyn

37 Ẕātuñ ḥaḳı ki mefḫar-ı evlād u āl olub
Olduñ gürūh-ı ümmete ser-dār Ya Ḥüseyn

38 Zeyne’l- ᶜibād ḥaḳḳı ki oldur kemāl-ile
Dürc-i vücūduña dür-i şeh-vār Ya Ḥüseyn

39 Evlād-ı pākuñ içre ānuñ ḥaḳḳı kim odur
Bāḳır Muḥammed ol ser ü sālār Ya Ḥüseyn

40 Ṣādıḳ ḥaḳı ki ṣıdḳ-ile mānend-i ṣubḥ-vār
Şems-i cemāl-i Ḥaḳḳa nümü-dār Ya Ḥüseyn

41 Anuñ ḥaḳı ki Mūsi-i Kāẕım dinur āña
Āᶜnī emīr-i zümre-i ebrār Ya Ḥüseyn

42 Dāḫı Rıżā Taḳī vü Naḳī ᶜAskeri ḥaḳī
Kim oldı her biri ser-i aḫyār Ya Ḥüseyn

43 Mehdī ḥaḳī ki hādi-i āḫir-zemān olub

Sırr-ı ḥaḳīḳati ider iẓhār Ya Ḥüseyn

44 Ḥubbuñla ḳalb-i Fażlī şol resm eyle pür
Kim ṣıġmaya derūnına aġyār Ya Ḥüseyn

45 Her ṣubḥ ü şām vird-i zebān eyleyüb müdām
Nām-ı şerīfüñ eyleye tekrār Ya Ḥüseyn

283

Der Medḥ-i Pād-Şāh İslām Refeᶜullah-ı Livā-yı Devlete Der-Ṣıfat-ı Sūr-ı Pür-Sürūr

Feᶜilātün Feᶜilātün Feᶜilātün Feᶜilün
Remel ++--/++--/++--/++-

1 Bir seher-gāh meger ḫüsrev-i çārüm-eyvān
Sūr-i eflākda dikdi ᶜalem-i nūr-efşān

2 Şeb-i tārīk geçüb itmiş-idi mihr-i ẓuhūr
Ẓulmet içre nitekim çeşme-i āb-ı ḥayvān

3 Ḥücreme geldi benüm bir melek-i sidre-serīr
Didi kim başuña gün ṭoġdı ṭur ey bī-sāmān

4 Ġāfil olma gözüñ ac devlet ü ᶜizzetle bugün
Sūr ider sūr-i cihānda yine sulṭān-ı cihan

5 Ḥamdülillah yine başlansa gerek bir sūra
Ki ola “Fātiḥā” sı āyet-i gül-zār-ı cinān

6 Öyle sūr itse gerekdir ki surūrundan ānuñ
Göglere çıḳsa gerek velvele-i ṭabl-ı zenān

7 Göglere irse gerek ṭabl u nefīr āvāzı
Gür gür olmazsa ᶜacebdür hele gūş-ı Keyvān

8 Sūr-ı eflākda pür-şevḳ durur ol sūra
İki senc olmaġa ḫūrşīd-ile māh-ı tābāb

9 Cümle oḳunsa gerekdür ümerā-yı ᶜālemi
Gelse ol sūrı ḳamu itse gerekdür seyrān

10 Maṭbaḫında şu ḳadar bişse gerekdür niᶜmet
Ki ṭuyūrı ṭoyura cümle degül geh insān

11 ᶜĀlemüñ laᶜl ola her seng-i siyāhı ḳandan
Mākiyān-ile bize şol ḳadar ola ḳurbān

[146a]

12 Cān virürler ikisi de ḳulı ḳurbānı durur
Ḥamel ü s̱evr bugün olmaġa ānda biryān

13 Şu ḳadar söglün eti ola sögülme ānda
Ki sögülmeyle yiyeler ānı bengī yārān

14 Yiridür kim bu yidi ḳat felek-i mīñā-fām
Olsa ol sūr-ı muᶜaẓẓamda yedi çarḫı ḳazan

15 Kūh-ı billūr durur dāne birinci ānuñ
İştihā şāhına maṭlūb durur ġāyet o kān

16 Ṣaḥnı her dāne birincüñ ki ṭolu revnaḳ ola
Beñzer ol incü-ile ṭopṭolu bir baḥre hemān

17 Tōbdur ānda olan şükkeri meᵓmūniye
İştihā ḳalᶜasını eylemek içün vīrān

18 Nice vaṣf eyleyeyin ānda pişen niᶜmeti ben
Kimse ānuñ ᶜadedin bilmeye ancaḳ Sübḥān

19 Sükkerī şerbetine kim dil uzatsa ānuñ
Aġzı dādını hemān virse gerekdir ol ān

20 Bir yürekler yaḳıcı ḫūbdur ānda ᶜasel
İçeyin şerbetini eylemez ānı iẕᶜān

21 Şāh-ı naṭᶜında şeker işleri ferzānelerüñ
Kimine āt kimine fīl idiser iḥsān

22 Dürlü ṣūretlere girüb nüdemā eyleyeler
Anda eşkāl-i ġarīb-ile cihānı ḥayrān

23 Her güni ᶜīd olub her gicesi Ḳadr ola
Bir niçe gün ola bu sūrla ᶜālem ḫandān

24 Gündüzin ᶜıyş ü ṣafā-ile ḳamu ẕevḳ ideler
Gicesi āteş işinden ola pür-şevḳ-i cihān

25 Ḳalᶜa-i düşmen-i sulṭān gibi her āteş-bāz
Od urub itse gerek niçe ḳılāᶜı vīrān

26 Şöyle şevḳ olsa gerek āteş işinden giceler
Ki yaḳa giceligin şevḳle baᶜżı yārān

27 Yürüye od gibi ānda işi āteş-bāzuñ
Od urub ata o ṣaḥrada idicek cevelān

28 Getürüb örtaya pābāsları ger yaḳalar
Nār-ı nūr ola yanınca olara vird-i zebān

29 Āsmānīleri kim ire hevāya ānuñ
Bir ṭıraḳa ḳopara idesin āḫir seyrān

30 Böyle ḫalḳuñ göricek keṣret-ile seyrānın

Ara yirde delice olsa gerek ser-gerdān

31 İşidüb bu sözün ol hem-dem-i ᶜĪsī-nefsuñ
Didüm ol sūre neden ola sebeb ey lebi cān

32 Didi şehzādeleri sünnet idüb şāh-ı cihān
Lūle-i laᶜlden aḳıtsa gerekdür mercān

33 Şāh-ı Cem cām u Sikender-derece Dārā-dār
Mihr-i Bercīs saᶜādet meh-i keyvān-eyvān

34 Hażret-i Şāh Süleymān zemān ibn-i Selīm
Şāh-ı şāhān-ı cihān ḫüsrev-i ḫāḳān-ı zemān

35 Südde-i salṭanata ẕāt-ı laṭīfi sulṭān
Nāme-i maᶜdelete nām-ı şerīfi ᶜunvān

[146b]

36 Rāy-ı pür-nūrına ḫurşīd dimek olur idi
Ẕerre ḫurşīd-i münīr olmaġa olsa imkān

37 Ḳaṣr-ı ḳadri yücedür şol ḳadar ānuñ ki Zuḥal
Çıḳdı bām-ı felege itmege ānı seyrān

38 Server-i rifᶜati bir mertebede aᶜlādur
Yiridür küngüre-i ᶜarş āña olsa mekān

39 Ḳahramān uġraya ḳahrına eger kim ānuñ
Ḳahr ide ol-dem ānı virmeye ol ḳahr amān

40 Server-i ḳahrınuñ içürse eger şerbetini
Nīş ide nūşını nūşīn revānuñ o revān

41 Şīr-gerdūn ola naḫcīri eger ḳursa kemīn
Tīr-eflāk ola o māhī eger çekse kemān

42 Sensin ol şāh ki sulṭān-ı serā-yı heftüm
Şimdi bir Hindi ġulāmuñ durur adı Keyvān

43 Bir silaḥ-dār ola ḳāpuñda diler kim Behrām
Tīġ-dār olduġı eflākda oldur her ān

44 Bir ḳaṣīde getürüpdür saña Faẓlī çāker
Görse ānı diye sellemtü hezārān Selmān

45 Nice kim sūr-ı cihānda ola sūr-ı aʿẓam
Nice kim sūr-ile mesrūr ola maḫlūḳ-ı cihān

46 Sūr-ı ʿömrüñi senün eyleye Bārī muḥkem
Gül-i sūrīlerüñe irmeye egermiye hergiz noḳṣān

284

Ḳaṣīde-i Faẓlī Berā-yı Sūr-ı Sulṭān Murād Ḫān

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün
Hezec +---/+---/+---/+---

1 Çalındı kūs-ı sulṭānī yine güm güm öter dünyā
Temāşā-gāh-ı ʿālemdür bugün ṣaḥrā-yı maʿniyā

2 Ṣafā vaḳti sürūr eyyāmı ʿişret mevsimi geldi
Ki oldı ʿizz ü iḳbāl-ile bir sūr-ı sürūr-ı efzā

3 Ne sūr ol-kim sürūrından ānuñ mesrūr olub ʿālem
Açıldı her göñül pür-şevḳ olub nūş itmeden ṣaḥbā

4 Ṣadā-yı ṭabl u ṣīt-i senc ü bāng-ı sūr-nāy-ile
Zemīne zelzele düşdi zamana velvele yārā

5 İrişdi bir ḳıyāmet-dem bu şehr meger oldı maḥşer

Ki ḥaşr oldı ser-ā-ser ins ü cinn ü pīr ile bernā

6 Dem urdı Ṣūr-ı İsrāfil'den her sūr-nā beñzer
Ki enfāsı niçe dil-mürdeyi itdi o dem aḥyā

7 Teʾessüf eyleyüb müşt-ile dögdi sīnesin her ṭabl
Ki niçün ḥaşre dek olmaz bu şādī günleri ibḳā

8 Dögünüb her naḳāre dir ne ḳāra günlere ḳalduñ
Aña kim bu temāşādan bugün maḥrūm ola ḥāşā

9 Ser-ā-ser sencler şevḳ-ile urub el ele yir yir
Serveri olmayana hey hey idüb eyler istihzā

10 İşit kūsūñ ṣadāsın şimdilik nevbet bizümdür dir
Zemān el virmiş-iken olma ḫālī ẕevḳden aṣlā

[147a]

11 Ḳuruldı güne-güne çarḫ-āsā ḫaymeler bir bir
Ṣanasın kim yire indi ṭoḳuz ḳat ṭārem-i aʿlā

12 Letāfetde neẓāfetde cihān-ı gül-zārına döndi
Ḫıyām-ı lāle-gūn-ile ser-ā-ser zeyn olub ṣaḥrā

13 Çekildi süfre-i şāhī niʿamdan muġtenim oldı
Eger bāy u eger müflis eger aʿlā eger ednā

14 Meger kim cennet-i firdevsdür bu meclis-i ʿālī
Ne ḫāṭırdan ḫuṭūr itse hemān ol dem olur peydā

15 Ṭoyura ḥaşre dek laḥm-ı ṭuyūra olmaya meyli
Eger bir süfresinde ḥāżır olsa biñ kişi ferżā

16 Ġanem ḫod laḥm u şaḥm-ile ġanīmetdür ānı añma
Cihānı muġtenem ḳıldı ṭoyurdı ḫalḳı müstevfā

17 O meclisde çörekler mihr ü mehdür keh-keşān süfre
Ṭoḳuz çini ṭabaḳdır bu ṭoḳuz ḳat ḳubbe-i mīnā

18 Ya envāᶜ-ı nefāyis bişmege ol ᶜarş-ı şāhīde
Yedi çarḫı ḳazandur maṭbaḫında günbet-i ḫaḍrā

19 Pilav ki ḳıyyesin eflāka teşbīh eylesem lāyıḳ
K'olupdur rişteler ol āsmāna keh-keşān-āsā

20 Ol iki şemseler üstünde ānuñ mihr ü mehdür kim
Ṭuluᶜ itmiş muḳābil birbirine nitekim Cevzā

21 O meydān içre meᵓmūniyyeler ṣan ṭoplardur kim
Ānı ḳapmaġa çevgān itdi destin pīr-ile bernā

22 Veyāḫūd ḳılmaġ-içün iştihānuñ ḳalᶜasın vīrān
Olupdur her biri bir ṭōb o meydān ᶜarṣa-i heycā

23 Nefāyis ḳısmınuñ elvān u envāᶜın ne şerḥ idem
Olur bir nevᶜinüñ terkībine lāẕım herzār eczā

24 Şeker şerbetleri ḫod selsebīl-āsā sebīl sebīl oldı
İçen bir cürᶜasın āb-ı ḥayāta eyler istiġnā

25 Ne şīrīn kār olur yā Rab o şekker işleri k'anda
Girüb ṣūretlere ᶜarż eyledi biñ heyᵓet-i zībā

26 Gelub ferzāne şeh naṭᶜında şeker işleri ḫalḳuñ
Kimine at virdi kimine fīl eyledi aᶜṭā

27 Açub ᶜibret gözin keṯretde vaḥdet seyrin it k'olmuş
Niçe reng ü ṣuverle bir ḥaḳīḳat cāmiᶜ-i eşyā

28 Nedīm ü masḫara envāᶜınuñ gel heyᵓetin seyr it
Nice luᶜbet-nümādur gör sipihr-i bī-ser ü bī-pā

29 Girüb her birisi bir ṣūrete görseñ ne kār eyler
Bu ṣūretlerle ol kāra olur ḥayrān niçe dānā

30 Ḳoşusı atları şol resme çāpükdür ki ger rākib
İder iki cihānı bir ᶜinānın eylese irḫā

31 Ḳoşusında geçüb atı ānuñ kim aldı meydānı
Yeridir aṭlas-ı çarḫ öñdüli olsa degül kālā

32 Meṯeldür bu ki meydān yügrügüñ sen de yıraḳ idüp
Semend-i saᶜyı sür cehd it bu meydāndan giru ḳalma

33 Temāşā eyleseñ cündīlerini ᶜarṣada şāhuñ
Kimisi Ḳahramāndur kimisi Rüstem kimi Dārā

34 Yeraġ u yatla cümle yarar at-ile meydānda
Ḳamusı ceng ider gerçi murādı ṣulḥdur ammā

[147b]

35 Temāşāsına ḥad yoḳdur eger vaṣf eylesem bir bir
Temām olmaya biñ ṭomar idersem naẓmla inşā

36 Gice gündüz niçe gün seyr ü ẕevḳ ü ᶜıyş ü ᶜişretdür
Zihī ᶜıyş ü zihī ᶜişret zihī ṣoḥbet zihī naᶜmā

37 Gice irdükde āteş işlerinden cümle-i ᶜālem
Olur pür-şevḳ u nūrānī nitekim ᶜibretü'l mevā

38 Hevāya āsmānīler ḫurūş-ile ṣuᶜūd itdi
Göge zencīr-i zerle çekdiler gūyāki ejderhā

39 Hevādan āsmānīden nüzūl itdükde seyr eyle

Döküldi yire yıldızlar ḳıyāmet irişüb gūyā

40 Yürüdi cümle āteş-bāzuñ işi od gibi ol dem
Od urub āna cevelān idicek meydānda berḳ-āsā

41 Niçe ṭōb u tüfeng-ile bezenmiş ḳalᶜayı ol dem
Yaḳub yıḳdı çeküb yaluñ yıraḳ çün ḳalᶜa-i aᶜyā

42 Yaḳub pāpāslar yir yir ser-ā-ser nār u nūr oldı
Olub rūşen bil İslām ehli yandı ḫavf-ile tersā

43 Bu āteş işlerinden çoḳ ṭaraḳa ḳopdı ᶜālemde
Delice ara yirde oldı ser-geşte ṭutub sevdā

44 Ḳadırgalar çatladı bir bir yine od ṣaçub yir yir
Cihān deryā-yı āteş oldı āteşden yāḫūd deryā

45 Dönüb dolablar ṣaçdı yine ṣu yirine āteş
Temāşā bāḳi oldı tāze ter çün gülşen-i ḫaḍrā

46 Yanıcaḳ ānda şādırvānı seyr it baġ-ı cennetde
Hemānā nūrdan bir servdür ḫalḳeylemiş Mevlā

47 Ḫurūsa ḫod ne minnet döne döne yandı seyr itdük
Bu gice ānda nūr oldı niçe dīv ü niçe ᶜanḳā

48 Eger bu neclise dirseñ nedür bādī nedür bāᶜiṯ
İdüb şehzāde-i aᶜẓam Resūl'üñ sünnetin icrā

49 Aḳıtdı lūleᵓ-i yāḳutdan elmas-ile laᶜli
Ola tā ḳıymet ü ḳadri füzūn çün dürre-i Sīnā

50 Veyāḫūd ney-şekerden ḳaşr-ı ney ḫalᶜ eyledi tā kim
İre emr-i ḫitāndan cāna leẕẕet ola şekker-ḫā

51 Şehinşāh-ı ᶜazīmü’ş-şān u sulṭān celīlü’l-ḳadr
Muᶜizzü’l-mülki ve’l-mille muġīṯüd-dīn ve’d-dünyā

52 Yegāne Hażret-i Sulṭān Selīm bin Süleymān Ḫān
Kim oldur şāhlar içre ᶜaṭā vü cūd-ile yektā

53 Sikender der Ġazanfer Süleymān menzilet k’oldur
ᶜÖmer ᶜadl ü Muḥammed ḫū ᶜalā sīret velī sīmā

54 Aña daᶜvā-yı devletde ne lāzım ḥüccet ü burhān
Cihānda luṭf u cūd-ile çü nāmın eyledi imżā

55 Sen ol şāh-ı refīᶜü’l-ḳadrsin der-gāhuña nisbet
Felek alçaḳlıḳ eyler itse ger daᶜvā-yı istilā

56 Kerem bārānı fāᶜiż olmasa ebr-i kefüñden ger
Gül ü lāle bitürmezdi cihānda ḫār-ile ḫārā

57 Sipihr-i salṭanat üzre çü sen miᶜrāca yüz ṭutduñ
Oḳur pīr ü cüvān ṣıdḳ-ile *sübḥāne’lleẕī-esrā*

58 Ḳaçan ola muḳābil saña ḫaṣm-ı tīre-rūz ey şāh
Ne farḳı var semānuñ toġmasa ḫurşīd-i cihān-ārā

[148a]

59 Keremden gerçi Ḥātem dem ururdı devr-i cū-dilde
Anuñ da defteri ṭayy oldı nāmıdur hemān peydā

60 Ne zāyid fikr olur ummaḳ seḫāvet maᶜz-ı zāyidden
Bugün gün gibi rūşen olmuşken sende bu maᶜnā

61 Zamān-ı ᶜadl ü dāduñda cihān āsūde olmışdur
Ne vehm-i ḫīle-i reh-zen ne ḫavf-ı fitne-i aᶜdā

62 Şehin-şāhā bu eyyām-ı sürūr ü vaḳt-i şādīde
Cihānuñ cemᶜ olub ḫalḳı idüb her birisi bir rā

63 Ṭarīḳince iderler bir hüner iẓhārına gūşiş
Ki olub inᶜām ü iḥsānı giyeler ḫilᶜat ü dībā

64 Ḳuluñ Fażlī de iẓhār-ı hüner itdi naẓar eyle
Ki oldur böyle daᶜvā-yı hünerden maḳṣad-ı aḳṣā

65 Ḳamunuñ menşeᶜi cehl ü bunuñ fażl ü maᶜārifdür
Ḳamu fānī durur ammā bu eyler nāmuñı ibḳā

66 Egerçi iltifātuñla müşerrefdür benüm şāhum
Ne kim ola keremden ger mużāᶜaf eyleseñ āyā

67 Hünerdür ḳullara şāh-ı hüner-perver naẓar itse
Anuñla ᶜaḳl ü fehm-i pāka istidlāl ider dāne

68 Ḳo taṭvīli yetervir şāha taṣdīᶜi hemān Fażlī
El açub ḳıl duᶜā iḫlāṣ-ile oldur saña evlā

69 Niçe kim sūr-i eflāka döküb zerrīn-i ᶜalem ḫurşīd
Surūr-i sūr-ile eflāḳ ser-tā-pā

70 Sürūr-ile geçüb her rūzı sūr olsun saᶜādetle
Gül-i sūrīsini ḳılsun hemīşe tāze ter Mevlā

285

Ḳaṣīde-i Fażlī Berā-yı Sulṭān Muṣṭafā

Mefᶜūlü Fāᶜilātü Mefāᶜīlü Fāᶜilün

Mużāriᶜ --+/-+-+/+--+/-+-

1 Bir oyun oynadı baña leclāc-ı rūzgār
Luᶜb-ile aldı atumı ḳaldum piyāde zār

2 Gördüm ki māt ider beni ferzāne ol şehüñ
Sürdüm ruḫ atı pāyına fī'l-ḥāl bī-ḳarār

3 Ey şehr-yār diñle benüm ser-güẕeştimi
Virmez gedā şikāyeti ẓāhir bu şāha ᶜār

4 Iṣṭabl-ı dehrde bit atum var ki ḫusrevā
Rūz-ı vegāda düşmenüñ olsun aña süvār

5 Bir esbdir ki ḳuvvet-i żaᶜīf-ile fi'l-meṣel
Mūr-ı naḥīfe ursalar olmaya hīc bār

6 Şöyle ḳavī żaᶜīf ü żaīf ü ḳavī durur
Bād esdügünce raḳṣ ider öñince çün ġubār

7 Şāᶜir ṭabīᶜatinda ṣan ince ḫayāldür
Ol esb bu niḥāfet-ile lāġar u nizār

8 Ḳavs-i ḳuzaḥ olubdur ānuñ vaṣfı gerçi kim
Ḳavs-ı ḳuzaḥ degül ol olupdur hilāl-vār

9 Ḥiss itmege vücūdını key tīz-bīn gerek
Şöyle naḥīfdir ki disem yoḳdur aṣlı-vār

10 Olsam süvār kimse ānı görmeyüb beni
Olmış ṣanur hevāya kerāmet-ile süvār

11 Ġāyet tevāżuᶜ ehli durur yüzi yirdedür
Her bir adımda secdeler eyler hezār-bār

[148b]

12 Ṣırtında ṣan yaġırlarıdur tāze tāze gül
Her laḥẓa būy-i mevt gelür andan āşikār

13 Revzenler oldı ḳaṣr-ı vücūdında her yaġır
Ḳalmaġa şāh-ı rūḥı ᶜadem bāġına güẕār

14 Ya her biri meger ki remed dīdedür
Ḳanlar döker çü dīde-i ᶜuşşāk-ı eşk-bār

15 Ḥayf arpaya ki żāyiᶜ idüb ekl ide müdām
Ḳıymetde yidügi ᶜalefe degmeyin ṭavār

16 Ġam çekme ey göñül eger atuñ olub żaᶜīf
Ḳalduñsa pāy-der-gil ü dermānda figār

17 Iṣṭabl-ı şāhda ata yoḳ ḥadd ü ᶜadd ü ḥaṣr
Ḥāşā seni piyāde ḳoya luṭf-ı şehr-yār

18 Ḫān Muṣṭafā ki sümm-i semendine ser ḳoyub
Şehler ḳılur türāb-ı rehin tāc-ı iftiḫār

19 Binse semend-i devlete iḳbāl ü ᶜizz-ile
Şāhān atı ayaġına vārın ider niṯār

20 Naᶜlin semend-i ḳadri atub çarḫa rūz-ı rezm
Buldı hilāl nām-ile şimdi iştihār

21 Ḳılsa şikār ḳaṣduna ger pāydur rikāb
Cān virür olmaġa aña şīr-i felek şikār

22 Bir şeh-süvārdur ki binüb esb-i devlete
Ger kār-zār olur ḫaṣma kār zār

23 Çāpük-süvār-ı ᶜarṣa-i iḳbāl odur bugün
Olsun hemīşe devlet ü baḫt-ile pāy-dār

24 Bir pād-şāhdur ki ānuñ mīr-āḫurı

Bir şāhdur ki sāyisidür biñ Sifendiyār

25 Ḥaḳ salṭanat semendin idüb saña zīr-i zīn
Ḳıldı bu ᶜarṣada seni bī-şübhe şeh-süvār

26 Meydān senüñdür ey şeh Cemşīd-menzilet
Sür esb-i devleti ne ġam olsa ᶜadū hezār

27 Fażlī ḳuluñ piyāde ḳalupdur meded şehā
Atlandur ol faḳīri ḳoma pāy-māl ü ẖᵛār

28 Oldıḳca ẖink-i tevsen-i gerdūna dāyimā
İḳbāl-ile süvār şeh-i āsmān-medār

29 Olsun öñüñce ġāşiye-dāruñ hezār şāh
Sen bin saᶜādet atına ey şāh-ı kām-kār

286

Ḳaṣīde-i Fażlī Berā-yı Sulṭān Muṣṭafā

Mefᶜūlü Fāᶜilātü Mefāᶜīlü Fāᶜilün
Mużāriᶜ --+/-+-+/+--+/-+-

1 Olmışdı zīr-i zīn baña bir esb-i bād-pā
Kim görmedi naẓīrini mīr-āẖūr-ı ḳażā

2 Gītī-güẕār u ṣāᶜiḳa-cünbiş felek reviş
Hāmūn-nevred ü bādiye-peymā vü bād-pā

3 Bir esb idi ki ᶜālemi devr eyler yidi cest
Bādī naẓarda niteki fikr-i ūlü'n-nühā

4 Ḳavs-i ḳuzaḥ miṣāl idi heyᵓetde gerçi kim
Serᶜatde līk tīr gibi ṭāyirü'l-hevā

[149a]

5 Ġāyet ᶜaẕīm cüs̲s̲e velīkin ḫafīf pāy
Gerçi sebük-ᶜinān idi ammā girān-bahā

6 Ḫiffetde bād öñüñce uçar berg-gāh-veş
Ḳuvvetde līk kūh gibi s̲ābitü'l binā

7 Müşerrefde bir kişi āña olsa süvār eger
Maġrib zemīni eyler idi bir adımda cā

8 Sebḳat iderdi sāyesine ḳılsa ger reviş
Görmezdi gerdeni yele yillerle ger ṣabā

9 Mānend-i murġ bāl açub uçardı yürise
Bir berḳ-i seyir idi nola dirsem Buraḳ aña

10 Atlu eşeklü farḳı var ānuñla görmezem
Ben ānı raḫş-ı Rüstem'e beñzetmegi revā

11 Sürᶜatde ᶜömr disem eger aña yiri durur
Kim ᶜömr gibi geçdi cihāndan bulub fenā

12 Şöyle serīᶜ-seyr idi kim adımda rāst
Dār-ı fenādan oldı yiri menzil-i beḳā

13 Ḫayfā ki şāh-bāz-ı ecel eyledi şikār
Olmışdı ol hevā-yı leṭāfetde bir hümā

14 Luᶜb-ile aldı ātumı māt eyledi beni
Leclāc-ı dehr gör ne oyun oynadı baña

15 Ferzāne ḫāk-i pāyine yüz sür göñül varub
Ḳalduñ piyāde irmeye ger şāhdan ᶜaṭā

16 Ġam çekme gitdi ise ger atuñ ecel irüb

Anı viren birin daḫı iḥsān ider saña

17 Iṣṭabl-ı şāhide ata ḫod ḥadd ü ḥaṣr yoḳ
Ḳoş ḳoş da yügrügini al ey ḫaste-i gedā

18 Rüstem-nihād-ı maᶜreke vü Ḳahramān-ı rezm
Çāpük-süvār-ı ᶜarsa Şehinşāh-ı Muṣṭafā

19 Bir şāhdır ki sümm-i semendi ġubārını
Şehler ḳılurdı gözlerine bulsa tūtiyā

20 Sürseñ semend-i nuṣreti meydāna ᶜazm idüb
Teng ola düşmenüñ başına ᶜarṣa-i veġā

21 Binseñ semend-i devlete cānlat virir ḳamu
Şehler öñüñce ġāşiye-dār olmaġa şehā

22 Meydān senüñdür eyle şehā şeh-süvārlıḳ
Esb-i saᶜādeti saña rām itdi çün Ḫudā

23 Ḳadrüñ semendi ᶜarṣa-i çarḫa güẕer ḳılub
Naᶜlin düşürdi ṣanma hilāl anı ḫüsrevā

24 Sen naṭᶜ-ı devlete süricek esb-i pīl-ten
Ferzāne şāhlar ura yüz ḫāke māt ola

25 Görse semend-i salṭanat üzre şehā seni
Ḫink-i felekden ercül ola ᶜḫüsrev-i semā

26 Sensin o şeh kim sümm-i semendüñe yiridür
Ger olsa naᶜl-i zer meh-i nev mīḫlar Sühā

27 Ḫink-i sipihr-i ḳan ḳuşanur ṣanmaġil şafaḳ
İster ki zīr-i zīn olasın şāha serverā

28 Meydān-ı naẓm gerçi ki ġāyetde tengdür
Ṣaldum ṭabīᶜat esbini Ḥaḳ'dan budur recā

[149b]

29 Ögdül alam ki naẓmla meydānda olmışam
Çāpük-süvār ᶜarṣa-i evsāf-ı pād-şā

30 Dönder ᶜinanı semt-i ṣenāya ki ḥaşre dek
Sürseñ ṭabīᶜat esbini saᶜy-ile Fażliyā

31 Evṣāfı menziline o şāhuñ irişmiye
Ṭabᶜuñ Burāḳ gibi eger berḳ-seyr ola

32 İḫlāṣ esbine demidir oluben süvār
Ḳatᶜ menāzil eyleye her ṣubḥ tā mesā

33 Binsün saᶜādet esbine iḳbāl ü ᶜizz-ile
Şehler olub piyāde rikābında dāyimā

34 Aᶜdā atı ayaġına pā-māl idüb reviş
Ṣıḥḥatde ẕāt-ı pākī ola sālim ü ṣafā

287

Ḳaṣīde-i Fażlī Berā-yı Sulṭān Muṣṭafā

Feᶜilātün Feᶜilātün Feᶜilātün Feᶜilün

Remel ++--/++--/++--/++-

1 Gerçi ᶜālem ṣadefinde bulınur niçe dürer
Söz gibi gūşa ṭoḳunmadı girān-māye güher

2 Mihr ü meh keffe-i mīzān u kevākibdür hem
Keh-keşān olsa ᶜamūdı vü felek mīzān ger

3 Müşterī yevm-i ḥesāba dek anı vezn itse

Ḳıymetin bilmeye söz güherinüñ ḳaṭre ḳadar

4 Olmasa baġ-ı vücūd içre eger çeşme-i nuṭḳ
Gül u reyḥān cihān olmaz idi tāze vü ter

5 Ādemüñ nuṭḳ-iledür rütbeti ḥayvān üzre
Ekl ü şurb-ile cihān içre çi-ḥayvān çi-beşer

6 Nevᶜ-i insānede nuṭḳ-ile tefāżul vardur
Ḫazef üzre ṣadefe dürr iledür nīteki fer

7 Saḳf-ı kāḫ-ı felegi tā ḥarem zīr-i zemīn
Lafẓ-ı "Kün"den ki Ḫudā itdi ᶜimāret yek-ser

8 Mebdeᵓ-i nuṭḳ durur cümle-i mevcūdātuñ
Ger delīl ister-iseñ bu söze ehl-i hüner

9 Dīde-i ᶜibret-ile sūre-i Yāsīn'de yüri
Āyet-i "Kün fe-yekūn"ı oḳıyub eyle naẓar

10 Evvelā ṣādır olan nuṭḳ-imiş eyle ānı fehm
K'oldı mecmūᶜ kemālāt-ı İlāh'a maẓhar

11 Gögden ol nāzil olurdı yire bī-şübhe vü şekk
Olsa ger dürr-i süḫandan ilerü bir cevher

12 Ḫadd-i ẕātunda sözüñ luṭfuna ġāyet yoḳdur
Olsa mevzūn u muḳaffā daḫı zībā daḫı ter

13 Şāhid-i ḫūb durur ḥacle-i maᶜnāda süḫan
Aña ger vezn libās ola vü sanᶜat zīver

14 Sīm sāḳına ṭaḳub ḳāfiye zerrīn ḫalḫāl
Ḫüsn-i maṭlaᶜ k'ola başına muraṣṣaᶜ efser

15 Şübhe yoḳdur ki olub ḥüsn ü cemāline esīr
Olur āşüfte vü ālüftesi erbāb-ı naẓar

16 Cümle-i fikrde bir bikr durur şiᶜr-i laṭīf
Maḥrem olmayana ḳābil degül açmaz miᶜcer

17 Şiᶜr-i efsūn mükerrem durur efsāne degül
Şemer maᶜrifet ü faż̇l durur ṣanma semer

[150a]

18 Şiᶜr kim lafẓı ṣaḥīḥ ola vü maᶜnāsı ṣarīḥ
Ḳıymet olmaz aña dünyā ṭolusı sīm-ile zer

19 Ola mażmūnı ḫuṣūsa ki ānuñ ḥikmet ü pend
Ṣanma şiᶜr ol naẓar ehline olur nūr-ı baṣar

20 Līk ol şiᶜr degül k'eyleyee her aḥmaḳ u dūn
Ẓann idüb şiᶜr şöhre-i şehr ü kişver

21 Ġażab u şehvet-ile söyleye birḳac hezeyān
Cehl-ile maᶜnā vü elfāzı idüb zīr ü zeber

22 Ola elfāẓı rekīk ü dūşe maᶜnāsı saḳīm
Zuᶜmı bu līk ola cümle şuᶜarādan eşᶜar

23 Çoḳdur el'ān bu zemān içre anuñ gibi zāᶜīm
Ki ḳoyub kendüye bir maḫlaṣ idüb daᶜvālar

24 Gāh Selmān geçinür gāhī Niẓāmī derilür
Yoḳ velī itdügi daᶜvāda maᶜnīden eṣer

25 Ṣanma kim her müteḫalliṣ geçinen şāᶜir olur
Var delīlüm bu söze itmez-iseñ ger bāver

26 İkisünüñ de Mesīḥ olmaġ-ile nāmları
Dem-i Deccāl-ile bir mi nefes-i Peyġāmber

27 Şiᶜrden şiᶜre tefāvüt çoġ olur ey ᶜārif
Kimi ḥanẓal gibi telḫ kimi şīrīn çü şeker

28 Anı derk eylemez illā şu meẕāḳ erbābı
K'ola tabᶜında anuñ leẕẕet-i ᶜirfāndan eser

29 Ḥayf kim maᶜrifete olmaya teşḫīṣ ü semīn
Şebeden dūn ola farḳ olmaya dürr-i ezher

30 Siḥr-i Seḥbān'ı olub hem-der-i jāj-ı Bāḳıl
Bir ola ḫār u gül ü zehr ü şeker ᶜayb u hüner

31 Ġalaṭ itdüm ġalaṭ itdüm buna sözdür ḥāşā
Cevheri çoḳdur olur cevhere elbette naẓar

32 Cevherüñ vār-ise bāzāra getür ey ḫᵛāce
Çoġ olur āña ḫarīdār bulur ḳıymeti zer

33 Luṭf-ı ṭabᶜ ile ḫuṣūsā şeh-i ᶜālī-şānuñ
Ola idrāk-ı maᶜānīde żamīri enver

34 Muṣṭafā Ḫān-ı yegāne şeh-i gerdūn-ᶜaẓamet
Ki odur milk-i saᶜādetde Süleymān-ı diger

35 Luṭf-ı idrāk-ile ser-defter-i ehl-i ᶜirfān
Kerem-i vücūd-ile erbāb-ı seḫāya server

36 Sensin ol şāh ki ḳapuñda Ferīdūn'la Cem
Ger zamānuñda olaydı olalardı çaker

37 Tabᶜ-ı pākuñ şu ḳadar rūşen u nūrānīdür

Ẕerreden kim görinür āña göre şems ü ḳamer

38 Şuᶜarā ḫayline şāhum naẓaruñ eyle ziyād
Ki olur nāmuñuñ iḥyāsına bāᶜiṯ bu nefer

39 Dimese nāmına Firdevsi eger Şeh-nāme
Şāh Maḥmūd cihān içre olur mıydı semer

40 Saᶜd-ı Zengī'nüñ adın kim bilur-idi şāhā
Virmese Saᶜdi Gülistān-ile Būstān'da ḫaber

41 Şāha lāzım durur elbette duᶜā-gū meddāḥ
Ki ola medḥ ü ṯenāsında ānuñ şām ü seḥer

[150b]

42 İtse inᶜāmla iḥsān āña şāh-ı ᶜālī
Luṭf-ı ṭabᶜına delīl ola vü fażlından eṯer

43 Fażlī-i bende ferīdidür o fennüñ demidür
Naẓaruñ eyle mużāᶜaf kerem olsun bī-mer

44 Pehlevānī durur ol ᶜarṣa-i naẓmuñ şāhum
İşde meydān berü gelsün şuña var anda ciger

45 Çünki her vech-ile mümtāzdur aḳrānından
Eyle mümtāz şehā sāyire ḳılma hem-ser

46 Ḳurı daᶜvāyı nidem çünki ġaraż maᶜnādur
Ehl-i maᶜnā göricek sözlerimi fehm eyler

47 Nice kim şāhları medḥ idüb erbāb-ı kelām
Vireler naẓm-ı laṭīf-ile cihāna zīver

48 Naẓm-ı devletde olub ẕāt-ı şerīfüñ şeh-beyt
Ḥaşre dek medhüñ ide Fażlī-i midḥat-güster

288

Ḳaṣīde-i Fażlī Sulṭān Selīm Ḫān

Feᶜilātün Feᶜilātün Feᶜilātün Feᶜilün

Remel ++--/++--/++--/++-

1 Yine güller açılub ḳaldı yerinde dikeni
Bozdı dihḳān-ı felek baġı ḳurutdı çemeni

2 Bāda vardı gül-ile lāle yirinde yil eser
Rūz-gār itdi ḥavāle yine yabrāḳ dökeni

3 Lāle cāmını urub yire götürdi ayaġı
Gördi kim şāh-ı ḫazān geldi bozub encümeni

4 Berg ü bārını döküb yaḳdı yıḳdı bāġı
Sebzeyi bāda virüb ṭopraġa ṣaldı semeni

5 Yumdı bu derd-ile göz baġ-ı cihāndan nergis
Ḫancere düşdi görüb sūsen o zecr ü miḥeni

6 Bülbülüñ ṣıḳlıġı diñdi vü ḥużūrı uçdı
Gördü kim gül açılub gözüne girdi dikeni

7 İrişüb fasl-ı ḫazān-ile taᶜayyün bāġa
Ten-i ᶜāşıḳ gibi zerd eyledi rūy-i çemeni

8 Gerçi yüz reng-ile atmış-idi ānı bahār
Virdi taġyīr āña reng-ile ḫarīfüñ düzeni

9 Līk ger ṭoyduñise rengi virüb rengin ānuñ
Mey-i rengīn-ile ḳıl tāze dil ü cān u teni

10 Yine bir güne ṣafā irdi bilürseñ dehre

Eyle biñ güne ṣafā ṭut sözimi esle beni

11 ᶜĀleme köhne bahār ile irüb bir ᶜālem
Kim eger tāze bahārı görüb ol ḫoş zemeni

12 Devr-i ᶜadlinde ḫuṣūṣā şeh-i ᶜālī-şānuñ
Çü naᶜīm oldı naġam birle cihān cümle ġanī

13 Ḥażret-i şāh Selīm bin Süleymān zemān
Ki Süleymān gibi rām itdi niçe Ehremen-i

14 Tīġi ger rūz-i veġā vü ᶜarż-ı şecāᶜat itse
Ḳahr-ile zār u zebūn ide niçe Tehmeten'i

15 Ḳahrını ide ḳahr u göre Rüstem sitemin
ᶜAzm-i rezm itse kemīn bende-i şemşīr-zeni

[151a]

16 Şaḥne-i maᶜdeletüñ bāġa ṣalubdur bādı
Ḳapduġ-ıçun seḥeri tāc-ı gül ü yāsemeni

17 Būy-ı ḫulḳuñ ṭutalı dehri düşüb sevdāya
Reşk-ile baġrını ḫūn eyledi misk-i Ḫoten'i

18 Şecer-i salṭanatuñ bīḫ-i ᶜadālet ṣalalı
Ṭutdı ṭūbā gibi āfāḳī ser-a-ser şeceni

19 Ḫoş geçer cümle cihān ḫalḳı bugün sāyeñde
Müntehā gördi gören sidreden ey şāh seni

20 Sen ṭururken ide mi kimse varub ġayrı penāh
Kim eger sāye-i ṭūbā var-iken nārveni

21 Ribḳa-i emrüñi her kim ki bile ḫabl-i metīn
Yiridür gerden-i āfāḳa ṣalarsa reseni

22 Gerçi kim var ḳuluñ ḳudreti biñ beyt diyem
Vaṣf u medḥüñde açub şevḳ-ile şāhum deheni

23 Līk yoḳ medḥüñe ġāyet ne (di)yem vaḳti durur
Şimdiden girü ġazel ṭarzına çeksem süḫanı

24 ᶜĀrıżuñ bāda virür luṭf-ile berg-i semeni
Kākülüñ ḫāke ṣalur ḳahr-ile müşk-i Ḫoten'i

25 Bāġbāna bize ol ḳadd ü nu ᶜārıż besdür
Oda yaḳ serv-i revānı ṣuya ṣal yāsemeni

26 Görse nūr-ı Ṣamed'i bilse cemālüñ sırrın
Yıḳa rāhib ṣanemi vü yaḳa müşrik şemeni

27 Gül-i bī-ḫār iken ol ġonçe cihān bāġında
Dikenin gözüne ṣoḳ görür-iseñ gül dikeni

28 Ḳoma miskinleri pā-beste belā dāmında
Külehüñden çıḳar ol kākül-i ᶜanber-şikeni

29 Dāġ-ı ᶜaşḳuñla olan lāle gibi rūz-ı ḳıyām
Ḫākdan ḳalḳa ṣarub boynuna ḫūnīn kefeni

30 Beni bu ġam yaḳasın serceri pehlūya çeker
Her ḳabā zīver ü zer gösterüb ol sīm-teni

31 Ḳoçmasun kimse diyu üstüne dir dir ditrer
Nice nāzükdür o sīmīn bedenüñ pīreheni

32 İşiden cān-ile öldür beni sevmezse seni
Diyesin öldürürüm ger beni cāndan seveni

33 Zülfüñi ayaġa ṣal devr-i şeh-i ᶜādildür
Baṣasın lāyıḳ odur mekr ü fesād ü fiteni

34 Nice vaṣf eyleye vaṣṣāf ᶜuluvv-i şānuñ
Ne felek-ḳadr ki nisbet görinür dūn u deni

35 Ḥüsn-i ṣūretle olub cāmiᶜ-i ḥüsn-i sīret
Ḥüsn ü ḫulḳ-ile ḳamu ᶜālemüñ olduñ ḥaseni

36 Rehber-i ehl-i sefer şaḥne-i ᶜadlüñ olalı
Görmez illā ki reh-i dārda il rāh-zeni

37 Pād-şāhum naẓar it luṭf-ile Fażlī ḳuluña
Ṣıfat-ı şiᶜrüñ olupdur bugün üstād-ı feni

38 Muntaẓam ḳıldı yine ḳılmaġa pāyuña niṯār
Rişte-i naẓm-ı latīfe niçe dürr-i ᶜAden'i

39 Gūş-vār olsa eger gūş-i şehe lāyıḳdur
Bugün ol dürr-i s̱emīneñ ki bilinmez s̱emeni

40 S̱emen ol gevher-i yektāya ḳabūl-i şehdür
Ger ḳabūl ide ānı luṭf-ile ol şāh-ı ġanī

[151b]

41 Baḥr-i naẓm içre nice ola sefīne seyri
Şimdiden giru duᶜā semtine ṭutdum deheni

42 Nice kim faṣl-ı ḫazān-ile irüb dehre ġınā
Pür ide dürlü niᶜam birle zemīn ü zemeni

43 Niᶜmet ü devlet ü ᶜizz ü şeref ü ḳudretle
Pād-şāhum ḳıla pāyende Ḫudāvend seni

Ḳaṣīde-i Fażlī Berā-yı Sulṭān Muṣṭafā

Feᶜilātün Feᶜilātün Feᶜilātün Feᶜilün

Remel ++--/++--/++--/++-

1 Yed-i ṣunᶜile sipihr üzre Ḫudā-yı müteᶜāl
Yazdı bir ᶜayn ki tā ᶜīd-i saᶜīde ola dāl

2 Ehl-i ᶜıyşuñ ayaġın almışdı māh-ı ṣıyām
Geldi ᶜīd irdi elinde ḳadeḥi māl-ā-māl

3 Peyk-i ᶜīd getürdi yine şādī ḫaberin
Elde zerrīñ teberidür görinen ṣanma hilāl

4 Ḫalḳa şādī vü ṭurab cāmını feyż itdi ḳamu
Oldı ol cām-ı ṭarabnākla herkes ḫoş-ḥāl

5 ᶜĪd irişdi eline ḫancer-i zerrīnin alub
Ḳılmaġa ceyş-i ġam u ġuṣṣa ile ḥarb u ḳıtāl

6 Göriñüz ᶜīd-i saᶜīdüñ yine nāzüklügüni
Cümleten ḫalḳ-ı cihānı ṭonadub eyledi al

7 Māh-ı nev ṣanma görinen ki ser-i şeh-perdidür
Uçmaġ ister bu yaña ṭāyir-i evc-i iḳbāl

8 ᶜĪd lafẓındaki ᶜayniyle yed eyler īmā
Yaᶜnī eyyām-ı ṣafā irdi ele cām-ı zer al

9 Zevraḳ-ı cāmla gec dirim ġamdan dāyim
Baḥr-i aḥżarda hilāl olduġı bu fülk miṯāl

10 Her-dem ebrū-yı sepīdi ile eyler īmā
İc mey-i surḫ diyu pīr-i sipihr-i muḥtāl

11 Meh-i nevden ele dās aldı çü dihḳān-ı felek
İrdi vaḳt-i direv-i mezraᶜ-ı endūh u melāl

12 Şāhid-i ᶜīdīye ḫod ḫāme-i zer tīr-i debīr
Yazmaġa bu ġazeli ṣafḥa-i dehre fi'l-ḥāl

13 ᶜĪd irişdi yine ᶜuşşāḳa irüb ᶜarż-ı cemāl
Merḥabā ḳıl ḳuluñuñ göñlüñi şāhum ele al

14 Rūze-i hecr-ile ey dil nice maḥrūm olalum
ᶜĪd irişdi demidür beẕl ola ger ḫᵛān-ı viṣāl

15 ᶜĪd-gāh içre ṣalıncaġa binüb herkesle
Ṣalın ey serv benī sāye gibi ṭopraġa ṣal

16 Dost düşmenlerle ᶜarṣada dolāba bin
Zār u ser-geşte olursam nola dōlāb-miṣ̲āl

17 Merḥabā eylemedüñ virmedi devlet baña el
Āh kim derd ü ġam ü ġuṣṣada oldum pā-māl

18 ᶜĪddür geydi cihān ḥalḳı libās-ı fāḫir
Egnüme ḫūn-ı sirişk oldı benüm ḫilᶜat-ı al

19 Şahdan ḳullara ᶜīdiyye şehā ᶜādetdür
Leblerüñden nola ḳılsam yine bir būse suᶜāl

[152a]

20 Meh-i nev ṣanma görinen tenine pīr-i felek
Naᶜl kesmiş saña beñzer ki olubdur abdāl

21 Ya meger āyine-i çarḫda oldı ẓāhir
ᶜAks-i naᶜl-i süm-i esb-i şeh-i Cemşīd-iḳbāl

22 Server-i tīr-i faṭan ṣaf-der-i keyvān eyvān

Mihr-i Bercīs-saᶜādet meh-i Behrām-ḳıtāl

23 Ḫüsrev-i ᶜarş-medār u şeh-i gerdūn-miḳdār
Server-i nīk-meᵓāl u ser-i nīkū-āmāl

24 Muṣṭafā nām u Muḥammed-siyer ü Ḥaydār-cūd
Ṣāḥib-i taḫt u livā mālik-i ᶜizz ü iclāl

25 Ḫusrevā ẕerreden aḥḳar görine miḳdārı
Olsa hem-seng terāzū-yı vaḳāruñla cibāl

26 Görüb işitmede vü virmede miṣlüñ ḫaberin
Bāṣıra kūr durur sāmiᶜ ger nāṭıḳa lāl

27 Sensin ey şeh bu müᵓeyyed yed ü ᶜādil dille
Ḫüsrev kān-ı kerem pādişeh-i baḥr-nevāl

28 ᶜAdl ü inṣāfuñla şefḳat ü elṭāfuñ-ile
Milk-i maᶜmūr durur cümle reᶜāya ḫoş-ḥāl

29 Ẕikr ider ḫaṣlet-i maḥmūdeñi ᶜālem ḫalḳı
Bārek-Allah ziyād ola zihī ḥüsn-i ḫıṣāl

30 Ṭurduġuñla kerem-i maḥżsın ü ᶜayn-ı ᶜaṭā
Zāde Allah zihī luṭf-i Ḫudā celle celāl

31 Cūddan saña suᵓāl eyleseler iḥsānuñ
Dir cevābında ne lāzım aña billah suᵓāl

32 Cām-ı ᶜadl al bir ele tīġ-i siyāset birine
Elin al dostlaruñ düşmenüñüñ başını çal

33 Saña her kimse ki ṭutmadı muḥabbet yolunı
İrmedi hic selāmet yoluna ḳaldı o żall

34 Saña her kim ki muḥibb ola zihī ehl-i hadī
Saña her kim ki ᶜadū ola zihī ehl-i żalāl

35 Olmayan ẕerre gibi yoluña ser-geşte senüñ
Dilerim mihr-i cihān-nāb ise de bula zevāl

36 Maḥv olur milk nizāᶜını iden sen vār-iken
Baḥr yanunda belī ḳaṭre bulur iżmiḥlāl

37 Saña nisbet ne vücūdı vār ola aᶜdānuñ
Şīr yanunda ne deñlü ola nīrū-yı şegāl

38 Salṭanat taḫtına çün virdi Ḫudā istiḫḳāḳ
Ṣabr ḳıl ola müyesser omrüm istiḳlāl

39 Midḥatüñ rāhını ṭayy itmede ġama ḫaber oldı
ᶜArṣa-i ᶜarş egerçi ṭolanur peyk-i ḫayāl

40 Dāmen-i medḥüñe ey şāh teşebbüs idemez
Ceyb-i maᶜnāya egerçi irişür dest-i maḳāl

41 Gerçi Fażlī ḳuluñ iḥsānıña müstaġrıḳdur
Yine iḥsānuñ ümīdinde durur māh-ile sāl

42 Ḫāk gibi ki ne deñlü ola sīr-āb olur
Teşne-i ḳaṭre-i bārān ᶜamīmü'l efḍāl

43 Nice kim ᶜīd ola ᶜīd-ile ᶜālem ᶜḫandān
Nice kim rūze gidüb irişe māh-ı şevvāl

[152b]

44 ᶜĪdüñi Tañrı mübārek ide ṣavmuñ maḳbūl
ᶜĪd-i muḳbil ᶜaẓamet bende-i ḳābil iḳbāl

45 Pertev-i mihr-i ᶜināyāt Ḫudā’dan dilerim
Bula günden güne ḳadrüñ meh-i nev gibi kemāl

46 Dostuña ḫurrem ü ḫandān ola her şām ü seḥer
Ḫażm-ı bed-ḫᵛāhuñ ola ġarḳa-i endūh u melal

290

Ḳaṣīde-i Fażlī Berā-yı Sulṭān Muṣṭafā

Feᶜilātün Feᶜilātün Feᶜilātün Feᶜilün
Remel ++--/++--/++--/++-

1 Geldi bir dem yine ḥucāca maḳām oldı Ḥicāz
Düzdi ᶜuşşāḳ ḳamu naᶜre-i *Lebbeyk*le sāz

2 Ḥamdülillah yine irişdi Ṣafā’ya ḥüccāc
Herbiri saᶜy idüben gerçi ki itdi tek ü tāz

3 ᶜUmre sürerse n’ola ẕevḳ u ṣafāsı ḥaccuñ
İrdiler menzile ḳaṭᶜ eyleyüben rāh-ı dırāz

4 Ne mübārek gün olur bu güne ḳurbān olayın
K’irdi ḳurbānlarla maḳṣada erbāb-ı niyāz

5 Şerefine bu günün secde-i şükr it ki olasın
Ol ḥarīm-i Ḥarem-i muḥtereme maḥrem-i rāz

6 Cān u dilden gelüñüz ṣıdḳ-ile tekbīr idelim
Rūz-i tekbīr ü dem-i ẕikr durur vaḳt-i nemāz

7 Muġtenem ḳılsa nola ᶜālemi envāᶜ-ı niᶜam
Lāzım oldı çü bu mihmān-ı ᶜazīze iᶜzāz

8 Ḫūn-ı ḳurbān-ila laᶜl oldı ḳamu semg-i siyeh
Ḳıymeti ḳalmadı yāḳūtuñ eger olsa da az

9 Lāleler ṣanma görinenleri ṣaḥrālarda
Ḫūn-ı ḳurbān-ile al oldu ḳamu ṣīb ü firāz

10 Oldı ḳurbān şu ḳadar ḳalmadı ᶜālemde bugün
Mākiyān ġanem ü esb ü şütür ördek ü ḳāz

11 Muġtenem oldı şu deñlü niᶜama bāy u faḳīr
Az ḳaldı ki cihāndan gide vü götürüle āz

12 Ḳulı ḳurbānı olupdur bugünüñ ṣevr ü ḥamel
Ki ānuñ vāsıṭasıyla deyr-i devlet ola bāz

13 Dergeh-i şāhda ḳurbān oluben bula şeref
Götürürse eger ol şāh cihān-baḫş cevāz

14 Kār-sāz-ı fuḳarā şāh-ı rāᶜiyyet-perver
Dest-gīr żuᶜafā pād-şeh-i bende-nüvāz

15 Pād-şah-zāde-i gerdūn-ᶜaẓamet kim oldur
ᶜİẓem-i şān-ile şeh-zādeler içre mümtāz

16 Muṣṭafā Ḫān ki işigünde müyesserdür anuñ
En kemīn bendesine devlet-i Maḥmūd u Ayāz

17 ᶜAdl-i ḳānunına iḳbāli ānuñ çeng uralı
Oldı āvāzesi Nūşīn-revān'uñ nā-sāz

18 Cām-ı iḥsān-ile mīr-i ᶜasākir perver
Tīġ-ı ḫūn-ḫᵛār-ile şāh-ı memālik perdāz

19 Ṣavletüñ nāmı cihāna şu ḳadar fāş oldı
Ḫavf iderler Şeh-i Tebrīz-ile Şāh-ı Şīrāz

[153a]

20 Düşmenüñ naḳd-i revānını alub virmede merg
Dest-i ḳahruñla şehā tīguñ olupdur enbāz

21 Cümle ᶜālem n’ola müstaġraḳ-ı iḥsān olsa
Baḥr-ı cūduñdan eger ḳaṭre-i nā-çīz ifrāz

22 Süfre-i niᶜmet ü cūduñda meh ü mihr iki ḳurṣ
Maṭbaḫ-ı rifᶜat ü ḳadrüñde felek bir ḫabbāz

23 Ḳāḍī-i devlet ider ḥükm ki ḥaḳdur saña taḫt
Müddeᶜī eylese biñ vechle ḥüccet ibrāz

24 Ḫilᶜat-ı devleti biçdi saña ḫayyāṭ-ı ḳadr
Nuṣret ü fetḥdür ol ḫilᶜat-i zībāya ṭırāz

25 Salṭanat murġını ey şāh şikār eylemege
Oldı teᶜyīd yed-i ḳudretüñ üzre şeh-bāz

26 Çarḫ-ı raḳḳāṣ u meh ü mihr olupdur deffāf
Zühre bezmüñde senüñ cāriye-i çeng-nüvāz

27 Çār-pāre ide çengini girüb raḳṣa revān
Zühre ger muṭrib-i bezmüñle olursa dem-sāz

28 Tā Ṣıfāhān u ᶜIrāḳ’lar irişe ṣayd u ṣadā
Rāstī eyleye ger muṭrıb-ı bezmüñ āvāz

29 Pür idem vaṣf-ı medīḥüñle ṭoḳuz ıṭbāḳı
Baña bir kerre eger kim diyesin medḥümi yaz

30 Dür idem medḥüñe ṣad beyt ne ṣad belki hezār
Pād-şāhum hele maᶜẕūr buyur ḳāfiye az

31 Şᶜir dimekde benüm ẕerrece ᶜaczüm yoḳdur

ᶜĀciz olur mı şikār almada hergiz cürre-bāz

32 İtme tafṣīl ki müstaceb-i taṣdīᶜdür ol
Sözde maṭlūbdur ey Fażlī bilürsin īcāz

33 Niçe kim eyleye ᶜuṣṣāk-ı Ṣıfāhān u ᶜIrāḳ
Sad nidā eyleye reh-i rāstdan āheng-i ḥicāz

34 Kaᶜbe gibi işigüñ ola meṭāfı ḫalḳuñ
Dergehüñde ire maḳṣūdına erbāb-ı niyāz

35 Her günüñ ᶜīd ü gicen devletle ḳadr ola
Rūz u şeb ola müyesser ṭapuña niᶜmet ü nān

36 Meclisüñ ḥaşre degin ẕevḳ u ṣafādan pür olub
Hem-nişīnuñ ola biñ dilber-i şūḫ u ṭannāz

291

Ḳaṣīde-i Fażlī Berā-yı Sulṭān Muṣṭafā

Mefāᶜilün Feᶜilātün Mefāᶜilün Feᶜilün
Müctes +-+-/++--/+-+-/++-

1 İrişdi mevsīm-i tekbīr ü vaḳt-i ḥacc u ṣalāt
Ki mecmaᶜ-ı ᶜArafat oldı ᶜarṣa-i ᶜaraṣāt

2 Kelīm-vār münācāta çıḳdı ehl-i niyāz
Şerefde hem-ser-i Ṭūr oldı ḳulle-i ᶜArafāt

3 Derūn-ı ḳubbe-i eflākı güm güm ötdürdi
Ṣadā-yı ṣayḥa-i *Lebbeyk* ü naᶜre-i ṣalavāt

4 Ḥarīm-i Kaᶜbe'de hem maḥrem oldı hem muḥrim
Libās-ı maġfiret-ile mülebbes oldı ᶜuṣāt

5 Ṣadā-yı ṣayḥa-i tekbīr irişdi āfāḳa
Zihī zamān ᶜibādāt u mevsim-i ṭāᶜāt

6 Büt-i hevā-yı ṣıdı ehl-i ḥac Ḫalīl-āsā
Yüzin düşüb ḫacil oldı hezār Lāt u Menāt

[153b]

7 Zihī zamān-ı Ḥasan k'oldı ḥüsn-i ṭāᶜatla
Müsāfirān-ı Ḥarem cümle ġarḳa-i ḥasenāt

8 Olur mı böyle şeref dünyede k'ola rūzī
Ziyāret-i ḥarem-i pāk-ı seyyidü's-sādāt

9 Feżāyili bu günüñ ṣanma kim şümāra gele
Eger ki eger ki ẕevḳ u servere ḳamu benīn ü benāt

10 İrişdi ᶜīd-i şerīf-ile dehre bir ᶜālim
Eger ki münᶜaḳid olsa hezār ulūf u miᵓāt

11 Ne ḫūb gündür İlahī ki itdi ḳurbānlar
İrince bu güne erbāb-ı fidye vü ḫayrāt

12 Ṣaçıldı ᶜāleme şol deñlü ḫūn-ı ḳurbānı
Kim oldı laᶜl-i Bedaḫşān ḳamu cibāl ü felāt

13 Ḥisāb olınmaya el-ḥaḳ şeh itdügi ḳurbān
Zemīn ṣaḥīfe şecer ḫāme çarḫ olursa devāt

14 Yegāne Ḫażret-i Ḫān Muṣṭafā-yı ᶜālī-şān
Meh-i ḫuceste-ḫıṣāl ü şeh-i ḥamīde-ṣıfāt

15 Ne şāhdur ki gören ẕāt-ı pākınuñ luṭfın
Olur esīri göñlümden zihī leṭāfet-i ẕāt

16 Görürse sen şehi fi'l-ḥāl niçe ferzāne

Piyāde yüz sürüb atuñ ayāġına ola māt

17 Şükūh u şevket-ile her ḳuluñ olub Dārā
Alur mı ᶜaynına dārāları zihī dārāt

18 Eger ki olmasa ᶜadl ü siyāsetüñ mānic
Ṭutardı ᶜālemi ey şāh fitne vü feterāt

19 Seḫāda bulunmaz idi nāmı Ḥātem-i Ṭāyī
Eger ki dest-i cevāduñdan irmese ṣadaḳāt

20 Bu ᶜadl ü cūd-ile kim her biri şehādet ider
Umūr-i devlete itdüñ liyāḳatüñ iṯbāt

21 Ne ḫüccet eylese ibrāz müddeᶜī göremez
Bunuñ ḫilāfına ḥükme cevāz cümle ḳużāt

22 Şu ᶜömre ḥayf iderim ki olmadı duᶜāñ-ile ṣarf
Nedem şehā budur ancaḳ tedārik-i mā-fāt

23 Cihānı pertev-i rāyuñ ger olmasa rūşen
Ṭutardı dīde-i aᶜyānı perde-i ẓulemāt

24 ᶜUyūn-ı şems ü ḳamer olmaz-idi nūrānī
Eger żamīr-i münīriñden irmese lemeᶜāt

25 Edā-yı midḥatüñ itmekde ṭabᶜ ᶜāciz iken
Dilüme oldı revān şevḳle bu nüh ebyāt

26 Lebüñ şeker dir idüm ḳılsa ger şeker kelimāt
Dönerdi ḳaddüñe serv itse serv eger ḥarekāt

27 Teveccühüm sañadur māsivāya lā dimişem
Olur mı müʾmmi olan ᶜālem içre ābid-i Lāt

28 Lebüñ cihāna virelden ḥayāt ḫacletle
Ḳaçub gidüb ẓulemāta görinmez āb-ı ḥayāt

29 Cemālüñüñ ḥacebin mümkin idi refᶜ itmek
ᶜUḳūli yaḳmasa vechüñden irişen subuḥāt

30 Gül-i ḥayāt açılmazdı bāġ-ı dehr içre
Eger ki gülşen vaṣluñdan irmese nefeḥāt

[154a]

31 Cihāna beẕl ola ger cürᶜa-i şarāb-ı lebüñ
Bulub ḥayāt-ı ebed ḳalmaya cihānda memāt

32 Niṣāb-ı ḥüsne çü māliksin ey şeh-i ᶜālem
Faḳīrüne nażar it k'oldı müstaḥaḳḳ-ı zekāt

33 Bu mācerāyı göreñ ki eyleyüb sirişküme reşk
Biri birine girüb cūşe geldi Ṣaṭṭ ü Fırāt

34 Ḫulūṣ-ı ᶜışḳ-ile dil oldı ḫāliṣ ü muḫliṣ
Be ṣufī var yüri ᶜarż eyle zerḳ-ile ṭāmāt

35 Beyān ü şerḥe çü ṣıġmaz ḥadīṯ-i ᶜışḳ göñül
Ḳo ānı ḳıl ḫidemāt-ile ol şehe midḥāt

36 Zihī şehin-şeh-i ᶜālī ki ḳaṣr-ı ḳadrine çarḫ
İrişmeye bula biñ mertebe eger derecāt

37 ᶜAdūlaruñ saña ḥāşā muḳābil olabile
Berāber ola mı insāna yirdeki ḥaşerāt

38 Uzatma gel sözi Fażlī duᶜāya ac elüñi
Ḳabūl ola umarum k'irdi mevsim-i ḥācāt

39 Çü vaṣf u medḥüne ḥad yoḳ hemān odur ūlā
Devām-ı devletine dāyim idesin daᶜvāt

40 Ne diyesin ki duᶜādan yeg ola ey dāᶜī
ᶜAle'l-ḥuṣūṣ ola bu resme eymen ü evḳāt

41 Nice ki Merve'de ḥücāc ide Ṣafā ile saᶜy
Nice ki ehl-i vuḳūf ola vāḳıf-ı ᶜArafāt

42 İşigi Kaᶜbe-i ehl-i ṣafā olub dāyim
Cenābına müteveccih ola cemīᶜ-i ş̲iḳāt

43 Ḫalel irişmeye dünyāda seyl-i ḥādiş̲eden
Serā-yı devleti dāyim bula cihānda ş̲ebāt

292

Ḳaṣīde-i Fażlī Berā-yı Sulṭān Muṣṭafā

Feᶜilātün Feᶜilātün Feᶜilātün Feᶜilün
Remel ++--/++--/++--/++-

1 Kef-i ebr-ile olub yine semā sīm-efşān
Sāᵓil-i āba gümüş külçeler itdi iḥsān

2 Baġ olmuş-idi ḥummā-yı ḫazāndan maḥrūr
Ezdi kāfūr dimāġına ṭabīb-i devrān

3 Yaḳdı ḳalbinde şitā ānuñ içün āteş-gīn
Ṣovısa göñli cihānuñ n'ola andan her an

4 ᶜAsker-i serdini cemᶜ eyledi sulṭān-ı şitā
Ḳılmaġa memleket-i baġı ser-ā-ser vīrān

5 Ḫüsrev-i bāġa ṣalub peyk-i ṣabāyı ol
Bu bürūdet ḫaberin eyledi taḳrīr ü beyān

6 İşidicek dem serdini bu resme tā dek
Geçdi aḳ baḳ yüzi ḫavf itdi ziyāde bustān

7 Yoḳ bilüb kendüyi ġāyet de zemīn saḫt oldu
Kefen ü penbesini eyledi ḥāżır ol an

8 Şāh-ı ḫāver işidüb ḳaçdı hemān baş alub
Eyledi ḳalᶜa-i eflākda kendin pinhān

9 Göricek ānı giyüb egnine āyīne-i zire
Ṭurdı ceng itmege peklendi ḳatu āb-ı revān

10 Çıḳarub berg-i niyāmından anı gördügi dem
Aldı her şāḫ-ı şecer destine bir sīm-sinān

[154b]

11 Ceyş-i dem serd bürūdet eşerin ᶜarż idicek
Eyledi cümle-i dünyāyı mutīᶜ ü fermān

12 Zīr-i dest oldı cihān Ḫüsrev yirde gördi
Ṭurmuşuz ditremege didi ḳamu ḥalḳ-ı cihān

13 Günine göre giyub görkini herkes ol dem
Ḫanesin ḳıldı ḥiṣār eyledi kendin pinhān

14 Geçdi oturdı serīrine zemīnüñ şeh-i berf
Oldı her yirde sözi ṣu gibi cārī vü revān

15 Feraḥından şu ḳadar sīm nīṣār eyledi kim
Ġarḳ-ı sīm eyledi dünyā-yı denīyi yeksān

16 Bir elin öñüne ardına ṭutarken birini
Eyledi ᶜarᶜara bir ḫilᶜat-ı sīmīn iḥsān

17 Ġarḳ-ı sīm eyledi dünyāyı kef-i cūdı tamām
Nitekim Ḥażret-i Şeh-zāde-i Sulṭān-ı Cihān

18 Müşterī fiṭnat ve meh-i ṭalᶜat u ḫurşīd eşer
Zehre ḳānūn ü felek rütbet ü keyvān eyvān

19 Musṭafā nām u ᶜAlī cūd u Muḥammed aḫlāḳ
Şāh-ı şāhān-ı cihān Ḫüsrev-i Ḫaḳān-ı zemān

20 Devr ider ᶜarṣa-i ḳadrine nihāyet bulımaz
Kūy-ı çarḫ olalu çevgān-ı ḳaderden ġalṭān

21 Bir ᶜimāretdür anuñ rifᶜatı ḳaṣrı kim aña
Yiridür olsa tetimmāt ṭoḳuz ḳat eyvān

22 Rifᶜati ḳaṣrınuñ eṭrāfın anuñ peyk-i ḫayāl
Ḥaşre dek devr idemez āḫir olur ser-gerdān

23 Dest-i cūd-ile bulur zīveri ᶜaḳd-i eyyām
Bād-ı luṭf-ile olur tāze gülistān-ı cihān

24 Ṭayy ide Ḥātem-i Ṭayy nāme-i cūdı ol dem
Bilse nāmidügin ol nāmeye ānuñ ᶜünvān

25 Virdi Ḫaḳ destine çevgān-ı saᶜādātı anuñ
Maᶜdelet ṭopını ursun ki anuñdur meydān

26 Nice medḥ eyleyem kān-ı kerem ben seni kim
Bir yere gelse seni medḥ idemez cümle cihān

27 Ḳande Fażlī vü senüñ mādiḥüñ olmaḳ ḳande
Sözlerinden ġarażı ḫayr duᶜā ola hemān

28 İtme taṭvīl-i kelām eyleme taṣdiᶜ-i ᶜiẓām

Ac elüñ ṣıdḳ ol şāha duᶜā eyle hemān

29 Ḥākim oldıḳca cihān milkine sulṭān-ı şitā
Eyleyüb cümle-i dünyāyı muṭīᶜ fermān

30 Ṣaḳlayub gülşen-i ᶜömrüñi şitādan Bārī
Devletüñ bāġını ser-sebz ide mānend-i cinān

293

Ḳaṣīde-i Ẕihnī Berā-yı Sulṭān Murād Ḫān

Mefᶜūlü Fāᶜilātü Mefāᶜīlü Fāᶜilün

Mużāriᶜ --+/-+-+/+--+/-+-

1 Bir devn ki burc-i ḳalᶜa-i gerdūnde şāh-ı jeng
Sulṭān-ı ḥāverān-ile ḳıldı ḳırān u ceng

2 Bir-i beyān-ı Rüstemi Zāl'ı zuḥal giyūb
Çıḳdı firāz-ı ḳulle-i gerdūne çün peleng

[155a]

3 Aldı eline zühre o dem nāvek-i neyi
Çaldı kemānçeyi yere ṣundı kemāne çeng

4 Kalb ü cenāḥı zeyn idicek dāver-i Ḥabeş
Ceyşüñ ser-ā-ser eyledi ḫaftānını sereng

5 Ḫınk-ı sipihre ḫüsrev-i ḫāver süvār olub
Aldı eline şaᶜşaᶜadan bir niçe ḫadeng

6 Ṭoldi girīv-i ᶜarbede sāzān-ile semā
ᶜAyyūḳa çıḳdı raᶜd-ı ṣıfat naᶜre vü ġareng

7 Bindi çü bād-ı pāy-ı sipihre şeh-i nücūm
Dīzedi berg-i bīd gibi çarḫ-ı bī-direng

8 Gördi hücūm-ı şāh-ı nücūma ṭayanamaz
Ayaḳ ḳarāda ḳodı sipāh-i siyāh-ı reng

9 Geçdi serīr-i çarḫa hemān şāh-ı ḫāverān
Döndi o rezm-i bezme gelüb cāy-ı cenge çeng

10 Āheng ḳıldı aña pes-i perdede ṭurub
Deffāf-ı mehle zühre alub çengine dü heng

11 Girdi semāᶜa şevḳle döner āt-ı kāyināt
Āfāḳa ṣaldı velveleler naġmeᵓ-i tereg

12 Rūz-i neşāṭ olub yüzi geldi zamāne nek
Açıldı ḳalbi terk-i cihān oldi şūḫ ü şeng

13 İrmezdi hūr bu şerefe olmasa eger
Cārūkeş-i cenāb-ı şehinşāh-ı nīk neng

14 Kimdür diyeydim ol şeh-i vālā cenābı kim
Evṣāf-ı ẕātın itmede olmasa ṭabᶜ deng

15 Sulṭān Murād-ı dehr ü Süleymān-ı şarḳ u ġarb
Görse ġulām olurdı aña hūş-ile peşeng

16 Veffāḳ olupdur Aḥmed-i Būnī meġer aña
Vefk-ı murādı üzre döner çarḫ-ı nīl reng

17 Rām olsun itmesün diyü şerkeşlik emrüne
Şīr-i sipihre virdi ezel şīr-i bāni beng

18 İşitdi vaṣf-ı tīġini çāk oldı zühresi
Ḫavfından atdı kendüyi deryālara niheng

19 Ḳahrı demünde ḳān kuşanur şīr-ile pelenk

Adlī gününde bāz-ile bān neyçede külüng

20 Adlī şu deñlü şāmil olubdur zamāne kim
Oldı kemīn-i gāh-ı pelenkān künām-ı reng

21 İcrā-yı emrün itmede eyler felek şitāb
İnfāz-ı ḥükmin itmede dehr eylemez direng

22 Her gün o şāha ḫidmetiçün şāṭırāne dehr
Mühri beline ṭaḳub ider zernigār-ı zeng

23 Devlet-i tevsen itmeġe meydāna oḳusa
Tīmūr ideydi gelmede ol şāha ᶜözr-i leng

24 Ġayretle gelse ġayri ḫavāḳīn o ᶜarṣaya
Olaydı senglāḫ-ı ḫacāletde süst ü küng

25 Rezmüñle ṭūb-ı ṣāᶜiḳa bāruñla ḫusrevā
Şol dem ki berḳ urub aṣ-ile ḫaṣmuña tüfeng

26 Ḫaṣmuñ o mermi ḳaçmaġ-ile ḳurtara serin
Bārunda iken aña o rūyın tegerk ü seng

[155b]

27 Vīrāne ḳıldı milket-i Īrānī heybetüñ
Ḫūn oldı ḳahruñ-ile dil er-i dil-i Freng

28 Gitmez başından acısı olunca zaḫmnek
Ḫaṣmuñ ururs a başına biñ kerre mürdeseng

29 Ḫaylī girān gelür baña bār u ḳarūñı
Olur didikleri bu zemin ü zamana deng

30 Ḳadr-i bülend-i şāh giyu merṣīye post ider
Neşv ü nemā-yı terbiyetiñ bulsa isterneg

31 Şāhā şehinşahā mekātibde pür verā
V’ey pādişāh-ı pür ḫıred u baḥr-ı hūş u hing

32 Vaṣf-ı şahān ne vechle olur görürdi ḫasm
Mirāt-ı ṭabᶜa ṣafvet irub zāyil olsa jeng

33 Öġdil vireydi ᶜarṣa-i ᶜaṣruñ dilāveri
Ẕihnī ḳuluñ tekāver-i ṭabᶜa çekerdi teng

34 Māniᶜ deġüldi medḥüñe tengī-i ḳāfiye
Vüsᶜat vireydi ᶜaḳlına bir pāre fikr-i żang

35 Nażmım nevālesinde nice çāşnī ola
Birdir meẕāḳ-ı ᶜāleme çün şehd-ile şereng

36 Uzatma sözi lāf u güzāfı ḳo ey göñül
Uzat duᶜā-yı şāh-ı felek destgāha çeng

37 Tā kim peleng-i serkeş-i çarḫı şuᶜāᶜ-ı mihr
Rām ide ṭaḳa boynuna zerkār-ı pālheng

38 Baḫtuñ serine ᶜarṣa-i dünyāyı ḫaṣmıñuñ
Gör günāhkār gibi ide tār u teng

294

Ḳaşīde-i Ẕihnī Berā-yı Sulṭān Sellīm Ḫān

Mefᶜūlü Fāᶜilātü Mefāᶜīlü Fāᶜilün

Mużāriᶜ --+/-+-+/+--+/-+-

1 Bir ṣubḥ-i tevsen felege mihr olub süvār
Şāhāne ṭaḳdı bīline bir tīġ-ı zer-nigār

2 ᶜAzm-i neberd-i ḳalᶜe nişīnān-ı şām idüb

Giydi başına miġfer-i zerrīn ü tābdār

3 Sālār-ı ceyş-i zengi-i deycūr-idi ḳamer
Perḫāş u rezmi görmedi ṭabᶜına sāzkār

4 Ḥışn-ı ḥaṣīn idindi sipihri sipāh-ı şeb
Bārū-yı burc-ı ṭārem-i çarḫa idüb firār

5 Sehm-i ḫadeng-i şaᶜşaᶜası şāhı encümiñ
Mirᶜāt-ı ḳalb-i māha irişdirdi inkisār

6 Yoġidi zehre zührede ol ceng içinde kim
Çengi uzadıb eyleye āheng-i kārzār

7 Şimşīr-i ḫun-feşānını ṣaldı niyāmına
Behrām-ı çarḫ-ı maᶜrake cellād-ı rüzigār

8 Tīr-i ᶜuṭārid oldı ḳalem-vār iki şaḳḳ
Ṣalınca mihr-i ṣubḥ-i ᶜalā-vār ẕü'l-fiḳār

9 Şīr-i jiyān-ı bīşe-i gerdün-idi güneş
Ger pençesiyle ki ivzimi eyledi şikār

10 İdüb ḳılāᶜ-i ṭārem-i mīnā nümā-yı fetḥ
Evreng-i çarḫa geçdi şeh-i bāliş-i çehār

11 İrmezdi bu ḳadar şeref ü ḳadre āfitāb
Dergāh-ı şāha sürmese cār u ṣıfat ᶜiẕār

[156a]

12 Kimdir deriseñ ol şeh-i ᶜālī nijād eger
Ferzend-i Ercümend-i Süleymān-ı şehriyār

13 Şāh-ı Selīm-i ḳalb ü sezāvār-ı tāc u taḫt
Ferḫatde baḫt ü pādişeh-i ṣāḥıbu'l-vaḳār

14 Būbekr-i ṣıdḳ u Ḥażret-i Fārūḳ-ı maᶜdelet
ᶜOs̱mān ḥayā vü ḥaydar-ı kerrār-ı iştihār

15 Aᶜnī yegāne Ṣāh-ı Selīm-i zamāne kim
Ḳulluġı-ile eyler anuñ şehler iftiḫār

16 Vālā tebār ü cem ḥaseb ü pādişeh neseb
Ḫurşīd-i nesl ü gevher-i yektā-yı rūzigār

17 Muḫtār-ı şāh-ı aᶜẕam ü ümmīd-i ḫalḳ-ı dehr
Münḳād-ı eb ü vāḳıf-ı encām-ı cümlekār

18 Leşker-keş ü ᶜadū-keş ü serdār ü serşiken
Kişver-küşā vü pādişeh-i maᶜdelet şiār

19 Dārā-yı dār ü gīr ü şeh-i ḳahramān veġa
İskender-i zamān ü nerīmān-ı rūzigār

20 Ṣunmaġa tīġ-ı tīzini eyler dem-i neberd
Efrāsiyāb ü Rüstem ü İsfendiyār'a ᶜār

21 Farḳ-ı ᶜadūya cevher-i tīġ-i palālıgı
Yāḳūt-ı laᶜl eyledi taᶜẕīm içün nis̱ār

22 Ceyş-i dilīr ü ᶜarbede-i sāz ü ᶜadu-keş
Heycā deminde her biri sām ü Sifendiyār

23 Bānuñ ursa ger zamāneye ḫışm eyleyüb o şāh
Ḳıra ḳaṭār-ı hefte-i eyyāmiden mehār

24 Nām-ile buldı sikke-i şehzāde ki şeref
Oḳunsa āña ḫuṭbe-i şāhinşehi ne vār

25 Öyküdi dest-i cūduna çünkim zamānede
K’ānuñ mekānı teng oluben oldı sengsār

26 Kān-ı seḫā vü luṭfsun ey şāh-ı baḥr-i[464] kef
Bir nem dürer yem-i keremiñden yedi bihār

27 Ferzānegān-ı dehr-i muṭīᶜiñ dürer şehā
Fermān birikdirir şeh-i efrenc ü zengibār

28 Ḫᵛāhend-i kān-ı dergeh-i baḫşāyişüñdurur
Faġfūr[465]-ı Hind u şāh-ı ᶜAcem ḫusrev-i Tatār

29 ᶜAḳl olmadı ḥaḳāyıḳ-ı luṭfuña muṭṭaliᶜ
Tabᶜ ide mi daḳāyıḳ-ı vaṣfuñı iftikār

30 Ḳaṣd itdi baḥr-ı midḥat-i pehnāverüñ geçüb
Bernām ide şināver-i ṭabᶜ-ı süḫan güẕār

31 Ġarḳ itdi āb-ı cūduña irüb vucūdunı
Bulmadı baḥr-ı medḥine hic sāḥil ü kenār

32 Ẕihnī çün itdi bār-ı Ḫudā ṭabᶜını senün
Gencīne-i cevāhir-i naẓm-ı ḫazīnedār

33 Naẓmuñ güherlerini çıḳār kān-ı ṭabᶜdan
Olmaz cevāhire çü maᶜādinde iᶜtibār

34 ᶜArż it o şāh-ı ḳadr-i şināsa güherleriñ
Tā kim ziyāde ḳadr ola olmaya kim ᶜıyār

35 Cevher-i nedriye naẓm-ı cevāhir feşān nedir
Cān cevherini eyle anuñ yoluna niṯār

[464] Mecmuada “baḥr” kelimesinde bulunması gereken “b” harfinin noktası yoktur.
[465] Mecmuada “faġfūr” kelimesinde bulunması gereken “ġ” harfinin noktası yoktur.

[156b]

36 Başla duᶜā-yı devlet-i şāha açub eliñ
Uzatma sözi oldı çü maṭlūb-i iḫtiṣār

37 Tā kim sipāh-ı necmle bārū-yı çarḫda
Rezm ü ḳırān ide melik-i çārümin ḥiṣār

38 Maḳṣūduñ üzre devr idüyen çarḫ-ı pür nücūm
Baġışlasun murādıñı dādār ü girdgār

295

Ḳaṣīde-i Ẕihnī Efendī

Fāᶜilātün Mefāᶜilün Feᶜilün
Hafif -+--/+-+-/++-

1 Oldı devrüñde ᶜāli her ḫas ü dūn
Çālıyı urca sürdiñ ey gerdūn

2 Ẕerrece yoḳ aᶜāliye naẓaruñ
Mührüñ ammā edāniye efzūn

3 Ṭāliᶜin şūm idub ahālinüñ
Eyledüñ baḫt-ı erzeli meymūn

4 Ey sipihr-i sitemker ü gaddār
ᶜAdldeñ ola gül iken bīrūn

5 Sende ed sāf ide dil ehlinüñ
Niçün olmaya ḫātırı maḫzūn

6 Dānesin kimse ḥabbeye ṣaymaz
Sözleri olsa ger dür-i meknūn

7 Ṭatlu dirilmez ol ki ᶜahdüñde
Olmaya bengi peyiye maᶜcūn

8 Ya vezīre nedīm olur ya şehe
Şol ki berrāş olub yine efyūn

9 Felekā tevsenā setīze gerā
Rām ol serkeş olma hemçü ḥarūn

10 Yañılub gāhi şol ṣafā çāmen
Bir sezā-vār-ı ᶜīşede hele ṣūn

11 Dest-i cāhilde ḳaldı cāh-i cihān
İdeli cāhı cehle sen merhūn

12 ᶜĀḳ olub ᶜāḳıbet meᶜāḳıb ide
Ḳılın ol cāhı ᶜāḳıla maḳrūn

13 Sensin ol zāl kim zamānıñda
Niçe Rüstemler oldi zār u zebūn

14 Baġladuñ siḥr-ile niçe māhuñ
Çeşm-i cādu sen oḳıyub efsūn

15 Eyleyüb niçe ḫānemānı ḫarāb
Eyledüñ niçe ḫānları maġbūn

16 Emn bulmadı dest-i ḳahruñdan
Çaġırub el emān diyü meʾmūn

17 Oldi geştüñ siyāmuñ ü güşşetāseb
Bī-fer olub ferīd ü efrīdūn

18 ᶜÖmrümiz ön idub öğütmez idi
Āsumānā sen olmasuñ ṭāḥūn

19 Niçe bir vākıᶜāt-ı nā maṭbūᶜ
Niçe bir vāridāt-ı nā mevzūn

20 Olmadı enbiyāya merḥametüñ
Ey derūni cefā-ile meşḥūn

[157a]

21 Ne revādır dil ulu'l-ᶜazme
İde ceyş-i cefā vü ġam şebḫūn

22 Cevr-i ᶜĪsā'ya besdurur burhān
Ḳıṣṣa-i çārmīḫ ü rabṭ-i sütūn

23 Yūsuf'ı çāha itdirub etdiñ
Şikem-i tūnda Yūnus'ı mescūn

24 Keyd-i Firᶜavn'dan neler çekdi
Mıṣr-ı Ḳāhir'de Mūsā vü Hārūn

25 Yaḳdı Āzer gibi cihānı dönüb
Ḳıldıñ efserde yine çün kānūn

26 Niçe bir inḳılāb-ı nā-maḳbūl
Niçe bir ḥādiṯāt-ı gūnā gün

27 Bir gül açılmadı bahārıñda
Ġonçe-veş itmeyince baġrını ḫūn

28 Telḫi-i işretiñle ḫasta miṯāl
Bāġda zerd-i çehredir līmūn

29 Dögetür ṭaşlarıyla destüñden
Eşk-i ḫūnine ġarḳ olub ceyḥūn

30 Jāledür diyü her seḥer verdüñ
Aḳıdursun ḳulāġına ḳurşun

31 Dāġ-ı ḳahruñla oldı dīvāne
Düşdi kühsāre lāle-i hāmūn

32 Gördi Būnī'deñ uṣūlüni devrüñ
Pest ḳıldı ṣadāsını ḳānūn

33 Bitmez ābıyla māh-ı nīsānda
Evvel āẕerde biten āẕeryūn

34 Bereket götürüldi ᶜālemden
Düzelipdür simāṭ saḳla ṭun

35 Safḥa-i dehre niçe bir nīreng
Rengi ḳo ey cihān-ı būḳalemūn

36 Gösterüb şaᶜbedeyle mühre-i zer
Kime oynamadıñ ola sen oyun

37 Baġ u rāġıñda ḳalmadı revnaḳ
Ṭoldi zāġ u kelaġ-ı pīrāmūn

38 Eldāme sebze-zār kīle deli
Ṣatma sen bāġbana gül-i ter ḫūn

39 Bize ṣatma metāᶜıñ etmez sūd
Kim ki kirmāna ile de kimmūn

40 Maġtuf virseñ de zer kabā kimim
Bege birdir ᶜabāyile iksün

41 Yıḳma seng-i ḥavādiṯiyle dilim
Yaḳmasun tā seni bu söz-i derūn

42 Tīr ayıtduñ cefāña ṣabr-ı seng
Yoḳ ġamuñ çekmeġe mecāl eknūn

43 Şehleri gülḫana niçün ṣaldıñ
Söyleşelüm senüñle tün-be-tün

44 ᶜAksine der çü gerdeş u rūşeñ
Yaḳıl ey çarḫ geçer ü vārūn

45 Yıḳılub ol zemīne zīr ü zeber
Bile ḥādiṯ idüguñ ehl-i ẓünūn

[157b]

46 Şol vücūd-i ᶜanūduñı maḥv it
Geleler tā ẓuhūra ehl-i kümūn

47 Ẕihniyā ḳılma serzeniş çarḫa
Ṭabᶜıña ᶜaḳluñ ile rāhnümūn

48 Rehzen olub çıkarmasun yoldan
Seni ġūl-i ᶜazāzil-i melᶜūn

49 Cürm-i eflāka nīze çün geçen
Ṭaᶜn idenler olur aña maṭᶜūn

50 İdemezdi bu deñlü cünbüşi çarḫ
Olmasa emr-i bāri-i bīçūn

51 Nāfiẕ olmazdı ᶜāleme ḥükmi
Cānib-i ḥaḳdan olmasa meᵓẕūn

52 Anı ketm-i ᶜademde maḫfi iken
Götürübdür vücūda kāfla nūn

53 Ol daḫi bir senün gibi ᶜāciz
Olur ol dise yine kün feyekūn

54 Ṭāḳati olsa ger bu tāḳ-ı felek
Sernigūn olmaz idi niçe ḳurūn

55 Ḳādir olsa sipihr-i ser gerdān
Kendüye iḫtiyār iderdi sükūn

56 İtdi sevdā-yı fikri bu çarḫuñ
Niçe ᶜāḳılları dila mecnūn

57 Düşme endişe-i cihāna ṣaḳın
İçürirler saña da eftīmūn

58 Cemᶜ-i mal idene yeter ᶜibret
Mülk-i Şeddād ü ḳıṣṣa-i Ḳārūn

59 Sehvle olma secdeden ḫālī
Ḳāmetüñ eylesün rukūᶜ-i nigūn

60 Merdveş kāmil oldi ṭāᶜatle
Nāḳıṣu'l-ᶜaḳl iken niçe ḫātūn

61 Dil ü cānından Ādem'iñ ṭāᶜat
Giderir çirk-i şirki çün ṣabun

62 Oldi dünyā çü cīfe-i lāşe
Ṭālib olmaz aña meger ḳazıgun

63 Gerek ol ᶜaẕme çün hümā ḳāniᶜ
Ḳara ḳuzġun gibi gerek leşe ḳon

64 Ḫūn dil ġıdāñı ᶜāḳıl iseñ
Ġayr-ı ḫᵛānenden olma tek memnūn

65 Dehrüñ ifnāsına numūne yeter
Bir ḫazān dīde-zerd-i berg-i ġusūn

66 ᶜĀleme ḥikmetiyle eyle naẕar
Ac gözüñ ġafletiyle yumma ᶜuyūn

67 Olsa ᶜaḳlıñ eger kemend-endāz
Ḳāti ᶜālīdir iremez o ḫuṣūn

68 Bu ᶜalī heyᵓetinde ᶜāciz olub
Bilmedi ḥikmetini Eflāṭūn

69 Rāṣıd olub egerçi Baṭlemyūs
Mihr ü māhı gözetdi niçesinün

[158a]

70 Añlamadı güneşde z̲erresini
Aña maᶜlūm iken cemīᶜi fünūn

71 Lā tesubbu didi çü dehre beni
Aña kimdir diyen çerā yā çūn

72 Yegdir ol kim hemān bilub ᶜacziñ
Olasın ṭaᶜndan cihānda maṣūn

296

Ḳaṣīde-i Ẕihnī Berā-yı Sulṭān Murād Ḫān

Mefᶜūlü Mefāᶜīlü Mefāᶜīlü Feᶜūlün

Hezec --+/+--+/+--+/+--

1 Bir dūn ki şeh-i ceyş-i Ḥabeş pür zer ü zīver
Ḫink-i felege bindi alub başına efser

2 Zīnetle idüb ᶜasker-i zengi-i ẕere pūş
Giderdi sipāh-ı felege şāh-ı binekler

3 Ārāyiş idüb leşker-i Hind ile cenāhı
Ḳalbinde bunı eyledi taḥḳīḳ ü muḳarrer

4 Sālār-ı sipāh-ı felege ola muḳābil
Yā ser ala serdār ola yāḫūd vire ol ser

5 Seyr itmege ol şeb şeh-i seyyāre burūcı
Urunmuş-idi farḳına bir tāc-ı mücevher

6 Necmüñ göricek encümünün bildi ḳırānder
Burc-ı zuḥali itdi çü menzil meh-i enver

7 Berḳ urdı ᶜurūḳunda anıñ tābiş-i merdi
Tācın çıkarub giydi hemān başına miġfer

8 Ger meyyit idub līk şeh-i şāmile teᶜcīl
Dārā-yı felek mihrüñe olmadı beraber

9 Fırṣat gözedüb bekledi tā ṣubḥ irişince
Şol sāᶜat-i saᶜdī kim ola ṭāliᶜi yāver

10 Cevlān idüb ol ᶜarṣa-i ṭolundi vü itdi
Tāvus ṣıfat-ı miġfer-i zerrīneti pür per

11 Ceyş-i Ḥabeşe fikr-i şebīḫun idüb evvel
Ḳodı busuya ᶜasker-i pür tābını yer yer

12 Gösterdi ruḫ āyine-i çarḫ içre çü tāliᶜ
Burc-i şerefe irdi çü baḫt-ı şeh-i aḫter

13 Başladı ḳırān itmege keyvān-ile merrīḫ
Āheng-i neberd itdi hemān oldem o dāver

14 Ḥaml itdi anı meymenete gerçi nücūmı
Ammā ki zuḥal burcı idi nahs idi ekber

15 Virüb meh-i nev arḳasını burc-i kemāna
Ebrūsunı perçīn idüb aldı ele ḫançer

16 Sālār-i ḳażā zeyn idicek ḳalb ü cenāḥı
Meyser ṭarafı olmuş-idi māha müyesser

17 Sāz u selin giydi o dem zühre-i zehrā
Leylīveş olub rākib-i Şebdīz-i felek-per

18 Ṭoḳunmuş-idi tīr-i felek çarḫına māhıñ
Olmasa ḳażāsına anuñ çarḫ eger esīr

19 Āġāz idicek maᶜrekeye cünd-i kevākib
Bir ṭūb-i zeri çekdi güneş çarḫa çün ejder

20 Āteş ṣaçub atladı çün ol ṭūb-i hevāyı
Ḳıldı ᶜulüv içinde kevākib çü semender

[158b]

21 Ṭūb aldı ḳılāᶜ-ı ḳulel-i ṭārem-i çarḫı
Ol ṭūb-ı zer-endūde ile mihr-i dilāver

22 Az ḳalmış-idi ṣunmaga faġfūr Ḥabeş-i ceyş
Zīrā ki mübārizleri çīnī idi ekṣer

23 Gün bir seki boyı çıḳıcaḳ ḳulle-i çarḫa
Şāh-ı Ḥabeş'iñ oldı sipāhīleri bī-fer

24 Ayaḳ ḳarada ḳodı sipāh-i şeb-i deycūr
Alınca ele tīġ-ı dıraḫşānını ḫāver

25 Çoḳ toz ḳoparırdı dem-i perḫāş ol esed cenk
Olmasa mihek āyne-i ḫāṭırı muᶜanber

26 Aġardı tebāşīr-i seḥerle ruḫı şāmıñ
Ḳalmadı hele āyine-i çarḫ-ı mükedder

27 Ẓulmet gidicek nūr-i ᶜadālet idub iẓhār
Ḫāḳān-ı sipihr eyledi āfāḳı münevver

28 Bulmazdı bu deñlü şeref ü ᶜizzeti ḫurşīd
Dergāh-ı şehe olmasa cār u keş ü çāker

29 Sulṭān-ı Sikender'dir ü keyvān-ı felek ḳadr
Ḫāḳān-ı ġażanfer fer ü ᶜādil dil ü server

30 Kimdir bileyin dirseñ o vālā güheri kim
Tāc-ı ser-i evreng-i şehinşāhiye mefḫar

31 Maḳṣūd-ı cihān şāh-ı murādı bu zamānıñ
Maṭlūb-ı beşer ẓıll-i ḫudā sırr-ı peyember

32 Būbekr-i ṣadāḳatdir o Fārūḳ-i ᶜadālet
ᶜOṯmān-ı ḥayādır o şecāᶜatde çü Ḥayder

33 Mümkün mi idi bulmaġa bu ḳudreti ādem
Olmasa yed-i ḳudret-ile ḫāki muḫammer

34 Bilürdi ne menzilde durur rütbe-i şāhī
Seyr itse eger çetr-i hümāyūnunı sencer

35 Sencer kim ola yā Cem ü Cemşīd ya Ṭuġrul
Sencer gibi çetrini ḳurar bir niçe mehter

36 Aḳıtdı ḥarāmīleriñ ol mil gibi ḳānın
Dervişiñ idub gül gibi dāmānını pürzer

37 Tāb-ı ruḫına göre degül ẕerrece ḫurşīd
Bir ḳaṭre kef-i cūduna nisbet yem-i aḥḍar

38 Ey dāver-i dārā ḥışım u şāh-ı ḳażārā
Ve'y māh-ı ḳader ḳudret ü cemşīd-i muẓaffer

39 Ey pāye-i ḳadrine ᶜuḳūl irmedi aᶜlā
Ve'y cümle cihān içre olan rütbede bir ter

40 Ḳıldı çü ṭapuñ Rabb-i cihān maḳsem-i erzāḳ
Olsa keremiñ ḫalḳa nola māᵓide-güster

41 İrişdi ṣadā-yı keremiñ çarḫ-ı berīne
Ṣıyt-ı ġażabıñ ḳıldı ṣımāḫ-ı semeki ger

42 Sulṭān-ı ᶜArab oldi şehā ᶜabd-i siyāhıñ
İtdi hele şāh-ı ᶜAcemi ḍarbice çāker

43 Çīpāl-i Ḥabeş ḫādim-i dergāhıñ olub hem
Hīme-keş-i der külḫanınıñ ḥākim-i Berber

44 Tāciz çıḳarub devletine itdi zemīn būs
Ḫışm u ġażabıñ işidicek er dil-i kāfir

[159a]

45 Ḳapuñda şehā ḫān-ı Tatar yaḫşi ḳuluñdur
Sürdi o yaman-ı yāgıye çün raḫş-ı tekāver

46 Ḥükkām-ı Frenk ü kāvüçe Rus u Alamān
Muḥtāc-ı derüñ her biri bir bende-i aḥḳar

47 Añlardı şehā pāye-i şāhīde ḳuṣūrun
Görseydi eger ḳaṣr-ı zerendūdeñi Ḳayṣar

48 Ne çarḫı siper ṭutsa ᶜadū olmaya Sūdī
Alınca dem-i maᶜrekesin destine şeşper

49 Güc görmedi ᶜahdiñde şehā kimse meger ya
Dökülmedi devriñde dem illā mey-i aḥmer

50 ᶜAdliñ güni yoḳ fitne vü telbīse mübāşir
İllā ruḫ-i dilberde ki şol ḫaṭṭ-ı müzevver

51 Bezmiñde şu dem kim ṣunulub cām-ı muraṣṣaᶜ
Āvāze vire ᶜūd u ḳumārı yana micmer

52 Şevḳ-ile dönüb raḳṣ ura rāmişger-i bezmüñ
Sāḳīler alub destine mey devr ide sāġar

53 Bülbül gibi gül-ruḫlarıña ḳarşu muġannī
Oḳursa bu şiᶜri döne döne n’ola ezber

54 Neyler ruḫuñ üstünde şehā ḫaṭṭ-ı muᶜanber
Kāfir ne revādır çeke Rūm üstüne ᶜasker

55 Meh nice ider kendüyi ruḫsārıña teşbīh
Ḥüsnüñ aña ġālib idügi mihrden eẓhar

56 Ṣad pāredir ey serv-i hevā-yı ḳadiñ-ile
Şol bāġ-ı derūnumda biten şekl-i ṣanavber

57 Ey şeh meh-i nev itse nola daʿva-i mihriñ
Şāhidleridir çün ruḫ-ı zerd ü ten-i lāġar

58 Ḳılmış ṣanemā aḥsen-i ṣūretde seni Ḥaḳ
Güyā bu cihān deyrine bir ruḥ-ı muṣavver

59 Şol Ḥayderi menkūşle meh-i ḥalḳa begūşüñ
ʿAşḳıñla gezer dehri olub mihr-i ḳalender

60 Zehr-i ġam-ı hicriñle çü telḫ oldi bu kāmım
Vaṣluñla leẕīẕ it dehenin ey lebi sükker

61 Ẕihnī ḳuluña ġayr-ı ʿināyetle naẓar ḳıl
Ḳuluñdur eyā şāh-ı cihān çün kem ü kemter

62 Ḥayfā ü dirīġā yoḳ iken cürm ü günāhı
ʿAdliñ güni ẓulm itdi aña çarḫ-ı sitemker

63 Geldi ḳapuña sen şeh-i dārāra o dāda
Dād eyle demādem aña dād ey şeh-i dāver

64 Ḳāpuñdur aña maʿbed eyā şāh-ı cihān çūn
Baş eġmez eger Kaʿbe ola ol ol dür-i āḫar

65 Ne deñlü tehī olsa eli serv-i çınārıñ
Eġmez serini her ḫase ey kāmeti ʿarʿar

66 Çekdi elif ol pāye-i dünyā-yı denīden
Añladı muḳır olduġını rehreve maᶜber

67 Bildi niye rāciᶜdurur ol hāy-ile hūyı
Teᵓnīṯi ḳabūl etmedi oldi o müẕekker

68 Dāyim dil-i vīrānda bulub genc-i beḳāyı
Ṣūfīveş aña genc-i fenā oldi muḫayyer

[159b]

69 ᶜAnḳā gibi meskendir aña ḳāf-ı ḳanāᶜat
Enduh u ġam olmuşdur āña billahi şehper

70 Şehbāz gibi maᶜnā-i şikār eyler o her dem
Olmaz çü kelīvāc mādeh ü geh ter

71 Bāzū-yı tefekkürle ider ṭabᶜına ol zūr
Ḫūn-ı dil-ile her dem olur ḳāfiye perver

72 Rūz u şeb oḳur medḥiñi bülbül gibi nālān
Gülzār-ı cihānda seniñ ey serv-i semenber

73 Ḳıldı yed-i ḥikmetle Felāṭūn-ı ilāhī
Terkīb-i vücūdumda dilim cām-ı Skender

74 ᶜAvn-ı ḥaḳ-ile oldı şehā milk-i cihānda
Devlet saña iklīm-i süḫan bana müsaḫḫar

75 Rezm itmek-içün düşmen-i ṭabᶜımla olubdur
Naẓmımda olan saṭrlarım bir ḳara leşker

76 Baṭṭāl ider evṣāf-ı tek-i düldül-i ṭabᶜım
Meydān-ı belāġatda benim seyyid-i aşḳar

77 Pervāz ururin evc-i maᶜānīde çü ṭayyār
Ṣādıḳdır eger dinse bu ben seyyide caᶜfer

78 Bir ḳatre yem-i ṭabᶜıma ḥāşā ki ire ḫaṣṣasān
İziñ tozunı itsem eger pür dür ü gevher

79 Eylerse dimāġ-ı dil u cānı nola taᶜṭīr
Ḳondı ḫaṭ-ı naẓmımda çü ḫāṣıyyet-i ᶜanber

80 Ṭabᶜım ki cihān levḥına resm eyleye medḥiñ
Ḳādir olımaz bir ḳılımaz çekmeġe zerger

81 Ursun miḥek-i tecrübeye fāḳıd-ı ṭabᶜım
Ḳalbinden o kim ḳılmaya iḫlās-ile bāver

82 Bu deñlü kemāliyle kemā-yenbagi vaṣfıñ
Ḳādir degülin itmege ey şāh-ı hünerver

83 Düştükçe yem-i midhat-i pehnāveriñe dil
ᶜĀciz güẕerān itmede bu ṭabᶜ-ı şināver

84 Ey dil ko güẕāfı yüri var şāha duᶜā ḳıl
Uzatma sözi olmaya tā ḫāṭırı mużṭar

85 Niteki sipāh-i ẓafer āyīn-i sipihriñ
Ṯābit ide aḥkāmını bu çarḫ-ı müdevver

86 Sulṭān-ı ḳażā ide ᶜadūsini leked-kūb
Çevgān-ı ḳader gūy-ı murādın ḳıla berter

297

Ḳaṣīde-i Ẕihnī

Mefᶜūlü Fāᶜilātü Mefāᶜīlü Fāᶜilün

Mużāriᶜ --+/-+-+/+--+/-+-

1 Ey çarḫ-ı ṭās-ı bāz-ı sipihr-i ḥiyel güzīn
Ben zār u müstemendi yeter eylediñ ḥazīn

2 Ve'y pür sitem zamāne-i ġaddār ü tünd-ḫū
Dojḫīm olup kül eyleme ebrūlaruñı çīn

3 Her şeb düm-i muraṣṣaᶜıñı eyleyüb firāz
Şol bir ḫışm-gin gibi ḳılma baña kīn

4 Ġurrende şīr gibi yāḫūd tā ḳıyub bañā
ᶜUnfiyle giyme ᶜaksine her rūz-ı postın

5 Mūr-ı naḥīfe ḥamle-i seyrāne niçe ber
ᶜArż itme baña ḳudretiñ ey ḳuvveti metīn

[160a]

6 Kimdir senüñle ḫīle-i rūbāha ḳaṣd iden
Çün ṣaydġāh-ı ḫudᶜada sen şīrsin nimrin

7 Ṣadrıñda yoḳ mı dīniñ eyā bī günāhkeş
Ḳalbiñde yoḳ mi mühriñ eyā çarḫ-ı çārmīn

8 Bir gün ḥużūr-i ḳalble āṣūde ḥāl olub
ᶜAhdiñde kimse olmadi ābı bī-emān emīn

9 Destānıñ-ile ḳıldıñ ayān el pür sitem
Zīr-i zemīnde ey niçe Rüstemleri defīn

10 Nūş itdi cām-ı ḳahrıñı nūşīn revān-ı cem
Raṭl-ı girān-ı zehriñi çekdi sebuk-tekīn

11 Ẓulmüñ elinde ḥalḳa-i ḫātem gibi nizār
Bir niçe şāh-ı taḫt-nişīn ü güher-nigīn

12 Şīr-i ecel ki bīşe-i ᶜömründe Ādemiñ
Ṣayd itmege ġazāle-i cānan ider kemīn

13 Ḥırṣ u şerehle ursun āña diyu niçesin
Eylersin ānı sen niᶜam ü nāz-ile semīn

14 Bir ẕerre āferīdeye yok mihr ü şefḳatiñ
Nā mihrbānlıġuña velī yüz bin āferin

15 Uzatmayınca ᶜömrüni ey āsiyāb-ı çarḫ
Virmezsin olsa ādeme bir ḳurṣa-i cevīn

16 Ey raḥmsız revā mı ki raḥmında māderiñ
Ḳān yutmayınca cūᶜunu defᶜ itmeye cenī

17 Faḳr ile küfre mi iledirdiñ sen Ādemi
Ey dūn eger ki olmasa idin ᶜadū-yi dīn

18 Ḳaᶜr-ı zemīne ṣalub iken ey zamāne gel
Ḳalbim mekān-ı ġamda benim eyleme mekin

19 Bir dem mi var ki dīdelerim ḳān aḳıtmaya
Bir an olur mı ḳalbime kim olmaya ġamın

20 Ḳalb-i ḥazīnem olmadı bir laḥẓa şādkām
Geçdi belā vü miḥnetle ᶜömr-i nāzenīn

21 Luṭfuñ şarābı dökmedi ḳahrıñ ḫumārına
Devrüñde dil ṣafā sürüb olmadı kām-bīn

22 Luṭfuñ mükerrer olsa dahī eylemem ḳabūl
Deġmez cihānda nīşene çün nūş-ı engübīn

23 Ey düşmen-i efāżıl ü bedḫᵛāh-ı ehl-i dil
Ve’y ehl-i ṭabᶜa ḫaṣm oluna nāṣır u muᶜīn

24 Yiter ḫadeng-i miḥnete itdiñ beni nişān
Ḳaddim kemāna döndürüb ey tārem-i berīn

25 Kibr ü ruᶜūnetiñden irişmez ḳulaġıña
Ben ḫaste āh idüb ne ḳadar eylesem enīn

26 Ḳalᶜ eylerin burūcunı şol ṭōb-ı āh-ile
Olsañ eger müşeyyede bir ḥüṣn-i āhenīn

27 Bād-ı ġurūrla geh dūn ol āteşin nihād
Gördi sirişt ü fıṭrat-ı ādemde m vü ṭīn

28 Serkeşlük idüb emre ibā etdi secdeden
Ḳılmadı serfürū ḳademine urub cebīn

29 Merdūd olub sürüldi cenāb-ı ilahiden
Maġżūb olub ḳıyāmete deñlü gezer laᶜīn

30 Terkīb-i ādemi nice maᶜcūn-i ṭurfedir
Esrārın añlamaz anuñ illāki dūrbīn

[160b]

31 Eczāsı ḫāk-i Hind idi terkībiniñ veli
Şol ḫāk-i Hind kim aña reşk itdi müşk-i Çīn

32 Ḥikmet degil mi bu kim anı dest-i ṣunᶜla
Taḫmīr idub ḥakīm-i ezel eyledi ᶜacīn

33 Bir vech-ile ẓuhūra götürdi anı o ḥay
Ḥayrān olub cemāline ḳaldı muḳarrebīn

34 Terşīᶜ olundı cevher-i rūhuyla ḳālıbı
Tāc-ı kerāmetiyle çü buldi vücūdı zeyn

35 Ādemdir āferīniş-i dehre dimiş sebeb
Ol ḥālıḳ-ı zemīn ü ol eflāk-ı āferīn

36 Şaḳın ᶜulüvv-i rütbeñe maġrūr olub bugūn
Sen dāhi olma neslüne ānıñ ᶜadū terīn

37 Añ şol güni ki ᶜadlle maẓlūma ẓālimiñ
Etdüklerin suᶜāl ide çün Rabb-i ᶜālemīn

38 Ẓulmüñ ẓuhūr iderse seni şāh-ı ẕü'l-celāl
Zīr ü zeber zemīne berāber ider hemīn

39 Naḳş-ı murāda irmedi Ẕihnī ᶜaceb midir
Ṭās-ı hecāñı zār olub eylerse pür ṭīnin

40 Tevsenligiñ beyānına ḳoşdum çü ṭabᶜımı
Teng oldi vāsiᶜ iken aña ᶜarṣa-i zemīn

41 Gördüm çü yoḳ o ᶜarṣada cevlāña ṭāḳāti
Ḫāmuşluḳ semendine urdum żarūrī zeyn

298

Ḳaşīde-i Maḳālī Berā-yı Sultān Murād ḫān

Mefᶜūlü Fāᶜilātü Mefāᶜīlü Fāᶜilün

Mużāriᶜ --+/-+-+/+--+/-+-

1 Ey ᶜāḳıbet ḳatīl saña şah-ı Erdebīl
V'ey āb vār yolūña ḫūn ᶜadū sebīl

2 ᶜAzm it memālik-i ᶜAcemiñ feṭḥine şehā
Her ḳanda ise Ḫıżır-ı hidāyet saña delīl

3 İtdüñ çü ᶜayn-ı devlet-ile Şīrvanı fetiḥ
Şirvān-ı şāh-ı mertebe-i ḫāḳāniyān bedīl

4 Ṭutsun cihānı velvele-i kūs-i şevketiñ
İrsün sipihre bānk-ı ṭabıl ḫāne-i raḥīl

5 Ḳurbān olursa saña Simāᶜil-i şeh nola
Mihmān serā-yı ᶜāleme ẕātıñ durur ḫalīl

6 Olmaz bu luṭf-ile saña ḥātem keremde miṣl
Olmaz bu ᶜadlle sana Nūşırevān ᶜadīl

7 Devlet seniñdurur saña yüz ṭutdı her diyār
Düşmenlerüñi ḳıldı Ḫudā ḫor u hem ẕelīl

8 Bir sīm kāse meclisine māhi kāste
Ḫūrşīd-i ḳaṣr-ı ḳadriñe bir şemᶜ-i bī-fetīl

9 Bir laᶜb-ile olurdı şeh-i Hind-i pīl māt
Meydānıña çekeydi gelüb bīşemāra fīl

10 Şimşīr-i nīlgūnüñ ider ḫaşmı nābedīd
Mūsā gibi ki eyleye Firᶜavn-ı ġarḳ-ı Nīl

11 Ejder süvār-ı şīrlerüñ ḥamle eylese
Bir peşşe deñlü gelmeye ḫaşmıñ olursa pīl

12 Sulṭān Murād-ı Ḫān-ı Sikender-i cenābısın
Ẕikriñ cemīl ü ḳadr-i refīᶜiñ durur celīl

[161a]

13 Ey rāh-ı Ḫıżır'a muḳbil ü maḳbūl eẕān ḳıl
V'ey ḳıble-i ḳabāyil devlet-i eẕān ḳabīl

14 Baᶜde’r-rasūl mümkün olaydi eger hübūṭ
Mehbiṭ Cenāb-ı dergehiñ ideydi Cebraᵓil

15 Medḥüñ çemensitānı durur naẓrete’t-tenᶜīm
Anda selāset-i süḫanum ᶜayn-ı selsebīl

16 Başla duᶜā-yı devlet-i şāha Maḳāliya
Medh ü s̱enā-yı şehde dökünmez çü ḳāl ü ḳīl

17 Her bāmdād niyete ki Efrāsiyāb-ı ṣubḥ
Feṭḥ etmege cihānı çeke tīġ-ı jende pīl

18 Ṭūmār-ı ᶜömri ḫaṣmıñıñ olsun ḳaṣīr ü ṭay
Hablü’l-metīn-i ᶜömrüñ ola muḥkem ü ṭavīl

299

Ḳaṣīde-i Maḳālī Berā-yı Defterdār İbrāhīm Efendī

Mefāᶜilün Feᶜilātün Mefāᶜilün Feᶜilün
Müctes +-+-/++--/+-+-/++-

1 Ḫoş itdi Ḥażret-i Sulṭān Murād cem-i miḳdār
Getürdi ṣadra seni etdi yine defterdār

2 Seniñ bu ṣadırda olmañ ehem ü elzem idi
Zihī ferāset-i iẕᶜān Ḥażret-i Ḫünkār

3 Sen ol güzīde-i erkān-ı faż̇l ü dānişsin
Ki faż̇l-ı ẕātıñı ḫaṣmıñda eylemez inkār

4 Seniñ meḥāmid-i ẕātıñ defātire ṣıġmaz
Nice ide anı işᶜār-ı defter-i eşᶜār

5 Devāt-ı zerle ᶜUṭārid debīr-i dīvānıñ
Ayāġ üzre ṭurur ḫıdmetiñde leyl ü nehār

6 Ḳamer muḥaṣṣal-ı sīm ü güneş muḥaṣṣıl zer
İkisi dāḫi cenābıñda yaᶜnī ḫidmetkār

7 Öñüñde ḫidmet ider bir kemīne çāvuşuñ
Elinde çūb-i zer-endūd-ı mihr-i pür envār

8 Şu deñlüdür keremiñ dergehiñde vüsᶜat kim
Kibār her ne ḳadar gelse keşret üzre ṣıgār

9 Tefekkür eyler iken medḥ-i ẕāt-ı pākiñde
Ne güne oldi ṭabīᶜat gör imdi ḳaṭᶜa güẕār

10 ᶜAceb mi devlet ü iḳbāl sende eğlense
Cemīᶜ-i nesne velī merkezinde buldı ḳarār

11 Medār ü merkezini bulımaya devletiñüñ
Dumūr ᶜaṣā-ile devr itse ᶜālemi pergār

12 Mükerrer olsa şeker leẕẕeti ziyāde olur
ᶜAceb mi eylerisem medḥ-i ẕātıñı tekrār

13 Cihānı ṭutdı yine kibriya vü cāh u celāl
İrüb sipihre gele gūşe-i şükūh-i vaḳār

14 Çü oldı devlet-ile ism-i pāküñ İbrāhīm
Ḫalīlim ile baña faḳr-ı āteşin gülzār

15 Götürdi nuṭḳa beni medḥ-ı ẕāt-ı pür-keremin
Ḳaṣīde söylemeden eylemişdim istiġfār

16 Medāyiḥiñ şekeristānı bulmaġa zīnet
Ḳanī Maḳāli gibi ṭūṭi-i şeker-güftār

17 Bu ṭarfe ṭarfe duᶜā vü bu tuḥfe tuḥfe ş̲enā
Medāyihiñde yeter sözde ᶜaybıdır ikş̲ār

[161b]

18 Bu köhne defter-i ᶜālemde nunebū tā kīm
Ḳalem ṣahīfe-i kāfūra ola ᶜanber-i bār

19 Cihānda ḥarfiñe bir kimse başmıya barmaḳ
Saᶜādetiyle ol iki cihānda bir ḫūr-dār

300

Ḳaṣīde-i Makālī Berāy-ı Burhān Efendī

Fāᶜilātün Feᶜilātün Feᶜilātün Faᶜlün
Remel -+--/++--/++--/+-

1 Lillahi'l-ḥamd ki olub baḫt ü saᶜādet yāri
Buldı ẕātıñla şeref māye-i defterdārı

2 Çaldı nevbet zen-i iḳbāl-i beşāret ṭablın
Oldı pür zemzeme ne ṭāḳ-ı zebercedkārı

3 Nevbahār oldı açıldı yine her sū ᶜālem
Geldi ruḫsāre-i dünyā çü gül-i fer ḫārı

4 Güft ü gūyiyle pür oldi yine her sū ᶜālem
Ḳomazam semᶜime ben gerçi ki her güftiyarı

5 Görinür ẕāt-ı şerīfinde şiᶜār-ı Aḥmed
Eglenür rūḥ-ı kelāmında Mesīh āş̲ārı

6 Didiler Ḥażret-i Burhān Çelebī'dir şimdi
Pādişāhıñ ᶜiẓam-ı şān-ile defterdārı

7 Lev haşallah zihī cāh u celāl-i ḥaşmet
Bārekallah zihī devlet ü dīn eṭvārı

8 İrdi eflāka gele gūşe-i ᶜizz ü iḳbāl
Ṭutsa āfāḳı nola ẕevḳ-i sürūr aḫbārı

9 Ḥüccet-i Ḥaḳ yeter olduġuna nāmıñ Burhān
Şeref-i ẕātuña ḫaşm eyler ise inkārı

10 Ḥüsn-i tedbīriñe muḥtāc-ı umūr-i cumhūr
Lutfa ihsānıña mevḳūf-ı cihānıñ kārı

11 Lāyıḳ-ı ṣadr-ı vezāretsin eyā faḫr-ı kibār
Ben kemīniñden iderlerse ger istiġfārı

12 Mürdeyi zinde ider şehd-i şifā-yı keremiñ
Kim durur ki sözüñe dimeye ārī ārī

13 Ne tereddüd gül-i gülzār-ı saᶜādetsin sen
Ḫār-ı ġamda ḳoma nālan beni bülbülvārı

14 Ötesi bu sözüñ el-ḳıṣṣa benüm sulṭānım
Seni bu ṣadra benimçün geçürübdür bārī

15 Yegdür olkim ola ithāf ayaġıñ ṭoprāġına
Şol duᶜālar ki ola rayb-i riyādan ᶜārī

16 Tehniyet nāme-i medḥiñle Makāli ḳuluñuñ
Güş u hūşuñda yarāşūr bu dür-i şehvārı

17 Tā ola besmele vü ḥamd-ile ser tāc-ı kelām
Tā bula Fātiḥa ḫᵛān meymenet-i her kārı

18 Ebedü’d-dehr olasın mesned-i ᶜizzetde muḳīm
Görmeye dīde-i baḫtıñ elem ü āzārı

301

Ḳaṣīde-i Gül ü Bülbül Mucīd Ḥasan Çelebī Der Ḥaḳḳı Ḫᵛāce Efendī

Fāᶜilātün Feᶜilātün Feᶜilātün Faᶜlün

Remel -+--/++--/++--/++-

1 Bülbülüñ doġdı güni yine açıldı gül-i ter
Başladı nāleye şevḳ-i gül ile bülbüller

[162a]

2 Gülşen-i dehre ṣalub gulgule yer yer bülbül
Ṣavt-ı bülbül-ile gül mihr-i felekde ditrer

3 Gülşen içre yeridir bülbül-i mest itse fiġān
Bülbüle ᶜarż-ı cemāl eyledi güller yir yir

4 Güli sertāc bilür bülbül-i şūrīde ne vār
Şāh-ı gül bülbüle giydirse leaᶜlden efser

5 Bezm-i gülden nola ayrılmasa bülbül dāyim
Bülbül-i zār olur şāh-ı güle ḫunyā-ger

6 Meclis-i gülde kebāb olmaḳ umar bülbülzār
Güle ḳarşu yolınur bülbül anuñçün ekṣer

7 Mey-i gülrengle per-i bülbüle meydanda gerek
ᶜĪş ü nūş ister iseñ gül gibi ey bülbül eger

8 Fırṣat-ı devr-i gül ü bülbüli fevt etme ṣaḳın
Bülbül āvāzın işit mevsim-i gül tiz geçer

9 Olalım bülbül içün zīr nihāl-i gülde
İtmedin vaḳt-i gül ey bülbül-i dil dāḫī güẕer

10 Her ḳaçan güllere göz dikse çemende bülbül
Çeşm-i bülbül-gin ol ḫūba döner her gül-i ter

11 Ṭūṭidir bülbül-i şeydā gül aña āyīne
Baḳıcaḳ gül yüzine bülbül anuñçün söyler

12 Bülbüle gün görinür gül dir disem lāyıḳdır
Yaş döker baḳsa güle bülbül-i pākīze naẓar

13 Güle bülbül bu ḳadar ᶜāşık iken görine kim
Bülbüli ṣayd içün ketfine gül almış zer

14 Öldürür bülbüli gül derdi ṭabīb-i gonçe
Gül şarābı içüre bülbül-i bīmāra meger

15 Ḳoyalım medḥ-i gül-i sūreᵊ-i gül ey bülbül
Güft u gūy-i gül ü bülbül bize çün virdi keder

16 Bir gülüñ vaṣfına āgāz idelim çün bülbül
Bülbül-i ṭabᶜımıza yidürelim gülbeşeker

17 Bāġ-ı pür bülbül-i faẕliñ güli maḥdūm güzīn
Ḫᵛāce-i şāh-ı cihān bülbül-i gülzār-ı hüner

18 Gül-i luṭfiyle ider kendüye bülbül niçesün
Yeridir āña dinürse gül-i bülbül perver

19 Lāl olur gonçe-i gül-veş geçinenler bülbül
Bülbül-āsā söz açarsa o gül-i mehpeyker

20 O gülüñ yazmaġa cān bülbüli vaṣfın olsun
Bülbülüñ şehperi ḫāme varaḳ-ı gül-defter

21 Ḫande vaḳtinde gül ü gāhı süḫanda bülbül
Aña lāyıḳ dirisem geh gül ü geh bülbül eger

22 Ḳadri gül göñlü tevāżuᶜda velī çün bülbül
O güle itse sezā bülbül-i dil başda yer

23 Būy-ı ḫalḳını eger duymasa bülbül gülde
Ḫardan bülbüle güller görinürdi kemter

24 Güleli ᶜāleme gül olalı peydā bülbül
Gül ü bülbül vireli bāġ-ı cihāna zīver

25 Görmedi ẕāt-ı şerīfiñ gibi bir gül bülbül
Bulmadı bülbül-i tabᶜıñ gibi gül bir hemser

[162b]

26 Midḥatiñ bāġını bülbülveş iderdim gül-geşt
Oḳudı bu ġazeli bülbül-i gülşen ezber

27 Bülbül-i dil gül-i rūyuñ-çün ider nāle seḥer
Demidir ey yüzi gül bülbülüne eyle naẓar

28 Bülbül-āsā naġama tek o gül-i ruḫsārıñ
Gülleri itdi ḫacel ḳomadı bülbüllere yir

29 Nola bülbül gibi zār olduġuma gülse o gül
Bülbülüñ aġladuġundan gül olur mı muġber

30 Çeşm-i bülbül giyüb etseñ nola seyr-i gülzār
Çeşm-i bülbül olur ekṣer gül-i raᶜnāya maḳar

31 Bülbüle nāvek atar ḥār görüb gülşende
Demidir bülbül-i şeydā güli edinse sipihr

32 Ol gülüñ başla duᶜāsına ḥasen bülbülveş
Yeter it vaṣf-ı gül ü bülbüli şeydāyı yeter

33 Nitekim açıla gül şevḳe gele her bülbül
Ṭola gülzār-ı cihān bülbül ile ser-tā-ser

34 Gül-i maḳṣūda ire bülbül-i ṭabᶜıñ dāyim
Bülbül-āsā olasın gülşen-i dehre server

302

Ḳaṣīde-i Peyāmī Der Ḥaḳḳı Yahyā Efendī

Mefāᶜilün Feᶜilātün Mefāᶜilün Feᶜilün

Müctes +-+-/++--/+-+-/++-

1 Benüm zamānede ol tīre-baḫt ü ṣāf-ı nihād
Hevā-yı şiᶜr-ile evkātım eyledim bir bād

2 Metāᶜ-ı naẓm ki sermāye-i saʾādetdir
Beni felāketle ḳıldı müflis ü bī-zād

3 Hüner ki çehre güşā-yı ᶜarūs-ı devletdir
Velīke her hünerim oldi mūcib-i feryād

4 Bu inkisār-ile meksūr-ı şīşe-i ḫāṭır
Bu infiᶜāl-ile cān oldı miḥnete muᶜtād

5 Esīr-i dām-nümā ḳıldı bülbül-i ṭabᶜım
Miṣāl-i ṭūṭi-i gūya kemāl-i istiᶜdād

6 Kemāl-i kesb-ile kesb-i kemāle saᶜy itdim
Ḥazīn olur dil idub baḫt-ı nā-müvāfıkı yād

7 Benim binā-yı muᶜammā yayān-ı dūr-endīş
Velī ne sūd-ı müyesser degül ḥuṣūl-i merd

8 Gedā-yı derbeder eyler beni melāmet idüb
Ṭarīḳ-i şiᶜride bir şehr eylesem bünyād

9 ᶜAdāvet eyler eger bir nihāl-i gonçe-feme
Ġazel serāy olur itsem hezār-ı ᶜarż u dād

10 Benüm ferīd-i süḫan pīşegān-ı cādū-ṭabᶜ
Ki bir nefesde niçe siḥr eyleriz icād

11 Baña bu deñlü felāket nedür didim bir pīr
Didi ki ḳavl-i eṣaḥdır gedā olur istād

12 Didim benüm gibi var mı esīr-i bend-i elem
Kemend-i ḥīle-i gerdūndan olmaya āzād

13 Didi vaḥīd-i hünerdir ẓahīr deñile nedür
Bu iki beytde aḥvālin eyleyüb īrād

14 Marāz dest hüner hāy ḫūyişten feryād
Ki her yeni bedīger güne dār dem-i nāşād

[163a]

15 Kemīne pāye-i men şāᶜirist ḫūd benger
Ki çend güne keşīdem zi dest o bīdād

16 Didim ne çāre ḳalem didi ki yüri kendiñ
Bir āsitāne-i gerdūn cenāba ḳıl isnād

17 Didim niyāz idüb ey mürşid-i ṭarīḳ-i ṣavāb
Demidir eyleriseñ ben fütāde-i irşād

18 Didi cenāb-ı ḫudāvende ᶜazm-i cezm eyle
K’odur güzīn-i meḫādīm ü zübde-i iᶜcād

19 Bülend-i ḳadr-i cihān dāver-i ferişte şiyem
Ki emr ü nehyine tābiᶜ-i felek melik münḳād

20 Yegāne Ḥażret-i Yahya Efendi kim ānuñ
Hasīb-i ṣaff-ı aᶜāli nesīb-i pāk-i nejād

21 ᶜUtārid almış ele ḫāme itmege tahrīr
Cenāb-ı rifᶜatine ᶜarża-i ḫulūṣ-i fuᵓād

22 Serāyı rıfᶜati bālā-yı kāḫ ne tū der
ᶜArūs-ı ᶜizzete ẕāt-ı kerīmidir dāmād

23 Ṣenāsın eylediler ehl-i āsumān eẕkār
Duᶜāsın eylediler rūh-ı aṣfiyā evrād

24 Nihāl bir ṣemer-i dāniş-i ḥadīḳa delī
Ḥadīḳa-i hünere kilki bārver-i şimşād

25 Elinde ḫāme-i müşkīn libās u ᶜanber-bād
Ḫıyām-ı maᶜrifete ṭarfe ābnusi ᶜimād

26 Ḫıred didi görüb ol bāz-ı sürḫ-ı minḳarı
Budur şikār-ı maᶜāni-i ṣayd iden ṣayyād

27 Ṣarīr-i ḫāmesidir ḥāfıẓ-ı bülend-i eda
Selāmet-i kelimātıdır āb-ı rükn ābād

28 Cemīᶜ-i fende ᶜumūma ferīdidir ki ḫıred
Hemīşe ṭabᶜ-ı Selīminden eyler istiᶜdād

29 Ḫuṣūṣ-ı münşiᵓ-i dīvān-ı çarḫa inşāda
Kelāmı ile ider şübhesini istişhād

30 Zihī nikāt-ı ṣafa-güster kelām-ı sedīd
Ḫoşā ḫulāṣa-i āṣār-ı luṭf-i ṭabᶜ sedād

31 Cihān-ı mekremete ḳalbi baḥr-i gevher cūd
Çemensitān-ı seḫāya kefā seḥāb-ı cevād

303

Ḳaṣīde-i Nüvīdī Berā-yı Sultān Meḥemmed Ḫān

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün
Hezec +---/+---/+---/+---

1 Biḥamdiʾllah seḥer ki āfitāb-ı luṭf-i Rabbānī
Ṭuluʿ idüb zemīn ü āsumānı ḳıldı nūrānī

2 Cihāna ṣaldı pertev āsumān-ı devletiñ māhī
Żiyā-baḫş oldı burc-i ʿizzetiñ mihr-i dıraḫşānı

3 Cemāl-i bā-kemālin görmege muştāk idi dünya
Felekler eyler idi döne döne āh ü efġānı

4 Ḥayāt irdi yine geldi yirine cānı dünyānıñ
Müşerref itdi şehriñ bir saʿādet taḫtınıñ ḫānı

5 Yine taḫt-ı saʿādetde ḳarār itdi saʿādetle
Oturdı yirine ḫalḳ-ı cihānıñ cümleten cānı

6 Ḫudāvend-i felek rifʿat cihānbāz milk-i ḫaṣlet
Dilīr-i kahramān heybet celīs-i taḫt-ı sulṭānı

[163b]

7 Cenāb-ı Ḥażret-i Sulṭān Meḥemmed Ḫān Ġāzī kim
ʿAdālet gülsitānınıñ odur gülberg-i ḫandānı

8 Aña İskender-i Ṯānī dimek lāyıḳ degül zīrā
Geleydi devrine İskender olurdı aña ṯānī

9 Bu deñlü fetḥle ceddi Mehemmed Ḫānı añdırdı
Unutdurdı vegāda ḳahramānıyla nerīmānı

10 Ne mümkün itdügi cenk ü neberdiñ vaṣfını itmek
Dile gelmez dinilmez yokdur ānuñ ḥadd ü pāyānı

11 Yaḳub yandırmış idi ᶜasker-i İslāmı nār ehli
O şāh-ı ᶜālemiñ söndirdi āb-ı tīg berātını

12 Şu deñlü ṣaldı ateş şuᶜle-i şimşīri küffāra
Görünce düşmen-i dīniñ o demde ḳaynadı ḳānı

13 Ḳırılmāyınca gördi geçmedi serkeşlik itmekden
Ḳrālıñ ᶜaskerin ḳırdı geçirdi ol kerem kānī

14 Görüb geçmez ḳılıcdan ḳarşu kor sulṭān-ı devrāna
Geçirdiler ḳılıçtan anıñ-içūn ḫayli ᶜudvānı

15 Bugün küffārıñ aldı başların şimşīr-i pūlādı
ᶜAdūniñ ḳalmadı şimdengirü başına dermānı

16 Alur başın amān virmez o tīġ-i cān-sitānıyla
ᶜAdem mülkine dek başun alub gitse Çeh'üñ bānī

17 Yolunda ḳulları cān virse ḳurbān olmaġa ḥükmi
O şāhıñ cān u dilden cümle ᶜālem ḳulı ḳurbān

18 Düşübdür āsumāna mehce-i rāyātınıñ ᶜaksi
Görenler māh-i nev ẓann eylediler ser-te-ser ānı

19 ᶜAdūnıñ sāgar-ı zerrīn-i bezmin naᶜl-i esb eyler
ᶜAceb mi alsa raḫş-ı himmeti her yerde meydānı

20 Ṣalunsun gülşen-i ᶜömrine naḫl-ı nīze aᶜdānıñ
Nesīm-i feṭḥ ü nuṣretden olub serv-i ḫırāmānı

21 Nola yandırsalar cismi ᶜadūya anı her laḥẓa
Elinde ᶜaskeriñ yalıñ ḳılıç şemᶜ-i şebistānı

22 Ne gȧm āteşte ṣāfī ᶜaskeri küffārını dīniñ
Girerler yanar oda kullarınıñ var mı pāyānı

23 Zihī ḫāḳān-ı gerdün menzilet kim itdügi fetḥiñ
Naẓīrin görmemiş bir ferd olaldan feṯḥ-i ḫāḳānı

24 Ḫudāvendā sen ol sulṭān cedīr-i cedsin ᶜālemde
Virilmişdir vücūd-ı pākiñe milk-i Süleymānı

25 Nesīm-i luṭf-ı cān-baḫşıñ güẕār itseydi rummāna
Bulurdı dānesi ḫāṣiyyet-i yāḳūt-ı rummānı

26 Binā-yı ẓulmi ḳāmasın cihān-ı ᶜadle bānīsin
Müsellemdir muḥaṣṣal saña āyīn-i cihān-bānı

27 Kef-i cūduñ gibi dürler niṣār itseydi her demde
Hele bir pāre beñzer dirdim āña ebr-i Nīsānı

28 Biḥamdillah ayaḳlandı seniñ devrān-ı ᶜadliñde
Egerçi pāy-māl itmişdi dünya ehl-i ᶜirfānı

29 Zamān-ı devletüñde kimsenüñ kimse gülün ḳoḳmaz
Meger kim bülbül-i āşüfteler verd-i gülistānı

30 Perīşān eylemez bir kimseyi ḳul deñlü bir kimse
Cüvānān-ı cefā cūdār ise zülf-i perīşānı

31 Seḥer bir cāye irdim gülşen-i evṣāf-ı pākiñde
Oḳur ol gülşeniñ bu beyti bir murġ-i suḫandānı

[164a]

32 Alur şimşīri cānan düşmeniñ yalmānı yalmānı
N’ola cān virse ḫavfından görünce düşmen-i cānı

33 Gedā-yı cennet-i kūyuñ ider dünyāya istiġnā
Ṣalındırmaz gözine ḳullarıñ eyvān-ı keyvānı

34 Ferāmūş itdirir luṭfuñ olursa bu dil-i zāra
Cefā-yı miḥnet-i dehri gam-ı gerdūn-i gerdānı

35 Ben ol çāpük süvār-ı ᶜarṣagah-i faż̧l ü ᶜirfānım
İder ṭabᶜım semendi teng-i vādīlerde cevlānı

36 Mey-i naẓmım revān-ı ḥazret-i câme-i mest itdi
Maᶜārif bezminiñ şimdi benim câme-i devrānı

37 Dem-i ᶜĪsī gibi oldı sözüm cān-baḫş ü rūḥ-efzā
Kelāmım eyledi ihyā revān-ı pāk-i selmānı

38 İdildin vāṣfın ol ḫāḳān-ı milk-i devletin ḫāmem
Ḳalemrevdür bege milk-i süḫañ mānend-i ḫāḳānı

39 Benüm lāl eyleyen bu ḫāme-i cādu ferimile
Bugün pākīze gūyān-ı cihān siḥr āferīnānı

40 Bir içim ṣudur eşᶜār-ı ṣafā baḫşım selāsetde
Aḳıtsam çeşme-i dilden ᶜacemi āb-ı ḥayvānı

41 Terennüm eylesem söyletmezin bir kimseyi aṣlā
Benüm gülzār-ı naẓmıñ bülbül-i pākize elḥānı

42 Bu eyyām irişseydi el üstünde ṭutucadım
Pesend eylerdi tīg-i naẓmımı ḫūcū-yi kirmānı

43 Duᶜā-yı devlet-i şāh-ı cihāna ibtida eyle
Yeter bu deñlü ᶜarż-ı ḥāl ise uzatma destānı

44 Ufuḳdan ṭāliᶜ olduḳca Nüvīdī mihr-i ᶜālemtāb
Żiyā-baḫş oldugunca[466] şark u ġarba rūy-i tābānı

45 Firūzān eyleye mihr-i cemālin Ḥażret-i Bārī
Ḫudā pāyende ḳalsun ḥaşre deg ol ẓıll-i Yezdānī

304

Ḳaṣīde-i ᶜİzzetī Bera-yı Ḳaḍı-ᶜAsker Molla Aḥmed Efendī

Fāᶜilātün Feᶜilātün Feᶜilātün Faᶜlün
Remel ++--/++--/++--/+-

1 Bir seḥer vādi-i ḥayretde olub ser gerdān
Ḫāṭır-ı fātire bu ḫāṭıra itdi güẕerān

2 Āsitānına yüzüñ süriver ol ẕātıñ kim
Gerd-i ḫāk-i ḳademi küḥl-i ᶜuyūn-i aᶜyān

3 İlticā ḳıl ḥarem-i muḥterem-i devletine
Ki odur melceᵊ-i sercümle-i erbāb-ı dilān

4 Sāhaᵊ-i menzileti dār-ı şifā-yı ᶜālem
Her sözi rūḫ-i fezā her demi baḫşende-i cān

5 Āsitān-ı ḥaremi ḳıble-i ehl-i ḥācāt
Dergehi maḳsim-i erzāḳ-ı ᶜibād-ı raḥmān

6 Muḳtedā-yı ᶜulemā cāmi-i dīn ü devlet
ᶜĀlim-i ᶜālem ü ᶜallāmeᵊ-i faẓl ü ᶜirfān

[466] Mecmuada “olduġunca” kelimesinde bulunan “c” harfinin noktası yoktur.

7 Muẓhir-i cūd u kerem mefḫar-ı aṣḥāb-ı şiyem
Vāriṯ-i ᶜilm-i nebī eşref-i eşrāf-ı cihān

8 Saᶜd-i dīn ü şeref-i millete vü berkin İslām
Mīr-i ṣadr-ı fużalā Ḥazret-i Nuᶜmān zamān

9 Āmir-i emr-i Ḫudā nāhi-i fiᶜl-i münker
Şāriᶜ-i şerᶜ-i nebī dāfi-iᶜ ẓulm ü ṭuġyan

[164b]

10 Ṣıdḳ-ile Ḥażret-i Ṣıddīk seḫāda Ḥaydar
ᶜAdl-ile Ḥażret-i Fārūḳ hayāda ᶜOsmān

11 Ekmel-i nevᶜ beşer Ḥażret-i Ḳāżī-ᶜasker
Maᶜden-i maᶜdelet ü kān-ı seḫā vü iḥsān

12 Ṣāḥib-i fażl ü kerem Aḥmed Efendi ki anuñ
Ṭolu āvāze-i fażlı ile bu kevn ü mekān

13 Gelmedi ṣadre vücūdı gibi ḳāżī-ᶜasker
Ṣāḥib-i mecd ü ᶜalā lāyıḳ-ı şān u ᶜunvān

14 Çuḳadārı ola meh mihr ola muḥżır başı
Yanına tezkireci olsa ᶜuṭārid erzān

15 Buldı icrā-yı şerīᶜatle cihān-ārāyiş
Aġlamaz kimse zamānında meğer kim ṣıbyān

16 Münkeşif āyineᵓ-i ṭabᶜına esrār-ı ᶜulūm
Müntaḳış levḥ-ı żamīrinde maᶜānī vü beyān

17 Ḳatredir lücceᵓ-i ᶜilminde biḥār-ı ᶜālem
Ẕerredir lemᶜaᵓ-i fażline göre şems-i cihān

18 Ey seḫā kāfi eyā merciᶜ-i cümle fużalā
Muġtenim sofreᵊ-i ḫᵛān-ı keremiñden iḫvān

19 ᶜUlemā medḥiñ oḳur şuᶜarā evṣafıñ
Niᶜam-ı cuduñı iḥṣāya olur mı imkān

20 Ḥālimi naẓm-ı ṣafā-baḫşım-ile ᶜarż itdim
Gūşvār olur ise semᶜ-i ḳabūle bir ān

21 Ḫayli mest itdi mey-i ġayret-i ᶜaḳrān beni
Ḳaldım ayaḳda elem al ḳoma bī-tāb ü tüvān

22 Kimi yüz elli kimi ikiyüz aḳçe ḳāżı
İrdi ser-menzil-i maḳṣūda şerīk ü aḳrān

23 Keremiñden beni nāḳıṣ ḳoma aḳrānımdan
Umarın merḥametiñle ola cebr-i noḳṣān

24 Saña bu ṣadrı müyesser iden Allah ḥaḳḳı
Atalık ile baba ḳāḍılıġın ḳıl iḥsān

25 Server-i elṭaf ᶜamīmiñ beni küstāḫ itdi
Ki ricā-yı kerem u luṭfuña geldim el-ān

26 Benüm ol şāᶜir-i pākīze ki medḥiñde senüñ
Göricek şiᶜrimi tahsīn ide Rūm-ı ḥassān

27 Deyr gören vaṣfiñile şiᶜr-i şeker āmīzem
Ḫaḳ buña ancaḳ olur leẕẕete naẓm-ı selmān

28 Ġayri eşᶜāra ḳıyās eyleme medḥüñde sözüm
Ḫacer-ile ola mı laᶜl-bed ḫoşān-ı yeksān

29 İltifātuñla n’ola naẓm-ile mümtāz olsam
İᶜtibāriyla bulur şāᶜir olan nām u nişān

30 Müstecāb ide Ḫudā ile serāgaz duᶜā
Ki budur ᶜİzzetiyā bendelere lāzım olan

31 Nitekim ṣadr ola evreng-i sipihr üzre ḳamer
Niteki bast ide eyvān-ı felekde dīvān

32 Niteki evc[467]-i kemāle irişe devlet-ile
Altun üsküfle ola mihr-i felekde pūyān

33 Dāyimā ṣadr-i saᶜādetde müşerref olasın
İki yanıñda nigehbānıñ ola emn ü emān

[165a]

34 Gülşen-i ẕātıñ ola bād-ı żarardan maḥẓūẓ
Dem-be-dem ġonçeleriñ gül gibi olsun ḫandān

35 Tīr-i āmālıñı irüşdüre ser menziline
Ḫālıḳ-i kevn ü mekān mübdiᶜ-i kān-ı imkān

305

Ḳaṣīde-i Ẕihnī Efendī

Mefāᶜilün Feᶜilātün Mefāᶜilün Feᶜilün
Müctes +-+-/++--/+-+-/++-

1 Müheyminā ehadā vāḥidā vü ġaffārā
Münezzehā ṣamedā ḳādirā vü ḳahhārā

2 Ḥalīmsin mütekebbir-i raḥīmsin bāsiṭ
Kerīmsin müteᶜāl ü ᶜalīmsin dānā

[467] Mecmuada “evc” kelimesinde bulunması gereken “c” harfinin noktası yoktur.

3 Ḳadīm-i lem yezel ü bāḳī vü müebbedsin
Vücūduna ola ḥāṣā ki maḳṭaᶜ vü mübdā

4 Sen ol refīᶜ vü bedīᶜ-i raᵓūf ü deyyānsın
Ki künhü ẕātıña irmez kemāl-i ᶜaḳl ü ẕekā

5 Şikestedir ceberūtiyyetiñde bāl-i ḫayāl
Keşistedir melekūtiyyetinde ḫayt tebeha

6 Sürādikāt-ı celāliñde fehm-i vehm-i ḳaṣīr
Açılmaz ol iki nāmaḥreme o perde serā

7 Sen ol muḳadder ü ḥaysin ki ᶜilm ü ḥikmetiñi
Kemālī ile şenāsında olmayız ᶜulemā

8 Nice muḥīṭ ola ol ᶜilm-i bī-girānı bu ᶜaḳıl
Ṣıġar mı ẓarf-ı ṣıġarda hic ulu bir deryā

9 Ne ḥikmet ola āvel ki ola ānda heb fāsid
Kelāmı felsefī vü ḳavl Bū ᶜAlī Sīnā

10 Sen ol muṣavvir-i erhām u ṣulb-i ādemsin
Ki ṣuda naḳş u nigār etmek oldi sehl saña

11 Sen eylediñ bu zemīn ü zamānı naḳşla pür
Seniñ eliñle ider netse naḳş-ı bend-i ḳażā

12 Sen aṣmasañ bu felek cāmiᶜine zer ḳandīl
Ḳalur mı ẓulmet içinde bu ḳubbe-i mīnā

13 Sen eledüñ dū cihānı ᶜadem iken mevcūd
İdersin ānı dilerseñ yine bir ānda hebā

14 İdüb dū ḥarfle hijde hezār-ı ᶜālemi ḫalḳ
Sen etdiñ insle ervāh-ı cinni hem iḥyā

15 Vücūda geldi ᶜademden ᶜasākir-i hestī
Çün oldiler muḳteżāsını ṣıfatla esmā

16 Ne mümkün itmege ẕātıñ ṣıfātdan tefrīḳ
Ne ᶜaynīdir didi ānı ne gayri çün fuḳahā

17 Açıldı perde-i imkān göründü ᶜālem ġayb
Müşaḫḫaṣ oldı bu dünya ile ve ma fīhā

18 Tevellüd etdi mevālīd ṭoġdı mihr-i sipihr
Ẓuhūra geldi çehār ümmehāt ü ne ābā

19 Muḫadderāt-ı felek itdi nāz-ile cilve
Bezendi zīb-i tamāmıyla cennetü'l-meᶜvā

20 Dıraḫt-ı ṭūba-i sidre riyāż-ı ḫuld-i berīn
Zülāl-i lütfuñ-ile ḥāṣıl etdi neşv ü nemā

21 Çıḳardı câme-i kir pāsı çarḫ-ı jengārı
Kebūdi aṭlasa girdi ol āyinesā

[165b]

22 Gözini açdı sitāre uyandı baḫt-ı felek
Ṭonandı şemᶜ-i nücūmuyla ᶜālemi bālā

23 ᶜArūs-i ḫargehi asa cemālin eyledi ᶜarż
Hilāle meh-i pīçe mihr-i münīr şaᶜşaᶜa zā

24 Dökildi sūzen-i ḫāriyle tekme-i gönçe
Çemende giydi gül ü lāle ḫilᶜat-ı vālā

25 Açıldı bāġ-ı bahārıñ güli olub ḫurrem
Fiġāna başladı hem bülbül-i hezār-ı nevā

26 Bilürdi āteş-i Mūsā gibi şaḳāyıḳ-ı deşt
Çıḳardı şāh-ı semen ceybden yed-i beyżā

27 Elinde şāhid-i bāġıñ ki her gül āyinedir
Görindi ānda ruḫ-ı ḫūb ṣunᶜ-ı baġ-ārā

28 İrüb kemāline buldı çü mür güzīn her şey
Libāsı ḳāmetine göre giydiler eşyā

29 Şu deñlü beẕl-i kerem itdi-kim yed-i cūduñ
Giyürdi ṣaḫra-i ṣammāye ṣadre-i ḫārā

30 Odur o tāk-ı firāzende-i revāḳ-ı sipihr
Odur o şemᶜ-i firūzende-i serā-yı ᶜalā

31 Füzūn-ı kenefde vü k'āhende-i ḳamer oldı
Şerīf-i emri ile ḫūr olur küsūf-ı nemā

32 Odur o ḫāliḳ-ı kevneyn odur o ḥākim-i mülk
Ki emrin itdi semekden semāña dek icrā

33 O virdi mühre-i mihriyle kāġıd-ı ṣubḥa
Beyāż içün raḳamın taḫta-i felekde cilā

34 Olub olacaġı ser-cümle levḥ-ı mahfūẓa
Ḳalem çeküb yed-i ḳudretle itdi ol imlā

35 Zihī kemāl ü hüner bī-nümūzec ü yārı
Bu deñlü ṣunᶜ-i bedīᶜi ol eyledi peydā

36 Bu kārḫānede gerçe ṣanāyiᶜi çoḳdur

Garīb-i ṣunᶜīdir insandaki bu nuṭḳ ammā

37 Ne ṣunᶜ ola buña ol ẕü'l-celāli ve'l-ikrām
Dehende eyledi bir laḥm-ı pāre-i güyā

38 Ne kibriyā ola yā dergehinde her şeb ü rūz
Be-rūz ide niçe yüz biñ ḥavādiṯ-i ᶜuẓmā

39 Vücūdı ẓāhir iken gün gibi buṭūnunda
Kemāli gör ki ẓuḥūrunda eyledi iḫfā

40 Şu deñlü etdi maḥallinde vażᶜ o her çeyzi
Ki fürce bulmadı her giz mecāl-i daḫl āña

41 Ehemm olan bize ancaḳ sipās ü ḥamdīdir
Ne ḥaddimiz ola dimek biz āña çün ü çirā

42 Sipās ol izdicān-ı āfrīne ṣayd aḥsent
Ki etdi aḥsen-i ṣuretde Ādemi inşā

43 Ne şübhe eşref-i maḫlūḳ idü ki Ādem
Çü dindi şān-ı şerīfinde ᶜalleme'l-esmā

44 Mükerrem olduġuna ḫūd-ı delīl-i ḳāṭᶜıdır
Kerīm-i vāḥidiñ aña didugi kerremnā

45 Melekler itdi āña emr-i Ḥaḳ ile secde
Müfīd olmadı isnād-ı ḳatl ü sefk-i demā

46 Geçürdi gerdenüne tavḳ-ı laᶜnı oldı laᶜīn
ᶜAzāzil etmedi aña çü secde itdi ibā

[166a]

47 Anuñla ülfet idub olmaz-idi hem pehlū
Eger ki behtin Ādem'den olmasa Ḥavvā

48 Her āferīdeden ānuñ ᶜazīz idub neslin
Muᶜazzez itdi Ḫudā ḫāṣṣa kim peyember ola

49 Añub kelām-ı ḳadīminde ānları bir bir
O şāh-ı lem yezel etdi s̱enā-i lā yuḥṣā

50 Nola dizilse güher gibi rişte-i naẓma
Esāme-i rüsul-i pāk Ḥażret-i Mevlā

51 Cenāb-ı ᶜizzetiñ erçi nebīleri çoḳdur
Velī budur küberāsı ki ẕikir olur ḥāla

52 Birisi Şīs̱ nebīdir birisi İsmāᶜīl
Birisi Şuᶜayb'la Hārūn birisi hem Mūsa

53 Birisi Yūşaᶜ vü Eyyūb'dür biri İsḥaḳ
Birisi Ḫıżır'la İlyās'dır biri ᶜİsā

54 Birisi ᶜĪṣ ü Süleymān birisi İsrāʾil
Birisi Yūsuf ü İdrīs ü Yūnus Mettā

55 ᶜUzeyr'le Zekeriyyā biri biri Ẕi'l-Kifl
Biri Ṣemūd'la Loḳmān'dır ol şeh-i ḥükemā

56 Birisi Elyesaᶜ ve biri Dānyāl nebi
Birisi Hūd'la Dāvud'dur o ḫūş liva

57 Reh-i Ḫudā'da olan ictihādı bunlarıñ
Denilse ḥaşre dek irmez ḫıtāma ṣubh u mesā

58 ᶜAle'l-ḫuṣūs o ceyb-i Ḫudā resūl-i güzīn
Muḥammed-i ᶜArabī şāh-ı Yes̱rib u Baṭḥā

59 Yaratdı nūr-ı hidāyetde ānı Rabb-i celīl
O şems-i nūri ile virdi kāyināta żiyā

60 O nūr-i pākden idüb tecellī ᶜāleme Ḥaḳ
Edindi ẕāt-ı ḫaceste ṣıfātına meclā

61 Ḥayāt-ı cān u cihāna çün oldi ol bāᶜiṯ
Hezār-ı cān-ı kirāmı o cān-ı cāna fedā

62 İrişdi ṣadrına çün ṣayḳal-ı elem neşraḥ
Dil ü derūnunı ṣāf etdi āyine-āsā

63 Veġā güni bir avuc ḫāk-rīze ṣaçmaḳla
Odur ᶜadūleriñ iden ᶜuyūnunı aᶜmā

64 O ḫāk-rīze olub her biri çü seng ü ḫadenk
Ẓuhūr eyledi sırr u ma rameyte ve remā

65 Odur benānı ile eyleyen mehi iki şaḳ
Ol etdi bir ḳuru naḫlı ṭarī vü pür ḫurmā

66 Garīb-i muᶜcizedir bu ki puḫte bir berre
Kelāma geldi nīçe ḫām işitdi ḥīn-i ġıdā

67 Ṣununca el o şeh aña didi “ene’l-mesmūm”
Lisān-ı efṣaḥ ile etdi düşmenin rüsvā

68 Odur o seyyid-i sādāt odur o şāh-ı rusül
Odur o ekrem-i maḫlūḳ odur o bedr-i dücā

69 Odur o ṣāḥıb-i miᶜrāc odur o faḫr-i beşer
Odur o muẓhir-i esrā biᶜabdihi leylā

70 Meger ki bir gice ḫᵛān-ı viṣāli ile ānı
Diler żiyāfet ide ol kerīm-i bī-hemtā

71 Ḫiṭab-ı ᶜāliye irer ki peyk-vahiy varub
Selam-ı ᶜİzzetī ilete o şāha ide şenā

[166b]

72 Serā-yı ḳudse anı hem ide o şeb daᶜvet
Cenābına ilede bir burāḳ ḥaver liḳā

73 ᶜİnān-ı ṭavᶜı yed-i Ahmed'e ide teslīm
Çü ḫāk-i pāyine yüz süre ol felek peymā

74 Ṭutub rikāb-ı Burāḳ'ı çün aldı ġāşiyesin
O şeh-süvār olub āña ḳodı rikābına pā

75 Muṭīᶜ-i emr-i ilāhī olub o dem Cibrīl
Getürdi yirine her ne kim etdi emr-i Ḫudā

76 Açınca şehper ü bālın Buraḳ-ı berḳ reviş
Görindi ḫaṭve-i evvelde Mescid-i Akṣā

77 O gice zemzemelerle müsebbiḥān-ı felek
Oḳudı āyet-i sübḥāne'lleẕī esrā

78 İkinci ḫaṭvede etdi semāya şöyle ᶜurūc
Görindi dāne-i ḫardal gibi hemān dünyā

79 Felekde meşᶜaleler yaḳdı ol gice meh ü mihr
Gözini yummadı yār-ı şevḳden nücūm-i semā

80 Çalındı gūşüne çünkim ḳudūmi ol şāhıñ
Semāᶜa girdi feraḥdan sipihr-i bī-ser ü pā

81 O şeh gelur diyü ervāha düşdi velveleler
Pür oldi ġulġule ile bu künbed-i ḫaḍrā

82 Burāḳ-ı çarḫ-neverdle ḳaldı rūḥ-ı emīn
İrişdi sidreye çün ol yegāne-i dū serā

83 Makām-ı ḥayrete irüb unutdı pervāzın
Çü gördi menzili gitdikce olmada aᶜlā

84 Hezār ᶜöẕürle ol şāh-bāz-ı sidre-nişīn
Olur o şehden o dem "lev denevtü" diyü cüdā

85 Delīl olur reh-i maḳṣūda baᶜd-i eẕān refref
O rāh bī-rehe iletir ānı tek ü tenhā

86 Çün oldı hüdhüd-i hādī o şāhine rehber
ᶜAceb mi olsa makām āña menzil-i ᶜankā

87 İrişdi tīr-i murādı çü ḳāb-ı ḳavseyne
Ṣunuldı ḳabża-i ḳudretden āña cām-ı denā

88 Şarāb-ı vaḥdeti nūş itdi çün o bī-kem ü keyf
Ne neşve virdi āña dinmez o rāḥ-ı rūḥ-efzā

89 Cenāb-ı vahdete ol şeb taḳarrubine delīl
Yeter denā fe tedellā ile hem o ednā

90 ᶜUlüvv-i şānına şāhid ᶜibāret-i levlak
Sümüvv-i ẕātına bedr-i güvahe-i ḥasbā

91 Vucūd-i muṭlaḳa irdi cemālini gördi
İşitdi ṣavtını bī-lafẓ ü bī-ḥurūf u ṣadā

92 Nice irerdi ahadiyyet maḳāmına Ahmed
Dilinde olmasa tevḥīd vāḥid-i yektā

93 O bezm-i ḫāṣṣa ki o girdi ḳapusı perdesine
Ne zühresi ola çeng ura zühre-i zehrā

94 Ol āsitāneniñ olmuşdı pāsiyānı zuḥal
O bārgehde kemer-beste idi hem cevzā

95 Zihī ᶜināyet bārī zihī kemāl-i kerem
Ki ᶜāṣī ümmete oldi o eşfeᶜu'ş-şefᶜā

96 Bu ḫarḳ-ı ᶜāde-i gül gör ki ᶜaḳl olur medhūş
Bu deñlü seyr ü sülūk etdi ol şeb çü ḍuḥā

[167a]

97 Henüz gitmemiş idi ḥarāret-i pister
Rucūᶜ idince sarāyına ol şeh-i vālā

98 ᶜAle's-seḥer ki işidildi ḥadīṯ-i miᶜrācı
İnanmadılar āña ḳavm-i müşrikīn aṣlā

99 Semāya cism-ile olmaḳ muḥāl diyü ᶜurūc
Münāfiḳīn ānı tekẕīb itdiler ḥāṣā

100 Kimisi ruᵓyet-i bāriye olmadı ḳāyil
O seyr-i vāḳıᶜa didi kimisi hem rüᵓyā

101 Rasūl-i ṣādıḳıñ ol ḳulun etmeyüb bāver
Nişān-ı Mescid-i Aḳṣā'yı ṣordiler ḥattā

102 Ṣaḥābeniñ diline virdi daġdaġa bunlar
Egerçi semᶜ-i ḳabūliyle etdiler işġā

103 İşitdügi gibi ṣıddīḳ ider ānı taṣdīḳ
ᶜÖmer’le hem didi ᶜOs̱mān ü Ḥaydar āmennā

104 Gıriv ü velvele düşdi meyān-ı aṣḥāba
İrişdi ᶜarş-ı berīne ṣadā-yı ṣaddaḳnā

105 O çār rükün-ile buldı binā-yı din-i ḳıyām
O çār ᶜunṣurla irdi cism-i şerᶜa ḳuvā

106 O çār rükünüñ Ebū Bekir idi en ulısı
Esās-ı dīn-i nebīyi ol eyledi aḳvā

107 Ḥulāṣa-i ḫulefādır o yār-ı ġār-ı rasūl
Ānıñçün oldı o beyne’ṣ-ṣaḥābe müstesnā

108 İkinci rükni ᶜÖmer’dir o ṣāḥıbü’d-dürre
Ol etdi ḫāne-i şerᶜ-i ᶜadāletiyle binā

109 Nebī geleydi ol olurdi didi benden ṣoñ
İdüb o ḥātem-i peygamberān āña īmā

110 Üçünci rüküni ki ᶜOs̱mān’dır ol emīr-i vakūr
Melekler āndan iderdi felekde istiḥyā

111 Odur o cāmiᶜ-i Kurᵊān odur o ẕi’n-nūreyn
Odur o menbeᶜ-i ḥilm vü odur o kān-ı ḥayā

112 ᶜAlī’dir āḫir-i rükün ol benāya zevc-i betūl
O ibn-i ᶜamm-ı risālet pināh o şīr-merd-i ḫudā

113 Çün oldı laḥmıñ lahmı ḥudiyyetine maz̤har
Eger medīne-i ᶜilmiñ ol olsa bābı nola

114 Bilürdi ḳātil-i melʿūnun ol ḳadar ḳudret
Muḳayyed olmadı ḳatle ḳażāya virdi rıżā

115 İki hümā idi uçmaġa gitdiler ḥusneyn
Ẕihī hüma raḍıyaᵓllahü ʿanhüma ebedā

116 Bu içdi zehrini bu kāse kāse devrānuñ
Şehādetiñ oydı şehdin ol şeh-i şühedā

117 ʿAceb mi ol iki maẓlūmçün ḳıyāmete dek
Eger ki ḫilʿat-ı ʿAbbāsī giyse āl-i ʿabā

118 İlāhī bunlarıñ ervāḥına bi-ecmaʿihim
Bu bendeden umarın ire ṣad hezār duʿā

119 İlāhī ʿizzetī çün rasūl-i ekremiñiñ
Ḥaṭāmı ʿafv idub eyle bu ben żaʿīfe ʿaṭā

120 İlāhī ālī vü ashābı ḥürmetine ānıñ
Cezā güni ten ü cānım eẕāya görme sezā

121 İlāhī ġarḳa-i baḥr-ı günāh ü ʿisyānım
Nola yed-i keremiñ olsa dest-gīr baña

[167b]

122 Günāhımı bilürin ben ḳatī günahkārın
Eger günahıma göre olursa baña cezā

123 Cehennem ehline ol gün yeter ʿaẕāb-ı elīm
Ben etdügim cezaʿ ü zārī ile vaveylā

124 Bu pīr-i bī-ʿamelī luṭf it atma yābāna
Yumadı ise daḫī ol vaḍūye yüz ferżā

125 Didiñ çü sen sebḳat-ı raḥmeti ᶜalā ġażabı
Recā-yı raḥmetüñ itse bu ᶜīd-i ᶜāṣī nolā

126 Ümīdī kim keser ol pādişāh-ı erḥamdan
Ki āb-ı luṭfı ide nār-ı ḳahrını iṭfā

127 İlāhī bāb-ı keremden beni sen eyleme nehiy
Degül çü ḫāric-i emr eşḳiyā ile suᶜadā

128 İlāhī bencileyin pür günāh ü bī-ṭāᶜat
Bu köhne deyrde bir ᶜāṣī var mı ola ᶜacabā

129 Çün iḫtiyārım-ile olmadı baña bu ᶜamel
Günāhım olmasa olur bu vechle Ḥaḳḳā

130 Egerçi gizlik saᶜy ile kimse ḥak idemez
Ānı ki yazmış ola levḥ-i serde kilk-i ḳażā

131 Ne ḳudret ola ḫilāfa çün ide rūz-i ezel
Ḳabāle-i ᶜameli ḳāżı-i ḳażā imżā

132 Velī ṭılısm-ı vücūdumda nefs-i emmare
Ḥavāledir baña ejder gibi begūn meşelā

133 Dem-ā-dem aġzını ḍaḥḥak-i mārı gibi açub
Fesāda virdi dimāġ-ı dili o menfūr bā

134 Şu dem ki genc-i ᶜamel yanına varam bir dem
Gelür riyā-ile boynuma ṣarulur çü ridā

135 Komaz ki ol ᶜamele destres idem ḥāṣıl
Yirümi nār ider āteş-feşān ol ejderhā

136 Garīb ü müfteḳir-i raḥmet ü ᶜināyetkim
Dirīġ itme gedādan ānı ḫudā vü nidā

137 Günāh-ı Ẕihni-i bī-çāreyi baġışla bugūn
Bi-ḥaḳḳ-ı zemzem ü merve bi-ḥaḳḳ-ı saᶜy u ṣafā

138 Bilur çu cürmün o ey cürm-i baḫş ü gadr-peẕīr
Melāmet etme ānı birliğiñ Ḥaḳḳ ferdā

139 İlāhī dāmen-i luṭfuyla ᶜaybını setr it
Eger ki zişt ise aᶜmālin eyle sen zībā

140 O mücrimiñ ḳalem-i ᶜafv çek cerāyimine
Sevād nāmesini ḳıyl-i saᶜīd-i raḥmānā

141 Büzürg-var Ḫudāyā ululuġun ḥaḳḳı
İki cihānda dil ü cānım itme nābīnā

142 İlāhī ḳalb-i selīm ile eyle ḥaşr beni
O gün ki eyleyesin niᶜmeti naᶜīme ṣalā

143 Dilüme eşhedü en lā ilāhe illaᵓllah
Kelāmın eyle Ḫudāyā dem-i peşīn ilkā

144 Maḥabbetiñle derūnem hem eyle mālā māl
Gınā-yı ḳalb vire tā o kenz-i lā yüfnā

145 Revān olunca revān-ı şāhrāhına eceliñ
Dil-i gedāda umarın ki mihriñ eyleye cā

[168a]

146 Refīk ü bedriḳam īmān ola meᶜa'l-Kurᵓān
Bi-ḥaḳḳ-ı ᶜizzet-i Yāsīn ve sūre-i Ṭāhā

306

Ḳaṣīde-i ᶜİzzetī Efendī

Mefāᶜilün Feᶜilātün Mefāᶜilün Feᶜilün

Müctes +-+-/++--/+-+-/++-

1 Eyā sütūde-ḥışāl ü eyā ḥamīde fiᶜāl
Eyā maᶜārif ü faẕlıyla kudve-i ᶜulemā

2 Göñüldeki ġamı iẓhār ḳıldı dīdelerim
Sirişkime naẓar it mācerāmı ḳıl işgā

3 Benim ol āyine-i pāk ü ṣāf ü sāde derūn
Ki seng-i ḥādiṩeden irmeye şikest aña

4 Ġubār-ı dāmen-i düşmenden olsa gerd-ālūd
Yine virir keremiñ āsitīni āña ṣafā

5 Hücūm-ı zāġ u zaġanden ne bāl-ı şehbāza
ᶜAle'l-ḫuṣūṣ ki bābıñda āşiyāna ṭuta

6 Benim o devḥa-i bālā ki ṣāḫna o şeh-i zāġ
Esince bād-ı seḥer cümlesi remīde ola

7 Ki sensin ol kerem ü merḥametde bī-mānend
Muᶜīni ṣāḥib-i ᶜirfān muhibb-i ehl-i fenā

8 Ebū ḥanīfe-i ṩānī muᶜallim-i evvel
İmām-ı dīn ü düvel muḳtedā-yi rāh hüdā

9 Edīb-i mekteb-i ᶜirfān u müfti-i ᶜālem
Ki oldı ṭıfl-ı sebaḳḫᵛānı zümre-i fużalā

10 Bi-ḥaḳḳ-ı server-i ser-cümle-i benī Ādem
Bī çā yār-güzīn ü bi-ḥaḳḳ-ı āl ᶜabā

11 Bi ḥaḳḳ-ı girye-i Ādem bi-ḥaḳḳ-ı nevḥa-i nūh
Baṣīr-i Ḥażret-i Eyyūb ve nāliş-i Yaḥyā

12 Bi ḥüsn-i Yūsuf-i Mısrī bi ḥüzn-i pīr-i ᶜazīz
B’eşk-i dīde-i ḫūnın ᶜāşiḳān-ı vefā

13 Bi ḥurmet-i ḥarem-i kaᶜbe-i siyeh-i câme
Bi-cāñ-ı ᶜizzet-i Yeṯrib bi ḥurmet-i Baṭhā

14 Bi āh ü nāle-i lebbeyk-i miḥrimān-ı ḥarem
Bi zāᵓir-i cürüm-i pāk Kaᶜbe-i ᶜulyā

15 Bi-sūz-i āteş-i derd-i derūn-i maᶜzūlīn
Bi-dāġ-ı sīne-i ᶜuşşāḳ-ı mübtelā-yı belā

16 ᶜİnāyet eyle beni maṭlabımdan ayırma
İruşdüre seni māfi’ḍ-ḍamīrine mevlā

17 Ḳażā ṭaleb ider iken ḳażāya uġradı dil
Ḳażāᵓ-i ince ḳara oldı baña ḳara ḳażā

18 Ne ḥāl ile dilerim ḥaḳ müyesser ide ānı
Ki teşnedir niçe yıldır dil-şikeste aña

19 Teᵓemmül eyler iken cevr-i dehr-i pür ḳahrı
İrişdi semᶜime nageh bu maṭla-i ġarrā

20 Gedālarıñ çü naṣībi belā vü derd ü ḳażā
Belāya ṣabr u taḥammül gerek ḳażāya rıżā

21 Duᶜāya başlayalım ᶜİzzetī yeter ebrām
Ne ihtimāl ānı ġayrīye ide aᶜṭā

22 İder mi hiç seni ġayri ḳapuya muḥtāc
Bu deñlü ānda keremler ola bu deñlü seḫā

[168b]

23 Vücūd-i pākini ḥıfẓ it beliyyeden yā Rab
İrişe dīni vü ᶜuḳbāda her ne itse ricā

24 İlāhī körpe budaḳları ola bir ḫur-dād
Hemīşe ġonçe-i āmāli bula neşv ü nemā

25 Niteki ṣadr-ı sipihr üzre meh ide dīvān
Ālā-yı baġlaya encüm öñünde ṣubh u mesā

26 ᶜİnān ḫınk-ı murādāt destine merbūṭ
Ne semte ᶜazm ider ise muᶜīni ola Ḫudā

307

Ḳaṣīde-i Cinānī Bera-yı Reʾīs Ḥüseyin Çelebī

Mefāᶜilün Feᶜilātün Mefāᶜilün Feᶜilün
Müctes +-+-/++--/+-+-/++-

1 ᶜAle'ṣ-ṣabāh ki sultān-ı kişver-i ḫāver
Saᶜādet-ile serīr ü[468] siphiri itdi[469] maḳar

2 Sipāh-ı Rūm-ile ᶜazm-i neberd idüb ol dem
Ḥabeş diyārını tīġiyle aldı ser-tā-ser

3 Atıldı şevḳ-ile çünkim hevāyī zerrīn[470] ṭob
Kılāᶜ-ı memleket-i Şāmı ḳıldı zīr ü zeber

4 Ṭurub seḥer yine dīvān-ı Ḫüsrev-i gerdūn
Pür oldı ṣīt ü sadāyile künbed-i aḥḳar[471]

[468] CD: serīr-i sipihr
[469] CD: ḳıldı
[470] CD: altun

5 Oturdı yirine erkān-ı encüm-i eflāk
Vezīri oldı şeh-i ḫāverüñ meh-i enver

6 Rüʾūsa ḳayd olınub ḥall ü ʿaḳd-ı mülk-i cihān
Ḫırāma geldi yine ḫāme-i ḳażā vü ḳader

7 Reʾīs-i zümre-i küttāb-ı şāha benzetdüm
Debīr-i çarḫa ḳılub ʿayn-ı ʿibreti-ile naẓar

8 Nice reʾīs ser-i serverān-ı ehl-i ḳalem
Ferīd-ı ʿaṣr ü nüvīsende-i ruḳūm-ı hüner

9 ʿYemīn-i ṣadr-ı refīʿ-i vezāret-i ʿuẓmā
Emīn-i rāz-ı vezīr-i şeh-i bülend-aḫter

10 Ḥüseyn Efendi ki ḫulḳ-ı ḥasenle olmışdur
Cemīʿ-i zümre-i erbāb-ı luṭfa ser-defter

11 Elinde ḫāmesi naḫl-i ḫadāʾiḳ-ı āmāl
Benānı ʿuḳde-güşā-yı ḥavādiṯ-i kişver

12 Ḳalem-rev-i keremi vüsʿatiyle pehn-i felek
ʿAvāid-i himemi şāmil-i gürūh-ı beşer

13 Gören devāt-ı zer-endūdını miyānında
Ṣanur ki ḳurṣa-i ḫurşīd olur żiyā-güster

14 Yem-i fażīleti deryā-yı bī-kerān-ı muḥīt
Maʿārifiyle o baḥruñ derūnı pür-gevher

15 ʿIbāreti feraḥ-efzā-yı ḫāṭır-ı füṣahā

---

[471] CD: ahdar

Edā-yı nāzüki ehl-i meẕāḳa şehd ü şeker

16 Liḳā-yı Ḫıżr-ı ḫatı ẓulmet içre āb-ı ḥayāt
Devātı içre midād-ı mümāṣil-i ᶜanber

17 ᶜAṣā-yı ḫāmesi yā Rab ne ṭurfa muᶜcizdür
Olur ᶜadū-yı siyeh-rūya diye ejdehā-yı dü-ser

18 Sezā görüb ḳalem ü seyfi āna virmiş Ḥaḳ
Biri yemīnine biri yesārına zīver

[169a]

19 Kemāl-i cūdını dirdüm kemā hüve'l-vāḳıᶜ
Ṣanub mübālaġa düşmenler eylemez bāver

20 Seḫāsı eyledi Yaḥyā-yı Bermeki ihyā
Añılmaz oldı zamānında fażl-ile Caᶜfer

21 Zihī kerīm ki īcāz-ı vaᶜdeᵓi luṭfı
Faḳīrüñ eyledi dāmān u cībini pür-zer

22 Ṣafāyı ḫātır-ile ol ḳadar seḫā itdi
Ki ḳalmadı göñül āyīnesinde jenk ü keder

23 Nesīm-i himmeti bir dem ḳaçan vezān olsa
Ḳomaz kemesneyi devrinde bir nefes muġber

24 Açılsa gözleri ḫāk-i derīne yüz sürenüñ
ᶜAceb degül ki virür çeşm-i rūşenā egber

25 Şükūfe-zār-ı riyāż emānī-i ᶜālem
Zülāl-i luṭfı ile gonçe gibi tāze vü ter

26 Meşāmm-ı ḫalkı ider būy-i ḫulkı ᶜanber-bār
Olur cināna müşabih ne semte ḳılsa güẕer

27 Muḥibbi medḥi gibi bī-hisāb u bī-ḥaddur
Yezīddür ānı vār ise sevmeyen ebter

28 Belā-yı faḳr u fenādan beni ḫalāṣ itdi
N'ola añılsa ḳaṣīdemle nāmı tā maḥşer

29 Edā-yı pāk-ile vaṣṣāf olub ferīdüni
Ṣenāsın itmedi mi Bāḳī-i süḫen-perver

30 Çün oldı ṭāᵓir-i dil vaṣfı-ile zemzeme-sāz
Diler ki ide ser-āġāz-ı naġme-i diger

31 Ḥarīm-i sebz-i gülistān olub yem-i aḥḍar
Sefīne-i çemene lenger oldı sünbüller

32 Yazıldı şāh-ı bahāruñ çemende aḥkāmı
Nihal-i gülde çıḳub bülbül oḳudı ezber

33 Derūn-ı bāġdadur naḳd-i berg-i gül ammā
Döküb ṣaçılmadadur hem-çü genc-i bād-āver

34 Miṣāl-i tīr göz açdurmayub yaġar bārān
Gögüs gerüb aña gülter ṭutar çemende siper

35 ᶜAcep mi faṣl-ı bahār oldı diyü germ olsaḳ
Işıtdı ḫalḳı birez şimdi tābiş-i āẕer

36 Müzeyyen[472] oldı yine gülşen içre berg-i ṭarāb
Ki jāleler mey-i nāb anda lāleler ṣāgar

37 Cinānīyā demidür gel duᶜāya āġāz it

[472] CD: müretteb

Ġaraż ḳaṣīde ile ᶜarż-ı ḥācet ise yeter

38 Bilur feraset-ile ṭutduġuñ żamīrüñde
İder mürüvveti iẓhār-ı maᶜnī-i muẓmer

39 Ümīd odur ki duᶜāña Emīn-i vahy-ı ilāh
Firāz-ı Sidrede āmīn diye açup şehper

40 Hemīşe nāgeh ola nevk-i ḫāme-i ṭaḳdīr
Rüūs-ı levḥe nigārende-i nuḳūş u ṣuver

41 Hemīşe ḳayd olınub tāki ṣūret-i aḥkām
Debīr-i çarḫ ide her emri dāḫil-i defter

42 İdüb bu ṣadr-ı refīᶜi ḫuceste vü meymūn
Nihāl-i ḫāmesini ser-firāz ide dāver

[169b]

43 Yanınca rifᶜat ü ᶜizzet müsaḫḫar u tābiᶜ
Öñince devlet ü iḳbāl kāyid ü rehber

44 Ḫudā muᶜīni ola olduġınca rūz ile şeb
Felek ṭufeylī ola döndügince şām u seḥer

45 Beḳā-yı devletine bāᶜiṣ eyleye Bāḳī
Baḳıyye-i keremin ḥaḳḳ-ı Ḥaydar-ı ṣaf-der

308

Ḳaṣīde-i Cinānī Berā-yı Defterdār Emīr[473] Efendī

Feᶜilātün Feᶜilātün Feᶜilātün Feᶜilün

Remel ++--/++--/++--/++-

[473] CD: emīn

1 Geldi hengām-ı şitā ṭoldı bürūdetle cihān
Ṣūret-i serdi sipihr eyledi āfāḳa ᶜayān

2 Nīze-i yıḫle nebred[474] eyledi leşker-keş-i berd
Ḳaçurub şāh-ı bahārı ānuñ oldı meydān

3 Isıcaḳ yüz göremez şimdi felekde herkes
Kendünden ḫalḳı ṣoġutdı yine bu devr-i zamān

4 Dāru berd-ile gelüb şāh-ı şitā itdi hücūm
Aldı mülk-i çemeni virmedi bir laḥẓa emān

5 Şöyle beñzer ki ṣovuklatdı ayāġın deyde
Bāġdan ṭaşra ānuñçün olunmaz serv revān

6 Bilmezem kim ne sovuḳ söz didiler gūş-i güle
Götürüb āyaġı erbāb-ı çemen gitdi hemān

7 Şiddet-i berd-ile yıḫpāre olub ṭoñmışdur
Āşiyānında semender nice olsun ṣeverān

8 Manḳal-i zerde nümāyān olunmazdi aḫker
Geymese egnine sincāb-ı remādī bir ān

9 Ḫavf-ı sermā-ile ṣā eyle düşer āteşe kim
Ḳādir olmaz ki ḳoyub ayrıla bir laḥẓa duḫān

10 Mūr-veş rāh-ı belāda n'ola pā-māl olsa
Başdı rūz u deme[475] eşḫāṣı olub pīl-i demān

11 Berf ü bārān tegerg ile cihān ṭobṭoludur
Ḫalk pā-der-gil olub ḳalsa ᶜacebmi ḥayrān

[474] CD: beẕr
[475] CD: meh

12 Rūzigār ile gider her ṭarafa ṭob tekerek
Gūyiyā şāh-ı şitā gūy-ile oynar çevgān

13 Ol ḳadar raᶜşe ider her kişi sermādan kim
Çāre yoḳdur bilinub farḳ olına pīr ü cüvān

14 Berfdür ṣanma āġardan ānı her bir ḳara ṭāġ
Dāġıdur penbesini tāzelemiş bād-ı vezān

15 Gördi teᵓs̲īr idemez defᶜine sermānuñ hiç
Ḳızarub mihr-i felek ḥicāb-ile nihān

16 Şiddet-i dey yine ol deñlū hücūm eyledi kim
Ḫoş gelür ḫalḳa cehennem nitekim bāġ-ı cinān

17 Ḳanı sermāye ki bir ḥālet idüp sermāya
Bīd-veş olmayavuz biz de ṣovuḳdan lerzān

18 Ṭurmuşuz ditremege[476] diyü ṭurub ṣabr iderüz
Ḳalmadı z̲erre ḳadar ṣabra velī tāb u tüvān

19 Olsa bizde günine göre geyerdük kürkin
Nice semmūr u vaşeḳ ḳo marala yoḳdur[477] dermān

20 Oldı çün fākihe-i faṣl-ı şitā ḳalb-i şitā
Aranursa nola hīzemdür olan rāḥat-ı cān

[170a]

21 Ot bahāsına çıḳub tutdi diyār-ı ᶜademe
Bulmaġa ol ocaġa yana sībi yoḳ imkān

[476] Mecmuada "ditremege" kelimesinde bulunması gereken "t" harfinin noktaları yoktur.
[477] CD: yoḳ

22 Şiddet-i deyde ḳalub görmezüz āteş yüzüni
Meger ahvāli yanub eyleyevüz şerḥ ü beyān

23 Aña kim şimdi āver mihr-i sipihr-i ᶜaẓamet
Zīver-i mesned-i dīvān-ı ᶜadālet-bünyān

24 Ḳıdve-i cümle-i erbāb-ı kemālāt u hüner
ᶜUmde-i zümre-i eşrāf u gürūh-ı erkān

25 Gül-i gülzār-ı Benī Faṭıma kim olmışdur
Şeref-i ẕāt-ile ser-defter-i defterdārān

26 Ḥüsn-i tedbīri ile māl-ı ḫazāyin mevfūr
Muntaẓam himmet ü saᶜyiyle umūr-ı dīvān

27 Nāmesi nām u nişān ehline ᶜunvān-ı şeref
Ḫāmesi mürsele peyvend-i zülāl-i ihsān

28 Müttefiḳ medḥ ü şenāsında ᶜavāmi-ile ḫavāṣ[478]
Mahmedet-gūy-ı kemāl-i keremi ins ile cān

29 Mürtefiᶜ pāye-i ḳadrinde ser-i ehl-i niyāz
Münşeriḥ sāye-i luṭfında dil-i muḥtācān

30 Mütereşşiḥ kerem ü luṭf u ᶜatā ṭabᶜında
Keffine öykünemez lücce-i Baḥr-ı ᶜUmmān

31 Mülk-i ᶜirfānı Ḫudā aña ḳalem-rev ḳılmış
Bāreka ᵓllah zihī mālik-i mülk-i ᶜirfān

32 Çıkarur göñüllere bir demde nesīm-i keremi
Anı kim bād-ı belā ḫāk-ile eyler yeksān

[478] CD: ḫās

33 Eger aḥbāb u eger şirzime-i aᶜdādur
Minnet Allah'a açar ẕikr-i cemāliñle[479] dehān

34 İzdihām itse ḳapuñda n'ola ᶜālem ḫalḳı
ᶜĀleme meşreb-i aẕbuñdur olan feyż-resān

35 Feṯḥ olur mülk-i maᶜānī ne ḳadar muġlaḳ ise
Ḫāme alduḳça ḳaçan destüñe mānend-i sinān

36 Naḫl-i ser-sebz-i gülistān-ı Benī-Hāşimsin
İntisāb-ı neseb-i pāküñe yoḳ reyb ü kemān

37 Ḥüsn-i ḫulḳ u keremüñ şāhid-i ᶜādil mi degül
Şeref-i ẕātunı iṯbāta ne ḥācet bürhān

38 Serverā gerçi saña bāᶜiṯ-i taṣdīᶜ olıyor
Bir nefes diñle beni ṭabᶜuña gelmezse girān

39 Benem ol bende-i efgende vü muḥtāc u faḳīr
Pāymāl-i reh-i ġam ẕerre-i bī-nām u nişān

40 Zemherī oldı daḫī āteşe dermānum yoḳ
Yanaram āteş-i faḳr ile ḳalub ser-gerdān

41 Ten-i efsürde şitādır diyü dirdir ditrer
Sīne nār-ı ġam-ile olmış iken āteş dān

42 Vechī var rūy-ı niyāzı saña tevcih itsem
Bulmadım sencileyin ṣaḥib-i fehm ü iẕᶜān

[479] CD: cemīlüñle

43 Ḳātı ṭonġunlıġı var şiddet-i deyden ṭabᶜuñ
Sözlerüm bārid olub olsa n’ola nā-çesbān

44 Naẓmı eşᶜārıma baḳ şānumı idrāk eyle
Ki benem şaᶜir-i mümtāz u ᶜadīmu’l-aḳrān

[170b]

45 Pür u bālini döker zāġ-ı ᶜadū ḫavfından
Her ḳaçan kim ide ṭāvus-ı ṭabīᶜat cevelān

46 Gerçi kim rūy-i ᶜubūdiyyeti fersūde ḳılub
ᶜArż-ı ḥāl idi baña vācib olan nāle-künān

47 Līk tāḳāt ḳomadı derd-i semīn reftāra
Laḥm u şahm ile beni eyledi pā-beste cihān

48 ᶜÖẕr-i lengüm ḳademi ḳıldı mübeddel ḳaleme
Olsa luṭfun n’ola müstevcib-i ᶜavf ü ġufrān

49 Neydügin ḥāl-i perīşānı bilub kālümden
Demidür ᶜaynı-ı ᶜināyetle olursañ nigerān

50 Gel Cinānī ġarażıñ ᶜarż ise ahvāli yeter
Şimdiden ṣoñra duᶜa semtine ḳıl ᶜaṭf-ı ᶜinān

51 Nitekim ḫilᶜat-i ser-sebzi ṣoyub egninden
Müflis u ᶜūr ide eşcārı şitā-ile ḫazān

52 Nitekim faṣl-ı şitāda gögerüb geçdükce
Geye sincāb-ı seḥābī bu sipihr-i gerdān

53 Olasın mesned-i ᶜizzetde melāẕ-ı eşrāf
Rūy-māl ola işigüñde vücūh-ı[480] aᶜyān

[480] CD: vücūde

54 Geyeler ḫilᶜat-i iḥsānuñı her gün fuḳarā
İdeler edᶜiye-i devletüni vird-i zebān

55 Gelmesün devlet ü iḳbāliñe edyān u ḫalel
Görmesün ẕerre ḳadar mihr-i kemālüñ noḳṣān

309

Ḳaṣīde-i Ḳadrī Çelebī Berā-yı İbrāhīm Pāşā

Mefāᶜilün Feᶜilātün Mefāᶜilün Feᶜilün

Müctes +-+-/++--/+-+-/++-

1 Sipāh-ı şāh-ı bahār üstüne çeküb leşker
Yine cihānı yaḳub yıḳdı ḫüsrev-i ḫāver

2 Bu ḥāleti göricek sünbül ü benefşe tutub
Miyān-ı sebzeden irdi hevāyı bād-ı seḥer

3 Hevā-yı bedden olub nergis-i çemen bīmār
ᶜAceb midir dil āġzu virmez-ise gonce-i ter

4 Temmūz-ı nergisiñ elkışṣa korkudub gözüni
Çemende gonçeleriñ göñlüne bıraḳdı ḫaẕer

5 Ḳurutdı ẓulümle dünyāyı pādişāh-ı Temmūz
Görüb bu ḥāli çemenden çekildi heb cūlar

6 Sipāh-ı şāh-ı bahār üstüne çeküb leşker
Yine cihānı yaḳub yıḳdı ḫüsrev-i ḫāver

7 Bu ḥāleti göricek sünbül ü benefşe tutub
Miyān-ı sebzeden irdi hevāyı bād-ı seḥer

8 Hevā-yı bedden olub nergis-i çemen bīmār
ᶜAcebmidür dil āġaz virmez ise ġonçe-i ter

9 ᶜAceb mi kānı kurursa bu faṣl içinde mīk
Zamān-ı ᶜīş ü evān bahār itdi güẕer

10 Miṯāl-i aḫker olub ḫāk-i tāb-ı germādan
Hevā zehābına vü āb oldı aña ḫākester

11 Yine pür ateş olub micmer-i müşebbek-i çarḫ
Yaḳub gider küre-i hākī nitekim ᶜanber

12 Bu faṣl-ı germde defᶜ-i ḥarāret itmek içün
Semender āteş-i sūzānı etmişidi maḳar

13 Bu faṣl içinde yine ḫānesine daᶜvet idüb
Bir iki gün nola mihmān idense mihrī ḳamer

14 Cihānı tāb-ı ḫūr itdi miṯāl-i germābe
N'ola ṣoyunmaġa başlarsa her nihāl-i şecer

15 Pür āteş eyledi tāş sipihr-i şaᶜbda bāz
Diler ki ḫalḳa ide döne döne ᶜarż-ı hüner

[171a]

16 ᶜAceb mi meclis-i dehr olsa böyle germā kerem
Müdām dönmede bezmi felekde sāgar-ı zer

17 Eṯer yoġ-idi hevādan meger ki bād-ı semūm
Vücūdı yoġidi ābıñ megerki çeşme-i ḫūr

18 Leṭāfet-ile cihān-ı reşk bāġ-ı cennet iken
Ḥarāretiyle olupdur miṯāl-i nār-ı saḳar

19 Feżā-yı ṣaḥn-ı çemen böyle āteş olmuşken
Mecāl var mıdır reyine ola tāze vü

20 Meger ki ᶜazm-i temāşā-yı ṣaḥn-ı gülşen ide
Ḫalīl-i kaᶜbe-i cūd āṣaf sutūde sīr

21 Peşenk-cenk ü firāmūz ger zūd arārā
Kobād-ı dād u ferīdūn fer ü Skender'dir

22 Vezīr-i ṣafder u dāmānı pādişāh-ı cihān
O kim kudūm-ile gülistān olur āẕer

23 Düşer yolunda ṭurub pāy-ı āsine dībā
Şu dem ki ḫüsrev-i ḫāver ola żiyā-güster

24 Maṣāf-ı rezme şu dem kim divān ide raḫşan
Heḷak olurdı yelinden yelān-ı zūr-āver

25 O serv-ḳadde ider āfitāb-ı ferş-ḳadem
O dem ki serv-i çemenden zemīne sāye düşer

26 Kemer-i ḳılıcla ḳarār eyledik de ᶜaskerde
Döner şu kūhe ki üstünde ola tīġ u kemer

27 Şu dem ki düşmen-i bedḫᵛāha ᶜazm-i rezm etsiñ
Cihāt-ı sitte olamaz dest-i ḳahrıña şeşper

28 Nice göbek borısın çekdi dest-i düşmenden
Belā-yı ḍarbet kūpāliki ṣavunca siper

29 Dem ü nemāda urur ḫayl-i düşmana kinden
Dilāverāne oḳuñ başına ṭaḳub şehper

30 Ser ᶜadūde meşāhid-i teceddüd-i emṯāl
Revādır āña ᶜaraż dīnse tīġına cevher

31 Dem-i veġāda çekāçāk ḫançer-i berrān
İder meṣāfı miṯāl dükān-ı āhenger

32 ᶜAceb ṯaḳīl gelur cān-ı ḫaṣma kūpālık
Ṣavunca ānı çeker niçe dürlü zaḥmetler

33 Gırīv-i kūs u nefīriñ bişāret-i nuṣret
Ṣadā-yı ṣayḥa-i ḫaylin nüvīd-i fetḥ ü ẓafer

34 Bu ġarḳ-ı şevket-ile görse idi dārātıñ
Ḳapuñda bende-i kemter olurdi İskender

35 Emīr-i leşker-i encüm ḳapuñda bir bende
Dilīr-i ṭārem-i pençum yanında bir çāker

36 Riyāż-ı medḥ ü ṯenāñ içre eyleyüb āheng
Bu naẓmı şam u seḥer murġ-ı cān ider ezber

37 Cefāya ṣabr idemezmiş diyü ᶜadūya söger
Hele bizi de duᶜādan unutmasun dilber

38 Ūdlar bāyı arar gibi dest-būsi içün
Miyān-ı bezm-i ṣafāda dönüb yürür sāġar

[171b]

39 Elimde sāgar-ı mey ᶜaks-i rūy-i zerdemle
Riyāż-ı der doġum oldı bir gül-i aṣfar

40 O kāküle yüzüni gözüni süren bir kere
Dilāber özge ṣafāya irer ki ᶜömre sürer

41 Delīle şerḫ idicek naᶜl-i esb-i dildārı
Aḳıtdı zaḫmımıñ aġzı ṣūyunı ol ḫançer

42 Miṯāl-i sürḫ-i şafaḳ sīne kāna müstaġraḳ
Ten-i żaᶜif ü belākeş hilālveş-i lāġar

43 O şāhidin nice tīmar umar dil-i bīmār
Bulundı yoḳlanur olduḳda ḫāric ez-defter

44 Revādır eyler-isem derd ü ġamla terk-i diyār
Yerinde olur imiş bī-bahādır u gevher

45 Menem ki mihr-i żiya-baḫş ṭārem-i naẓmım
ᶜAceb mi maḥv olur-ise ᶜadū-yi bed āḫter

46 Güneş gibi ṭutuli dehri naẓmım ey Kadrī
Vücūdı yoḳdır ᶜadūniñ yanmada ẕerre ḳadar

47 Bulub yine niçe mażmūn-ı ḫās ü bī-mānend
Bu naẓmım-ile ḳodum dehr içinde niçe eṯer

48 Hemīşe tā ki yaḳub ḫalḳı tāb-i söz temmūz
Cihānı eyleye rencīde ḫüsrev ü ḫāver

49 Müdām ẓıll ü Ḫudā üstüñe ṣala sāye
Cihānda olasın āsūde ta dem-i maḥşer

310

Ḳaṣīde-i Ḳadrī Çelebī Der Ḥaḳḳı Ẕekeriyya Efendī

Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilün
Remel -+--/-+--/-+--/-+-

1 Pertev-i mihr cihān tab-ile üstād-ı ezel
Başladı berf ü yeḫıñ müşkilini etmege ḥal

2 Bīşe-i tārem-i çārumda açup pençesini
Şīrveş-i mihr-i felek itdi yine ḳaṣd-ı ḥaml

3 Baġda her gülrengīn işin altun itdi
Pūte-i ġonçeye şebnem idecek ṭarḥ-ı ᶜamel

4 Sāye-i ebr-ile mānend-i şeb oldi ᶜālem
Lāleler gülşene dikse n'ola yer yer meşᶜal

5 Telli ḫār ile bir dilber-i raᶜnāya döner
Pür ola rişte-i bāran-ile çūn sebze-i tel

6 Naḳl idüb gülşene esbāb-ı nişāṭī idelim
İḫtiyār-ı gül-i mül terk-i tennūr u manḳal

7 Vaᶜdeler etmişdiñ gelmege bezm-i çemene
Şimdi ey sākī-i gülçehre ḫalāḳ eyleme gel

8 Gül-i sīrāb-ı ruhañsız vire yārene ṣudaᶜ
Bāde-i nāb libeñsiz vire rindāne kesel

9 Ḥall idüb yaḫ-ı varaḳ sīmi şekiste beste
Cūy-bāriyle çeker ṣafḥa-i bāġa cedvel

10 Tā ki mecmūᶜa-i bāġa ola taḥrīr-nüvīs
Ser erbāb-ı düvel dāver-i bercīs-i maḥal

11 Efḍalü dehr-i semmā Ẕekeriyya-yı Nebī
Ṣadre seccāde nişīnān nebi-yi mürsel

[172a]

12 Ṣaf-ı erbāb-ı kemālata imām-ı aᶜẓam
Meclis-i fażl u ᶜulūm u hünere ṣadr-ı ecel

13 Faż̧l-ile câme-i iclâli sipihre aṭlas
Pâre-i naᶜlī gele gūşe-i bercīs-i zuḥal

14 Eşer-i terbiyet rây-i cihân-ârâsı
Rifᶜat u ᶜizzet-i ehl-i dil ü erbâb-ı düvel

15 Olalı nâḫun nūñ ḳalemi ᶜaḳde güşâ
Ḥall olubdur küre-i müşkil mâ lâ yenḥal

16 Etmege çeşm-i cihân beyn-i ᶜulūmi rūşen
Ḫâmesi meyl-i zer-endūd-ı divâtı mikḥal

17 Rūşen olsa nola elġāẓıñ-ile çeşm-i ᶜulūm
Dîdeden sükker-i fāᵓiḳle olur defᶜ-i seyl

18 Pençe-i mühr-i kef cūdı ile baḫş idemez
Pençe-gîr ola mı hiç Rüstem-i Zâl ile eşel

19 Serverâ ḫink-i felek emrine râm olsa n'olâ
Oldi çün dest ḫanîbet güş-i ḳadriñde küfel

20 Şîr-i gurrende-i meydân-i kemâlata ne gam
Rûbe-âsâ ṭûtalım ḫaşm ide âheng-i ḥayl

21 Nükhet ḫalḳıña taḳlîd ider etme ammâ
Vire mi caᶜl-ile bûy-ı gül-i gülzâr caᶜl

22 Ḥaşre dek ḫalḳ-ı cihân eylese tafḍîl-i beyân
Ḳalma ᶜâlemde yine defter-i faż̧liñ mücmel

23 İḫtişâr eyle sözi başla duᶜâya Ḳadrî
Ẓâhir olsun dir-iseñ nükte-i mâ ḳalle ve dell

24 Nitekim ṣadr-ı serīr-i çemeni şāh-ı bahār
Göre verd-i çemen ārā-yı gülistāna maḥal

25 Rifᶜat ü ᶜizzet-ile müsned-i devletde müdām
Bir ḳarār eyleye sulṭān-ı ezel ᶜizz ü cell

26 Rızḳ erbāb-ı dil olduḳça ḳapuñda taḳsīm
Oḳuna nāmıña her rūz niçe medḥ ü ġazel

311

Ḳaṣīde-i ᶜArşī Berā-yı Mīr Mīrān Muṣṭafā Pāşā

Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün
Hezec +---/+---/+---/+---

1 Seḥer ki kim şehinşāh-ı serīr-i çārem eyvānī
Cemāli pertevinden şeş cihātı ḳıldı nūrānī

2 Cünūd-ı bīkirān-ı zeng-bārı tārumār etdi
Hücūm-ı ḳahramān mihr alub tīġ-ı nerīmānı

3 Livāsın ṭārem-i aᶜlā-yı ᶜilliyyine dikdi gün
Ger nīrān oldı cünd-i şeb yıḳıldı çetr-i ṭalmānı

4 Sipāh-i leşker-i Hindūsitānı pāy-māl etdi
Binüb raḫş-ı sipihre server-i mihri aldı meydānı

5 Semāvāt ü zemīni ḳıldı gün ᶜārī kedūretden
Ṣerādan ta s̱üreyyā ṭoldi nur-i luṭf-i yezdānı

6 Meger kim mīr-i mīrān olduguñ gördi ṣafā sürdi
Ki ṣıġmaz şevḳden dünyāya çarḫıñ mihr-i raḫşānı

7 Güneş ṣanma seḥerde gonçeveş bu şevḳ-i şādīden
Açıldı geldi gülzār-ı sipihriñ verd-i ḫandānı

8 Ẕekā vü şān-ile olduñ emīr ser-bülend-i Rūm
İrüb feyż-i ilāhī vārid oldı emr-i ḫāḳānī

[172b]

9 ᶜAlī mecd ü ᶜÖmer meşreb Ebū Bekr istikāmetsin
N'ola olsuñ cihānda Muṣṭafā Paşa'yı ᶜOs̱mānī

10 Baᶜīd olmaya bu rifᶜat ki istihḳāk virmişdir
Ḳırān-ı Ḫusrev ü Cem taḫt-ı ḫāḳān-ı cihān-bānı

11 Celīs-i ṣadr-ı ᶜarş āsā-yı ᶜizz olduñ saña ḫāver
İder her gün sipāh-ı Rūm-ile dīvān-ı sultānı

12 Şafaḳ zeyn etdi gülgūni niḫālīlerle dergāhıñ
Serāser ṭutdi gün zer zārlar-ile ṭarf-ı dīvānı

13 Libās-ı faḫiriñ fehm ü vecāhet içli vü taşlı
Revāḳ-ı dergehin eflāk taḫtānı ve fevḳānı

14 Ṭaḳub bu sebᶜa-i seyyāre yidi z̲illerine lü sünbül
Ṣarar gün şems-i dülbend güle destārın Süleymānı

15 Ḳamer gerdān-ı ser bir şemᶜadan zer sarāyıñda
Güneş bir sīm-ḳandīl zer-endūd-ı dıraḫşānı

16 Beyāż-ı ṣubḥ-ı rūz-defteriñde rūz-nāmıñdır
Anuñ sebᶜa ṭıbaḳ-ı çarḫ evrāḳ-ı zer-efşānı

17 Meh-i nev ḥükm-i iclālinde bir tevḳīᶜ-i zerrīniñ
Saᶜādetle şeref sernāme-i iḳbāliñ ᶜunvānı

18 Ṣufūf-ı ᶜasker encüm-i ᶜaded ḫuddām-ı dergāhıñ
Ṣufūf-ı ḫayl mīrān-ı zamān ḳapuñ nigehbānı

19 Sipāh-i ins ü cin meᶜmūr-i emriñ mūr-ı rāmındır
Saña mühr-i Süleymānı yeter mühr-i Süleymānı

20 Şehā ṣanma şehābı s̲āḳıb-ı ṭāḳ-ı zebercedden
Geçerdiñ ṣīşeᶜi çarḫa sehām-ı sīm-i peykānı

21 Şafaḳ içre degüldür berḳ-ı ḫāṭıf rūz-ı rezmiñde
Varır tīġıñ ᶜadū ḳānın içer yilmānī yilmānī

22 Dimeşḳī tīġi ile cedd-i pākiñ Hālid açmışdır
Açarsañ sen nola Mıṣrī ḳılıcıñla Ḫoraṣānı

23 Ṣınubdur çünki mürtedd-i Muḥammed tīg-i ceddiñle
Seng-i ceddüñle pāmāl olsa ṭañ mı sürḫ-ser ḳānı

24 Dem-i rezm içre on bir tīġi ḍarbī etdi ṣad pāre
ᶜAdūye on ikinci tīġ-ile buldi ẓafer ṣānı

25 Laḳab çün seyf-i islam irdi ḥaḳdan cedd-i aᶜlāña
Şecāᶜat ṣānıña mīraṣdır ey Ḥaydar-ı s̲ānī

26 Pelenk efken dilīr-i ṣīr-i gīr-i ᶜarṣa her bendiñ
Ne cānı vara yine yoluña kühsārıñ hezārını

27 İşigiñ ṣāmdan-ı meh tā seḥer ḥıfẓ u ḥırāsetde
Seḥerden ṣāma dek gün ḳapuñuñ serheng-i derbānı

28 Edānī ve eᶜālī rifᶜatiñden ḥaẓ idub ṭutdi
Zemīni z̲evḳ-i cismānī sipihri ṣevḳ-ı rūhānī

29 Gezer ḫāver diyār-ı ṣarḳı vü meh keşt-i garb eyler
Felek dūn kevn-i çerāġ-ile ārarsıñ dürr-i ruḫṣānī

30 Sitārıñ lemᶜası ḫāver zemīni ġarḳ-ḫūn etdi
Cemāliñ mihri uyardı çerāᶜ-i māhitābını[481]

31 Seng-i mihrüñle rūşendir derūnī hāle-i çarḫın
Seng-i şevḳinledir tāvus-i şemsiñ bunca cevlānı

32 Münevver eyledi luṭfuñ furūġı rubᶜ-i meskūnı
Mücella ḳıldi şevḳiñ ne ḳıbāb-ı çarḫ-gerdūnı

[173a]

33 Ṣafā vir merve ḥaḳḳı göñlüm aç saᶜyi mürüvvetle
Ki ceddiñ feṭḥ idübdür Kaᶜbe'yi ey nūr-ı sübḥānı

34 Dürrüñ dārü'ş-şifādır herkese tīmār olur ḥāṣıl
Nola ben derdimend-i fākanıñ da olsa dermānı

35 Tenimde ḳomadı tāb-ı tevan derd-i fenā derdā
Demidir ḳılsın iḥyā ey Mesīḥā-dem bu bīcānı

36 Nihāl-i meyve-dār-ı bāġ-ı faż̇l olduñ baña luṭfuñ
Kemāle irmekiçün ṣalsa ṭañ mı şems-i raḫşānı

37 Şu kim ḫāk-i ᶜırāk-ı dergehiñden incilā buldı
Bilür ᶜayn-ı ż̇arar sürme gören ehl-i ṣafā hānı

38 Eger elvāḥ-ı dehre biñde birin yazsalar ṣad sāl
Nuᶜūt-i z̲ātıñ itmām itmeye ᶜālem debīrānı

39 Ne ḫākem ben kemāhī vaṣf idem sen ḳulzüm-i cūdı
Ne mümkündür muḥīṭ olmaḳ berrādeni ḳaṭre ᶜummānı

40 Seniñ medḥüñde ᶜArşī lāl olur ey ḫusrev-i ᶜizzet
Zamānıñ gerçi olmuşdur kemāliyle süḫandānı

[481] Mecmuada "māhitābını" kelimesinde bulunması gereken "b" harfinin noktası yoktur.

41 Ögünmek olmasa bu āsiyāb-ı çarḫda derdim
Benim bir dāne bu tārīḫde ey maᶜrifet-i kānī

42 Ḳılıcıñ gibi cevherdār ü ṣafī vü müraṣṣaᶜdır
Bu tārīḫiyle fetḥ itsem nola iḳlīm-i ᶜirfānı

43 Hemān ḥaḳḳā ki heb ᶜālemde şevket sāña lāyıḳdır
Şehā elḥamdülillah Rūm'uñ olduñ mīr-i mīrānı

312

Ḳaṣīde-i Ḳadrī Berā-yı Sulṭān Murad Ḫān

Mefᶜūlü Fāᶜilātü Mefāᶜīlü Fāᶜilün
Mużāriᶜ --+/-+-+/+--+/-+-

1 Oldi felekde emr-i Ḫudā üzre āşikār
Sultān-ı ᶜīd nāmına ṭuġrā-yı zer-nigār

2 Yine yüritdi ḫutbesini her diyarda
ᶜĪd oldi çūn hilalle sulṭān-ı tācdār

3 Burc-i sipihre bayraḳını dikdi māh-i nev
Şehr-i ṣıyāmı fetḥ idicek ᶜīd şehr-i yār

4 Ṣaḥn-ı felekde oldı yine ġurresī ᶜayān
Şebdīz-i tünd-i çarḫa meh-i ᶜīd olub süvār

5 Zāġ-i şeb etdi beyża-i beyżāyı çün şikest
Minḳār-ı murġ ᶜīş-i ṣafā oldi āşikār

6 Murġ-ı hilāle dām ḳurub hāleden felek
Pāyinden eyledi yine bir luᶜb-ile şikār

7 Nār-ı şafaḳda şekl-i semender durur yaḫud
ᶜIşḳ āteşinde ᶜāşıḳ ü pür-tāb ü ten-nizār

8 Seng-i felāḫan urdı meh-i nev degil şahāb
Bāġ-ı cihāndan eyleye tā zāġ-ı şeb firār

9 Mıżrābını alub eline muṭrib-i felek
Ṭaḳdı şahābdan yine çeng-i sipihre tār

10 Oldı ḫarābe-i felek-i köhne-i sālde
Bālā-yı genç-ḫurde meh-i nev miṯāl-i mār

11 ᶜĀlem miṯāl-i Kaᶜbesine pūş olub yine
Mīzāb-ı zer gibi meh-i ᶜīd oldı āşikār

12 Ḥall zer ile mah-i nevüñ nevk-i ḫāme sen
Naḳḳāş-ı mihr ḳıldı zer-endūd ü zer-nigār

[173b]

13 Tā safḥa-i sipihre ide münşi-i ḳażā
İmlā-yı medḥ Ḥaẓret-i Sulṭān-ı Kāmkār

14 Dārā-yı şeh-nişān-ı şehinşāh-ı tāc-baḫş
Sulṭān-ı kāmürān-ı ḫavāḳīn-i rūzigār

15 Cemşīd-i mihr-i ḫātem ü Ḫurşīd meh-i ᶜālem
Māh-ı felek medār ü sipihr-i zemīn ḳarār

16 Ḳuṭb-i murād-ı ᶜālem devlet-i Murād-ı Ḫān
Kim çarḫ-ı ᶜizz ü ṣalṭanata ẕātıdır medār

17 Tāc u külāh-ı rifᶜat-ı şānıyla ser-firāz
Taḫt u serīr-i pāye-i ḳadriyle pāyidār

18 Midḥat serā-yı devleti nāhīd-i naġme-sāz
Devlet serā-yı salṭanatı çarḫ-ı zer-nigār

19 İşigi ṭaşı müsned-i erbāb-ı ᶜizz ü cāh
Naᶜli semendi efser-i şāhān-i tācdār

20 Peyk-i nesīme naᶜl-i süm-i eşhebi beter
Bād-ı ṣabāya ḫınk-ı felek sürᶜati tebār

21 Ol şehsüvār-ı ᶜarṣa-i rezm ü meṣāf-ı cenk
Ol nāmdār vaṣfıdır meydān-ı kār-zār

22 Meydān-ı rezm u rūz ü nemāda zebūnīdır
Gevderz ü Giv ü Rüstem-i Zāl ü Sfendiyār

23 Şimşīri bir civān-ı serāmed degil midir
Ḫūn-ı ᶜadūyi eyledi gülgūne-i nemdār

24 Gerd-i ḥışār-ı dīne ṣālar āb-ı tīġini
Tā cünd-i küfr ü leşker-i şirk etmeye güẕār

25 Tīġ urduġunca düşmene her pāke el ṣalar
Küffārı dīne daᶜvet ider şāh-ı Cem vaḳār

26 Gülẕār-ı ᶜālem içre nihāl-i vücūdine
Luṭf u kerem şükūfedir inṣāf ü ᶜadl-bār

27 Ẕevḳ ü ṣafāda gül gibi herkes güşāde dil
ᶜĀlem nesīm-i ᶜadlī ile ᶜahd-i nev bahār

28 Āvāze ṣaldı ᶜāleme luṭfı ṭaraf-ı ṭarf
Ṣıyt u ṣaḍā-yı ᶜadli ile ṭoldı her diyār

29 Herkes murāda irdi zamānıñda serverā
Genc-i bilāda ḳaldı dilzār u bīḳarār

30 Olurdı niçe şāhid-i maᶜnā müşāhede
Ger olmasaydı āyine-i dilde inkisār

31 Girdāb-ı ġamda fülk-i dili ḫār u ḫas gibi
Serkeşte ḳıldı döne döne devr-i rūzigār

32 Meydān-ı naẓmıñ oluridem yügregi şehā
Ursūñ semend-i ṭabᶜıma gürzin iᶜtibār

33 Fi'l-cümle iltifātıñ ümīdiyle kūşeşem
Virdi belāġat içre baña böyle iḳtidār

34 Naẓmım gören ider ser teslīmi ber zemīn
Eylerse serfirū nola ḫaṣm-ı setīze kār

35 Nola ḳaṣīdem olsa berāt-ı müsellemā
Tuġrāsı oldı nām-ı şehinşāh-ı kāmkār

36 Ḳaṭᶜ etmege nizāᶜını aᶜdānıñ eyledim
Her Mıṣraᶜ serāmedi bir tīġ-i āydār

[174a]

37 Hassād-ı reşk ü ḥasret ile oldılar helāk
Eṭrāf-ı ᶜāleme ṣalalı tīġ-i iştihār

38 Ḳadrī uzatma ḳıṣṣayı lāf u güzāfı ḳo
Maṭlūb olur ne deñlü sözi etsek iḫtiṣār

39 Hemvāra tāki ᶜīd gelub merḥaba diye
İde kenār-ı çarḫda tā māh-i nev ḳarār

40 Leyl ü nehār-ı şāhid-i maḳṣūd el virub
Olā ᶜarūs-ı devlet ü iḳbāl-i der kenār

313

Ḳaṣīde-i Mānī Der-Ḥaḳḳ-ı Ḫᵛāce-Zāde Şems Efendi

Feᶜūlün Feᶜūlün Feᶜūlün Feᶜūlün
Mütekārib +--/+--/+--/+--

1 Ḫazān-ı belā görmese bāġ-ı ḫāṭır
Olurdi maᶜānī güli anda ẓāhir

2 Ger olmasa āyine-i dil mükedder
Vire ṣūret ebkār-ı maᶜnā-yı nādir

3 Eger yaġsa bārān-ı nīsān-ı iḥsān
Cevāhir ṣaça tabᶜ-ı deryā-maḳāṭır

4 Ẓuhūrum olurdi Niẓāmī gibi çaḳ
Cihānda baña bir Ẓahīr olsa ẓāhir

5 Geçinmezdi baña edānī müdānī
Eger olmasaydı ekābir mükābir

6 Belāġatde miḳdārum olurdi maᶜlūm
Felek olsa fehm-i meḳādire ḳādir

7 Derīgā ki devrān ḳatı sifle-perver
Eᶜāliye düşmen edāniye nāṣır

8 Felek ḳuṭb-ı maḳṣūdum üstine dönmez
Dem-ā-dem ḫilāf-ı murād üzre dāᵓir

9 Murād üzre dönmekde devrān ḳavī süst
Ḫilāfında çalāk ü cüst ü baḥādır

10 Bahār-ı murādāt nā-būd u maᶜdūm
Ḫazān-ı melāmet nümāyān u ẓāhir

11 Bulınmaz cihān içre bir merd-i ṣādıḳ
Ṣayılmaz münāfıḳlar ammā ki vāfir

12 Felekde buña hiç olınmaz taḥammül
Ki her bār ḫāṭır geçer yār şāṭır

13 Görüp ẕilletüm eyler aᶜdā şamātet
Güler giryeme her denī-ṭabᶜ u ḳāṣır

14 Degül raᶜd u bārān görüb ḥāl-i zārum
Felekler melekler baña aġlar acır

15 Suḫan ḳıymetin fehm ider kimse yoḳdur
Ḳanı şimdi ᶜālemde ṣarrāf-ı māhir

16 Sözüñ diñlemez kimse ṭutmış cihānı
ᶜAdū-yı muᶜānid ḥasūd-ı mükābir

17 Süḫandāna bir kimse itmez riᶜāyet
Meger yine ol ẕāt-ı gerdūn-meᵓāṯir

18 Güzīn-i mevālī bihīn-i ehālī
Emīr-i aᶜālī reᵓīs-i ekābir

19 Serefrāz dünya vü dīn ḫᵛāce-zāde
Ṣenāsında dil ᶜāciz efkār ḳāṣır

[174b]

20 Bulınmaz kemālātına ḥadd ü pāyān
Muḥīt olmaya ᶜışrinī ᶜaḳli ᶜāşir

21 Eli kān-ı iḥsān sözi gevher-i luṭf
Elinden dilinden cihān ḫalḳı şākir

22 Beni nevᶜa mefḫar vucūd-ı şerīfī
Felekde ḳanı böyle bir cins-i fāḫir

23 Kef-i dest-i luṭfından irse nevāle
İki yaka ıssı ola baḥr-ı zāḫir

24 Cihān şöyle ṣıdḳ ve ṣadāḳatle ṭoldı
Yalan söylemez kimse illā ki şāᶜir

25 Eyā āsitān-ı melāẕ-ı efāżıl
İşigi penāh-ı güruh-ı ekābir

26 Nola ḳılsa maḫdūm ḫalḳ-ı cihāna
Seni ḫādim-i şerᶜ iden Ḥayy u Ḳādir

27 Saña ideyin ḥasb-i ḥālüm ḥikāyet
Revādur ḳılam ᶜarż mā-fi'ż-żamāyir

28 Eᶜādī beni cemᶜ olup saña geçse
Ne dirlerse hep sözleri kiẕb-i ẓāhir

29 Beni kem diyü itse aᶜdā şehādet
Ṭutılmaz sözi şahid olınca fācir

30 ᶜAdūnuñ sözinden baña nesne gelmez
Köpek boḳ yise baḥr olur yine ṭāḥir

31 Baña kimse zen-bāreliḳ töhmet itmez
Degül ᶜayb eger sevse mahbūb şāᶜir

32 Büyük ṣuc deme bu ḳadar günāha
Revā mı ṣayılmaḳ ṣagāyir kebāyir

33 Ben ol bī-kes ü nā-murādam ki yoḳdur
Ne bellü muᶜāvin ne bellü meẓāhir

34 Ben ol nükte perdāz-ı ṣāhib-i kemālem
Baña reşk iderler ekābir aṣāġir

35 Benim saña bende hem bende-ẕāde
Revā mı olam böyle āẕürde-ḫāṭır

36 Benümçün dinilmiş bu ebyāt-ı dil-keş
Güzel naẓm ḳılmış Maḳālī-i şāᶜir

37 Beni saña ġamz itse ġammāz inanma
Muḳarrer durur müᵓmine buġż-ı kāfir

38 Ben ol nā-kes ü dūn olam ḫāṣe-li'llāh
Ki benden ola böyle bed fiᶜl ṣādır

39 Eger cürm itdümse el-ᶜafv el-ᶜafv
Velī bī-günāham Ḥaḳ üsütümde ḫāżır

40 Duᶜā-ile ḫatm eyle Mānī kelāmuñ
Yeter itdüñ iẓhār mā fi'ż-żamāyir

41 Firāvāndur evṣāfı gelmez beyāna
Dükenmez meᶜānī yazılmaz ḫavātır

42 Nitekim ḫaṭa ehli itdikçe ᶜiṣyān
Anı setr ide ẕeyli ᶜafv-i ekābir

43 Ola ᶜizzet ü ḳadri gün günden efzūn
Felek ide yāri Ḫudā ola nāṣır

[175a]

314

Mānī

Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün
Hezec +---/+---/+---/+---

1 Seḥergeh ṭāliᶜ oldı āfitāb-ı luṭf-ı Rabbānī
Żiyā-baḫş oldı āfāḳa cihānı itdi nūrānī

2 Süpihr-i devletüñ ḫurşīdi ṣaldi ᶜāleme pertev
Ṭulūᶜ itdi saᶜādet burcınuñ mihr-i diraḫşānı

3 Münevver eyledi āfāḳı bir mihr-i cihān-ārā
Ber-ā-ber itdi çarḫ-ı çāruma eyvān-ı dīvānı

4 Cemāl-i bā-kemāli ehl-i dīvāna şeref virdi
Müşerref eyledi bir ẕāt-ı gerdūn-rifᶜat erkānı

5 Ṭoġub gün gibi burc-ı devlet ü iḳbāl ü ᶜizzetden
Żiyā ṣaldı zemīn ü āsmāna rūy-ı raḫşānı

6 Felekde yanmasun şemᶜ-i ḳamer bir pāre diñlensün
Çerāġ-ı baḫtı bu bezmüñ yeter şemᶜ-i şebistānı

7 Bi ḥamdiᵓllāh vezīr-i aᶜẓām oldı bir melek-ḫaṣlet
Cihāna ṣaldı pertev āftāb-ı ᶜadl ü iḥsānı

8 Hizebr-i bīşe-i heycā peleng-i kūh-ı istiġnā
Skender-rāy-ı mülk-ārā seza-yı ey lütf-ı Sübḥānī

9 Emīr-i Erdevān-saṭvet dilīr-i Ḳahramān-heybet
Vezīr-i şāh-sīret Āṣaf-ı dīvān-ı ᶜOs̱mānī

10 Gül-i bāġ-ı vezāret ḥażreti ᶜOs̱mān Paşa kim
Odur şimdi saᶜādet gülşeninün verdi ḫandānı

11 O kim kilki ezel evṣāf-ı pākinde raḳam ḳılmış
Seḫāvet maᶜdeni cūd u ᶜaṭā baḥrı kerem kānı

12 Seḫāde Ḥātem-i Ṭāyī gedā-yı bī-ser ü pāyi
Veġāda Ḳahramānı ḳahr u nerm eyler Nerīmānī

13 Sülūk-i dil-keş ü maḳbūlı rāh-ı istiḳāmetde
Muḫālif gerdişinden döndürür elbette devrānı

14 Degüldür Āṣaf-ı s̱ānī dimek lāyıḳ aña zīrā
Geleydi bu zamāna Āṣaf olurdi aña s̱ānī

15 Şafaḳ ṣanmañ görinen ḳān ḳuşandi eblaḳ-ı gerdūn
Görüb rūz-ı vegāda heybet-i Pāşā-yı devrānı

16 Ne mümkin itdügi ceng ü neberdi bir vezīr itmek
Ḳalupdur niçe kez ḫankāra lāyıḳ ceng-i sulṭānī

17 Göz irmez ol semend-i berḳ-reftār eylese cevlān
Geçer evvel ḳademde eblaḳ-ı gerdūn-ı gerdānı

18 Ruḫ-ı māha ṭoḳındı naᶜl-i esb-i bād-reftārı
Ḳarardı yiri seyr eyle cebīn-i māh-ı tābānı

19 Ḳoşerken ṣıçradı naᶜl-i semendi tökdi eflāke
Görenler āsmān üzre meh-i nev ṣandılar anı

20 Kemān-ı cānsitānı ṣān iki başlu bir ejderdür
Yarar keskin dil-āver pehlevāndur şemᶜ-ı bürrānı

21 Gidüb gülzārdan lāle yirinde gül gören didi
Vezīr-i aᶜẓam aldı surḫ-serlerden gülistanı

22 Zülāl-i laᶜl-i nābından eger bir ḳaṭre irişse
Leẕīẕ eylerdi sükkerler gibi derya-yı ᶜummānı

23 Ve ger bir ẕerre irse āfitāb-ı luṭf-ı cūdından
Sevād-ı ẓulmet şeb olmaz-idi böyle ẓulmānī

[175b]

24 Ve ger bir mūr-ı nā-peydāya himmetle naẓar ḳılsa
Tenezzül eylemezdi olmaġa dehrüñ Süleymānı

25 Ḫudāvendā bu gün mühr-i vezaret ṣāḥibin buldı
Vezāret ṣadrınuñ şimdi oturdı yirine cānı

26 Sipihr-i devletüñ sen āftāb-ı pür-żiyāsısın
Nola ẕātuñ iderse iḳtiżā-yı rifᶜat-ı şanı

27 Senüñ ceng ü neberdüñ söylenür efvāh-ı ᶜālemde
Añılmaz oldı aṣlā Rüstem'üñ dillerde destanı

28 Saña olub muḥib aᶜdāña eylerdi teberrālar
Ḫudā-bende diyen Tañrı ḳulınuñ olsa iẕᶜānı

29 Görürdi ḳaç bucaḳdur bildürürdüñ anı dünyayı
Bu eyyāma irişseydi Sikender şāh-ı Yūnānī

30 Açılan ḳutlu ḳapu saña bir ferde açılmadı
Demür ḳapuyı feṭḥ itmek olubdır saña erzānı

31 Ṭolundurmaz kimesne kimseyi bir kimse aġlatmaz
Cüvānān-ı cefā-pīe meger ᶜuşşāḳ-ı nālānı

32 Ḫarābe ḳalmadı ᶜālemde lutfuñ eyledi maᶜmūr
Ḳızılbaş-ı bed-āyīnüñ meger kim ḳaṣr u eyvanı

33 Seḥer bir bezm-i rāḥat-baḫşa irdüm bāġ-ı vaṣfıñda
Bu ebyātı oḳur gördüm bezmüñ bir ġazel-ḫᵛānı

34 Ḳanıḳmış ḫun-ı ᶜuşşāḳa o şāhuñ tīġ-ı bürrānı
Ṭurur ḥiddetle ḳanum dökmeğe yalmanı yalmanı

35 İşitdüm ḳaddüñe bende geçermiş serv-i āzādı
Zülāl-i laᶜlüñe leb-teşne dirler çeşme-i cānı

36 Ṣaḳınur sebze-i ḫaṭṭ-ı lebin yār öpmeğe virmez
Meger kim cān otıdur ol ḫaṭ-ı laᶜl-i dür-efşānı

37 Ḫadengüñ sineme geldükçe çāk olsa nola sinem
Feraḥdan sıġmaz oldı gövdesine bendeñüñ cānı

38 Benümçün baş u cāndan geçmek emr eylerdi ol ḫūni
Muṭiᶜam başum üstüne sözi cān üzre fermanı

39 Revā mı diyesin aġyāra cān vir āsitānumda
Niçün böyle idersin yoḳ mıdur ben ḫastenüñ cānı

40 Ḫudāvendā baña gerdūn-ı dūnuñ işleri çoḳdur
Diñilmez biñde biri yoḳdur ḥadd ü pāyānı

41 Ne eksüklük ki çarḫ itdi döne döne dil-i zāra
Senüñ luṭfuñ tamam olurdı anuñ cebr-i noḳṣānı

42 Ẓahīrum olsa Selmān'a Kemālüm ġālib olurdı
Muᶜīnum olsa taḥsīn itdirürdüm baña Ḥassān'ı

43 Sözümden buldı keyfiyyet revān-ı ḥażret-i Cāmī
Kelāmum eyledi dilşād rūḥ-ı pāk-i Selmān'ı

44 Benem şimdi bu baġuñ ᶜandelīb-i naġme-perdāzı
Belāġat gülşeninüñ bülbül-i pākīze-elḥānı

45 Baña bir luṭf u iḥsān eylemek dünyaya iḥsāndur
Uyutmaz ḫalḳı zīrā murġ-ı cānuñ āh u efgānı

46 Uzatma ḳışşayı şimden girü ey Mānī-i şeydā
Hemān bilmek yiter ḥāl-i derūnuñ ol kerem kanı

47 Nesīm-i luṭf u cūdı esmege lāzım degül bādı
Muḥarrik istemez cūş itmeğe derya-yı iḥsānı

[176a]

48 Duᶜā-yı devlet-i Paşa-yı devrana şürūᶜ eyle
Münāsibdir bu naẓm-ı dil-keşüñ ol ola pāyānı

49 Felekde tā ki māh olduḳça ceyş-i encüme serdar
Münevver eyledükce şarḳ u ġarbı rūy-ı raḫşānı

50 Muᶜīnüñ çār-yār-ı bā-ṣafānuñ himmeti olsun
Nigehdāruñ ẓahīriñ ola dāyim ᶜavn-ı Rabbānī

315

Mānī

Mefāᶜilün Feᶜilātün Mefāᶜilün Feᶜilün
Müctes +-+-/++--/+-+-/++-

1 Vilāyet-i çemene ḥükm idince şāh-ı şita
Giyürdi cümle dıraḫtāna cāme aḳ dībā

2 Döşendi şāh-ı şitānuñ ayaġı altına
Ḥarīm-i bāġda ḳar yaġdı naḳş-ber-kemḫā

3 Ṭaġıtdı var ise ḥallāc-ı dehr dükkânın
Ki penbesiyle pür oldı bu ḳubbe-i mīnā

4 Ṣaçıldı ᶜāleme çil aḳçe erbaᶜīn içre
Ki ṭoldı ceyb-i cibāl-ile dāmen-i ṣaḥrā

5 Aġ aḳçe ḳara gün içün olur meṣeldür bu
Yüzi ḳarardı cihānuñ ṣaçılsa berf nola

6 Ahali-i çemene ḫayli aḳçe düşmüşdi
Çoġını bir gice ṭökdürdi düzd bād-ı ṣabā

7 Çemende berf degül nergis üzre ẓāhir olan
Meger ki gözine aḳ düşdi oldı nā-binā

8 Şeh-i şitāyı yaḫud cerre geldi gülzāra
Gözine penbe yapışdurdı nergis-i şehlā

9 Egerçi artuġıydı berf ṣāl-ı ḳārūndan
Bir iki günde yere geçdi oldı nā-peydā

10 Ḳuruldı berfden aḳ ḫayme saḥn-ı gülzāra
Diyār-ı bāġa aḳın ṣaldı leşker-i sermā

11 İrişdi cünd-i şita bir gice başaḳ düşdi
Çemen diyarını ḳış başdı eyledi yaġma

12 Gelince ḫışm-ile ḳırdı geçürdi eşcārı
Ḳılıc gibi ḳış irişdi cihāna virdi fenā

13 Revā budur ki bunuñ gibi günde ey dil-zār
Der-i sarāyını ol fażıluñ iden meᶜvā

14 Ki tünd-bād-ı ḥavādiṩden olasın sālim
İrişmeye saña ġam āferīdeden ḳaṭᶜā

15 Penāh-ı ḫayl-i yetīmān melāz-ı ḫalḳ-ı cihān
Muᶜāvin-i fuḳarā vü mürebbī-i ᶜulemā

16 Ḫalīl-ḫᵛān u Muḥammed-ḫışāl u ᶜİsī-dem
Kelīm-dest ü Süleymān-şiᶜār u Ḫıżr-liḳā

17 Semiyy-i Aḥmed-i mürsel emīñ-i dīñ ü düvel
Sipihr-i ᶜilm ü ᶜamel āftāb-ı evc-i hüdā

18 Bülend-mertebe Aḥmed Efendi Ḥażreti kim
Odur zamānede serdār u server-i fużalā

19 Dili kilīd-i künūz-ı ḥaḳāyıḳ-ı eşyā
Derūnı maḫzen-i esrār-ı ᶜalleme'l-esmā

[176b]

20 Ayaġını alamaz kimse rāh-ı fażl içre
Zemaḥşerī aña bu yolda olmaz hem-pā

21 Eger żamīr-i münīrince ḳılmasa ḥareket
Nücūm içinde ḳırān eksik olmaya ḳaṭᶜā

22 Nesīm-i ᶜāṭıfeti ḳılsa gülistāna güẕer
Şitāda lāle-i ḥamrālar eylese peydā

23 Semūm-ı ḳahrı eger irse gülşen-i dehre
Yanardı penbe berf ü yaḫ olurdı hebā

24 Nesīm-i ḫulḳına fi'l-cümle olmasaydı şebīh
Cihānı reşk-i cinān eylemezdi bād-ı ṣabā

25 Bitürmedi gül-i ruḫsārı gibi ḫāk-i ᶜacem
Riyāż-ı faż̧l u kemāl içre bir gül-i raᶜnā

26 Kimesne mest bulınmaz zamān-ı ᶜadlinde
Meger ki ḫāṭır-ı ᶜuşşāḳı zülf-i anber-sā

27 Sipihr-menziletā sen o mihr-i enversin
Ki ṭoldı pertev-i luṭfuñla ser-be-ser dünyā

28 Ḳadīmi bendelerüñ zümresindeyem ben de
ᶜAceb mi luṭf-ı ᶜamīmuñ idersem istidᶜā

29 Mevāli içre seni ḥaḳ çün itdi enṣārı
Bu bende canibine yardımuñ ṭoḳunsa nola

30 Zülāl-i ᶜātıfetüñ aḳmadı bu ḫāk üzre
Hemīşe aḳmaḳ iken alçaġa ṭabīᶜat-ı mā

31 Çerāġuñam nola şemᶜi murādumı yaḳsañ
Fenārī Medresesin eyleyüb baña iᶜṭā

32 Elem yitürdi dil-i zāra ġayret-i aḳrān
Belā budur ki degül ḫāli ṭaᶜne-i aᶜdā

33 Senüñ gibi gül-i gülzār-ı faż̧la lāzımdur
Hezār bencileyin ᶜandelīb-i naġme-serā

34 Benem o ṭūṭī-i şīrīn-maḳāl ü ḫoş-güftār
Benem o bülbül-i gūyā-yı gülşen-i maᶜnā

35 Cihān içinde benem Mānī-i süḫan-perdāz
ᶜArūs-ı naẓma nola ḫāmım olsa çihre-güşā

36 Muhim ola ne şurūᶜ ile sözleriñ ḫatm it
Duᶜā-yı devletine başla ey dil-i şeydā

37 Be-ḥaḳḳ-ı cürᶜa-keşān-ı mey-i muḥabbet-i Ḥaḳ
Be-ḥaḳḳ-ı kūşe-nişīnān-ı bār-gāh-ı ṣafā

38 Gice saᶜādetle yanda ḳaşde-i eyyāmı
Müyesser eyleye gönli murādını Mevlā

316

Mānī

Mefāᶜilün Feᶜilātün Mefāᶜilün Feᶜilün
Müctes +-+-/++--/+-+-/++-

1 Meger ki bir gice sulṭān-ı zengī-i şeb-i tār
Ḳılāᶜ-ı çarḫa şebīḫūne eyledi ılġār

2 Dökildi ṣafḥa-i şeb-gūn-i çarḫa ḫūn-ı şafaḳ
Aḳub ḳızıl ḳara ḳan ile ṭoldı dār u diyār

3 Musaḫḫar oldı şeh-i zengibāra ser-tā-ser
Ḳılāᶜ-ı şeş-der-i nüh-ṭāḳ-ı ṭārem-i devvār

4 Ḥużūra vardı cihān yatdı arḳası üzre
Şu deñlü ḫusrev-i şeb itdi maᶜdelet-i iẓhār

[177a]

5 Meşām-ı cāna irişsün diyü şemīm-i ṣafā
Sipihr micmere-gerdānı oldı ᶜanber-bār

6 Olınca beyża-i zerrīn-i ḫūr nihān gözden
Görindi çihre-i zaġ-ı siyāh-ı zer-minḳār

7 Yaḫud sipihr-i berīn bir cüvān-ı Şamīdür
Ṭaġıtdı rūyına kāküllerin ol gül-ruḫsār

8 Getürdi ortaya bir ābnūsī ḥoḳḳa felek
İçinde zer varaḳa ṣarılı ġıdālar var

9 Ḳamer terence-i zerrīn şihāb zencīri
Siyāh çildini çarḫ itdi pür-nuḳūş u nigār

10 Sipihr olmuş-idi āşiyān-ı zāġ-ı siyāh
İrişdi bāz-ı sefīd anı ḳapdı itdi şikār

11 Görindi çün ᶜālem-i zer-nigār-ı ḫusrev-i ṣubḥ
O sāᶜat eylediler cünd-i zengibār firār

12 Görinmez oldı ḳarası sipāh-ı deycūruñ
Gelince devlet-ile āftāb-ı pür-envār

13 Şehen-şeh-i seḥerüñ oldı kevkebi ġālib
Muḳābil olmadı mihrine ᶜasker-i şeb-i tār

14 Ḳara ḳasāvet iken güldi açulıb ᶜālem
Esüb nesīm-i dil-āvīz dil-keş-i eşcār

15 Giyerdi bir siyeh aṭlas ḳabā sipihr-i kebūd
Çıḳardı anı giyindi libāçe-i zerkār

16 Debīr-i dehr beyāż eyledi müsveddesin
Ki yazdı surḫ u sefīdāc u zerle bir ṭūmar

17 Yazılmış anda tamām ol yegānenüñ vaṣfı
Ki medḥiñ itmede ᶜāciz zebān-ı nükte-güzār

18 Muḥīt-i merkez-i devlet maḳarr-ı cāh u celāl
Penāh-ı ḫalḳ-ı cihān mesned-i sıġār u kibār

19 Cihān-ı maᶜdelet Aḥmed Efendi kim oldur
Meh-i sipihr-mekān mihr-i āsman-miḳdār

20 Cihān ser-ā-ser eli gölgesine ṭālibdür
Ki oldı dest-i dür-efşānı ebr-i gevher-bār

21 Mevāli içre fażīletde yoḳdur aḳrānı
Egerçi nāmına molla dinür çün ādem var

22 ᶜAceb mi ḫāk-i ᶜAcem olsa Rūmdan maḳbūl
Ki ẓāhir eyledi bir böyle serv-i gül-ruḫsār

23 Nücūm-ı saᶜd-ı saᶜādet-siᶜāyet-i eflāk
Ruḫundan eylediler istifāde-i envār

24 Elinde kilk-i dür-efşānıdır ᶜasā-yı Kelīm
Ki düşmen üzre olur ejdehā-yı āteş-bār

25 Nihāl-i bāġ-ı cināndur o kil-i gevher-rīz
Ki yazda ḳışda virir tāze mīveler her bār

26 Eyā sitāre-ḥaşem āsmān-ı kūyuñda
Kemīnevār niçe Behrām gibi ḫıdmetkār

27 Semend-i devlete olsañ süvār sulṭānum
Revā budur ola Keyvān öñüñce ġāşiyedār

28 Duᶜā-yı ḫayrdadur saña ᶜan-samīmi'l-ḳalb
Ṣafā-yı ḫāṭır ile bi'l-ᶜaşiyyi ve'l-ibkār

[177b]

29 Muḳarrebān-ı ḥarīm-i ḥarem serāy-ı ezel
Mücāvirān-ı zevāyā-yı ṭārem-i devvār

30 Sipihr-i menziletā serverā ser-efrāzā
Cenābuña ideyin derdümi biraz iẓhār

31 Benem ol miḥnet-i eyyām-ile şikeste-derūn
Belā-yı dehr-ile āşufte vü zebūn u nizār

32 Elem-keşīde felāket resīde ġam-dīde
Şikeste beste vü dil-ḫaste bī-kes ü bīmār

33 Hemīşe oldı sözüm vaṣf-ı pāk-ı şīrīnüñ
Nola dinürse baña ṭūṭī-i şeker-güftār

34 Revā mıdur ki depemden çıḳa benüm dütünüm
Yanub yaḳılmaḳ ola tā ki kār-ı micmervār

35 Ḳapuñda ḳullaruña ḳısmet idesin lutfuñ
Ḳamusı andan ola ḥissedār bir miḳdār

36 Niçün o ḳısmete ben bende olmayam dāḫil
Revā mıdur buña bu ki maḥrūm olam gezem her bār

37 Duᶜāya başla ki oldur mühim olan Mānī
Uzatma ḳıṣṣayı yoḳ yire eyleme ikṣār

38 Nite ki żıdd ola hindū-yı şāma ḫusrev-i ṣubḥ
Nite ki bir biri ardınca ola leyl ü nehār

39 ᶜAdūleruñ şeb-i miḥnetde olalar dāyim
Sen eyle ṣubḥ-ı saᶜādetde devlet-ile ḳarār

317

Mefᶜūlü Mefāᶜīlü Mefāᶜīlü Feᶜūlün
Hezec --+/+--+/+--+/+--

1 Çün terk-i felek el ura şimşīr-i ḳıtāle
Kim ḳarşu ṭurur nayire-i nār-ı celale

2 Rūyin ten olursa ne kadar maᶜreke-ārāyı
Mānend olımaz maᶜreke-i Rüstem-i Zāle

3 Bir yer kim ola cilve ki mihr-i cihān-sūz
Cevlāna mecāl anda mahāl ola ẓılāle

4 Dārā-yı cihān ḫān Meḥemmed ki çeküb tīġ
Teng eyledi aḳlīm ü sebᶜīnī ḳırāla

5 Bānān-ı peç var dil ü şāhanla vü çi
At sürmiş-idi her biri meydan-ı ḳıtāle

6 Minnet-i ḥaḳḳa şimşīr-i cihānsūzle ol şāh
Ġarḳ eyledi her birini ḥafr-ı nāb-ı zevāle

7 Birbir beyāndır ki tezelzül virir el-ḥaḳ
Elbürze eger gürzüni eylerse ḥavāle

8 Hir laᶜl ola bir çeşme-i ḫūn ḫışm ile bir kez
Ṭoḳunsa ser-i tīġi kemer-gāh-ı cibāle

9 Ḫūd ü zirīh ü tīġ ü kemend āña maḥaldir
Herkes ne revā ehl ola esbāb-ı ricāle

10 Bu şevḳ-ile ey sākī ṣun ol cāmı kim essün
Jengār-ı ġamı āyine-i dilden izāle

11 Maṭrab getür ol perdeyi kim gūş idecek
Mahiveş özün şevḳle yerden yere çala

[178a]

12 Sāḳī ṣıfat ey ebr-i ṣafā ṭoluyı yaġdır
Seng-i feraḥ ur şīşe-i endūh u melāle

13 Ne ᶜālem olur buña bahār olmadan oldı
Ceyb-i cebel ü dāmen-i tel pür gül ü lāle

14 Ber ser ü ser-efrāz idi her sebze-i nev-hīz
Bir dürr-i kirān ḳadar idi her ḳaṭre-i jāle

15 Dāġ-ı siyehi lāle vü luṭf-ı çemen-sebz
Raġbet ḳomadı luṭf-ı ḫaṭ u ḥalet-i ḥāle

16 Mest-i mey-i şevḳ olsa ᶜaceb mi bu dem ādem
Meyḫāne çemen jāle ᶜıraḳ lāle-i piyāle

17 Gül gibi bu şevḳiyle idüb çāk-ı girībān
Pür tāb ideyin kendümi der yāy-ı ḫayāle

18 Zībende-i gūş-i fużalā olmaġa lāyıḳ
Derler çıḳarub zeyn ideyin silk-i maḳāle

19 Elfāẕ-ı güher-bārı çeküb rişte-i naẓma
Kesr irgöreyin ᶜaḳd yevākīt ü lāle

20 Bir ẕāt-ı şerifiñ idüb evṣāf-ı şerīfin
Naẓm eyleyiben nāmına bir pençe risāle

21 Vālā ḥaseb ü pāk-i neseb ṭayyib ü ṭahir
Ol eşref-i eşrāf-ı cihān zübde-i āla

22 Ferzend-i beni āl-i ᶜalī ḥażret-i pāşa
İrmiş şeref ü şan-ile serhadd-i kemale

23 Olmadı nişīmen olalı mıṣr-ı nişimen
Bir incileyin Yūsuf-ı pākīze ḫıṣāle

24 Ḳadrī eli ḳabdıḳ da şeref ṭobunı ḫūrşīd
Gūy olmamış-idi dāḫī çevgān-i hilāle

25 Bu ᶜadl ü bu inṣāf u bu İslam u şerefle
Kisra ne revā lāyıḳ ola āña miṣāle

26 Luṭf u kerem u naᶜt bī-minneti ḥaḳḳā
Ḥātim kim imiş yer komadı hiç suᶜāle

27 Yūsuf gibi Mıṣr ehlini heb eyledi bende
Kim bende deġül gerçi o ferḫunde cemāle

28 Beñzerse nola ḳalbe ṣafā rūḥa ġıdādır
Gülbānk-ı ṣarīr-i ḳalemi ṣavt-ı Bilāle

29 Fikr-i ḫaṭṭ-ı müşkīneti ṣūret-ger-i fikret
Lā yuḳder ide şāhid-i maᶜnāya kelāle

30 İrdi ḫaber-i mekremeti şarḳa vü ġarba
Ṭoldı eṣer-i adli yemīn ile şimāle

31 Genc-i dehen şāhid-i iḳbāl ṭururken
Kim ḳayil olur gonçede ki genc ü delale

32 Faruḳ-ı meyān-ı ḥaḳ u bāṭıldır o şimşir
Gösterdi nedir rāh-ı ḥaḳı firḳa-i żāle

33 Cām-ı meye tā olmaya devrinde müradif
Ḳulınuñ adın kimse ḳomaz oldı piyāle

34 Taṣdīk iderin nuṭḳuna dirlerse revanbaḫş
Münkir degiliz ḫāṣıyet-i āb-ı zülāle

35 Ol māhı ḳoyub vaṣf-ı gül eylerse hezāra
Sūsen yeridir dil uzadıb itse iṭāle

[178b]

36 Bustān-ı hünerdir kefi beñzerse ᶜaceb mi
Beş nevᶜle beş barmaġı beş tāze nihāle

37 Bedr olsa nola şevḳi ile pāk ḳılandır
Boynunda ānıñ ṭavḳ-ı velā ḥalḳa-i hāle

38 Bu rütbe ile meclis-i ḫāṣında meh-i nev
Ra ṣanīd rā ger ḳurulur-ise ṣaff-ı niᶜāle

39 Faġfūrı ṣıfat zīnet-i ṭāḳ itmek olurdi
Raġbetle nazar eylese bir köhne siġāle

40 Olurdi çıḳarmaḳ göge evṣāf-ı şerīfīn
Manend-i hüma ḳudret olaydı per u bāla

41 Yūsuf-ı maḥallā etmeyelim ḳıṣṣayı tafṣīl
İnkār idemez vāḳıf olan vāḳıᶜa-ı ḥāle

42 Bu demler eger olmasa tedbīr-i laṭīfiñ
Kim cemᶜ ola dirdi bu ḳadar māl ü galāle

43 Eydil ḳo bu şermendeligi ᶜarż-ı niyaz it
Bu tāze ġazelle yine ol çeşmī ġazāle

44 Gülzār-ı cihānı pür iderse nola nāle
Bülbül gibi zār oldi göñül bir gül-i āla

45 Laᶜlüñ var-iken derde devā çeşme-i cāne
Ben zārı ṣalub eyleme taᶜlīḳ-ı maḥāle

46 Arż eyle cemāliñ ki ne ḥad var ne nihāyet
Mūsā gibi müştāḳ-ı tecella-yı cemāle

47 Çekse ne ᶜaceb ᶜāşıḳ añūb āh-ı taḥassür
Fırṣat var-iken fevt olan eyyām-ı visāle

48 Söyletdi dil-i Vechī'yi mirᵓāt-ı cemālin
Dönmüşdi ġam-ı dehr-ile bir ṭūṭī-i lāle

49 Ḥürmetle ṭut ey kān-ı kerem şevḳ-i ḳabūlüñ
İrgördi sözüm mertebe-i siḥr-i ḥelāle

50 Şāhā benem ol mādiḥ-ı evlād-ı peyember
Kim farṭ-ı velā ḥāli ḳomaz kim gele ḳāle

51 Varım bu güherdür yoluña cānda dilerseñ
Kim cāne ḳıyar her ki ḳıyar māl u menāle

52 Ey ālī ḳoyub mālı içün her ḫıredünün
Evsāfın idüb cānın atan baḥr u bāle

53 Bīmiñ var-ise keşmekeş-i rūz-i cezādan
Merbūṭ gerek dest-i ṣenā dāmen-i āla

54 Ey dil ḳo bu raᶜnālıġı ac dest-i duᶜāyı
Dergāh-ı pür efżāl ḫudā-yı müteᶜāle

55 Her dem şeref-i şāh-ı bahār-ile bu ᶜālem
Olduḳça maḥal elbise-i aḫḍar ü āle

56 Ḳat ḳat irişub ḫilᶜat-i ġarrā-yı şehinşāh
Geldikce ṣafā ol gül-i gülzār-ı cemāle

57 Teşrīf-i vezāretle şeref virsün o mevlā
Bu devlet ü bu ᶜizzet ü bu cāh ü celāle

318

Mefāᶜilün Feᶜilātün Mefāᶜilün Feᶜilün
Müctes +-+-/++--/+-+-/++-

1 Sepīde-dem dil-i maḫmūrı eyledi hüşyār
Ṣadā-yı āyet-i müstaġfirīn bi'l-esḥār

[179a]

2 Bu ġafleti giderub cānıñ emr-i ḥaḳḳa uyar
Seḥer ki tevbe kenān olasın dilā-i bīdār

3 Ṣaġāyiriñ dahī olur kebāyire mülḥaḳ
Sen eyledikçe hemīşe cerāyime ıṣrār

4 Miḥek miṣāl ḳarardıḳça ṭurma seng-i diliñ
Zer-i muḥabbete ṣanursun oldudurur miᶜyār

5 Pür ola defter-i Kün müfredāt-ı cürm-ile
Yekün itmekiçün itseler ḥesāb u şümār

6 Hezār-ı mertebe ḳāṣır durur beyānatda
Cerāyimim ne ḳadar itse ᶜayb-ı ḥaḳ iẓhār

7 Pür oldi defter-i cürmüm egerçi oldur ümīd
Kim āña rāy-resīd ola rāy-i istiġfār

8 Varınca ḳabre nedir münker ü nekīre cevāb
Günāhıñ anda degil çünki ḳābil-i inkār

9 Egerçi mezraᶜa-i āhiret-durur dünyā
Velī ne ḥāṣıl ide bunda olmayan dergār

10 Bilur ḳalil idügün dil metāᶜ-ı dünyānıñ
Zaman-ı maḥşer olub şöyle kim ṭura bāzār

11 Ḥabīb şol kişidir ḥaḳ ḳatında rūz-ı cezā
Kim olmuş ola binā-yı diyānete neccār

12 Binā-yı zühd ü ṣalāḥıñ ḫalel-peẕīr olmaz
Der-fesāda ḳaḳarsañ ḥabīb-veş mismār

13 Dürüst olmıcaḳ iᶜtiḳādıñ amma kim
Ṭayanma etdigiñ aᶜmāl-i ḫayrıña zinhār

14 Hezār-ı deyr-i binā eylese reh-i ḥaḳda
Sezā-yı lütf olamayız ehl-i şirkden deyyar

15 Ḳavī ᶜamelle dürüst iᶜtiḳad-ile ey dil
ᶜAzīmet eyle reh-i ḥaḳḳa ṭurma leyl ü nehār

16 Hevā-yı yār u diyār itme merd-i ᶜāḳılseñ
İdeyin memālik-i zühdi diyār ü ᶜaḳlıñı yār

17 Şuña çalış ki ola seyyiᵓāt-ı aᶜmāliñ
Müşābe-i ḥasenāt güzīde-i ebrār

18 Basīṭ-ı ḫāki geçub baṣ bisāṭ-ı ḳurbe ḳadem
Ḫāżīż-i cismi ḳoyub evc-i rūḥa it reftār

19 Muḥaṣṣal etme ḳarār eyle rūz u şeb-i gūşiş
Olunca maẓhar-ı elṭāf dāver-i dādār

20 Ala milk ü mileli şāh-ı bī-şebīh ü bedel
Penāh-ı ehl-i ᶜamel ᶜömrgāh her ġaddār

21 Mücīb-i ehl-i münācāt-ı ḳāḍīye'l-ḥācāt
Ḫudā-yı milk-i ḫafiyyāt ü ᶜālemü'l-esrār

22 Celīl ü ḳādir u Allahu celle ḳudretühü
ᶜAzīzü ḳāhir u ḳahhār u ḥāliḳ u cebbār

23 Esās-ı luṭfuña mevḳūf-kār bār-ı ᶜibād
Sipās u şükrine maṣrūf-ı himmet-i aḥrār

24 Ṣenā vü midḥati tesbīḥ-i zübde-i büleġā
Kelāmı virdi zebān-ı güzīde-i aḫyār

25 Zihī şükret ᶜaṭā pādişāh-ı bī-pervā
Ḫudā-yı şāh u gedā ḫāliḳ-i kibār u ṣıġār

[179b]

26 O pādişāha dilerler kim olalar her heft
Giyüb ḳapaçe-i zer naᶜt-i sebᶜa-i seyyār

27 ᶜUlüvv-i salṭanat u şāhlıḳ āña lāyıḳ
Şehinşahān cihān āña cümle ḫıẕmetkār

28 Cihānı naᶜre-i Allahü ekber eyleye pir
Ururs lāf-ı taᶜaẓẓum eger mülūk-ı kibār

29 Şeb-i ḳıyāmet irişdikde ḳudretiyle nola
Dökülse şemᶜ-i nücūm-i sipihr-i nā-hemvār

30 Düşer hirās u tezelzül dügüne ṣalduḳda
Mehābet-i limeni'l-mülk-i vāḥid-i ḳahhār

31 Dilerse ᶜālemi bir ṣavtla ḫarāb eyler
Dilerse güne iki ḥarfle olur miᶜmār

32 İdüb her ādemi pergār bir ṭılısmla bend
Kimine genç virub kimin itdi güşte-i mār

33 Kimi ᶜulüvv-i riyāsetle serfirāz-ı cihān
Kimisi bāde-i miḥnetle sergirān-ı ḫımar

34 Kimisiniñ adı dibāce-i mekāteb-i zīb
Kiminiñ ismine yazıldı ᶜabd-i bīmiḳdār

35 Ḥakīmdir ki ider ḥikmet üzre her kārın
Ṣaḳın sefāhet idüb vechin etme istifsār

36 Birisi maẓhar-ı nūr-ı tecelliyāt olmaz
Cihānda çoḳ bulunur gerçi kūh-ı ṭavr-ı eṭvār

37 ᶜAceb mi olsa ānıñ dāḫi sīnesi ṣad çāk
Ne ḳanlar içdi ki dandānı serḫ olunca enār

38 Felekde vaḳt-i bahār oldi şekl-i ḳavs ḳuzaḥ
Feżā-yı gülşen-i ṣunᶜunda berk-i zülf-i nigār

39 Dū dīde-i ḳudreti ḥaḳḳa yeter iki şāhid
Eger ki itmez ise ehl-i şirk āña iḳrar

40 Zihī muṣannef-i ṣad kevne naḳş u ṣavt-ı laṭīf
Ki çarḫ ne varaḳı etdi zühreye edvār

41 Görüb ḥaṭṭ-ı ḳalemin seyr ḳıldı kürsisin
Olan felekde ser-i zümre-i ulu'l-ebṣār

42 Ümīdi naḫline ḫurşīd-i ulu bir tīr-i kemter
Şu diliñe ravża-i luṭfundan ola bir ḫūrdār

43 Ṣafī ḫalīfe mu^{c}allim ḥaḳīḳatā oldur
Melā^{ɔ}ik itmedi ānuñçün āña istikbār

44 Ṣadef ümīd-i ^{c}atāsıyla iki keffen açar
^{c}Aceb mi girse eline niçe dür-i şehvār

45 Recā-yı lüṭf-ile pākāne ālem-i melekūt
"Yuḳaddisūne" ile bi'l-^{c}aşiyyi ve'l-ebkār

46 Mücāhidān-ı ṭarīkat mülāzim-i dergāh
Müşāhidān-ı ḥaḳīḳat müdāvim-i ezkār

47 Geliñ āġız bir idüb ^{c}aşk-ı pāk-ile idelüm
Fiġān ü nāle vü zārı miṣāl-i mūsīḳār

48 Düşen maḥabbet-i ḥaḳḳa geçüb ^{c}anāṣırdan
Riyāż-ı ^{c}ālem-i lāhūta dek gider nāçar

49 Nice ḫalāṣ ola baḥr-i muḥabbetinden Nūh
Kim āşinā-yı ḥaḳīri neheng ṭūfān ḫ^{v}ār

50 Sipāh-ı bīdil-i ^{c}uşşāḳa Şems-i Tebrīzī
Bu yolda olmadı baş virmeyince tā serdār

[180a]

51 Ten-i ża^{c}īfi benī Ādem ol ḫarābe durur
Ki ānda ḥabl-i verid oldı genc-i ḳurbete mār

52 Cihāna bārgeh-i kibriyāsı ṣıġmaz iken
İder ḫıyām dil-i mü'minīni cāy-ı ḳarār

53 Ne baḥrdır kim ider ḳaṭre-i ḥaḳīri maḳar
Ne mihrdir kim ider ẕerrede özin iżmār

54 Muḳīm-i pertev-i lutfı yanında ẕerre miṡāl
Caḥīm-i ateş-i ḳahrı ḳatında heft şerār

55 Neᶜūẕü bi'llah eger ehl-i cennete ide ḳahr
Behişt dūzaḫ olub āteş ola her gülnār

56 Olaydı fi'l-meṡel erbāb-ı dūzaḫa luṭfı
Olurdı her biri bir āfitāb-ı pür envār

57 Şerārelerle pür olub serādiḳāt-ı cahīm
Olurdı ānlara ṣan perdelerde dāne-i nār

58 Ṣırāṭ-ı dūzaḫı ḥalḳ itdi ḳıldan ince vü tīz
Miṡāl-i gerden-i ᶜuşşaḳ u tīġ-ı ġamze-i yār

59 Ḳuruldıġı gibi mīzān-ı ḥaşr-ı nār-ı caḥīm
Olub ᶜuṣāta ḫarīd ez-kerem olur bāzār

60 Ṭuluᶜ-ı fecr-i saᶜādāte olmayub vāṣıl
Türāb olmaġı ümīd eder o dem füccār

61 Miṡāl-i Caᶜfer olur uçmaġa mahall ü sezā
Özin terāzu-yı zühde şu kim ider ṭayyār

62 Kemal-i ḳudretiñ biñde biri vaṣf olmaz
Dinürse medḥ ü ḳaṣāyid hezār bār hezār

63 Kelām-ı efṣah-ı ᶜālem olunca lā üḥsā
Ḳalur mı ᶜadd-i medāyiḥde gayriye güftār

64 Ġaraż ricā-yı ᶜatāya vesīledir yoḫsa
Zebān u ḥarf idemez ẕerre luṭfunı eşᶜār

65 Murād iderse eger ol bahāne tengrisine
Tīr-i ᶜināyet u luṭfa bahāne bu eşᶜār

66 Müheyminā melikā ḳādirā ḫudā vü nida
Budur cenābuña maᶜrūż-ı ᶜabd-i bī-miḳdār

67 Kim olmadı dahī bir kez cihān-ı fānīde
Sipihr geçerde ḳuṭb-ı murād-ı bende medār

68 Ẓarīf şaᶜbede bāz üfṭān dost-reviş
Ḥarīf-i ᶜarabda cūd-ı şehnāz bed-girdār

69 Sezā-yı bār-ı belādır egerçi ḫaste göñül
Velīk bāliş-i luṭfuñdan eyler istiẓhār

70 Egerçi cürm u günāhıñ nihāyeti yoḳdur
Biḥār-ı raḥmetiñe dāḫī yoḳ velīke kenār

71 Naṣīb idub ḥasenāt-ı dü ᶜālemi ḳuluña
Kelāmım it ve ḳınā rabbenā ᶜazābe'n-nār

72 O günde kim fezaᶜ-ı ekber eyleyüb maḫlūk
Pür ide pāye-i ᶜarş-ı fiġān ü nāle vü zār

73 O dem cemīᶜ-i ḫalāyiḳ ki hevl-dūzaḫdan
Behişt-i raḥmetiñe ideler girīz ü firār

74 O dem ki cāy ḳalmayub olub nevmīd
Cenāb-ı ḥażretiñe yüz ṭuta ṣıgār u kibār

75 Bi-ḥaḳḳ-ı nūr-i risālāt-i enbiyā-yı ᶜiẓām
Bi-ḥaḳḳ-ı süver-i şefāᶜāt aḥmed-i muḫtār

[180b]

76 Sezā-yı şān-ı şerīfiñ ne ise Ḳadrī'ye
Müyesser eyle ānı yā ᶜazīz ü yā ġaffār

319

Ḳadrī

Fāᶜilātün Feᶜilātün Feᶜilātün Faᶜlün
Remel -+--/++--/++--/+-

1 Şād-ı bād ey dil āzerde-i ḫār-ı hicrān
Gül gibi çehre-i baḫtıñ yine oldi ḫandān

2 Āb-ı müjdeyle firāḳ ateşini söndirdi
Vuṣlatından o mihek şol kişi kim virdi nişān

3 Yūsuf-āsā olalı vaṣl-ı pederden maḥrūm
Ġam-ile olmuş-idi başıma ᶜālem zindān

4 Beni etmişdi zen-i derd-i belāya maḥrem
Niçe müddet ḥarem-i muḫtereminden ḥırmān

5 Ḳınayub āb ceker nār-ı tenevvür dilden
Eşk-i çeşm etmiş-idi ᶜālemi ġarḳ-ı ṭūfān

6 Nicedir bilmişidim miḥnet-i nār-ı dūzaḫ
Dil dānā olalı hicri ile āteşdān

7 Gerçi devr olmışıdıḳ birbirimizden niçe dem
Nitekim menḳıbet-i Yūsuf u pīr-i Kenᶜān

8 Yusuf-āsā olub ammā ki saᶜādetde peder
Genc-i kāşāne-i ferzend idi beyti'l-aḥzan

9 Hele dīdār-ı şerīfiyle müşerref olalı
Dil pür derd-i gama geldi bir zi tāb-ı tüvān

10 Ol emīr-i ᶜulemā server-i ḫayal-i şuᶜarā
Ol ḫudāvend-i eḳālīm-i maᶜānī vü beyān

11 Efḍal-i āl-i betūl ekmel-i evlād-ı rasūl
Ṣāḥib-i red ü ḳabūl aᶜdal-i aḥkām-ı cihān

12 Müşterī ᶜilm ü suᶜūdī ᶜilm ü saᶜudi'd-din
Seyyid-i ehl-i zemīn eşref-i eşrāf-ı zamān

13 Gül-i āl-i çemen-ārā-yı gül-i şān-ı kerem
Naḫl-i sersebz berūmend-i riyāż-ı iḥsān

14 Ney gibi inliyürek eyler iderse iḥsān
Niçe beñzer kef-i dürpāşuna ebr-i nīsān

15 Pest ola cilve-i ṭāvus çemenzāru'l-himmet
İtse ᶜālemde eger ᶜazmi semendi cevelān

16 Çekdi zincire cünūnın göricek şaḥne-i zehr
Baḥs̱-i ᶜadl itdi meğer ānuñla Nuşirevan

17 Cümle āfāḳı ṭutub ṣıyt ü ṣadā-yı ᶜadliñ
Ṭoldi āvāze-i inṣāfıñla gūş-ı cihān

18 Virdi ᶜadliñ żuafāya şu ḳadar ḳuvvet kim
Küsfendān olur oldi reme-i ger ki şübbān

19 Sensin ol pādişeh-ı milket-i ᶜilm ü dāniş
İbn-i ḥācib ḳapuña gelse olurdi derbān

20 Naẓarı sāña bedihiyle berāber oldi
Çarḫ-ı ᶜilm ü hünere olalı ᶜaḳlıñ münīrān

21 Böyle bir serkeş iken ḫāme-i gülgün cāmıñ
Zīr-i destiñde olub eylemez aṣlā tuġyān

22 Ṭarfe āhūdur o ḫāmıñ ki daḫī görmediler
Ḫaṭṭa-i ḫaṭṭ-ı ḫaṭā içre ānı müşk-efşān

[181a]

23 Gülşen-i medḥ ü çemen-zār-ı şenāñ içre göñül
Oḳudı ṣu gibi bu şiᶜr-i ṣafā-baḫşı revān

24 Dil-ḫūnīnemi alur ise ᶜaceb mi her ān
Ruḫ rengini alubdur o mihek-i lāle-sitān

25 Būsesin isteye aġyār diyu ḫavfından
Cānı yoḳdur ki femin göstere bir kez cānān

26 Ḫun-ı dilden bulunur çeşme-i çeşmim ābı
Baña ol ḳāşı kemān eylese tīr-i bārān

27 Ṣakın ey mah ṣaḳın nāvek-i āhımdan kim
Hāyil olmaz şeb-i firḳatde āña kevn ü mekān

28 Kenduyi reh-güẕer kūyüñe itse nisbet
Ḫayli yolsuzluḳ iderdi ṣanemā kāh-keşān

29 İncinur saña getürmez sözüñi ṣūfi-i ḫar
Āña ᶜarż eyleme ey pīr-i müġān rıṭl-ı girān

30 Sāḳıyā şevḳ-ile dönsün yürüsün sāġar-ı mey
Muṭrib-ı meclis uṣūlün idicek devr-i revān

31 Efser-i nūn-ile her beyt-i ḳaṣīdem gūya
Oldı şeh beyt-i hüner-nāme-i ehl-i ᶜirfān

32 Mehce-i nūnla rāyetler idüb beytlerim
Yine oldı şeh-i ceyş-i şuᶜarā-yı devrān

33 Ḳadriyā yaḳlaşımaz kimse feṣāḥatde bañā
Bīşe-i milk-i maᶜānīde benim bīr-i beyān

34 Rişte-i pür güher naẓmı dirāz eylemeyüb
Şiᶜriñe eyle duᶜāsını ṭırāz-ı dāmān

35 Şevḳ-ile encümen-i kāḫ felekde nitekim
Eyleye encümle mihr-i cihān-tāb-ı ḳırān

36 Nitekim güller ile gonçe-i nev-ḫasteler
Gülistānı ideler ġayret-i gülzār-ı cinān

37 Cemᶜ olub yanına evlādı riżāsıyla müdām
İdeler meclisini reşk-i riyāż-ı rıḍvān

320

Kadrī

Mefᶜūlü Fāᶜilātü Mefāᶜīlü Fāᶜilün
Mużāriᶜ --+/-+-+/+--+/-+-

1 Giryān olub gamuñla ider çeşm-i ḫūn-feşān
İcrā-yı ḥükm-i āyet-i ᶜaynān-ı tecriyān

2 Genc-i bilāde eyledigim āh-ı pür-şerār
Oldi riyāż derd ü ġam naḫl-i erguvān

3 Cām-ı şarābdan nice baş ḳaldıram şehā
Oldum ḫumār-ı bāde-i miḥnetle sergirān

4 Ḳorḳum budur ki bir gün ānıñ yoluña gelür
Baḥs etmesün şirāre-i āhumla kehkeşān

5 Olmazdı maẓhar naẓar-ı luṭf-ı dilrubā
Ebrū-yı dilferībine baş egmese kemān

6 Nergisleriyle zeyn idecek şöyle verdi ḥüsn
Kim gülistānda gūyiñe göz dikdi bāġbān

7 Āb-ı ḥayāt-ı laᶜl-i lebiñden bulur ḥayāt
Şimşīr-i murg gamzeleriñden diler emān

8 Laᶜliñ ṣafāsı ġamzelerüñle su resmidür
Kim luṭf u ḳahr-ı āṣaf-ı şehden virir nişān

[181b]

9 Ol giyü diyü bend u ḫidiv ü ᶜadū-pesend
Ol şīr-dār gīr u dilīr-i cihān-sitān

10 Ol āṣaf-ı muẓafferiyim keff-i cem şeref
Ol şehsüvār-ı ṣafdur pāşā-yı kāmurān

11 Yusuf cemāl u giyū celāl u sinān-nām
Mīr-i cihān-sitān-ı vezīr-i ḫudā yegān

12 Vālā mekān-ı ṣāḥib-i ṣāḥib-ḳırān o kim
Etdi ᶜIrākı heybeti pür emn ü bā-emān

13 Muᶜtād-ı luṭf-ı ḳaḥrına erbāb-ı ḳadr u cāh
Münḳād-ı emr ü nehiyyete aṣḥāb-ı ᶜizz ü şān

14 Ḫākān-ı Çīn u ḫān-ı Ḫoten ḫusrev-i ᶜAcem
Cāh u şükūh u şevketi yanında nātüvān

15 Seng-i serāyı düşse sipihri şikest ider
Yoḳdur işigi ṭaş ile farḳ-ı faraḳdan

16 Māhī-i tīġı arḳasına alsa ᶜālemi
Ẕevḳ u ṣafāda olur yedi cümle-i cihān

17 Beñzer şu naḫle kim ṣala her yaña şāḫların
Ṣaldıḳça ṣaġına ṣoluna tīg-ı ḫūn-feşān

18 Āheng-i cenk eylese başlar kesub hemān
Ol dem öñünde baş ḳoya niçe pehlivān

19 Naḫl-i bülend-i vādī-i nuṣretdir ol ᶜalem
Şehbāz-ı fetḥa mehce-i zürriyeti āşiyān

20 Çün serfırāzlıkla ᶜālemsin bu ᶜarṣada
Nām-ı şerīfiñ olsa nola serverā sinān

21 Ṣanur ki kadd-i nīze-bülend olmuş āfitāb
Seyr eyleyen cemālini ey şūḫ-ı dilşān

22 Nām-ı bülendiñ irdi semāda semāña çün
Ṣarāᵓiḥ denildügi āña oldi bu dem ᶜayān

23 Ṣanma şihāb her gice göz nūrunı döker
Vaṣfiñ yazınca kātib-ı dīvān-ı āsumān

24 Dembeste-i ᶜatā-yi kefiñ ebr u bahr u kān
Ṣāyeste-i niṯār-ı rehüñ genc-i şāyikān

25 Etmişdi sürḫa ser-i ḳılıcım diyu ᶜazm-i rezm
Gördük de ḍarb-ı tīġını döndi yüzi hemān

26 Keskin geçer ᶜadū daḫī ammā dem-i neberd
Ḳaç başı var ki tīġuñla ola imtiḥān

27 Ḫavf u hirās-ı tīġuñla bī-ḳarār olub
Bildi maḳāmın ehl-i nihāvend ü ışfahān

28 Dirlerdi ḫalk bu deme dek şāha şeh gerek
Şükr-i ḫudā ki bu meşeli eyledüñ yalān

29 Eyler müdām-ı bāde-i ḫūn-ı ᶜadūyı nūş
Varise gürzüñ ānıñiçün oldi sergirān

30 Sensin şecāᶜat içre bu gün pīr u ᶜalī
İtseñ revādır ālıña eltāf-ı bī-girān

31 Evlad-ı murtaża nola gösterseler rıża
Luṭfuñla buldi revnaḳ u ᶜizzet bu ḫāndān

32 Dayim bu ḫānedāna kerem ᶜādetiñdurur
Kadrī de olsa lutfuñ-ile nola şādımān

[182a]

33 Haḳḳā ki baña ẓulümle aᶜdānuñ itdügüñ
İtmez bahāra leşker-i ġāretger-i ḫazān

34 Lāyık mıdur ser-i erbāb-ı naẓm iken
Olam sezā-yı tīġ-ı ġam-ı dehr her zamān

35 Maᶜnā-i ḫūb u naẓm-ı bedīᶜimle serverā
Şimdi zamānede benüm ol efṣahu'l-beyān

36 Āvāze-i belāġat-ı şiᶜrimle serbeser
Bir derd-i yār bāḫter-i milk-i hāverān

37 Ebyātım āḫirinde yazıldıḳça nunlar
Mahīlere dönerki ṭuta baḥrde mekān

38 Murġ-ı maᶜāniye sır her sırr-ı beytde
Ol noḳṭa beyża halḳa-i nūn oldi āṣiyān

39 Laf-ile ey dil-i āteşin arturma ḥāsidiñ
İrdi şu dem ki beste ola püşteveş dehān

40 Hemvāre tā maḥabbet-i pīrān bezm-i ᶜaşḳ
Ola ciḥanda lāzime-i ḥusn-i dilberān

41 Ola hemīşe müsned-i iḳbāl u cāhda
Günden güne muᶜammer olub devleti civān

321

Ḳadrī

Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün
Hezec +---/+---/+---/+---

1 Gelüb bāzār-ı gülzāra ider taḥṣīl zer ġonce
Ġınā-yı ḳalb-ile mevṣūf olursa nola her ġonce

2 Seḥerden sūr-i gülşende devātin eyleyüb pürzer
Virir meşşāteveş rūyi zemīne zīb u fer ġonce

3 Şeh-i nevruz irişdi tīġ-ı āteştāb-ı mihriyle
ᶜAceb midir bulursa ceyş-i sermāye ẓafer ġonce

4 Yine kān derlere batmış şu deñlü itmiş istiᶜcāl
Bahāra irişdigin ta kim vire ḫalḳa ḫaber ġonce

5 Miyān-ı sebzede bir ġonce-fem-i dildār nāzikdür
Düşicek üstüne jāle ᶜaceb mi olsa ter-i ġonce

6 Yine her ṣubḥ-dem ṭāvus gibi güllerin açub
Olur ṣahn-ı serā-yı gülşen içre cilveger ġonce

7 Çemende güller ol gencine-i pür zer durur āña
Nihāliyle olupdur ejdehā-yı heft ser-i gonca

8 Yine ebr-i bahārı tīr-i bārān eyledi baġa
Ġılāf-ı sebzden nola çıḳarsa bir siper-i ġonce[482]

9 Pür āb-ı jāle idüb gözesini göze bāz-ı āsā
İder hengame-i gülşende iẓhār-ı hüner ġonce

10 Hezār-ı zārī çünkim ṣayd dām-ı ᶜaşḳ ider her dem
Aña meyl itmezem aġzı ile kuş ṭutsa idi ger

11 Emīr-i gülşen iken rūzgarıñ dest-i ḳahrından
ᶜAcebdir kim yuṭar her gün niçe ḫūn ḥakīr

12 Külāhı üzre bir sebz-i istivā çekmiş temāşa ḳıl
Meger kim ṭutdi monlā āsitānında maḳar ġonce

13 Cenāb-ı ḥażreti monla Celālü'ddīn-i Rūmī kim
Dil-i dānāsıdır gülzār-ı lāhūt içre ter ġonce

[182b]

14 Meger vird-i zebān itmek diler naẓm-ı zevān baḫşın
Dehānın pūr-i gülāb-ı şebnem ile her seḥer ġonce

15 Bulur mı tārik-i terk-i külāhın gibi cāy-ı ḫūş
Eger geşt ü güẕār itse cihānı serteser ġonce

[482] Mecmuada "ġonce" kelimesinde bulunması gereken noktalar yoktur.

16 Eger enfās-ı luṭfuñdan irişt̲se feyż-ı rūhānī
Açardı murġ-ı ᶜĪsā gibi ol dem bāl u per ġonce

17 Ḳudūmuñla eger bezm-i ṣafāda olmasam yekdil
Olurdi şehr-i endūde belādadır bedr-i ġonce

18 Meger kim ᶜāşık-i dervīşüñ olub şevḳa gelmişdür
Kim oldi āstān-ı gülşen içre câme dür gonca

19 Olub dervīş-i Ḳadrī ġıl u ġışden göñlüñi pāk it
Bilürsünkim beyāż olsa olurmuş maḳber-i ġonce

20 Benüm gibi o daḫī midḥat-i vaṣfunda lāl ancaḳ
Yumub aġzın kelamın itse nola muḫtaṣar ġonce

21 Ḳafesdir ṣāḫ-ı ebyātıyla naẓmım ḳaṣr-ı medḥünde
Ki mānī-i bülbüliçün konmuş imiş bu ḳadar ġonce

22 Ola ẓıll-ı hümā-yı himmetünde ḫusrevān-ı ᶜaşḳ
Çemen taḫtında olduḳça emīr-i tācver-i ġonce

23 Nesīm-i himmeti gül gibi aça ḳalb-i ᶜuşşāḳı
Açıldıkça ṣabā enfāsı ile her seḥer ġonce

322

Ḳadrī

Fāᶜilātün Feᶜilātün Feᶜilātün Faᶜlün
Remel -+--/++--/++--/+-

1 Herkes itdi niçe güldeste alub ᶜazm-i kenār
Ḳoḳmaġa virmez iken virdi nihāl-i gülzār

2 İrişüb gonçe yine itdi dilāverlikler
Ceyş-i serma-ile sulṭāndı itdikde firār

3 Gül olub pādişeh-i ᶜasker-i ezhār-ı çemen
Hamdlillah yine geldi yerine şevket-i ḫār

4 Ḫānesi dūn nice teng olduġunı söyler idi
Eyleyub gonçe bu gün bülbüle ᶜarż-ı dīdār

5 Bāde-i şebnem ile olmasa dāyim sermest
Şaḥneveş ġonçe ṭutmazdı çemende jengar

6 ᶜAdl ü dād eyledi şol deñlü çemen milkinde
Kimseniñ bir gülüni ḳoḳlamadı şāh-ı bahār

7 Nitekim ᶜadl-i ser-zümre-i şāhān-ı cihān
Surūr-ı taḫt-ı nişīnān her iḳlīm ü diyār

8 Şeh-i edyān ü milel sāye-i sulṭān-ı ezel
Meh bir ḥabs-i maḥal-i dāver ᶜālem-yeḳdār

9 Şeh Murād bin Selīm bin Süleymān ḫān kim
Ḫusrevān bāliş-i luṭfundan ider istiẓhār

10 Luṭfı pīrāye-i revnaḳ dihi tāc-ı İslām
Ḳahrı sermāye-i emvāl-i ḫarāc-ı küffār

11 Kef-i dest-i keremi pençe-i ḫurşīd-i miṡāl
Zerfeşanlıkda idübdür yed-i beyża iẓhār

12 Baġda ser u sehi destüne cārub almış
Ġarażı bu ki ola meclisine ḫiẕmetkār

13 Gerdenün eyleyüb aheng-i ᶜazīmetde kemer
Oldı ol raḫş-ı felek seyri miṡāl-i kühsār

[183a]

14 Çayıra çıḳsa olub raḫşları şekl-i nihenk
Yem olur anlar içün sebze-i ṣaḥn-ı gülẕār

15 Nīzesi ṣafder-i ḫaṣm-efgen-i erḳam-ı peyker
Gürzi ber server-i rūyin ten-i Rüstem-peykār

16 Ḫākdur żarbet-i kūpāluñ-ile gülle-i dīv
Çākdur ḫavf-ı ser nīze gele zühre-i mār

17 Düşmenüñ başın alub gitmege ḳaṣḍ eyler o dem
ᶜAskerüñ rezm-gehe gelse olub nīze-güzār

18 Ṣadef-i ᶜālem içinde dür-i yektāsın sen
N'ola beñzetse saña kendüyi dürr-i şehvār

19 Serverā ẕerrece maḳṣudumı idüb inşā
Ḥasb-i ḥāli ideyin ruḥṣat olursa iḫbār

20 Ḳılalı genc-i belāda ġam u miḥnetle yetīm
Bu ḳadar derde giriftār olubdur dil-i zāl

21 Şiddet-i faḳr u firāḳ-ı peder ü keşret-i çarḫ
Elem-i cevr-i ᶜadū vü derd-i düyūn-ı bisyār

22 Ḳalmışım miḥnet u endūh-ile bir kimsem yoḳ
Ki görüb ḥālimi raḥm eyleyüb ola ġam-ḫᵛār

23 Herkese eylediğiñ luṭfı görüb sulṭānım
Olmuşum bende saña bende-i fermān berdār

24 Ṭurmuşum ḫiẕmet-i şehde ne ise fermānı
Tek hemān ol leb-i şekker-şiken itsūn güftār

25 Bu çemenzār-ı süḫān ḫaylī ṣafā-baḫş oldi
Ḳadriyā mevsimidür itse duᶜā ᶜazm-i kenār

26 Nitekim güller alub dāyiresin gülşende
Başlaya naġme-i pür-söz-i ṣafā-baḫşe hezār

27 Dāyima bezmiñi maṭrablar idub reşk-çemen
İdesin devlet-ile mesned-i ᶜişretde ḳarār

323

Ḳadrī

Mefᶜūlü Fāᶜilātü Mefāᶜīlü Fāᶜilün
Mużāriᶜ --+/-+-+/+--+/-+-

1 Esdi yine nesīm-i ṣafā-baḫş-i nev-bahār
Serv-i çınār-ı gülşene el virdi rüzgār

2 Çekdi sipihre ḳavs-ı ḳuzaḥdan debīr-i çarḫ
Şāh-ı bahār-ı nāmına ṭuġrā-yı zer-nigār

3 Verd-i zebān ġonce-i ter riḥletü'ş-şita
Tesbīh-ı bülbülān çemen-i āyet-i bahār

4 Sūr-i bahāra gelmekiçün ṭaḳdı ġonceden
Bād-ı ṣabā ᶜarūs-i güle laᶜl-i güş-vār

5 Nergis çerāġı üzre yine sīm ü zer dizüb
Geldi ḳudūm-i ġonce ile gülşene hezār

6 Şebnem dehān ġonceyi ḳılmazdı pür güher
Ger itmeseydi medḥ-i ḫudāvend-i kāmkār

7 Ol ṣadr-i bezm-i ᶜilm ü fażāyil ki mīr-i ṣadr
Görseydi baḫş-i ᶜilmini eylerdi iᶜtizār

8 Muᶜtād-ı luṭf u ḳahrıña erbāb-ı ḳadr u cāh
Münḳād-ı emr ü nehyine aṣḥāb-ı iᶜtibār

9 Pūyān olurdı ᶜarṣa-i medḥiñde serverā
Olmasa seng-i ḥūr-ile ger pāy-i dil-fikār

[183b]

10 Nergis miṡāl niçe zamandır ki müjdeñe
Yollarda ḳaldı ḥasret-ile çeşm-i intiẓār

11 Herkes vuṣul-i şāhid-i maḳsūda buldı yol
Genc-i belāda ḳaldı dil-i zār u bī-ḳarār

12 Bir gevherim ki ḳıymetimi bilmeyüb ider
Ṣarrāf-ı dehr-i rāh-ı meẕelletde ḫāksār

13 Mirᵓāt-i ṭāliᶜiñde dilā olicaḳ gubār
Eyler mi saña fāᵓide-i yaḳīn rūzigār

14 Ḳadrī sözi uzatma muḥaṣṣal budur kelām
İtdikçe bāġ-ı dehre nesīm-i seḥer güzār

15 Gülzār-ı ᶜömri bād-ı ḫazāndan māṣun olub
Her rūzı ᶜīş ile ola nevrūz u nev-bāhār

324

Ḳadrī

Mefᶜūlü Mefāᶜīlü Mefāᶜīlü Feᶜūlün
Hezec --+/+--+/+--+/+--

1 Virmek ne idi ġamze-i ḳattaline cānı
Alur gözüyle baḳsa ger ol Yūsuf-ı ṯānī

2 Geh rişte-i cāna ṭoluşur geh dil-i zāra
Yārüñ ne ᶜaceb nāzik olur mūymiyānı

3 Bāġ emrimiñ verd-i teri ᶜāriż-i pākı
Cān gülşeniniñ ġonce-i ḫandānı dehānı

4 Dildār-ile çün bāᶜiṣ olur refᶜ-i ḥicāba
Aġırlasa ᶜuşşāḳ nola rıṭl-ı girānı

5 Kūyüñde sebük-rūḥ gerek ᶜāşıḳ-ı şeydā
ᶜĪsī gibi tā çerḫ-ı berīn ola mekānı

6 Vaṣf-ı derd-i nidānıñla gevher-i naẓmım
Oldi ṣanemā zīver-i ebkār-ı maᶜānı

7 Oldi baña başımda niyāz āteş-i dāġım
Sulṭān-ı ġam-ı ᶜaşḳ olalı tāc-ı keyānı

8 Ey bende-i fermān-ı cüvānān cefā cū
Tā key elem-i ᶜaşḳ u ġam-ı ᶜālem-i fānī

9 Vār ḫāk-i der-i ḥażreti bāḳīye niyāz it
Kim işigidir ḳıble-i erbāb-ı emānī

10 Ol şāh aḳālīm-i feżāyil geh geh ᶜazm
Peyk olsa revādır atı yanınca devānı

11 Görse dür-i naẓmın ḳāla dembeste niẓāmı
Güş itse sözin eyleye teslim-i revānı

12 Kadrī ġarażım bendeligim itmedür iẓhār
Vaṣf itmeden ol efżal-i eşrāf-ı zamānı

13 Yoḫsa nice mümkün-durur elfāẓ-ı süḫanla
Şol medḥ u şenā kim ola şāyeste şānı

14 Her demde murādātıñı ḥaḳḳ eyleye ḥāṣıl
Her yerde nigehbānıñ ola ḫıfẓ u emānı

325

Ḳadrī

Mefāᶜilün Feᶜilātün Mefāᶜilün Feᶜilün
Müctes +-+-/++--/+-+-/++-

1 Göñül virir göricek yāri ᶜāşıḳ-ı nāgām
Ya vuṣlata ne yürekle ider yine iḳdām

[184a]

2 Muḳābil olsa idi mihr-i rūyuña bir kez
Olurdi pertev-i ᶜaşḳ ruḫuñla māh-i tamām

3 Olur fiġān-ile her dem hezār gülşen-i gam
Şunuñ ki dilberi olmaya ġonce ġam gülfām

4 Elimde sāġar-ı ᶜişret emīr-i meclis idem
Cihāna başmamış iken daḫī ayaḳ cem ü cām

5 Mey-i muġānnī şarāb-ı behişte beñzetmiş
Görüñ şu sāḳiyi farḳ eylemez ḥalāl u ḥarām

6 Zer-i ruḫum bārım aḳça etmez ammā kim
Görünce ānı ṣafā kesb der o sīm-i endām

7 Raḳīb diyü eyle derkārı ġamze-i yārıñ
Yüzüme baḳmasa nola o gözleri bādām

8 Ḫalīlim olmaz-idi nār-ı ġamla dil-i sūzān
Eger ki kaᶜbeᵓi gūyünde ṭutmuş olsa maḳām

9 Ḳudūm-i ʿīdle pür şavḳ iken göñül cānā
Viṣāliñe irişirsem olur iki bayrām

10 Saʿīd olub yine baḫtım olurdi ʿīd-i diġer
Müyesser olsa idi dest-būs ṣadr-i hümām

11 Melāẕ-ı ḫayl-i ahālī emīr-i milk-i kerem
Reʿīs-i cümle mevālī ser-i ṣudūr-ı kirām

12 Cenāb-ı ḫᵛāce-i sulṭān-i dehr-i Saʿdeddīn
Ki ḫāk-i dergehidir būsegāh-ı cümle enām

13 Cenāb-ı ʿızzetine müntesib ṣudūr-u kibār
Hümā-yı himmetine müstenid umūr-i ʿiẓām

14 Ḳapuñda ḫiẕmet içün māh nola ʿīd-i şerīf
Ġulām-ı ḥalḳa begūşüñdurur mübārek nām

15 Eger ki reʾyiñe bir kerre itse serkeşlik
Meh-i nev urur idi tevsen sipihre belām

16 Hemīşe ṭāliʿ u baḫtından eyler istimdād
Yürütse taḫt-ı felekde nola nücūm-i aḥkām

17 Buña ṣadefde şu dürr-i kirān behāsın kim
Vücūd-i pākiñ iledir umūr-ı dehre niẓām

18 Sipihr-i mihr-i kefā māh-ı müşterī şerefā
Cenābıña ideyim ḥasb-i ḥālimī iʿlām

19 Menem ki küşte-i derd-i maṣāyib-i dehrim
Menem nişāne-i seng-i ḥavādiṯ-i eyyām

20 Sırr-ı belāzedeyi dāyima nişāne idub
Başuma ḳavs-ı belādan ṭoḳundi nice şehām

21 Virildi bende ki nice şāhiyi ceyş-i gamnākān
Ḳuruñca üstüme ebr-i belā ḫıyām-ı ẓulām

22 Miṣāl-i sāye-i maḫrūṭī şeb dey-i ḥubūr
Müyesser olmadı şām-ı ġam ide refʾ-i ḫıyām

23 Pür oldi ḫayme-i ḳalbim sipāh-ı ġaṣṣa vü ġam
Feżā-yi her du cihān ḳorḳarım ola yek kām

24 Kerem-i murād ise ger itme ḫayr işime tā ḫayr
Biḥaḳḳ-ı āḫir-ı peygamberan ü ḫayr-ı enām

25 Ḫadeng-i miḥnet-i faḳr itmiş-idi cānım kār
Bu deñlü itmez-idim ḫāk-i pāyūña ebrām

[184b]

26 Bu günde Ḳadrī-i zāra olaydı ihsānuñ
Olurdi şāmı şeb-i ḳadr u gündüzi bayrām

27 Yeter ṭınāb-ı süḫan olmasun ḳatī eṭnāb
Revā budur ki hemān refᶜ ola ḫıyām-ı ḫatām

28 Hemīşe tā ki cüvānān-ı pāk-i meşrebden
Ṣafā vü ẕevḳiyle ᶜuşşāk-ı nāmurād ala kām

29 Niteki ᶜīd gelüb ᶜālemi ide mesrūr
Niteki baġlıya bu günde ḥāciyān iḥrām

30 Bilād-ı ġamla olub düşmeniñ kefen berduş
Surūrlar ile ola ḫāṭırıñ ṣafāda müdām

31 ᶜArūs-i dehr-i müsāᶜid murād-ı dil-i ḥāsıl
Civān-baḫt-i be-kām u semend devlet-i rām

326

Feᶜilātün Feᶜilātün Feᶜilātün Feᶜilün
Remel ++--/++--/++--/++-

1 Ḳıldı bī-mār meni ᶜaşḳla bir şūḫ-ı cihān
Öldürür zār-ı meni hicriyle bir āfet-i cān

2 Zerd idüp-durur raḫmi fikr-i ruḫ lāle-ruḫān
Ḫam ḳalpdür ḳademi meyl-i ḳad serv ü ḳadān

3 Her zamān bir ḳaşı yānıñ ġamını çekmekden
Mevtüñ inceldi tenim oldi ḳadim miṣl-i kemān

4 İtdi çeşmim yaşı ᶜaşḳıñ gamını mür dem-fāş
Āşikār oldi cihān ehline vah derd-i nihān

5 Kurtarırdım özümi dest-i gamıñ çenginden
Canım almaḳda eger gamzesi virseydi emān

6 Gözlere mū gibidür fikr-i miyānıñla tenüm
Ḫāṭır-ı ḫaste-dehānıñ gibi ney nām u nişān

7 Ḫāṭırım şevḳ-i ruḫuñdan hem-dem zār u ḥazīn
Ḥasret-i laᶜl-i lebiñden çekerim ṭopṭolu ḳān

8 Ṭoġrusı cümle cihān baġını gezdim cānā
Gelmedi gözlerüme sen gibi bir serv-i revān

9 Ey ḫūş ol vaḳt ki mest-i mey ᶜaşḳıñ oluben
Ser kūyüñde gezem cāma duran bāde keşān

10 Dū cihān niᶜmetiniñ ẕevḳin unutdum cānā
Şerbet-i laᶜl-i lebiñden olalı bāde çeşān

11 Virürem cānımī laᶜlünden ānıñ kām oluram
Ṭıfl-ı bī bākdir ol cān ne bilür sūd u ziyān

12 Saḳiyā kāse-i mey birle bizi sermest it
Olmadın kāse-i ser ḫāk-i kiley kāse kirān

13 Ṭāġīdır ᶜaşkım odı gökde benātü'n-naḳş
Giceler āhım odundan ḥazer it kāh keşān

14 Dād-ı ez ẓulm ü cefā-yı sitem çarḫ-ı felek
Āh-ı ez dest-i belā-yı elem-i ehl-i zamān

15 Ḳılmasun kimse şikāyet feleğin cevrindeñ
Geh benimlendür ānıñ derd ü ġam-ı cevri hemān

16 Ey göñül çerḫ-ı felek miḥnetnedin ġam çekme
Şöyle ḳalmaz bu cihān böyle geçinmez devrān

17 Nā ümīd olma göñül ehl-i vefā luṭfundan
İsteseñ derdüñe elbette bulursun dermān

[185a]

18 Şükrilillah ki begūn-i pādişāh kişver-i Rūm
Ṭutdi iḳlimleri cümle behi tīġ-ı bürrān

19 Dest-i iḳbāline nuṣret virūben fātiḥ-i ġayb
Oldi tesḫīr aña milket-ı İrān-ı tūrān

20 Yaᶜni kim çıḳdı maġārīb ṭarafından bir gün
Ṭutdı iḳlīm-i meşāriḳ ṭarafını el-ān

21 Men ne ḥaddiyle aña medḥ ü s̱enā ᶜarża ḳılam
Kim ᶜazīz itdi ānı pādişeh-i kevn ü mekān

22 Ḳılabilmezler ānıñ midḥatiniñ evṣafın
Ḥaşre dek virse ḫudā ᶜāleme ger ṭayy-i lisān

23 Behemeḥāl duᶜāsı bize vaciptir ānuñ
Göreyim dāyim ānıñ müşkili bulsun āsān

24 Ḫusrev ol pādişehiñ çāker-i ᶜālī Ḳadrī
Yeridir kim diyeler ḫusrev-i ᶜālī güherān

25 Çün muvāfıḳdır ānuñ ismi müsemmāsı ile
Dāyimā hemdem olur Ḫusrev u Şirin dehnān

26 Ṣāye-i merḥamet luṭfuñı ister ṭālib
Naẓar it ṭālibe ey ḫusrev u ṣāḥib naẓarān

27 Serverādır ki geh ḥakdan giçe gündüz dilerim
Ḳadr u ᶜizzet bulasın der naẓar-ı pādişehān

28 Dil ü cān ḥüsn-i mülāḳātıña her dem meşġūl
Naẓar-ı luṭfuña her lahẓa żamīrim nigerān

327

Fāᶜilātün Feᶜilātün Feᶜilātün Feᶜilün
Remel -+--/++--/++--/++-

1 Bir gice encüm-i raḫşende ile çarḫ-ı felek
Oldı ṣān tecribe olmuş zer ile şekl-i miḥek

2 Ṣāçılan ḫurdesidir ṣanma kevākib yer yer
Şeb çerāġ-ı mehi ḥakkañ-ı felek eyledi ḥak

3 Dāne-i sübḥa-i mercānı ṣaçıldı yāḫūd
Ḳurılubdur vārīse rişte-i tesbīḥ-i milk

4 Kehkeşā sīmkeş ü şaᶜşaᶜa-i zerrīn tārī
Çarḫıdır mihr ile meh ḥaddesi incile felek

5 Cā-be-cā ebr-i sefīd oldi dem-i fāsidden
Beden-i aṭlas-ı çerḫ üzere ġāyān çecak

6 Ten ṭāsbāz-ı felek pür şerer oldi yāḫūd
Tāspür āteş-i ḫūrşīdi nihān eyleyecek

7 Ya kütübḫane-i gerdūn küşād oldi meger
Aḫteri cildidurur ṣanki nücūmiyle felek

8 Ṣanma pervīz-i felek ḥāżır ider ifṭāra
Ṭabaḳ-ı çīni eyle ḫūşe-i ḥurmā-yi Fedek

9 Tā ki ṣavmun ṣiyah ol fāżıl ferḫunde ki ānuñ
Yüz sürür ḫāk-i rehīne ᶜulemā-i özbek

10 Ḳāḍı-i ᶜasker Āhī-zāde Efendi ki anuñ
Künk ü lāl olur yeri gelse öñine zīriñ

[187a]

328

1 Çevirdi senih mihnet baġrımı deldi kebāb-āsā
Felek ḳabdan ḳaba koydu beni cām-ı āsā

2 Seni geh refᶜ ü gāhī vażᶜ ide emvāc-ı mihnet ger
Ḫurūc itme edebden dāyireñ gözle habāb-ı asa

3 Gehī dön seyl-i eşk-i çeşm ile geh bādı āh ile
Öñünce ḳaç ne kim ġalib gelürse āsiyāb-ı asā

4 Ne dökülür ḳahr ile ṣıḳsa ṣazatsa żatıñı aᶜdā
El üstünde ṭutarlar ehl olan ānı kilāb-ı asā

5 Eġer kām almak istersen hüdāyı raḫş-ı devletden
Vücūduñ bulduġuñ nādāne rikāb-ı āsā

[188a]

329

Mefāᶜīlün Mefāᶜīlün Feᶜūlün
Hezec +---/+---/+--

1 İlahī bu dil nārestemi ac
Bu ḫāke rahmetiñ bārānını ṣac

2 Senüñ luṭfūña baġlayub dilümi
Uzātdım bu maᶜānīye elümi

3 Ulular niçe ḫoş ḍarb-ı meṣeller
Dimişler şerḥ idemez anı diller

4 Ve illā muḫtaṣar ḳavliyle işᶜār
İdelim biñde birisini iẓhār

5 Ẕeylümdeñ sözüñ şerḥini añla
Ki şiᶜri maᶜnīde bir ḳıl ile baġla

6 İllā iy ġāfil devr-i zamāne
Ṣafā vü sümᶜla gel gūş-cāna

7 Behā ṣanmā ṭutuben rızḳla yol
Bahāne tekersidir ḥaḳḳ ḫabīr ol

8 Riyā varmaz ṣaḳın rāh-ı ᶜazīze
Döner aᶜmāliñ āḫır eski bize

9 Bu bāzār içre ey merd-i meratıbı
Ṣanursuñ ney-şekerdir bu müryābı

10 Ṣaḳın olma ki rāh-ı şerᶜiden dūr
K’olur ḫūr kimine görse ᶜarşī ger ḫūr

11 Kopārıcaḳ binā-yı şerᶜden ṭaş
Ḥaẕer eyle ki olurlar yirine bāş

12 Gücenib ḫaşmına göstermegil müşt
Acımaz şerᶜ-ile kesilse engüşt

13 Olursa ṣulḥ-ı şerᶜī işide minnet
Ḳabūl it yegdügüñ daᶜvīye laᶜnet

14 Ulu’l-emre iṭāᶜat oldi hem farż
Ki es-sulṭān ẓilluᵃllāh fi’l-arż

15 Ṣavaşa girsen ol beglere yaḳın
Irāġ olġil şikār üstünde ṣāḳın

[188b]

16 Ṣalarlar niçe ġurre ehlini puṣūya
İnanma beglere dayanma ṣuya

17 Acebdir beglerin fiᶜlī güzel ac
K’oldurur kimisi ṭoḳ kimin ac

18 Velī himmet deminde ki ṣafādır
Naẕar kim şehler ider kimiyādır

19 Naṣībün alsalar gitme ṭapudan
Yiv ṭaşı geru ḳalur pūdan

20 Tekāsül itseñ işe dest ṣunma
Dimişler gelme gelme dönme dönme

21 Hemīşe cehd ikil deme heyhāt
Yemin kendü arturur yügrük olan at

22 Ne ışṣı bula kendüye yatūr kurt
Pek ender dolaşan dilgü yelüb yort

23 Dilerseñ ṣomunı bekle demini
Demīn beklemeyen bulmaz somūnı

24 Ulular yüzi ulur gerçe issi
Utanmāsın k'ola sīn-i devlet issi

25 Utanmaḳ men[c] ider rizḳın kişinüñ
Utanmaz aṣlını bilen işiniñ

26 Bu pendin deñilmedik mi atanıñ
Ki olmaz oġli ḳızı utananıñ

27 Gerek iḳdām-ı [c]arż ḥale yendek
Virilmez oġlan aġlamasa emcek

28 Hemīşe ḳalbūni cehd üzre yilte
Keser ṣanma bir urmāġile balta

29 Ẓarūri ger maḥal düşse iden burc
Kāvez ider boynun üstine deve burç

30 Biçok kesb iden olmaz ġam zebūnı
Virub sende ṭokuzi ḳurtar onu

31 Yeme ġam çün işin eyler ve vārır
Ki olmaz būd-ı cildiniñ benzi ṣarārır

[189a]

32 Ne çāre çün ṣana ġüṣād bu mirʿāt
Ki ṭutulmaz ḳurı torba ile at

33 Dürüş çarḫ it nitekim dögün içün
Ki aḳ aḳça olur ḳara gün içün

34 Virir zid buġum sembe ezācık
Gider çoḳça götürmeġe edācıḳ

35 Naṣīḥat idecek diñle ulūyı
Ḳalursuñ dinlemez iseñ ulūyı

36 Ulu baş olmayınca bitmez işler
Ki biñ işçi ve bir başcı dimişler

37 Ger kişi olmayan yāy ok ata mı
Baş olmayıncaġız atu ṭuta mı

38 Ki bir biçāre-i ḳazeniye muḫkem
Dökerlermiş dir imiş vāy-ı ürḳum

39 Yek ülkem ola siz devletliye ḳul
Ölünce başı devletsize oġul

40 Sevinür devleti olan işine
Güvānür devleti yoklar düşine

41 İder devletlü olan ḫayli bāzār
Bozar devletsiz ifsādıyla her yār

42 Yer aḫır ḳorsa çevīnen ḥaḳ buddur
Ki ya Kuveysi olur ya kudurur

43 Yalunuz iş ṭutan ümme uzluk
Ki teñriye yeraşur yalñuzluk

44 Olur öz bildügüñ ayāġına bāġ
Aşarsan ṭanışacaḳ olucaḳ tāġ

45 Gerek her sazda bir yar demsaz
İşidülmez yaluñuz elden avāz

46 Dost olmaz kişiniñ işi bīyār
Yalunuz ṭaş olur mi ekle divar

47 Ṣugün ṣānun işiniñ o gün añlar
O gün añlamayan ṣu gibi ṭınlar

[189b]

48 Ġurvere ṭutma yüz devlet irince
Zevālidir ḳanatlansa ḳarınca

49 Tevāżu[c] ḳıl eliñden gelse yüz yüz
Ki demişlerdir ??? gibi yüz

50 Bulursuñ devleti az eyleseñ yol
Ḳuluñum diyen olmaz kimseye ḳul

51 Velīkin her yüze ḫıdmet yüz olmaz
Maḥallen gözle beş barmaḳ düz olmaz

52 Faḳīrün rızḳ içün alma yakāsun
Ṭamudan od olub ḳanda yaḳasun

53 Elüñde imiş ṭutalım ḳor ile ṭaş
Kūh itmek olmaz uṣūle ḳarındaş

54 Revā mı ḳatmaġa eşüge āġu
Ṭaleb ḳılasun öküzden buzaġu

55 Bilür ᶜaḳlı olanlar būyı ḳamū
Ṭamaᶜ olmasa olmaz idi ṭāmū

56 Mülk rızḳını yerseñ ṣad ḥatā it
Ṭozatmak bilmeyenden yek ulur it

57 Ḫıyānet üzre dime didügiñi
Dizin üstünde yime yedügini

58 Yanunda olmasun ḳaṣd it birāder
Ṣu gören señiñ ṣayan berāber

59 Ḳılāvuz çoḳ her ilk ideni yād
Ki olmamuşdur revā zeyn viren yād

60 Cihānda az bilendür deñilmez
Ki azı bilmeyen çoġını bilmez

61 Cihānda gör meysir gördigi yoḳ
Ṭamaᶜkārıñ kimisne karnını ṭoḳ

62 Az açık eylemek gerek işini
Dileyen kimse ġavġasız başını

63 Ḳanāᶜat ile idegör işigi ṣāġ
Ki dāyim saña ṭaġ üsti ola bāġ

[190a]

64 Cihanda çoḳ görenler dürlü işler
Hemān bir loḳma bir ḫırḳa demişler

65 Sana kim ṭaş atarsa atasın etmek
Degildir erlik itdügini itmek

66 Degül cenk eylemek kimseyle zinhār
Dime cehd it gözüñ üzre ḳāşuñ var

67 Büyükçe kāz kazarsañ kimseye çāh
Ki şāyed sen düşesin anda nāgāh

68 Ki yirine iki virseñ muḥaldir
Velī dil dilden aġlamaz miṯaldir

69 Ḫaruñ ḫardan eger ḳalursa lāġı
Dimişler ḳuyruġı yāḫud ḳulāġı

70 Tevāżu[c]lar gördüm ṣanma ṣavaşdan
Olur ḥurmet birāder iki başdan

71 Yāverliḳ ilk iden cümle bulur
Kişinin ḥürmeti elinde olur

72 Dime sevenler buda ḳandan dizildi
Ḫaçan ḳabuk olub boyni üzüldi

73 Yüce olur ise her ne ḳadar ṭaġ
Yol üstünden aşırmaḳtan u ırāġ

74 [c]Azāzil gibi kibri kār idinme
Mekān a[c]lālıġın inkār idinme

75 Gözetmez ṣafda ṣad dād mıdır seti
Onların bir olur altı üsti

76 Olur mı hiç kem iḫlaṣa ᶜizzet
Yazılmaġla anıñ üstünde tebbet

77 Ġurūr u kibriyyete tātī ṣıfatdır
Odur edmege ehl-i meskenetdir

78 Seni her kim ki görse türş düşen
Olur bīzār ṣanur ki ᶜadūsun

79 Yüzün ekşi olucak sözün acı
Senüñle kimiñ alışır mizācı

[190b]

80 Kelzed aḫı żarūrī żıd metuge
Söker ördükçe dayim avd nevke

81 Bilen bed ḫuyuñı olduḳda yaẕık
Kaçar balıḳ yola işitse adıñ

82 Kaçışan ṭavşanıñ kören etinden
Uṭanur yegünür her leẕẕetden

83 Demişler düzeḫinin bir nişānı
ᶜAbūse'l-vech olmakdır bil ānı

84 Bilişi görmeze urmaḳ kem işidir
Ki bir kez bilişü bir kez görüşdür

85 Gele bu her yüze ṭut gönlün açıḳ (açıḳ)
Dū ᶜālemde güler yüze bire yoḳ

86 Maḥal olmayana depren oranca
Sevādına göre urgul ṭabanca

87 Beşermez devlete gereklü eli
Silen bir destimāleyle her eli

88 Ki ḳoş vār at yederler yādır işe
Ḳuş olur kim öten yerler hümāyişe

89 Gerek ḥürmet velī düşkün uluya
Vaḳārın güzelin yüzi ṣoluya

90 Ki at olursa her ne deñlü lāġar
Yaraşur etmek üstünde bürāder

91 Ney idi fikr ḳıl evvelki ḥāli
Nola ḳaldıysa taş altında eli

92 Düşüb ṭurmaḳ er olana degil ᶜayıb
Ḫudādır bir ḳarāra ṭutmagil rayb

93 Degül kāv illa bahāgın toḳ birader
Esriñe pürṣaye çubuk seberedir

94 Ṣanur ẓālim gedāya ẓulmüni lāġ
Kiçi ḳan ḳayırır ḳaṣab umar yaġ

95 Yek olur derd budür ḫāṣ u ᶜāmmıñ
Ḫalāliñ biri biniñden ḥarāmuñ

[191a]

96 Çü dünya cīfedir aña ne raġbet
Kilāb efᶜālidir aña muhabbet

97 Bu şer işde idenler üzre taʿcīl
İşidiñ bir ḥikāyet geldi temṯīl

98 Ol añlamaz ki dūn olduḳda gündüz
Ḳuṣar iğne yutan āḫır çuvaldız

99 N’ola ger dām ise il buyruġuña
İken dāḫı tükürme yumruġuna

100 Bu dünyā gegedir illā ṣoñ bu kekede
Bulursun her insiñ çukuruñda

101 Alub vārın faḳīriñ ḳosun zār
Devirmeyi ebkem yüvāsıyya ḳār

102 Deme erḳam ṭagādır olma leffāf
Çü diniñ yarısıdır gözle inṣāf

103 İtiñ üssi var ise olma gāfil
Ḫudāya ṣıgın ṭuşen ḥaẕer ḳıl

104 Kaġān arslan giçub etme ile ḳahır
Ki ṭuşun uyḫusun virir saña deher

105 En ol ḳahhār kim irgürin merg
Ki ger erḳun tutar illa ṭutar berg

106 Ḫaḳḳ issi ṣanma kim ḥakkını almaz
Saña ḳalursa oğluna ḳalmaz

107 Ger inanmaziseñ işit ḥikāyet
Ki şeksüz bu ḥikāyetdür rivāyet

108 Ṭamaᶜkār olma ger var ise hūşuñ
Dilerseñ ṣonra nīş olmaya nūşüñ

109 Egerçi ṭaş yarar maᶜlūmdur baş
Velī yarar ṭamaᶜ meşhūrdur ṭaş

110 Işlāh-ı dine irilür veraᶜdan
Fesādı olur anıñ bil ṭamaᶜdan

111 Ṭamaᶜ yiliyle zinhār alma yaprak
Gözi nesne ṭoyurmaz illa ṭopraḳ

[191b]

112 Eylen boncuḳ diyu müft elime laᶜlün
Edersen ulu ḫū çekmeğe fiᶜlin

113 Derne şükür ḳıl ḫalḳı ḳınama
Tamaᶜkār olma buldukça bunama

114 Niçeler yaṣdanurlar olma ṭaġı
Özüm özliyu ben dīvār-ı bāġı

115 Bir uġurdan o kim olmaḳ diler yay
Ḳalur yoḫsul olur her dem işi vay

116 ᶜAyān bil bu söze olma kemānlu
Ṭamaᶜkār az ṭamaᶜdan çok ziyanlu

117 İşit bir ḫoş ḥikāyet ey ḳarındāş
Ṭamaᶜdan niçe yitirgah olur bāş

118 Ṭamaᶜ az itse cāyiz māl emīni
Ki yalar bal ṭutan barmaġını

119 N’ola otursa mālın mālī olan
Yemez mi özge balı bālī olān

120 Velī deprensün ol ada ᶜārifāne
Yudacaḳ lokma alsun dehāne

121 Ṭutub saᶜy itdügi efᶜāli nāḥaḳ
Eşāṭuẕ ḳabūtun olmasun artuḳ

122 Ṣoñı cenge döner ḳavsın olaġan
Devede gösterem dirse ḳulāġın

123 Her işiñ olmayan ᶜāḳil öñünde
Tasavvurdan ziyan eyler ṣoñunda

124 Ḥarāma ṣunma el çün var ᶜazābı
Ne ışṣı idesin barmaḳ ḥisābı

125 Göğüẕ rā vü ḥisābına çeker yol
Dürüst olmaz velī bāzārda ol

126 Burada bir ḥikāyet geldi yāde
Ṣoñun fikr it işiñ geçme ziyāde

127 Olur ṣanma ġamıñ zer ḳīle eksik
Büyük bāşıñ olur aġrısı büyük

[192a]

128 Hemīşe olanı ḫoş gör muḳadder
Ḳonuk umduġunı yimez birāder

129 Dimişler derziye güc iğnesini
Ṣoḳub başına girmiş sīnesīnī

130 Dimişler ḳuṣṣa ḫūna sen daḫī güc
Hemān aġzını yummuş görmemiş güc

131 Bu sözler añlayanadur ulu pend
Gerek añlamaġa illā ḫurdmend

132 Yāvuzluġı hemīşe ḳan idinme
Sebebsiz kimseyi düşmen idinme

133 Ger olsañ dostuñ bin yār-ı cānı
Bir olsa düşmenün çoḳ görgil ānı

134 Żarar itmesine var mı kemānuñ
Başıcaḳ kuyruġun uyur yılanuñ

135 Ulular kim senin ġuṣṣañ yimişler
Şu uyur düşmen uyumaz dimişler

136 Ḳatī müşkildir ider ḳalbi yanuḳ
Uyur ardınca olmasun uyānuḳ

137 Ne denlü gösterirse fi[c]l-i aḥsen
Anuñla dost olmaz eski düşmen

138 İrişür şerri düşmen el virince
Olur it aḳsagı ṭavşan görünce

139 İderseñ intiḳamı ḫaşma niyyet
Anuñla dost ol gözle fırṣat

140 Ki arslanlar gelur āl-ile ṣayda
Göcen düşdügi yoḳ güc-ile fayde

141 İşit yine ḥikāyet iy ḫoş efᶜāl
Ki şerri ḫaşmı niçe defᶜ ider āl

142 Bulunca ḫaşma ṣabr it fırṣat ucın
Alan o dem dimiş ḳırḳ yılda öciñ

143 Deminde virme līki hīç amānı
Ki alur senden ol furṣatda cānı

[192b]

144 ᶜAdūye virme meydān gören ḫur
Ki ṭutarak bulsa yaḳar ᶜālemi ḳor

145 Tekāsül eyleme furṣatda işe
Bıraḳma eldeki dügümi dişe

146 Bi ipi gerse dest fırṣatuna
Senin zīra ol iş birer etūge

147 Yeh devlet başını artırma yaşın
ᶜAdūnuñ bulıcaḳ yaṣdıḳda yaşın

148 Ṣaġalıcaḳ elin dönmez yeñinde
Hemīn ṣabrūyi ola düşkünde

149 Çün oḳçılıḳ müdām ilk örnegidür
Er ol bāş yār ki iş başaranuñdur

150 Geçirme furṣatı düşerse ḳanda
Nolısar bitmez iş olmaz cihānda

151 Nişānuñ gözle baḳma ṣaġa ṣola
Gelicek rast urṭuşun çomaġa

152 Ṣoñundan ḫavf idüb üşime ayār
Ki yaḳılduġı gün tozar hemīn yār

153 Dökülenle düzülenüñ daḫı hiç
Ucı alunduġı yoḳ edāñı giç

154 Olacaḳ evvel aḫır çün olısar
N'ola n'olasa bārī gerek n'olısar

155 Demişler biñ yaşayana dürüşdük
Cihān içre ne maḳṣūda irişdük

156 Demiş bir key murāda irmişemdir
Ki düşmen öldügini görmüşemdir

157 Ṣavāşa girme yañılub öç ile
Ṣaḳın olmaz bahādurluk güç ile

158 Ṭayanma geydügüne cevşen ve ḫūd
Ecel berī açıḳdur eylemez sūd

159 Yigin gör düşmeni senden hemīşe
Alu çıḳarsa devletdür erişe

[193a]

160 Ögünme olur olmaz yirde yoldaş
Ki begenmedigüñ yumruḳ yarar baş

161 Bulunmaz ḍarb-ı müştüñ kāh ṭaşda
Deme yumruġı kim agır savaşda

162 Iraḳdan çekme ḫasmuñ altın üstin
Ne bilürsin olur el elden üstün

163 Ziyāde laf urub çekme dilāver
Ḳıyılmaz can ᶜaziz olur birader

164 Dirilmez murġ çapañ çār u nāçar
Olur iki ayaġından giriftār

165 Deme kim bir alāyı kırayın hep
Bir aṣlana olur iki çetik ṭeb

166 N’ola sen dileriseñ erkek arṣlan
Dişi arslanda yoḳ mı ġayret ve ṣān

167 Dökütme nānıñı añsızda ġāfil
Keşiş nīdek kete yitmez ḥaẕer ḳıl

168 Niçeler ?? umarak ??
Kati ötme dıḳarlar çañıña ot

169 Uram ṣanma gözüñ yendügine ḍarb
Ṣaḳın olur yavaşıñ bilegi ṣarb

170 Ḫaṭurlu işde gibi fikr ile ol
Belāna umġil yumuşaḳ diyu el

171 N’ola ger ṭınmasa aşmakda ey yār
Çoġ var iki avcında ṭaş var

172 Bu ikiniñ kemālin kimse bilmez
Ara ata cihānda sencü olmaz

173 Ṣavaşda er odur kim ḥīle ile
Ki erlik on olur ṭoḳuzi ḥīle

174 Dem olur dilkülük ider eri ḳurt
Müdām yemek yumruġla yoġurt

175 Yig ölmekden maḥalsiz yirde dirlik
Ḳaçup ḳurtulmaḳ olur anda erlik

[193b]

176 Kenāra irgöremezsen özüñi
Göze göz bahre etme kendüzüñi

177 Degül dimek saña ḫavfile dıñ ṭur
Ki er o da gerek isen gerekdir

178 Gözetgil iᶜtidāli şöyle dürüş
Ki ne et yana vü ne göyüne şiş

179 Dürişür oñmaḳ içün ve'l-ᵓān uṣṣı
Çü ḳorḳaġ ola bāzirgān ne aṣṣı

180 Dilir ol senge tā yaḫşe ola nefᶜ
Ecel olduġı yoḳdur ḫavfıyla defᶜı

181 Deminde erlik ad u ṣan içündür
Ne ġam erkek ḳoyun ḳurbān içündür

182 İki olmaz ölüm gerçe bir olur
Muḥanneṯ ṭaᶜn-ile günde biñ ölür

183 Muḥanneṯ yoldaş ile etme el bir
Ki zīra bir muḥanneṯ bin eri ṣīr

184 Cihānda adı işler olan işi
Adı olmasa degmez pula kişi

185 Uzaḳ yollara ṭutma yalñız yüz
Demişler ḳuşda uçmaz ḳulagursuz

186 Ḫaṭarlu aralarda key ḥaẕer ḳıl
Ḳaża zīra ki gelmez ṭanuşub bil

187 Ḫabīr olan degül ḫāli ḥaẕerden
“İẕa cāʾe’l-ḳaḍā ᶜamye’l-baṣar”dan

188 Oyalanma olur olmaz yabānda
Ṣaḳın cānuñı yetişmez bostanda

189 Ḳamudan can ṣaḳınmak yigirekdür
Ki cān evvel cihān andan gerekdür

190 Cihānı cān-ile bulmuş ḳamular
Dimiş can bir cihān iki ululer

191 Gerekmez ġafil ol kim ola āḳıl
Ki terküde bil olan başı ġāfil

[194a]

192 Yarıḳşız anda nice ṭuş ṭutasın
Ṭutalım aġzıñ ile ḳuş tutasun

193 Çu aḫşam yaḳlaşa gitmede seferde
Velikin yatmaġıl vaḳt-i seḥerde

194 Yarıḳsız yolda dizilmede dilāver
Ki zīra alet işler ögünür el

195 Çü menzil baṣa yolci ᶜāḳıl olmaz
N’ola dirlerse ana menzil olmaz

196 Degül binmek müdām āyīn deñilen
Demişler ayin deñilen bīn deñilen

197 Çün atıñ yoldaşındır gözle ???
Ki er ġarīb ve hem ġarīb at

198 Yaḳın menzilde ḥalka söze ne ḥācet
Görünen köye ḳulaᶜuz ne ḥācet

199 Özüñi ḳondugun yerden tiz aşur
Oturma yol eri yolda yaraşur

200 Çü cünbüşle bulur ṣayyād ṣaydı
Olur ṣoḥbet ḥarām ola ne ḳaydı

201 Çeker şek yoldaş içün ihtiyācı
Ḫudā yoldaş yol olur ḳuzlācı

202 Seferde eglenen-çün yaḳma cānın
Ki Ḥaḳḳ bilur işin ṭaşra çıḳanıñ

203 Ne ġam gerçi ḳavuşmaz ṭaġ taġa
Ḳavışur ḳanda ise ṣāġ ṣāġa

204 İkende ṭaralıganma fürḳatüñe
Dem ola ḳavuşasın ḥasretüñe

205 Debesin şeker geldi yüzlerümüz
Sizi varmış görecek gözlerümüz

206 Bu yüzüm ḫākine idüb keremsiz
Ne yeller esdi başduñuz ḳademsiz

207 İnanma yatlu söze kim yebānda
Biñ olsun tek yer olmasun mekānda

[194b]

208 Ḳırmaz hicr u zaḥmetinden olsun
Geçer hep kişinüñ cānı pek olsun

209 Ġarīb olmaġla ol kim ḳavīdür
Ṣanur her yiri atası evidür

210 Düşer ġurbetde bī ḥürmet ekābir
Ki ṭaş ḳopdugı yirde olur āġır

211 Çeken baş ḫor olur pür yola yoldaş
Ṭokuz gütdürür issine yāvuz baş

212 Birin bekleyenüñ dizler ḳulıyuz
Birin bekleyenüñ dizler ḳulıyuz

213 Özenen ġurbete bu fikri ḳosun
Yapışmaz yuvalanan ṭaşa yosun

214 Kişiye gerçi göñül çekdürür ṭaş
Ki yük aġmasa düşmez ġurbete baş

215 Sen uṣlu ol ḳo yaḳını ıraġa
Ġarib olur dolu başıñ ayaġı

216 Beleş dayim degül mi yāddan yek
Saña şehrüñi bil Baġdad'dan yek

217 Vaṭan hecri belādur olmaz āsān
Anuñçün kim demişler raḥmet iman

218 Vaṭan sevgüsi şeksüz candan olur
Muḥaḳḳaḳdır ki hem imāndan olur

219 Vaṭan ḳadrin ne bilsün bilmeyenler
Düşüben ġurbete ayrılmayanlar

220 Hemişe eyle ḳazancuña sebʿī
Dürüş ḳul gibi işle biñ gibiyi

221 Olunmaz bülbüli il gülleriniñ
Ḫur seyyid hem ādem gel liknüñ

222 Ne söz eyledin kefen olunca çuluñ
Hemişe aġlıyı görkündü uluñ

223 Dürüş o ḫıdmetine giç eger ir
Kiçi yatmaz yataḳda eşmeden yir

[195a]

224 Yürümek ʿayb olur kişiye bī-kār
Otur ablaḳ ablaḳ işle ey yār

225 İş işi gösterir çün ṭutasın yüz
Ziyānı yoḳ çıḳarmaz artuġ iş göz

226 Demişler ḳurda boynuñ niye ḳalıñ
İtmiş azu çogun işlerümüñ

227 Dahī inanduġum kimse be hīc
Ḳamu kendüm ṭutarum ir eger gec

228 Ön yaraġına ir ile ḳaṣduñ
Ki eğmez başıcaḳ bil ḳār yaṣdıñ

229 İtilmiş oḳ gibi her ne ise iş
Oñda irmedin ḳılıc key ḳış

230 Gerekdür ġāfil olma bul ẕaḥīre
Tū diseñ düşmedügi demde yire

231 Ḳalursun ac özgüle ḳıl ṭanışıḳ
Ṣaḳın işiden ḳaçuben olma ışıḳ

232 Ṣoñun fikr etmeyenler iş başaramaz
Dürüş cehd it emek göreni gelmez

233 Hemīn gölge ḳon irdükde yāza
Kış evvel aġzun açar poz yāza

234 O kim dürüşmiye kesbinde her yıl
Hemīşe ḫażarātı gibi yudar pīl

235 Buġuz ḳulluġun it yüzüñ ṣubidir
Ki zīra dolmaz ol dipsiz ḳuyudur

236 Ocaġuñı tütünsüz ḳoma zinhār
Demişler odsuz oḳutsuz o ey yar

237 Saña kim dir azıḳdan yazın el çek
Çü dirler yāġı yalan ḳış gerçek

238 Yarāġun görmeyen ahmedir irken
Ki ḳış gök üzre ḳışlamaz bilürken

239 Yarāġun gör bilürken bunı ḳamu
Ki olur yaz uçmaḳ ḳış ṭamu

[195b]

240 Abāpuş ol dürüş yaġsa ḳıraġı
Degüldir ᶜayb ḳış güni ḳıraġı

241 Dürüş ḳardaş ṭurmayub yigirekdir
Belī her gün yaraḳ bir gün gerekdir

242 Öñ var ise ḥavliñ içre ḥāli
Kimisne ḳoyma baġı içine çalı

243 İl il üzre olur ᶜālemde çoḳdur
Ev ev üzre velī olduġı yoḳdur

244 Ṣaḳın ḳoñşı ḥaḳḳından olma ġāfil
Ki ḳoñşı ḥaḳḳı tañrı ḥaḳḳıdır bil

245 Müdām it yatlu ḳoñşuya velī al
Yüzüñ ṣuyunı yüzsüzden ṣatūn al

246 Göçür cehd ile anı ya göçe gör
Binub yügrüge nursuzdan ḳaça gör

247 Yāvuzda söyleseñ yoḳ ana ḳayġu
Çeker mi rūsi girile ḳorḫu

248 Yaramaz ḳoñşunuñ ṭutma gümānı
Yidi ḳoñşıya dek irer ziyānı

249 Ṣaḳın yādı ṣınama din-i edādan
Benim dimeñe ḫayr olmaz yuvādan

250 Ṭuvādı'l-esī ger ṭaşra ᶜayāndır
Bilinmez ademü'l-esī nihāndır

251 Yulur ṭutmaz çü başı beklemez dir
Bilüşeñ gözle gelmez yāddan ḫayr

252 Ṣaḳına ṣanma yavuh ḥürmetini
Ayaġ-ile deper ol devletini

253 Kabāmı hiç dibā-yı tiftes
Ona ömke demiş ḥācī yegdiş

254 Degüldür ṣāġ anı gerekse ṣīne
Vedān Ḳaraca Ahmediñe sīne

255 İşitmedügmi bu ṣāġını sözüñ
Ki besle ḳarġayi çıḳara gözüñ

[196a]

256 Ere ḳardeş gerek düşmen ṭuġyede
Ki demişler yamān ḳardaş yaġıda

257 Kimiñ kim ḳardaşı var ḳalᶜası var
Olana ḳalᶜadır ḫaṣm eylemez kār

258 Delüye uslu oldur açmaya rāz
Ki olmaz kimseye divāne hemrāz

259 Naṣīḥatdür bu dükelü ulular dan
Ḫaber alunur oġlanla delüden

260 Ṣaḳınub eyledin açan ser delüye
Ḳaçub yaġmurdan uġrar ol ṭoluya

261 Olur peydā delüden çoġ eṣerler
Delüden il alur uṣlu ḫaberler

262 Delüye söyleyüb söyletme zinhār
Ne düz ne ḫūd rezil delüye ey yār

263 Delüden işidir er söyleyen yol
Delüye deper diyecek ṣıradır ol

264 Delüye saz işüddürmek ḫaleldir
Delu ḫod remz söz oynar meṣeldür

265 Çe ger uslu görüb güler bir işe
Delü olduġuna güler hemīşe

266 Bilişik verme terike görseñ onı
Çıḳarır borçlu ol beş aḳça sānī

267 Kişilik fiᶜli terk olunda nester
Eger yüz viresen peş daḫī ister

268 Hemīn deñilmeyüb türküñ sözin hic
Diyesen bu ḳangi yeme yüzüñ iç

269 İdinme ḫaṣm Danişmendi ṣaḳın
Mahabbetle ol olasıñ ana yaḳın

270 Ki daᶜvīcisi Dānişmend olanıñ
Meger yarıcısı ḥaḳ ola anıñ

271 Dedügün diñle Dānişmendiñ ey yar
Velī her itdügini itme zinhār

[196b]

272 Tabutcıdur delü gerçi delüyi
Sever illa ki danişmend uluyi

273 Kimi ʿālemlerüñ olmuşdur azġun
Güz ider leş nola dirlerse ḳuzġun

274 Bu daḫī pīşedir anlarda pinhān
Sürülür ulu ḥalvasıyla oġlan

275 Edeblü ḳıl ʿıyāliñ virmegil yüz
Ṣaḳın ḳundaḳdan itme anı ḳutsuz

276 Demesün ḫalḳ incünüb ḫuyundan
Deñir nesiller yüzi yüzer ṣoyundan

277 Görenler dir çü öña şuġuli
Zihī devletlünüñ devletsüz oġli

278 Dime kim olıcaḳ gözdedir yol
Çubuḳ yeşile egilür hey ḫabīr ol

279 Gerek her yārānı başıra ???
Ḳazık girmez yere olmasa ḳazık

280 Ol let kimsenin ṣanma yakubdur
Kemānesiz çomaġ uçmaḳdan çıkubdur

281 Anuñ let döñüşür riteylü ḫuyuni
Anıñ olmaz çomaġla oyunı

282 Velī üstāda virseñ dökemezsin
Bıçak kesmez ṣayen hem sökemezsin

283 Üşenme hiç ödenmez borc olmaz
Kimisneniñ ḥaḳḳı kimsede ḳalmaz

284 Eger ḳızın var ise kimse almaz
Delüklü ṭaş ḳırma yerde ḳalmaz

285 Olursa ḳızun deñlü il gelinci
Çürük baḳlaya olur kör alıcı

286 Silerde bir gün anuñ da çanaġın
Bulur ḳanda ise çömlek ḳapaġın

287 Ümīdiyle egerçi gözedir yol
Ḳomalıḳdanda mı ḳala giru ol

[197a]

288 Ne çare hem niçe ṭutuñ ḳapaḳlu
Olur koñşi ḳızı ekşer çapaḳlu

289 Iraḳdan iñilür ḳırılır ayāgu
Yaḳın olsa çıraḳ dibi ḳaragü

290 Virecek müfte virme ide gör cehd
Ki ucuz ᶜāciz olur bozılur ᶜahd

291 Metāᶜuñ ṣanma bulmadın behāsın
İt incir bil ucuz at şumār besin

292 Bu pendi hem ṭutar ᶜāḳil olan kes
Ki dimişler ḳızı vir köpriyi kes

293 Ḳızuñ ardınca çoḳ varmaġı ḳoġıl
Göñül virme güyegü olmaz oġul

294 İñen ḫoşdur çıḳarmaḳ ḳızı erde
Yedi yaşında ya erde ya yirde

295 Eger ondan geçe vardır yaḳīnim
Ki ider ḳanı senüñ işte bīnim

296 Eyit aḳdır yüzüm açıḳ alınım
Ḳızım saña deyrem işit gelinim

297 Velī anuñ ki devlet yoḳ başında
Ne işe yaraya rastıḳ ḳaşda

298 Yemişinde ḳararıcaḳ çekirdek
Od özlemeye hergiz ṭevrāḳı yek

299 Ḳızı evde ḳatī büyütmek olmaz
Bilāderindeñ anı küşmek olmaz

300 Ḳoma tenhada namahremle zinhar
Pamuġun od-ile ne oyunu var

301 Belā yükidür üstüñden īzānı
Ṣaḳın rüsvāylıḳdan nāgehānı

302 Degildür yigide ᶜayb olsa ᶜāşıḳ
Ṭurulmaz olmayınca ṣu bulanıḳ

303 Deyme ᶜāşıḳ olana düşer uṣṣı
Ki itmez ᶜāşıḳa hiç öğüt aṣṣı

[197b]

304 Anuñ menbaᶜına nāṣuḥ ketḫudalık
Ne ider ḳar ḳandırmaz ṣuṣalıḳ

305 Getürür āşıḳı cūşa her āvāz
Gelür dirler ḫaravanī āşıḳa saz

306 Düşicek penbede közlenmez ateş
Ḳaçan ṣıvana balçıḳla güneş

307 Budur çekdügi ᶜāşık dürlü ṭaᶜnī
Gerek ᶜışḳa nişān maᶜnīye daᶜvī

308 Cüvāna ᶜışḳ olur gerç yaraşuḳ
Yiğit olur ḳoca da olsa ᶜāşıḳ

309 Çü ger yiğit yolun ḳoca varımaz
Nice ile bīser göñül ḳarımaz

310 Hele ḳalmaz çü geçmişdür yaşından
Yine çınar tükürür yoldaşından

311 Kişide ᶜışḳdan olmasa ḥālet
Hemīn ḥayvānlıġa eyler delalet

312 Kişi kim ᶜışḳ yoḳ maᶜnīde ḫardır
Degüldür adem ol ḫardan beterdir

313 Hevādar olma degme ḫūba derḥal
Dürüş cehd ile koş koş yügrügin āl

314 Gönül viseñ vir eyle mahtāba
Ki di ya doġ ya doġdum āftāba

315 Çün uġrısan uġurla bāri altun
Mesāvidür siyāset alma ḳurşun

316 Sevüb ẕār olma hercāyī nigārī
Ki olmaz şāhinüñ eksik şikārī

317 Zülāl umma binā içinde ṭaşdan
Gerek-durur mahabbet iki başdan

318 Ger uġratsa ziyade ᶜışk cebre
Sefer ḳıl ṭāḳatüñ yoġ-ise ṣabra

319 Çıḳarur bī-gümān itme tereddüd
İc acısı ṭaban acısı lā büdd

[198a]

320 Vefāsuz sevmek olur çünkü yañlış
Döner Baġdad'dan yañlış ne teşviş

321 Deyme kim hecr odı ḳor canıma köz
Göñül katlanıcıdur görmese göz

322 Gerekse gayri dilberle gönül yaz
Ki zira bir çiçekle yaramaz yaz

323 Mülayim ḫuylar ᶜāleminde vāfir
Medine olmaz ise Mekke ḥāżır

324 Eger perrī inse sevgili sevānī
Olursa ḥūrī sevme sevmeyānī

325 Bu pend olmaz velī hergāh maᶜḳūl
Ki gönül kimi sevse görgüli ol

326 Çü Mecnūn'a iderler bu beyānı
Dimiş benüm gözümle görüñ anı

327 Kim ola andan özge ḥusniyle yāy
Ṭakim nevyıldıza çün görmüşüm ay

328 Cevābın iledir menᶜ-i inse nādān
Var ile olma yoḳdur göze zindān

329 Söz itme yaza geldikde ir u gec
Ki kendü gelse süzer yoḳ gözle hiç

330 Temāşāsına ḫubuñ kim diye yok
Eyveye çok naẓardan mezd olur çoḳ

331 Kişide ṣabr ḳomaz yārsuzluk
Gerek ᶜāşıḳ olanda ᶜārsuzluk

332 Diriġ itme ṣaḳın cānān içün cān
Bulmaz virmeyince cānī cānān

333 Çekerseñ yar içün gam yemeye ġavġa
Güzel ġavġasız olmir hiç zīrā

334 Raḳībiñ olduġına hemdem lā yaz
Ḫazīn olma ki olmaz verd-i bī ḫār

[198b]

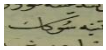
335 Ḳalursuñ yārsız hem ṭutmaġil rayb
Cihānda ister-iseñ yar-ı bī ᶜayb

336 Güzel cevr itmeden meyyāl olmaz
Muḳarrerdir belāsuz bāl olmaz

337 Raḳībiñ ver hemenden çekme ḳorḫu
İt ürür kārbān geçer ne ḳayġu

338 Raḳīb itdükde düşnām eyleme ār
Çepel yeyse seg olmaz baḥr murdar

339 Raḳībüñ ṣanduġı bu ṣaña yāvuz
Ḳomaz ṭokuzluġun ḳandaysa ṭoḳuz

340 Sen aña yār içün ḳıl dāyim iylik
Söz issin atar itine

341 Ne çāre hem uluni geldi pīşe
Kesilmedin el öpülür hemişe

342 Gelür aġyār añub itdikde lāġı
İti añ ve yanuña ḳo çomāġı

343 Virür şeftālüler aġyara dilber
Eyü yemişleri ṭokuz yir ekşer

344 Çi ger sevmedügi yār poz yılānuñ
Yeter olda ini aġzında anuñ

345 Olan güneyde yārüñ vaṣldan dūr
Hemīn ol ḥācıdur kim görmeye dūr

346 Der-i dilberde ᶜāşıḳ yaṣdanur ṭāş
Delir mi hiç yaṣduḳ ṣaġ olan baş

347 Çi ger kāẕibdurur ahdünde dilber
Velī ᶜuşşāḳ-ı ṣādıḳ göñlün egler

348 Oluben bī tekellüf nefs içün zār
Gülegeni viregen ṣanma zinhār

SONUÇ

Bu çalışmada Topkapı Sarayı Yazma Eser Kütüphanesi R.1966 numaralı mecmua iki ana başlık altında incelenmiştir. Eserde bulunan manzumeler transkripsiyon işaretleri vasıtasıyla Latin alfabesine aktarılmıştır. Ayrıca MESTAP kapsamında şiirler tabloda gösterilmiştir. Eser Latin alfabesine geçirildikten sonra inceleme kısmında mecmua hakkında genel hatlarıyla gerekli görülen bilgiler verilmiştir. Yazmada herhangi bir tertip tarihine rastlanmamıştır. İhtiva edilen şairler ve yaşadıkları yüzyıllar göz önüne alınarak çeşitli ihtimaller ışığında bazı tespitler yapılmıştır. Bu bağlamda adı geçen mecmuanın en erken 16. olmak üzere 18. yüzyıla gelen üç yüzyılda son haline getirildiği tahmin edilmektedir. Mecmuayı tertip eden kişiye dair herhangi bir bilgi eserde tespit edilememiştir. Yazı şeklinin farklı olması, belli bir konuya bağlı kalınmaması, bazen düzenli bazen düzensiz bir yapıya sahip olması gibi inceleme kısmında da etraflıca ele alınan sebeplerden ötürü birden fazla mürettibin olabileceği düşünülmektedir. Ancak bu kesin bir yargı olarak sunulmamaktadır. Eserde toplam 328 şiir 1 pendname ve 1 Arapça dua bulunmaktadır. Mecmua çoğunlukla 16. yüzyıl şairlerini ihtiva etmektedir. Meşhur şairlerden olan Nev'i'nin şiirleri en çok yeri kaplamaktadır. Nev'i'yi Fazlî, Makâli ve Kadrî takip etmektedir.

Mecmuada en çok kullanılan nazım türü gazeldir (156); eserin son sayfalarında kime ait olduğunu bilmediğimiz 1 gazel dışında sadece Nev'i'nin gazelleri bulunmaktadır. Bunun dışında kalan kısımda tespit edilen 23 şairin 149 tane şiiri ile kaside türü çoğunluğu oluşturmaktadır. Ayrıca eserde 1 muhammes, 1 mukatta, 5 murabba, 2 müseddes, 1 müsemmen, 1 tahmis, 4 terciibent, 3 terkibibent bulunmaktadır. En çok kullanılan bahir 102 şiir ile remel bahri olmuştur ve 3 adet vezni kullanılmıştır.

Şiirlerde genellikle klasik Türk şiirinin kalıplaşmış ifadeleri kullanılarak aşık-sevgili unsurları ön plana çıksa da çeşitli tasvirlerle de karşılaşılmıştır. Bu tasvirler yaz, kış, bahar tasvirleri olabileceği gibi kimi zaman saray gibi çeşitli yapıların tasvirleri olmuştur. Ayrıca eserin özellikle pendname kısmı yoğun bir öğüt verme özelliğine sahiptir. Mecmuada mutasavvıf şairlerin vermiş olduğu etkiyle tasavvufi unsurlar da kimi zaman kullanılmış olup sadece din dışı konular işlenmemiştir.

Eserin transkripsiyonlu metni hazırlanırken söz konusu yapıtta bulunan şairlerin şiirleri çeşitli divanlarda ve akademik çalışmalarda taranmıştır. Aynı şiir bu

kaynaklarda tespit edilmişse aralarındaki belirgin nüsha farklılıkları dipnotta gösterilmiştir. Şairlerin daha önce keşfedilmemiş şiirlerinin açığa çıkarılması, keşfedilmişse de aralarındaki farklılıkların ortaya konulması; onlar hakkında daha önce elde edilmeyen bilgilerin öğrenilmesi, unutulmaya yüz tutmuş önemli şahsiyetlerin yeniden hatırlatılması ilim dünyasına sunacağı katkıyla yadsınamaz bir önem arz etmektedir. Mecmuaların Şiir Tasnifi Projesi kapsamında gerçekleştirilen bu çalışma ile gün yüzüne çıkarılan şair ve şiirlerin başta edebiyat dünyası olmak üzere pek çok araştırma alanına ışık tutması ve katkı sunması ümit edilmektedir.

KAYNAKÇA

Aksoyak, İ. H. (2015). İzârî, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/izari, 21 Aralık 2023.

Atik Gürbüz, İ. (2013). Sânî, Cân Memi. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sani-can-memi, 21 Aralık 2023.

Atik Gürbüz, İ. (2014). Husrev. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/husrev, 21 Aralık 2023.

Aydemir, Y. (2013). Behiştî, Ramazan b. Abdulmuhsin. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/behisti-ramazan-abdulmuhsin, 21 Aralık 2023.

Ayverdi, İ. (2011). *Kubbealtı Lugatı Misalli Büyük Türkçe Sözlük*. İstanbul: Kubbealtı Yay.

Aydemir, Y. (2018). *Behiştî Divânı*. https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/56445,ramazan-behisti-divanipdf.pdf?0, 01.06.2024.

Canım, R. (2014). Ahmed-i Dâ'î. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ahmedi-dai, 01.06.2024.

Çakır, E. (2014), Arşî. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/arsi, 21 Aralık 2023.

Doğan, A. (2013). Zihnî, Abdüddelîl. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/zihni-abduddelil, 21 Aralık 2023.

Demirel, Ş. (2013). Mânî. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/mani, 21 Aralık 2023.

Dilçin, C. (2018). *Yeni Tarama Sözlüğü*. Ankara: TDK Yay.

Durmaz, G. (2013). Muhibbî, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/muhibbi, 01.06.2024.

Esir, H. A. (2007). XVIII. yüzyıl şairlerinden Tameşvarlı Naîmüddin ve Pend-nâme'si. *İlmî Araştırmalar*, 24, 57-58.

Efe, Z. (2021). Peykerî. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/peykeri, 21 Aralık 2023.

Erdoğan, M. (2017). *Bursalı Rahmî ve Divanı*. https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55910,bursali-rahmi-divanipdf.pdf?0, 01.06.2024.

Erdoğan, M. (2023). Rahmî, Bursalı Pîr Mehmed. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/rahmi-bursali-pir-mehmed, 21 Aralık 2023.

Gürbüz, M. (2013). Şiir mecmualarının kaynakları üzerine. *Turkish Studies,* 8 (1), 315-322.

Kanar, M. (2019). *Farsça Türkçe Sözlük.* İstanbul: Say Yayınları.

Kaplan H. ve Macit M. (2014). Bâkî. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü,* https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/baki, 21 Aralık 2023.

Kaplan, Y. (2014). İlmî, İlmî Çelebi. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü,* https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ilmi-ilmi-celebi, 21 Aralık 2023.

Kaplan, Y. (2014). Lisânî, Yahya Çelebi. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü,* https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/lisani-yahya-celebi, 01.06.2024.

Kaplan, Y. (2014). Nüvîdî, Yusuf Nüvîdî Efendi. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü,* https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nuvidi-yusuf-nuvidi-efendi, 21 Aralık 2023.

Karahan, A. (1966). *Figânî ve Divançesi.* İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yay.

Karagözlü, V. (2014). Hâyâlî Bey, Hayalî, Mehmed Hayâlî Bey, Bekar Memi. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü,* https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/hayali-bey-hayali-mehmed-hayali, 01.06.2024.

Kılıç, A. (2012). Mecmûa tasnifine dair. *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII, Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı* (s. 78-96) içinde. İstanbul: Turkuaz Yay.

Kılıç, F. (2014). Misâlî, Hasan Çelebi. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü,* https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/misali-hasan-celebi, 21 Aralık 2023.

Koyuncu, F. (2013). Makâli, Mustafa Bey. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü,* https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/makali-mustafa-bey, 21 Aralık 2023.

Koyuncu, F. (2011). Alaşehirli Makāli Mustafa Bey ve Mecmualardaki Bazı Şiirleri. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(2), 303-324.

Köksal, M. F. (2012). Şiir mecmualarının önemi ve mecmuaların sistematik tasnifi projesi. *Eski Türk Edebiyatında Tenkit ve Teori,* İstanbul: Kesit.

Köksal, M. F. (2013). Derûnî. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü,* https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/deruni, 21 Aralık 2023.

Köksa, M. F. (2013). Vechî. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü,* https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/vechi, 21 Aralık 2023.

Kut, G. (1986). Mecmua. *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi Devirler, İsimler, Eserler, Terimler.* (Cilt 6, s. 170-173) içinde. İstanbul: Dergah Yay.

Levend, A. S. (1998). *Türk Edebiyatı Tarihi*, C. I. Ankara: TTK Yay.

Mermer, A. ve Koç Keskin, N. (2005). *Eski Türk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Akçağ Yay.

Okuyucu, C. (1994). *Cinânî (Hayatı, Eserleri, Divânının tenkidli metni)*. Ankara: TDK Yay.

Özkat, M. (2005). *Kara Fazlî'nin Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Dîvânı (İnceleme-Tenkidli Metin)*. (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.

Parlatır, İ. (2016). *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü.* Ankara: Yargı Yay.

Pektaş, M. (2013). Âgehî, Mansur. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/agehi-mansur, 21 Aralık 2023.

Pektaş, M. ve Ünal, M. (2013). Âgehî'nin Şütür Kasidesi. *Turkish Studies, 8 (1), 2165-2177.*

Sâmî, Ş. (1317) *Kâmus-ı Türkî.* İstanbul: Akçağ Yay.

Sefercioğlu, M. N. (2014). Nev'î, Yahya. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nevi-yahya, 21 Aralık 2023.

Sungurhan, A. (2013). Beyânî, Mustafa. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/beyani-mustafa, 01.06.2024.

Şenödeyici, Ö. ve Akdağ A. (2016). *Mecmualar ve Cönkler, Osmanlı Edebî Metinlerini Anlama Kılavuzu, (ed. Özer Şenödeyic*i). İstanbul: Kesit Yay.

Tosun, N. (2013). Yûsuf el-Hemedânî. *TDV İslam Ansiklopedisi*. (C. 44, s. 12-13) içinde İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay.

Tulum, M. (2013). *Osmanlı Türkçesi Büyük El Sözlüğü*. İstanbul: Kapı Yay.

Tulum M. ve Tanyeri A. (1977). *Nev'i Divanı.* İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yay.

Uzun, M. (2003). Mecmua. *TDV İslam Ansiklopedisi*. (C. 28, s. 265-268) içinde, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yay.

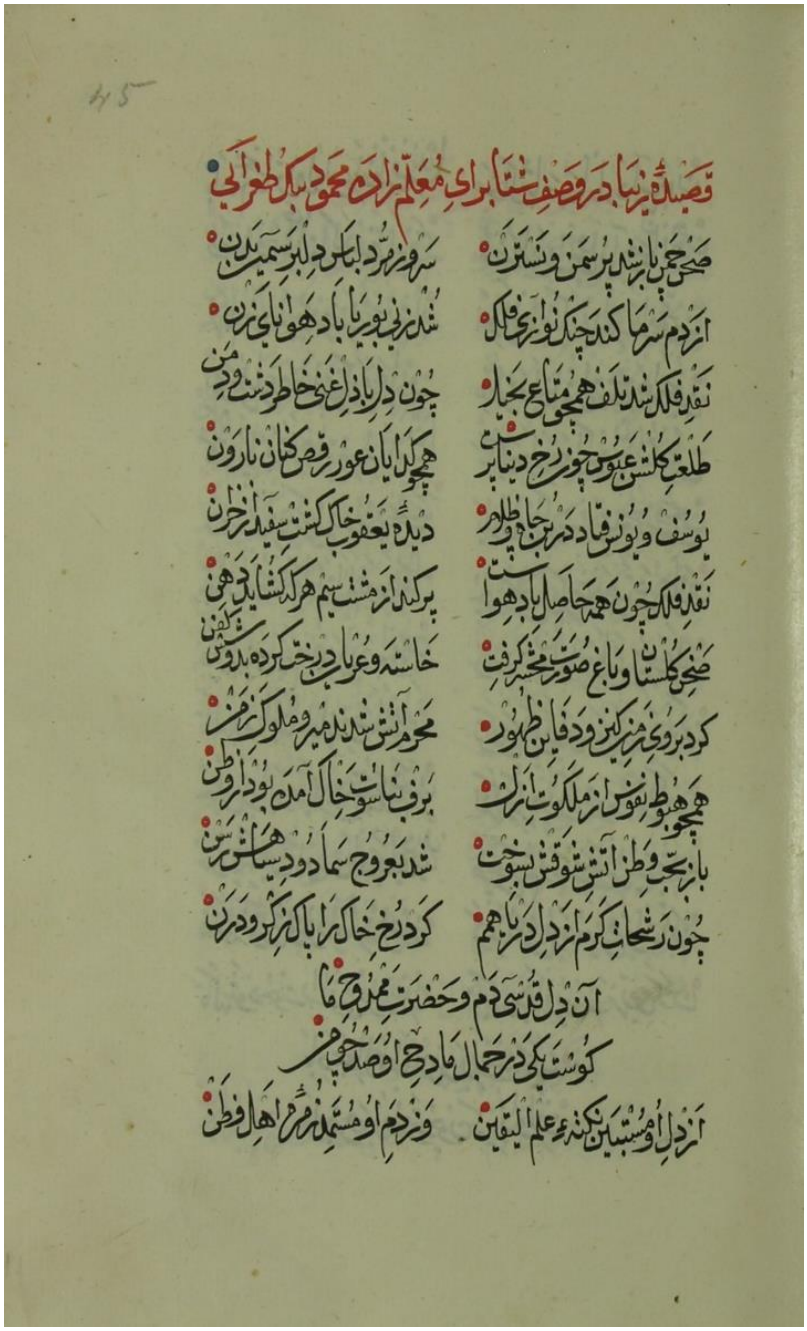
Ünlü, O. (2013). Cinânî, Mustafa. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü,* https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/cinani-mustafa, 21 Aralık 2023.

Ünver, İ. (1993). Çevriyazıda* Yazım Birliği Üzerine Öneriler. *Türkoloji Dergisi*, 11(1). https://doi.org/10.1501/Trkol_0000000144.

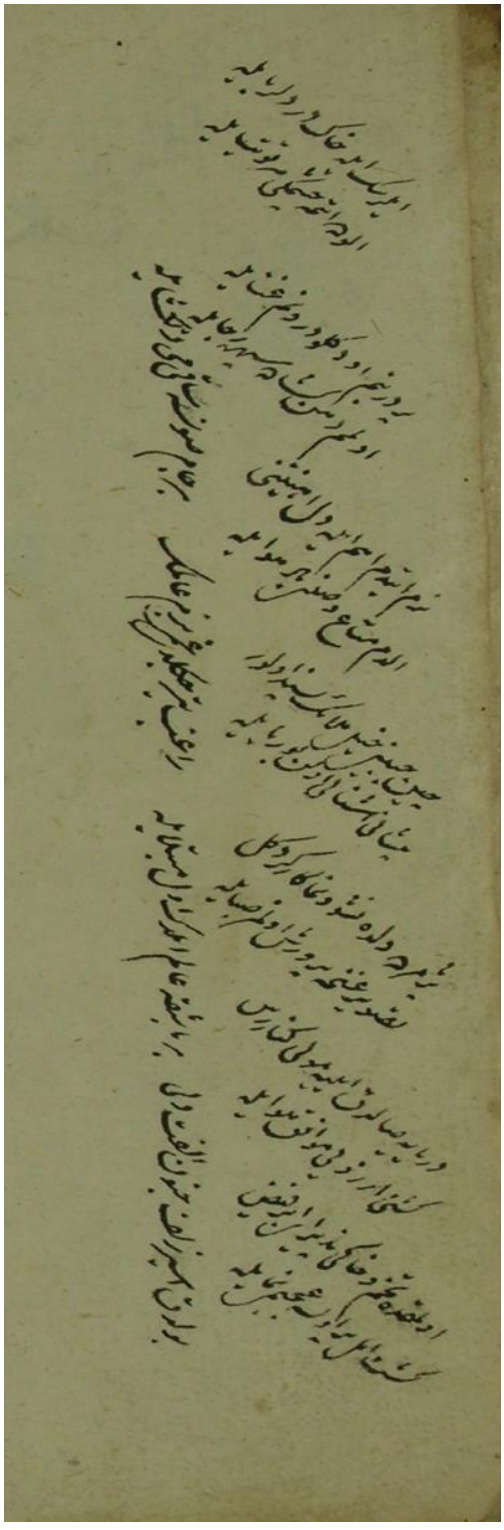
Yılmaz, K. H. (2014). Kadrî, Kadrî Çelebi. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü,* https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/kadri-kadri-celebi, 21 Aralık 2023.

Zavotçu, G. (2013). Fazlî. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğ*ü, https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/fazli, 21 Aralık 2023.

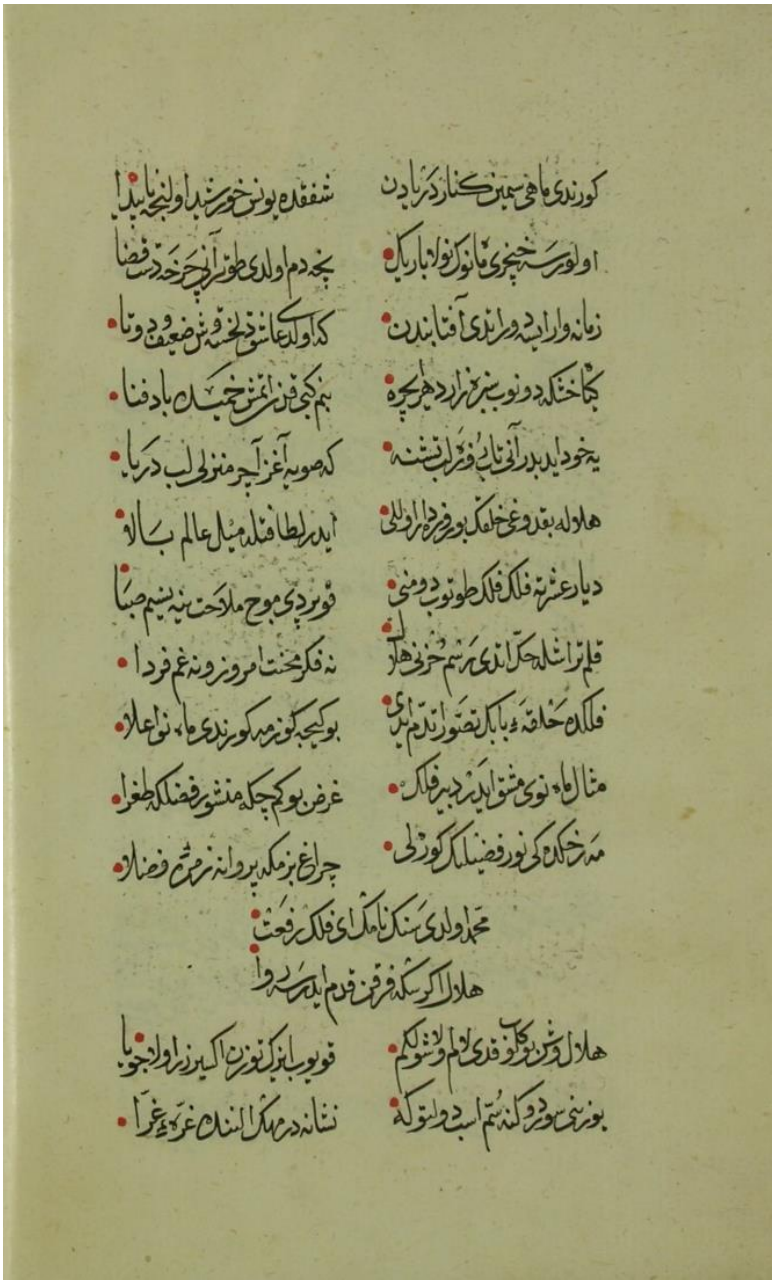
EKLER

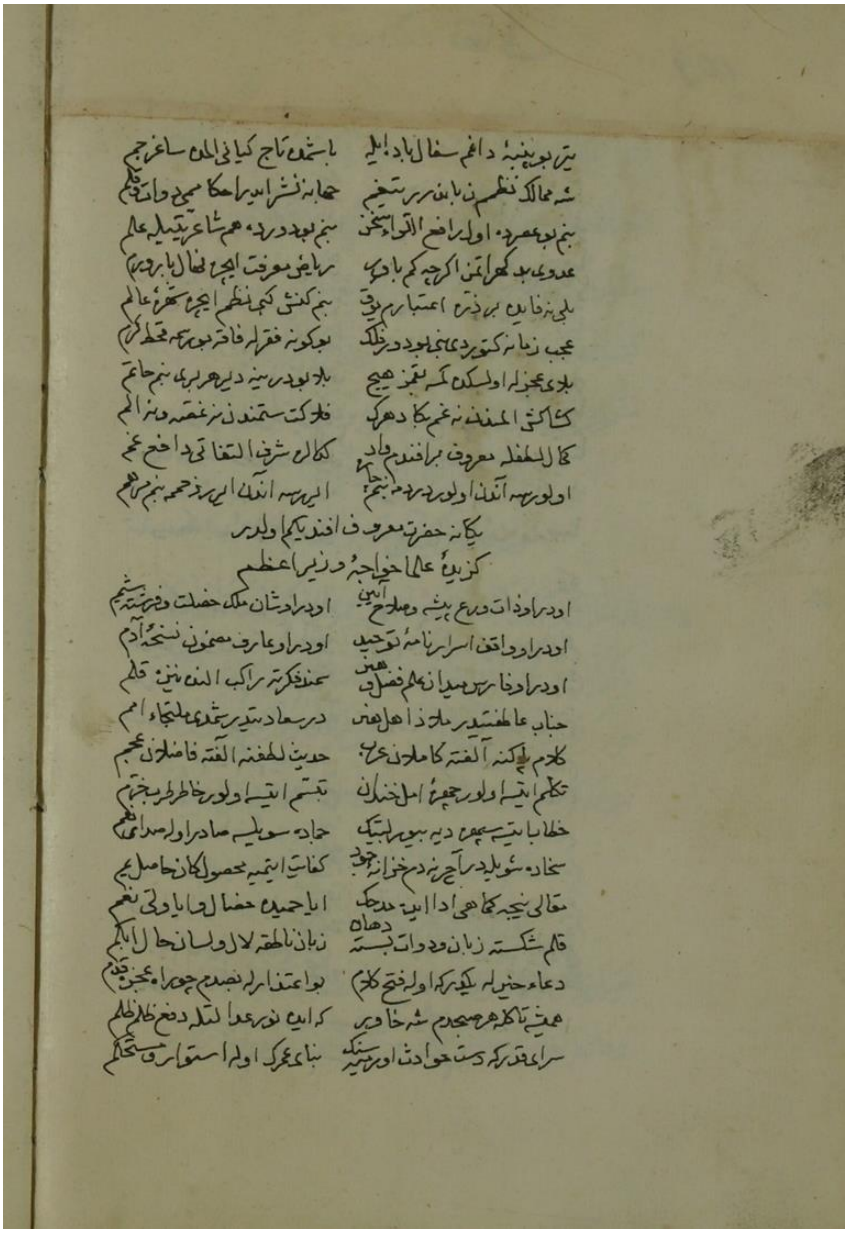
Ek 1 : Topakpı Sarayı Yazma Eser Kütüphanesi, R.1966, 45b, Farsça şiir.

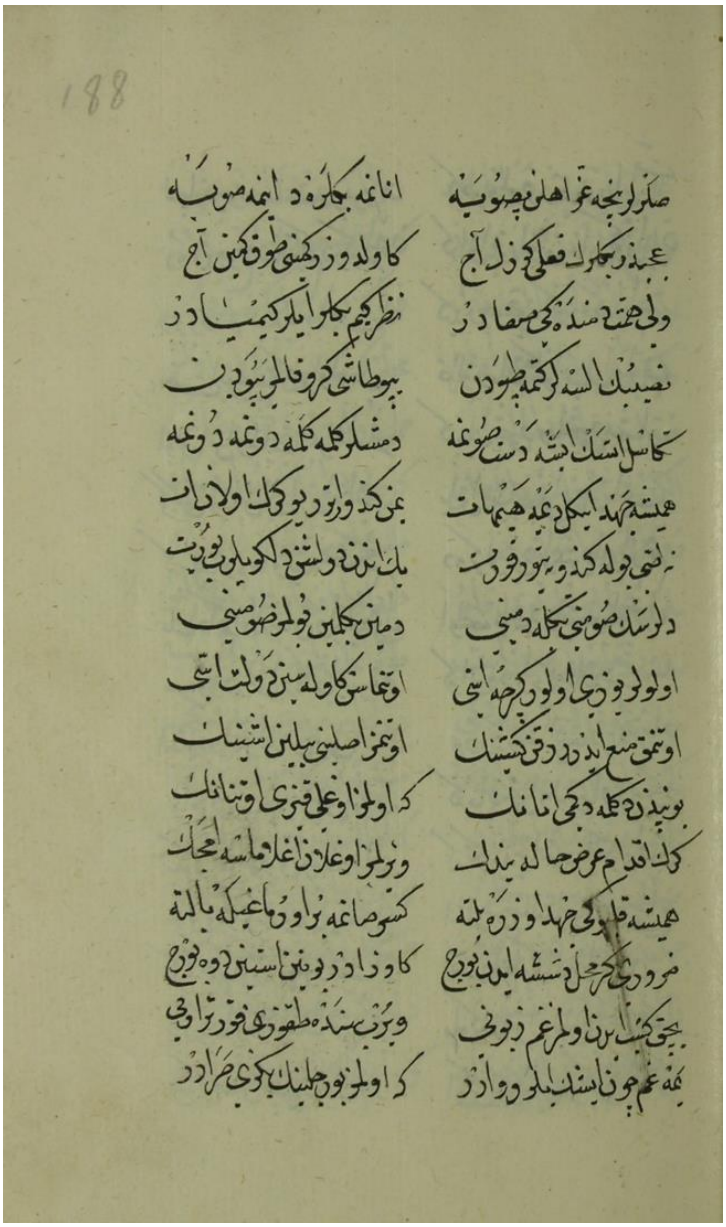
Ek 2 : Topkapı Sarayı Yazma Eser Kütüphanesi, R. 1966, 1b.

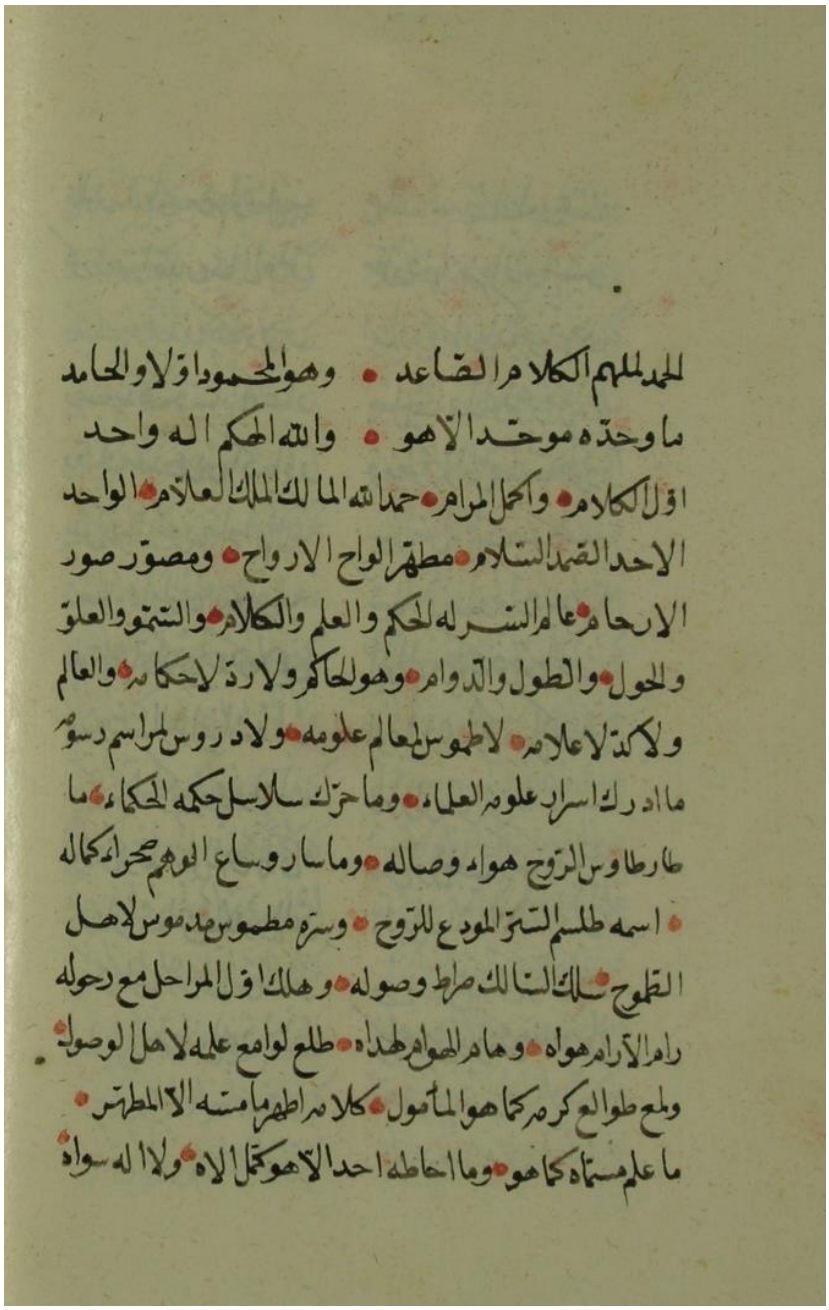
Ek 3 : Topkapı Sarayı Yazma Eser Kütüphanesi, R. 1966, 3a.

Ek 4 : Topkapı Sarayı Yazma Eser Kütüphanesi, R. 1966, 110a.

Ek 5 : Topkapı Sarayı Yazma Eser Kütüphanesi, R. 1966, 188b.

الحمد لملهم الكلام القاعد • وهو المحمود اولا والحامد
ما وحده موحد الا هو • والله الحكم اله واحد
اول الكلام • واكمل المرام • حمد الله المالك الملك العلام • الواحد
الاحد الصمد السلام • مطهر الواح الارواح • ومصور صور
الارحام • عالم السر له الحكم والعلم والكلام • والسمو والعلو
والحول • والطول والدوام • وهو الحاكم ولا رد لاحكامه • والعالم
ولا كد لاعلامه • لا طموس لمعالم علومه • ولا دروس لمراسم رسومه
ما ادرك اسرار علوم العلماء • وما حرك سلاسل حكمه الحكماء • ما
طار طاوس الروح هواء وصاله • وما سار وساع الوهم صحراء كماله
• اسمه طلسم الستر المودع للروح • وسره مطموس مدموس لاهل
الطموح • سلك السالك صراط وصوله • وهلك اول المراحل مع رحوله
رام الآرام هواه • وهام للهوام لهداه • طلع لوامع علمه لاهل الوصول
ولمع طوالع كرمه كما هو المأمول • كلامه اطهر ما مسه الا المطهر
ما علم مسماه كما هو • وما احاطه احد الا هو كمل الاه • ولا اله سواه

Ek 6 : Topkapı Sarayı Yazma Eser Kütüphanesi, R. 1966, 199a.